

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

47929

804062

HERODOTI

HALICARNASSEI

HISTORIOGRAPHI LI-

BRI VIII. MVSARVM

NOMINIBVS IN-

SCRIPTI.

*

EIVSDEM

*De genere uitae: Homeri Libellus, eodem
Heresbachio interprete.*

VIRTUTE DVCE

COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRY-

PHIVM LV-

GDVNL

1898.

HERODOTI VI-

TA B' SYIDA.

Herodotus historicus ex Halicarnasso claris ortus parentibus, nempe patre Lyxo, matre Dryone, fratrem etiam habebat Theodorum. Relegatus in Samum à Lygdame Halicarnasseorum tyranno, ibi & Ionicā linguam didicit, scripsitq; ea lingua libros historiarum novem, exorsus à Cyro & Candaule Lydorum rege. Postea reuersus Halicarnassum, ubi exorsum se popularibus suis uidisset, uliro Thurium concessit Italia oppidum, iam tum Atheniensium coloniam, ubi reliquum uitae finivit: sepultus in foro, ut aliqui memorant. Sunt qui tradant eundem in Pella obÿsse. Clauit anno ab urbe condita trecentesimo, ut scribit Plinius libro duodecimo. Idem tradit Thurijs historiarum libros cōdidisse, quas musarum nominibus inscripserit. Ipse alibi scribit Homerum & Hesiodum quadringentis nō amplius annis ante se clauisse. Scripsit & homeri uitam, ut testatur idem Suidas
 ἡ τῶ ὁμῆρου.

HERODOTI

HALICARNASSEI

HISTORIAE PAREN-

TIS LIBER I. QUI

INSCRIBI-

TVR

CLIO:

ERODOTI *Halicarnas-*
sei historia explicatio hac
est, ut neque ea, quae gesta
sunt, ex rebus humanis obli-
terentur ex aeo, neq; ingē-
tia & admiranda opera,
uel a Gracis edita, uel à Barbaris, gloria frau-
dentur, cū alia, tum uerò qua de re inter se
belligerauerunt. Persarū eximij memorant dis-
sensionum autores extitisse Phœnices, qui à ma-
ri quod Rubrum uocatur, in hoc nostrum pro-
ficiscentes, & hanc incolentes regionem, quam
nunc quoq; incolunt, longinquis continuo navi-
gationibus incubuerūt: faciendūq; Aegyptia-
rum, & Assyriarum mercium uelutis, in alias
plagas, praecipueq; Argos traiecerunt. Ar-
gos etenim ea tempestate omnibus ciuitatibus
regionis, qua nunc Gracia nominatur, antecel-
lebat. Huc appulsos Phœnices mercimonia ex-
posuisse

posuisse, & quinto sexto'ue quàm appulissent
 die, cunctis ferè diuenditis, fœminas ad mare
 venisse cū aliis multas, tum uerò regis filiam,
 cui nomen esset idem, quod Græci tradunt, Io
 filiam Inachi. Dumq; hæ fœmina puppi nauis
 assistentes ea mercarentur, quæ cuiusq; auditi-
 tas maximè ferebat, in eas Phœnices sese ad-
 hortatos impetum fecisse, & ipsarum plerisque
 ausugientibus, Io cum alijs aliquod raptâ fuis-
 se, eisq; in nauē impositis, Phœnices in Aegy-
 ptum uela fecisse. Hunc itaq; in modum Io in
 Aegyptum abiisse memorant Persæ, non quæ-
 admodū Græci: & hoc iniuriarum principium
 extitisse. Post hæ Græcorum quosdam, quorum
 nomina non tradunt, nec tenent, Tyrum appul-
 sos, filiā regis rapuisse Europam. Fuerunt autē
 hi Cretes, illisq; par pari repensum. Verū post-
 ea Græcos secundæ iniuriæ autores extitisse: lon-
 ga uellī nauē in oram Colchidis, & ad Pha-
 sim fluuium, cum cætera transegissent, quorum
 gratia uenerant, asportarunt illinc filiam regis
 Medeam. Ad quam reposcēdum, pœnasq; de
 raptu petendas, cū rex Colchorum caducea-
 torem misisset, Græcos respondisse, ut illi de ra-
 pta Io Argina pœnas sibi non dedissent, ita
 ne se quidem illis daturus. Secunda dehinc æta-
 te ferunt Alexandro Priami filio, cum ista
 audisset, cupidinem incessisse uxoris sibi per ro-
 pinam è Græcia comparanda: certum ha-
 bent.

benti, omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi pependissent. Ita cum is Helenam rapuisset, visum esse Gracis primum missis illuc nuntiis & Helenam repetere, & pœnas de rapto petere. Illos uerò tergiuersantes mentionem fecisse de rapto Medea: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinam reposcentibus reddidissent, quomodo uellent ipsi ab alijs sibi pœnas dari. Hactenus inter eos mutuis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Gracos præcipue autores extitisse, qui priores in Asiâ, quam ipsi in Europam, copias ducere incepissent. Se quidem sentire, iniuriorum uirorum factum esse, rapere fœminas: amentium uerò, raptis ulciscendis operam dare: prudentium autem, pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ nisi uoluissent, hand dubiè rapta non fuissent. Eoq; suarum fœminarum ex Asia raptarum Persæ negant ullam se habuisse rationem. Gracos autem Lacedæmonia mulieris gratia, ingentem comparasse classem, deinde in Asiam profectos, imperium Priami eueruisse. Atq; ex eo tẽpore semper existimasse sibi hostes esse Gracos. Siquidem Asiam, & quæ illam incolunt, barbaras gentes putant Persæ sibi necessitudine coniunctas: Europam uerò & Gracos à se esse disiunctos. Hunc in modum Persæ rem gestam esse memorant, & ob Ilij excidium sibi discordia cum Gracis ex-

titisse principium comperiunt : cum quibus non consentiunt de Io Phœnices , quam negant se in Ægyptum abduxisse raptu usos , sed eam apud Argos cum nauclero ipsorum nanis habuisse rem : Et cū se gravidam esse comperisset , uerita parentes , sic uoluntaria cum Phœnicibus nauigasse , ne detegeretur . Et hac quidem Persa Phœnices' que referunt . Ego uerò , utrum sic gesta sint nec ne , non pluribus persequar . Caterum quem ipse noui primum incepisse inferre Græcis iniuriam , hunc indicabo , longius oratione pergens , tam paruas urbes ciuitatesq; commemorando , quàm magnas . Nam qua olim magna erant , earum permulta facta sunt parua : rursus qua mea memoria magna fuerunt , prius fuerant parua . Igitur cū sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare , utriusque fortuna mentionem habebo .

6

CROESVS genere quidem fuit Lydus , patre autem Halyatte , earum uerò nationum tyrannus , quæ intra Halym amnem sunt , qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens , contra uentum aquilonem in mare , quod uocant Euxinum , euoluitur . Hic Cræsus è barbaris dūtaxat , quos cognitos habemus , primus Græcorum alios ad tributum pendendum adegit , alios sibi amicos conciliavit . Subegit quidem

Iones.

Iones, Aeoles, & qui sunt in Asia Diores.
Amicos autē sibi fecit Lacedaemonios, cū an-
te eius imperium universi Graci liberi fuissent.
Nam Cimmericorum adversus Ioniam expedi-
tio, neustior illa quidē Cræso exiit: non tamē
urbes expugnavit, sed per incursiones pradas
abegit: Ceterum principatus cū fuisset Hera-
clidarū, ad genus Cræsi, qui vocabantur Mer-
muada, sic pervenit: Candaulē iā, quem Graci
Myrsilum nominant, Sardum fuit tyrannus,
ab Alceo Herculis filio oriundus. Siquidem
Heraclidarum primus Sardi rex exiit Ar-
gon, novissimus Candaulē Myrsi filius, cū
autē Argonem, qui in ea regione regnaverat,
fuissent oriundi à Lydo Atys filio, a quo totus
is populus cognominatus est Lydus, cū Meon
antea vocaretur. Ab his succedentes Heracli-
da, imperium ex oraculo adepti sunt, Sardana
ancilla. & Hercule geniti: idq; per quingentos
& quinq; annos, duas & viginti virorum ata-
res tenuerunt, filius patri deinceps succedēs us-
que ad Candaulē Myrsi. Hic igitur Candau-
les uxorem adamabat, eamq; prae amore arbi-
trabatur omnium foeminarum esse pulcherri-
mam. Hoc ita esse sibi persuadēs, apud Gygem
Dascyli filium ex satellitibus suis (erat enim is
maximē acceptus, & quo ministro in rebus
magis arduis utebatur) speciem uxoris supra
modum extollebat. Ad quem non multo in-

seruato tempore (necesse nanque erat ei male
 exenire) inquit his uerbis : Gyges , neque enim
 uideris mihi fidem habere referenti de coniu-
 gis specie , quod magis incredula sunt homini-
 bus aures quam oculi , fac illam conspicias nu-
 dam . Hic autē uehementer exclamans , Quem
 nam , inquit , here sermonem profers haudqua-
 quam sanum , qui me iubes inspicere herā meam
 nudam ? Mulier exuta tunica , & uerecun-
 diam pariter exuit . Olim iam hominibus fuit
 honesta excogitata , unde discere debemus : ex
 quibus hoc unum est , Qua sua sint , quentque
 inspicere debere . Ego uerò sibi fidem habeo , il-
 lam esse fœminarum omnium speciosissimam
 & orō , ne me ores illicita . Atque hac dicen-
 do Gyges repugnabat : pertimescens , ne quid
 sibi ex ea re mali contingeret . Cui nixissim ille
 his uerbis : Fidens , inquit , esto Gyges , caue ti-
 meas , aut me tanquam hoc te sermone tentan-
 tem , aut uxorem meam , ne quid tibi ex ea de-
 erimenti creetur . Principio enim sic ego machi-
 nabor , ut illa ne deprehendere quidem possit ,
 se abs te fuisse inspectam . Te nanque secun-
 dum fores domus , in qua cubamus , cum aper-
 ta fuerint , sistam . Vbi ego fuero ingressus , ade-
 rit & uxor mea in cubiculum : iuxta cuius in-
 troitum sella posita est , super quam uestes illæ
 (ut quanque exuer) reponet sese per multum
 otium spectandam prabens : quæ cum à sella
 cubitum

cubitum perget ostendens inuicem terga, cu-
 ra tibi sit illinc ne te per fores abeuntem con-
 spiciat. Gyges ubi effugere non potuit, fuit pa- 10
 ratius: quem Candaules posteaquam hora cu-
 bandi nisa est adesse, in cubiculum duxit, fla-
 simq; post & uxor affuit, quam introeuntem,
 ac uestimenta deponentem Gyges intuitus, ubi
 aduersa fuit illa cubitū nadens, ipse è loco pro-
 repens foras abiit, & inter exeundum à mulie-
 re conspectus est. Hac, ut didicit à viro quod
 actum esset, neque pra pudore exclamauit, ne-
 que nisa est percepisse, habens in animo Can-
 daulem ulcisci. Apud Lydos enim, & ferè a-
 pud ceteros quoq; barbaros, magno probro est,
 etiam uirum conspici nudū. Ita tunc nihil ape- 11
 riens mulier, silentium tenuit. Mox ubi dies il-
 laxit, quos domesticorum maximè sibi fideles
 intelligebat esse cūm praparasset, Gygem accer-
 sit. Hic eam nihil suspicans scire eorū quæ acta
 erant, accersitus uenit: quippe qui antea soli-
 tus esset ad reginam concedere, quoties ab ea
 uocaretur. Vt uenit, ad eum his uerbis mulier
 inquit. Nunc duabus tibi praesentibus nūis Gy-
 ges, offero electionem in utram malis diuertere:
 Aut enim me pariter ac regnum Lydo-
 rum, ubi Candaulem interfeceris, aut teipsum
 continuo occumbere sic oportet: ne in omni-
 bus Candauli obsequendo, posthac scias, qua
 te scire non docet: sed aut illum, qui ista con-
 a s suluit,

fuluit irriterire opus est : aut te , qui nudam me
 es conspicatus , & illicita fecisti . Ad hac
 verba Gyges parumper obstupefactus , mox
 obsecrare illam , ne se ad talem necessitatem
 adigeret alterutrum eligendi . Vbi non per-
 suadet , sed utrique propositam sibi necessita-
 tem cernit , aut interimendi herum , aut per
 alios pereundi , elegit ut ipse superesset : atquo
 ita percontans illam , inquit : Quando qui-
 dem me adigis innitum ad herum meum oc-
 cidendum , age audiam quo pacto illum ado-
 riemur . Excipiens illa : Ecce eo , inquit , lo-
 co adoriendus erit , unde ille me nudam osten-
 dit : in sopitum impetus dabitur . Postea-
 12 quam insidias instruxerunt , & nox adue-
 nit , Gyges nihil cunctatus est (quippe cui
 nulla deuitandi facultas esset , sed necesse aut
 perire , aut Candaulum perimere) mulie-
 rem in thalamum sequitur , quem illa dato
 pugione subter easdem fores occulit . Vnde
 postmodum iste procedens , quiescentem Can-
 daulum obruncat , uxoreque eius & re-
 gno potitus est . Cuius rei meministi & Ar-
 chilochus Parius , qui per idem tempus fuit ,
 in iambo trimetro . Obtinuit autem regnum
 13 Gyges atque possedit ex Delphico oracu-
 lo . Nam cum Lydi indigno animo ferrent
 Candaulum casum , atque in armis essent ,
 conuenit inter hos ac factionem Gygianam .
 nisi

ut si oraculum respondisset hunc esse regem
Lydorum, ipse regnaret: sin minus, principa-
tum Heraclidis restitueret. Accepto pro se
oraculo Gyges ita regnavit. Sed demum Py-
thia locuta, Heraclidarum ultionem in aene-
potem Gygis esse venturam. Quod carmen
neq; Lydi, neq; ipsorum reges ullius momenti
fecerunt prius, quam exitu comprobatū est. Hūc 114.
in modum obtinuerē tyrannidem Mermnada,
sublatis Heraclidis. Gyges tyrannide occupata,
Delphos donaria misit non pauca, ubi quæ ex
argento donata nī sunt, eorum pleraq; istius
sunt. Et præter argentum immensam vim auri
dedicavit: posuitq; cum aliis, tum uerò (quod
præcipua mentione dignum est) pateras aureas,
numero sex, pondo triginta talentorum, quæ Co-
rinthiorū thesauro collocata sunt. Licet is the-
saurus (si uera loqui uolumus) non Corinthi po-
puli est, sed Cypseli Ectionis filij. Ita Gyges
Barbarorum, quos ipsi nouimus, primus, munera
apud Delphos posuit, secundum Midam
Gordij filium, Phrygia regem. Nam & Mi-
das obtulit regiam sellam, in qua sedens intra so-
litus dicere erat, rem spectaculo dignam. Quod
tribunal eodem quo Gyges obtulit loco, uocita-
tur à Delphis Gygadas, cuius uidelicet qui ob-
tulit cognomine. Is postquam imperio potitus
est, arma intulit Mileto, & Smyrna, urbemq;
Colophonem uic cepit. Nec aliud ullum præcla-
rum

eum facinus ab eo gestum est, cum duodequadrage-
 draginta annos regnauerit. Hunc nos, his dun-
 taxat de eo commemoratis, missum faciamus:

15 *Ardys* eius filij, facturi mentionem, qui post
Gygem regnavit. Hic *Prieneas* expugnavit,
Miletum oppugnavit: quo *Sardium* tyranni-
 dem obtinente, *Cimmerij* à *Scythis* *Nomadi-*
bui eiekti, è sedibus suis in *Asiam* transierunt,

16 *Sardiusq;* prater arcem ceperunt. *Ardys* cum
 ardequiquaginta regnasset annos, successit *Sa-*
dyattes, regnavit annis duodecim. *Cadiatti* suc-
 cessit *Halyattes*, qui cum *Cyaxare* *Delocis* pro-
 nepote bellavit, & *Medis*: *Cimmeriosq;* exegit
 ex *Asia*, *Smyrnam* etiam à *Colophone* condi-
 tam cepit, & *Elazomenas* inuasit: unde non,
 quemadmodum optabat, discessit, vehementer
 eventum frustrato. Alia quoque opera, cum
 in imperio fuit, dignissima memoratu edidit,

17 qua hac sunt: Bello quod gessit cum *Milesijs*,
 a patre traditum, hac ratione *Miletum* illuc
 transgressus obsidebat: Dum fruges in regione
 erant adulta, tunc exercitum immittebat, pro-
 ceedens in expeditionem ad cantum fistula-
 rum, fidiumq;, ac tibia tam muliebris, quàm ni-
 vilis. Cum in agrum *Milesium* pervenerat, non
 adificia, qua in agris erant, diruere, non incen-
 dere, non fores effringere: sed incolumes esse
 passim sinere: arboribus modò, fructibusq; re-
 gionis peruasitatis, rursus se recipiebat. Nam

Milesij

Milesij mare obtinebant, ut opus non esset ho-
sti illic considerare. Aedificia autem idcirco Ly-
dus non excidebat, ut & Milesij habentes un-
de procederent, humum sererent, colerentq;. Ea
cum hoc illi fecissent, ipse cum exercitu ingres-
sus, haberes aliquid quod popularetur. Hac 18
faciens undecim oppugnavit annis, per quos
duo ingentia vulnere accepere Milesij: Vnum
in Limeneio (quod est ipsorum regionis) pugna
commissa: alterum in campo Maandri. Horum
undecim annorum sex adhuc apud Lydos re-
gnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cū exer-
citu terram Milesiam tunc innaserat, & idem
bellum conflauerat. Quinq; reliquis eius filius
Halyattes, bellum quod à patre receperat (ut
à me superius commemoratum est) intentius
administrait: in quo bello Milesios nulli ex
Ionijs subleuauerunt, præter Chios qui soli fuê-
re auxilio reddentes vicem, quod alias quando
Milesij Chij bello, quod cum Erythraeis gere-
bant, auxilia tulissent. Duodecimo autem anno 19
incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri con-
stigit, Segetes ut erant incensa, ualido uigen-
te vento, celerrimè peruascerunt Minervæ tem-
plum cognomine Assesia, quo incendio tem-
plum deflagrauit. Neque ullius momenti ea
in presentiarum habita est: sed cū post exer-
citus reditum Sardis Halyattes decubnisset,
diuturniusq; agrotaret, Delphos misit ad deū
de sua

de sua valetudine sciscitatum, sine alieno, sine
 suoque consilio ad mittendum inductus. Num-
 sijs, cum Delphos peruenissent, se reddituram
 responsum Pythia negat prius, quam templum
 Minerva repararint, quod in terra Milesio-
 rum apud Assesum concremassent. Ita actum
 20 esse, ego apud Delphos accepti. Milesij his illa
 addunt: Periantrum Cypseli filium, cum audis-
 set oraculum Halyatti redditum, misisse nun-
 tium ad Thrasybulum, tunc Milesiorum ty-
 rannum (cuius in primis erat familiaris) ad-
 monitum, ut aliquid prospiciendo sibi consule-
 ret in praesens. Et Milesij quidem ita gestum
 21 memorant. Halyattes autem, ubi hac ipsi nun-
 tiata sunt, confestim caduceatores Milesium
 mittit ad incundas cum Thrasybulo & Mi-
 lesijs pacationes tantisper, dum templum adifi-
 caretur. Dum caduceator Miletiū venit, Thra-
 sybulus (ut qui omnem sermonem planè per-
 senserat, novatq; quidnam Halyattes facere
 studuisset) huiusmodi rem machinatur: Quod
 frumenti in urbe erat, vel suum ipsius, vel pri-
 uatorum, id omne in forum congerit: prae-
 cipitq; Milesijs, ut cum ipse signum dedisset, con-
 cili potarent, & inter se comestationibus ute-
 rentur. Hac Thrasybulus ea gratia fecit, pra-
 cepitq; , ut caduceator Sardius cernens ingen-
 tem frumenti acervum effusum, & homines
 oblectationibus uacantes, renuntiaret Ha-
 lyatti:

Iyatti: quod & contigit. Nam ut illa conspexis
 caduceator, Thrasymbuloq; Lydi mandata ex-
 posuit, reuersus est Sardus. Et ut ego audio, ob
 nihil aliud inter eos pacificatum est. Sperans
 enim Halyattes vehementem penuriam rei fru-
 mentaria Milesi esse, & populum ad extre-
 mum usq; malorum deuenisse, reuerso illinc ca-
 duceatore, audiebat contraria, atque ipse fue-
 rat opinatus. Posthac inter eos ita conuentum
 est, ut mutuo hospites essent, ac socij: proq; uno,
 duo delubra apud Asiosum edificauit. Ha-
 lyattes ipse ex morbo conualuit. Et quæ ad bel-
 lum quidẽ Halyattis cum Milesijs atq; Thra-
 symbulo pertinens, ita habuere. Periander au- 23
 tem Cypseli filius fuit, is, qui Thrasymbulo in-
 dicauit oraculum, Corinthi tyrannus, cui ma-
 ximum miraculum fuisse oblatum populares
 sui predicant, & his Lesbij assentiuntur: Ario-
 nem Methymneum delphino insidentem ad
 Tanaron fuisse euectum, qui erat eitharædor-
 rum sui seculi nulli secundus: quiq; primus ho-
 minum, quos nouimus, & fecit, & nominauit,
 & docuit Corinthi dithyræbum. Hunc Ario- 24
 nem ferunt, cum permultum temporis trinuisset
 apud Periandrum, concupisse in Italiam Sici-
 liamq; nauigare: rursus parua ingenti pecunia,
 uoluisse Corinthum reuerii: & cum profecturus
 è Tarento esset, quia nullis magis, quàm Co-
 rinthiis fideret, nauigium uirorum Corinthiorum
 cond

conduxisse. Cum alium tenerent, istos Arionē
 insidiosos, ut eo deturbato, pecunia potirentur.
 Hoc illum intelligentem, oblata ei pecunia,
 mortem tantum fuisse deprecationis. Non persua-
 denti nanitas iussisse, ut haud sibi manus infer-
 ret, ut sepulturam in terra nancisceretur aut
 ilico in mare desiliret: Arionem ad hanc diffi-
 cultatem redactum, obsecrasse, ut quandoqui-
 dem ipsis ita placitum esset, cernerent se omni
 suo ornatu cooperiam, stantemq; super foros,
 audirent cantantem: & cum decantasset, sibi
 se manus illatarum: atq; istos permittentes (in-
 uaserat enim libido eos audire praestantissi-
 mum inter homines modulatorem) ē puppe in
 mediam naue concessisse. Illum induto sibi
 omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super
 foros, inchoasse carmen, quod dicitur Orthiume
 eoq; decantato, sese ut erat ornatus in mare ie-
 cisse. Et hos quidem cursum tenuisse in Corin-
 thum: illum uero aiunt a delphino exceptum, in
 Tanaron fuisse transuectum. Et cum ē delphi-
 no descendisset, Corinthū eodem habitu perre-
 xisse. Et ubi peruenit, quicquid cōtigerat enar-
 rasse: & Periādrum (quia non crederet) tenuis-
 se hominem in custodia, ne quò prodiret: cate-
 rium curauisse ut nautas haberet. Eos accitos,
 ubi affuerant, percontatum, si quid de Arione
 memorarent: & referentibus, illū sospitem circa
 Italiam agere, fortunatumq; Tarenti se reli-
 quisse.

quiffe, Arionem apparuisse eodem quo de filiſſei habitu : iſtos terrefactos , nihil amplius habuiſſe, quod conuiſſi inſiciarentur. Hac corinthij ac Leſbij aiunt. Extatq; in Tanaro ingens Arionis ex are donarium , ſuper delphinū ſedens. Porro Halyattes Lydus compoſito cum Mileſijs bello, poſtea cū ſeptem & quinquaginta regnaſſet annos, uita exceſſit : qui ſecundus ex hac domo , cū è morbo conualuiſſet, apud Delphos dedicauit grandem ex argento pateram : itemq; alteram ex ferro paruulam, compactilem, ſpectatione dignam, inter omnia qua ſunt Delphis donaria. Opus Glauci Chij, qui ſolus omnium compactionem ferri excogitauit. Deſuncto Halyatti, ſucceſſit in regno Cræſus, annos natus quinq; & triginta, qui primus Græcorum Ephēſijs bellū intulit. Vnde Ephēſij ab eo obſeſſi, urbem Diana donauerunt, ſuæ ex ade Diana ad murum alligato. Eſt autem inter ueterem urbem , qua tunc obſidebatur , & templum , ſeptem ſtadiorum interval- lum. His primis Cræſus arma intulit : deinde carptim ſingulis Ionum, Acolorumq; , alias in alios cauſas prætendens , ut in quoſq; maximas reperire poterat, in quosdam etiam ſriuola cauſatus. Poſtea uerò quam Græcos in Aſia ſubegit ad tributum pendendum, tunc conſtituit adificatis nauibus aggredi inſulanos. Ad quas compingēdas cū omnia in expedito eſſent, di-

cunt alij Biantem Prieneum, alij Pittacum
 Mitylenaum, cum se Sardis contulisset, inter-
 rogatum a Cræso, num quid apud Græciâ novi
 esset: respondisse, quod illum à compingenda
 classe inhibuit: inquit enim: Insulanî, rex, decem
 millia equorum cœmerunt, habentes in animo
 aduersus Sardis, atq; te, exire in expeditionem.
 Et Cræsum nera loqui ratum, dixisse: Utinam
 dent dij hanc insulanis mentem in filios Lydo-
 rum uenienti cum equis. Atque hinc exci-
 pientem dixisse: Videris mihi, rex, cupide
 nota facturus, ut insulanos in continente adi-
 piscaris equitantes, haud absurda spe. Verum
 quid aliud insulanos optare censes, quàm simul
 ac audierint constituisse te aduersus se classem
 edificasse, ut uelî Lydos in mari intercipient
 req; pro his Græcis, quos tu in continente tibi
 adiecisti, ulciscantur? Hac ratione delectatum
 admodum Cræsum, atque inductum (est enim
 nîsus ille perquam scire dixisse ab edificanda
 classe desisteret, atque ita cum Ionibus, qui in-
 sulas incolerent, hospitium contraxisse. Inter-
 icto tempore subactis ferme omnibus qui in-
 tra Halym colunt. Nam præter Cilices ac Ly-
 cios, ceteros omnes Cræsus in suam potestâ-
 tem redegit, qui hi sunt: Lydi, Phryges, My-
 si, Mariandini, Chalybes, Paphlagones,
 Thraces, Oetyni'que, & Bithyni, Cares,
 Iones, Dorcs, Acoles, Pamphyli & His suba-
 cta.

Atque potentia Eydorum per Cræsum au-
 cta, contulerunt se Sardis opibus florentes,
 tum ceteri omnes à Græcia sophistæ, qui ea
 tempestate erant, pro se quisque proficiscen-
 tes, tum uero Solon uir Atheniensis: qui cum
 leges iubentibus Atheniensibus tulisset, de-
 cem annos per causam contemplandi nauig-
 ando erat peregrinatus, ut ne quam legum
 quas condiderat, abrogare cogeretur. Nam hoc
 Athenienses ipsi facere nequibant, maxima
 inuicem adacti ad eas decem per annos
 seruandas, quas ipsis Solon condidisset. Harum
 itaque legum, ac contemplandi gratia Solon
 peregrè profectus, in Aegyptum ad Hamasim
 se contulit, & Sardis ad Cræsum. Eò cum per-
 uenit, hospitaliter in regiam à Cræso exceptus
 est, tertioq; aut quarto quàm uenerat die, iussu
 Cræsi ministri circumduxerunt hominem cir-
 ca thesauros: omnia'que, quæ illic inerat ma-
 gna, atque beata, ostentauerunt. Contemplatum
 cum cuncta, et ut sibi opportunum fuerat intui-
 tum, talibus percontatus est Cræsus: Hospes
 Atheniensis, quia multus ad nos rumor de te
 emanauit ob tuam sapientiam, tuamq; discus-
 sationem, qui philosophando permulta uidendi
 gratia es peregrinatus idcirco mihi nunc cupido
 incesit sciscitandi te, ecquem uidisti omnium
 beatissimum? Speras uidelicet se inter homines
 beatissimū esse, ita sciscitabatur. Solon nihil ad
 b. 2. modum

90.

modū assentatus, sed ut res erat respondens: Ego
 uerò, inquit, rex uidi beatissimū Tellū Atheniensem. Quod dictum admiratus Cræsus, instat interrogare: Qua de re Tellum iudicas esse beatissimum? Quèd, inquit, Tello in repub. benè instituta filij erant honesti & boni, eorumq; singulis liberi, hiq; omnes superstites: & cum hoc uita, quantum in nobis situm est, bene traduxisset, obitus splendidissimus obtigit. Siquidem praelio quod Athenienses cum finitimis gessere apud Eleusinam, hic cum auxilio uenisset, hostemq; in fugam uertisset, pulcherriam oppetiit mortem. Quem Athenienses quo loco occubuerat, in eo loco publicè humauerunt, magnificeq; honorarunt. Multa de Tello ac beata Solone refcrente, excitatus Cræsus, interrogat, Quemnam secundum ab illo uidisset, putans haud dubiè secundas se partes esse laurum: Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argium erat, & uictus supeditabat: ad hac corpori robur, tantum, ut & in certaminibus ambo pariter uictores existerint, & de his ista memorentur. Cum dies festus Iunonis apud Argiuos esset, oportereiq; omnino matrem horum ad templum ferri bobus iunctis, hiq; boues ex agro eis ad horam praesto non essent: tunc iuuenes exclusi tempore, iugum subeuntes plaustrum pertraxerunt quo mater uehebatur, & quinq; ac quadraginta perstidia

dia trahentes, ad tēplum pervenerunt. Quibus,
 cum hac fecissent, & ab omni cœtu cōspecti fuif-
 sent, optimus obigit uita exitus: per qua deus
 iudicauit, satius homini esse mori quàm uiuere.
 Nam cum circumstantes Argj laudibus tolle-
 rent, uiri quidem cōsiliū filiorum, sc̃mina ue-
 rò eorū matrē, quòd talibus filijs pradiata esset:
 mater gaudio perfusa cum liberorum factō, tum
 fama, ante simulacrum stans precata est eam,
 ut Cleobi et Bitoni filijs suis daret id, quod opti-
 mum esset homini contingere. Post hanc preca-
 tionem, ubi sacrificarunt, epulatiq; sunt, quie-
 scentes in ipso delubro, non sunt amplius exci-
 sati, sed hoc uita exitu perfuncti. Quorum effi-
 gies, tanquam uirorum, qui optimi extitissent,
 Argj factas, apud Delphos collocarunt. 32.
 his quidem Solon secundas beatitudinis partes
 tribuebat, Crœsus autem conturbatus, inquit:
 Hospes Atheniensis, adeo'ne tibi pro nulla con-
 temnitur nostra felicitas, ut ne priuatis quidem
 uiris nos equiparādos ducas? Cui ille: Me Crœ-
 se gnarum, omne numen inuidum esse & tur-
 bulentum de rebus humanis, interrogas. In diu-
 turno enim tempore multa uidentur qua nemo
 uclit uidere: & tolerantur multa, qua nolit
 quispiam tolerare. Proponamus enim hominī
 terminum uita ad septuaginta annos, qui anni
 constant ex uiginti quinque millibus ac ducen-
 tis diebus, mense intercalari non posito. Quod si
 uclis

melius reliquum annorum ob hunc mensent prolixius fieri, ut hora ad id quod deest accedentes congruant, menses quidem intercalares supra annos septuaginta fient trigintaquinque, dies autem ex his mensibus mille quingenti. Horum dierum omnium, qui sunt ad septuaginta annos, numero uiginti sex nulla, ducenti quinquaginta, nullus prorsus qualem alius rem affert. Ita igitur Cræse omnino calimitosus est homo. Verum tu mihi uideris & diuitijs ualde pollere, & permultorum hominum esse rex: sed quò me interrogasti nondum te appello, prius quàm bene uita defunctum te audiero. Neque enim beator est, qui magnis opibus præditus est, eo qui diurnum uictum habet: nisi eidem omnibus bonis prædito, fortuna concesserit, bene uita defungi. Etenim complures homines sunt per quam locupletes, minime tamen beati: complures item mediocria habentes patrimonia, fortunati. Quorum is qui diuitijs affluit, sed non beatus est, duabus tantummodo rebus antecellit fortunatum: at hic illum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem qua incidat offensam superandam ualidior est: hic etsi illo inferior est in his duobus, qua bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit, quòd illorum inexpertus est, quòd prospera finiatur ualitudine: quòd malorum expertus, quòd bonorum liberorum parens, quòd formosus est.

Qui

Qui si prater hac diem quoq; suum rectè obierit, is est (quem quæris) dignus qui uocetur beatus: prius tamen quàm ad obitum peruenerit, nequaquam beatus appellandus, sed fortunatus: quia omnia consequi quandiu sis homo, impossibile est. Sicut nec una regis cuncta sibi ipsi suppeditat: sed aliud habens, alio indiget: quæ tamen habet plurima, ea est optima. Quemadmodum & hominis corpus unam aliquid non est consummatum, quia aliud habet, alio uacat. Quisquis autem horum plurima perpetuò habuerit, dehinc placido animo è uita excesserit, hic apud me nomine hoc ueluti rex donari meretur. Omnis rei oportet inspicere exitum, quod sit enasura: quoniam multos deus, quibus fortunæ suppeditauerat, radicitus euerit. 33 Hac Solon neq; assentando Cræso, neq; ullius eum momenti faciendo locutus, dimittitur. Saneq; est uisus esse indoctus, qui bonis presentibus pratermissis, iuberet omnium rerum inspicere exitum.

Post abitum Solonis ingens deorum indignatio 34 (ut conijcere licet) Cræsum excepit, quod se ipsum omnium hominum beatissimum arbitraretur. Cui statim quiescenti somniū oblatum est, ueritatem indicans malorum, quæ circa filium erant euentura. Erant autem Cræso liberi duo: quorū alter qui mutus, inutilis erat: alter inter aequales omni iure lōge primus, nomine Atys. Huc itaq; Atys Cræso significat somniū, fore

b 4 ne

ut ferrea cuspis traiectū interimeret. Experre-
 ctus, & secū rem uersans, somnio territus, ducis
 filio uxore, solito praesse copijs Lydorum: post-
 hac ad tale munus nequaquam dimittit. Iacu-
 la, & hastas, omniaq; huiusmodi, quibus ho-
 mines in bello munitur, è porticibus amonens,
 in thalamos infert, ne quid suspensum in filium
 35. decideret. Cum autem nuptias filij in manibus
 haberet, aduenit Sardis quidā calamitate per-
 ditus, manibusq; non puris, natione Phryx, re-
 gio ex genere. Hunc, cū ad ades Cræsi uenif-
 set, ex rituq; domestico, ut sibi expiari liceret,
 orasset, Cræsus expiauit. Modus expiandi pro-
 pemodum is est apud Lydos, qui apud Græcos.
 Vbi legitima peregit, Cræsus percontatus est,
 unde ille, quis nā foret, inquiens: Homo quis tu?
 & unde è Phrygia profectus, domesticus mihi
 factus es? & quem uirum, aut quam socrinam
 interemisisti? Ad quem ille respondit: Gordij.
 Mida prognati sum filius, nomine Adrastus
 quia fratrem meum ipsius imprudens interemio,
 adsum eiectus à patre, & omnibus rebus exu-
 tus. Cræsus inuicē ad eum his uerbis inquit: Ex
 uiris nobis amicis oriundus es, & ad amicos
 uenisti, hic in nostris adibus tu manens, nullius
 rei indigebis. Istam porro calamitatem quā
 sauisime ferendo, plurimum lucrifacies. Atq;
 ille quidem apud Cræsum domicilium habuit.
 36. Verum per hoc idem tempus apud Olympum
 Mysia.

Mysia, aper eximia magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progressus, *Mysorum* opera peruasabat: quemq; saepenumero *Mysi* aggressi, nihil admodum mali ei fecerant, sed ab eo acceperant. Ad extremū missis ad *Cræsum* nuntiis, ita dixere: Apparuit rex apud nos maxima res aper, qui agrestia corrūpit opera, quem studiosissimè captantes, interimere tamen non ualimus. Nunc itaq; te obsecramus, ut nobiscū filium tuum, ac delectos iuuenes, canesq; mittas, quò belluam à regione tollamus. Hac illis precantibus, *Cræsus* somnia memoria repetens, ita respondit: Filij quidem mei nolite amplius facere mentionem: neq; enim eum uobis dimitterem: nam est nouus maritus, & nuptialia sunt ei cordi. *Lydorum* tamen delectos & uenatores omnes cum canibus unā mittam, mandaboq; euntibus, ut promptissime nobiscum belluam de regione summoncant. Hac *Cræsus* respondit. 87.

Cuius uerbis cum contenti non essent *Mysi*, interuenit *Cræsi* filius, auditisq; quæ *Mysi* precarentur, & *Cræso* negante cum illis missurus se filium, hæc inquit ad eum adolescens: Pater, quæ nobis antehac aliquando honestissima ac magnificentissima erant, uel in bella, uel in uenationes cundo specimen sui dare, horū utroq; nunc exclusum me tenes, nulla in me animaduersa neq; ignavia neque socordia? quibus nam me oculis conspici oportet tantem in forum, atq;

illinc redeuntem, qualis cinibus, qualis uxori
recens nupta uidebor? cui illa uiro uidebitur no-
pta? Proinde me tu aut sinas nenatum ire, aut
oratione persuadeas, potiora ista esse, qua facis?

98 + Cui respondens Cræsus: Fili, inquit, neque quòd
ignaniam, neq; quòd aliud quippiam ininuen-
dam mihi animaduertir in te, hac facio: sed
uisum quod in somnis mihi oblatum est, dixit te
breuis an futurum, quippe ferrea perituum cu-
spide. Cuius nisi gratia & has maturam nu-
ptias, nec ad ea qua suscipiuntur, dimitto, ob-
seruans si quo pacto queam te, dum uiuo, à cla-
de subtrahere. Filius enim unicus es. Nanq; al-
terum auditu capiam, pro nullo mihi existimo.

99 Ad quem uicissim adolescens: Pater, inquit,
tibi equidè ignosco agenti circa me custodiam,
qui talem uideris uisionem: uerum tu illam non
probe percipis: quam, quoniam te latet, equum
me tibi interpretari. At tibi somnam osten-
disse, me ferrea perituum cuspidem. At uerò
quanam manus sunt, qua'ne cuspidem ferrea,
quam tu pertimescas? Nam si dente dixisset, aut
aliquo huius simili perituum me, deberes fa-
cere, qua facis: nunc autem dixit, cuspidem. Qua-
re cum non sit nobis pugna cum uiris, ire me si-
nas. Et Cræsus: Euincis me, inquit, fili ista lo-
quens de somno intelligendo. Quapropter ut
abs te uictus, tibi indulgeo, ueniamq; do eundem
40 ad nenationem. Hac locutus Cræsus, Adrastum
41

Phryg

Phrygem accensit, eiq; ubi adfuit, talia inquit: Ego te. Adraſte calamitate praditum (non ingrato tibi hac exprobro) expiani, & receptum domi habeo, omne ſuppeditans ſumptum. Nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus ſum, debes inimicem bene mereri. Cuſtodam te opus eſt eſſe filij mei uenatum proficiſcentis, ne qui inter uiam occulti graſſatores in ueſtram perniciem prodeant. Ad hac, tua intereſt eò te uadere, unde ſplendor ex operibus extitit, quod tibi paternum eſt, et præterea quia robur adeſt.

42 *Cui Adraſtus: Ego, inquit, rex in iſtud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, neſas eſt ad æquales ſe conferre fortunatos: aut nolle inter eos adeſſe, à qua re & frequenter meipſum cõtinuei. Nunc quoniam tibi hoc in animo eſt, cui gratificari debeo, & gratiam referre pro beneficijs, iſtud exequi paratus ſum: filiumq; tuum, quem me cuſtodire iubes, expecta incoiamem rediturum cuſtodis*

43 *cauſa. Poſteaquam his uerbis Adraſtus Cræſo reſpondit, et mox re apparata, uiris delectis, inuenibusq;, & canibus, diſceditur. Qui ubi ad montem Olympũ peruenere, belluam indagant, inuentam circumſuſi iaculi inceſſunt. Ibi hoſpatis, qui à cade fuerat expiatus, & uocabatur Adraſtus, uibrato in aprum iaculo, non illam, ſed frustrato ictu filium Cræſi adeptus eſt. Iſte cuſpide iſtus, nocem ſomni impletis. Quod fa-
Elum*

Etum quidam ad Cræso nuntiandum cucurris,
 perueniensq; Sardis, pugnam illi, et filij necem
 144 indicauit. Cræsus morte quidem filij perturbatus,
 non nihil tamen agrius ferebat, quod is eum
 necauerat, quem expiasset a cade. Et cum per-
 graniter cladem suā lamentaretur, Iouem ex-
 piatorem innocare, testificans quæ ab hospite
 passus esset. Innocare etiam hospitalem, et fa-
 miliarem hunc eundem nominās deum. Hospi-
 talem quidem uocans, quod in domum excepisset
 hospitem, percussorem filij sui ignarus se pas-
 scere: Familiarem uero, quod quæ pro illius ou-
 145 stode misisset, cum compererit hostilissimum. Se-
 cūdam hæc, Zydi affuerunt, qui mortuum affo-
 rebāt, post ipsum interfecto sequebatur. Stans
 autem hic ante cadaver, sese Cræso tradebas,
 manus protendens, iubensq; ut se super cadaver
 mactaret, referendo tum priorem calamitatem
 suam, tum quoniam suum etiam expiatorem in-
 teremisset, sibi uiuendum amplius non esse. Hæc
 Cræsus audiens, etsi in tanto domestico luctu po-
 situs, tamē Adrastum miseratus est, ad eumq;
 inquit: Habeo abs te hospes omnem satisfactio-
 nem, quoniam te ipsum morte condemnas. Neq;
 uero tu huius mihi cladis autor es, nisi quate-
 nus id fecisti imprudens: sed deorum quispiam,
 qui iam mihi uentura significauit. Et Cræsus
 filium pro sua dignitate sepeliuit. Adrastus
 autem Gordij filius, Azida nepos, is, qui tum
 fratris

fratris, tum expiatoris interfector existerat, ubi
silentium fuit ad sepulcrum, ignoscentibus ei ho-
minibus, ob qua ipse gravissime afflictabatur,
se se super bustum transfodit: Cræsus filio orba- 46
tus, ingenti in luctu duos annos egit. Quem lu-
ctum postea finivit, Astyagis Cyaxaris filij
dominatione à Cyro Cambysis filio sublata, Cy-
rebus Persarum augeſcentibus: atque in solici-
tudinem venit, si qua ratione posset potentiam
Persicam prius, quam magna efficeretur, occu-
pare. Sub hanc statim cogitationem tentare
statuit naticinia, quæq; apud Græcos, quæq; in
Africa essent, alijs aliò dimissis, quibusdam
Delphos, quibusdam Dodonam, nonnullis ad
Amphiaræum ac Trophonium. Sūt qui ierunt
ad Branchidas ora Milesia. Atque hæc sunt
Græca, ad qua consulenda Cræsus misit, oracu-
la. In Africa vero ad Ammonem alios respon-
sa petitueros dimisit. Omnes autem, exploratum
oracula quid sentirent: ut si consentanea in ue-
ro deprehenderentur, secundo loco de suis ten-
tatum mitteret, nunquid in Persas expeditionem
moliretur. Mittens itaq; ad oracula ten- 47
tanda Tydos, hæc dedit mandata, ut qua die
proficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum
tempus supputantes, quotidie oraculis uteren-
tur, sciscitantes, quidnam faceret Tydorum rex
Cræsus, Halyattis filius. Et quod singula ora-
cula respondissent, id omne conscriptum ad se
referr

referrent. Quid cætera responderint oracula, à nemine commemoratur. At apud Delphos simul atq; ingressi sunt *Zyd* domum, consulturum, & sciscitaturi quod sibi esset iniunctum. *Pythia* hexametro tenore hac inquit:

Noni ego quis numerus sabuli mēsurāq; pōtis?

Nutum percipio, fantis nihil audio vocem.

Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,

Quā simul agnina coquitur cū carne lebere,

*Qui superest stratus, stratum cui desuper est
as Vel,*

*Noni ego arenarū numerum spatiumq; pro-
fundi. Vel,*

*Noni ego arenarū numerum modios & a-
quai. Vel,*

*Aequoris est spatium, numerus mihi nota
arena:*

¶ *His oraculis quæ Pythia reddidit cōscriptis, Zy-
di digressi Sardis rediēre. Cumq; alij quos cir-
cummiserat Cræsus affuissent, tunc singula ape-
riens, quod scriptum esset inspicxit: quorum qui-
dem nullum probavit. Vbi autem illud Del-
phicum audiuit, protinus adoravit, atq; admi-
scit, existimans solam esse apud Delphos uarici-
nationem: quippe quæ compererat quod ipse fe-
cisset. Etenim postea quā ad petenda oracu-
la nuntios dimiserat, observato ex omnibus die-
bus præcipuo, tale quiddā est machinatus, com-
mentando ea, quæ ad deprehendendum, & ad
differendū*

differendum ardua forent. Testudinem pariter
 & agnū concisos in atheno coxit, operculo atheno
 imposito. Atq; ita è Delphis Cræso respon- 169
 sum est. Ex Amphiarai uaticinio quidnam
 responsum sit Lydis, cum in sacro illo rite sacri-
 ficassent, non queo dicere: nam de eo nil fertur
 aliud, quam quod & hoc Cræsus uerax esse uati-
 cinium existimauit. Post hac ingentibus hostijs so-
 dem, qui est apud Delphos, exorandum statuit.
 Immolauit enim pecora, quæ fas est immolari,
 numero tria millia. Fulcra et aurea argenteaq;,
 ad hoc phialas aureas, & amictus purpureos,
 ac tunicas ingenti pyra extracta concremanit,
 sperans aliquanto magis his rebus propitiari
 deum. Iussis etiam Lydis omnibus, ut sua ipso-
 rum, quicquid tale haberet quisq;, immolaret.
 Quo ex sacrificio cū immensa uis auri defluxis-
 set, ex ea dimidiatos lateres deformauit, longio-
 res (ut inscripsit) sex palmorum, breuiores trium,
 crassitudine palmari, numero centum decem et
 septem: quorum quatuor erant auri excocti, sin-
 guli pondo duorum et dimidij talenti: ceteri uerò
 albidī, pondo binum talentorum. Fecit leonis
 quoq; effigiem ex auro excocto decem talento-
 rum pondo, qui leo dum templum Delphicum
 deflagrauit, a semilateribus decidit (super illos
 enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorum
 thesauro repositus est, pondo sex talentorum atq;
 dimidij, eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hæc }
 Cræsus.

Cræsus ubi perfecit, Delphos misit. Cumq; eis
 hac alia, duas grandi forma pateras, aureâ ar-
 genteamq; : quarum aurea intrâibus templum
 ad dexteram posita erat, argentea ad sinistram.
 Qua et ipsa cum templum incensum est, amota
 fuerunt, aureaq; in Clazomeniorû thesauro po-
 sita, pondo talentorum octo et dimidiî, præterea
 minarum duodecim : argentea ad suggrundam
 anguli templi, sexcentarum amphorarum ca-
 pax: in quâ miscebatur vinû à Delphis Theo-
 phania festo. Opus, ut Delphi aiunt, Theodori
 Samij, ut et ego arbitror. Non enim mihi uide-
 tur opus temere factum. Misit præterea dolia
 argentea quatuor, quæ in Corinthiorû thesauro
 stant. Donavit item aquiminaria duo, aureum,
 argenteumq; . Quorum in aureo superscriptum
 est, donarium esse Lacedæmoniorum : non rectè
 superscriptum, quoniam & hoc Cræsi est. Sed
 quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis
 nolens, inscripsit : cuius nomen ego cognitû ha-
 bens, non tamē promam. Verû puer, per cuius
 manus fluit aqua, Lacedæmoniorum est, sed eo-
 rum neutrû aquiminare. Alia quoq; cum his
 permulta Cræsus dona misit non insignia. Item
 fusilia ex argento orbiculata : necnon mulieris
 simulacrum tricubitale, quod Delphi narrant
 esse effigiem pistricis Cræsi. Super hoc donavit
 uxoris suæ monilia à collo pendentia, ac zonas,
 2 quæ Delphos Cræsus transmisit. Amphiarao
 insuper

insuper, cuius & virtutem audisset, et cladem
 donavit clypeum ex auro totum, totamq; ex
 auro solido cuspidentem, & xystrum cum suis iacu-
 lis aureum: quae ambo ad nectam usque memo-
 riam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenij
 Apollinis templo. Haec dona Lydi, qui poterat § 3
 vi ad oracula erant, Cræsus inivit, ut interro-
 garent, nūquid adversus Persas Cræsus sume-
 ret expeditionē, & num aliquorum hominum
 auxilia ascisceret. Lydi ubi eò, quò dimitteban-
 tur pervenerunt, donarijs oblatis, oracula con-
 sultarunt, inquentes: Cræsus Lydorum, alia-
 rumq; nationum rex, ista in hominibus sola
 esse naticinia sentiēs, idcirco qualia debita sunt
 dona dat, nosq; percontatur, nunquid adver-
 sus Persas proficiscatur in expeditionem, &
 num quem socialem asciscat exercitum. Atq;
 haec quidem hac interrogaverunt. Oraculorum
 autem in idem concurrebant sententia, pradi-
 centes Cræso, fore ut si arma Persis inferret, ma-
 gnum imperium euerteret. Consulebant tamen,
 ut potentissimos quosq; Græcorum ad compa-
 randos sibi socios exquireret. His responsis re- § 4
 latis, atq; auditis, Cræsus ita elatus animo est,
 ac omnino cōciperet spem se eversurum esse im-
 perium Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Py-
 thiam dona in singulos viros, quos illuc multos
 esse audiebat, binos auri stateres. Ob quae mu-
 nera Delphi vicissim Cræso Lydisq; donarunt
 c primat

primas in cōsulendo oraculo partes, primūq;
in sedendo locum, atque immunitatem, & in
perpetuum cuiq; volenti adscribi in numero Del-
phorum, Donis Cræsus profecutus Delphos,
tertiò naticinium poposcit, quòd videlicet illud
uerax sibi esse comperisset. Poposcit autem,
nunquid diuturnū foret imperium sibi. Cui Py-
thia in hæc verba respondit:

Regis apud Medos nullo iam sede potito,
Tunc ad scruposum fugere Herminum stre-
nue Lyde,

Nec perstare, nec ignavū te esse pudēdum.

His ex versibus, cum allati essent, multo magis
quàm ex cæteris voluptatem Cræsus accepit,
strepens fore ut nunquam apud Medos minus
pro viro regnaret: & proinde nec ipse nec po-
steri sui principatu abrogarentur. Post hæc pu-
tauit sibi curandū, ut potentissimos Græcorum
sibi conciliaret. Idq; negligendo, comperit La-
cedæmonios atque Athenienses eos esse, quòd
alteri in Dorico genere, aliteri in Ionico ante-
cellerent. Nam de his ita antea indicabatur,
cū ab initio altera gens foret Pelasgica, alie-
ra Hellenica, hæc est Græca: quarum hæc nun-
quam solum mutavit, illa assidue multumq; est
peruagata. Et enim sub Deucalione rege orani
Phthiotidem incoluit, sub Doro Hellenis filio
tractum qui ad Ossam & Olympū iacet, nomi-
ne Istiaotim, unde à Cadmaie eiecta, coluit in
Pindo

Pendo locum quem vocat Macedum. Rursus
 in Dryopidem commigravit, atq; ita in Pello-
 ponnesum venit, Doricaque cognominata est.
 Qua lingua Pelasgi sint usi, affirmare nō pos-
 sum, sed coniectura signonū licet dicere eādem,
 qua nunc Pelasgi utuntur, qui supra Tyrthe-
 nos urbem Cretensem incolunt, quodam tempo-
 re finitimi eorum qui nunc Dores vocantur,
 tunc incolētes regionē, qua nunc Thessalia no-
 minatur, et Placiā, et Scylacen, cum Pelasgi
 habitarent ad Hellespontum, qui contermini
 Atheniensium erant: aliaq; omnia Pelasgica
 oppida nomen immutarunt. Quibus signis con-
 jectantes oportet dicere, Pelasgos barbara lin-
 gua fuisse: et si tota gens Pelasgica talis erat,
 gentem Atticam utpotē Pelasgicam, cum in
 Hellenes id est Græcos trāsīi, linguā simul ista-
 rum perdidicisse. Et enim neq; Cretensium
 loquela cum ullo circa populorum cōsensit, et
 Placianorum ne secum quidem ipsa. Per quod
 declarant, quam lingua figurā obtinebat, cum
 in hac loca transierunt, eandē se nunc cōserva-
 re. Si natio Hellenica, id est Græca, ex quo
 existit, eadem lingua semper est usa, ut mihi vi-
 detur: ideo imbecillus, quod ex Pelasgica fuit
 abscisa, et exiguu initio profecta, mox in mul-
 tas gentes augetens, tum aliarū, tum præcipuē
 barbararū frequentia se ad illam conferente.
 Qua causa mihi videtur fuisse, cur gens Pelas-
 gica,

59

gica, quod Græcia esset, nequaquam magnos profectus fecerit. Ex his igitur gentibus, *Atticam* *Cresus*, undiebatur obtineri, oppressamque esse à *Pisistrato*, *Hippocratis* filio. Hic enim ea tempestate tyrannus. *Athenis* erat. Cuius patrem cum priuatus spectaret olympia, ingens cōtigisset portentum. Nam cū hostiam immolasset: athena (ut imposita erant) plena et carne, et aqua absque igne effructuerunt, ita ut aqua redundaret. Quod portentum conspuatus *Chilon* *Lacedæmonius*, qui forte aderat, suasisse ei primū, ne uxorem fecundā duceret, domum secundo loco, si uxorem haberet, egeret: et si quidem ex illa filium sustulisset, abdicaret. Huius consilio non persuasus *Hippocrates*, hunc postea *Pisistratū* filium sustulit, qui in seditione listoralium, quibus, praeerat *Megacles*. *Alcmaonis* filius, et cāpestrum, quibus praeerat *Zycurgus* *Aristolaidi* filius, acriam seditionem excitauit, tyrannidem affectans, contraclisque seditiosis percausam mouendi motanos, huiusmodi rem machinatur: seipsum ac par mularum cum uulnerasset, agitant illas in forum tanquam elapsas ex hostibus, quem rus proficiscētem illi prorsus interimere noluisse. Orare populū, ut aliquid custodie circa se habere permitteret, cum prius specimē sui in expeditione declarauerit, qua contra *Megareas* praefuerat, capta *Nisaea*, aliisque praeclaris operibus editis. Populus *Atheniensis*, ita

ita deceptus, dedit ei quosdam è civibus delato-
 res pro satellitibus, non qui hastas, sed clavas
 ferrent, Pisistratum sectantes. Cum quibus ille
 impetu facto arcem occupavit, & inde Athe-
 niensium imperio potitus est: nullas neq; digni-
 tates, quæ erant, perturbans, neq; consuetudi-
 nes transferens, sed constitutis adhærescens, ur-
 bem bene atq; commodè exornavit. Eum tam- 60
 dem non multo post tempore milites Megacles
 & Lycurgi, qui idem senserant, eiecerunt. Hunc
 in modum Pisistratus primum Athenas, tyrā-
 nidemq; nondum valde stabiliam, amisit: cu-
 ius cicatores rursus inter se seditiones redinte-
 grauerunt: in qua seditione Megacles satagēs,
 Pisistratum misso caduceatore inuitat, nūquid
 velit filiam capere uxorem. Accipiente condi-
 tionem Pisistrato, insitit consilium de illo resti-
 tuendo, res (ut ego interpretor) longè stultissima.
 Quoniam inde à priscis temporibus responsum
 erat Gracæ gentem dexteriores esse, quàm
 barbaram, & magis ab ineptijs abhorrentem:
 etsi Athenienses inter Gracos feruntur sapien-
 tia principes, ex quibus fuerunt isti, qui talia
 sunt machinati. Erat in tribu Paenica mulier
 nomine Phya, tribus digitis minus statura quā
 trior cubitorum, alioqui formosa. Hanc mulie-
 rem omni armatura cum instruxissent, in cur-
 rumq; sustulissent, cōpositam in eum habitum,
 quo venustissima videnda esset, in urbem agūt,
 c 3 præmissis

præmissis præconibus emissarq̃s, qui cū in urbē
 venissent, hac mādāta exequuntur, ut dicerēt
 Athenienses, bona mēte excipite Pisistratum,
 quem Minerva ipsa, præcipuo inter homines
 honore profecuta, in suam reducit arcem. Et hi
 quidem passim uadentes talia predicabant, sta-
 timq̃ rumor emanauit in iribus, Minervam re-
 ducere Pisistratum. Qui in urbe erant, creden-
 tes mulierem ipsam deam, foemina supplicando-
 rum, pariter et Pisistratum acceperunt. Hanc
 in modum, quē dicimus, recuperata tyrannide
 Pisistratus, ex pactione quam inierat cū Me-
 gagacle, illius filiam duxit uxorem. Verū cū
 et filij essent ei adolescentes, et qui oriundi fu-
 rent ex Alcmacone, dicerentur obnoxij esse cri-
 mini piaculari, nolens ex nouo cōiugio liberos
 velle, haud legitimē coibat cum uxore. Quam-
 rem cū inter illicita occultasset, postea ad ma-
 trem retulit, enuntiaret id, nec ne. Mater nūq̃
 indicauit. Id iste iniquo animo ferens, se à Pisi-
 strato contumelia affici (ut erat iratus) milites
 homini insensos reddidit. Quæ fieri Pisistratus
 contra se animaduertēs, regione prorsus absces-
 sit, et ubi Eretriam peruenit, unā cum filijs de-
 liberat. Et cū sententia Hippia præualuisset
 de tyrannide rursus recuperanda, aliquot ciui-
 tates excitauerunt, quæ ipsis nonnihil beneuo-
 le erant. Et cum alia cōplures pecunia multū
 consulerunt, cum uerō Thobani plurimum. Post
 hac

hac nō ita multo interiecto tempore, omnia ad
 reditum eis in expedito fuerūt. Nam & ex Pe-
 loponneso Argini aderant, mercede conducti,
 & Naxius quidā nomine Lygdamus, qui ubi-
 tro adueniens, plurimū studiū exhibuit, allatis
 & pecunijs & copijs. Profecti ex Eretria, an-
 no undecimo uertente redierunt, & primū in
 Attica Marathonē occupauerunt. Ad quos
 interea ibi castra habentes, cū sediciosi ex urbe
 se conferebāt, tum alij ex tribubus confluebāt,
 quibus erat tyrannia quā libertas incundior,
 atq; ita congregabantur. Dum Pisistratus pe-
 cuniam cogit, & Marathonem tenet, Athe-
 nienſes qui intra urbem degebant, rem nullius
 momenti fecerunt. Ac ubi acceperunt eum ex
 Marathone urbem uersus mouere, ita demum
 ad se defendendos obuiam tendunt. Et dum isti
 eum omnibus copijs infesti in illos, & illi circa
 Pisistratū ē Marathone digressi, cōtra urbem
 irant, & in eundē locum conuenissent, perrext-
 ſūt ad Minerva Pallenis fanū, alitriusq; casq;
 arma posuerunt. Hic diuina pompa fungens
 Amphilytus A carnā, uir ariolus, Pisistratū
 cui assidebat adiit, atq; hac hexametro carmē
 ore naticinatus est inquit:

Est nummius proiectus, itē sunt res ita tenta,
 Noctē meant thynni claro sub sidere luna.
 Hoc ille oraculum diuino afflatus spiritu reddi-
 dit. Quod oraculū Pisistratus coniectans, & se
 6 4 accipere

62.

63

accipere affirmās, in Athenienses urbe egressos copias ducit. At illi tunc ad prandium se conuerterant, et secundum prandium partim ad ias, partim ad somnum. In hos impetu dato hi qui cum Pisistrato erant, in fugam uertunt. Quibus fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitauit, ut Athenienses nec amplius caperentur, et tamen dissiparentur. Pueros iussos condescendere equos premittis, qui assequendo fugientes mandata Pisistrati dicerent, iuberentque eos bono animo esse, et ad sua quaeque abire. Ita audientibus dicto Atheniensibus, Pisistratus tertio potius Athenis, tyrannidem stabilivit tum auxiliariorum copiis, tum pecuniarum prouentibus, partim indidit, partim a flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Atheniensium qui perfliterant, nec uestigio fugam fecerant, pro obsidibus sumptos in Naxum transtulit. Hanc enim insulam bello subegerat, Lygdamoque permiserat, cum ante hac etiam Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiant autem sic: Quatenus prospectus a templo ferebatur, catenus ex omni loco mortuos effodit. In alium eiusdem insula locum transtulit. Igitur Pisistratus tyrannide positus est Atheniensium, alijs in praelio casis, alijs una cum Alcmaeoninis domo profugis. Hunc ita Atheniensibus imperantem ea sepestate Cressus audiebat. Lacedaemonios quoque magnis cladibus creptos, et iam Tegeatibus bello superiores

periores esse. Quippe sub Leone & Hagesicle
in sparta regnantibus, cū cetera bella prospe-
re gessissent, in Regem tamen succubuerūt. Nā
iam inde ante istos ferē ex omnibus Græcis pes-
sime morati fuerant, tam circa se, quā circa ho-
spites, nullo consuetudinis, cōversationisq; com-
mercio, quā instituta in melius mutare, Zy-
curgo inter Spartiatis probato viro, Delphos
ad oraculum profecto. Cui statim atriū ingresse
Pythia hac inquit:

Ad mea uenisti, propingua tēpla Lycurge,
Grate Ioni, et cūctis qui tēta mētur olympi.
Ambigo uaticiner sis utrum uir' ne deus ne:
Sed multo magis esse deū te spero Lycurge.
Nonnulli prater hac aiunt Pythiā ei discernisse
instituta, quā nunc à Spartiatis seruantur. Ipsi
tamen Lacedæmonij uolunt Lycurgū, cū esset
iutor & idē patrui Leobori Spartiatarū re-
gis, à Creta hac attulisse. Siquidē cum primum
eator factus est, omnia iura immutauit: deditq;
operam, ne quis ea prateriret. Deinde quæ ad
bellū pertinerent, insurandū, cōuentus, comessa-
tiones, super hac instituit tribunos plebis, epho-
ros, ac senatores. Ita illi ad rectum uita genus
translati sunt à Lycurgo: quē uita defunctum, 66.
delubro adificato egregie colunt. Ex quo cū bo-
nitate soli, tam nō exigua hominū copia discer-
perunt statim, ac benigne rem gesserunt. Nec
amplius contenti oīo frui, tam se audibua
præstan

præstantiores esse arbitrantur, de omni illorum terrâ occupanda oraculum Delphicum consuluerunt. Quibus Pythia respondit:

Mépetis Arcadiam, multis petis, haud tibi tradam.

*Aduli apud Arcadiâ nescientes glâde viri sunt
Qui te reijciēt, tibi ego haud invidero quicquam,*

*Salandâ Tegeâ planta plaudente daturus,
Viq; queas campum metiri fume feracem.*

Hæc responsa ubi accepere Lacedæmonij, à caeteris Arcadibus abstinentes, bellum intulere Tegeatibus ferentes secum compedes, videlicet captioso freti oraculo, tanquam essent ipsi redæturî Tegeatas in captivitatē. Verum cōgressi pralio ac fugati, quicunque eorum viri sunt capti, eisdem quas ipsi attulerunt compedibus indutis, campum Tegeatæ metiri fume coluerunt. Compedes quibus vincti fuerant, ad nostram usque memoriam incolumes fuisse circa templum Minervæ Alæ, apud Tegeam suspensæ. Atque superiore quidem bello Lacedæmonij adversus Tegeatas assidue, semper male pugnauerant: Cæsi tamen atque, & Anaxandridæ Aristonisq; regum suorum longē superiores, contra eosdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Cum semper in bello à Tegeatibus repellerentur, missis Delphos consultoribus, oraculum sunt sciscitati, quemnam

decorum

deorum placaret, ut Tegeatum victor exister-
rent. His Pythia respondit, id fore, si ossa Ores-
tis, filij Agamemnonis referrent. Cuius urnam
cum nequirent inuenire, rursus ad deum mis-
sunt de loco sciscitatu, in quo situs Orestes esset.
Hac nuntijs interrogantibus ita Pythia inquit:
Est pars Arcadia Tegea in regione parui.
Hic duo flant venti, ni pernechomenae tonchi.
Forma hostis forma, et plaga superaddita
plaga.

Hic Agamemnonides terra, ut pariter tractum
Quo in sublato Tegea superabere victor.
Vbi hac audierunt, nihil tamen minus inuen-
tione frustabantur, nisi omnia disquirentes, do-
nec Liches unus Spartiataru, eorum qui bene-
meriti vocantur, coperit. Sunt autem benemeriti,
ex cinibus semper militia equestri perfundis,
quini quotannis, qui quo anno ex equitibus
Spartiatas exennt, ne torpescant, alij alio mitem-
tur. Ex his Liches cum esset, rem apud Tegeam
adiuenit, fortuna pariter atq; solertia usus.
Nam cum Tegeates a Lacedaemonijs hoc anno
commercio mutuo aduendi essent, et iste in ara-
riam officina uenisset, intuebatur ferrum dum
procedebatur. Quo in spectaculo admirabun-
dum animaduertens faber ferrarius, intermisso
opere, Quanto magis Lacon, inquit, hospes ad-
mirare, si idem, quod ego, tu noscas, qui tan-
topere, admiraris ferrarium opificium. In hac
enim

enim certe putem facere cum vellem, inidi in
 sepulcrum septem cubitorum: & quia incre-
 dulus eram omnino fuisse maiores quam nunc
 sunt homines, aperui undique mortuum, equa-
 li atque sepulcrum longitudine: quam ubi men-
 surum iterum obrui. Hac illo referente qua ni-
 derat, Liches considerans, coniecit hunc ex
 oraculo esse Orestem, hac videlicet coniectura:
 "Duos quidem quos tenebas excussoris folles,
 totidem comperit esse ventos. Incudem vero &
 anallam, formam forma hostem: ferrum vero
 quod procuderetur, plagam superinditam pla-
 ga, hac ratione conieciabas, quod in plagam
 hominis ferrum intentum est. Hac itaque se-
 cum agitans, Spartam regressus, rem omnem
 Lacedemonijs refert. Illi ex composito homi-
 nem criminis convictum, exilio damnant. Qui
 in Tegeam profectus, & calamitatem suam
 referens fabro excussori, conducit ab eo nolen-
 ti vendere cortem. Zbiq; aliquandiu habitans,
 ubi rem cognovit, effosso sepulcro ossa colle-
 git, eaq; portans Spartam redijt. Quo ex tem-
 pore Lacedemonij quories cum Tegeatibus
 congressi sunt, superiores exitere, adeo ut mul-
 tum iam Peloponnesi eis pareret. Hac itaque
 omnia Cræsus audiens, misit multos Spar-
 tam cum muneribus, ad rogandam belli so-
 cietatem, iussos dicere qua oporteret. Si post-
 quam pervenerunt, Nos, aiunt, Cræsus misit
 Lydorum

*Bydorum aliarumq; gentium rex ita inquitur
 Dacedamonij, quoniam deus oraculum reddi-
 dit, ut Græcam mihi societatem adsciscerem
 et nos inter Græcos antecellere audio. Statim
 eas mihi in societatem ex oraculo provocan-
 dos, ad iuvendam mecum quam cupio amicit-
 iam atq; societate, citra dolum fraudeq; Cræ-
 sus hac per legatos nuntiauit. Quorum adven-
 tu Dacedamonij qui et ipsi oraculum audie-
 rant, gavisi foedus cum eis hospitij societatisq;
 inierunt. Et enim iam antea intercedebant non
 nulla Cræsi in Dacedamonios beneficia. Nam
 cum illi misissent Sardis ad aurum coëmen-
 dum, quoniam usuri erant in id simulacrum, quod
 nunc positum est apud Laconicam in Thorna-
 co Apollinis, eo auro sunt à Cræso donati. Quod
 de re Dacedamonij, quodq; se amicos ille dele-
 gisset, societatem admisserunt: et hoc denun-
 tiantes se se paratos exhibuerunt. Quod ubi fecerunt,
 pateram athenæam labiorum, tenuis frequen-
 tis animalibus calatam, triginta amphora-
 rum capacem, dono offerebant, nolentes Cræ-
 sum remunerari: sed eam Sardis non pertulerunt,
 propter alterutram harum (quæ feruntur) cau-
 sam. Dacedamonij quidem aiunt hanc pa-
 teram cum ferebatur Sardis cum Samiam ap-
 pulsæ essent, à Samijs fuisse interceptam. Qui co-
 gnita re, manibus istos longis aggressi fuerunt. Ipsi
 uerò Samij aiunt Dacedamonios, qui pateram
 portat*

71

portabant, sero uenientes, cum audissent Cræsum captum esse cum Sardibus, illam in tanto uendidisse, uiris priuatis, qui eam in uotum scripto dedicauerunt, et illos qui uendidissent, et pariter reuersos, forsitan dixisse à Samijs sibi fuisse ereptam. De patere ita res se habet. Cræsus elusus oraculo, aduersus Cappadociam exercitum comparabat, spe et Cyram et potentiam Persicam euerendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam nomine Sandanis, et antehac pro circumspecto habitus, et ob hanc quam dixit sententiam plus nominis apud Lydos consecutus, hanc in modum Cræso consuluit: Aduersus tales uiros expeditionem paras rex, qui coreacea subligacula, qui è corio reliquâ uestem ferunt, qui non quibus uolunt cibis nesciunt, sed quos habet, ut pote regionem asperam incolentes. Ad hac potum non uini utuntur, sed aqua: non ficos ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes: quibus cum nihil sit quod eripies, si uiceris: sin uictus fueris, animaduerte quos bona amittes. Tibi gustauerint illi nostra bona, circumfiscer nos, nec abigi poterunt. Equidem illi habent gratiam, qui non induxerunt in animum Persis, ut Lydos inuaderent. Hæc locutus, non tamen Cræsum persuasit. Euentum Persis antequam Lydos subigerent, nihil erat neque laetum neque oppidum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur, et erant hi Syri, anteq

72

antequam Persæ imperitarent, diuisionis Medo-
rum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem im-
perium Medicum ac Lydum determinabat
fluvius Halys, qui ex Armeno monte profusus,
primum Cilicias, dehinc Marienos, qui sunt ad
dexteram, et Phrygas, qui sunt ad laevam: tum
bore am versus tendens, Syros, Cappadoces, Pa-
phlagonēsque interfuit: Cappadoces à dextera,
Paphlagonēs à sinistra perstringēs. Ita flumen
Halys, cuncta ferè superiora Asia à maris
quod Cypro obnoxium est, ad Euxinum usque
Pontum dirimit, dorsum omnis regionis longi-
tudine quinque dierum itineris vires expediri.
Adversus Cappadociam Cræsus cum exercitu
proficiscebatur, cupidus cum hanc partem solè
secundi suo adiciendi, tum vel magis fiducia
oraculorum Cyram ulciscendi, propter Astya-
gem Cyaxaris filium, Medorum regem, affi-
nem suum, quem Cyrus Cambysis filius praelio
victum ceperat. Erat autem Cræso Astya-
ges hanc in modum affinis: Apud Scythas
pecuarios cum esset seditio, caterva quadam co-
rum successit in terram Medicam, qua tempe-
state Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phra-
ortis filius, Deiocis nepos: qui Scythas hos tan-
quam supplices initio benignè alloquebatur,
ac plerumque faciebat, adeo ut pueros eis trade-
ret imbuendos, tum lingua Scythica, tum ar-
tificio arcus utendi. Interiecto deinde tempore,

cum Scythæ uenatum assidue irent, et semper
 afferrent; nonnunquam tamen contingebat ut
 nihil caperent. Quos ita uenerentes manibus
 inanibus, Cyaxares (erat enim, cum ingenti
 reuebatur ira, peracerrimus) probris insectaba-
 tur. Id illi ut se dignum à Cyaxare partem fe-
 rentes, consilio habito decreuerunt, ut ali-
 quem eorum puerorum quos docerent, struida-
 rent: instructumq; (ut feras instruere consue-
 nerant) Cyaxari offerrent, perinde atq; uen-
 tionem. Idq; cum obtulissent, quam celerrimè
 se ad Halyattem Sadiatis filia Sardis conser-
 rent. quod et factum est. Nam et Cyaxares
 et quæ aderant conuina, ex his carnibus gu-
 stauerunt, et Scythæ perpetrato hoc, Halyatti
 74 se supplices præbuerunt: quos postea repo-
 scent: Cyaxari, quod Halyattes reddere ab-
 nuerat, bellum inter Lydos Medosque quin-
 quennale conflatum est. Quo in bello aliquo-
 ties Medo uictores extiterunt, et nocturnum
 quoddam prælium gesserunt. Sexto anno signis
 collatis, cum aqua Marte certarent, stante
 acie contigit, ut repente dies nox efficeretur.
 Quam immutationem huius diei futurâ Thu-
 les Milesius Ionibus prædixerat, hunc annum
 præfatus, quo immutatio facta est. Lydi ad
 Aædi ubi diem noctescere uiderunt, à pugnan-
 do destiterunt. eoq; propensius ad pacem in-
 ter se constituendam festinarunt, antoribus

conventionis Syennesi Cilice, et Labyneto Babylonio, qui ut iustitrandum intercederet, et reconciliationis affinitate fieret, properarunt, discedentes ab Halysate. Arianam filiam Astyagi Cyaxaris filio impetrant dandum, quoniam sine mœnibus necessitate conventiones stabiles dirigi non queunt. Invenit autem hæc gentes feracem cum cetera riuu Gracorum, tum feriendo brachia qua illa humeris cōnectuntur, ut mutuum sanguinem delingendo. Hunc igitur Astyagem suum maternum, Cyrus bello victum tenebat, ob eam quoniam in sequentibus indicatio causam. Quo nomine Cræsus cōsensus, ut quid inferret Persis bellum, ad acutū miserat. Et cum responsum reddidisset haud syncerum, secum facere interpretas, in expeditionem profectus est adversus quendam Persarum partem. Atque ubi ad Halym flumen pervenit, tunc (ut ego quidem sentio) pontibus qui nunc sunt, copias transduxit: ut autem Graci discedant, Thales Milesius traductor exiit. Nam cum incertum animi Cræsus foret, qua parte fluminis trañceret exercitū (nullos dum enim eorum fuisse ea tempestate pontes) fertur Thales qui in his castris aderat, fecisse, ut fluminis qui ad laevā exercitus fluebat, fluere etiam ad dexteram. Fecisse autem hunc in modum, fossam peraleam, exorsus supra castra, ductam in speciem lunæ depressit, qua castra, ut erat mutata,

75

d à tergo

à tergo amplacteretur. In quam cum traduxisset ex pristino aluco flumine, iterum cum ubi exercitus traiecit, effat in summa alucionis defunderet. Itaque cum ceterima fluvius deductus esset, utrinque nudo marabilis effectus est. Quendam autem veterem omnino exaruisse, alucione rei rei equidem non accedo. Quamvis modo qui

76. rursum redierunt, illius transierunt? Cræsus exercitu traiecto, venit in Cappadacia locum, qui dicitur Pteria, omnium eius regionis suiffimum iuxta urbem Sinopam, fere ad pontum Euxinum sitam. Hic statina habens, pædis Syrorum assistat, ex urbem Pteriorum expugnat, diripitq; cepit quoque sanctas circa urbem Syros nihil incommittos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sumptisq; omni ibus qui in medio incolebant, obviam pergit: misit tamen antequam exercitum educeset, caducatoribus ad Iones tentandos, ut ad se à Cræso deficerent. Illis abnuentibus, profectus castra contra Cræsum posuit, ibidemque in regione Pteria pro se uterque alterum laceffere. Commissaq; acerbissima pugna, ex multis utrinq; cadentibus, ad extremum noctis interuentu dirimuntur neutri victores. Atque hunc in modum duo exercitus dimicauerunt. Cræsus à suo exercitu inensatus, quod cum Cyri multo maioribus copiis conflixisset, postero die cum Cyrus ipsius superferret inuadere, regressus est Sardis, habens

in animo evocare Aegyptios ex federe: quo
 sum cum rege Hamaſi amē, quam cum Lacedæ-
 monijs, ſocietatem inierat: accerſere etiam
 Babylonios, cum quibus & ipſe ſedus percuf-
 ſerat. Erat autem Babyloniorum tyrannus ea
 tempeſtate Labynetus. Denūtiare item Lacedæ-
 monijs, ut ad cenſū ditiſſimo proſto eſſent. Hinc
 & ſuis copijs coactis, ubi per hyemem quatuorſe-
 ſet, initio ſtatiim veris tendere adverſus Perſas.
 Hac deſtinans Cræſus, abijt Sardis, dimiſiſq;
 eaduceatores ad ſocios, edicens uti ad quintum
 menſem Sardis convenirent. Exercitum vero
 qui aderat ex militibus cōductis, qui cum Per-
 ſis dimicaret, miſſum fecit, ac diſſipavit: minū-
 me credens, unquam fore, ut Cyrus qui ſic a quo
 Marte pugnaffet, Sardis copias promoveret.
 Hac Cræſo ratiocinante, omnia ſuburbana co-
 labris impleta ſunt. Quos ut exiſtebant, equi
 inter ambulandum cum ad paſcua irent, come-
 debant. Id Cræſo cernenti (ut erat), niſum eſt
 eſſe portentum, ideoq; mittendum ad conſecto-
 res Telmiſſes. Qui miſi ſunt ad conſulendos
 Telmiſſas, ubi acciperet reſponſum, didiceretq;
 quid ſibi vellet ſignificaretq; portentum, non
 contigit, ne Cræſo remitterent. Nam: prius
 quàm retro Sardis reuherentur, Cræſus eſt
 captus. Telmiſſes ita cognoverant exercitum
 externum Chroſo illuc affuturum, qui cum af-
 foret, indigenas ſubigeret, quod dicerent colu-
 brum.

79 *brum terra filium esse: equum, hostem & adac-*
nans. Hæc Telmiffes Cræso sunt interpretati, sed
eam capto: nondum tamen gnari eorum quæ
circa Sardis ac Cræsum erant; Cyrus certior fa-
ctus, Cræsum qui statim post prælium apud
Pieriam gestum abscesserat, constituisse disper-
gere copias, consilio habito comperiebat: ope-
rapretium esse, quàm maturrimè posset, pro-
monere exercitum Sardis, ut hostem prius,
quàm ille contraheret iterum Lydorum copias
occuparet. Hoc ubi probavit, executus est: pro-
pereq; ducto in Lydiam exercitu, ipse nuntius
Cræso aduenit. Unde Cræsurus magnam solici-
tudinem adductus, quòd præter opinionem,
præterq; expectationem suam se res haberent,
tamen Lydos in prælium producit. Lydorum
gente in Asia nulla fuit ea tempestate nec
fortior, nec magis strenua. Ex equisq; pugna-
 80 *bat equitandi sanè perita, hastas perlongas ge-*
stans. Campus in quo concursus est, ante urbem
Sardensem iacet, magnus & editus, quem cum
alij amnes interstunt, tum omnium maximus
Æternus patet interruptus, què monte Hîro
matris Dindymenæ lapsus, infunditur mari
iuxta Phociam oppidum. Hic ubi nidit Lydos
ad pugnandum instructos Cyrus eorum equita-
sum reformidans, constitit admonitu Harpa-
gi viri Medi, ita faciendum: Coactis omnibus
qui ipsius exercitum sequebantur, camelis vel
frumen

frumentum vel uasa portantibus, satrapas de-
 straxis, viros imposuit equis, stolas indutos,
 quibus ornatis praecepit ne praerent castris co-
 pias aduersus Cræsi equitatum, peditatus ne
 hos subsequeretur. Post hunc collocat omnem
 equitatum. Postquam omnes constituit, impe-
 ras eum cui caeterorum Lydorum parcerent,
 sed quemcumque occiderent obsisterent, praece-
 pit ipsum Cræsum, ne si captus quidem repugnaret.
 Hac imperans, camelos contra equitatum in-
 firmis hac ratione, quod camelum equus rofor-
 midat adeo quidem, ut nec speciem eius intueri,
 nec odorem sentire sustineat. Id ideo commen-
 tus est, ut equitatum Cræsi, quo ille se praeali-
 turum considerabat, inutilem redderet. Simu-
 lacque in pugnam impetu est, equi olfactibus protinus
 cōspectisq; camelis, retro se avertunt, inde spes
 Cræsi interijt. Verum non protinus Lydi ob id
 exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt,
 ac pedites cum Persis configunt. Auxiliis ta-
 men aliquandiu utrinque cadentibus, tandem
 uertuntur in fugam. Aturos ingressi, à Persis
 obsidebantur. Quam obsidionem in longum
 processuram ratus Cræsus, alios nuntios è muris
 mittit ad socios. Nam qui antea dimissi erant,
 hi conuentum Sardis, ad quintum mensem in-
 dixerant. Ad hos dimittebat oratum, quam
 celerrime auxilia mitti sibi, utique iam obsessi.
 Et cum ad alios socios misit, tum uerò ad La-

cedamoni. Ceterum per id tempus et ipse Spar-
taxis inoidea cum Arginis contentio, de agro
qui dicitur Thyrea. Quem locum etsi terra Ar-
golica partem, tamen Lacedamonij intercisum
tenebat. Etenim Arginorum est, quicquid re-
gionis Malea tenuis ad oceanum uergit in con-
tinentem: et insula tum alia, tum uero Cythera.
Cum ergo Argini suo territorio interciso au-
xilium ferrent sibi ab utrisque, in colloquium uen-
tum est, ut trecenti utriusque dimicaretur: et ubi su-
periores exstiterent, eorum regio foret: atque am-
bos exercitus in suam uterque terram discedere,
nec permanerent dum dimicaretur, ea scilicet
causa, ne si adessent, pari succumbere auxilium
sui ferrent. His conuentis in diuersa digredian-
tur. Ex utrisque doctissimi uiri qui relictis sum con-
sulerunt, atque illis quidem ut a quo mare pu-
gnantibus, ex sexcentis tres omnino reliqui fue-
rant: et id uolens interuenire, ex Arginis duo,
Alcenor et Chromius, qui tanquam uictores
Argos cursu contenderunt: et ex Lacedamonij
unus Othryades, qui spoliatis Arginorum ca-
daveribus, eorum arma ad suorum castra de-
tulit, et se in suo ordine tenuit. Postero die
utriusque re audita affuerunt, sibique uictoriam ui-
dicabant. Argini quidem, quod suorum plures
superfuissent, dicentes: Lacedamonij uero, quod
eorum qui supererant illi fugissent, suum persti-
tisset, et hostium casus spoliasset. Ex conten-
tione

tione tandem concurrentes pugnant, de postquā
 permulsi utrinque ceciderunt, Lacedæmonij ni-
 cunt. Quo ex tēpore Argini tonsis capitibus,
 cum antea criniti essent, necessario legem condi-
 derunt, se denouentes ne priua comam alerent,
 ne ne mulieres anrum ferrēt, quā Thyræas re-
 cuperassent. His ē diuerso legem iulere Lacedæ-
 monij, in posterum comati essent, cum antichæ
 non fuissent. Othryadem, qui annus ē prociis de-
 loctus reliquus fuisset, atque pudore Spartam
 reuertendi ob socios interfectos, illic apud Thy-
 reas mortem sibi consciuisse. Cum hac esset apud
 Spartiatas rerum conditio, aduenit caduocato-
 re præcatus Cræso obseſso auxilia. Illi caducea-
 tore audito, statuerunt Cræso statim succurren-
 dum. Quibus iam se apparantibus, ac nanibus
 paratis, alius offertur nūtiū, murum Tydorum
 expugnatum, Cræsumq; nimiam esse captum. Sic
 Lacedæmonij magno se affectos detrimento ra-
 ti, superſederunt. Sardis autem hunc in modum
 sunt expugnata. Quarta decimo quā obsideri
 coepit sunt die, Cyrus missis passim equitibus
 per suas copias edicis, se dona daturum ei, qui
 primus muros conscendisset. Postea quā id co-
 nato exercitū res non processit, ibi quiescenti-
 bus castris, Asturdus quidam cui nomen erat
 Hymanæes, id aggrediens unſus a parte arcis
 sibi nullus ad excubidum eruit collocatus, quia
 illius nequandē arborā peneſſe hanc ſuſcepit

erat, utpote loco prærupto atq; inexpugnabilis
 quaq; parte solum ne Leonem quidem Meles
 primus Sardinus rex circumtulerat, ex pellice sua
 genitum: qui Leo quacunq; parte murorum cir-
 cumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugna-
 biles fore Tethiasses iudicauerant. Eum Meles
 per ceteram partem murorū circundauit, qua-
 cunq; poterat arx oppugnari, per hāc partem,
 tanquam inoppugnabilem atq; precisam, cir-
 cūducere prætermisit, qua ad Tmolū fluium
 nergit. Ab hac igitur parte Hyrcædes ipse.
 Mardus conspicatus quendam Tydum pridie
 descendisse ad recipiendam galeam illuc deno-
 lutam, aduersit animum atq; considerauit, de-
 hinc ipse conscendit, et post eum alij Persæ, sub-
 inde atq; alij frequentes. Ita urbs Sardis capta
 est, atq; omnis direpta. Circa ipsam autem Cræ-
 sum hoc contigit. Erat ei filius, cuius superius
 habui mentionem, habilis ad cetera, sed intus.
 In cuius uitium emendandum Cræsus pro uiri-
 bus omnia fecerat, cum alia exoogitando, cum
 uero Delphos mittendo ad oraculum sciscitan-
 dum, atq; ei Pythia talibus respondit.

Tyde genue rex multorū ualde infelicem Cræse.
 Nec cura gnati exoptatam audisse loquentis.
 Intra ades nocem, sine qua potior tibi longæ.
 Ille dic quoniam primum infelicem loquor.
 Captis manibus quidam Perses in Cræsum sibi
 ignotum ut occisurum uadebat. Quem inaudentem

transi Cræsus cum uideret, tamen presenti clade affectus deuitare negligebat: nihil putans differre, an percussus oppeteret mortem, an non. Id ubi filius eius mutus aspexit, timens patri, erupit in uocem, inquiens: Homo, ne perimas Cræsum. Atque hoc ille primum effatus, postmodum per omne uita tempus uocalis exiit. Persa et Sardibus potius sunt, et Cræso uiuam regnasset annos quatuordecim, totidemque dies fuisset obsessus, misso magno imperio, ut esset fuerat responsum. Eum captum Persa ad Cyrum perduxerunt, quem ille uinctum compedibus, super ingentemquam struxerat, lignorum struem imponit, circaque eum bis septem Lydorum filios, siue habens in animo primitias has alicui deo offerre, siue nolens notum persolacra siue cupidus sciendi num quis demonum liberaret Cræsum, quem religiosum esse audierat, quo minus pyra impositus uiuus concremaretur. Hæc quidem Cyrum fecisse aiunt. Cræso autem super pyram stans, esse in tanta calamitate posito, tamen uenisse in mentem Solonis, quod ab eo sibi nuntius dei fuisset dictum, ex uentibus beatum esse neminem. Quod dictum ubi subiit Cræso, ferunt eum ex uehementi deflectione animi dictum, ingemiscens iter Solonis nominasse, et Cyrum eum audisset, insisse in interpretes eum percontari, quemnam inuocaret. Illosque accedentes fuisse percitatores, et hunc

d s interrog

interrogatum silentium egisse. Deinde cum lo-
 qui cogeretur, dixisse: Illam nominant, qui ut
 omnes tyrannos alloqueretur, ego quam ingen-
 rem pecuniam praoptarem. Eum non plane lo-
 quentem, rursus interrogat, quodnam esses quod
 dixisset. Efflagitantibus atq; infestantibus in-
 terrogatione, inquit, quemadmodum Solon qui
 esset Atheniensis, ad ipsum à principio venis-
 set, & inuicem omnes eius opes coram pro ni-
 hilo duxisset. Adeo qua de ipso dixerat, ea
 omnia euenisse; neq; hac magis de se ipso, quam
 de omni hominum genere, & de his praesertim,
 qui sibiipsis beati uiderentur. Haec Cræso refe-
 rente, iam pyra incensa, ardere extrema coepis-
 se, & Cyrum auditis per interpretem qua Cræ-
 sus dixisset, poenituisse: cum se quoque homi-
 nem esse cognosceret, qui alium hominem, qui
 sa inferior non fuisset opibus, uiuum, rogo tra-
 deret. Praeterea meritum ob id poenam, ac re-
 putantem, nihil esse rebus humanis stabile, infi-
 sisse ignem ceterissime extingui iam incensum,
 Cræsumq; deponi & qua circa eum erant. Ve-
 rum eos qui ignem iam conabantur extingue-
 re, non euasisse. Ibi Cræsum cognita per Zy-
 dos Cyri poenitentia, cum cerneret unumquen-
 que extinguendo deuoluendoq; igni incumben-
 tem, nihil tamen profici, exclamando innocasse
 Apollinem, ut ipsi adesset, si quod ab eo do-
 num illi gratum fuisset oblatum, ipsumq; pra-
 sent i

fuit malo liberaret. Ita cum lacrymis Cræse-
dem innuocante, nimbos repente, cum serenum
ac tranquillum esset, con fractos esse, imbresq;
erupisse, ac vehementissima aqua pluuisse, Cy-
regum extinxisse. Ita Cyrum cognito decorum
cultorem ac bonum virum esse Cræsum, e pyra
deposuisse, atque hunc in modum interrogas-
se: Cræse, quisnam te hominum persuaserit, ut
cum exercitu invaderes terram meam, ex ami-
co factum hostem? Cui Cræsus, Ego, inquit, rex
istud feci tuo prospero, meo infansito fato. Gra-
corum deo auctore, qui me ad bellum tibi insti-
rendum impulit. Neque enim quispiam ite-
mens est, ut bellum quam pacem praopriet.
Nam in pace filij patres, in bello patres filios
sepeliunt. Sed ut ista fierent, demoni cordi fuit.
Hæc Cræsus locutus est, quem Cyrus solatus
iuxta se collocauit, ac multa sane observa-
tia habebat: intuensq; cum admirabatur tam
ipse, quam omnis circa coetus. Illi rogabatun-
dum silentium tenebat. Mox conversus, ac cer-
nens Persæ Lydorum diripiētes urbem: Virum
debeo, inquit, rex tibi loqui quod sentia, an
tacere hoc tempore? Cyrus vero cum quæcunq;
liberet adancter proloqui iussit. Tunc ille Cy-
rum percontatur: quidnam, inquiens, tanta
frequentia properas agere? Cui Cyrus: Tuae
inquit, urbem diripere, tuasq; opes absume-
re. Atqui Cræsus excipit: Neque urbem meam
diripis,

diripis, neq; meas opes. Nihil enim mihi iam cum istis rebus est, sed tua ferunt, aguntq;. His verbis iniecta cura, Cyrus Cræsum semotis arbitris interrogat, quidnam in his qua fierent, sibi constituendum censeret. Ad quem Cræsus: Quoniam me dū servum tibi tradiderunt, iure debeo, si quid amplius animadversum, id tibi indicare. Perse, ait, natura prostrata sunt, et iidem inopes. Quos si diripientes tu ac potentes magnis opibus negligis, id tibi ex hoc credibile esse eveniturum, ut quisque istorum plurimis opibus potestur, ita maxime in te rebellaturum esse expectandum. Nunc igitur, si tibi placent hac qua ego dico, ita facito: Siste ad singulas portas aliquot ex tuis satellitibus castodes, qui nevent exportari opes, ut earum decima Ioni necessario reddantur. Ita neque modicum illud contrahes, si opes eripiendo: Et ipsi agnoscetes se iusta agere, non iniusti facient. Hac audiens Cyrus, maiorem in modum gavisus est tali admonitione, eaq; vehementer approbavit: Et iussis satellitibus id exequi quod Cræsus ipsi subiecisset, his verbis eum affatus est: Cræse, quandoquidem et facta et dicta tua egregia utriusque regis sunt, pete quid muneris à me velis in presentiarum tibi dari. Ad quem Cræsus: Hære, inquit, sunt me gratum esse erga deum Graturnum, quem ego maxime omnium veneratus sum, ut missis

ad

ad eum his vinculis percontor, nunquid ei fas sit bene de seipso merentes decipere. Et Cyrus interroganti quidnam id esset quod incusaret, alius repetens omnem suum aperuit animum, reddita quæ sibi oracula, et præcipue donaria sua, quibus rebus fretus suscepisset adversus Persas expeditionem. Hæc commemorando, rediit rursus ad petendam veniam, ob id deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, Et hoc, inquit, Cræse à me impetrabis, et quicquid aliud, atque id quoties tibi opus erit. Vbi hæc audiuit Cræsus, Delphos misit quosdam Lydorum, iussas cum ad limen templi vincula deponissent, sciscitari deum, nunquid eum pueret ob oracula, quibus induxisset ad bellum Persia inferendum, tanquam Cyri potentiam eversum: unde tales primitiæ offerrentur, compedes scilicet ostendendo: sciscitari cum hæc, tum nunquid Græcis dijs foret fas esse ingratis. Lydis illuc profectus, et hæc mandata executis, Pythia fertur ita respondisse. Sortem fato destinatum defugere, deo quaque est impossibile. Cræsus quinta retro ætatis crimen laus, hoc est, abanti: qui cum esset satelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiusq; dignitate potitus est, nihil ad ipsum pertinente. Veniam Apollo cum studuerit ut hæc Sardinum clades circa liberos Cræsi, non circa Cræsum contingeret, tamen transferre fata

fata non potuit, sed quatenus illa permiserunt, annexum est, atque ei gratiam retulit, utpote data Sardinia expugnatione tres annos. Et hoc Cræsus discat, tribus annis, quam favent destinarent, servius se fuisse captum. Secundo loco, quod ipsa ardentem opem tulit. Nam quod ad oraculum pertinet, haud recte Cræsus incusat: quoniam Apollo prædixit, eum esse magnum imperium, sed bellum Persis inferret, eversurum: de qua re ipsum consultare volentem, decuerat mittere sciscitatum, utrum ipsius Apollon dicere imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat nec considerans nec interrogans, sibi ipsi acceptum referat. Quod autem ultimo responso ait Apollinem dixisse de mullo, ne hoc quidem discussit. Nam mulas hinc, Cyro erat: quippe qui duabus ex gentibus ortus est, generosiore matre quam patre. Nam illa quidem Media erat, Astyagis Medorum regis filia: hic autem Persis ex Medis subiectus: et licet omnium infimus, tamen domum suam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia respondit, qua illis Sardinia reuerfi, Cræso nuntiarunt. Quibus auditis Cræsus suam ipsius agnoscit culpam esse, non dei. De Cræsi impetio, et prima Ionia subactione ita res habent. Porro Cræso non hæc solum qua iam diximus, sed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Boeoticas tri-

pua

paranreus, quem illic Apollini munuspanis
asuenio. Apud Ephesum quoque bucula au-
rea, atque columna pleraque. Quin etiam in
protomplis apud Delphos clypeus visitur au-
reno & ingens, atque hac etiamnum ad na-
stra usque tempora supersunt, nonnulla tamen
intenciderunt. At vero quæ apud Branchidas
Milesiarum à Cræso dedicata, pondere (quan-
tum intelligo) equali fuerant his, quæ in Del-
phis existant. Cæterum ea quæ ad Delphos si-
mul & Amphiarai misit templum, hæc sibi
ueluti peculiaris, paternarumq; facultatum
primitiis diuis consecranit. Quandoquidem tra-
stra donaria è facultatibus erant aduersarij,
qui Cræso, priusquam regis inauguraretur,
repugnans, Pantalconis paribus impense stu-
debat, hanc in regni potestatem prouehere
conatus, Pantalcon enim & ipse Halyastis fi-
lius erat, Cræsi frater, at non Germanus: ma-
tres enim habebant diuersas. Nam Cræsus ma-
tre fuit Caira Halyastis uxore, Pantalcon ex
Iade fuit susceptus. Quæ uero ubi tradito à pa-
tre imperio Cræsus potiretur, hominem illum
qui antè sic pertinaciter sibi restitisset, occur-
santem forte in sultonis officinam pertrahens
interemit. Bona autem eiusdem iam antè diuis
destinata, dictis modis iam illuc suspendis.
Atque de donarijs instantum dictum sit. Por-
ro Lydia quod scribitur nihil sanè mirandum
habet.

habet, prout alia regiones, præter auri ramena. è Tmolo provenientes. Unum tamen nobis exhibet multo maximum, præterquam, tam Aegyptiorum, quam Babylonicorum opera in primis admirandum. Nempe Halyattis Cræsi parentis ibidem est sepulcrum, cuius basis, è grandioribus est lapidibus, reliqua sepulchri pars aggregatio terna. Quod sepulcrum construxisse feruntur homines emptitij atque operarij, & una cum his adiuvantes ancilla. Ad nostram usque statem tumuli summitas quinque sceminis distinguitur, quibus litera insculptæ indicant, quod quinque hic laboraverint. Apparetq; ancillarum opus esse maximum. Lydorum filia omnes meretricantur, atque hoc nimiam quasiantissimè dotem colligunt, dum nobiles ipsas se elocant. Sepulchri huius ambitus stadiorum est sex, & duorum ingerum: latitudo ingerum tredecim. Confinis est eidem sepulcro lacus ingens, quem Lydi referunt esse ainam, hoc est, perpetuo fluentem. Vocatur autem Gygæus, atque hoc quidem sic habet: Lydi legibus propemodum utuntur Græcorum similibus, nisi quod Lydi filias suas patiuntur prostitui. Hi primi eorum duntaxat quos nominamus, nummum aureum argenteumq; ad utendum percusserunt, & primi canpones institutoresq; extiterunt. Añunt & ipsi se ludos invenisse, qui etiamnum apud Græcos cum illis communes

mines sunt, simul autem hac inuenisse, & in
Thyrreniam, hoc est, Tusciam colonos dedux-
isse, id quod hunc in modum accidisse refert
Tempore *Aydis*. *Manis* regis filij, annonae
difficultas per uniuersam *Zydiam* ualde gras-
sabatur, adeo ut *Zydi* qui tum misere degebant,
non cessantes remedia huic malo querere, aliud
aliud excogitauit: inuentumq; tunc ab iisdem
alea tesserarumq; ludum, & pila ceterorumq;
ludorum omnium genera, praeterquam talorum.
Horum enim inuentionem sibi non uendicant
Zydi. Porro ad famem discutiendam, altera qui-
dem dierum in totum lusibus occupabantur, ne
uidelicet ciborum querendorum solitudine di-
storqueretur: altera uero a lusibus abstinentes,
pascabantur. Atq; hoc modo uixerunt annis
duodeuiginti. Vbi autem malum istud magis
atq; magis ingrueret, factum est ut rex *Zydos*
bisariam diuideret: & hos quidem in sedibus
suis permitteret, illos uero aliquò ablegaret co-
lonos. At uero his qui in sedibus suis permane-
rent, rex ipse pergeret imperare: illis autem qui
deducenda colonia destinati erant, filium suum
praeficeret, cui nomē *Tyrrheno*. Hi è *Zydia* ex-
cedentes, primum diuerterunt *Smyrnam*. Hic
mox fabricatis nauigijs, nimirum quibus ea qua
nauigationi accommoda uidebantur, impone-
rent: ad uictum sedesq; querendas oram soluis-
se, donec uarias nationes pertransiuntes, ad

*Vmbros peruenissent. Vbi ciuitatibus constru-
ctis, haecenus habitauerunt. Atque pro Lydis,
propter regij filij, qui eos deduxit, nomencla-
turam, nomen quoque commutatum, nomina-
tosque Tyrrenos. Et Lydi quidem à Persis in
seruitutem redacti. Hinc iam nobis exequetur
oratio, cum Cyrum qui Cræsi erexit imperium,
quisnam fuerit, tum Persas qui Asiam subege-
runt. Igitur quemadmodum quidam memorat
Persarum, non qui res Cyri illustrare, sed prout
illa se habent, referre student: ita ego conscri-
bam, gnarus trifarias alias esse de Cyro narrā-
di vias. Assyrijs autem annis quingentis vi-
ginti superiorem Asiam obtinentibus, primi
Medi ab ipsis deficere cœperunt: qui ubi cum
Assyrijs forte pro libertate contenderent, stre-
nuos se viros declararunt, occussoque seruitutis
iugo, in libertatem sese asseruerunt. Post quos
et alia nationes idem fecerunt, quod iam suc-
cesserat Medis. Caterum ubi iam per continen-
tem in uniuersum proprijs uteretur legibus, hac
demum occasione rursus tyrannidi sunt subie-
cti. Fuit apud Medos uir sapiens, cui nomen
erat Deioces, filius Phraortis, qui cum ad tyrā-
nidem aspiraret, huiusmodi quædam excogita-
uit. Cum Medi per uicos passim habitarent,
atque Deioces cum antè apud suos probatus,
tum magis studiosiusque aequitatem affectabat
uenditabatque, quòd uideret apud Medos uni-
uersos*

versos magnam quandam licentiam, sat sciens quòd aequitati iniquitas esset inuisa. Medi uerò qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipsum controuersiarum sibi constituent. Hic ut qui principatum ambiret, rectum se equumq; exhibuit. Quae cum faceret, laudem apud populares suos obtinuit haudquaquam exigua, adeo ut hac intelligentes qui apud ceteros pagos habitabāt, nempe quòd Deioces solus esset qui incorrupte indicaret, leti undecunq; affluunt quotquot prius iniquis sententijs superati, ad Deiocem & ipsi lites finicndas transferunt: postremo nulli alij hanc prouinciā permittebant. At uerò ubi numerus accurrentium cresceret, qui cognouissent sententias iuste terminari, Deiocesq; animaduerteter uniuersa in se unum incumbere, neque amplius illic consistere, ubi prius ius dicere consueuerat, nolebat: neque omnino iudicare amplius. Siquidem nō ē re sua esse, inquit, si totos dies rebus suis domi neglectis, dirimendis litibus operam impenderet. Cum igitur rapina sceleraq; passim per nicos multo etiam impunitius quam prius patrarentur, factum est, ut Medi habito concilio, inciperent de communi rerum statu tractare. Et quantum mihi uidetur, Deiocis amici ex composito in hanc sententiam loquebantur: Nequaquam, inquiētes, hisce modis usuri, hanc nostram regionem

e 2 poterimus

poterimus diu habitare. Agite igitur, constituamus nobis ipsi regem, ut videlicet ditio nostra bonis legibus administraretur: & nos ad sua quisque opera diuertentes, nusquam impanitate sceleratorum uiolemur. Quae cum sic referrentur, persuasi Medii regibus sese subiiciunt. Continuo consultatum est, quēnam regem crearent. Deioces adeo ab omnibus commendatus, productusq; in medium, ut omnium suffragio rex comprobaretur. Ille uero iussit adificia sibi erigi imperio digna, stipatoresq; ad custodiam corporis sui adiungi. Huic Medii hac praestiterunt, eiq; beneficia ingentia probeq; munita extruxerunt, permiseruntq; satellites ex uniuersis Medis quos uellet, sibi deligeret. Deioces uero cum imperio potiretur, Medos compulsi unum oppidum condere, atque hoc uno communito exornatoq; , aliorum non ita magnam curam habere. Obsequentibus quoq; hac in re Medis, moenia construit ampla simul & ualida ea, quae nunc Ecbatana appellatur, in quibus murus unus alteri ueluti confinis erat. Sic nimirum constitutis moenibus, ut ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solisq; primis prominerēt. Adiunxerat huc loci ipsius commoditas, ut qui collis instar esset eleuatus. Accessit etiam maius quiddam data opera factum. Siquidem ambitus isti numero erant septem contigui, in quorum postremo regia erat

¶ thesauri. Hæc mœnia cum amplissima sine magnitudine prorsus illū Atheniensium equæ ambui. Atqui singula quidem mina suis atq; hunc in modum distinctis fulgent coloribus. Nempe primi ambitus pinna colore sunt albi, cæti, secundi nigro, tertij purpureo, quarti cassio, quinti sandaracino. Postremi uerò duo, alter argentatus, alter inauratus habebat pinna, atq; hisce munimentis Deioces se suamq; sepiebat regiam, ac reliquum populum insæ seorsum circumquaq; habitare. Ceterum uniuersis ad hunc ornatum cōstructis, primus Deioces cauit: ne quis ad regem ingredi permitteretur, sed per internuntios cuncta transigerentur, adeo ut nec conspici regem à quoquam fas esset. Ad hæc, ne ridere nec expuere, propter ea quod omnibus factu deformia essent, coram licero. Hæc ideo faciunt apud regem, ne uidelicet eum cernentes, aequales & unā cum eo educti indoleant atq; insidiantur, quin aliud possint uideatur ipsis coram non cōtinentibus. Vbi uero Deioces iam adornasset constabilissetq; tyrannidem, in exercenda iustitia fenerus erat & incorruptus. Etenim disceptantibus intro ad se accersitis, lites terminauit, eosdēq; rursus dimisit: ac hæc circa causas facit auit. Quantum autem ad alia attinet, si quem audiret ininriū, hunc ad se ascitum, indicta pro delicti modo pœna multauit, in quem usum exploratores

auscul

auscultatoresq; destinavit per universam re-
 gionem, cui praeerat. Deioces autem solam Me-
 dicam subegit nationem, eiq; soli imperavit. Cu-
 ius nationis tot numero gentes sunt, Busa, Pa-
 retaceni, Struchates, Arixanti, Badi, Magi.
 Tot sunt in Media gentes. Deidce defuncto,
 qui annos tres et quinquaginta regnavit, filius
 eius Phraortes suscepit imperium. Qui solo im-
 perio Medorum non contentus, bellum ante
 omneis intulit Persis, eosq; primus in potesta-
 tem Medorum redegit. Quibus nationibus po-
 situs, valida utraque, mox Asiam subegit,
 aliam deinceps atq; aliam innadendo gentem,
 donec ad Assyrios oppugnandos pervenit, ad
 eos Assyrios, qui Ninum incolebāt, quondam
 omnium principes, sed tunc à socijs per defectio-
 nē desertos, alioqui per se bene habētes. Ad-
 versus hos expeditione sumpta Phraortes, se-
 cundo ac vicesimo quā regno positus est an-
 no, cum pleraq; exercitus parte perijt. Post obi-
 tum eius Cyaxares filius, Deiocis nepos succes-
 sit, qui dicitur multo quā maiores sui fuisse
 praestantior, & primus Asiae populos in pro-
 vincias distinxisse, primusq; in suum quosque
 ordinem distribuisse, hastatos, sagittarios, equi-
 tes, cum prius omnia promiscua fuissent atque
 implicita. Hic & cum Lydis praelium fecit,
 quod praelium cum fieret, dies nox effecta, &
 omnem trans Halym flumen Asiam sibi sub-
 iccit.

decit. Collectis omnibus quibus imperavit, castra movit ad civitatem Ninum, simul & patrem ulturus, & civitatem ipsam eversurus. Commodum huic obsidentem Ninum, adortur Scytharum numerosus exercitus, cui Madyes præsuit Scytharum rex, filius Protothya. Hi inquam transgressi in Asiam, cum Cimmericos ex Europa pellerent, persecutiq; ab his, fugam capeffunt illi, atque sic in Medicam penetrauerunt Scythæ. Est enim à lacu Maotide ad Phasum usq; atq; Colchos, expedito natori iter triginta dierum. Et Colchis uerò non ita longus progressus in Medicam. Sed una duntaxat natio media est Saspives, quos ubi trāsieris, continuo occurrit Medica. Atqui Scythæ sanè hac non irruperunt, sed per aliam viam longè superiorem deflectentes, ad dextram Caucasum montem relinquebant. Hic Medici cum Scythi congressi, pralioq; fusi, Asia imperium amiserunt. Porro Scythæ uniuersa Asia positi, hinc rectè in Aegyptum contendunt. Fortè iam Syriam Palaestinam ingressus Psammitichus occurrit Aegypti rex, muneribus precibusq; contendens, effecit ne ulterius progredierentur. Scythæ ubi retrocedentes in urbe essent Palaestina Ascalone, bonaq; parte Scytharum nullam iniuriam inferente, pauci aliquos relictæ Veneria Vrania sanum depecularunt, inter castra (quantum equidem scio) hu-

ius dea fana vetustissimum. Siquidem quæ in
 Cypro est eiusdem dea ades, ex hac nata est: id
 quod ipsi etiam referunt Cyprij. Quinetiam
 illud apud Cytheros delubrum ex hoc Syria à
 Phœnicibus erectum proditur. Ac verò dea
 ipsa templi spoliatoribus, eorumq; prolibus mor-
 bum immisit theliam, ut simul & ipsi fatentur
 Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare,
 & videre licet apud Scythas hunc morbum cu-
 rantes, quos Enareas appellant Scythæ. Post-
 quam vero iam vigintiocto annis Asia impe-
 rium Scythæ obtinuerunt, omniaq; iam penè
 ex negligentia licentiaq; depopulata essent.
 (nam præter tributum exactionesq;, extor-
 quebant, diripiebantq; à quibuscumque quacun-
 que possidebant) tandem horum potiore par-
 tem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam
 inebriatamq; interemerunt. Et sic quidem Me-
 di recuperarunt imperium, receptis q; quibus
 prius potiebantur, & Ninum expugnauerunt.
 Ut autem ceperint, in alijs mox scriptis indi-
 cabo. Assyriosq; excepta Babylonica qua-
 piam portione subegerunt. Post hæc Cyaxares
 ubi quadraginta annis unà cum Scythis im-
 perasset, vita functus est. Cuius regnum susce-
 pit Astyages filius. Hic filiam sustulit, appel-
 lauitq; eam Mandanen. Quævis est ei per-
 quietem tantum urina facere, ut omnem ipsius
 urbem oppleret, atq; univrsam Asiam inan-
 daret.

Aaret. Quod somnium quam magis somniorum
 interpretibus exposuisset, conterritus est, singu-
 la quaeque ab illis edoctus. Ideoq; uisum hoc
 reformidans, Mandanen iam uiro matram,
 nulli Medorum qui ea dignus esset, traden-
 dam statuit, sed Persa cuidam nomine Cam-
 bysi, quem compertum habebat familia qui-
 dem bona ortum: ceterum ingenio sedato, ge-
 rentemq; se multo infra mediocris Medi ali-
 cuius conditionem. Eodem quo Cambysi collo-
 cauerat filiam anno, uisionem alteram uidit:
 Videbatur ei ex genitalibus filiae uitis enasci,
 qua omnem occuparet Asiam. Quod uisum
 cum retulisset ad interpretes somniorum, filiam
 iam pregnantem & partui uicinam, ex Per-
 sis accersis, eiq; cum uenisset, custodiam appo-
 nit, uolens quod illa edidisset, interimere.
 Etenim magi somniorum interpretes, uisio-
 nem illam portendere dicebant Astyagi, pro-
 lem filia pro ipso regnaturam. Hoc igitur ob-
 seruans Astyages ubi genitus est Cyrus, ad-
 scito Harpago familiari suo, & inter Medos
 fidissimo, atque omnium rerum suarum procu-
 ratori, hac inquit: Harpage, negotium quod
 tibi iniungo caue pratermittas, aut nullo modo
 exequi supersedeas: ne'ue committas, ut alios
 praeponeudo, postea tibi ipsi perniciem crees. Ca-
 pito quem Mandane peperit puerum; in do-
 mumq; tuam ferto, atque occidito: postmodum
 e ; quoquo

quoquo modo noles, ipse sepelito. Cui respondit ille: Neque aliàs unquam rex huic viro rem iniunxisti ingratam. Et in posterum dabimus operam, ne quid in te delinquamus. Quod si tibi cordi est hoc ita fieri, mea interest id indurè exequi. Hac cum respondisset Harpagus, eiq; puer traditus esset, ornatus ad necem, consulit se domum stans, adiciensq; uxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonem. Ad quem uxor: Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego uerò, respondet uir, quanquā Astyages mādavit, etiā si desipiet, peiusq; insaniet quā nūc insanit, non tamen eius uolūtati parebo, neq; ad hanc necē obsequar: idq; multis de causis, tum quòd puer ipse mihi cognatus est, tū quòd Astyages grādis natu est, et uirili prole orbis: quo defuncto, si tyrānis ad eius peruentura est filiā, cuius nunc filiū per me interimūt, quid aliud restat hinc mihi quā periculū maximū? Enimvero intela mea causa expedit hunc pucrū interire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem meorum. Hac locutus, euestigio nuntium mittit ad bubulcum Astyagis, quem norat pascuorum maxime idoneorum, et montium feris frequentissimorum esse guarissimum, cui nomen erat Mitradates, cuius contubernalis et eadem consenua erat, nomīne Cyno. Graca lingua, id est, canis, Medica, Spaco. Nam canem Medi spaca

spacia appellant. Vbi boum pascua ille habebat, montiumq; radices erant ad uentum boream Achatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Sapiros uergente Media, sanè montosa est & edita, ac nemoribus frequens, reliqua uerò tota admodum plana. Hic itaque accersuus properè cum uenisset, inquit ad eum Harpagus: Subei te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, ut celerrimè pereat, & hac ut tibi dicerem, mihi iniunxit. Et nisi hunc interemeris, ulloq; pacto seruaueris, pessimo exitio te occubiturum. Cui expositioni infantis inspector ego prapositus sum. Hac ubi audiuit bubulcus, sumpto infante redijt quà uenerat ad bonile suum. Et dum in urbem abiit, uxor sua, quæ erat pragnans, per totam diem paruriens, è uoluntate demonis enixa est filium. Absente marito utrique mutua tenebantur sollicitudine: hic quidem uxori parturienti metuens, illa nicissim marito timens, propterea quòd prater consuetudinem ab hero accersitus esset. Kbi reuersus affuit, cum uxor usque ex improuisa cernens, prior interrogauit, quidna exacte ipsum Harpagus accersisset. Cui ille: Kren, inquit, profectus ego in urbem & uidi & audiui quod nec nism oportuit, nec agi circa domos nostras. Harpagi domo omnis luctu tenebatur. In quam ego perterritus

factus

factus simul atque introij, video infamissimum
 palpitantem uagientemq; auro ac distinctus
 ueste ornatum. Eum Harpagus, ubi me uidit,
 iussit celerrime sumere, atq; asportare in effo-
 ratissimum montē ubi exponam, dicens *Astya-*
gem esse qui hæc mihi iniungeret, magnopere
 minatus, nisi ea perpetrassim. Ego acceptum
 puerum attuli, ratus alicuius illum domesticorū
 esse, non autem illius generis. Admirabar
 tamen, quod niderem auro uestibusq; ornatum.
 Præterea quodd planctus exercebatur in Har-
 pagi domo. Atqui inter uiam ex omni oratio-
 ne famuli, qui me extra urbem deduxit, mihiq;
 infantem tradidit, percepi eum *Medanes*
Astygis nata & *Cambysis* *Cyro* geniti esse fi-
 lium, & ab *Astyage* iussu interfici, atq; is
 hic est. Hæc loquens bubulcus, puerum detexit
 atq; ostendit: quem illa intuita procerum ac
 speciosum, genua uiri cum lacrymis amplecti-
 tur, obsecrat ne qua ratione puerum exponat.
 Hic negare aliter ista fieri posse: superuentu-
 ros enim ab Harpago speculatores ad rem ex-
 plorandam. scq; nisi id exequatur, miserrime
 periturum. Mulier ubi uirum non persuadet,
 Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere,
 quod secundum est facio, si modo necessitas pro-
 fus est, aspici puerum dum exponitur, quoniam
 ego quoque peperī. Peperi autem mortuum.
 Peto hunc, & istum ex *Astygis* filia tan-
 quam

quam ex nobis genitum alamus. Ita neque in iniuriis in dominos esse deprehenderis, neque nobis male consuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale sepulcrum nanciscetur, & iste qui superest, animam non amittet. Sanè quam commode uisa est bubulco mulier loqui ex præsentis conditione, atque ita continuo esse faciendum. Igitur quem necaturus attulerat, cum uxori tradidit: suum autem qui mortuus erat, sumens collocavit in eo uase, in quo alterum portauerat. Omniq; alterius pueri cultu ornatum ba-
 inulans, in uastissimo montium exposuit. Ideoq; post pueri expositionem, relicto quodam pecuariorum pro se illic uicario, in urbem se contulit, & ad domum Harpago: atq; sese paratum illi ostendere pueri cadauer. Harpagus missis suorum satellitum fidelissimis, rem per eos inspexit, ac bubulci filium sepelivit. Et hic quidem infans humanus est. Alterum uerò qui postea Cyrus appellatus est, mulier sibi sumptum eduxit, imposito illi nomine bubulci, alio scilicet quam Cyro. Qui posteaquam decennis extitit, huiusmodi rem qua illi contigit, palam fecit: Ludebat in hoc pago, ubi bonilia illa erant, & ludebat cum aequalibus in uia, quem inter ludendum ceteri pueri cum pro rege sibi ele-
 gissent, cognominatum bubulci filium, ipse eos munij distinguerebat: ut alij domorum structores essent, alij satellites, alius ut oculus regis, alius

manda

mandatorum renuntiator, suum singulis honorem munusq; assignans. Horum puerorum quidam collusor Artembaris filius erat, viri inter Medos spectari, quem Cyrus, quod imperata non fecisset, iussit ab alijs pueris comprehendere, & cum illi paruissent, multis verberibus affecit. Quae puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, ubi primum dimissus est, in urbem ad patrem perrexit, & quae à Cyro pertulisset comploravit, non tamen Cyrus nominans (nondum enim eius hoc erat nomen) sed filium bubulci Astyagis. Artembares, ut erat ira percitus, ad Astyagem ducens filium secum, contendit: & rem intolerandam passum esse inquires, eiusq; humeros ostendens: Siccine indigne, ait, accipimur rex à filio bubulci servi tui? Audiens hac atque cernens Astyages, uolens ulcisci puerum Artembaris honoris gratia, iussit accersi bubulcum & filium. Qui cum ambo affuissent, intuens in Cyrum Astyages: Tu'ne, inquit, hoc tali patre genitus, ausus es huius filium, viri apud me primarij, tam indignis concidere verberibus? Cui ille: Istud, inquit, heri huic ego iure feci. Pueri enim pagani, quorum hic unus erat, me regem suum ludentes constituerant, quippe qui uidebar eis ad hoc maximè esse idoneus. At iste cum ceteri pueri iussis obtemperarent, audiens dicto esse nolebat, ac me nihili facie

faciebat, propter quod pœnas dedit. Quod si ego propterea nullo malo sum dignus, hic tibi præsto sum. Hac loquente puero, subiit *Aslyagi* agnitio eius, nisiq; est figura oris inferre ac representare ipsum. Et gestus esse liberalior, Et tempus expositionis cum pueri atate congruere. Hic percussus *Aslyages*, aliquandiu sine noce mansit. Vixq; tandem ad se reuersus, nolens à se *Artembarem* dimittere, ut bubulcum submotis arbitris rimaretur: Ego, inquit, *Artembares* efficiam, ut filius quoque tuus ob hoc nil conqueri possit. Dimisso *Artembare*, Et eius iussu per famulos *Cyro* introducto. bubulcum (qui solus erat relictus) percontatur unde puerum accepisset, quis'ue ei tradidisset. Ille ex ipso genitum respondere, Et genitricem eius apud se esse. *Aslyages* dicere, non bene sibi illum consuluisse, qui cuperet ad ingentes deuenire necessitates. Simulq; hac dicens, satellitibus significauit ut caperent ipsum. Hic autem cum ad necessitates adduceretur, rem uti erat promittit: ab initioq; exorsus uera referendo, deuenit ad preces, petendamq; sibi ueniam, iubens ut eam haberet bubulco ueritatem eloquento. *Aslyages* pauciora iam uerba fecit. Ceterum cui ualde succensebat, *Harpagum* uocens satellitibus iubet. Quem ubi affuit, percontatur *Aslyages*: *Harpage*, qua nece interemisisti quem tibi tradidi puerum è filia mea genitum? *Harpa*

Harpagus (ut uidit pastorem interesse) noluit tergiversari mendacio , ne argumentis conuinceretur , sed ita respondit : Ego posteaquam infantem accepi rex , cogitavi quo pacto ex animi tui sententia facerem : Et tamen cum apud te innoxius exiissem , ne forem aut filia tua , aut tibiipsi carnifex , eoq; ita statui agendum : Accersito huic bubulco infantem tradidi , inquitens te esse qui iuberet illum interfici , in quo dicendo mentitus non sum . Tu enim ita praecepisti . Atque huic dum puerum trado ex tuo praecepto , iussi exponeret in deserto monte , perstaretq; in eo observando tantisper dum expirasset , comminatus isti extrema quaq; nisi hac effecta reddidisset . Vbi hic fecit imperata , Et infans obiit , missis eunuchorum fidiisimis rem cognoui , Et per eosdem mortuum sepeliui . Na res habet rex , atq; hac morte defunctus est puer . Et Harpagus quidem directam habuit orationem . Astyages autem dissimulata qua illi insensus erat causa , ob id quod contigerat , primum rem ei enarrat , quemadmodum ipse à bubulco audisset : deinde ea narrata , eò devenit loquendo , quòd puer uiueret , Et bene haberet , quia sic actum esset . Namque ex hoc , inquit , quod gestum erat circa puerum , agroualde animo fui , Et à filia mea insimulatus haud leniter tuli . Igitur in bonum conuersa fortuna , misito filium tuum ad puerum hunc , quòd

qui recens uenit. Præterea destino pro libera-
tione eius dijs immolare, quibus hic honor de-
betur, et mihi adeslo ad cœnam. Harpagus
cum hac audisset, adorato rege, ac sibi maio-
rem in modum gratulatus, quod peccatū suum
commodo cessisset, et ultra bonam fortunam
ad conuiuium uocaretur, domum abiit. Quam
ingressus properanter filiū qui ipsi unicus erat,
tredecim ferme natum annos, mittit ad domum
Astyagis, iubens exequi quacūq; ille impe-
raret. Ipse gestiens, quid sibi successisset, uxori
exponit. Eius filium ubi aduenit, Astyages
mactat, cōcisumq; mēbratim et partim assum,
partim elixum, ubi esculentum effecit, paratum
habuit. Dehinc sub horam cœnae, postquam
affuerunt cum ceteri conuiua, tum uero Har-
pagus: conuiuiis quidem alijs atq; ipsi Astyagi
mensa apposita sunt ouilla referta carne, Har-
pago autem carne filij sui, præter caput atque
extrema manū pedumq; cetera omnia. Nam
ea in canistro operia separatim reposita erant.
Eum postquam satis depastum illo cibo pu-
tauit Astyages, interrogat nunquid sit illis
oblectatus epulis? Se uerò sane oblectatum, di-
centi Harpago: hi quibus negotium erat da-
tum, afferunt caput filij cum extremis manuum
pedumq; uelatum, assistentesq; iubent detege-
re, ac sumere quod uellet ex eis. Harpagus ob-
temperans, ubi detexit, cernit reliquias filij,

f

Non

Non tamen eo spectaculo consternatus est, sed apud seipsum fuit. Et percontanti Astyages, nūquid agnosceret cuius fera carne pastus: esse se agnoscere respondit, sibiq; quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito respōso, receptuq; reliquis carniū, domum abiit, eas (ut ego opinor) illinc collectas humaturus. Hac ulsione Astyages Harpagum persecutus est. Idem de Cyro deliberans, eosdem ex magis accersivit, qui fuerāt ipsius somnium interpretati. Postquam uenerunt, sciscitatur eos, quid censeant de uisione sibi agendum. Illi necessario fore inquirunt, ut puer si superstes esset, nec haecenus periisset, regnaret. Atqui puer & uixit & incolumis est, Astyages excipit: & cum ipsum rursus agentem pueri eius pagi regem delegissent, quā faciunt qui reuera sunt reges, ea omnia hic fecit. Nam satellitibus, ianitoribus, internuntiis, ac ceteris munis institutis, imperium exercuit, quae nobis quoniam uidentur spectare? Si superest puer, magi respondent, atque regnatura nulla ex providentia: confidito ob id, ac bonum habeto animum, iam non cum regnaturum iterum. Nam quaedam uaticinationes nostra in exigua reciderunt, & uelut insomnia in imbecillum quiddam tandem redacta sunt. Ego, inquit Astyages respondens, isti uestra, magi, ferē sum sententia, me somno esse defunctum, puero iam rege nominato, nihilq; mihi

amplē

amplius eum esse reformidandum. Vos tamen probe considerātes quanam futura sint, & mea domui & nobis tutissima consulite. Ad hæc magi, Nostra etiam rex, inquit, magni interest, tuum stare principatum : qui si immutetur, & ad hunc puerum, qui Persa est, transeat, nos quoq; qui Medi sumus, in servitutem redigemur apud Persas, & extranei nullius crimine precij. Te vero regnante, cuius populares sumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo prospiciendum est: & nunc si quid cernemus, quod timendum esset, tibi aperiremus. Verum cum in rem frivolum nunc evaserit somnium, & ipsi cōfidimus, & te itidē confidere incēmus, & hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Persidem ad parentes. His auditis, Astyages gaudens est: accitoq; Cyrus hæc inquit: Fili, cum ego propter quandā hand sanam somni visionem in te fuissim iniurius, tuo tamen ipsius fato superstes es. Nūc itaq; latus ad Persas ito cum his, quos ad te deducēdum mittam. Eò perueniens, parentes tuos offendes: patrem non qualis Mitradates bubulcus, & matrem nō qualis uxor eius. Hæc locutus Astyages Cyrum dimittit, quem ad domum Cambysis reuersum acceperunt sui parentes, & audita re vehementer amplexi sunt, ut quem statim morsem obijisse crediderant. Sciscitabantur quonam

modo superstes esset. Hic se uerò ait eos antea non nouisse, & ob id maxime errasse: inter uiam tamen omne suum infortunium audisse, credidisse eum se bubulci Astyagis esse filiū. Verum in illo itinere omnem rem gestam ab his qui ipsum deduxerant, accepisse. Commemorabat autem se ab uxore bubulci fuisse educatum, semper eam laudibus prosequens, ita ut in omni eius sermone esset Cyno. Quod nomen accipientes eius parentes, ut diuinitus uideretur Persis filius suus fuisse seruatus, diuulgarunt à cane Cyrum, cum esset expositus fuisse educatū. Unde hæc fabula emanauit. Cyrus ubi in uirilem adoleuit ætatem, & inter equales uirilissimus euasit, & idem dilectissimus, constituit Harpagus ad eum dona mittere, Astyagis ulciscendi cupidus. Nam per sese qui priuatus esset, non uidebat futuram de Astyage uindictam, sed per Cyrum, cuius casus similis casibus ipsius extitisset, quem cernit aduultum, sibi socium comparabat. Ceterum ante hoc alia ab eo comparantur Cum esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusq; eorum se insinuans primoribus, persuadet oportere Astyagem à regno summoneri, Cyro deletō. His tractatis Harpagus ac paratus, ita demum uolens Cyro apud Persas agenti suam aperire sententiam, cum aliter non posset, utpote itineribus enstoditis, huiusmodi rem cōminiscitur. Exen-

terato

serato quem solerter obtinuerat, lepore ut ni-
 hil omnino rescinderetur, indidit libellum, in
 quo quæ libuit conscripserat, resutorq; uentre,
 leporem unâ cum retibus tradidit uenatori
 cuidam suorum domesticorum fidissimo, præci-
 piensq; suo ore cum daret leporem, Cyro dice-
 ret ut ipse suis manibus aperiret, idq; sine ar-
 bitris faceret, hominem dimisit in Persidem.
 Hac executo nuntio, Cyrus acceptum leporem
 aperuit, inuentumque libellum qui in eo in-
 erat, legit, in hac uerba: *Fili Cambysis, quæ-
 di respiciunt (nam aliter nunquam in tam-
 tum fortuna peruenisses) ulciscere nunc Astya-
 gem tua necis autorem. Quoniam ex huius in-
 quidem studio perieras, deorum tamen bene-
 ficio & meo superstes es. Quæ omnia quem-
 admodum circa te gesta sunt, opinor te olim
 iam rescinisse: & item, qualia ego ab Astya-
 ge passus sum, quæd te non occidissim, sed bu-
 bulco tradidissim. Nunc si mihi auscultare
 sis, omni tu (cui Astyages imperat) regioni
 imperabis. Persas ad rebellandum cum per-
 suaseris, ducito aduersus Medos, ad uotum ti-
 bi resuccessura, siue ego dux ab Astyage ad
 tibi occurrendum creatus fuero, siue alius qui-
 spiam Medorum illustris. Horum enim pri-
 mi quique ab illo ad te deficientes, Astya-
 gem conabuntur euertere. Ita tanquam cupi-
 ta tibi sint hic in expedito, ista exequere & sine
 f 3 mora*

mora. Cyrus his auditis, considerabat quonam solertissimo modo Persas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc esse appositum, ut ita faceret: Scripto libello de his quæ uolebat, consilium Persarum coëgit. Deinde resignato libello atque lecto, ducem se inquit Persarum ab Astyage esse designatum: Et nunc Persæ, ait, edico uobis, ut præsto mihi sitis cum singulis falcibus. Hoc Cyrus Persis præcepit, quorum complura sunt genera, eorum quadam Cyrus contraxit, et à Medis ad deficiendum induxit, sub quibus alia omnia. Ea autem hæc sunt: Attæata, Persæ, Pasargadæ, Meraphij, Masij. Sed horum Pasargadæ præstantissimi, in quibus et Achemenidarum cognatio est, unde reges Perside sunt oriundi. Alij Persæ hi sunt: Panthelæi, Derusiai, Germani: atque hi omnes aratores. Alij uerò pecuarij, Dai, Mar di, Dropici, Sagarij. Vbi cuncti affuerunt, habentes quod eis erat præceptum, ibi Cyrus iubet locum quendam dumosum (erat in Perside is locus circiter decem et octo aut uiginti stadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore persunctis Persis, iterum præcipit in posterum diem ut lauti adsint. Interim coactos in unum caprarum, ouium, bouum greges patris sui mactat, atque instruit, tanquam Persarum exercitum accepturus uinoque ac cibarijs quam elegantissimis. Postero die conuenerunt Persæ.

*Perſa, iubet eos diſcumbete in prato, atq; epu-
 lari. Deinde cœnatos interrogat, utrum pridia-
 nam an præſentem conditionem præoptarent.
 Illis reſpondentibus, multum eſſe inter hæc duo
 intervalli. Pridianam enim omnia mala ha-
 buiſſe, præſentem uerò omnia bona habere. Ex-
 cepit Cyrus, & omnē rem denudavit, inquiens:
 Viri Perſa, ita res ueſtra habent, nolentibus
 nobis mihi obtemperare, & hæc & alia infi-
 nita commoda adorunt ſine ullo ſervitutis la-
 bore: nolentibus uerò, innumerabiles quales
 hæſterna ærumna. Nunc itaque obtemperando
 mihi, efficiamini liberi, qua bona ipſe divina
 quadam ſorte genitus uideor in manus ueſtræ
 eſſe allaturus, quos non arbitror inferiores eſſe
 Medis cum in alijs, tum uerò in bellicis rebus.
 Quæ cum ita ſint, rebellate quamprimum ab
 Aſtyage. Perſa, ut qui iam pridē dedignaren-
 tur parere Medis, natli præſidem, libenter ſe in
 libertatem vindicarunt. Hæc molientem Cyrum
 Aſtyages cum accepiffet, miſſo nuntio accer-
 ſiſſe. Iſte nuntium iubet renuntiare, ſe prius illud
 uenturum quam Aſtyages ipſe uelit. His au-
 diſſis Aſtyages Medos cunctos armat, hiſq;
 aduerſo numine Harpagum præſecit, oblitus
 eorum qua illi feciſſet. Comparato exercitu, ubi
 Medorum copias cum Perſicis prælium conſe-
 cuturunt, quicunq; eorū ſermonis Harpagi erant,
 expulſi, præliabantur: qui uerò participes, ad
 f 4 Perſas.*

*Persas transibant. Plerique de industria igna-
 niter agebant, fugamq; faciebant. Dilafso tur-
 piter Medico exercitu, Astyages ut primum
 rem cognovit, militans Cyro, inquit: Ne sic
 quidem Cyrus gaudebit. Haellenus locutus, ante
 omnia eos magos somniorum interpretes, qui sua-
 sissent ipsi Cyrum dimittendum, pauculis affe-
 xit. Deinde reliquos Medorum qui in urbe erant,
 adolescentes pariter et senes armat. Quibus
 eductis, cum Persis confligens fugatur, vinusq;
 capitur, amissus quos eduxerat Medis. Et ca-
 ptivo assistens Harpagus, insultavit exprobra-
 nitq; cum alia qua homini doleret dicens, cum
 vero percontando eum de coena sua, in qua ille
 ipsum carnis filij panisset. Quoniam regnum
 eius ad servitutem decidisset, cum invictus Astya-
 ges nihil interrogat, nunquid ipsius foret,
 Cyri opus. Harpagus suum vero esse dicere, idq;
 merito, quoniam ipse ad Cyrum scripsisset. Et
 Astyages cum merito impronidissimum atq;
 iniquissimum omnium hominum compellatur.
 Impronidissimum quidem, quod si facultas ei
 aderat, ut rex efficeretur, alteri tribuerit imper-
 tium, si modo illa per ipsum gesta essent: ini-
 quissimum vero, quod coena causa Medos in
 servitutem redegisset. Si enim oportebat omnino
 eum comparare alteri regnum, nec sibi habere,
 satius futurum fuisse Medorum alicui id bonum
 comparare quam Persarum. Nunc Medos, qui
 huius*

huius peccati affines non extitissent, ex domi-
nis factos esse seruos: & Persas qui fuissent ha-
biti serui, nunc dominos effectos esse Medo-
rum. Hunc in modum Astyages cum quinque
& triginta regnasset annos, regno amotus est,
ob cuius acerbissimam Medis subiecti fuere Per-
sis centum ac duodecimginta annos, omni supra
Halym fluvium Asia dominati, excepto tem-
pore quo Scythæ regnauerunt. Idem sequenti-
bus temporibus, cum horum pactorum pœnite-
ret, à Dario defecerunt. Sed prælio victi iterum
subacti sunt, Persæq; qui tunc cum Cyro aduer-
sus Astyagem rebellauerunt, deinceps Asia
imperitauerunt. Cyrus nullo alio malo afficiens
Astyagem, penes se habuit quoad vitæ exces-
sus. Ita Cyrus genitus educatusq; regno potitus
est. Et mox Cræsum iniuria illatorem subegit,
quemadmodum à me superius commemoratum
est. Quo subacto, ita omnem Asiam ad præ-
stus quibus nuncem Persæ, tales esse com-
perit: Neq; statuas, neq; templa, neq; aras ex-
truere consuetudo est, quinimo hoc facientibus
insania tribuere. Ob id, ut mea fert opinio, quod
non quemadmodam Græci, sentiunt deos ex ho-
minibus esse ortos. Moris habent, eduiissimis
quibusque consensu montibus, Ioui hostias im-
molare, omnem gyrum cœli Iouem appellantes.
Soli, lunaq; sacrificans & telluri, igni, aqua
aq; ventis, hisq; solis sacra faciunt iam inde
f s ab

ab initio. *Franiæ quoque sacrificant, sic nimirum ab Assyrijs Arabibusq; edocti. Assyrij Venerem Mylittam vocant, Arabes eandem Alittam appellant, Persæ Metram. Sacrorum autem ritum circa hosce iam dictos deos huiusmodi quondam instituerunt. Persæ quippe sacrificaturi nec aras erigunt, neque ignem incendunt prorsus, sed neq; libamenti utuntur, aut tibijs, insulis'ue, aut molis. Verum ut quisq; diuis hisce sacra facere statuit, in locum mundum uictimam sistens deum illum implorat, myrto maximo cinctam gestans tiaram. Sacrificans autem, non pro se solo priuatimq; vota nuncupat, sed communiter auiuersis Persis bene precatur, in primis quidem regi. Quando inter Persas omnes idem quodq; comprehenditur. Vbi uero iam in minutas porciunculas monbratimq; hostium conscidit, carnibus elixis herbam subternit quam tenuissimam, maximo tri folium. Hæc collaatis impositisq; carnibus, magus astant theogoniam utcinis, siquidem hanc illi dicunt incantationem efficacissimam. Cistraq; magum nullum illis fci legitimum sacrificium. Mox sacrificus sublatiis carnibus abutitur in quemcunque usum illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipue colendû censeri suum quiq; natædem, nimiru hoc die plus alijs æquum censere ciborum apponere. Et ditiores integros boves, camelos, equos, asinos, earq; in fornace testos*

vestros isto die in mensam apponant. Pauperes
 natalem minoribus pecoribus honorant: cibi
 utuntur perpaucis, bellarijs multus, neque ijs
 admodum bonis. Hinc est quod Persae dicant,
 Gracos pastos iam deum non esurire amplius.
 Nempe ipsis à cœna cibi apponuntur præij
 nullius, & si quid apponatur, non cessant quin
 edant. Vinum largius illis apponitur. Eisdem
 nec uomere coram, nec urinam facere licet, qua
 etiam nunc ita observantur. Poti, de rebus má
 ximè serijs, consultare consueverunt. Nam si
 quando ipsis consultandum videtur, tum postea
 ra die ieiunant, proponitq; is qui adibus illis
 in quibus forè consultatur praest. & si placue
 rit atque ieiunauerint, utuntur ipso: sin minus
 comprobetur, abrogant: & de quibus ieiunari
 deliberauerint, de eisdem poti pronuntiant. Si
 in via inuicem sibi occurrant, facillè cognosces
 si pares sint: nam salutationis loco se mutuo
 osculantur. Quod si alter fuerit humilior paulo,
 genas osculantur duntaxat: Sin autem al
 ter fuerit multo inferior, prostratus adorat
 honoratiorem. In primis illos observant reue
 renter, qui proxime habitant. Secundas tri
 buunt his qui à primis proximi, atque sic deinceps
 progredientes, quo viciniore, hoc arctiori
 necessitudine inuictos existimant. Se nimis
 omnium hominum longe optimos arbitrantur.
 Alios verò quo remotiores distiti sunt, hoc

hoc à virtute magis esse alienos: atque illos demum secundum dictam proportionem pessimos esse colligentes, qui à Persis absint quàm remotissimè. Sub Medis imperium obtinentibus, pleræque nationes quoque imperitabant: sed quibus omnibus praeerant Medi, ydemque affines, perinde atque Persa colunt. Quae gens imperij curam gerens, late progressa fuit. Externorum Persa maxime omnium hominum studiosa. Nam et Medicam vestem propria elegantiore arbitrantur, gestant: et impugnis thorace utuntur Aegyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas semel senserint, frui student. A Graecis edocti, sacrorum quoque indulgent amoribus. Puellas plures ducunt uxorum loco, atque praeter has plerasque pellices alunt. Secundum bellicam fortitudinem potior ducitur numerosa sobolis procreatio. Et illi qui quàm plurimos liberos ediderit, huic rex tanquam strennum quippiam praestiterit, singulis annis munera mittit. Liberos eorum, a quinto anno incipientes usque ad necessarium, tribus duntaxat institunt, equitare, arcu sagittas excutere, uera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patris non uenit, sed apud feminas degit. Quod ea gratia sic fit, ut si inter educationem doceat, nullam hac prolis iactura patri afferat molestiam. Equidem hunc morem laudo isem illum, ne ob

ne ob unam tantum causam liceat uel ipsi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Persarum atrocius aliquid in familiam exercere ob unum solum delictum: sed expendere iubetur quisque, si plura ac magna patrarit, atque eum demum iusta utatur indignatione. Suum aut patrem aut matrem aiunt neminem unquam occidisse. Perum quotquot horum forte acciderunt omni necessitate excussa, hos tandem deprehensos tradunt aut subdititios aut spurios. Quippe uerisimile nequaquam uideri aiunt, ut hic qui uerus parens sit, a proprio filio interimeretur. Quacunq; apud eos fas non est facere, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, as alienum debere, cum ob alias multas causas, tum quòd necessum sit eundem qui debet, mendatio quoque obnoxium esse. Si quis è ciuilibus lepra aut nitilagine infectus sit, huic in ciuitatem accedere non conceditur. neque cum alijs Persis consuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immisso, quòd in solem peccauerint. Externum uerò qui ab ijsdem acceptus fuerit, è regione sua exigunt, atque ob eandem causam albas columbas in regionem illam afferunt. In flumen nec immetiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec denique simile quippiam faciunt, sed flumina inter omnia religiosissimè colunt. Hoc quoque Persis accidit peculiare,

culiare, quod quanquam illos lateat, nobis minime est obscurum. Nempe quacunque apud illos nomina uel corpori uel magnificentia sunt similia, ea omnia in eadem terminari litera, quam Dorcs San appellant, Iones Sigma. Et si animaduertas attentius, deprehendes nomina Persarum non quadam, sed omnia similiter claudi. Equidem hac probe sciens de Persis, possum indubitato affirmare. Atqui ista qua de mortuis produntur, obscuriora, neque perinde cerio. Quod uidelicet defunctorum Persarum cadauera non prius humentur, quam aut ab alite aut cane trahantur. Magos tamen scio hac faciliare, quandoquidem aperte faciunt: mortuumque cera inuoluentes in terram condunt. Magi uero cum ab alijs hominibus, tum a sacerdotibus Aegyptijs differunt. Siquidem hi nullius animantis occisione se polluant, preter ea duntaxat qua dijs immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto homine atque cane, quiduis occidunt: imò hoc palmarij loco ducentes, si formicas serpentesque, et breuiter, reptilia atque uolatilia plurima necauerint. Atque de horum ritibus hunc in modum dictum sit, nos ad institutam narrationem recurrimus. Porro Iones atque Aeoles ubi audierant Pybos circa negotium a Persis uictos, legatos Sardis mittunt ad Cyrum ultro postulantes, ut iisdem conditionibus eos admitteret, quibus Cræsi subiectos in ditionem

ditionem accepit. Verum Cyrus ad eorum postulata per huiusmodi similitudinem atq; apologum respondit: Tibicen, inquit, quidam ubi pisces in mari conspexisset, canere tibia incipiebat, ratus nimirum eos ad cantus suauitatem in terram progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare uerriculo, ingentem piscium nim complectebatur, traxitq;. Et cum palpitantes cerneret in sicco, dixisse ad pisces: Temperate, inquit, nunc mihi quaso à saltationibus, quando non libuit me canente saliendo progredi. Quae uerba Cyrus Ionibus Acolibsq; idco dixit, quòd Iones prius ipso Cyro per legatos ad amicitiam inuitante, flagitanteq; ut à Cræso rebellarent, constanter recusauerant: ac iam demum rebus non ex sententia succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones his auditis, ad suas quiq; ciuitates reuertuntur, mœniaq; communiunt. Congregabantur autem in Panionio alij omnes, præter Milesios. Quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & Zydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententia nidebantur legati in Spartam mittendi, ut qui simul & presentem rerum statum nuntiarent, & auxilium impetrarent. Iones uerò illi, ad quos Panionium quoque pertinet, ciuitates habent cum cœli bonitate, tum montium

montium commoditate omnium optimè sitas, quas nos nouerimus; adeo ut neque superior. regis neque inferior, neque ea denique quæ orientem occidentemq; spectat plaga, Ioniam hac in parte amulari possit. Siquidem hac uel frigore riget, uel premitur aquis, illa rursus calore ac situ squalent. Lingua utuntur non eadem, sed eius quatuor proprietates ducunt. Mileus prima apud ipsos ciuitas, ad meridiem uergens: Post hanc Myus, & Prienez ha quia in Caria habitabantur, cum horum lingua conueniunt. Illæ uerò in Lydia, Ephesus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocæa, iam dictis sane ciuitatibus, quantum ad linguam attinet, non respondent, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquæ tres ciuitates Ionica quarum duæ insulas habitant, Samum uidelicet, & Chium: tertia in continenti sita Erythrea. Ex his Chij & Erythreæ eandem proprietatem sibi uendicant. Samij uerò ab his discrepantes, propriam quandam receperunt loquendi formam, atque hunc in modum quatuor omnino linguarum sunt proprietates. Ac uerò ex iisdem Ionibus Milesij erant, qui cum Cyrometis prætexitu fœdus pepigerunt. Insularibus nihil dum grauius fuit metuendum, quàm diu Persis Phœnices nondum fuerunt subiecti, & ipsi Persæ nauigijs non uterentur. Porro hi non aliam ob causam

ab Ionibus defecerunt, quàm quòd cum imbecilles essent omnes alij Graci, tum Iones oppido quàm infirmissimi, & nullius propemodum momenti. Si quidē prater unas Athenas, nullam fere Gracia insignem habebat urbem. Jam enim alij Iones, atque ipsi Athenienses, Ionum nomen refugerunt, non volentes Iones appellari. Quinctiam nunc plerosq; ex illis uideas, quos nominis istius pudeat. Ceterum duodecim ista ciuitates nomine ipso gloriabantur. Et ubi semel nomen sibi Panionys indidissent, fanum quoque de suo nomine construxerunt Panionū: id quod nullis alijs Ionum permittere in animum sibi induxere, nec erant qui magnopere postularent eiusdem participes fieri, exceptis tantum Smyrnaeis. Tale quippiam Dorienfibus accidit qui Pentapolim incolunt, illam qua antè Hexapolis uocabatur. Hi quoque deprehenduntur adeo neminem è finitimis Dorienfibus ad Triopium sacrum admittere uoluisse, ut etiam populares suos, sicubi sacri legem transgrederebantur, a ludorum communicatione excluderent. Nam in certamine Apollinis Triopij, tripodes uictoribus constituebantur arci, & quos è sacro uictores non liceret efferre, sed deo ipsi donare ibidem. Et uir quidam Halicarnassens, nomine Agasicles, in eodem certamine uictoria potitus, ausus legem hanc uiolare, tripodemque domum ferens sibi

asservare. Propter quod commissum, quinque
 hæc ciuitates, Lindos, Ialysus, Camerus, Cos at-
 que Cnidus, sextam ciuitatem Halicarnassum
 à sacrorum participatione remoucrunt, hac ni-
 delicet pœna Halicarnassæos multantes. At-
 qui mihi sane uidentur Iones duodecim fecisse
 ciuitates, nec uoluisse plures recipere, propter-
 ea quòd Peloponnesum habitantes, eorundem
 totidem fuerint partes, quemadmodum nunc
 quoque Achæorum, qui Ionas è sedibus suis
 exegerunt, duodecim sunt genera. Nempe pri-
 ma secundum Sicyonem Pellena iacet, deinde
 Argina, & Aega, ad quam Crathis fluiuius
 labitur, a quo & Italicus ille uocatus est. Post
 Aegas Bura est & Helice, quò ab Achæis
 bello fracti Iones confugerunt. Post hanc Ae-
 gion est & Rhyses & Patrenses & Pharen-
 ses, atque Olenus: præter hunc Pirus ingens
 fluiuius fluit, postea Dyma & Tritæenses, qui
 soli mediterranea colunt. Hæ sunt duodecim
 Achæorum ille portiones, quæ tum quidem
 Ionum erant. Hæcque causa fuisse uidetur, qua-
 propter Ionibus duodecim ciuitates constituere
 placuerit. Verùm quòd isti præcipue, ma-
 gisque alij sint Iones, aut præstantius quippiam
 gesserint, magna insania esset asservare, quan-
 do ex his Abantes sint, Euboia haudqua-
 quam minima portio, qui tamen cum Ionum
 nomine nihil habent commune: & Minya
 Orcho

Orchomenijs admixti, Cadmai quoque, Dryopes, Phocenses, Molossi, Arcades, Pelasgi, Diores, Epidaurij, atque alia pleraque nationes inter se commiscebantur. Quorum alij ex Atheniensium Pritaneo progressi, nobilissimos se Ionum existimauerant. Hi coloniam ducentes, loco uxorū Caricas habebant mulieres, quarum iam ante parentes inieremerunt: propter quam eadem mulieres Carica legem tulerant, quam iurcinrando inter se firmauerant, tradideruntque suis deinceps filiabus, quod uidelicet cum maritis nunquam cibum sumerent, neque proprijs nominibus compellarent, propterea quod eorum patres, maritos atque filios trucidauerint. Et cum hac patrassent simul, orbas ad concubium uolenter rapuissent. Hac Mileti fiebant. Reges creauerant partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos, partim Cauconas Pylios Codro Melanti progenie ortos, partim utrosque. Nomen autem Ionum inter ceteros maxime amplectebantur, sintque iam ueri atque gemini Iones. Omnes tamen Ionum nomenclatura communicant, quotquot Athenis oriundi Apaturia festa concelebrant. Concelebrant autem omnes præter Ephesios et Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturijs arcentur, idque ob eadē patrata causam. Porro Panionium locus est Mytæales sacer, ad

g 2 septem

septentrionem uergens, communiter ab uniuersis Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium in continenti situm: quod quia Zephyro uento expositum est, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti uniuersi Iones sacrificium operantur quod Panionia uocant. Accidit hoc sanè non Ionum sacris duntaxat, uerùm communiter omnibus Grecorum festiuitatibus, ut in eandem litteram finiant, perinde atque Persarum nomina. Et ha quidem Ionica sunt ciuitates. Aeolica ciuitates sunt, Cuma, quae & Phriconis uocatur, Larissa, Nonus murus, Tenu, Cilla, Natium, Agirotissa, Pitana, Aegaea, Myrina, Grynia. Atque ha undecim Aeolica fuerunt priscae ciuitates. Una autem Smyrna (Aeolica & ipsa ciuitas) ab Ionibus diruta fuit. Alioqui & ha duodecim erant numero in continenti sitae, qua ditionem habebant Ionibus praestantione: at qua tamen ad illius celsi temperiem nequaquã accedrent. Smyrnam uerò hac occasione amiserunt Aeoles, quod Colophonios per seditione sedibus submotos receperissent, qui postea Smyrnaeos obseruantes dum extra urbem Bacchi sacra celebrarent, oclusis portis urbem occupabant. Succurrentibus autem Acolibus uniuersis, sic inter eos transigebatur, ut si Iones utensilia bonaq; mobilia Smyrnaui redderent, Aeoles Smyrna cessuros.

cessuros. Hanc conditionem cum Smyrnaei ac-
cepissent, distributa sunt undecim ha cuitates,
suos quaque constituens ciues. Ha itaque con-
tinentis sunt cuitates; exceptis ijs qua Idam
habitabant: nam ille ad has non referuntur.
Insulares uerò quinque cuitates, Lesbum co-
lebant, sextam enim in Lesbo Arisbam, Me-
thymnatiam sibi subiecerant, tanquam san-
guinitati iunctam. In Tenedo una habitaba-
tur cuitas, & altera quadam in centum appel-
latis insulis. Iam uerò Lesbij Tenedijsq; per-
inde atque ceteris Ionibus insulas tenentibus,
eum nihil grauius esset metuendum, reliquis ci-
uitatibus cōmuniter placuit Iones sequi, quo-
cumque illi duxerint. Porro ubi Ionum Aeolamq;
legati Spartam appulissent, id quod fre-
bat properanter, ex omnibus delegarunt Phoe-
censem quendam, cui nomen Pythermos, qui po-
stulata proponeret. Hic purpurea ueste indus-
tus, in Spartiatarum cōuentum, qui ad faciam
legatorum collectus fuerat, processit: hortan-
susq; Lacedamonios multis uerbis ad auxi-
lium Ionibus ferendum. Illi, quanquam Ionum
legatos repulerint, tamen, mysparonem able-
garunt, quantum ego conijcio, hominibus instru-
ctum, qui rerum Cyri Ionumq; successum explo-
rarent. Hi Phoeceam appulsi, Sardis missus spe-
latissimum ipsorum, nandine Lacrimem, ut qui
Cyro Lacedamoniorum madata perferret. Cy-

rus audiens quæ *Lacrines* profceret, rogasse fer-
 tur circumstantes *Gracos*, quinam homines es-
 sent *Lacedæmonij*, et quâ multi numero. *Max*
 ubi hac cognouisset, ad *Spartiatam* dixisset
Equidem non extinui unquam homines illos,
quibus locus est in media urbe nacus, ad quē
collecti mutuis ipsi sibi iuramentis imponerēt.
His (si modo superi me seruauerunt incolumē),
non Ionum, sed propria sua incōmoda erūt de-
ploranda. Hac in uniuersos Gracos uerba de-
torisit Cyrus: quia fora ampla haberent in qui-
bus negotiationibus uterentur illi. Persæ ipsi
horum nullo deslinerētur, neq; illis ullum ferū.
Post hac Sardis Tabalo homini Persæ cōmī-
sit. Cræsi autem caterorumq; Lydorum thesau-
rum, Pælyæ Lydo, tradit. deferendū. Ipse uer-
sus Ecbatana contendit, Cræsum unū secū du-
cens. Ionum interim non magna habita ratio-
ne, etiamsi, primū adoriendū fuissent. Quando-
quidem Babylon ei obstaculo esse uidebatur, et
Bactriana quoq; natio, item Saca atq; Segy-
prij, in quos ipse expeditionem facere in animo
habebat. Ionas autem alium quempia impe-
ratores mittere. At uerò ubi Cyrus è Sardis
Lydos exegisset, Pælyæ, à Tabalo atq; Cyro
disciscis. Et quia Lydorum thesaurū habebat,
consensu nauibus auxilios mercede conda-
cit, maximosq; omnes persuadat, ut cōmunem
secum expeditionem susceperēt. Quibus succo-
dentibus,

dentibus, Sardis castra admonit, Tabalumq;
in arce undiq; conelufum obsedit. Cyrus hac ex
inire intelligens, Cræsum hunc in modū allo-
catus est: Quisnam, inquit, Cræse finis erit eorū
qua nunc mihi accidunt, quādo non cessant Ly-
di, ut uidentur, tantisper & sibi & mihi nego-
rium faceffere, dū eos prorsus delere aggrediar?
Videor equidem perinde fecisse atq; u, qui octi
so patre, filijs pepercerit. Siquidem ego te ca-
piens, plusquam Lydorum parentē existentem,
ipfis Lydis urbem suā reddidi. Cum hac suam
sententiam Cyrus exposuisset, Cræsus excepit,
ueritus nimirum ne Sardis funditus euerteteret:
Rex, inquit, Cyre quanquā prudēter tu recteq;
dixeris, moderaberis tamen furori, neq; patie-
ris antiquam hanc civitatem ita excindi, quā
cum superiorum, tum eorum qua nunc accide-
runt, rea non sit: nam priorum ego antor fui, id
quid meopre hoc capite pendo: praesens factum
Pactyas designauit, cui tu Sardis commiseras.
Hic tibi poenas dei, Lydis autem ueniā dabis.
Modo hac impera, ne uidelicet aliquando uiri
bus aucti, uel defectionem meditari ausint, uel
modesti esse possint. Interdices illis ne arma
bellica possideant, inbebisq; ut supra tunicam
pallium gestent, induore cothurnos. Ad haec
q̄sdam citharam cantusq; indulgebis, deniq; de
cauponari, liberos instituere, & mix cōperies;
o rex, uiros in mulieres degenerasse, nihilq; me-

tuendum ut rebelles unquam à te desciscant. Hac ideo Crœsus suggestit, ratus optabiliorem Lydis hanc esse conditionem, quam semel subactos populari, sat sciens, quod ni pretextu idoneum cōmīnisceretur, non persuasurum ut insuetum detrectaret. Adde etiam, quod formidabat ne in posterum aliquando Lydi, si imminentem calamitatem effugerint, rebellantes à Persis funditus extinguerentur. Cyrus hac Crœsi admonitione gauisus, remissaq; iracūdia respondit ei se pariturnum: Accersitoq; continuo Mazare homine Medo, eadem illi precipiebat, qua Crœsus suggererat Lydis imperanda: Atq; præter hac mādauit, illos omnes sub corona uenundandos, quotquot unā cum Lydis Sardis oppugnarint: Pactyam autē uiuum ad se perducendum. Et ista quidem ex itinere præcipiens, Lydos compulit, ad Persarū mores recipiendos. Pactyas intelligens exercitum non procul abesse, conterritus confugit Cumā. Mazares uerò nihil cunctatus, Cyri exercitus partem, quam secū ducebat, Sardis promouit. Verum ubi Pactyam iam unā cum suis cōmilitonibus Sardis abesse cognouerat, primum Lydos adegit Cyri mandatis obsecundare. Et iam inde Lydi omnem uita rationem commutauerunt. Deinde Mazares nuntios Cumam misit, qui Pactyam repescerent. Cymai uerò consilio inuito statuerunt ad deum apud Brāchidas referendum,

dam, quid facto opus esset. Erat enim illic oraculum peruenustum, quo *Aeoles* *Iones*q; communiter uti cōsuenerunt. Oraculum hoc in *Milefiorum* agro est situm ad *Panormum* lacum. *Misibis* igitur ad *Branchidas* consultoribus, rogabant quidnam facturi hac in re deo gratificarentur. Consulenti bus respondebatur, *Pactya* Persis esse permittendum. Quae ubi relata audirent *Cymai*, putauerunt oraculo acquiescendum, *Pactyam*q; reddendum. Caterum cum huiusmodi bona pars propensa fuisset, *Aristodicus* *Hebraclides*, vir inter ceteros *Cymaeos* clarus, seu oraculo parum fidens, sine ipsos consultores oraculi responsum non recte perferre existimans, constanter obstabat, quo minus oraculo *Cymai* obtemperarent. Unde factum est, ut iterum de *Pactya* consulturi, alij mitterentur sacerdotes consultores, inter quos ipse quoque *Aristodicus* erat. Hic cum ad *Branchidas* pervenissent, ex omnibus sciscitans *Aristodicus* oraculum, rogabat in haec verba: O rex, venit ad nos supplex *Pactyas* *Lydius*, mortem fugiens violentam: Persae eundem repositas, inbent *Cymaeos* hominem dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem tantisper reddere detrectauimus, dum intelligeremus ex te indubitatò, quid facere nos conueniret. Hunc in modum sciscitanti *Aristodico*, idem rursus respondebatur quod priores

retulerant, nempe *Pactyam* Persis permittendum. Post hac *Aristodicus* tale quippiam de industria aggreditur: Templum circumiens, passeret alias que auiculas, qua forte in templo istuc nidulabantur, è nidis exemit. Quam cum ille faceret, memorant uocem ex adyto auditam, qua ad *Aristodicum* ferretur, atque huiusmodi quadam sonaret: *Hominum scelestissime, quamam libido te incescit, ut auderes meos supplices diripere? Aristodicum* nihil dubitasse ad hunc modum respondere: *Et tu*, inquit, rex huiusmodi auxilium fers supplicibus, quando *Cymaeos* iubes *Pactyam* tradere Persis. Cui deus respondens: *Equidem*, inquit, iubeo, ut impij male pereant, neque deinde oraculum hoc de reddendis nostris supplicibus laceffatis. Porro ubi responsum hoc postremum referrent *Cymaei* neque uolentes *Pactyam* Persis tradere innotandum, neque eundem penes se detinendo *Cyrum* ad ciuitatis suae expugnationem excitare, hominem ablegant in *Mitylenam*. *Mitylenaei*, cum *Mazares* subinde per nuntios *Pactyam* flagitaret, paciscuntur pro certa mercede mittendum: quod tamen nolim indubitato assenerare, quandoquidem non fuit peroluta. *Cymaei* cognoscetes ea qua circa *Pactyam* à *Mitylenais* gesta essent, misso ad *Zesum* nauigio, *Pactyam* deportant in *Chium*. Indi-

cem

cum nimirum ex Minerva tutelaris, de templo violenter raptus à Chijs redditur. Reddidit, autem pro Atarnei mercede. Atarnus autem locus est Mysia, Lesbo è regione situs. Et sic quidem in custodia Persa habebant Paethiam, ut Cyro cum primum liceret traderetur. Atq; multo iam inde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neq; molis libavit hordeaceis deo cuiquam, neq; secunda mensa fructibus inde decerptis utitur. Breuiter, omnia à socrorum usq; remouentur, quae è provincia illa proueniunt. Postquam uerò Paethias iam à Chijs traditus fuit, Mazares mox in illos castra promouit, qui una cum Paethia Tabalum oppugnassent: & partim Prienienses, subegit, partim Maandri campum incursum, frumentationem militibus faciens, Magnesium etiam pari modo. Postremo Mazares morbo correptus, uita defungitur. In defuncti uerò locum successit Harpagus, & ipse Medus: nimirum quem Medorum tyrannus Astyages indiges epulis exasperit, quiq; Cyrum in regni potestatem inuexit. Hic inquam à Cyro institutus dux, simul atq; in Ioniam uenit, urbes ductis aggeribus cepit. Nam ubi uenia, ciuesq; uodiq; exercitu clausisset, aggerem ad murum obiecto citra negotium expugnauit atq; sic Phocaea prima, Ionum ciuitate potiebatur, Phocenses primi Graecorum longis navibus usq; feruntur. Adriam simul & Tyrhheniam

Iber.

Iberiam atq; Tartessam occupauerunt: Nauti-
 gys autem uiebantur non rostratis, sed pennis
 conteris, hoc est, lembus quinquagenum remo-
 rum. Hi cum primum Tartessum uenirent, grati
 admodum fuerunt regi, cui nomen erat Argatho-
 nio, quiq; tam octoginta annis Tartessio-
 rum regno præsuit. Vixit autem annis centum
 uiginti. Atq; Phocenses Argathonio ista oc-
 casione redditi sunt amiciores: Quod uidelicet
 Phocenses Ioniam relinquentes, insit in sua di-
 tione sedes deligere ubicūq; illis liberet. Verum
 ubi hoc non persuasisset Phocensibus, intellige-
 retq; interim Medum in eos exercitum ducere,
 pecunias numerauit liberaliter. Siquidem ipsius
 muri ambitus non paucorum est stadiorum, to-
 tusq; è masculis lapidibus, ijsq; affabre con-
 cinnatis. Et murus quidem ille hoc pacto fuit
 cōstructus. Porro Harpagus exercitum promo-
 uens, urbē oppugnauit: cum postulassent prius, si
 uellent Phocenses, sibi sat esse, unum duntaxat
 muri propugnaculū demoliri, ubi habitationem
 extrueret, cetera illis se permissurum intacla.
 Phocēses seruitutē auersantes, responderūt diem
 unum se ad consultandum sumpturos, interim
 dum consultaretur, ille exercitum ab urbe redu-
 ceret. Harpagus autem quanquam se scire dice-
 ret quid facturi essent, tamen permissurum ut
 consultarent. Etenim simul atq; ille exercitum
 reduxit, Phocenses continuo lembos instruunt,
 quibus

quibus liberos unà cū uxoribus atq; supellectile
universū imponerent : ad hac statuas quoq; &
donaria, nisi quæ vel ferrea vel lapidea, aut de-
niq; picta essent, omnia navibus importāt, quas
& ipsi cōscendentes, soluerunt: traieceruntq; in
Chium. Phocæam autem iam desertam homini-
bus, occupaverunt Persæ. Phocæses autem post-
quam ipsis Chij insulas quas Oenussas vocant, li-
citantibus addicere nollent, metuentes ne illuc
emporium transferretur, obq; hanc causam hæ-
corum insula clausa fuit. At Phocenses cōces-
serunt in Corsicam. Hic enim iam ante 22. an-
nos civitatem ex naticinio condiderunt, nomine
Alaliam. Interea Argæthionius satis conces-
serat. Porro Corsicam traiecturi Phocenses,
prius diuicerunt Phocæā, præsidiaq; illic Per-
sarum, quæ ab Harpago fortè custodia causa
relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patratis,
quotquot ex classica sodalitate supererāt, com-
muni consilio sese mutuis execrationibus dirisq;
donorionibus astringunt. Ad hæc grande sa-
xum in mare demergunt, iuramentoq; confir-
mant, non prius se de repetenda patria cogita-
turos, quàm saxum nadiu in eis lenatum renarit.
Commodam verò profectiōem molientibus,
plusquam medietatem desiderium cepit ingena
paterni soli, morumq; Phocensium. Et plerique
etiam violato iuramento remigrarunt in Pho-
cæam. Alij verò iurando satisfaciētes,
soluen

soluentesq; ex Oenussis, Corsicam rectâ petunt;
Quò cum appulissent, communiter habitabant
una cum alijs colonis annis quinq; sacraq; ere-
xerunt: Caterum ubi iam uicinos circunquaq;
hostili more popularentur, communi sententia
bellum in eos adornant Tyrreni atque Car-
thaginenses, utriq; sexaginta nauib; instru-
cti. Phocenses ex aduerso armati sexaginta quo-
que naues milite implēt, obuiamq; alteris pro-
cedunt in mare, quod appellatur Sardonium.
Commissa classica pugna, Phocensibus Cad-
mea quadam contigit uictoria. Nam quadra-
ginta illis naues perierunt, reliquæ uiginti con-
uisis rostris facta inutiles. Repressi autē Ala-
liam, sumptis liberis, uxoribusq;, atq; reliquis
facultatibus, quantum naues ferre poterant, re-
lictâ Corsica demigrarunt in Rhegium. Verum
è nauib; illis quæ perierāt, quotquot homines
in Carthaginensium Tyrrenorumque manus
peruenerunt (capti enim plurimi) hi omnes pro-
tracti è nauib; lapidibus obruebantur. Dein-
ceps nerò quacunque ex Agyllensium uel pe-
coribus, uel iumentis atq; hominibus locum il-
lum accefferunt, ubi Phocenses lapidati fuerāt,
continuo morbida fiebāt, stupore atq; igne tor-
ripiebantur sacro. Agyllenses Delphos misē-
runt, uolentes commissum illud expiare. Pythia
hac eos iussit facere, quæ etiam nūc ab Agyl-
lais obseruantur. Nam ex iusta illis persoluant
magni

magnifice, & gymnium celebrant certamen.
Et Phocenses quidem huiusmodi fato usi sunt,
illi autem qui hinc progressi Rhegium confu-
gerant, civitatem condiderunt in agro Oeno-
ria, qua nunc appellatur Hyela. Atq; Pho-
censium in Ionia res sic habent. Simile quid-
dam accidit Teijs, quos simul atq; aggerum be-
neficio cepisset Harpagus, omnes conscensis na-
vibus traiecerunt in Thraciam, ibidemq; urbem
condiderunt Abdera, cuius fundamenta prius
iecit Temesius Clazomenius: sed nihil pro hac
sua opera fructus reportans, à Thracibus ex-
plodebatur, nunc tamen à Teijs apud Abde-
ra heroum colitur honoribus. Hi igitur Ionum
soli servitutem non ferentes, patrium solum re-
liquere. Verum alij Iones, præter Milesios, præ-
lio superati tandem, accesserunt Harpago, per-
inde atq; illi qui defecerunt, virosq; se strenuos
declararunt, pro suis quisq; fortiter pugnans.
Superati autem & capti, in sua quisq; patria
remanserunt, eaq; qua imperabantur subibant
Milesij, qui iam Cyro fœdere astricli, quietem
agebant, quemadmodum superius à me com-
memoratum est. Hunc itaq; in modum Ionia secū-
do in servitutē redacta. Porro ubi Ionibus ijs po-
situs esset Harpagus qui cōtinentē habitabant,
insulani horum exemplo cōterriti, uliro sese de-
diderunt Cyro. Iam vero Ionibus etiamsi male
affectis, nihilominus sese ad Panioniam reci-
pienti

pientibus audiri Biantem Priœnaum saluberrimum dedisse consilium, cui si obtemperassent; licuisset Græcorum omnium felicissimos viuere. Siquidem ille suasisit, ut communi classe soluentes, Sardiniam peterent. Ibidem una quadam ciuitate omnium Ionum constructa, absq; seruitute liberi feliciterq; uiueret; nimirum insulam inter omnes maximam recuperaturi, alijs imperarent. Sin autem manerent in Ionia, nullam, inquit, sibi apparere libertatis sp̃c. Hac Biantis sententia ipsis Ionibus periclitantibus prodita fuit. Sanum quoq; Thaleris illud consilium, iam ante subaëlâ Ionia datum: Necpe qui inferit Ionas unam quandam communem curiam habere, eâq; fore in Teio: propterea quòd Teos in media esset Ionia. Alias autẽ cinitates habitatas nihilominus huic parituras quàm aliarum ciuitatum tribus, legibus parerent. Atq; hi quidem huiusmodi consilia dederunt. Harpagus subaëla Ionia, in Caras exercitum traduxit. Et Cannius atq; Lycios, una ducens Ionas atq; Aeoles. Nam Cares ab his oriundi, ex insulis progressi sunt in continentem. Olim enim Atinoi paruerunt, appellabaturq; Zeleges, et insulas habitabant, tributum autẽ nullum pendebant, quantũ equidem possum superiora repetendo è lōgissimo auditu conieclare. Eidem cum Atinos flagitabat, naues ei implebant. Ille felici usque belli successu, multos agros populabatur.

Carica

Caricagētis omnium qua illis temporibus clau-
 ruerunt ingeniosissima, memoratur tria inuen-
 ta: quippe galeis cristas imponendas, prima re-
 ceperunt Cares, chypis signa adiungere, postre-
 mo lora quoq; scutorum excoGITauerunt: antea
 namq; citra habenas gestabant quotquot cly-
 peis utebantur, baltheis dūtaxat coriaceis ful-
 cientes, collo sinistroq; humero sustinebant. Post
 Caras uerò tempore longo succedente, Doreis
 atq; Iones ex insulis egredientes, in continenti
 sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de
 Caribus referūt. Quamquā his non assentiuntur
 Cares, qui se Aborigines atq; indigenas esse
 memorant, eodemq; nomine usque nros. Apud
 Mylasos Iouis Carij delubrum ostendunt uetu-
 stissimum, quo cōmuniter quoq; Myssi atq; Ly-
 di utuntur, ut qui Caribus sint germani. Quip-
 pe tam Lydum quā Mysum Caris fratrem
 appellant, atq; ob id eodem uti fano. Quotquot
 alterius sunt gentis, etiamsi Carū lingua utan-
 tur, non tamen sacro participant. Caunij, quan-
 tum mihi uidetur, indigena sunt, cisi ipsi se ē
 Creta oriundos affirmant. Linguam sanē aut
 ipsi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares
 Caunicam edidicerunt, id quod agrē dyndicari
 posset. Siquidem legibus utuntur cum ab alijs
 gentibus, sum à Carum moribus multum diuer-
 sis. Nam apud illos laudatissimum habetur,
 inpenitiam frequenter amoris gratia ad com-
 il. ut h pota

positiones convenire, tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra principio sibi constituerant externa, quibus postea periti, cum patris duntaxat videretur utendum. Atque non omnia atque sumptus armis, sacerdotes ad Calyndicos usque montes persequerentur, sed sibus cadentes, exclamantesque externos se exigere deos. Et huiusmodi moribus illi utebantur. Lycij è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primam universam barbari colebant, deinde contendentes pro imperio Europa filij Sarpedone atque Atmoë, Minos superior factus expulit Sarpedonem, eiusque conspiratores. Hi propulsi, Asiae dictionem occupaverunt Milyada. Et quæ nunc Lycij colunt, olim erat Milyas, Milya iam tunc appellabatur Solymi. His igitur imperitabat Sarpedon. Mox Termile appellati, quo nomine etiam vicini eos appellabant tantisper, dum Lycus Pandionis filius à fratre Atreo Athenis pulsus, ad Sarpedonem in Termidas abiisset, factusque esset, ut temporis progressu ad Lycij nomenclaturam Lycij vocaretur. Legibus utuntur partim Cretensum, partim Carij. Quatenus hoc unum præter ceteros homines pro lege habeat peculiare, quod à matribus nomina sibi, nisi in dante. Et si quis obuium præmoneretur quisnam sit, quæque familia ortus, à matribus autemque præteritis gentibus suæ reperta. Adde, si qua ingenij sermo in pfectu

rit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui atq;
nobiles existimabuntur. Sin autem vir, vel inter
cines primarius uxorem duxerit externam aut
pallacam, suscepti ex his liberi reputabuntur
minime ingenui. Enimuern huius tempestatis
Cares nullum praeclarum factum relinquentes,
ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantum,
uerum nec uniuersi Graeci quotquot illam re-
gionem tenebant. Tenebant enim cum alij, tum
Lacedaemoniorum coloni Cnidij, quorum regin
declinat ad pōtium, appellatur Triopiū. Nam
cum initium Bybleſia ex peninsula auſpicetur
ſusq; Cnidij propemodum circumſtinet: eam par-
tem qua boream ſpectat, Ceraunius claudit ſi-
nus, auſtralem uero Symanū Rhodiumq; ma-
re. Reliquum frontem, hoc eſt, iſthmum qui per-
quam exiguus eſt, nēpe quinq; ſtadium. Cni-
dij tentauerunt perſodere: nolentes i uereca dum
Harpagas Ioniam, uerteret, ſuam ditionem in
inſula formam redigere. Enatq; hic iſthmus
quem perſodere ſtauerant, ea parte qua, con-
tinentem ſpectat, Cnidia. Id iam multis annis
conantibus, diuinitus arbitror aliquid repu-
gnaffe, quod nimirum omnes qui roſtram ad-
mouerent, laderet, cum alias corporis partes,
tum precipue oculos inſeſtate perſa. Cnidij miſ-
ſis nuntijs Delphos, rogant quidnā iſt hoc eſſet,
quod tantopere conatibus eorum aduerſaretur.
Pythia, ut ipſi referunt, Cnidij ſcenario uerſu ro-

ſpondit in hanc ſententiam:

Iſthmum neq; aggerate, neq; fodite.

Iupiter nanq; ipſe ſi placuiſſet, feciſſet

*Infulam. Reſpondente hunc in modum Py-
thia, Cnidij à perfodiendo Iſthmo deſtiterunt,
ſequentiq; eum exercitum Harpago, ultro ſeſe non
commiſſo pralio dediderunt, Pedasij, qui me-
diterraneam ſupra Halicarnaſſum coluit, aliq;ſ
nicini maximam diligentiam adhibere ſerun-
tur, ut eorum ſacerdos Palladi ſacram bar-
bam habeat, id quod ter illis accidiſſe puta-
tur. Hi ſoli in Caria populi Harpago diu re-
luclabantur, multumq; negotij exhibuerunt,
montem extruendo, cui nomen Lyda. Tandem
tamē & ipſi expugnati. Caterum ubi in Xan-
thium campum exercitum produxiſſet Har-
pagus, Lycij contra procedentes, pauci que
cum multis conſigentes, ſtrenue ſeſe geſſerunt.
Superati autem pralio fugati que, in urbem ſe-
ſe receperunt, uxores, liberos, atque pecunias
unā cum familia tota in arcem cogentes, ad-
moti que igne arcem unā cum ceteris rebus
incendant. Qua ubi feciſſent, ipſi regiſſi iu-
reiurando ſe mutuo adſtringentes, cum ho-
ſtibus iterum congregiuntur, fortiter que pu-
gnando omnes oppetierunt. Ex Lycijs autem
qui Xanthij dicuntur eſſe, hi omnes prater
octoginta quosdam Iſſiaorum ſunt cōvena. Qui
octoginta tum emigrantes ſuperſtites reman-
ſerant,*

serant. Atque Xanthum hunc in modum obtinebat Harpagus, pari modo Cannum. Nam Canni Lycios amulabantur in pluribus. Iam vero inferiorem Asiam Harpagus subegit: superiorem ipse Cyrus deuicit, uniuersam gentem eueruens, nihilque relinquens. At ego in praesentia illorum gestorum pleraque prudens dissimulabo, ea duntaxat proditurus, quae illi quam plurimo constabant laboris, et memoria digniora uideri poterant. Porro Cyrus ubi continentem uniuersam suae ditionis fecisset, Assyrijs bellum intulit. Assyria cum alia multa sunt magna oppida, tum uero celeberrimi nominis ac ualidissimum Babylon, illic ubi euersa ab istis Nini regio extiterat. Huiuscemodi urbs in ingenti planitie sita est, forma quadrata, magnitudine quoque uersus centenum uicenum stadiorum, in summa quadringentorum et octoginta in circuitu quatuor laterum urbis. Tanta est Babylonici oppidi magnitudo, quod ita exornatum est, ut aliud nullum eorum quae nos nominamus. Iam primum fossa ambit alia atque lata, aqua plena. Deinde murus, quinquaginta cubitorum regionum crassitudine, ducentorum celsitudine. Est autem regius cubitus, quam mediocri tribus digitis maior. Opera pretium est me praeter hac differere quemadmodum humus est fossa sita, et murus effectus: ut quidque terra in deprimenda fossa efferebant, ex eo

lateres ducbant, quorum cum magnam vim extraxerant, eos in fornacibus coquebant. Postea cæno utentes, asphalto feruenti per tricesimum quemque laterum ordinem summitates arundinum instipatas conglutinabant: & primum labra fossa, deinde ipsum murum ad eundem modum, super quem circa oras extruxerunt diætas singulares, altrinsecus conuersas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur, ne quadriga interagi posset. Eius per ambitum centum porta stabant, area omnes, cum cardinibus iidem possibusq;. Ad Babylone octo dierum itinere abest alia urbs, nomine Is, ubi fluminis est haud magnus eiusdem nominis, qui se deuoluit in flumen Euphratem. Hic itaq; fluminis Is anà cum aqua permultos reddit asphalti bituminis grumos, quæ asphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modum Babylon extructa est. Eius duæ sunt plage, quas interfluit fluminis nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armenijs in rubrum mare decurrit. In huc uterq; murus lateres exporrigit, eiusq; incurua utrinq; ripa coëtilibus lateribus pro maceria prætexitur. Ipsa urbs plena domibus est ternarum quaternarumq; contignationum, secta in uias rectas cum alias, tum uerò transuersas, quæ ad flumen pertingunt. Ad quarum singulas pro numero uicorum portula facta sunt in maceria, quæ flumē sepiebat.

& ipse

Et ipsa area, et ad flumen idem ferentis. Et
 hic quidem murus lorica est. Alio autem inte-
 rior non multo quam hic debilior, sed exilior.
 Inque utriusque civitatis plaga medio murus ere-
 ctus, quorum hic regiam comprehendit ambi-
 tu praeprandi atque valido. In alio Iouis Be-
 li templum arcis portis, id quod mea etiam
 nunc atque existit, duorum undecunquo sta-
 diorum amplitudine, figura quadrata. In sacri
 medio turris solida, crassitudine simul et al-
 titudine stadij, cui alia rursus superimposita
 turris, et huic subinde alia, ad octavam usque.
 His forinsecus scala sunt in cirenien adhibita,
 per quas ad singulas conscenditur turres: In
 medijs gradibus ductus, filique in hoc facti, in
 quibus ascensurus liceat sedere ac conquirere.
 In postrema turri sacellum est aliud, in quo le-
 tus est splendide stratus, et apposita mensa au-
 rea. Statua tamen in hoc sacello nulla est, neque
 hic noctu cubat hominum aliquis, praeter mu-
 lierem ananiam ex indigenis, quam ex omnibus
 deus delegit, uti narravit Chabdes huius dei
 sacerdotes. Narrant enim illi, tametsi mihi pa-
 rum credibilia res fore videntur, deum videlicet
 ipsum templum ingredientem, in hoc cubili con-
 quiescere, perinde atque Thebis Aegyptiacis:
 ead. eundem modum in Thebis Iouis fano, si-
 modo Aegyptij fuit habenda erit, mulier
 quoque cubare credenda. Quae mulieres cum viris
 non

non putantur habere consuetudinem. Idem fit apud Patara Lycie civitatem, quando oraculum celebratur. Neque enim id fit perpetuo: atque ubi id futurum est, vates noctu in templum concluditur. Porro in Babylone præter hæc commemorata, aliud est sacellum inferius, quod Izoria magnam habet statuam, eamque auream, ponit mensam, et ipsam auream, simul et sustentaculum cum sella, omniaque aurea, adeo ut Chaldaei octingentorum talentorum auri opus aestiment. Extra templum altare est, et ipsum aureum: atque præter hoc aliud altare ingens, in quo solennes hostia immolantur, quandoquidem aureum illud non licet hostiarium sanguine polluere, præterquam lactentium. Insuper in hoc maiusculo altari Chaldaei quotannis centum millia talentorum libanosi adolent, quando huic suo deo sacra faciunt. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quanquam ego hæc non viderim, sed ea referam quæ à Chaldeis referantur. Hanc statuam Darinus Histaspis filius insidiosè captans, non ausus tamen fuit diripere, sed quam postea Xerxes Darij filius abstulit, sacrificio (qui prohibueras statuam loco dimouendam) intercepto. Atque illud templum hoc patlo constructum fuit ornamentiis, etiam si alia sint peculiaria pleraque eiusdem donaria. Huius Babylonis multi quoque aliquando reges extiterunt,

quorum

quorum in exponendis rebus *Assyrijs* mentionem faciam, qui & muros ornaucrunt & templaei inter eos dua scemine. Harum prior, qua quinque atasibus ante posteriorem regnavit, vocata est *Semiramis*. Hac per planitie aggeres extruxit spectaculo dignos, cum antehac flumen eam omne restagnare solitus esset. Posterior regina *Ninocris* nomine extitit superiore solertior. Cuius cum alia monumenta extiterunt, qua ego comemorabo, tum uero hoc, quod animaduertens imperium *Medorum* ingens ac pacatum, subactaq; ab his multa oppida, & inter hac *Niniam*, praemuniuit se omnibus quam posuit maxime. Ante omnia fluvium *Euphratem*, qui primus mediam ipsorum urbem interfluens, rectus erat, tortuosum reddidit, fossis superius depreßis, adeo ut quendam *Assyria* pagum, nomine *Arderica*, ter influat, et qui nunc e mari per *Euphratem* *Babylonem* uersus subuehantur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idq; triduo. Et huc quidem talem redidit. Aggerem uero ex utroq; fluminis labro aggescit uisu mirandum. Tanta est & magnitudinis & sublimitatis. Multo supra *Babylonem*, aliquantulum seorsum a flumine, effodit paludis eluuiem, profunditate quidem ad aquam semper ducta; latitudine uero eius quoquo uersus trecentorum nigniti stadiorum. Hac fossitia humus ad fluminis ripas aggesta est, quem locum

ubi depressit, crepidinā ambius eius lapidibus induxit. Itaque duo, ut flumen flexuosum, et lacuna tota fossa esset, ideo fecit, ut fluminis per multos anfractus retentus, sedatior mearet, et navigationes in babylonem essent tortuosa, et ex ipsis navigationibus longus habitus lacuna exciperetur. Ad hanc, quaecumque erat regio ad invadendum opportuna, et cōpendiaria ex Medis via, hanc intersepsit, ne Medi commercio Assyriorū ipsius negotia cognoscerent. Et hanc quidem ex profundo circumiecit. Ceterum ex eis ealem fecit cōmunionem: Cum sit urbs in duas dirempta regiones, fluvio medium tennente, quoties aliquis ex altera in alteram regionē transire volebat sub regib⁹ superioribus, ut necesse habebat navigio transire: quod erat (ut reor) sanē odiosum. Huic rei ista prospexit, siquidem ubi effodit effluvium lacus, aliud opere eodem momentum sui reliquit. Saxa praegrandia praecidit, quae ubi in expedito fuerunt, et locus depressus, in locum ipsum quē depresserat, omnem fluminis cursum auerit. Cum hic lacus effossus impletur, interea pristino alveo arefacto, oras fluminis intra urbē ac descensus, qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus eadem ratione qua muri extructi sunt. Extruxit item circa mediam ferme urbem pontem ex ijs quos effoderat lapidibus, ferro eoque ac plumbo aduinciens. Hunc subtiliys quadratum, per quem

Babyl

Babylonij transirent, interdum cōmittēbat, easdem noctu tollebat : hac uidelicet causa, ne per noctem transcentes iniqua furta exercerēt. Vbi lacuna repleta est flumine, et opus pontis exornatum, tunc fluvium Euphratē à stagno in pristinum reuocauit alueum : atq; ita lacus quam effoderat, uisa est necessario facta, et pons in usum ciniū extructus. Eadem regina hunc machinata est dolum: Suprà portas urbis celeberrimas, in loco edito atq; conspicuo, sepulcrum sibi extruxit, atq; his literis inscripsit: Si cui regum Babylonis post me futurorum fuerit pecunie penuria, aperto sepulcro sumat quantamcūq; libuerit pecuniā, dumtaxat indigens, aliter ne aperiat. Non enim satius fuerit. Hoc sepulcrum tam diu fuit immotum, dum regnum peruenit ad Dariū. Is indignum esse ratus, se neq; uti quippiam his portis (idco autem non uidebatur, quod supra caput ipsius transiens mortuus situs esset) neq; sumere pecunias repositas, et eas ipsum pronocantes, reserauit monumentū: in quo non quidem pecunias inuenit, sed literas ita dicentes: Nisi pecunia esses inexplibilis, et turpis lucri cupidus, haud aperuisses urnas defunctorum. Talis extitisse hac regina memoratur. Aduersus cuius filium Labynium, patris nomen, et Assyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. Ducit autem rex magnum exercitum, probe domi cōparata
re frum

re frumentaria atque pecuaria. Portatur item
 aqua ex flumine Choaspe, Jussa præterfluente,
 quo uno ex omnibus fluminib⁹ rex potat. Cuius
 Choaspis aquam decoctam, & in argentea ua-
 sa diffusam, ferentes permulta carruca quatuor
 rotarum mulis trahentibus, assidue comitan-
 tur, quocunq; ille proficiscitur. Cyrus Babylonē
 tendens, ubi uenit ad GynDEM amnem (qui in
 Mantienis ortus montibus, per Dardaneos in
 Tygrim alterum amnem fluit, qui Opin urbem
 præterlabens, rubro infunditur mari) conaba-
 tur hunc fluium GynDEM traicere, cum non
 posset nisi navibus traicci. interim ei quidam ē
 sacris equis candidis petulanter ingressus flu-
 minum, transire conabatur. Hunc fluius uortic-
 bus contorquens, obruendo abripuit. Cyrus per-
 quam agre ferens hanc fluminis iniuriam, illi
 comminatus est, se sic redditurus eum tenuem,
 ut posthac facile nel à mulieribus transiri pos-
 set, ne genua quidē tingentibus. Hac minatus,
 expeditione in Babylonem intermissa, copias
 suas bifariam diuisit. Dehinc alueos ad fumi-
 lum designauit centenos & octogenos, utrinque
 ad GynDIS labra omnino conuersos, quos distri-
 butis copijs effodi iussit. Et opus quidē, ut quod
 à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen
 in eo faciendo eam æstatem triuerūt. Cyrus ubi
 GynDEM multauit in trecentos & sexaginta
 rinos diductum, & alterum ner illuxerat: ita
 porro

porro ire *Babylonem* pergit, *Babylonij* cum
producto exercitu praetolantibus. Qui ubi pro-
pinqum urbem ille promouit, cum eo conflixerunt,
praelioq; fugati, in oppidum se receperunt. It ta-
men quia *Cyrum* iam pridem animaduertierant
inquietum esse, uiderantq; omnes pariter gentes
agredientem, comportauerant multorum sanè
annorum commeatus. Ideo'que tunc obsidionem
nullius momenti faciebant. Et *Cyrus* cum iam
in longo tēpore nihil admodum res proficerent,
inopi consilij erat. Tandem siue alius ei auxilio
suggerit, siue ipsi in mentem uenit quid in rem
esset, sic statuit faciendum: Instructis uniuersis
copijs, partim quā fluminis urbē ingreditur, par-
tim à tergo quā egreditur, praecipit, ut dum cer-
nerent alueum posse transiri, illac urbem inua-
derent. Ita instructis atq; admonitis suis, cum
inuitiori exercitus parte abiit ad stagnum. Eò
ubi peruenit, quā *Babyloniorum* regina fecerat
apud flumen. Et apud stagnum, quod erat pa-
lus, eadem ipse fecit. Nam reuocato flumine, al-
ueum eius pristinum uado transibilem reddidit.
Id tale ubi actum est, *Persae* qui ad hoc ipsum
instructi erant, per alueum unde fluminis *Eu-
phrates* abscesserat: mediorum scēre femorum te-
nus grauitè *Babylonem* introierunt. Quos *Ba-
bylonij* si factum *Cyri* prius aut audissent aut
sensissent, haud dubie, contempto eorū ingressu,
pestimo exitu affecissent. Nam obseratis omni-
bus

bus qua ad flumen ferant portulis, conscensissq;
 septis, ipsi pro ripis stantes illos progressos uelut
 ei in cauea exceperant. Nunc ex inopinato eis
 Persæ astiterant: & cum rapti essent qui media
 urbis incolebant Babylonij, propter eius tamen
 magnitudinem non sentiebatur (ut fertur) ab
 his qui circa extrema habitabāt. Sed fortè quo-
 niam dies festus eis esset, exercendis choreis atq;
 oblectationib⁹ opera dabatur, donec planè rem
 animaduertenterunt. Atq; ita primum capta est
 Babylon. Cuius ciuitatis quanta sit potentia,
 tam ex alijs multis pandam, tum uerò ex hoc,
 quòd cum regi magno omnis plaga, cui impe-
 rat, sit distributa in ipsius atque exercitus eius
 alimentum, præter tributa ex duodecim, quibus
 annus constat, mensibus, quatuor regio Baby-
 lonia, octo reliquis cum omnis Asia alit. Ita
 huius regionis potentia tertiam Asia partem
 equiparat, et eius principatus, quem satrapiam
 Persæ uocant, omnium prouinciarum longe est
 optimus, adeo ut Tritechnie Artabazæ filio,
 qui pro rege tributū hoc exigebat, singulis die-
 bus singula argenti plene artaba penderentur.
 Est autem artaba mensura Persæa, capacior
 quàm Atticus medimnus tribus choenicibus
 Atticis. Ad hac erāt ei peculiæres equi, præ-
 ter bello destinatos, admissarij octingenti, cum
 equarum quibus admittēbātur sexdecim milli-
 bus. Nam singuli ad uicenas admittuntur. Præ-
 terea

terra canum Indicorum tanta albatur multi-
tudo, ut ad præbenda eis cibaria, quatuor in ea-
dem plantis magni uiri attributi essent, aliorum
tributorum immanes. Atque hæc præsidis Baby-
lonis peculiariter erant. In Assyriorum terra pa-
rum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id
domus est, quod ex flumine irrigatur. Irrigatur
autem seges, et frumentum provenit, non quem-
admodum in Aegypto, flumine sua sponte in-
rara ascendente, sed manibus atque scrobibus ir-
rigatur. Etenim Babylonica regio omnis, quæ
admodum Aegyptiaca, distinguitur in fossas
quarum maxima nauius transiri potest, ad so-
lem hybernium uergens, ex Euphrate exiens in
Tigrim alterum flumen, iuxta quod urbs Ninus
fita erat. Hac regio omnium quas nos uidimus,
longe optima est, duntaxat ferendo frumentum.
Nam in arboribus ferendis, ficu, uite, oleo, ne-
quaquam de principatu contendit. Cereis autem
fructus procreando adeo ferax est, ut nunquam
non ferè ducenta reddat, et ubi præstans boni-
tate se ninet, etiam ad tricena. Quaternum ferè
digitatoris latitudine intrinsecus atque hordeaceis fo-
lis. Nil uero ac sesamo proceritate instar ar-
borum eius inibi copiam, tamè memorare sua
per se dea, probe sciens, his qui nunquam Baby-
loniam regionem uiderunt, quæ de frugiferis dicta
sunt, per quæ incredibilia uisum iri. Oleo nunt-
quam, ut uisum, nisi quod ex sesamo fitur. Dana

eis passim per omnē regionem palma sua sponte
 nascentes, pleraq; fructifera: ex quibus et cibos
 et vinum et mel conficiunt, curantes more fico-
 rum. Harum, ut aliarū arborum, Græci mascu-
 las uocant, quarum fructum his quæ palmulas
 ferunt, alligant, ut illinc prodiens culex, palmu-
 las penetrans cogat maturescere, alioqui occa-
 suras. Mascula enim in fructu culices ferunt,
 quemadmodum caprifici. Venio ad id, quod ex
 omnibus quæ de ea regione secundum ipsam ur-
 bem, mihi summo miraculo est differendum. Na-
 vigia illorum quæ per flumen cōmeant Babylo-
 nem, omnia sunt orbiculata atq; coriacea, quæ
 pecuarij Armenij, qui supra Assyrios inco-
 lunt, ex casis salicibus faciunt, instruuntq; pet-
 libus, nudo illarum extrinsecus posito in mo-
 dum soli: neq; puppe discreta, neq; prora acu-
 minata, sed in speciem clypei magis orbicula-
 ta. Tale navigium stramentis stipatum, fluvio
 deferendum permittūt, cum alijs robus, cum ne-
 rō dotijs ē palmularū uino onustum, dirigenti-
 bus illud duobus, cum toridē palis: quorum alter
 introrsum palam trahit, alter exterius pellit.
 Fiunt autē navigia hæc et magna admodū, et
 minora, quorum maxima quæq; ferunt pondus
 quinque millium talentorum, singula singulos
 asinos uiuos intus habentia, maiora etiā plures.
 In quos illi postquam navigantes Babylonem
 perueniunt, onusq; distraxerunt, lignaq; na-
 vigij.

nigū, atque omnia stramenta adduxerunt, pel-
 les congerunt. Et eos in Armeniam agitant.
 aduerso enim flumine nauigari pra illius rapi-
 ditate nullo pacto potest. Qua ex causa non ex
 lignis, sed ex pellibus nauigia fiunt. Idem ubi
 asinos agitando in Armeniam redierunt, alia
 ad eundem modum nauigia comparant. Et na-
 ues quidē eorum tales sunt. Amictū autē tali
 utuntur: Duabus amictūtur tunicis, una linea
 usq; ad pedes demissa, altera super hanc lancea:
 postremo cādida et breui penula circūdantur.
 Calceos gerūt gentis more, solcis Thebanis simi-
 limos. Capiti habetis comata mitris redimiūt,
 unguētis toto corpore delibuti. Anulum signa-
 torium singuli gestant, et sceptrum affabre fa-
 ctum, cui superstat aut malum, aut rosa, aut li-
 lium, aut aquila, aut aliud quippiā. Nam abs-
 que insigni gestare sceptrū, ipse nefas est. At-
 que hic eorum corporis est cultus. Legea uerò
 qua constituta ab ipsis, ha sunt: Una quidem
 prudentissima, altera autem (quantum ego sen-
 tio) qua Henetor ex Illyrijs audio uti per singu-
 los pagos. Semel quot annis ista fiunt. Vbi uir-
 gines effecta sunt nobiles, eas congregant, et
 uniuersas unum in locum cōducunt, quas circū-
 sistente uirorum frequentia, surgens praeo sigilla-
 tim uēdit, sed primum pulcherrimam omnium,
 secundū hanc (ut quā plurimo uenditur auro)
 aliam euocat, qua post illam est speciosissima.

i Venduntur

Venduntur autem in contuberniū, quarū pulcherrimas quasq; Babylonij, qui locupletes, & iisdem calibes sunt, mercantur, ut quisq; licitam do alterum superat. At ex plebe qui sunt calibes, his non est opus pulchra forma, ideo pecunias ac turpiores accipiunt uirgines. Nam preco, ubi uirginū speciosissimarum peregit uenditionem, excitat deformissimam, si quis illorum mercari nolens existat, edicitq; quisquis uelit quā minimo auri sumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo cōtētus est, scēma addicitur. Ita aurum ex speciosis uirginibus conficitur, & per easdem cuicunq; uolenti deformes ac debiles collocantur. Quarum nullam cuiq; emptori fas erat sine fideiussoribus abducere, sed datis fideiussoribus de cōturbēniō uxoris ita demum licebat abducere: si de hoc non conueniebat, lex lata erat ut aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago uenientibus licebat uxorem mercari, si uellent. Hæc apud eos honestissima lex erat, quæ tamē non perscuerauit. Nouissime aliud quiddam excogitauerūt, ne quis scēmas iniuria afficiat, neue quis aliā in urbem abducatur. Nam postea quā expugnati male accepti sunt, remq; domesticam absumpserunt, unusquisq; plebeius ob uictus inopiam filias suas adigit ad quæstum corpore faciendum. Alteram item sapienter condiderūt legem, languentes efferēdi in forum (neq; enim medicis

medicis utuntur) ut de cordi languore consulant
qui eos adveniunt, si quis & ipse eundem passus est
morbum, aut aliū uidit patientē. Hac uiri qui
illos adveniunt consulunt, hortanturq; ad ea quæ
ipsi faciendo effugerint similem morbum, aut
aliū nouerint effugisse. Nec fas est cuiquā lan-
guentes præterire silentio, nec antequam explo-
rauerit quonā laboret ille languore. Sepulcra
eisdem in melle sunt, luctus funebri, illi *Ægy-
ptiorum* persimilis. Quoties cum uxore misce-
tur uir *Babylonius*, adhibito thymiamati assi-
det, & ex aduerso mulier idem facit. Sub dilu-
culam abluuntur ambo, nullum uas priusquam
se abluerunt tactari. Eadem & hac *Arabes*
faciūt. Una iisdem *Babylonys* lex est, omnibus
modis execranda. Nempe omnibus mulieribus
indigenis commune est, semel in uita ad *Vene-
ris* templum desidentibus, cum externis uiris con-
suetudinem habere. Caterum cum pleraq; sint
diuitijs tumētes, quæ sui copiā facere recusent,
hæ uehiculis cameratis subuectæ, pro tēplo con-
sistunt, relicta interiri à tergo magna famulitij
turba. Pleraq; etiam hunc in modum faciunt:
Ad templum *Veneris* sedent, nodis corollisq;
tempora reuincta, è quibus dum alie seorsum
ab eunt, alie regrediuntur. Nam dinerticula un-
decunq; sic funiculis distincta aditum præbene
externis ad mulieres illas, quā cuiq; libuerit de
ligēdā. Porro cū semel illic cōfederint, non prius
i 2 domum

domum regrediūtur, quā hospitiū aliquis pecuniam mulieri in sinū iniecerit, & cum eadē a sano scorsum abducta rem habuerit. Hospitiū autem illū qui pecuniā obtulit, dicere oportet: Tanti ego tibi deam *Mylitiam* imploro. *Mylitiam* enim *Assyrii* *Venerē* appellant. Ac uerò pecuniā illam, quantulacūq; sit, non est fas reijcere, siquidē in sacrum conuertitur usum. Neq; mulieri etiā permittitur hospitium aliquē repudiare, sed quicūq; is est, qui pecuniam obiecerit primū, hunc illa sequitur citra delectum. Postremo ubi iam congressa fuerit cū externo mulier, dea expiata, domum reuertitur. Ac deinceps haud ita multo cōduxeris. Iam qua forma sunt elegantiori, citius (ut par est) expediantur: qua uerò deformes, diutius cogūtur desiderare pro templo antequā legi faciant satis. Fitq; interdū, ut uno atq; altero anno, aut etiā trienio atq; diutius expectare oporteat miseram. Alicubi nēpe in *Cypro*, similis quadā lex est. Hac sunt *Babyloniorū* instituta, quorum tres sunt familiae, quae nullo alio nisi piscibus uisitant. Quos captos ubi arefecerūt ad salē, hoc faciunt: In pilā deijciūt, ac pistillia pinsunt; deinde lintheis conseruat, unde quisquis uult cōspersit, offamq; facit, quam in modū panis torreat. *Cyro* post hāc gentē ab eo subactā, inceffit cupidō *Massagetas* in suā potestatem redigendi. Quae gens fertur & magna esse & robusta, ad auroram solūq;

lisq; ortum sita, trans *Araxem* fluvium è regione *Issedonorum* uirorū. Sunt qui dicant eam *Scythicae* nationis. *Araxes* *Istro* maior, & idem minor esse memoratur: & in eo frequentes insulae *Zesbo* pares magnitudine: & homines qui illas incolūt, aestate nesci radicibus quibuscunq; quas ipsi euellunt. Arborum autē fructus, quos maturos cōperiunt, in cibum reponere, quo per hyemem nesciunt. Apud eos etiam inueniri arbores talem fructum ferētes, qui iactus in ignem ab his, qui ad se calefaciendum conuenerunt, foco circumsedentes incenso igne, sic ebrios reddit odore suo, ut uinum *Gracos*: & eo uehementius, quo plus eius fructus fuerit iniectum, quoad consurgatur ad tripudiandum, ac perueniatur ad cantū. Atq; hac fertur eorum esse uiuēdi consuetudo. *Araxes* porro fluvius à *Mantienis* quidē, unde & *Cyndes* (quē *Cyrus* in trecentos ac sexaginta diduxit rivos) fluit, sed per sexaginta ora prorumpēs, quae uno excepto in paludes, eluuiēsque enoluitur, ubi feruntur homines habitare, qui crudis nictit ante piscibus, & pro nectibus utantur uitulorū mariorū pellibus. Reliquū illud per apertū fluit in mare *Caspiū*, quod mare per sese est, nec ullo cum alio cōmiscetur. Nam & illud quod *Graci* omnes pernauigant, & id quod extra colūnas uocatur *Atlanticum*, & *Rubrum*, idem est mare. *Caspium* uerò alterum, ac per seipsum est

longitudinis quindecim dierū cursu nautis qua-
remis utatur, latitudinis ubi spatiosissimum est,
octo dierum: qua ex parte ad uesperum uergit,
Caucaso pratenuum monte, cum maximè uasti-
satis, tum summa altitudinis, multas atq; in se
omnisarias gentes habente, ac plerasq; omnes
agrestis materia uilitantes, ubi arborum fron-
des, his quæ sunt apud nos similes feruntur esse,
quibus confusis et aqua dilutis, illi animalia
sibi per nesses inscribere dicuntur: eaq; anima-
lia nunquam elui, sed perinde atq; ab initio ef-
fcent intexta, sic cum aliqua lana ueterascere.
Horum quoq; hominū concubitus sicuti pecorū
in propatulo esse. Et ad uesperā quidem uergēs
hoc mare quod Caspium uocatur, Caucasus co-
hibet: qua uerò parte uergit ad auroram orien-
temq; solem, planities excipit prospectu immen-
sa magnitudinis. Quam spatiosam planitiē non
ex minima parte Massageta possident, quibus
bellū Cyrus inferre cupiebat multis ac magnis
solicitationis incitationeq; causis. Primum sua geni-
tura, quòd uidebatur maius quidē homine esse.
Secundo loco, felicitate qua fuerat usus aduer-
sus hostes. Quācunq; enim gentem Cyrus inua-
serat, ea gens nullo pacto potuerat euadere.
Erat autem Massagetarum regina defuncto
uiro Tomyris nomine, ad quam in coniugium
petendam Cyrus misit uerbo duntaxat, uolens
eam habere uxorem. Animaduertens illa non
se in

se in coniugium, sed regnum Massagetarum pe-
ri accessum Cyro interdicat. Postea Cyrus cum
dolus non procederet, progressus usque ad Ara-
xem, aperte infesto cum exercitu in Massage-
tas tendit. Flumen pontibus iungit, quibus co-
pias traiciat, factis ex navibus, turres de super
adificas. Ad quem in hoc labore occupatum,
Tomyris caduceatorem misit, qui diceret: Rex
Medorum, desine incumbere in qua incumbis,
nescius an ista qua constituisti, tibi conduci-
bilia erunt. Omissio incepto, apud tuos ipsius re-
gna, & nos sine finium quorum sumus princi-
pes esse. Verum in admonitionibus his uti no-
les, & omnia males quam otium. Quod si tan-
topere affectas laceffere Massagetas, fer quam
sustines arumnā. Sed desiste iungere fluvium:
a quo nobis tridui itinere digressus, traicito in
nostram regionem: aut si mauis nos excipere in
uestram, tu hoc idem facito. Hac ubi Cyrus au-
diuit, accitis Persarum primoribus coactisq;
in medium rem proponit, consulens, utrum sibi
agendum constituerent. Illorum in idem conue-
nere sententia, iubentium recipi in ipsorum re-
gionem cum suo exercitu Tomyrim. Quam sen-
sentiam Croesus Lydus cum adesset, improbat,
in contrarium differens his uerbis: Equidem ti-
bi rex etiam antea dixi, quandoquidem Iupi-
ser tibi me tradidit, quicquid animaduertiro
errari in tua domo, id omne me pro uiribus

*auerſurum. Nam mea ruina etſi ingrata, mihi
 tamen exiſtere diſciplina. Si tibi eſſe uideris
 immortalis, et eiſmodi exercitui præeſſe, ni-
 hil eſt opus ut meam tibi dicam ſententiam: ſin
 uerò te quoq; agnoſcis hominem, et iſtis eiſ-
 modi præeſſe, illud in primis diſcito, humana-
 rum rerum circum eſſe: qui rotatus, ſemper eoſ-
 dem fortunatos eſſe nō ſinit. Ideoq; de hac, quā
 propoſuiſti, re, ſecus ego atq; iſti ſentio. Si enim
 hoſtes in terram noſtram uolumus excipere, id
 tibi ex hoc periculū erit, ne fugatus omne am-
 tas imperium: quia haud dubie uictores Maſſa-
 geta, non ſe retro fuga recipient, ſed tuas pro-
 uincias adorientur. Victor autem tu non adco-
 multum uincis, quā multū ſi traieciens in ter-
 ram illorum, uictis Maſſagetiſ inſtabis fugien-
 tibus. Hoc enim pro illo ſubſtituito conſilium,
 ut uicto hoſte rectā pergas ad ſubigendum To-
 myridis regnum, et quidem ſine duce. Deſor-
 me eſt enim atque intolerabile, Cyrum Camby-
 ſis filium mulieri cedentē detrectare pugnam.
 Itaque mihi placet, traiectis copijs procedere
 conſq; , dum illi in occurſum prodeant: atq; de-
 hinc ita faciendo, dare operam ut illos ſupere-
 mus. Nanq; ut ego audio, Maſſageta bonorum
 ſunt Perſicorū inſueti, et magnorū cōmodorum
 expertes. Hiſ ergo uiris propone in noſtris ca-
 ſtris inſtructarum affatim epularum magna ui-
 pecorum interfecta, cum magna etiam ui po-
 culorum*

tulorum nini meri, atq; omnis cibariorum generis. Hoc ubi fecerimus, imbecillissimis quibusq; militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Quibus tantis bonis illi conspectis (nisi me fallit opinio) se ad ea cōversent, unde nobis supererit facultas magnas res perpetrandi. Atq; ha quidem in discussione venerunt sententia. Cyrus autem priori repudiata, Crœsîq; probata sententia, indixit Tomyridi ut retrocederet, utpote aduersus illam traiecituro. Illa quemadmodum à principio sponderat, regressa est. Cyrus in Cambysis filij sui (cui regnū tradebat) manus praeiuit Crœsum, ac maiorem in modum ut hominem honore beneficijsq; prosequeretur, praecepit: si sua aduersus Massagetarum traiectio nō recte cederet. Haec ubi praecepit, eosq; remisit in Persidē, ipse cum copijs suis flumen traiecit. Transmisso Araxe ubi nox aduenit, vidit per quietē talem visionē: Videbatur Cyrus in somnijs cernere maximum natu filiorum Hytaspis, habentem in humeris alas, quarum altera Asiam, altera Europam inuibraret. Erat Hytaspis Achaemenidae Arsamenis filio, ex liberis nato maximus Darius, tūc ferme nicesimum aetatis annum agens, in Perside relictus, quod non maturus militie esset. Experrectus Cytus, visum suum intra se retractabat: quod cum ei magni momenti uideretur, uocato Hytaspis remotis

arbitris, inquit: Filius tuus, *Hystaspes*, mihi atque regno meo insidiari deprehensus est: hoc unde proculdubio nouerim, per me noscās licet. *Dij* mihi, quod mei curā gerunt, quaecunq; euentura sunt ostendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem uidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas: quarum altera *Asiam*, altera *Europam* inumbraret. Ex quo uiso nulla tergiversatio est, quin ab illo mihi cedantur insidiae. Quapropter tu quā raptissime in *Persidem* reuertere: facito' que ut cum ego subactis *Massagetis* illuc rediero, filium tuum mihi sisās ad causam dicendam. Et *Cyrus* quidem haec locutus est, scilicet quod sibi insidiari *Darium* suspicabatur. At demon ei portendebat ipsum ibi mortem appetiturum, & eius regnum ad *Darium* esse peruenturum. Respondens illi *Hystaspes*: Absit, inquit, rex, ut quispiam uir genere *Perfes*, tibi molietur insidias. Qui si quis sit, is primo quoque tempore morte mulietur. Tu enim *Persas* ex seruis liberos, ex subditis aliorum hominum dominos effecisti. Quod si qua tibi uiso filium meum indicat, rebus uonis contra te studentem, ego tibi eum exhibeo pro tuo arbitratu utendum. Hoc reddito responso, *Hystaspes* traiecit *Araxe*, in *Persidem* contendit, *Cyro* filium suum *Darium* in custodia seruaturus. *Cyrus* autem *Araxe* traiecit.

icello, progressus unius diei iter, quæ Cræsus ad-
 monuerat exequitur, relictisq; illic imbelli par-
 te copiarum, mox cum expedita manu ad Ara-
 xem reuertitur. Hos itaq; relictos ex Cyri exer-
 citu aggrediens tertia Messagetani exercitus
 pars, sese defensantes interimis. Eadē conspecto
 epularum apparatu, post aduersariorum cadem
 ad epulandum discumbit: refectaq; cibo ac uino
 soporatur. Persa supcruenientes, horum multos
 occidunt, multoq; plures uiuos capiunt, cum
 alios, tum uerò ducem eorum, reginæ Tomyridis
 filium, cui nomen erat Spargapises. Tomyris
 cognito exercitus ac filij sui casu, misso ad Cy-
 rum caduceatore, ita inquit: Inexplebilis cruo-
 re Cyre, ne spiritus tollas ex hoc quod actum
 est. Si fructu uicino quo ipsi distenti adeo de-
 sipitis, ut descendente in corpus uino improba
 à uobis uerba fundantur: tali ueneno filium
 meum uicisti, dolo non pralio superbior. Quare
 meum admitte consilium bene tibi consulentis:
 Ubi reddito mihi filio ex hac regione, ferens
 impune quòd tertiam Messagetarum partem
 profligasti. Quæ nisi feceris, per Solem iuro,
 Messagetarum dominum, fore, ut ego te (etsi in-
 satiabilem cruore) tamen satiem. Hac uerba ad
 se perlata, Cyrus pro nihilo habuit. Filius To-
 myris Spargapises, ubi uino laxatus didicit se
 in malo esse, exorauit à Cyro ut uinculis solue-
 retur. Statimque cum solutus est, ac manuum
 compos

compos effectus, seipsam interemît: atq; hic qui
dem talem obiit mortem. *Tomyris* autem, quan-
do *Cyrus* ipsam non auscultaret, contractis suis
copijs ita confligit cum *Cyro*, ut hanc pugnam
ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acer-
rimam censeam extitisse: quamq; ita gestam fuisse
accipio: primū utrosq; spatio inter se distantes,
sagittas egisse: deinde *sagittis* absumptis cōcur-
rentes, lanceis pugionibusq; fuisse confertos: ac
diu pugnantes perstitisse, neutris fugere uolen-
tibus, ad extremū *Massagetas* superiores exti-
tisse: ibiq; cum permagna exercitus *Perfici* par-
tem: tum verò *Cyrum* ipsum occubuisse, cū unū-
detriginta omnino regnasset annos. Cuius cada-
ver inter casorum *Persarum* stragem *Tomyris*
exquisitū cum inuenisset, caput in utrem dimi-
sit, quem humano cruore cōpleuerat: mortuoq;
insultans, inquit: Tu quidem meum uiuentis
& in pugna uictricis filium perdidisti dolo ca-
pitum, at ego te (prout interminata sum) cruo-
re saturabo. Hæc de *Cyri* uita exitu: de quo
cum multa referantur, is qui mihi maximè
uerisimilis uidetur, à me commemoratus est.
Massageta, & amictum gerunt, et uictum ha-
bent *Scythico* similem. Ex equis praliantur
& pedibus. Vtroque enim genere ualent. *Sa-*
gittarū item atque hastati. *Sangares*, hoc est,
pugiones, è more gestantes: in omnibus auro
uictes & arc. Viuntur nanque arc in omni-
bus

bus quæ ad hastas, ad pharetras, ad sangares
pertinent: auræ autem in cunctis quæ ad ca-
pitis, ad baltheorum, ad axillarum ornamen-
tum spectant. Equorum iidem pectoribus arcus
thoraces circumdant. Circa frænum, frænâq; Cy-
phaleras, aurum adhibent: ferro atq; argento
nihil prorsus utentes. Quorum in regione cum
immensa sit auri atq; aris copia, ferri tamen
atq; argenti nihil est. Moribus his utuntur: Sin-
guli quidem uxorem ducunt, sed ea communiter
utuntur. Nam quod Græci memorant facere
Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetae.
Siquidem vir Massageta quoties libidine capi-
tus mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra,
sine pudore concumbit. Terminus uita nullus
eis propositus est: ubi quis admodum senuit, cum
conuenientes proximi quique cognati immo-
lant, & cum eo aliquot pecudes, quarum car-
nibus pro epulo ubi decoxerant, utuntur, quod
genus obitus apud eos beatissimum habetur.
Languore extinctos non edunt, sed terra ope-
riunt, loco damni putantes, quod ad immolatio-
nem non uenerunt. Nihil omnino ferunt, peco-
ribus nescitant, piscatûq; , qui eis abunde ex
Araxe flumio suppeditat, ac lacte, quod poti-
rant. Ex dijs unum Solem uenerantur, cui equos
immolant. Hic autem est eis mos sacrificandi, ut
deorum perniciosissimo è pecoribus omnibus per-
niciosissimum macilent.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER II.
QVI INSCRI-
BITVR
EVTERPE.

CYRON ita functo, regnum suscepit
Cambyfes eius filius & Cassanda-
na Pharnaspo genita : quam ante
uirum defunctam Cyrus & ipse in-
genti luctu profecutus est : & ceteris quibus
imperabat, lugeri praecepit. His parentibus or-
tus Cambyfes, cum Iones & Aeoles pro ha-
reditarijs sibi seruis existimaret, aduersus Ae-
gyptios fecit expeditionem, comparato cum
alijs, tum uerò è Græcis, quibus dominabatur,
exercitus. Aegyptij, prius quàm apud eos re-
gnaret Psammetichus, omnium hominum se
priores extitisse arbitrabantur : uerum Psam-
metichoregnum adepto, cum incesisset cupi-
do noscendi, qui nam primus hominum exti-
tissent, ex eo tempore putauerunt Phrygas
quàm se priores extitisse, se uerò quàm cate-
ros. Enimvero Psammetichus, ubi sciscitando
quinans primus hominum extitissent, nullum
exitum inuenire posset, huiusmodi rem machi-
natur : Pueros duos ex humilibus parentibus
reccens

recens natos, tradit pastori inter pecora educandos, hunc in modum iubens neminem coram eis nocem ullam edere, solitaria in casa ambos sibÿpsi relinqui, eisdem in tempore captas admoueri: ubi lacte expleti forent, alia administrari. Hac ideo faciebat inebatq; Psammetichus, quod cuperet ex pueris ubi inarticulate uagire desisterent, audire, si qua uox prima erumperet, prout & contigit. Nam ubi bimatus exactum est tempus, pastori qui hac administrabat aperienti ianuam atque intranti, ambo infantes porrectis manibus procidentes, beccus clamabat. Quod primo audiens pastor, obtulit. Cum uero crebrius adeunti & obseruanti idem uerbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, iussus ab eo pueros attulit exhibuitq;. Quos cum & ipse Psammetichus audisset, percontabatur quidnam homines beccus quippiam appellarent. Hac percontans, comperit Phrygas sic panem appellantes. Tali negotio argumentati, Phrygas se priores extitisse Aegyptij concesserunt. Quod ita actum esse equidem ex sacerdotibus Vulcani, qui sunt Memphi, audiebam. Græci tamen alia multa & inepta inemorant: Psammeticum pueros educandos curasse apud mulieres, quarum linguas pracidisset. Hactenus de puerorum educatione referebant. Alia quoque apud Memphin audiui ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus

bus in colloquium ueni. Quinctiâ harum ipsarum rerum gratia & Thebas & Heliopolim, id est, Solis urbem, me contuli, animo cognoscendi, nunquid consentanea forent his qua Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Aegyptiorû esse salertissimi. Atq; ex ijs narrationibus qua ad rem diuinâ pertinētia audiui, ea non libenter enuntiauerim, nisi ipsorum tantummodo nomina, existimâs omnes hominēs idem sentire de his. Quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus comemorabo. Quae autem humanarum rerum sunt, haec ita referebant inter se constare: Omnium hominum primos Aegyptios annum comperisse, distinguentes eum in duodecim temporû menses. Idq; comperisse ex astris: eo scientius (ut mihi uidetur) hoc agentes quàm Graci, quod Graci quidem tertio quoq; anno intercalarem mensem introducunt temporis gratia: Aegyptij uero tricenâ diebus, quibus duodecim menses taxant, adiiciunt huic numero quotânis quinos dies. Unde, eui ratio circuli temporû cōstat eodē redcūis. Aegyptios quoq; primos duodecim deorum cognomina censuisse, & ab illis Gracos fuisse mutatos. Item primos dijs & aras & simulacra et delubra statuissē: quinctiâ animalia in saxis sculpsisse: quarû rerum pleraq; ita effecta opere demonstrabant. Præterea primû mortalium regnasse Menē, ac sub eo omnem Aegyptû præ-

ter Thebaicam plagam palustre fuisse: ex eaq;
 nihil eorum qua supra stagnum Myrios extat,
 exiitisse: in quod stagnum a mari per flumē sep-
 tem diebus navigatur. Atq; de regione bene
 mihi dicere uidebantur. Manifestū enim est ei,
 qui si antea non audieris, tamen inspexeris, mo-
 do sit solerita pradius. Aegyptum in quam
 Graci navigant, accessione esse terra, ac flumi-
 nis donum: quinetiam loca supra stagnum hoc,
 ad triū usq; dierum navigationem, de qua nihil
 amplius commemorabant. Est autem et aliud
 tale: Nam Aegyptiaca regionis huiusmodi
 natura est: tam primum cum Aegyptum uer-
 sus in alio rursum tenes, procul ab ea adhuc
 diurna navigationis spatio, patieris sensum coe-
 ni, etiam in aqua undecim alia passus: quare res
 declarat easenus esse humi aggestum. Ipsi-
 us autem Aegypti longitudo secundū mare sexa-
 ginta schoenorū, id est, funiculorum: quemadmo-
 dum nos Aegyptum distinguimus a sinu Plin-
 thinete, id est, lateritio, usq; ad stagnū Selboni-
 dis, ad quod mons Cassius usq; pertingit. Itaq;
 ab hac parte sexaginta schoeni sunt. Et enim
 qui modicum terra possident, metiuntur illam
 passibus: qui minus inopes terra sunt, metiuntur
 stadiis: qui multum possident, parasangis: qui
 plurimum sane, schoenis. Constant autem para-
 sanga tricenis, schoeni sexagenis stadiis. Ita erat
 Aegyptus secundū mare stadiorū trium mil-

lium sexcentorum. Hinc ad Heliopolim mediterranea uersus Aegyptus spatiosa est, supina omnis, & aquarum inops, simul ac limosa. A mari ad Heliopolim cundo per superiora, eiusdē penē spatij interest, cuius ab Athenis illud, quod ab ara duodecim deorū ferti Pisam, & ad delubrum Iouis Olympij: qua itinera si quis computet, inueniet aut parum quiddā differre quod minus paria sint: at nō amplius quindecim stadijs. Nā uic, quae ex Athenis Pisam ferti, quindecim stadia desunt, quo minus sit mille & quingentorum stadiorum. At ea quae a mari ad Heliopolim ducit, hunc stadiorum numerum complet. Ab Heliopoli per superiora cundo Aegyptus angusta est. Nam qua parte mons Arabia exporrigitur, ab aquilone screens ad meridiem atq; ad austrum, semper per superiora pertingit ad mare quod rubrum uocatur: ubi iusunt lapidicinae ad pyramides, quae sunt apud Memphis excisae: ab hac quidē parte desinens mons, declinat in qua dictū est. Qua uerō parte productior seipso est, duorum ego audiebā mensium itineris esse: ab aurora ad hesperum: & eius extrema, quae ad aurorā uergunt, feracia turis esse. Atq; hic quidem mons talis est. Quo autem latere Africam Aegyptus spectat, alius mons saxeus excēditur (in quo pyramides sunt) sabulo obsitus eodem modo, quo Arabici montis traclus, qui ad meridiem fert. Itaq; quod ab Heliopolim

Heliopoli, non ita multorū spatiorum est, quod modo Ægypti sis, sed quatuor duntaxat dierum navigatione. Ægyptus angusta est inter eos quos dico montes, quod intercapedinis campestris est terra, stadiorum ferme (ut mihi uidetur) qua parte arctissima est non amplius ducentorum, è monte Arabico ad eum qui dicitur Punicus. Illinc rursus Ægyptus laxa est, atq; ita situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autem ad Thebas, nouē diebus nauigatur, spatio quatuor millium octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est, unius & octoginta sexhorū: que Ægyptia stadia collecta secundum quidam mare, sunt, prout à me superius indicatū est, tria millia sexcēta: quantum uerò à mari ad Thebas mediterraneū est, indicabo. Sunt enim sex millia ac centum uiginti stadia. A Thebis autem ad urbē nomine Elephantinam, octingēta uiginti. Huius igitur regionis, que à me dicta est pleraq; pars, ut & sacerdotes aiebant, & mihi ipsi esse uidebatur, acquisititia Ægyptijs est. Siquidem quod inter prædictos montes, supra Memphim urbē positos, undiū est, uidetur mihi sinus maris aliquādo fuisse, quemadmodū ea que sunt circa Ilium & Teuthraniam, & Ephesum, & Meandri planitiem: ut hæc parua magnis comparentur. Quoniam nullum eorum fluminū, que has regiones oblimauerunt, dignum est comparari uni

ex septem ostijs Nili, magnitudine. Sunt & aliij
 fluij nequaquam ad magnitudinem Nili, qui
 magna opera ediderunt, quorū nomina possem
 referre: cum aliij, tum uerò Achelous, qui per
 Arcarnantiā fluens in Echinadum insularum
 mare, iam eas media ex parte fecit continētem.
 Est autē Arabica regionis nō procul ab Ae-
 gypto finus maris, productus ex eo quod rubrū
 uocatur, longius ita atq; arctus, ut differēdo ostē-
 dam. Prolixitas quidem, inchoando nauigatio-
 nem ex Inacho in amplū aquor, consumit qua-
 tuor dies remigationis: Latitudo uerò, ubi finus
 amplissimus est, dimidiatū diem nauigationis:
 in quo situ quotidie reciprocatio aquarum, &
 uadosum aestuarium est. Alium huiusmodi ar-
 bitror sinum in Aegypto extitisse: quorū alter
 mare ad aquilonē habet, Aethiopiam uersus:
 alter Arabicū: de quo differere pergam ferens
 ex austro in Syriā, qui penē inter se suos recess-
 sus termināt, exiguo quodā terra intervallo di-
 rempti. Quod si in hūc Arabicū sinum Nilus
 uelit alutam suam conuerti, quid enim prohi-
 bebis assidue fluentē, quin intra uiginti millia
 annorū illū oblimet? Ego enim credo intra de-
 cem millia annorum, qui ante me natum trās-
 ierūt, sicubi siccanea facta sunt, nimirū & sinū
 siccaneum fieri posse, etiā multo (quā hic est)
 maiore, a tanto flumine atq; ita operoso. Itaq;
 qua de Aegypto à rescentibus aridini, ea &
 ipse

ipse ita habere existimo. Quippe cum uideam
 & Aegyptum esse expositam à terra conti-
 gua, & conchylia existere in montibus, ac sal-
 suginem exudare, qua etià pyramides corrup-
 pat: & montem hunc, qui in Aegypto immi-
 net Memphi, arenas solas habentem. Præterea
 regionē hanc nulli alteri cōtermina, aut Ara-
 bia, aut Africa, aut Syria assimilem esse. Ete-
 nim Arabiamariimā, ubi Syri incolunt, pul-
 la humus est, & fragilis, utpote limus ex allu-
 sionibus ab Aethiopia, flumine deuectus. Nā
 Punicam humum scimus magis puniceam esse,
 & magis subarenaceam: Arabicam uerò atq;
 Syriacā argillosiorem, ac suppetrosam. Quin-
 tiam id magnū huius terra documentū aiebant
 sacerdotes, sub rege Myri fluiū, quoties octo
 cubitis dum minimū influebat, irrigasse Ae-
 gyptū quæ supra Mēphim est: Necdū ab obi-
 tu Myris nongenti sunt anni, ad tempus quo
 hac ego à sacerdotibus audiebam. At nūc, ni-
 si ad sedecim aut ad quindecim saltem cubi-
 tos ascendat fluius, regionem non transcendit.
 Quæ regio, si proportionē in altum surgat, &
 tantundē ad incrementū tendat: uidentur mihi
 Aegyptij, utiq; hi qui infra paludem incolunt
 cum alia loca, tum uerò eum qui uocatur Del-
 ta, idē passuri, omni futuro tempore eam regio-
 nem Nilo non restagnante, quod aiebant ipsi
 passuros aliquādo Græcos. Nam cum audirent

omnem Græcorum terram pluvia perfundi, non fluminibus ut suâ dicebant fore, ut decepti aliquando magna spe, male esurirent. Qui sermo hoc dicere uult, Græcos si nolit eis deus pluere, sed siccitate extinctum iri: ut quibus nihil aliud aqua, nisi tantum quod ex Ioue subministraretur. Atq; hæc quæ ab Aegyptiis in Græcos dicuntur, rectè habent. Age, nunc uicissim dicam, quomodo res apud ipsos Aegyptios habeant. Si (ut superius dicebam) quæ infra Mæmphim est regio (hæc enim est quæ augetur) uelit in altum auferescere proportionem præteritis temporis, quid aliud Aegyptios, qui illic incolunt, quam esurituos? si neq; gustare ea quæ ab Ioue sunt, neq; à flumine restagnari queant rura ipsorum. At si nãq; ex omnibus hominibus, atq; ex omnibus Aegyptiis, maxime illaboratum percipiunt fructum, qui neque proscindendis aratro sulcis, neq; subigendo solo, neq; aliud quicquam exercendo eorum, qui in aruis colendis ceteri mortales laborem tolerant: sed postquam flumina sua sponte superueniens irrigant rura, et rursum irrigata deseruit, tunc in suam quisq; rus itato semine sues immittit, conculcatq; suisibus semine messim deinde expectat: atq; ubi suisibus semen uersaucrit, ita demum frumentum percipit. Quod si uelinus de Aegypto Ionum aut sententijs (qui solum Delta esse Aegyptium à Persi specula appellatum, dicentes illam secundum

cundū mare ad Pelusiaca usq; Tarichea quadraginta schoenorum esse : a mari autem mediterranea uersus , pertingere ad Cercasorum urbem , iuxta quam scinditur Nilus in Pelusium fluens: & in Canobum : cetera uerò *Aegypti*, partim esse *Africa*, partim *Arabie*) ostenderemus, hac ratione utentes, nullam *Aegypti* primatui fuisse regionē. Nam *Delta* eis (ut ipsi dicunt, & mihi uidetur) defluxa humus est, ac uuper, ut sic dicam, extitit. Itaq; si nulla eis terra erat, quid curiosi sunt, putantes se primos homines extitisse, qui ne in paucorum quidem experimentum (qui primam linguam proderent) ire debebant? quos ego opinor, neque cum loco, quem *Delta* *Iones* nocant, pariter extitisse : sed semper fuisse ex quo genus humanum extitit, progressuq; terra multos ex eis reliquos fuisse, multos aliunde subingressos. Ideoq; olim *Theba Aegyptus* uocabatur, cuius ambitus est stadiorum sex millium ac centum uiginti. Itaq; si nos de eis recte sentimus, *Iones* non recte sentiunt de *Aegypto*. Sin recte *Iones* sentiunt, ostendo neq; *Gracos* neque *Iones* scienter computare : qui cum aiunt tria membra totam esse terram, *Europā*, *Asiam*, *Africam*, quartum membrum annumerant *Delta Aegypti*, si non sit neq; *Asia*, neque *Africa*. Nam secundum hanc rationem non est *Nilus* qui *Asiam* ab *Africa* disternat. Qui cum diuortia faciat

circa acutū Delta, quod in medio est, id Asia
 & Africa esset. De quo nos Ionum sententiam
 missam facientes, ita sentimus: Aegyptum qui-
 dem eam omnem esse, qua ab Aegyptijs inco-
 litur: quemadmodum Ciliciam eam qua a Cili-
 cibus, & Assyriā qua ab Assyrijs. Sed Asia
 & Africa scimus recta ratione nullum esse
 terminum, nisi terminos Aegyptiorum. Si uero
 quod Gracis persuasum est sequemur, sentie-
 mus omnem Aegyptum qua a Catadupis &
 Elephantina urbe incipit, bifariam diuidi, &
 utraque cognomen obtinere. Aliam enim eius
 partem esse Africa, aliam Asia. Quippe Ni-
 lus a Catadupis incipiens, mediam interfluens
 Aegyptum, irrumpit mari uno quidem usque ad
 → Cercaforum urbem alueo tripartito. Deinceps
 quorum alueorum unus ad auroram, quod Pe-
 lussum ostium, alter ad uesperam tendit, quod
 Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo re-
 ctā Nilus meat, talis est: Delatus per superiora
 in acutum Delta proficiscitur, dehinc medium
 Delta scindens, in mare euadit, non minimam
 huic alueo portionem aquae prabens, nec mini-
 me celebrem, quod Sebennyticum ostium appel-
 latur. A Sebennytico item duo alia diuidun-
 tur ostia in mare ferentia, quibus hac sunt im-
 posita nomina, uni Saiticum, alteri Mædesium.
 Nam quae Bolbitinum & Bucolicum nomi-
 nantur, non sunt natia ostia, sed defossa. Huic
 mea

mea opinioni, tantam esse *Aegyptum*, quanta ratione demonstravi, testimonium etiam dat oraculum, quod ab *Hammon*e est redditum, quod ego posterius, quam ita in animum induxeram, circa *Aegyptum* audiui. Nam qui sunt ex urbe *Marea* & *Apia*, incolentes *Aegypti* fines *Africam* versus, quod sibi *Poeni* non *Aegyptij* viderentur, quodq; perosi sacrorum caeremonias, nolent bobus foeminis prohiberi, miserunt ad *Hammonem*, negantes quicquam cum *Aegyptijs* sibi esse commune. *Habitare* enim se extra *Delta*, nullumq; sibi cum illis lingua esse commercium, ac velle sibi fas esse omnia gustare. Hac eos deus facere non permisit, inquit, *Aegyptum* eam esse, quam *Nilus* supergressus irrigaret: quiq; intra urbem *Elephantinam* incolentes, ex hoc flumine potarent, eos esse *Aegyptios*. Hac illis ita responsa sunt. Porro *Nilus* ubi inflatus est, nō modo *Delta* inundat, verumetiam plagam qua dicitur *Africana* esse, aliquoties & *Arabicam*: idq; utroq; versus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cuius fluminis natura neq; à sacerdotibus quippiam, neq; ab alio ullo percipere potui: cum promptissimo forem animo ad hac ab illis audienda, cur *Nilus* aquis inflatus deveniret inchoans intumescere ab assiuo solstitio, ad centum usq; dies, & propè totidem diebus retrocederet, relinquens fluentia: ita

k s per

per omne hyemem tenuis esse perseneret ad sol-
 litium rursus aestiuum. De his nihil omnino po-
 tui percipere ab Aegyptijs siscitādo, num ali-
 quam ut Nilus haberet natura diuersam ca-
 teris fluuijs. Hec ego noscendi cupidus, eos in-
 terrogabam, et cur solus omnium amnium nul-
 las ex se auras remitteret. De qua tamen aqua
 quidam Græcorum, insignes cum uellent effiei
 sapientiā, trifariam differuerunt. Quarum opi-
 nionum duas ne mentione quidem dignas exi-
 stimo, nisi etatenus ut illas tantum significē. Ea-
 rum una ait, uētos Etesias esse in causa, ut Ni-
 lus infletur, prohibentes eum effluere in mare.
 Atqui nonnunquam Etesia nondum spirau-
 erunt, cū Nilus id agit. Ad hac, si Etesia causa
 forent, oporteret alia quoq; flumina, quacumq;
 Etesijs obnoxia sunt, idem quod Nilus, pati: Et
 eo magis, quò tenuiora sunt, minores gurgites
 exhibentia. Sunt autem multa in Syria, mul-
 ta in Africa flumina, quæ nihil tale patiun-
 tur, quale patitur Nilus. Altera opinio est in-
 credibilior quidem quàm hæc qua dicta est, di-
 ctu tamen admirabilior, quæ ait illum, quòd ab
 oceano fluat, istud efficere: ipsam uerò oceanū,
 orbi terrarum circumfluentem. Tertia opinio ne
 multo modestissima, ita longe falsissima est:
 quippe qua nec ipsa aliquid dicit, inquiēs ē ni-
 nibus liquefcētibz manare Nilum: qui cum ex
 Africa per medios Aethiopes fluens, in Aegyp-
 tium

gyptum euadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quantus ex niuibus fluere. De qua remulta sanè sunt, quæ quis coniectare possit, non esse credibile, eum qui talis sit, manare de niuibus: primum ac maximum testimonium perhibentibus uentis, qui ab ijs regionibus calidi spirant. Secundum ea plaga, quæ sine imbribus et sine glacie perpetuo est: super niuem autem quæ cecidit, necesse omnino est intra quinque dies pluere: ut si in his regionibus ningeret, etiam plueret. Tertium hominibus, qui ab æstæ solus nigri sunt, et mulsis, atq; hirundinibus quæ illuc perennant: gruibus quoq; quæ Scythica plaga hyemem fugientes, ad hæc loca se conferunt hybernatum. Si igitur uel quantulumcunque ningeret in ea plaga, per quam fluit, et ex qua incipit Nilus, profecto nihil tale esset quæ admodum arguit. At is qui de oceano loquitur, ad occultam fabulam referens, caret argumento. Neq; enim ego ullum noui flumi qui esset oceanus: sed hoc nomen opinor Ixomerum, aut aliquem præscorum poetarum cum inuenisset, in poetice intulisse. Quod si opiniones quas proposui improbantem me, oportet de occultis ferre sententiâ, dicam quare mihi uideatur impleri Nilus æstæ: Hyberno tempore sol abscedens à pristino cursu subter hyemale sulcus, meat in superiora Africa: hoc quidem, ut breuissime demonstretur, æquum dictum est. Et enim deum hunc, ut

cuiq;

cuiq; terra proximè accedit, ita eā maxima sit afficere credibile est, & scaturigines indigenarum amnium arefacere. Ut autē pluribus verbis demonstretur, ita habet: sol Africa superiora permeans, istud efficit. Nam cum omne ueris tempus sit serenum in his regionibus, et ipsa regiones sint torrida, quas sol transiens uentos frigidos facit, quemadmodum medio cælo means astate facere consuevit: ad se trahit aquam, attractamq; in superna abijcit loca, quam excipientes uenti ac dissipantes liquefaciunt, hi uidelicet, qui (ut credibile est) ab hac regione flant, auster & africanus, multo omnium pluuiosissimi. Quanquam mihi uidetur non omnem sol humorem eius anni Nilo remittere, sed penes seipsum reservare. Idem mitigata hyeme, rursus in mediū cæli regreditur, atq; illinc iam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorem: quæ flumina mox multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente utiq; lacunosam, magna decurrunt. At astate cum destituantur ab imbris, & à sole attrahantur, exiliora sunt. Nilus autem qui imbris caret, cum attrahitur à sole, merito solus fluuiorum eò tempore fluit multo exilior, quàm solet per astatem. Tūc enim peraquè attrahitur atq; cætera aqua, per hyemem uerò solus attrahitur. Ita solem censui huius rei esse causam. Idem mea sententia, autor est aërea siccitatis in ea regione,
dum

dum exaquat transitū suum. Ita semper *Africa* superiora aëtas obtinet. Quod si finium ac cœli situs immutaretur, ut ubi nunc aquilo situs est hyems, ibi austrī situs esset et meridiei: et ubi auſter, illic aquilo collocatus esset: si hac ita haberent, profecto sol amatus è medio cœlo, sub hyeme et aquilonem mearci supra *Europam*, quemadmodum nunc supra *Africā*: pertransiliensq; nobis omnē *Europam*, faceret (opinor) eadem in *Istro* qua nūc facit in *Nilo*. De aura autem, qua nulla è *Nilo* efflat, hoc mea fert opinio: Consentaneū esse, è locis ualde feruidis nihil respirare aura, qua ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verum hac ita sunt, quemadmodum et sunt, et ab initio fuere. Nili tamen fontes nemo neq; *Aegyptiorum*, neq; *Gracarū*, neq; *Aſſorum*, cum quibus in colloquiū ueni, se nosse professus est præter scribam sacrarum *Minerva* pecuniarum apud *Aegyptum*, in urbe *Sai*, qui mihi iocari uidebatur, affirmans se id proculdubio nosse. Sic autē dicebat: geminos esse montes, cacuminibus in acutum tendentibus, inter *Syenem* positos urbem *Thebaidis* et *Elephantinam*. Quorum uni nomen esset *Crophī*, alteri *Atrophī*, et ex eo medio *Nili* fontes abyssos, hoc est, immensa altitudinis, emanare. Cuius aqua dimidium *Aegyptum* uersus ei uentum aquilonem flueret, reliquum dimidium *Aethiopiam* uersus atq; austrum. Quod autem abyssiforens

forent fontes, dicebat Psammeticum Aegypti regem periculum huius rei fecisse: qui funibus multorum millium passuum connectis, & in fontes demissis, tamen ad fundum non deuenisset. Scriba hic, si modo gesta fuerant qua dicebat, affirmādo faciebat, ut ego opinarer, rices quosdam illic esse rapidos, ac reflexus, quemadmodum precipitantis ē montibus aqua, ne quis funis ad explorandum demissus peruenire in fundum. Aliud ab ullo audire non potui, nisi (cum ipse inspiciendi gratia ad Elephantinā usq; urbem profectus sum) quiddam longissima narrationis, quod ex fama illic iam inquirendo accepi: cum ab urbe Elephantina ad superiora esse locum accliuem, ubi necesse sit nauigio utrinq; alligato tanquam bone pergere: & si funis abruptatur, abire nauigium, rapiente fluminis impetu. Absesse autem hūc locum ultra quatuor dierum nauigationem: esseq; ibi Nilum tortuosum, ueluti Meandrum, & duodecim schœnorum, quibus hunc in modum nauigare oporteret, et postea peruenire planum in locum, ubi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina, de super iam Aethiopes incolere & dimidiū insula, nam alterum dimidiū incolere Aegyptios. Insulam, contineri ingenti stagno, accolentibus circum Aethiopibus pastoribus: in quod ē Nilo subuectus, peruenias in alucum qui in stagnum diffund

diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierum pergas propter flumen. Nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per quæ navigare non licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, aliterum rursus ingressus navigium, duodecim diebus subueheris, dum uenias in oppidum magnum nomine *Meroën*, quæ fertur aliarum urbium esse metropolis. Cuius incolæ solos deorum colunt *Iouem* & *Liberum*, eosq; magnopere uenerantur. *Ioui* etiam constituerunt oraculum, cuius responsis posteaquam inuentur, & quocunque iubentur, eo sumant expeditionem. Ab hac urbe intra tantundem temporis, intra quantum ad ipsam ex *Elephantina* peruenitur navigando, peruenies ad transfugas, quibus nomen est *Asmach*: quod uerbum Græca in lingua idem pollet, quod sinistræ regis assistentes. Ibi cum essent *Aegyptij* bellatores, ducta et octo milia, ad hos *Aethiopes* transiere, hac de causa: Sub rege *Psammeticho* fuerant in presidijis collocati, alij ad urbem *Elephantinam*, & ad *Daphnas Pelusias* aduersus *Aethiopes*, alij aduersus *Arabes* & *Syros*, alij ad *Meroën* aduersus *Pœnos*. Quibus in locis, quemadmodum sub rege *Psammeticho* erant, ita in ea aetate *Persarum* presidia excubabant. Nam & in *Elephantina* & in *Daphnis* *Persæ* excubias agunt. Cum igitur triennium in presidio fuissent *Aegyptij*, neq; illinc ab aliquo dimitt-

serentur, communi usi consilio, à Psammeticho ad Æthiopiam sibi transcendam putauerūt. Quos, re audita, Psammetichus insēcutus, ubi est affecutus, multis uerbis obsecrabat, uetabaturq; patrios deos, ac liberos, uxoresq; deserere. Ibi quidam illorum fertur ostēso ueretro dixisse, ubicunq; id esset, id sibi & uxores & liberos fore. Hi posteaquā in Æthiopiam profecti sunt, sese Æthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli Æthiopum aduersarij, quorum terram eripientes istos insit incolere. Æthiopes his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus Ægyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur mensium partim nauigationem, partim iter, cognoscitur Nilus: prater id quo fluit per Ægyptum. Tot enim menses in summa reperientur impendi ab his, qui ex Elephātina ad hos perfugas pergant. Fluit autem ab Hespero & occasu, dehinc quid sit, nemo potest pro comperto narrare. Est enim deserta præferuore ea regio. Accepi tamē hoc ex quibusdam Cyrenais, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorarent, collocutosq; cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex alijs sermonibus deuenisse in garrulationē de Nilo, cuius nemo nosceret fontes: Etearchumq; narrasse aliquando Nasamonas quosdam ad se uenisse, quæ gens sit Punica, Syrtim incolens, & oram quæ uergit ad auroram

auroram, non multū supra Syrtim eos cum non-
 nissent, interrogarenturq; nunquid amplius ha-
 berent quod referrent de Africa desertis, retu-
 lisse apud se fuisse virorum prepotentium filios
 procaces: eos cum in virilem aetatem adoleuis-
 sent, cum alia supernacua fuisse machinatos,
 tum uerò ex sese quinq; sortitos ad inspicuēdas
 Africa solitudines, si quid amplius cernerent
 quam hi qui longissima inspexissent. Orāenim
 maritimam Africa aquiloni obnoxiam Pœ-
 nos, & Pœnorum permultas gentes ab Aegy-
 pto incipientes omnem obtinere usq; ad promon-
 torium Solocinē, quod Africam terminat, præ-
 ter id demū quod aut Græci obtineāt, aut Phœ-
 nices supra maritimam oram, et eos quæ ad ma-
 re incolant, feris ulteriores habitari: Ulteriores
 feris arenosa esse, uehementerq; arida, ac pror-
 sus uasta. Igitur eos inuenes, ab aqualibus di-
 missos, aqua atq; cibarijs probe instructos, pri-
 mū per loca hominib; habitata perrexisse, hæc
 permensos in illam feris frequentem peruenisse.
 Ex ea per solitudines iter fecisse in uentum ze-
 phyrum, peragratoq; multo spatio sabulosi loci
 pluribus sane diebus, assexisse denum arbores
 in planitie quadam enatas, ad easq; accessisse,
 ac fructum qui inerat decerpisse, eisq; inter de-
 cerpendum superuenisse quosdam infra mediu-
 crem uirorum staturam pusillos, uoce qua nec à
 Nasamonibus cognosceretur, nec Nasamonum

nocem ipsa cognosceret. Et ab his deprehensos
 ductosq; per maximas paludes: atq; illas trās-
 gressos peruenisse in urbem. in qua uniuersi fo-
 rent aequali statura illis qui adduxissent, colo-
 re nigro. Eam urbem præterlabi grande flumē,
 ab hespero ad orientem solem fluens, in quo ap-
 parerent crocodili. Hactenus à me de sermone
 Ammonij Etearchi commemoratum sit: nisi
 quod is aiebat Nasamones, ut Cyrenai refere-
 bāt, reuertisse, & eos homines ad quos illi per-
 uenissent, omnes esse fallaces. Flumē autē quod
 præterfluebat, & Etearchus coniektabat Ni-
 lum esse, & ratio sic dicitur. Ex Africa enim
 Nilus fluit, eamq; mediam secas: & (ut ego ex
 apertis ignota coniektō) pari tractu atq; iter
 meat. Iter nanque fluens ex Celtia atque urbe
 Pyrene profluens (Celta autem sunt extra cip-
 pos Herculis, Cynesis finitimi, omnium in Eu-
 ropa ad occasum habitantium ultimi) mediam
 Europā scindit, totamq; permensū quā Istria
 ni Azilesiorum coloni incolunt, mari Euxino
 finitur: & iter (fluit enim per terram habita-
 tam) inter primos cognoscitur. De Nili uerò
 fontibus nemo habet quod referat: & merito,
 ne pote Africa, per quā fluit, deserta. De eius
 fluxu, quā potuit longissimè repetendo narra-
 ri, dictum est. Euadit autem in Aegyptum.
 Porro Aegyptus montana Cilicia ferè oppo-
 sita est. Hinc recta ad Sinopen in pōto Euxino
 sitam,

fiam, quinq; dierum iter est uirò expedito. Si-
 nope autem Istro mare irrumptenti, ex aduerso
 est sita. Ita Nilus totam permeans Africam,
 uidetur mihi equiparandus Istro. Haftenus
 de Nilo dictū sit. Venio ad plura de Aegyptō
 referenda, quia plura quā alia omnis regio
 mirabilia habet, et prater omnem regionē ex-
 hibet opera relatu maiora. Horum gratia plu-
 ra de ea commemorabuntur. Aegyptij quem-
 admodum ex cælo quod apud eos, ex flumine
 diuersa ab aliorum natura, ita ipsi pleraq; o-
 mnia à cæteris hominibus diuersa consti-
 runt ex instituta, ex iura: apud quos femina
 quidem negotiantur cauponanturq; ex insti-
 tis operis uacant: uiri autem intra domos re-
 xunt. Alij nullū subtegmīnis desuper tramāt,
 Aegyptij subter. Onera uiri capitib⁹, femina
 humeris balulāt. Femina stantes mingunt, uiri
 sedētes. Domi uentrē exonerāt, exterius in nys
 comedūt: reddētes rationē, qua sunt turpia, sed
 necessaria, ea in occulto fieri debere: palā uerò,
 quæ nō sunt turpia. Mulier neq; dei neq; dea
 ulla sacerdos est, sed uiri deorū omniū et deorū.
 Alendi parētes filijs nulla uolētibus, filiorū et
 ut nolint summa necessitas est. Deorū sacerdo-
 tes alibi comati sunt, in Aegypto derasi. Apud
 alios ritus est, statim in funere p̄ximi capita de
 glabrare, Aegyptij in funerib⁹ sinūt capitis cri-
 nes angescere, barbā tamen tondunt. Apud
 l a cæcios

ceteros mortales nihil à ferarum secretis est
 consortio. *Aegyptij* cum feris nescuntur. *Alij*
 frumento atq; hordeo militant. *Aegyptijs* uti-
 litate his quae ex his facta sunt, maximo pro-
 bro est: sed cibus è sarre confectis, quod quidam
 filiginem appellant. Conspersionem pedibus, lu-
 tum manibus subigunt. Virilia, prout contige-
 runt, alij esse permittunt, prater eos qui ab istis
 didicerunt, *Aegyptij* circuncidunt. Viri binas
 vestes habent, femina singulas. *Alij* uelorum
 ansulas, & funes extrinsecus assunt, *Aegy-
 ptij* intrinsecus. *Graci* literas scribunt, & calcu-
 lis computant, à sinistro in dextram manum fe-
 rentes, *Aegyptij* à dextro in sinistrum: & hoc
 facientes, aiunt se in dextrum, *Gracos* facere in
 sinistrum. Literis hisarijs utuntur, quarum unas
 sacras uocant, populares alteras. In deos reli-
 gione supra modum, supraq; omnes homines utun-
 tur. Talibus etiam moribus utuntur: *Athenis*
 in poculis potant, singulis ea diebus extergen-
 tes, non eorum aliquos, etiam aliquot non, sed
 uniuersi. Linca ferunt uestimenta semper recēs
 abluta, huic rei praecipue uacantes, Virilia cir-
 cuncidunt mundis à gratia, pluri facientes se
 imundos, esse quam decoros. Sacerdotes quoque
 die totum corpus eradunt, ne quid eis inset de-
 rum, caluum, aut pediculi, aut alterius sordis cre-
 tur. *Lidima* uestem tantummodo lineam, calceos
papyraceos gestant. Aliam uestem, aut alios
 calceos

realceos induere eis fas non est. Lavantur quotidie frigida interdum ter, noctu bis. Alias præterea caremonias, prope dixerim infinitas exercent. Qui etiam non exiguis afficiuntur commodis. Nam neq; è re domestica aliquid conterunt, neque erogant, sed eorum singulis quoti die cibi sacri cocti præsto sunt, & carnis bubula, & anserina satis abunde q; Vinum quoque xineale traditur. De piscibus gustare nefas est illis. Fabas Aegyptij in sua terra nec admodum ferunt, neq; natas, aut crudas, aut in aqua coctas edunt. Sacerdotes verò ne aspicere quidè sustinent, arbitantes haud mundum illud legumen esse. Initiantur non sigillatim cuiq; deorum, sed gregatim: quorum unus est pontifex. Vbi quis defunctus est, filius eius subrogatur. Boves mares Epaphi esse censent, eaq; de re hunc in modum explorat: Si pilum in eo nigrum vel unum uiderent, nequaquam mundum censent. Explorat autem hac sacerdotum aliquis, ad id constitutus, lingua pecudis cum stans erecta, cum resupinata exerèdo, si immunda sit his signis, quæ ego alio referam in libro. Inspicit & cauda pilos, nunquid habeat secundum naturam procreatos. Eam si fuerit his omnibus munda, notat alligato cornibus cannabo: deinde applicita terra sigillari anulo impressa, atq; ita abducunt. Nam immolare non notat, præea morte saucita est. Et hunc quidè in modum

pecus probatur. Sacrificandi autem is eis est ritus: Pecude qua obsignata est, ad aram ubi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde supra pecudem libato contra templum uino, ac deo invocato, eam mactant: mactata caput asportant in forum, si nundina sint, & eis Graci negotiatores affuerint, atque illis vendunt: qui si non affuerint, in flumen abiciunt. Execratur autem capita in hac uerba: Si quid mali aut ipsis immolantibus, aut uniuersa Aegypto futurum sit, id in caput hoc conuertatur. Eodem ritu circa capita pecudum immolandarum, & uini libamina, omnes pariter Aegyptij ad omnia templa utuntur. Atque ex hoc ritu nemo Aegyptiorum de capite illius animantis degustat. Est tamen sacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis institutus. Quae uero aut demonem maximum agunt, hanc pergam dicere. Posteaquam ieiunauerunt pridie festi, atque obdormierunt, uaccam immolant, eamque corio exuunt, & toto aluo uacuam. Intestina intra uentrem adipemque relinquunt, crura trancas, & externos lumbos armosque ac cernicem. His actis, reliquum uacca corpus stipat panibus puris, & melle, & uua passa, & ficis, & iure, & myrrha, atque alijs odoribus. Vbi haec insarserunt, adolent, multum uini oleique infundentes, ieiunij tenore priusquam sacrificent. Dum sacrificium ardet, omnes uerberantur. Posteaquam epulauerunt,

dapea

dapas ex sacrificij reliquijs proponuntur. Boves
 mares eosdem que mundos, ac nislulos uniuersj
 Aegyptij immolat. Fœminas eis immolare nō
 licet, utpote Isidi consecratas. Nam Isidis simulacrum muliebri est, bubulis pradiū cornibus,
 quemadmodum Io Graci describunt. Bovesq;
 fœminas omnes itidē Aegyptij uenerantur ex
 omnibus pecudibus longe plurimum: eoq; nemo
 Aegyptius, Aegyptia ne, Graci niri aut os
 suauiaretur, aut cultro, uernu ne uel olla, uel pu-
 ra bonis carne Graco cultro incisa ueretur. Bo-
 ues qui demortui sunt, hunc in modum sepeliūt
 Fœminas quidem in flumen abijciunt, mares au-
 tem in suburbanis singuli defodiūt, uno aut alie-
 ro cornu extante, signi gratia. Vbi compuitue-
 runt, & statum tempus aduenit, praesto est ad
 singulas urbes nanis, ex insula nomine Prosopā-
 tide, quae est in Delta, nomenq; schœnorū ambi-
 tus. In qua cum aliae sunt frequentes urbes, una
 ea unde proficiscuntur naues ad ossa tollenda,
 nomine Atarbechis, ubi templū Veneris ex-
 tructum est. Ex hac urbe alij permulsi nagan-
 tur in alias urbes. Vbi effoderūt ossa, asportāt,
 eaq; uno in loco cuncti sepeliūt. Quem in modū
 boves, in eundē defuncta alia pecora sepeliunt.
 Ita enim apud eos circa hac legibus compara-
 tum est. Nam neq; interimunt ea. Caterū qui
 Ionis Thebani templum incolunt, aut Theba-
 ni ritus sunt, j omnes ab omnibus se abstinentes,

capras immolant. Non enim eosdem deos per-
aque colunt uniuersi *Aegyptij*, prater *Isidem*
et *Osirim*, quem *Bacchum* esse uiunt. Hos per-
aque uniuersi colunt. Qui *Mendetis* templum
obtinent, siue *Mēdesij* ritus sunt, hi capris ab-
stinentes, immolāt oues. Itaq; *Thebani* & qui-
cunq; propter illos ouibus parant, aiunt ideo
sibi conditam hanc legem, quòd *Iupiter* cum ab
Hercule cernere eum uolente, cerni nollet, san-
dem exoratus id cōmētus sit, ut amputato arie-
tis capite, pelleg; uillosa, quam illi detraxerat,
induta sibi, ita sese *Herculi* ostenderet: & ob
id *Aegyptios* instituisse *Iouis* simulacrum fa-
cere arietina facie: & ab *Aegyptijs* *Ammo-*
nios accepisse, qui sunt *Aegyptiorum* utque
Aethiopum coloni, & linguam inter utrosq;
usurpantes. Qui etiam mihi uidentur eadē re
se *Ammonios* cognominasse, quòd *Aegyptij*
Iouem *Ammonē* appellant. Ob hanc rem arie-
tes non mactantur a *Thebanis*, sed eius sacro-
sancti sunt. Certo tantum die, quotannis in festo
Iouis, unum demum arietē amputant, cuius pel-
lem detrahant, hūc in modū *Iouis* simulacrum
induunt: ad illudq; deinde aliud ducunt *Her-*
culis simulacrū. Hoc acto, nūcti qui circa tem-
plum arietem uerberant, deinde sacra eundem
urna sepeliunt. De *Hercule* hūc ego audiui ser-
monem, quòd sit unus ex dijs duodecim. Nā de
alio *Hercule*, quem *Graci* norant, nulla in
parte

parte *Aegypti* quippiam potui audire, cuius nomen non *Aegyptij* à *Gracis* acceperunt, sed *Graci* potius ab *Aegyptijs*: & hoc nomē filio imposuere *Amphitryon*. Quod ita se habere cum multa mihi indicia sunt, tum verò aliud, quòd huius *Herculis* uterque parens, *Amphitryon* & *Alcmena*, fuerunt ab *Aegypto* oriundi. Ideo' que *Aegyptij* negant se aut *Nepituni*, aut *Tyndaridarum* nomen nosse: neque hos deos inter ceteros admiserunt. Quod si nomen demonis ullius à *Gracis* mutuati essent, non minus, imò uel magis istorum mentionem fuissent habituri. Si etià tunc nauicularià exercebant, & ulli *Gracorum* nauicularij erant, ut credo, & mea fuit opinio, quapropter istorum potius decorum, quàm *Herculis* nomen *Aegyptij* percepissent. Atqui uetus quidam deus est apud *Aegyptios* *Hercules*, & (ut ipsi aiunt) decem & septem annorū millibus ad *Amasim* regem, ex quo *Herculē* ex octo dijs, qui duo decim erant, unum esse arbitratur. Quibus ego de rebus certior fieri cupiens, à quibus possem, in *Tyrum* & *Phoenicē* nauigavi, quòd ibi templum *Herculis* esse audirem, quòd & uidi opulenter exornatū cum alijs multis donarijs, tum verò duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo maiore in modū splendēte per noctē. Veniensq; in colloquiū cum dei sacerdotibus, percōtabar quantū tēporis foret, ex

l s quo

quo id templum fuisset extructum. Comperi ne hos quidem congruere cū Gracis, quippe dicentes ab urbe cōdita fuisse dei templū pariter extructum: esse autē à Tyro condita annorū duo millia ac trecentos. Vidi propterea Tyri etiam aliud Hercules tēplū cognomine Thasi. Quincitā in Thasum profectus sum, ubi inueni templum à Phœnicibus conditū, qui ad inuestigandum Europā nauigantes, Thasum condiderūt: quod quinq; nīrorum asiaticus prius fuit, quā Hercules Amphitryonis in Gracia existeret. Hac quo cōmemorantur, plane declarant Herculem uetustū deum esse. Eoq; uidentur hi re Elišinē facere ē Gracis qui bisariam Herculi templa adificāda colendaq; censuerūt: uni quidem ut immortalī, cognomine Olympio, immolantes: alteri uerō ut heroi, parentantes. Aliis quoq; multa incōsiderate Graci loquūtur, quorum & hac ineptia fabula est, quā de Hercule ferunt: eū cum in Ægyptum peruenisset, ab Ægyptijs redimātum tanquā Ioui immolandum, sub pōpa fuisse eductū, ac tantisper quietem tenuisse, dum illi ante aram eum stetissent: ibi ad uim conuersum, omnes interemisse. Quae cum dicunt Graci, uidentur mihi se & naturā Ægyptiorum, & morū ignaros prorsus ostendere. Quibus enim nullam pecudem fas est immolare, prater sues, praterq; boues mares et uīulos, dumodo mūdōs, & auferes: y quā ratione immola

immolarēt homines? Aut quomodo Hercules,
cum quod unus esset, et adhuc (ut aiunt) homo,
tot millia virorū interemisset? Hac tamen tot,
qua de his rebus diximus, sint & à dijs & ab
heroibus in bonā partē accepta. Capras & hir-
cos ea de causa hi quos diximus Aegyptiorū
non faciunt, quod Pana inter octo deos Men-
desij numerāt, quos octo aiunt priores duodecim
dijs existisse. Panos simulacrū & pictores pin-
gunt, et statuarij scalpunt, quēadmodū Graci,
caprina facie, hirciniq; cruribus: haudquaquā
existimantes eū esse talem, sed similem ceteris
dijs. Qua tamē eū causa talem describant, non
est mihi relatu incundū. Verū hi cū capras, tunc
verò capros hircos'ne omnes venerātur. Et in-
ter Mendesios caprarū præcipuo honore afficiū-
tur. & ex his unus maximè: qui cū decessit, in-
gens toti Mendesia plaga luctus exitit. Voca-
tur autē & hircus & Pan. Aegyptiacè Mē-
des. In hac regione contigit hoc mea memoria
prodigiū: Hircus cū muliere coijt propalā, quod
in ostentationē hominū pervenit. Suam Aegy-
ptij spurcam belluam arbitrantur: quā si quis
vel trāscundo cōtigerit, abijt lotū se se cum ipsis
vestimentis ad flumen. Eoq; soli omnium subul-
ci in Aegypto, etsi indigena, tamen nullū in-
grediuntur in templum: nemoq; aut filiam cui-
piam corū nupsū dare vult, aut cuiuspiā eorum
filia in matrimonium ducere. Ipsi inter se subulcā
dant.

dant, accipiuntq; filias. Alijs djs immolare
sues, ius Aegyptijs non est praterquam Luna
tantum & Libero: nisi per tempus plenilunij,
quo sues immolant, ac suilla carne uescuntur.
Ideoq; alijs diebus festis sues reformidant, cum
in isto macilent. Cuius rei ab Aegyptijs ratio
redditur, sed eandē intellētā mihi magis deco-
rum est non referre. Sacrificium autem de sui-
bus Luna hunc in modum fit: immolata sue, ex-
tremam eius caudā, & lienem, & omētia simul
componunt, & adipe qui circa aluum pecudis
existat, ea operiunt, ac deinde igni admouent;
reliqua carne plenilunij die uescuntur, quo die
sacra faciūt: alio die non amplius gustarēt. Qui
sunt ex eis inopes propter tenuitatem facultatū,
assimilatos quosdā sues coquūt, quos immolent
Baccho quoq; in eius festo. Singuli in cœnā por-
cum pro foribus maculant, reddūtq; subulco qui
illum tradis. Quin & alium diem festum Bac-
cho Aegyptij agunt sine porcis, ferē per omnia
Græco festo similem. Sed loco phallorum, id est,
ficulneorum ueretrorū a collo pendentium, sunt
ab eis excogitata statua cubitales ē neruis cō-
pacta, quas femina circumferūt per pagos, men-
tula, qua propemodum instar est reliqui corpo-
ris in uentre, & tibia præeunte, quā femina
Bacchū canentes sequuntur. Cur autem mentu-
lam habeat iusto maiore statura, & unū cor-
poris membrum agitet, redditur ab eis ratio: ut
iam

iam Melampus Amytheonis filius non imperitus huius sacri, sed peritus fuisse uidetur. Siquidem Melampus fuit, qui Græcis Dionysij, id est, Liberi patris uel Bacchi nomen & sacrificium, & pompam phalli enarrans, non tamen omnem plane rationem complexus. Verum hi qui post hunc extiterunt sophistæ, rem in maius explicauerunt. Itaque phallum Dionysio missum, narrandi Melampus autor extitit: a quo edocli Græci faciunt ea quæ faciunt. Equidem Melampodem ego uirum fuisse sapientem, diuinationemque sibi ipsi comparasse: eundemque cum alia multa ab Ægypto accepta Græcis enarrasse, tum uero nonnulla de Dionysio tamen commutata. Neque enim dixerim quæ in Ægypto fiunt huic deo, congruere cum his quæ in Græcia. Non consentanea essent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen credam, Ægyptios à Græcis fuisse mutuatos, aut hoc, aut aliud quippiam, sed Melampodem, quæ ad Dionysium pertinent, audisse ex Cadmo, aliisque Tyrjs, qui cum eo è Phœnicæ uenerunt in terram quæ nunc Bœotia appellatur. Ideo deorum omnium nomina ferme ex Ægypto in Græciam perueniunt. Idque ego ex barbaris sciscitatus, ita rem habere comperio, ac reor ex Ægypto precipue uenisse: & iccirco illic nom. esse usquam, namque neque Neptuni, neque Castoris, quem admodum à me superius dictum est, neque

neq; *Festa*, neq; *Themos*, neq; *Gratiarū*, neq;
Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem
qua ipsi *Aegyptij*, qui se negāt deorum agnos-
cere nomina. Qui dī videntur mihi à *Pelasgis*
fuisse nominati, prater *Neptunum*, quem ab
Africanis audierunt. Nam *Neptuni* nomē ab
initio non usurpauerant, nisi *Afri* semper hunc
deū in honore habuissent. Eum *Aegyptij* igitur
putant esse, sed nullo honore prosequuntur.
Hac itaq; & alia praterca qua ego refe-
ram, *Graci* sunt ab *Aegyptijs* mutuati, sed
non id, ut *Mercurij* statuas facerent, porrecto
cum ueretro, uerum à *Pelasgis*: & primi ex
omnibus *Gracis* *Athenienses*, & ab his dein-
ceps alij. Nam praestabāt inter *Gracos* ea tem-
pestate *Athenienses*, in quorum regione per-
mixti *Pelasgi* habitant, ex quo ceperunt pro
Gracis haberi. Hac qua dico, quisquis *Cabiro-*
rum sacra imitatur, quibus *Thraces* initiatur,
nouit à *Pelasgis* esse sumpta. Nam *Samothra-*
ciam quondam incoluerunt hi *Pelasgi*, qui cum
Atheniensibus unā habitauerunt, à quibus
Samothraces caeremonias mutantur. Itaque
primi è *Gracis* *Athenienses* à *Pelasgis* edocti,
statuas *Mercurij* erecta tenere uirilia idem fa-
ciliuerunt. De qua re *Pelasgi* sacrum quen-
dam sermonē retulerunt, qui in *Samothracibus*
mysterijs patefactus est. Idē antea in deorū in-
uocatione tum omnia immolabant, quemadmo-
dum

dam ego apud Dodonam audiēdo cognoni, tum
nulli deorum aut cognomen, aut nomen impo-
nēbant, quippe quod alicunde nunquam audis-
sent. Quos autem cognominaverunt, eos ob id
cognominaverunt, quod omnes res atq; omnes
regiones illi tenerent redactas in ordinē. Multo
deinde progressu temporis, aliorum deorum no-
mina audierunt ex Aegypto allata: post quos
dū nomen Liberi acceperunt. Itemq; aliquan-
to pōst de illorum nominibus in Dodona ora-
culum petierunt. Namq; hoc oraculū omnium
quæ apud Græcos sunt oraculorum vetustissi-
mum esse existimatur, atq; adeo solū erat ea rē-
pescere. Consulētibus igitur Pelasgis apud Do-
donam, nunquid omnia quæ a barbaris adue-
nissent asciscerent, oraculum redditum est, ut
illis uterentur. Atq; ita ex eo tempore sacrifi-
caverunt, deorum nomina nuncupantes, & ea
deinceps à Pelasgis Græci acceperūt. Unde au-
tem singuli deorum extiterint, an cuncti semper
fuertint, aut quæ specie, hæclemus ignoratum est,
nisi nuper atq; heri, ut sic dicam. Nam Hesio-
dus atq; Homerus, quos quadringentis non am-
plius annis ante me opinor extitisse, fuisse: qui
Græcis deorum prolem introduxerunt, eiq; &
cognomina, & honores, & diversa artificia,
& figuras attribuerunt. Quibus & posteriores
videntur extitisse hi poëta, qui fuisse priores fe-
runtur. Et prima quidem illa Dodonæ sacer-
dotes

dotes meminerunt. Postiora autem ad Hesiodum usque, & Homerum, ego referam. At de oraculis quæ in Grecia, & de illo quod in Africa est, talia Aegyptij commemorant. Nam enarrabant sacerdotes Iouis Thebani duas feminas, quæ essent sacerdotes e Thebis, à Phœnicibus fuisse exactas: & harum unam in Aphrica fuisse uenundatam se audisse, alteram in Grecia: atque has feminas esse, quæ prima apud diætas gentes oracula condidissent. Percontantiq; mihi unde id quod commemorant, plane compertum haberent: responderunt, maiorem in modum se insluisse uestigare de his mulieribus, nec tamen unquam inuestigare potuisse: sed postea hæc quæ dicebantur de eis audisse. Hæc igitur Thebis è sacerdotibus audiebam. Antistites autem Dodoneorum illas, aiunt geminas ex Aegypto columbas aduolauisse, utranque nigram, unam quidem in Africam, alteram ad ipsos: quæ sago insidens, humana uoce elocutus sit, eo loci Iouis oraculum condi debere, & se interpretes esse, quod ipsis annuntiaretur diuinitus fieri: & ob id se ita fecisse. Eam uero quæ ad Afros abisset columbam, iussisse Afros, ut Ammonis oraculum cõderent, quod oraculum & ipsum Iouis est. Ita referebat Dodoneorum sacerdotes, cum assensu cæterarum Dodoneorum templo uicinarumque antiquissima nomen erat Promentea, proxima Timareta, minima

nam *Nicandra*, de quibus ita mea fuit opinio:
 Si re vera *Phœnices* ablegauerunt feminas sacer-
 dotes, & earum alterā in *Africa*, alteram
 in *Græcia* uendidērunt: hanc, quæ in *Græcia*
 illa quæ *Pelasgia* uocabatur, uenit, eam esse
 quæ apud *Thessalos* uenit: atq; deinde ancil-
 lantem ibidem condidisse sub fago enata fanum
Ionis, quemadmodum mos erat *Thebis* mini-
 strare in *Ionis* templo. Hinc processit ut hic me-
 moria eius haberetur, atq; hinc oraculum insti-
 tutum. Et posteaquàm illam linguam *Græcam*
 accepit, dixisse aiunt, sororem suam in *Afri-
 ca* ab eisdem *Phœnicibus* (ut ipsa fuisset) uen-
 undatam. Quod autem mulieres à *Dodonaie*
columba uocata sunt, ob id mihi uidetur factū,
 quia barbara essent, quòd uidelicet simile quid-
 dam auius sonarent. Interiecto deinde tempo-
 re columbam humana uoce locutam aiunt, post-
 quam more ipsorum mulier locuta est, tandē
 uolucris modo sonare nisa, quamdiu barbarè
 loquebatur. Nam columba quodammodo hu-
 manam uocem sonat. Nigram autem colum-
 bam esse dicentes, *Aegyptiam* feminam signi-
 ficant. Sunt itaq; similima inter se oracula, &
 illud apud *Thebas* *Aegyptias*, & hoc apud
Dodonam. Estq; diuinandi in templis ratio ab
Aegypto ascita, cum ipsi *Aegyptij* extiterūt
 principes, conuentus & pompas & conciliabu-
 la faciendi, & ab eis *Græci* didicerunt. Cuius

rei hoc apud me argumentum est, quòd illa conficiet priscis temporibus, Græcæ uerò recens fuisse institutæ nec semel quotannis conuentum agere Aegyptios: sed frequenter cum alibi, sum præcipue ac studiosissime in urbe Bubasti in honorem Dianæ. Secundo loco in urbe Busiri in honorem Isidis. In qua urbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta Aegypti sita. Est autem Isis, quæ Græca lingua dicitur Διμήτρις, id est, Ceres. Tertio gradu in urbe Sai, in honorem Aîneruæ. Quarto Heliopolis, in honorem Solis. Quinto in urbe Bruti, in honorem Latonæ. Sexto in urbe Papremi, in honorem Martis. Ceterum posteaquam se conferunt in urbem Budasti, hæc faciunt: Nautigant enim uiri pariter & mulieres, magna in singulis nauibus uirorumq; multitudo. Inter nauigandum assidue mulieres aliquot crepitacula tenentes plaudunt, uiri tibijs canunt. Ceteri ceteraq; modulantur, manusq; complodunt. Ita nauigando ut ad quamq; urbem perueniunt, talia agunt: appulsa ad terram nauti, mulierum alia ea quæ dixi faciunt, alia compellentes eius urbis focminas, ingerunt probra, alia saltant, alia surgentes retrahunt illas. Talia ad singulas ciuitates flumen accolentes agunt. Cum ad urbem Bubastum peruentum est, diem festum celebrant magnis hostijs offerendis. Quo in festo plus uini uincalis absumitur, quàm in reliquo

anni

anni tempore. Commecat illuc (ut indigena aiunt)
 virorum ac mulierum præter pueros ad septuagen-
 ta millia. Atque hac quidem in ea urbe
 fiunt. At in urbe Buxiri, qua diem festum Isi-
 di agant, superius à me dictum est. Verberan-
 tur enim post sacrificium cuncti, multa sanè ho-
 minum millia: quot autem verberentur, non est
 mihi fas dicere. Sed ex omnibus præcipuè hoc
 faciunt Cares, qui Aegyptum incolunt: adeo
 quidem, ut gladijs quoque frontes concidant, ex
 quo facto datur intelligi eos hospites esse, non
 Aegyptios. Ut verò in Saim urbem sacrificia-
 sum conuenerint, noctu sub dio uniuersi circum
 moenia frequentes lucernas accendunt, imbutas
 sale & oleo plenas cum multo lychno, quod
 tota ardeat nocte. Cui festo nomen impositum
 est, Accensio lucernarum. Ad hunc conuen-
 tum quicumque Aegyptiorum ierint, obser-
 uantes sacrificij noctem, & ipsi lucernas accen-
 dunt, neque id in Sai modo, sed etiam per uni-
 uersam Aegyptum. Qua uerò gratia nunc hac
 lumen & honorem sortita sit, sacra quadam
 ratio commemoratur. Ad Heliopolim & ad
 Butim qui ueniunt, tantum sacrificasse conten-
 ti sunt. In Papremi uerò quemadmodum in alia,
 & hostias, & sacra operantur, sed quoad sol
 circumfertur, pauculi sacerdotes circa simula-
 cra exercentur: cum plures eorum tenentes lig-
 neas clauas, stant pro foribus templi, alij è re-
 gione

gione plus mille uirorum, qui nota exequuntur, cum singulis fustibus frequentes consistunt: qui pridie simulacrum ligneum ex ligneo sacello deaurato in alias sacras ades exportant, paucis illis qui ministerio simulacri delecti sunt, trahentibus planstrum quatuor rotarum, quo nectitur sacellum cum simulacro, quod intus est. Hos ingredi prohibent hi qui in vestibulo stant. At hi qui nota exequuntur, opitulantes deo, percutiunt hos sese defensantes. Hic uehemens existit fustuaria pugna mutuo capita ferientium, multiq; ex uulneribus (ut ego opinor) pereunt, etsi Aegyptij quenquam mori negant. Aiuunt autem indigena conuentum hunc ideo institutum, quod id templū incolat mater Martis, & ad eam Martem iam aduultum, ac uirilis aetatis uenisse gratia coeundi cum matre, quem materni ministri, ut qui eum à principio non agnoscerent, ingredi ad matrem non sinerent. Hunc ex alia ciuitate allatis hominibus, illos male multisse, & ad matrem fuisse introgressum. Et ob hanc rem ait solennem esse matri die festo hanc rixam, & institutum, ne in templo cum scemini coiretur, ne'ue à Venere, nisi ablatis templa adirentur. Hi sunt qui primis caeremonijs uacauerūt: nam ceteri ferè mortales, prater Aegyptios ac Gracos, coeunt in templis: & à Venere surgentes, non abluti introcunt templū, putātes hominē esse ut ceteras animam

animantes. Etenim videre licet, & pecudes omnes, & uolucrū greges coire in deorum templis, atq; in fanis: quod si non esset deo gratum, non facturas illas fuisse allegant. Mihi autem ista faciētes non probātur. Aegyptij cū in alijs ad sacra pertinētib; tum uerò in his superstiosē agunt. Ceterū Aegyptus cum sit Africa finitima, non iamē admodum feris est frequens: qua uerò illic sunt, ea omnes pro sacris habētur, partim mansueta, partim immansueta. Qua autē causa pro sacris habētur, si dixerō, ad res diuinas oratio mea descēderet, quas ego in primis enarrare deuito: quarumq; quicquid dixi, id necesse, coactus tamen delibando dixi. Consuetudo qua de feris est, ita habet: Earum educandarum curam seorsum à ceteris Aegyptij atq; Aegyptiæ suscipiunt. In quo honore filius patri succedit. His feris omnes qui in urbibus sunt, notā persolunt qua susceperunt illi deo, cuius illa fera est, hūc in modum: derafis filiorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut tertia parte appendūt crines una in lance, & altera tantundē argenti: qua pecunia cum lancē traxerit, eam tradunt curatori scrarū. Ille pro hoc amputatū piscem prabet feris escā. Talis enim cibus illis prabetur. Quatū si quam quis necauerit, si uolens, morte multatur: sin inuitus, plectitur ea multa quam sacerdotes statuerint. Quisquis tamen ibim aut accipitrē necauerit,

siue nolens, siue nolens, necessario morte afficitur. Sed cum multa sint fera, quæ unâ cum hominibus uictitent, multo tamē plures essent, nisi res hac officeres felibus. Feles postquam sunt enixa, non amplius adeunt masculos. Eas isti cōcundi gratia indagātes, tamē potiri nequeūt. Ergo cōtra illas talia comminifciuntur: Ereptos aut subreptos earum fetus occidunt, non tamen occisos edant. Illa filiis orbata, cupiditate aliorum (amariſſima enim filiorum fera est) ita deum ad mares se cōferunt. Felem incensa strue diuina res occupat. Nam quoties ignem extinguere neglexerūt Aegyptij, custodias felium dispositi agunt. Et illa aut intrudēdo sese hominibus, aut trāsiliendo in ignē insiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Aegyptij. Quibuscunq; autē in domibus ultrō felis oppetis morem, earum domorum habitatores cuncti sola supercilia eradant: totum autem corpus & caput, in quorum domibus sic moritur canis. Effruntur felces mortua ad sacra ecclia, ubi salſe sepeliuntur in urbe Bubasti. Canes in sua quisque urbe tumulant, sacratis in loculis. Eodem quo canes modo, indagatores sepeliuntur. Nam mygalas, id est, mures araneos, & accipitres in urbem Butum asportant. Vrsos autem qui sacri sunt, & lupos, non multo uulpibus grandiores, eo loci sepeliunt, ubi iacentes inueniunt. At crocodilo talis inest natura, ne

quas

quatuor mēſibus maxime hybernis nihil omnino edat: & cum ſit quadrupes, tamen terreſtre et aquatile eſt. Nā oua parit humi, excluditq; & plerunq; diei in ſecco agit, ſed totam noctem in flumine, quippe calidior aqua quā nocturno ſereno, & roſido. Ex omnibus quæ mortalia agnoſcimus, hoc maximum exiſtit ex minimo, ſiquidem oua gignit haud multo maiora anferuiſ, & pro portione omniſciens excluditur. Excretus, ad decem & ſeptem & amplius cubitos peruenit. Oculos habet ſimiles, dentes magnos pro portione corporis, & prominentes atq; ſerratos, cui ex omnibus feris ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiore maxillam ſolum non mouet, ſed ſuperiore inferiori admouet. Ungues quoque robuſtos habet, pellemq; circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, ſub dio perſpicaciſſimus. Itaque cum in aqua uitam degat, os ſere inuerſam herudinibus reſertum. Cumq; cum cætera fera ac volucres fugiant, ſolus ipſi trochilus pacatus eſt, quod uidelicet ei eſt uilis. Etenim poſteaquam crocodilus ex aqua in terram egreſſus eſt, ac deinde hianſ (ſemper enim ſerè hoc ad zephyrum facere ſolet) tunc in eius os trochilus penetrans, denorat ſanguifugas. Qua uilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilum ledit. Quibuſdam Aegyptiorum crocodili ſacroſancti ſunt, quibuſdam non ſunt, ſed uelut hoſtes exagi-

tantur. Sacros admodum esse eos existimant, qui circa Thebas & Mærios stagnū incolunt; quorū utriq; unum ex omnibus crocodilis alunt oicurem & edoctum manu tractari, appendentes eius auribus uel gemmas, uel ex auro fusiles in aures, & primoribus pedibus catenam innestentes: cibaria quoq; accommodata, ac sacra prebentes, consecrantur tanquam pulcherrimē uinentem. Vbi mortem obiit, sale conditum sacris in urnis sepeliunt. At qui circa Elephantinam urbem incolunt, quod sacros esse non censeant, & comedunt. Neq; uerō crocodili uocantur, sed champſa Iones appellauere crocodilos, illi generi crocodilorum, quod apud eos in sepibus gignitur, comparantes. Hos capiendi cum sint complura et multiplicia genera, unū tantum hoc, mihi quod maxime dignum relatu uidetur, puto scribendum. Vbi tergum suillum hamo circumdatum, ad alliciendum crocodilum, pertulit in medium fluminis uenator, ipse ad ora fluminis porcellum, quem uinum tenet, uerberat. Cuius uocem crocodilus audiens, secundum illam tendit, naclusq; tergum deuorat. Et posteaquam attractus est, ante omnia eius oculos uenator cæno opplet. Hoc acto, cetera facile sanè obtinet, alioqui cum labore adepturus. Iam uerō fluuiales equi in plaga Papremisiana sacri sunt, in cetera Aegypto non sacri, talem speciem naturamq; habentes: Quadrupedes bifidis

*fidis pedibus, ungulis bouinis, sumo naso, equina
iuba, eminentibus & cancellatis dentibus, ful-
gida cauda, equina nocte, magnitudine maximæ
tæuri, tam crasso corio, ut ex eo arefacto fiant
pila missilia. Gignuntur præterea in fluuio a-
quatilia quadam, quæ Aegyptij sacra esse
arbitrantur. Arbitrantur item sacrum genus
piscium, quod uocatur squamosum, atq; etiam
anguillam. Hos pisces aiunt sacros esse. Ex no-
lucibus uero nulpamfariis. Est & alia nolucris
sacra, nomine Phoenix, quam equidē nunquam
uidi, nisi in pictura. Etenim perrara ad eos com-
meat, quingentesimo quoq; (ut aiunt Heliopo-
litani) anno, & tunc demum, et cum pater eius
decessit. Is si pictura assimilis est, talis tantuq;
est: Pennæ coloris partim rubidi, maxima ex
parte cum habitu, tum magnitudine similimus
aquila. Eum aiunt (quod mihi non sit uerisi-
mile) hoc excogitare: Ex Arabia profiscien-
tem in templum Solis, gestare patrem myrrha
obuolutum, & in eo templo humare: Sic autem
gestare: primum ex myrrha ouum componere,
quantum ipse ferre possit: deinde ferendo illud
experiri. Hoc expertum, ita demum ouum exen-
terare, atq; in illud parentem inferre: & quæ
parte ouum exinanivit, patremq; intulit, eam
partem alia myrrha inducere. Et cum tantun-
dem ponderis impressio parente effectum sit, ob-
structo rursus foramine, baiulare illud in tem-*

plum Solis. Hac facere hanc auem commemorant. At circa Thebas sunt sacri serpentes, nihil omnino hominibus noxij, pusillo corpore, binis pradii cornibus, è summo uertice enatis quos defunctos in Iouis ade sepeliunt. Hinc enim deo sacros illos esse pradiant. Est Arabia locus, ad Buthum urbem ferè positus, ad quem locum ego me contuli, quòd audirem uolucres esse serpentes. Eò cum perueni, ossa serpentum asperi, & spinarum multitudine supra fidem ad enarrandum, quarum accerni erant magni, & his alij atq; alij minores, ingenti numero. Est autem hic locus, ubi spina proiecta iacebat, huiuscemodi: Ex artibus moribus exporrigitur in uastam planitiem Aegyptia contiguam. Fertur ex Arabia serpentes alatos inuente statim uere in Aegyptum uolare, sed eis ad ingressum planitici occurrentes anes ibides, non pratermittere, atq; ipsos interimere: & ob id opus, ibidem magno in honore ab Aegyptijs haberi. Arabes aiunt, consentientibus & ipsis Aegyptijs, idcirco se his anibus honorem exhibere. Eius anis species talis est: Nigra tota uehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco, eadem qua crex magnitudine. Et hac quidem species est nigrarum, qua cum serpentibus pugnant. At earum qua pedes humanis similes habent (nam bisaria ibides sunt) gracile caput, ac totum collum penna candida, prater

præter caput cervicemq; , & extrema alarum
& natium: quæ omnia quæ dixi sunt uehemen-
ter nigra, crura & facies alteri consentanea.
Serpentis porro figura qualis hydrarum, alas
non pennatas, sed glabras gerit, & alis uesper-
tilionis ualde similes. Hactenus de sacris feris
dictum sit. Ipsorum autem Aegyptiorum, qui
circa partem Aegypti fragmentariam colunt,
memoriam omnium hominum commentantes,
sunt ferè eorum (in quorum ego ueni experi-
mentum) longe excellentissimi, ante omnia sa-
li uita genere degentes. Singulis mensibus tri-
duo purgant se, uomendo atque intestina di-
luendo, gratia sanitatis conseruanda, existi-
mantes omnes languores hominibus creari ex
cibus. Nam sunt alioqui Aegyptij omnium ni-
rorum secundum Afros maxime salubri cor-
pore, aëris (ut mihi uidetur) beneficio, qui
nunquam immutatur, cuius mutationibus præ-
cipue existunt in hominibus morbi. Pane ue-
suntur, quem ex farre conficiunt, quem collo-
stem nominant. Vino utuntur facto ex hordeo:
desunt enim in ea regione uites. Viscitât quoq;
tum piscibus partim crudis ad solem arefactis,
partim salsugine conditis, tum auiibus, sed ea-
rum crudis prius tamen sale conditis, cothurni-
cibus, anatibusq; atq; auiculis. Cæteris autem
uel uolucribus uel piscibus, quæ ipsis in proximo
sunt (præter illa quæ ab eis sunt recepta pro
sacris

sacris) partim asis, partim elixis. Apud locupletes eorum cum multi conuenerunt, & à coena discessum est, circumferre aliquis in loculo mortuum è ligno factum, sed pictura & opere uerum maximè imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, ostendensq; singulis conuiuarum, ait: In hunc intuens pota & oblectare, talis post mortem futurus. Hac illi apud conuiuia faciunt, contentiq; moribus patrijs, nullum alium asciscunt. Quibus cum alia sint egregia instituta, tum uerò illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, et alibi, nomen pro differentia gentium habet. Idem tamen congruit cum eo, quem Græci decantant appellantes Linum, ut ego admirer cum alia multa, quæ sunt apud Ægyptum, tum uerò id unde nomen Lini acceperit, quem semper quodammodo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus Ægyptiæ Maneros: quem Ægyptij tradiderunt, cum filius unicus extitisset primi ipsorum regis, prematuraq; morte decessisset, his lamentis ab Ægyptijs fuisse decoratum, & cantilenam hanc, eamq; solam ipsis institutam. Congruunt præterea in hoc cum solis Græcorum Lacedæmonibus Ægyptij, quòd minores maioribus natu obui cedunt uia, ac deflectunt, aduenientibusq; è sedili assurgunt: quæ in re cum nullis alijs Græcorum conueniunt. Inuicem compellandi se
mutuo

mutuo in ujs adorant, genu tenus demissa manu. Vestibus amictuntur lineis, circa crura fimbriatis, quas casiliris appellant, super quas candida ferunt amacula tanquam superiecta. Lanca uestes neque in ades sacras gestantur, neque unà cum caduere sepeliuntur, profanum enim est. Qua consuetudine sunt his qua Orphica & Bacchica appellantur, ab Aegypto et à Pythagora ortum ducentibus. Nam his caeremonijs participantem, lanceis indutum uestibus humari religiosum est. De quibus sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab Aegyptijs excogitata, quis mensis, dies'ue cuius deorum sit, & quo quis die genitus, qualia sortietur, & quam mortem obibit, & qualis existet. Quibus rebus qui in poësi uersati sunt, usi fuerunt. Plura quinetiam ab eis prodigia comperta sunt, quam à ceteris omnibus hominibus. Nam cum prodigium extitit, scribunt id, obseruantes quomodo euenerit. Et si quando postmodum huius simile extiterit, exemplo prioris putant euenturum. Diuinatione apud eos ita est constituta, ut eius artificium nulli mortaliu uendicetur, sed certis djs. Siquidem Herculis illic oraculum est, & Appollinis, & Minerva, Dianaq; ac Martis, & Iouis. Sed quod precipue honore colunt ex omnibus oraculis, Latona est, in urbe Buti. Verum hac uaticinia non eodem modo sunt omnia instituta, sed

sa, sed differenter. Tam uero medicina apud eos hunc in modum est distributa, ut singulorum morborum sint medici, non plurium. Itaque omnia reserta sunt medicis. Alij enim sunt ocularij, curandus oculus constituti; alij capiti, alij dentibus, alij alui partibus, alij morbis oculis. Et etiam eorumdem ac sepulture tales sunt: Quibuscumque domesticis aliquis decessit homo alicuius momenti, ibi omnis muliebris sexus familia erupit sibi et uultum oblinis luto. Deinde relicto domi cadauere, ipse per urbem uagantes se plangunt, succincta, nudatis mamillis, et cum eis proxima quaque. Altera ex parte uiri, et ipsi expectorati se uerberant. His actis, ita deum ad condiendum portant. Sunt autem certi ad hoc ipsum constituti, qui hoc artificium faciunt: qui cum ad ipsos cadauer portatum est, ostendunt his qui portauerunt, exemplaria mortuorum ligna pingendo assimilata. Et eorum unum accuratissime fabrefactum esse aiunt, cuius ego nomen si nuncupauero, haud faciam sancte. Alterum illo inferius ac uilioris pretij. Tertium uilissimè. Et dicentes sciscitantur ab his, ad quod exemplum uelint effingi mortuum suum. Illi conuenso de pretio illine abeunt. At hi qui relinquuntur in adibus, hunc in modum diligentissime condiunt corpus: Ante omnia incuruo ferro cerebrum per nares educunt, ut quamque partem eductis, ita locum

eius medicamentis explentes. Dehinc acutissimo lapide Aethiopico circa ilia conscindunt, atque illar omnem aluum protrahunt : quam ubi repurgarunt, ac vino Phœniceo expleverunt, rursus odoribus contusis refarciunt : tam omenta complentes contusa myrrha pura, & casia, & cæteris (excepto iure) odoribus iterum contusunt. Vbi hac fecere, saliant intro abditum septuaginta dies. Nam diutius salire non licet. Exactis septuaginta diebus cadauer, ubi abluerunt sindone byssina, totum incisus loris involuunt, gummi illinentes : quo Aegyptij glutinis loco plerunque utuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiem faciunt, in qua mox inserunt mortuum, inclusumque ita thesaurizant id est, reponunt. Hic autem qui medicocria volunt, nimium fugientes sumptuum, ita comparant : Clysterem unguine, quod è cetro gignitur, complent. Deinde ex hac aluum mortui, ipsam neque scindentes, neque extrahentes, sed per secessum, prehensio nia posterioris hiatus, infarciunt : & tot, quot dixi, diebus sale condiunt : quorum dierum ultimo cedrianum anguen, quod prius ingesserant, ex aluo egerunt, quod sanam habet vim, ut una fecum aluum atque intestina tabefacta educat. Vitrum autem carnes tabefacit, mortuique tantum ontis & ossa relinquuntur. Vbi ista fecerit, ex quo suo tradidere mortuum, nihil amplius negotij

negotij suscipiunt. Tertia conditura hac est ad-
 ornandi eorum mortuum: Qui tenuiori sunt
 fortuna, dilutionibus uentrem abstergunt, are-
 faciuntq; sale septuaginta per dies, deinde tra-
 dunt reportandum. Vxoribus tamen insignium ui-
 rorum, non statim uita defunctas tradunt con-
 diendas, ac ne eas quidem feminas, quae con-
 spicua ualde & maioris momenti fuerint, sed
 triduo atque quatruiduo defunctas. Ea de cau-
 sa facientes, ne cum foeminis salinarum concum-
 bant. Deprehensum enim quendam aiunt coeun-
 tem cum recenti cadauere muliebri, delatumq;
 ab eiusdem artificij socio. Quisquis autem uel
 ipsorum Aegyptiorum, uel hospitum comper-
 tus sit mortuus, siue à crocodilo raptus, siue ab
 ipso flumine, necessarium prorsus est ei ciuita-
 ti, ad quam eiectus est, condire: & quam ho-
 nestissimo funere sepelire, sacris monumentis,
 quem ne contingere quidem fas est alicui, aut
 proximorum aut amicorum, nisi ipsis Nili sa-
 cerdotibus: utpote maius quiddam quam ho-
 minem mortuum tractantibus ad sepeliendum.
 Graecanicis institutis uti recusant. & (ut se-
 mel dicam) nullorum hominum aliorum insti-
 tutis uti uolunt. Et hoc quidem ceteri Aegy-
 ptij obseruant. Est tamen Chemmis oppidum
 grande Thebaica plaga, prope nouam urbem,
 quo in oppido est templum Persci, Danae filij,
 quadratum ac palmeto circumdatum, ingenti
 sanè

sanè è saxis uestibulo, stantibus de super duabus grandibus è lapide statuis. In hoc uestibulari ambitu est sacellum, & in eo simulacrum Persei. Quem Chēmītani memorant sibi apparere frequenter è terra exeuntem, frequenter intra templum. Rursq; sandaliū quod gestabat, inuentū bicubitali magnitudine: quod postquā apparuerit, exhuberare omnē Aegyptū. Hac quidem illi aiunt. Faciunt autem Perseo Græcanicè gymnicos ludos, per omne certādi genus, propositis premijs, tum pecorū, tum palliorum, tum pellium. Percontantiq; mihi cur eis solis consuesceret apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab Aegyptijs discreparent, aiebant Perseum ex ipsorum ciuitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceum, qui essent Chēmītani, nauigasse in Græciam: à quibus originem gradatim ducendo, deneniebant ad Perseum. Hunc in Aegyptum profectum, quē & Graci dicunt gratia afferēdi ex Africā caput Gorgonis, uenisse quoq; ad ipsos, ac cognatos omnes agnouisse, quos postquam didicisset, & nomen Chēmīs ex matre audisset, in Aegyptum uenisse, & gymnicum certamen celebrari iussisse. Hac omnia opinantur Aegyptij, qui supra paludes incolunt: qui nerò in paludibus, utuntur eisdem quibus ceteri Aegyptij moribus, cum in alijs, tum in habendis singulis uxoribus, quemadmodum Graci. Ceterum

ad uictus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem cum fluvius plenus campos inunda-
uit, in ipsa aqua exoritur ingens nis liliorum,
qua loton Aegyptij uocant. Ea ubi demessue-
runt, ad solem exiccant. Deinde quod medium
loti est, papaneri assimile, postquam coxerunt,
ex eo faciunt panes affos. Est autem huius loti
radix quoque esculenta, etiam suauitate prae-
stans, orbiculata, mali magnitudine. Sunt et alia
lilia rosis similia. Et ipsa in flumine nascuntur:
quorum fructus in alio calyce germinans est ter-
ra, similissimus specie est fauo nespary. In eo escu-
lenta quaedam instar nuclei oliua coagmenta-
ta innascuntur, quae et tenera comeduntur et
arefacta. Iam uero iucum annuum ubi est palu-
dibus excerpserunt, superiorem eius partem am-
putant, quam in aliud quiddam conueriunt: quod
relictum est inferius longitudine cubitali, id edunt
pariter, ac uenum dant. Eo si qui admodum sua-
ui uti cupiunt, in luculento furno torrefactum
ita comedunt. Sunt praeterea ex eis qui solum
piscibus uictitant, quos, ubi ceperunt, exente-
ratos ad solem desiccant, exiccatisque deinde nes-
cuntur. In fluminibus non fere gignuntur pisces
gregales. Qui nutriuntur in stagnis, hac faciunt:
Simul ac incepsit eis libido gignendi, gregatim
in mare euatant, ducibus masculis geniuram
spargentibus, quam femina consistantes, recur-
uando se ex ea concipiunt. Eadem ubi pragna-
tes in

tes in mari sunt effecta, remeāt omnes rursus ad
sibi consuetam, non amplius eorundem ductu, sed
fœminarum. Ducunt enim illa quæadmodum fe-
cerant mares, gregatim ova fundentes instar
milij parua, quæ mares adeūtes deuorant. Sunt
autem ea tanquam milij grana pisces, ex quo-
rum reliquijs non deuoratis, sed nutritis, pisces
sunt. Ex his piscibus qui capiūtur, dum in ma-
re meant, hi detrita dextra: quod ea de causa
patiuntur, quod in mare dum tendūt, à sinistra
terram legunt: rursus eadem uia reuertētes, in-
cursant atq; offensant contingendo terram ple-
runq; ne itinere aberrant propter aqua decur-
sum. Nilo incipiente augescere, in primis depres-
sa terrarum & lacuna flumio proximè impleri
incipiunt. Confestimq; redundante à flumine
aqua, hac plura sunt, & cōtinuo cuncta pisci-
culis minutis opplentur. Vnde autem secun-
do loco uerisimile sit eos gigni, hoc mihi ui-
deor causa intelligere, quod superiore anno, post-
quam Nilus abscēssit, pisces qui ova in cœno
pepererant, unā cū postremis abeant aquis, cir-
cumactō rursus anno, ubi aqua resagnauit, pro-
tinus ex his ouis gignuntur pisces. Quod ad pi-
scis attinet, ita habet. Viuntur Aegyptij, qui
palustria accolunt, unguento ex fructu sillicy-
priorū, quod appellant Aegyptij kiki. Hunc
in modū conficientes sillicypria hac, quæ apud
Græcos ultro nascuntur, ad ora fluminum sta-
gnorum

gnorumq; serunt, multum quidē fructum ferentia, sed graueolentem. Hunc ubi collegerūt, alij cōtusum ad ignem, alij in sartagine coquūt, & quod ex eo perfluit, excipiūt pingue quiddam, & nihilominus ad lucernas tam idoneū quā oleum, sed graueolentiam exhibēs. Sunt autem aduersus magnam vim culicum hac ab eis excogitata. Cum enim his qui supra paludes incolunt, munimēto sint turres, quas dormituri ascēdunt (nam culices uentus prohibet in altum uolare) alia sunt machinati qui intra paludes habitant: Singuli sua obtinent retia, quibus per diem pisces capiant, eisdem noctu utuntur cubili, in quo requiescunt. Circundatis illis, deinde operti somnum capiant: qui si in uestimento inuoluti, aut in sindone dormirēt, eos per ipsa indumēta culices morderēt, per retia uerō ne tantulum quidem mordere conātur. Naves eorum onerariae sunt factae ē spinio, cuius figura similitima est loto Cyrenaeo. & cuius lacryma gummi est. Ex hac spinio ligna concidunt, quae magnitudine bicubitali, tāquam lateritio opere componant, hunc in modum cōpingentes: Ligno cubitali circūdensos ac longos stipites appendūt: ubi hunc in modum cōpegerūt, desuper frequentia transtra extendunt. Cōmissuris nequaquam utiūt, sed introrsum cōpages iuncto innectunt. Gubernaculum scite faciunt, & hoc per nauē transit. Malo quoq; spinaceo, & uelu iuncea

utuntur.

wtantur. *Hæc nauigia contra flumē meare non possunt, nisi luculentus ingruat uentus, uerum à terra protrahuntur. Secundum decursum hoc pacto feruntur: Est ianua ex myrica facta, pumaminibus arūdinaceis strata, & lapis politus duorum ferè talentorum pondo. Huiusmodi ianuam sunt alligatam, in anteriore parte nanis sinūt deferri: lapidem uerò reuersum alio fune. Ita ianua impetu aqua insidete, protinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigijs est nomen. Lapis autem dum retrorsum trahitur, fundo admotus dirigit nauim. Horum nauigiorum ingens apud illos est copia, quorum quadam ferunt multa millia talentorum pondo. Cum regionem supergressus est Nilus, solæ urbes apparent, eatenus extantes, ut insulis. Aegæi maris fere asimiles esse uideantur. Nam cætera Aegypti, pelagus efficiuntur: ipsæq; urbes, quæ solæ extant, stationes nauium faciūt. Nec iam, cum hoc contingit, per alueum fluminis, sed per medium campi nauigatur. Ex Naucrate quidem Memphis uersus, non iam iuxta pyramides ipsas, sed iuxta acumen Delta & urbem Cercasorum. A mari autem & Canobo Naucrate uersus per campum, ad Anthyllam urbē uenies, & ad urbem quæ uocatur Archandri. Harum urbium Anthylla, quæ est insignis, datur peculiari in calceamēta uxori semper eius qui in Aegypto regnat, Quod factum est ex*

quo *Aegyptus* fuit ditionis *Persarum*. *Altera* uidetur mihi nomen habere ab *Archandro* *Danai* genero *Phihij* *Achai* filio. *Archandri* enim urbs nominatur. Quod si alius quisquam *Archander* esset, nequaquam *Aegyptium* nomen foret. *Haellenus* qua uidi, qua noni, qua interrogauit, dicta sunt. Hic pergam differere de *Aegypto* qua audiebam, addens aliquid quod ipse uiderim. *Mena*, qui primus apud *Aegyptum* regnauit, aiebant sacerdotes iunxisse pontibus *Nilum* ad *Memphim*. Nam cum, *Africam* uersus, totum praterlabi montem *Psammium*: & supra *Memphim* centum circiter stadia meridiem uersus aggesta humo ad anfractum fluminis arefecisse pristinum alueum. Ita flumē factō sibi aluco, per medium montium fluere. Ideo nunc quoq; sub *Persis* hic anfractus *Nili* tanquā coercitus fluat, magnis praesidijs custoditur quotānis obseptus aggeribus. Quos si refrigens flumen uelit ea parte redundare, omnis *Memphis* adibit periculum, ne aquis operiatur. Ab hoc *Mene*, qui primus extitit rex, id unde fluit amnis effectum terre stre, ibiq; ab eodem urbem hanc conditam, qua nūc *Memphis* appellatur (est enim *Memphis* in angustijs *Aegypti* sita) & exterius aquilonem uersus & uesperum, ex flumine effossum esse stagnum (nam ab aurora ipse *Nilus* arceat) & ab eodem in ea urbe extructum hoc templum.

plum Vulcani tum magnum, tum memoratu dignissimum. Post hunc recensiebant è libro sacerdotum nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot atatibus hominum, decem & octo fuissent Aethiopes, et una mulier alienigena. ceteri viri indigena. Mulieri qua regnavit, fuisse nomen idem quod regina Babylo-nica Nitocris: quam dicebant ultam fuisse fratrem, ab Aegyptijs, apud quos regnabat, interemptum: & sic ubi hunc interemerant, regnum ad hanc devulissent. Ultam autem fratrem, dolo multis Aegyptiorum absumptam. Nam extruxisse eam permagnum aedificiū subterraneum, per causam quidē novi operis, animo autem aliud agitantem: & conuocatis ad conuiuium multis, quos precipue nouerat fratris cadis autores fuisse, per occultum quendam specum immisisse flumen discumbentibus. Hac denum de illa referebant, praterquam quod ubi hoc fecisset, conspersisse eam multo cinere aedificiū, quo impunita esset. Aliorū autem regum nullum referebant clarum opus editum, nisi unius: qui postremus horum extitit, Mæris. Hunc enim aedificasse memoratu digna Vulcani uestibula, ad uentum aquilonem uergentia: & stagnum effodisse, cuius quot sint in ambitu stadia, posterius aperiam: & pyramides in ea extruxisse, de quarum magnitudine simul cum ipsius lacu, mentionem faciam. Hunc

itaque tantum operum edidisse, alios autem nihil profusus. Quos ego pratergressus, eius qui his successit, nomine Sesostris, mentionem habebo. Istum dicebant sacerdotes, primum longis navibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redigisse: progressumque longius, venisse in mare iam uadosum, & proinde non navigabile. Illinc ubi retro se ad Aegyptum recepisset, secundum sacerdotum commemorationem, coactis ingenti exercitu per continentem perrexisset: omnesque gentes, ut in quamque incidebat, subegisse. Et quasunque earum nancisceretur feroces & uehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cipros statuerebat, inscriptos literis sui nominis & patrie, & quae referrent ipsum illos ui subegisse. Quarum uero urbes nullo praelio nulloque negotio cepisset, his cipros inscripsit: tum eisdem literas, quas scripserat eis gentibus quae uiriles extiterant: tum muliebria genitalia, plannum facere uolens, illos handquaquam uiriles extitisse. Hac faciendo peregit continentem, donec ex Asia in Europam transgressus, Scythas subegit & Thracas, ad quos usque & non ulterius, mihi uidetur Aegyptius exercitus peruenisse. Quoniam in istorum terra tituli non ultra posui demonstrantur. Hinc digressus retro abiit, & posteaquam ad Phasim subsedit, quid deinceps, non habeo

habeo quod dicam, an ipse rex Sosostris, di-
 so suo exercitu, aliquantulum copiarum reli-
 querit ad eam regionem incolendam, an aliqui
 militum pertasi peregrinationis, circa fluvium
 Phasim substituerint. Nam Colchi videntur
 Aegyptij esse, quod ipse prius notum, quam ex
 alijs audivimus refero. Cuius rei cum mihi cupi-
 do incessisset ne utrosque percontarer, magis
 Colchi reminiscebantur Aegyptiorum, quam
 Aegyptij Colchorum. Dicebant tamen Ae-
 gyptij, se opinari Colchos è Sesostris esse exerci-
 tu. Ipse ex hoc coniecturam capiebam, quod
 atro colore sunt & crisso capillo: tamen hoc
 pro nihilo putari posset, cum & alij sint huius-
 cemodi: sed quod isti praeipue. Præterea quod
 soli omnium hominum Colchi & Aegyptij
 & Aethiopes, ab initio statim pudenda cir-
 cuncidunt. Nam & Phœnices & Syri, qui
 sunt in Palestina, didicisse id ab Aegyptijs,
 & ipsi consentur. Syri vero qui fluvium Ther-
 modontem & Parthenium accolunt, et horum
 contermini Macrones, à Colchis didicisse se
 aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt, qui cir-
 cunciduntur: & in hoc faciendo, agnoscuntur
 Aegyptij esse. Tamen Aegyptij atque Ae-
 thiopes, non queo dicere, utri ab utris didice-
 rint. Nam videtur esse perantiquum. Sed quod
 ex Aegypto, qui illic commercium habue-
 runt, didicerint, magnum mihi fit hoc testimo-

nium: quòd hi Phœnices, qui cum Græcia consuetudinem habent, non amplius circa virilia imitantur Ægyptios: sed eorum qui postea procreantur, virilia non circumcidunt. Agendum & aliud de Colchis dicam, eos esse similes Ægyptiorum. Hi soli atque Ægyptij linguam eadem ratione operantur: omnis utrorumque vita pariter & lingua consentanea est. Lignum autem Colchicum à Græcis Sardonium appellatur, cum illud quod ab Ægypto venit, appelletur Ægyptiacum. Titulorū, quos Sesostris rex Ægypti regionatim crexit, plerique iam incolumes non extant. Quosdam in Syria Palaestina ipse vidi inscriptos, tum quos dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque dua huius viri figura visuntur in petris incisa: una quidem quæ ex Epheso in Phocæam itur, altera verò quæ è Sardibus Smyrnæ versus. In quarum utraq; insculptus est vir magnitudine quinum palmorum, dextra spiculum tenens, sinistra arcus, ceteramque item armaturam, etenim Ægyptiacam & Æthiopicam gestans: & ex altero ad alterum humerū eūtes sacra litera, Ægyptiacè sunt incisa in hæc verba: HANC EG
REGIONEM MEIS OBTINVI HUMERIS. Quis tamen aut cuius fuerit, ab hac parte nō indicant, sed ab altera. Eam quidam conspiciant, Ætemnonis imaginem esse cōiectant.

multum

multum à veritate deficientes. Sesostrum Aegyptium sacerdotes hunc esse dicebam, reduntem, multosq; mortales earum gentium ac regionum, quas subegerat, reportantem. Eundem posteaquam ad Daphnas Pelusias se receperat, fuisse à fratre, quem Aegypto praefecerat, unà cum liberis inuitatum: & cum ille domum exterius materia circumstipasset, struemq; incendisset, re hunc intellecta extemplo cum uxore deliberasse (nam & uxorem secum duxerat) & ea suadente, ut duos è sex liberis super ardentem pyram extendens pontem faceret, super quos ipsi transeuntes euaderent, ita fecisse: & duobus filiis ita incensis, ceteros unà cum patre fuisse servatos. Sesostrum in Aegyptum reuersum, uisionem de fratre sumpsisse: quā uerò multitudine à terris in potestatem reductis abduxerat, ea usum in hac fuisse. Siquidem isti fuerunt, qui sub hoc rege immensa magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos petra-xerunt, quiq; ad diuortia aquarum, quae nunc in Aegypto sunt, cuncta effodienda sunt adacti, quia inuiti faciebant, ut Aegyptum primo equis & plaustris agendus ubiq; idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eodem tempore Aegyptus, quae omnis plana est, tamen iniquitabilis & plaustris inhabilis extitit, propter multiplices fossas uniuersa loca occupantes, quas ideo rex fodendas putauit, ut ciuitates

qua

qua non accolerent flumen, sed in medio *Aegypti* essent, refluo flumine non laborarent penuria aqua ad potandum, sed ea suppeditaretur è puteis. Hac de causa *Aegyptus* intercisae est, & ab hoc rege, ut dicebant, in omnes *Aegyptios* dispartita soli quadrati aqua portione nititum per sortem data. atq; hinc pronctus instituti, imposita certa pensione, quam illi quotannis soluerent. Quòd si cuius portionem alluvio ne flumen decursasset, is adiens regem, rei qua contigerat certiore faciebat, Rexq; ad praelium inspiciendum mittebat, qui metirentur quanto deterius factum esset, ut ex residuo proportionem taxatum necligal penderetur: atque hinc geometria orta, videtur in Graciam transcendisse. Nam polum & gnomonem, id est, normam, & duodecim dici partes à *Babylonys* Graci didicerunt. Solus hic *Aegyptius* rex imperio potitus est: *Aethiopia* monumentum quoq; sui reliquit ante adem *Vulcani* lapideas statuas, duas quidem tricenum, unam suam, alteram uxoris: quatuor autem nicenum cubitorum, totidem filiorum. Huic statua longo post tempore, cum *Darij* *Persae* statua anteponeretur, non tulit id sacerdos *Vulcani*, negans *Darium* tales res gessisse, qualis gessisset *Sesostrius* *Aegyptius*: quippe qui cum alias nationes non pauciores quam *Darius*, tum vero *Scythas* subegisset: eoque iniquum esse huius ante illius sisti donar

donaria, qui rebus gestis non esset illum super-
gressus. Hac locuto sacerdoti tamen ignovisse
Darium ferunt. Desuncto Sesoistre, regnum sus-
cepisse Pheronem eius filium, & hunc nullam
sumpsisse expeditionem, sed ei contigisse ut lu-
minibus caperetur. Idq; hac de causa: Cum flu-
men eo tempore copiosissimum manaret, ita ut
supra decem & octo cubitos rura transcende-
ret, vento ingruente, qui fluctus ciceret, ferunt
hunc regem facinus admisisse, quod sumptum
spiculum in medios fluminis hortices contorse-
rit, statimq; laborasse ex oculis, ac visum ami-
sisse, decennioq; cacum fuisse. Undecima autem
anno ex urbe Bui ei oraculum advenisse, iam
exactum esse tempus calamitatis: nisiq; ei re-
diturum, si oculos abluisse lotio mulieris, qua
ad suum solium virum accessisset, aliorum viro-
rum expertus. Et ante omnia urinam uxoris ex-
pertus, cum nihil amplius cerneret, ceterarum
deinceps urinam expertus, tandem vidisse. Ibiq;
omnes mulieres, quas fuisse expertus, prater
eam cuius lotio lotus visum recepisset, unam in
urbem coegisse, qua igitur ῥωλα, id est, rubra
gleba dicitur, & eas illic coactas cum ipsa ur-
be omnes concremassc: & eam cuius latio lotus
visum recepisset, uxorem duxisse. Atque ea
clade liberatum cum alia in alijs templis dona-
ria posuisse, omnia memoratu digna, tum ma-
xime memorabilia, ac spectaculo digna in tem-
plo 56

pla Solis, gemina saxa, quos obelos uocant, à
figura uerni centenùm cubitorum longitudinis,
octonùm latitudinis. Huic in regno successisse
dicebant uirum Memphitem, cui nomen esset
lingua Græca Proteus. Cuius nunc Memphi
uisitur fanum, decorum sanè, ac ualde adorna-
tum, ad australem partem templi Vulcani po-
situm, circumquaque Phœnicibus Tyrjs habi-
tantibus: qui locus omnis castra Tyrriorum ap-
pellatur. In hoc fano Protei est ædes, qua uo-
catur Veneris hospita: quam conjicio esse He-
lenes Tyndari filia: quia & apud Proteum
fuisse diuersatam audiui, & cognomine Vene-
ris hospita appellatam. Nam quacunque sunt
alterius Veneris templa, neutiquam hospita
appellantur. Et sanè percontanti mihi sacer-
dotes de Helena, referebant ita rem esse ge-
stam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena,
cum renauigaret domum, in mari Ægeæ uen-
tis cursu excussum in Ægyptiacum pelagus:
atq; illinc non remittentibus flatibus appul-
sum in Ægyptum, ad ostium Nilī, quod uo-
catur Canobicum atq; ad Taricheas. Erat in
eo littore quod nunc quoq; est, Hercules tēplum:
ad quod si quis cuiuscunq; hominis seruus con-
fugiens, capiat sacras notas, sese deo tradens,
cum nefas est tangere. Qua sanctio ad meā usq;
atatem prorsus immutata perseuerauit. Eam
templi legem mancipia Alexandri cum au-
dissent,

dissent, ab eo profugerunt: assidentesq; deo supplices, Alexandrum infimulabāt, eum destruetum uolentes: remq; omnem exponebat, ut circa Helenam gesta erat, & illata Menelao iniuria. Infimulabant autem de his apud sacerdotes, & apud huius ostij Nili prefectum, nomine Thonim. His auditis, Thonis quam rapidissime Memphim ad Proteum mittit hac nūtiatum, his uerbis: Peregrinus quidam genere Tencer, qui rem nefariam in Gracia perpetravit: quippe seducta hospitis uxore, quam secum ducens cum multis admodum opibus, in tuam terram uentis appulsus est: Virum'ne sinamus eum abire impune, an ea qua attulit secum eripiemus? Ad hac remissa Proteus qui dicebat: Virum istum, undecunq; is sit, qui rem nefariam in hospitem suum perpetravit, comprehensum ad me deducite ꝑ. ut quidnam dicturus est, sciam. Hoc ubi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, nauesq; eius distinctas: dehinc illum Helenamq; cum opibus, atq; etiam seruos Memphim ducit. Quibus omnibus representatis, Proteus percontatus est Alexandrum quisnam esset, & unde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus suum commemorauit, & patria nomen, & unde nauigasset, & quò. Sed interrogante Proteo unde Helenā accepisset, titubantem in loquendo ac tergiversantem coarguebant hi qui fuerant supplices, exponen

ponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiam tulit, inquit: Ego nisi magni interesse arbitrarer de peregrino aliquo supplicium capitis sumere, ad terram meam nētis appulso, supplicium pro Graco illo de te sumerē, omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti, à tuo ipsius hospite erepta uxor: neq; his contentus, cum ea abisti. Ne ne his quidem satis habens, compilata hospitii domo uenisti. Itaq; quoniam magni momenti esse duco necare hospitem, mulierē hanc atq; opes tibi ut abducas, non sinam, sed ego hac Graco hospiti reseruabo, dum ille ipse constituerit uenire ad ista reportanda: Tibi uerò ipsi, tuisq; conuictoribus, ut è mea terra in aliam triduo trāsferetis præcipio, alioqui uos pro hostibus persecuturus. Hūc Helena ad Protea aduentum fuisse, sacerdotes referebāt. Quam famam uidetur mihi & Homerus accepisse, sed quia non perinde decoræ res erat in carmine, alio loquēdi modo est usus, in quem transtulit, declarans se hunc fama sermonem notum habuisse. Id manifestum est, quòd in Iliade facit mentionem eiusdē erroris Alexandri: nec usquam alibi retractat Alexandrum ferentem Helenam fuisse abductum, & alibi errabundum Sidonem Phœnicia applicuisse. Meminit enim huius rei in laudanda uirtute Diomedis, ita uersibus inquit:

Picta

*Picturata inerant ibi pallia, opus mulierum
Sidonidum, quas ipse Paris formosus ab urbe
Sidonia duxit, sulcans freia lata carinis,
Cum retulit magnis Helenā natalibus ortam.
Meminit quoq; in Odyſſea his verſibus:*

*Hoc habuit Ione nata probū, praſensq; ne-
nenum,*

*Quod Polydāna ſibi Thonis donaverat uxor:
Aegypto qua terra ferax fert plurima
maxim,*

*Multa qdē pba, multa autē dānoſa nenuma.
Hac quoq; alia ad Telemachū Menela⁹ iquit:
Hunc etiā Aegypto dū me tenere teneri
Conātem, quibus haud tolerā ſolennia ſacra.
In his carminibus fatetur Homerus ſe noſſe er-
rorē Alexandri in Aegyptū. Eſt enim Syria
Aegypto contermina, et Phœnices (quorum
Sidon eſt) in Syria incolūt. Itaq; cum hi verſus,
cum nerō locus non minimū, imò maxime pro-
bāt Cyprios verſus non Homeri, ſed cuiuſpiā al-
terius eſſe: in quibus dicitur Alexander ex
Sparta Helenā ducens, triduo Rium perueniſſe,
ſecūdo vento uſus, ac tranquillo mari, cum id in
Iliade dicat, illum cum Helenā duceret, erraſſe.
Sed Homerus ut Cyprium carmē naſcitur. Cate-
rū, nūquid Graeci uana qua circa Iliū geſta me-
morarēt, nec ne, percōtanti mihi, ſacerdotes ita
reſpondebāt, ſemoniſſe ab ipſo Menelao, rapta
Helenā magnas Gracorū copias auxilio veniſſe
Mene*

Adenelao in regionem Tencriā : qua in terram egressa, locoq; cōmunito, miserūt Ilium legatos, cumq; eis et ipsum Menelaū isse. Hos postquā ingressi sunt mœnia, tum Helenam opesq;, quas Alexander furto asportasset, reposcisse, tum iniuria satisfactionem Tencros autem immo eadem narrasse, deinde et iuratos negasse habere se Helenam atq; opes de quibus arguerētur, sed ea in Aegypto esse omnia: neq; se iure reatum sustinere earum rerum, quas Proteus Aegyptius rex teneret: Gracos, cum se ab illis derideri arbitrarētur, ita obsedisse Iliū, donec expugnauerūt. Urbe capta, cum Helena non existeret, et eandem orationem quam prius, audirent Graci: ita demum habita prioribus verbis fide, ipsum Menelaum ad Proteum mittunt. Hic ubi ad Aegyptum peruenit, et ad Memphim nauiganit, exposita rei gesta ueritate, honorificentissimo hospitio exceptus, Helenamq; malorum immunem recepit, et insuper omnes pecunias suas. Et cum hac affectus esset Menelaus, tamen iniurius in Aegyptios exiit. Nam cum proficisci conaretur, nec per uentos posset, idq; iam diu, rem indignam excogitauit. Sumptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filijs, exelūq;, haruspicinam fecit. Quod ubi cum fecisse rescitū est, inuisus et exagitatus fuga in insulas Africa obiacentes. Et posteaquam se contulit, nihil amplius quod na-

ferrent

ferrent *Aegyptij* habebant. Atq; horū alia,
qua ex historijs nosse dicebant, alia apud ipsos
gesta, vel magis habere comperta. Itac aiebant
Aegyptiorum sacerdotes. Ego uerò ad ea qua
de *Helena* commemorata sunt, et ipse adycio
hoc coniecit: Si intra *Ilium* fuisset *Helena*,
utiq; fuisset *Gracis* tradita, siue uolente *Alex-*
andro, siue inuito. Neque enim ita despiciebat
Priamus, aut alij eius propinqui, ut suis ac li-
berorum corporibus, atque citam urbe pericli-
tari uellent, quo *Alexander* *Helena* conu-
bernio potiretur. Quod si, inter initia ita san-
sissent, non tamen id fecissent, posteaquam cum
multi aliorum *Troianorum*, tum uerò *Priami*
filiorum duo, tres uel aut plures pericrant cum
Gracis praeliātes, si quid referentibus credi uer-
sificatoribus debet. Qua cum contingerent, ego
crediderim *Priamum*, uel si ipse in contubernio
habuisset, *Achais* redditurum fuisse, cupiditate
re praesentia mala deuotandi. Neque uerò re-
gnum ad *Alexandrum* erat perueniturum, ut
iam sub eo res essent seniore *Priamo*, cum *He-*
ctor et uau maior, et uirtute praestantior quàm
ille, regnum esset defuncto *Priamo* susceptu-
rus: quem haudquaquam fratri iniuste agenti
indulgere, cum praesertim tanta mala propter
eum, tum priuatim ipsi, tum ceteris *Troianis*
omnibus euenirent. Sed quia nec poterant red-
dere *Helenam*, nec uerum dicentibus eis *Grac-*

ci fidem habebant, damonio (ut quod sentio dicam) disponente, ut funditus euerſi planum facerent hominibus, magnarum iniuriarum magnas à dijs eſſe ulſiones. Et hac quidem, ut mihi uidentur, diſta ſunt. Proci autem regnum dicebant ſuſcepſiſſe Rhampſinitum, qui memoriam ſui reliquit neſtibula ab occaſu ſpectantia templum Vulcani, & è regione neſtibulorum ſtatuit duo ſimulacra quinum & nienum cubitorum longitudinis : quorum quod aquilonem ſpectat, id aſtatem : quod auſtrum, id hyemem Aegyptij uocant, præpoſtere facientes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuiſſe, quam nemo regum, qui deinceps ſcripti ſunt, ſuperare poterit, ac ne proxime quidem accedere. Et cum in into tam pecuniam collocare uellet, adificium extruxiſſe lapideum, cuius parietum unus in exteriorem adiuu partem pertingebat : ſed ſtructorem inſidiantem hoc fuiſſe machinatum. Is unum è lapidibus ita ſtruxit, ut è pariete facile tolli a duobus uiris, atque adeo ab uno poſſet. Adificio abſoluto, regem in eo pecuniam repoſuiſſe. Interiecto tempore, ſtructorem illum, cum eſſet uita exceſſurus, uocaſſe ad ſe filios (nam duos huic fuiſſe) cuiq; narraſſe, ſe illis proſpicientem, ut aſſuenter uitam degerent, aſtute adificaiſſe regis ararium : denique omnia illis expoſuiſſe plane, menſurasque ad la

ad lapidem amouendum docuisse ac tradidisse, qua filij obseruantes, regij ararij quastores forent. Patre uita functo, hand in longum filios rem distulisse. Noctu enim ad regiam accedentes, lapidem adificij inueniunt nullo negotio amouisse, multumq; pecunia expilasse. Cum autem rex forte fuisset adificium ingressus, uideretq; uasa nummarum imminuta obstupuisse: nec habuisse quem insimularet, cum & signa salua, & adificium obseratum esset. Vbi iterum ac tercio aperienti minor assidue pecunia apparebat, hoc fecisse, ne fures cum furto abirent. Laqueos faciendos curasse: & eos circa uasa, in quibus pecunie inerant, collocasse. Fures quemadmodum superiori tempore cum uenissent, & aliter eorum penetrans ad uasa recta perrexisset, cum fuisse laqueo retentum: & ubi agonia quo in malo esset, protinus fratrem uocasse, & presentis conditionis sua certiore fecisse: insussisseq; ut quam celerrime introgressus sibi caput abscinderet: ne ipse conspectus agnitusq; quis esset, etiam illum uita perderet. Qui cum uisus esset probe dicere, fratrem ei obsequentem ita fecisse: & adaptato lapide domum abisse, fratris caput asportantem. Vbi dies illuxit, ingressum in adificium regem expauisse, cernentem corpus furis in laqueo sine capite, & adificium incorruptum: nullumq; neque ingressum, neque egressum habens. Ita abisse.

atq; ita faciendum statuiffe, ut furis cadauer è muro suspenderet: custodesq; illuc apposuisse, infosos, ut si quem plorantem aut miserantem animaduertissent, eum ad se perducerent. Suspenso cadauere, matrem indigne tulisse: allocutamq; filium qui supererat, impetrasse ut quacunq; ratione machinari posset, corpus fratris resolveret asportaretq;. Id si negligeret, minatam se regem esse adiuturam ad eum indicandum, quod pecunias regias haberet. Aduersus hanc eum filius multa uerba faceret, nec persuaderet, quòd illa rem grauiter accipiebat, eum talem rem fuisse commentum: Instratis asinis utres uino completos imposuisse: & postquam agendo asinos iuxta custodes fuit ante suspensum cadauer, reuulsis ligaculis, duos tres uel pedes resoluisse: & cum uinum proflueret, tum caput cadentem uehementer uociferatum, tanquam nescientem ad utrum prius asinorum se conuerteret. Custodes cum multum uini profluere uiderent, concurrisse cum uasis in uiam: & id quod proflueret lucrifacientes comporzare. Isto simulata iracundia omnibus maledicente, aliquantoq; post illis consolantibus, hunc finxisse se mitigatum, & ab irascendo desisse. Tandem seduxisse è uia asinos, atq; instruxisse: & cum plura uerba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem lacefferet, ut risum eliceret, donasse illis uinum ex utribus.

Atq;

Atque eos illis ut erant discumbentes potare
constituisse, prehensantes hominem ac iubentes
ut secum ad compotandum maneret. Atque
istum obsecutum remansisse. Et cum inter po-
tandum comiter acciperetur, donasse insuper
alterum utrem: ita se nino ingurgitantes custo-
des, admodum remulentos esse factos, somnoque
oppressos, ibidem ubi potauerant obdormisse.
Istum ubi multum noctis erat, tunc corpus fra-
gis dissoluisse, et custodem malas dexteras in
contumeliam derasisse, et asinos imposito ca-
dauere domum versus agnasse, excontumque im-
poria matris. Regem, ubi ei renuntiatum est,
furem cadauer surripuisse, acerbe tulisse. Et
cum uellet quoquomodo inuenire quisnam esset
ista machinatus, hoc fecisse, quod apud me
caret fide. Filiam suam domi prostituisse, iussam
omnes indifferenter excipere: sed priusquam
coirent, adigere ad sibi dicendum, quidnam
inuita esset actum a se solernissimum ac sce-
lestissimum: et qui narraret qua circa furem
acta essent, cum comprehenderet, neque exire
permitteret. Cum itaque filia patris imperia fa-
ceret, furem quod audisset, quamobrem ista fie-
rent, cupientem euadere uersutiam regis, hoc
egisse: Recentis mortui amputatam ex hame-
ro manum sub pallio ferentem esse: atque in-
gressum ad filiam regis, cum interrogatus esset,
eadem qua ceteri, enarrasse, scelestissimum per-
petrasse.

petrassse, quòd fratris in arario regis laqueo capiti caput amputasset. Solertissimum autem, quòd cadaver fratris suspensum resolvisset, custodibus prius ebris factis. Illam cum hac audisset, manum in hunc iniectisse, eiq; furem in tenebris manum mortui porrexisse. Quam mulier cum apprehendisset, manum se huius istius tenere rata, istum per fores se praripuisse, muliere delusa. Postquam et hac renuntiata sunt regi, stuporem incussisse, tum astutiam, tum audaciam hominis. Ad extremum dimissis per omnes urbes nuntijs, regē edixisse, non modo veniam, sed etiam magna munera manere furem, si in conspectum ipsius veniret: ita furem fide habita, ad eum venisse: eiq; Rhampsinitum magna viri admiratione ductum filiam suam collocasse, tanquam ex omnibus mortalibus plurima scienti. Nam Aegyptios quidem ceteris, hunc autē Aegyptijs antecellere. Post hac aiebant regem hunc descendisse niuum sub terram, eò ubi Graci opinantur sedes infernas esse: et ibi cum Cerere alea luisse: et aliquando victorem, aliquando victum fuisse: et sursum iterum fuisse reuersum, munus ab ea obtinente manile aureum. Quod tempus à Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud Aegyptios. Idq; ego ad meam memoriam scio obseruatum. Verum an ob id sic feriatum sunt Aegyptij, asserere non possum, sed sacerdotes palatium

linum quoddam, quod intra unū diem detexerunt, uni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem pallium ubi in viam deduxerunt, qua fert ad Cereris templum, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentem aiunt, à geminis lupis agi ad Cereris templum, quod ab urbe viginti stadia abest: & rursus à templo in eundem locum à lupis reduci. Quæ ab Ægyptijs referuntur, cuicunque credibilia videtur, is eis utatur. Mihi autem in omni sermone constitutum est, ea scribere quæ audita cognovi. Inferorum principatum tenere Cererem & Liberum, Ægyptij aiunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis esse immortalē, quæ de mortuo corpore subinde in aliud atque aliud corpus, ut quodque gigneretur, immigraret. Atque ubi per omnia se circumtulisset, terrestria, marina, volucra, rursus in aliquod genitum hominis corpus introire. Atque hunc ab ea circumitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationem sunt à Græcis qui usurpauerint tanquam suam ipsorum, alij prius, alij posterius. Quorum ego nomina sciens, nō duco scribenda. Ad Rhampsinitum usque regem atebant in Ægypto vixisse sanè ius omne. Post hunc autem qui in regno successit, Cheopem in omne flagitiū fuisse prolapsū. Omnibus namque cum templis obsecratis, ante omnia Ægyptijs ne sacrificarent

interdixisse. Deinde iussisse, ut in suis ipsius operibus exercerentur. Alijs, ut ex lapidicinis Arabici montis saxa exciperent, & illinc ad Nilum usque protraherent. Alijs, ut transmissio flumine, illa acciperent, & ad montem, qui dicitur Africanus, traherent. Faciebant autem opus circiter decem myriades, id est, centum millia hominum, ternis semper mensibus singula. In ea via populus dum trahendus saxis atteritur, doctum tempus triuit, quod non magno minoris operis mihi videtur, quam pyramidem extruxisse. Cuius longitudo est quinque stadiorum, latitudo decem passuum, altitudo ubi maxima est, octo passuum, lapide polito & animalibus insculpto. In hac decem annos fuisse consumptos, & in subterraneis adibus in tumulo, supra quem pyramides stant, quas fecit sibi pro sepulchra, in insula intromisso per fossam Nilo. Verum in pyramide hac annos viginti absumptos: cuius singula frontes (nam est forma quadrata) sunt octogenum ingerum pari altitudine, saxis dolatis, decentissimeq; coagmentatis, quorum nullum est minus triginta pedum. Est autem extructa hac pyramis in speciem graduum, quas quidam schalas, quidam arulas vocant. Posteaquam eam principio talem fecerunt, auollebant reliquos lapides breuibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinem gradatim leuantes. Vbi super

super hunc gradum lapis erat, super alteram machinā imponebatur, quæ in ipso primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quot ordines graduum, totidem machinæ erant, siue eandem machinam, quæ una & facilis ad ferendum esset, transferebant ad singulos ordines, quoties saxum amovebantur. Dictum sit à nobis de utraque, quemadmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quæque ex pyramide, ut erat altissima: deinde gradatim sequentia, nonisime uerò quæ solo sunt iuncta & infima. In ipsa Pyramide literæ Aegyptiaca scriptæ, indicant quantum sit erogatum in operarios pro apio, cepis, & alijs, quod interpret earum literarum (ut probe reminiscor) aiebat in summa mille & sexcenta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet, quantum in alia credibile est fuisse consumptum, uel in ferramenta, uel in cibos, uel in uestiarum operariorum? Atque per id quod dixi tempore opera extruebant. Alio item tempore (ut ego opinor) lapides excidebant, atque portabant, & alio non exiguo subterraneam fossam effecerunt. Propter quod eò flagitiū deuenisse Cheopem, ut pecuniæ defectus, filiam suam in quodam edificio prostituerit, imperans quantumcunque faceret quæstum. Non enim quantum dicebatur. Eamq; cum patris iussa fecisse, iam uerò

nerò priuatim de relinquenda sui memoria cogitasse. Naque singulos ad se intrantes orasse, ut sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuisse pyramidem, qua stat in medio trium in conspectu pyramidis magna, cuius unumquodque latus sesquinggerum est. Quinquaginta annos regnasse hunc Cheopem Aegyptij dicebant, eoq; defuncto accepisse regnum fratrem Cephrenem: Et hunc eodem instituto usum cum in alijs, tum nerò in facienda pyramide, non tamen qua ad magnitudinem fraterna accederet. Eas nanque Et nos fuimus dimensi. Nam subterranea non subsunt adificia, neque per fossam deriuatus in eam Nilus, quemadmodum in alteram influit, sed extructo anfractu introrsum insulam circūlis, in qua situm esse ipsum Cheopem aiunt. Fulxisse tum ex Aethiopico lapide uersicolore primum domum, quadraginta pedibus depressiorem altera, sed habentem idem quod grande adificium, magnitudinis. Stant autem super eundem tumulum amba, centum ferè pedum celsitudinis. Sed Et quinquaginta annos regnasse Cephrenem aiebant. Ita centum et sex anni supputantur, quibus Et Aegyptij in omni calamitate uersati sunt, nec templa aperta, sed semper fuerint occlusa. Hos reges Aegyptij pra odio ne nominare quidem uolunt, sed eorum pyramides nocant pastoris Philistio-

nis.

vis, qui ea tempestate pecudes per hac loca
pascibat. Post hunc regnasse in Aegypto di-
cebant Mycerinum Cheopis filium, cumq; pa-
terna perosum facta, & templa rescrasse, &
populo ad ultimum calamitatis afflicto fecisse
potestatem res agendi & sacrificandi: quin-
etiam super omnes reges institutam exercuisse.
Quo nomine ex univrsis regibus hunc Ae-
gyptij maxime predicabant: tum ob alia qua
bene indicabat, tum vero quod conquerenti de
ipsius sententia, de suo donabat, ut indigna-
tioni hominis satisfaceret. Cum esset in ciues
ita clemens Mycerinus, atque ita studiosus,
principium ei malorum contigisse obitum filia
qua dami unica soboles erat. Qua clade supra
modum dum doleteret, nulloq; filiam excellen-
siori aliquo genere sepelire, quam ceteri, fe-
cisse ligneam bonam uacuam, quam cum in-
aurasset, in ea filiam sepelisse defunctam. Neq;
humo bos hac condita est, sed ad meam usque
memoriam in propatulo fuit in urbe Sai apud
regiam, in conclavi quodam exornato posita.
Cui singulis diebus amnisarii odores inferun-
tur: noctibus autem perpetuo incensa lucer-
na astat. In altero contiguo conclavi imagi-
nes stant concubinarum Mycerini: ut in urbe
Sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, id
est, grandia simulacra, circiter viginti, è li-
gno fabricati, nudi plerique: qui quarum sine
mulierum

mulierum, non possum dicere, præterquam quæ
narrantur. Sunt qui de hac boue & colossia
hac referant: Mycerinum amore filia sua ca-
ptum, nūm ei intulisse: deinde istam cum præ-
mœrore se suspendisset, patrem in hac boue se-
pelisse: matrem autem manus ministrarum,
quæ filiam patri prodidissent, præcidisse: &
nunc earum hæc esse simulacra eius mali, quod
nina passæ fuissent. Hæc (ut ego opinor) dicunt
nugatores, ut alia, ita & de manibus colos-
sorum: quippe quas ipsi uidimus temporis diu-
turnitate delapsas, quæ ad meam usque æta-
tem ad pedes eorum strata uisibantur. Hos
quoque cum ceterum corpus operata est Phœni-
eco pallio, tum uerò cervicem & caput crasso
admodum auro. Cuius inter media cornua cir-
culus annexus inest, soli assimilatus. Neque
stans est bos, sed in genna cubans, magnitudi-
ne quanta est grandis uacca. Effertur autem
è conclauis quotannis. Et postquam Aegyptij
uerberarunt deum quendam, quem in tali ne-
gotio non puto mihi nominandum, tunc & bo-
uem in lucem proferunt. Aiuunt eam orasse pa-
trem Mycerinum, ut defuncta quotannis se-
mel solem intueretur. Huic regi, post calamita-
tatem filia, secundo loco hæc accidisse: Ex ur-
be Buti uenisse oraculum, fore ut sex omnino
annos uiueret, septimo defuncturus. Id hunc
agere ferentem, uicissim misisse ad oraculum con-
tunc

*tumeliosas querimonias: quòd, cùm pater saeu-
 cy patruus, qui decorum immemores, templa
 elauferant, hominesq; perdiderant, tandiu mi-
 nissent, ipse pie faciens tam cito foret uita de-
 functurus. Rursus ei uenisse dicuntur ex oracu-
 lo responsa, ea propter ipsum propere uitam fir-
 miturum, quòd non id faceret quod deberet.
 Oportere enim Aegyptum centum quinquaginta
 annis affligi, idq; duos, qui ante cum fuisset,
 reges didicisse, ipsum uerò nequaquã. Hac
 ubi accepit Mycerinus, se iã numinibus dam-
 natum, lucernas fecisse permultas: quibus cum
 noctesceret, accensus, potaret ac se oblectaret:
 neq; diu neq; noctem intermittens, quin per pa-
 ludes perq; nemora uagaretur, usq; audiretur
 iuuenilibus in rebus studiosissime uersari. Hac
 idcirco excogitauit, quòd uellet oraculum con-
 uincere mendacij, ut duodecim pro sex fierent
 anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidem cy-
 hic reliquit longe minorem paternam, micenis pe-
 dibus ex omni parte (nam est quadrangula-
 ris) breuiorem quæ trium iugerum ad medium
 usque, Aethiopico ex lapide. Hanc quidam
 Graecorum uolunt esse Rhodopis mulieris pro-
 stantis, non rectè sentientes: qui ne nosse qui-
 dem uidentur quanam fuerit Rhodopis, de qua
 loquuntur. Neq; enim talem pyramidem illam
 sibi facere dedidisset, in qua talentorum in-
 finita (ut sic dicam) millia consumpta sunt.*

Ad hac non istius, sed Amasis regis temporibus Rhodis floruit. Multis enim post hos reges annis, qui istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis Samii, ex urbe Valseani, consenua Aesopi fabularum scriptoris (nam et hic Iadmonis fuit) postquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem cum saepenumero Delphi ex oraculo pronuntiarent, si quis sumere pœnas uellet animæ Aesopi, alius nullus extitit qui sumere uellet, nisi Iadmonis ex filio nepos alius Iadmon. Ita ut Aesopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in Aegyptum abiit, portata Xantho Samio, profecta illuc ad quæstum faciendum. Magna pecunia fuit redempta à Charaxo uiro Mitylæno Scamandronymii filio, Sapphus poematum cōditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacla est, et in Aegypto remansit: gratiosaq; uehementer effecta, ingentes opes comparauit, quæ Rhodopen transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendam ascenderent. Ex quarum opum decima parte, cuiusque etiam hoc uolenti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam. Nam cum optaret memoriam sui in Græcia relinquere, fecit opus, quod ab alio excogitatum non esset neque donatum, idq; donauit in templo Delphico monumentum sui. Et decima enim suarum opum,

tot è ferro atrua ad bonos torrendos fecit, ad
 quot facienda sufficeret decima ipsa, quã Del-
 phos misit: qua nunc quoq; posita sicut è regio-
 ne templi post aram, quam Chij donauerunt.
 Gaudent autem quoddammodo in Naucratis pro-
 stibula fieri gratiosa. Nã hac de qua mentio ha-
 betur, adeo nobilitata est fama, ut nemo Græco-
 rum nõ edidicerit Rhodopis nomen. Alterius
 quoq; qua posterior fuit, nomine Archidice,
 fama per Græciam celebris exitit, sed minus
 quàm prioris: cuius amore Charaxus insaniens
 Athenen redijt, ut meminit Sappho, conui-
 cys eam insectata. Et de Rhodope quidẽ hæte-
 nus. Post Mycerinũ autem Aegypti regẽ dice-
 bant sacerdotes Asychin, eumq; fecisse Vulca-
 no porticum ad solem orientẽ, longe pulcherri-
 mam, longeq; maximã. Habere enim ubiq; cũ
 figuras insculptas, sum aliã infinitam edificio-
 rum speciem. Illud uerò maximum ab hoc rege
 fuisse factum, ut cũ uehementer laboraretur ex
 are alieno, legem hanc Aegyptijs promulga-
 uerit, ut isa demum quis pecuniam mutuo acci-
 peret, si cadaver patrii pignori traderet. Itaq;
 ad hãc legem adiecisse, ut penes creditorẽ esset
 potestas omnis sepulcri debitoris: utq; hac ir-
 rogaretur multa pignus deponenti, cui si dissol-
 uere as alienum recusaret, fas non esset sepeliri,
 aut in paterno, aut ullo in alio sepulcro: ac ne
 alium quidem ex seipso progenitorũ sepultura

mandare. Tunc præterea regem superiores, an-
 te cellendi cupidum, reliquisse memoriâ sui py-
 ramidē lateritiâ, incisus lapide literis in hæc
 verba: NE ME CÆTERIS PYRAMI-
 DIBVS COMPARES, QUI TANTVM
 ILLIS PRÆCELLO, QVANTVM
 IVPITER CÆTERIS DIIS. NAM
 FVNDVM LACVS CONTO VERBE-
 RANTES, QVOD LVTI CONTO AD-
 HAERESCEBAT, ID COLLIGEN-
 TES, ME COMPOSVERVNT, ET
 IN TALEM MENSVRAM REDE-
 GERVNT. Atq; id demum operis hunc re-
 gem edidisse: Post hunc regnasse cacum quen-
 dam ex urbe Aynsi, nomine Aynsim. Atq;
 eo regnante, excurrisse in Aegyptum magna
 cum manu Aethiopum Sabacum regem: Et
 cū cacus hic fuga se in palustria proripuisset,
 illum regnasse in Aegypto quinquaginta an-
 nos: idq; intra tēpus ista edidisse: Quoties A-
 gyptiorum quisquam aliquid deliquisset, nemi-
 nem voluisse morte afficere: sed pro sui quenq;
 delicti magnitudine, damnare ad agendam cer-
 tam mensuram aggerū ad urbem, unde quisq;
 incolentium erat. Atque ita urbes sunt etiam
 sublimiores effecta. Nam primum humus agge-
 sta fuerat ab his qui sub rege Sesostre rinos effo-
 derant: iterum sub rege Aethiope valde sunt
 urbes facta excelsa, cum cætera quæ in Aegy-
 pto

pro sunt, iam vero (ut mihi videtur) Bubastis
 urbs, ubi precipue terra exaggerata. In qua ur
 be templum est Bubastis, qua nostra lingua di
 citur Diana, annuū maximè memorabile. Quo
 est alia sunt tum grandiora, tum sumptuosio
 ra, nullum tamen est aspectu incundius. Id uia se
 habet. Cetera prater accessum insula est: cuius
 ad ingressum usque duo è Nilo fluentia vicina
 currunt, nec confluunt, hinc atq; illinc praterflue
 ntia, centum utrunq; pedum latitudinis, arbori
 bus innumbrata. Eius uestibulum decem passi
 bus sublime est, figura senium cubitorum ador
 natum. Id templum in media urbe situm, undiq;
 circumuentum oculis subiicitur. Nam cū urbs
 sit aggesta terra sublimis, templum quomodo
 dū a principio conditum, nec loco motum, pro
 speculo est. Illud maceria figuris excelsa am
 bit. Inscius delubrum, ingenti procerissimis ar
 boribus manu confitis luco ambiēte, in quo de
 lubro statua est. Longitudo templi quoquò ner
 sus unius est stadij. Ab eius ingressu uia per fo
 rum orientem uersus, qua fert ad Mercurij tem
 plum, tria circiter stadia longitudinis & qua
 snor ingereū latitudinis strata lapide est, utrinq;
 arboribus manu confitis in cælū cunctib⁹. Atq;
 hunc quidem in modum tēplum habet. Verum
 se ita ad extremum liberatos Aethiope refere
 bant, quod ille per quietē oblata sibi uisione, su
 ga se mandauerit. Visus est sibi uidere quendā
 p a astantem

astantem, qui suaderet ipsi, ut congregatos cum
 illos Aegyptii sacerdotes incideret medios. Hae
 eū visione conspecta dixisse, videri sibi deos de-
 monstrare causam, ut piaculo in sacro commissi,
 aliquid cladis aut à dijs, aut ab hominibus ac-
 ciperet: se uerò nequaquā ista facturū, sed ab-
 turum: quoniam excessisset iam tempus, quod
 ipsi à dijs natiuitatū esset, quousq; foret in Ae-
 gypto regnaturus. Etenim cum in Aethiopia
 ageret, oraculis quibus utuntur Aethiopes,
 respondērat deus, fore, ut is in Aegypto quinquā-
 ginta regnaret annos. Id tēpus cum excessisset,
 & uiso insomniā perturbatus esset Sabacus, ul-
 trò ex Aegypto concessit. Eo profecto ex Ae-
 gypto rursus caciū ē palustribus egressum acce-
 pisse imperiū: ubi quinquaginta annos habitans,
 insulā cinere atq; humo exaggerauit. Nam ne-
 quisq; Aegyptiorū iussus illuc ibat portans fru-
 mentum, ei mandabat, ut etiam Aethiope ad
 se dono etiā cinerem ferret. Hanc insulā nemo
 ante Amyrtam inuestigare potuit, sed septim-
 gentis & amplius annis superiores Amyrtae
 reges nequierunt eam inuenire, cui insula nomē
 est Elbo, decem omnino stadiorum magnitudi-
 nis. Post hunc regnasse sacerdotem Vulcani, no-
 mine Sethon, eumq; bellatoribus Aegyptijs
 abusum fuisse, contemptui habens tanquam sibi
 non opportunos, et cū alijs ignominijs affecisse:
 eum uerò agris exuisse, quibus fuerat à superis
 uisus

vrbus regibus singuli donari duodenis. Ex quo
 factum est, ut cum postea Sanacharibus Ara-
 bum Assyriorumq; rex, cum magnis copijs in-
 nassisset Aegyptū, noluerint ei opitulari Tunc
 sacerdotem consilij inopē, in cœnaculum se com-
 tulisse: ibiq; apud simulacrū cōplorasse, quanta
 pati periclitaretur: eiq; inter lamentationem
 obrepfisse somnū: & inter quietem visum asla-
 re deum exhortantem, nihil eum molestū passu-
 rum, si copijs Arabum obuiam iret: se enim am-
 xiliarios ei missurum. His in somnis fictum sa-
 cerdotē, sumptis Aegyptiorum hiis qui secum
 uellent, castra in Pelusio posuisse. Hac enim
 Aegyptus inuaditur. Nec eum fuisse quem-
 piam bellatorum secutum, sed institores, & ope-
 rarios, & forenses homines. Et cū peruenissent
 noctu, effusam ipsis hostibus uim agrestiu mu-
 vim: qui illorū tum pharetras, tum arcus, tum
 scutorū habenas abederunt, ita, ut postera die
 hostes armis exuti fugā fecerint, multis amif-
 sis. Eoq; nunc iste rex in templo Vulcani lapi-
 deus stat, manu murem tenens, atq; hac per li-
 teras dicens: IN ME QVIS INTVENS,
 PIVS ESTO. Ad hunc usq; narrationis la-
 cum & Aegyptij & sacerdotes reserebant,
 demonstrantes a primo rege ad Vulcani sacer-
 dotem hunc, qui postremus regnavit, progenies
 hominū fuisse trecentas quadraginta una, & ta-
 tidē interea pontifices, totidēq; reges. Tercenta

progenies idem quod decem milia annorū pol-
lent. Nam tres virorum progenies, centum an-
ni sunt. Ex quibus una & quadraginta, qua
reliqua sunt ultra treccentas, sunt anni mille tre-
centi quadraginta. Ita intra decem millia tre-
centosq; & quadraginta annos, negabant ul-
lum dum forma humana exstitisse: ac ne in re-
gibus quidem Aegypti, qui aut prius, aut po-
sterius existerint, aliquid tale dicebant fuisse:
sed intra hoc tempus quater solem praece cōsue-
tudinem fuisse ortum. Bis quidem illinc exortū,
ubi nunc occidit: bis autem unde nunc oritur,
illuc occidisse: nec tamē sub hac aliquid in Aē-
gypto esse immutatum, non ea quae fluminis
ipsis proueniunt, non ea quae circa morbos, aut
qua circa mortes eueniunt. Atq; ante Heca-
taeum sermonum scriptorem, apud Thebas ori-
ginem generis sui recensentem, ac progenitores
familiae suae repetentem, ad sextumdecimū deū.
Sacerdotes Iouis tale quiddam fecerāt, et mihi
non recensenti originem familiae meae, introdu-
cto in quoddam grande coenaculum, numeran-
do demonstrabāt tot ē ligno colassos quot dixi.
Ibi nanq; stabant pontifices sub imagine nira,
qua quisq; uixerat. Enumerantes itaq; sacer-
dotes, ostendebant mihi unumquēq; eorū esse
filium proxime defuncti sacerdotis, imagines eo-
rū singulas gradatim peregrinando, donec omnes
exposuerūt. Atq; Hecataeo originē suā recen-
senti,

frui, & ad sexdecimū deum referenti, occur-
rebant ē diverso progeniē recēdentes, & in enu-
meratione non admittentes id quod ab illo di-
ceretur, hominem progenerari ē deo. Occurre-
bant autem in repetenda progenie hunc in mo-
dum, quod dicerent unicuiq; colossorū fuisse Pi-
romin ex Piromi genitū, donec trecentos qua-
dragintaquinq; cōmemoraret: Piromin assidue
ex Piromi procreatum, nō referentes ad deum
illos aut ad heroa. Est autē Piromin Graca lin-
gua expositum καλὸς κἀγαθός, id est, honestus
& bonus. Eos itaq; quorū imagines erant, de-
monstrabant tales omnes extitisse, sed multū a
dijs distantes. Priores tamē his viris fuisse deos
in Aegypto principes, nā cum hominibus ha-
bitantes, & eorum semper unū extitisse domi-
natorem: & postremū illic regnasse Orū Osiris
filium, quem Graci Apollinē nomināt. Hunc
postquam extinxit, Typhonem regnasse in A-
gypto postremum Osiris Graca lingua est Dio-
nysius, id est, Liber. Atq; apud Gracos nonissi-
mi deorum esse censentur Hercules, Dionysius,
& Pan. Ad apud Aegyptios Pan vetustissī-
mus, est etiā ex octo dijs, qui primi dicuntur, Her-
cules ex his qui duodecim: Dionysius ex his qui
tertiū vocatur, ab illis duodecim procreati. Ad
Hercule autē quārum annorū ad Amasim re-
gā esse ipsi Aegyptij aiūt, superius à me patefa-
ctū est. Ad Panē natū plus annorū esse dicitur,

minimum inter hos à Dionysio: quanquam ab
 hoc ad Amasim regem quindecim millia an-
 norum supputantur. Et hac Aegyptij pro cō-
 peris assenerant, seq; scire assidue supputādo,
 semperq; annos describendo. Igicur à Dionysio
 quidē, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad
 ad meam aetatem sunt anni ferme mille sexcen-
 ti. Ab Hercule uerò Alemena filio, ferme non-
 gēti. A Panē autem Penelopes (ex hac enim
 & Alcouriō Pan genitus dicitur à Gracis)
 minor annorū est, quam a bello Troiano, oclim-
 genti ferē ad me anni. Verum horū probabilius
 sibi uidetur, eo quisq; utatur licet: mihi autem
 de his recepta opinio probatur. Nam si & isti
 in Gracia cum celebres fuissent, tum senuissent,
 quemadmodū Hercules ex Amphitryone ge-
 nitus, Dionysius ex Semele, et Penelope natus,
 dixisset aliquis & hos alios habere illorū deo-
 rum nomina, qui prius geniti fuerāt. Nūc Gra-
 ei aiunt Dionysium statim editum ab Ione in-
 sutum in sinu matris, portatumq; in Nyssam, qua est
 super Aegyptū in Aethiopia. De Panē ne
 habent quidem quod dicāt, ubinam à partu sit
 educatus: ex quo sit mihi manifestum, Gracos
 audiuisse posterius horum, quam aliorū deorū
 nomina: & ex eo tēpore illorū progenies recen-
 sisse, quo primum eos audierāt. Atq; hac qui-
 dem Aegyptij aiunt. Quae uerò ceteri homi-
 nes cum Aegyptijs consentientes memorant in
 hac

hac regione fuisse gesta, hac iam explicabo, ali-
 quid etiam his que ego nidi conferentibus. Post
 Vulcani sacerdotem regem sum, Aegyptij li-
 bertatē adepti, duodecim sibi reges (nullo ete-
 nim temporis momento poterant sine rege. nine-
 re) deligunt, in totidem partes omnem Aegy-
 ptum distinguentes. Et si iunctis inter se affini-
 tatibus regnabant, patellionibus initis ne mutuo
 auferre imperiū conaretur, neque quis plus alio
 quippiam obtinere quareret, sed ut essent inter
 se quāto amicitissimi. Atque ea de causa has pa-
 telliones arctius accuratasque iniierūt, quod eis in-
 ter initia simulatque tyrannides inuascrūt, respo-
 sum fuerat, qui in templo Vulcani arca phiala
 libasset, eum totius Aegypti regno potiturum.
 Vbi omnia sacra executi sunt, placitum est eis
 aliquod relinquere sui cōmune monumētum, ex
 quoque placito fecerunt labyrinthum, paulo supra
 stagnum Mæorios, maxime urbem uersus, qua
 dicitur crocodilorum, quem ego aspexi fama ma-
 iorem. Si quis enim ex Græcorum narratione
 muros et operis speciō ratiocinetur, minus con-
 cipiet quā pro labore et sumptu huius laby-
 rinthi. Tamen si et Ephesi templū est memora-
 tu dignū, et in Samō, tamen pyramides erant
 ad narrandū maiores, quarū singula multis ac
 magnis operibus Græcis equiparandā sunt. Sed
 eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duo-
 decim riuus aula sunt rectū operis, portis oppo-

suis altitudo sex ad aquilonem contigua,
 totidem ad austrum vergentes, eodem extrinse-
 cu maro praclusa. Bisaria in eo sunt domici-
 lia, una subterranea, altera superiora illis im-
 posita, utraque numero tria millia quingenta.
 Quorum ea quidem quae superiora sunt, ipsi no-
 dimus, et quae aspeximus enarramus. Subter-
 ranea vero audita didicimus. Nam praepositi
 Aegyptiorum volebant nullo pacto illa mon-
 strari, quod dicerent illis sepulcra esse tum ce-
 rum regum, qui adificandi labyrinthi fuisse au-
 tores, tum sacrorum crocodilorum. Ita de in-
 ferioribus adificijs fando, cognita referimus.
 Superiora ipsi aspeximus humanis operibus
 maiora. Nam egressus per istia, et regressus
 per anlas diversissimi, infinita me admira-
 tione afficiebant. Ex aula in conclavia tran-
 sinitur, ex conclavibus in cubicula, et cubiculis
 in solaria alia, et conclavibus in alias anlas.
 Horum omnium lacunar, quemadmodum pa-
 rietes, lapideum est, sculptilibus passim figu-
 ris ornatum. Singula aula maxima ex parte
 digesto lapide albo, columnarum ambitu redimi-
 ta. Angulo quo finitur labyrinthus, adha-
 ret pyramis quadraginta passuum, in qua gra-
 dia sunt insculpta animalia, ad quam iter sub
 terra fit. Et cum talis sit labyrinthus, tam fla-
 guum Aetrios, ad quam labyrinthus adificatus
 est, plus praebet admirationis. Cuius in circuitu
 mensura

mensura trium milium & sexcentorum stadiorum est, schœnorum sexaginta, quanta videlicet ipsius Aegypti ad mare mensura est. Laces autem stagnū longo fuit aquilonem versus, austrumq; altitudine ubi eius profundissimum est, quinquaginta passuū. Quod autem manu facta sit ac depressa, indicat, quod in eius ferme medio stant duæ pyramides, quinquaginta passus ab aqua exiātes, altero tanto adificiū aquæ tecto. Super quarū utraq; lapideus est colossus in folio sedens: ita pyramides sunt centū passuum. Centū autem iusti passus sunt stadiū unum sex iugerum. Passus inquā mensura sex pedum, siue quatuor cubitorū: pedes autē quatuor palmorū, cubiti vero sex palmorū. Aqua stagni nativa non est, utpote solo illo admodum arido, sed ē Nilo derivata, sex mensibus in stagnum fluens, totidem retro in Nilum refluit. Illiq; sex mensibus quibus effluit, augens regium fiscū talentis argēi singulis, in singulos dies, pronctū pisciū cum influit viginti milia. Hoc stagnū dicebāt indigenæ euadere in Syriam Africa, perforato sub terrā meatu in mediterranea Hesperia versum, secundū montem Nēphthimniacum. Verū cum humus ē lacu egēssam nusquam nidorem (hoc enim mihi indagare cura erat) percontabar proximos atcolarum, ubinam esset humus illius defossa. Illi dicere fuisse deportatā, facile ed mihi persuadentes: quippe qui simile quiddam

diem factam esse apud Ninum urbem Assyria-
 rum audiu cognoueram. Siquidē fures quidā
 magnam uim pecunie Sardanapali, qui Ninū
 rex erat, in thesauris subterraneis abstrusam,
 compilare cum constitissent, à suis domibus fo-
 dūre exorsi sunt, dimensi uiam sub terra ad re-
 gias ades, eamq; humū ē cuniculis effossam, ubi
 nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum pra-
 terfluit) exportabant, donec id quod optabant,
 perfecere. Eodem modo audiui in Aegypto
 hanc alteram fuisse factam lacunā, praterquā
 quod non noctū hac, sed interdū est facta. Ae-
 gyptios enim humum quam effodiebāt, in Ni-
 lam extulisse, quam ille acceptam dissiparet.
 Et hic quidem lacus ita ferunt fuisse depressus.
 Duodecim autem reges cum iuste degerent, ac
 flato tempore in tēplo Vulcani sacrificassent,
 Et ultimo die festo libaturi essent, porrexit eis
 pontifex aureas phialas, quibus libare consue-
 uerant, aberrans numero, duodecim uidelicet nō
 uis undecim phialas. Abi Psammithus, qui po-
 stremus eorum stabat, cum non haberet phia-
 lam, detractam sibi aream galeam tenuit, liba-
 uitq;. Perebant autem Et ceteri omnes reges,
 Et tunc quoq; gestabant guleas. Nec dolo ma-
 lo Psammithus galeam tenuit. Ceteri tamen
 id consulto factū esse à Psammitho existiman-
 tes, Et in memoriam redentes, oraculum ipsis
 esse redditum, qui areā in phiala libasset, cum
 solum

solum regem Aegypti suum, non confectum
 aquum esse Psammitichum morte mulctari, post-
 quam rimando compererunt non illum fecisse
 industria, sed maxima potentia sua parte exor-
 sum in planstra religandum, ne illinc egressus,
 cetera Aegypto se immisceret. Hunc Psam-
 mitichum, cum Sabacum Aethiopem, qui pa-
 trē eius Necū interemerat, fugasset in Syriam,
 post abitum Aethiopis, ex insomnij uisione re-
 duxerunt hi Aegyptij, qui sunt e tribu Saina-
 na. Deinde cum regnaret una cum undecim re-
 gibus; cōsigit ei ut fugeret iterū propter galeas
 in paludes. Igitur intelligēs quam ignominiose
 tractatus ab illis esset, statuit ultū ire, qui ipsum
 persecuti sunt. Sed ex oraculo Latone, quod in
 urbe Buii apud Aegyptios ueracissimū est, ad
 quod ipse miserat, redditū est respōsum, affuta-
 rā ultionē ei ē mari uiris areis existētibus. Quod
 respōsum ei magnam incredulitatem effudit,
 uiros areos fore auxilarios. Non longo tempo-
 re interiecto, Iones quosdam & Cares pradāda
 gratia nauigātes, necessitas compulsi applicare
 ad Aegyptum. Hi cum in terram exissent ferro
 armati, Aegyptiorum quidam nūtiū fero
 Psammiticho ad paludes: & quia nunquam
 uiderat aliquos are armatos, aut egressos ē ma-
 ri areos uiros, campestria populari. Ille agnos-
 cens oraculum esse perfectum, amicitiam cum
 Ionibus & Caribus facit; eosq; magnis pollici-
 tatione

orationibus hortatur ad secum manendum. *Vbi*
persuasi, ita demum una cum his *Aegyptijs*
qui secum sentiebāt, cumq; auxiliarijs, reges su-
stulit. *Omni* potitus *Aegypto*, fecit in *Atem-*
phi tum *Vulcano* vestibula ad ventū austrum
urgencia, tum è regione vestibulorum aulam
Api, in qua, cum apparuit, *Apis* educatur,
undiq; columnis cinctam, ac figuris refertam: in
qua aula loca stant columnarum colossi duode-
nam cubitorum. *Apis* autem *Græca lingua*
Epaphus est. *His* *Ionibus Caribuscq;* quibus
fuerať usus adiutoribus, *Psammitichus* dedit
ad habitandum posita alirinfecus prædia Nilo
medio dirempta, quibus nomen impositum est
Castra. Et cum hac eis loca dedit, tum uerò ca-
tera qua fuerat pollicitus, representauit. *Pue-*
ros quinetiam Aegyptios cōmisit lingua Græ-
ca imbuendos, à quibus linguam Græcam edo-
ctis oriundi, qui nunc in *Aegypto* interpretes
sunt. *Incoluerunt autem Iones & Cares* diu hac
locā contra mare, aliquantulum supra urbem
Bubasti, ad ostium *Nili* (quod dicitur *Pelusia-*
cum) sita. *Vnde postea Amasis rex Mæphim*
eos transtulit, in sui tutelam aduersus *Aegy-*
ptios. *Post sedes ab istis in Aegypto collocatas,*
Græci cum illis ita commercium habuerunt, &
nos res in Aegypto gestas à Psammiticho re-
ge exarsi, & qua deinceps extiterunt, omnia
sine ambiguitate nota habemus. *Hi enim primi*
Aegy

Aegyptum, qui diuersa lingua essent, incoluerant. Atq; unde demigrarunt illic, & uestigia naualium, & domorum rudera, ad meam usq; aetatem ostendebantur. Atq; hunc quidem in modum Psammitichus Aegypto potius est. De oraculo autem quod est in Aegypto, cum feci multa uerba, tum faciam de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in Aegypto templum Latona positum in magna urbe, cui nomen est (ut superius à me dictum est) Buto, contra ostium Nili, quod Sebennyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subueniens. In hac urbe templa sunt Apollinis, Dianaq; Et in quo redduntur oracula Latona, grande illud, & porticum habens decem passibus sublimem. Vbi quid mihi ex his quae in aperto erant, maximo miraculo fueris, referam: Est hoc fano Latona delubrum, ex uno factum lapide, cuius parietes aequali celsitudine ad longitudinem quadragenum cubitorum: cuius lacunari pro tecto impositus est alius lapis, quatuor cubitorum per oras crassitudinis. Itaq; eorum quae circa templum hoc sunt in propatulo positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrum. Secundo loco insula, quae uocatur Echēmi, in laeuo profundo ac spatio sita praeter templum quod in Buti est: quae insula ab Aegyptijs fertur innare. Ego tamen eam neq; innantem uidi, neq; se mouentem: & hoc audire admiratus sum, si uerum

acrum est insulam natate posse. In hac igitur templum *Apollinis* magnum est. & ara triseric extructa: & palme frequentes enata: aliaque partim fructifera, partim steriles arbores. Cur autem ea innatans sit, hanc *Aegyptij* rationem: quod *Ladona*, qua ex octo numinibus, quam prima existerant, unum est: cum in urbe *Buti*, ubi hoc eius oraculum est, habitaret: *Apollinem* ab *Iside* sibi commendatum, occultavit in hac insula nondum innatanti, ac sospitem reddidit: quo tempore *Typhon* omnia indagans, ut *Osiris* filium inueniret, aduenisset. Nam *Apollinem* & *Dianam* uiuit *Dionysij* & *Isid* lios esse: *Ladonam* uero nutricem horum, & liberatricem. Et *Apollo* quidem *Aegyptiace* *Horus* dicitur: *Ceres* autem *Isis*, *Diana* uero *Bubastis*. Atque hinc solum, non aliunde *Aeschylus* *Euphorionis* filius rapuit, quod dico, ut solus omnium qui poëta dicantur, fecerit *Dianam* *Cereris* filiam. Ob hoc igitur insulam redditam esse natantem: Hac illi sic aiunt. *Psammitichus* in *Aegypto* quatuor & quinquaginta regnavit annos: per quorum undetriginta magnam *Syriae* urbem obsidens oppugnavit, donec expugnavit. Hac est *Axotos*, qua distissimam inter omnes urbes duntaxat (quas nominamus) sustinuit obsidionem. *Psammitichi* filius, qui regnum *Aegypti* suscepit, exitit *Necus*. Idem fossam ad rubrum mare ferentem primam

aggressus est, quam *Darius Perses* secundo loco
 depressit, longitudinis quidem quatuor dierum
 navigationis: latitudinis, ut per eam dua pos-
 sent simul agi triremes. Aqua qua in hanc è
Arilo deducitur, paulo supra *Bubastis* urbem,
 iuxta oppidum *Arabia Patumon* deducitur,
 euadens in mare rubrū. Initium fodiendi sum-
 pentum est à planitie *Aegypti*, *Arabia* uersus.
 Nam qua supra planitiem sunt, continēs prope
Memphim occupat mons, in quo lapidicina
 sunt. Itaq; ad huius montis ima, ducta est fossa
 uersus hesperum & auroram, longo tractu: &
 deinde pertingens diuortio montis tenus, quod
 diuortium ad meridiem & uentum austram
 fert in sinum *Arabicum*: quā breuissimus tra-
 ctus, & maxime compendarius est è mari sep-
 tentrionali ascensus ad australe, quod idem ru-
 brum uocatur, à monte *Cassio*, qui *Aegyptum*
Syriamq; determinat. Hinc stadia mille sunt
 in *Arabicum* sinum. Et hoc quidem breuissi-
 mum est, uerū fossa multo longior, scilicet quan-
 to est confragosior. In qua fodiēda sub rege *Ne-*
co centum uiginti millia *Aegyptiorum* perie-
 rant. Inq; eius medio opere *Necus* destitit, hoc
 interpellatus oraculo, cū id opus barbaro pra-
 munire. *Aegyptij* barbaros omnes uocant, quā
 non ipsorum lingua loquuntur. Super sedens
 itaq; à faciēda fossa *Necus*, ad militum co-
 pias se conuertit: atque ad classes qua parim

in mari septentrionali, partim in sinu Arabi-
so ad rubrum mare sunt edificata: quarum
adhuc uestigia naualium ostendunt. Et clasti-
bus quidam Necus, dum opus fuit, est usus Ter-
restri autem acie cōgressus cum Syris in Adag-
dolo, uictoria positus est. Et post praelium, Ca-
dyri magna Syria urbe. In uictoriā autem cu-
riosus cum fuisset, illum Apollini dicatum ad
Branchidas Atilestorū misit. Hic perfectus de-
cem Et septē imperij sui annis decessit, traditio
imperio Psammi filio suo. Eo apud Aegyptiū
regnante, nuntij Heliorū dimittebātur, iactan-
tes à se in olympia iussissimū ac maximū inter
mortales propositum esse certamē, rati ne A-
egyptios quidē hominū sapientissimos aliquid
ultra hēc esse inuētuos. Isti ubi in Aegyptum
peruenerunt, eaq; exposuerunt, quorum gratia
uenerant, rex conuocat ex Aegyptijs eos qui
sapientissimi haberentur. Qui cum cōuenissent,
Et Helios audissent omnia cōmemorantes, qua
par erat ab eis fieri in edendo certamine, Et se
uenisse dicētes sciscitatu, nūquid possent A-
egyptij reperire iussiu. Habito inter se consilio,
interrogabat Helios, nūquid apud eos certa-
rent cines: Et illis responderibus, sine discrimine
Et suorū Et ceterarum Gensarum, cuiusq; no-
lenti certare fas esse. Atqui, inquit, illos cum
tale certamen proponant, ab omni iure excede-
re. Nullo, etenim, pacto posse fieri, quin concipit
pugna

pugnanti cines fauerent facientes iniuriam ho-
spiti. Sed si uellent iustum proponere certamen,
et si eius gratia uenissent in Aegyptum, iube-
rent hospitibus ponere certamen, nullo Helio-
rum certare permissio. Hæc Aegyptij Helij
subiecerunt. Psammis cum sex omnino regnasset
annos in Aegypto, facta in Aethiopia expe-
ditione, mox uita defunctus est. Cuius regnum
Apries filius accepit, qui secundum Psammis-
ticum proauum suum fortissimus extitit
omnium ad eam ætatem, regnum quinq; et ui-
ginti dominatus annos. Quod intra tempus et
bellum Sidoni intulit, et cum Tyro pugna na-
tali dimicauit. Sed cum calamitas eum ma-
neret, contigit ob eam causam, quam ego pluri-
bus, dum res Punicas exequar, exponam, pau-
cis contentus in presentiarum. Cum aduersus
Cyrenos Apries exercitu missa magnam cla-
dem accepisset, id ei imputantes Aegyptij re-
bellauerunt, opinati se ab illo in aperiā per-
niciem fuisse dimissos: ut his internecione de-
lectis, ipse ceteris Aegyptijs imperitaret secu-
rarius. Hæc perquam grauiter ferentes, tum ij qui
redierunt, tum eorum qui interierant amici, in-
genne descinerunt. Id ubi refciuit Apries, mis-
it ad eos uerbis sedandos Amasim. Qui cum
peruenisset, reprehendensq; dissuaderet ne ta-
lia facerent, quidam Aegyptiorum ei à ter-
go stans galeam circandas: cæque circumdata.

q. e. inquit.

inquit, se illam ob regnum imposuisse. Neque hoc quod fiebat, eo inuito fiebat, ut ostendebat. Nam simulatq; ab his qui desciverant Aegyptijs declaratus est rex, sese apparabat, tãquam aduersus Apriem moturus. His cognitis, Apries mittit ad Amasim ex his qui secum erant Aegyptijs, spectatum quendam hominem nomine Patarbeme, iussum ut ad se uinu Amasim perduceret. Hic ubi peruenit, Amasim ad se vocat. Amasus (sedebat autem in equo ad suos cohortandos insolenter) stolide iubet uicissim hunc ad se adducere Apriem. Ei cum Patarbemis eum rogaret ut regem adiret, acutus respondit, se iam dudum dare operam ut id ageret, nec de seipso Apriem esse questurum, se enim illi praesto futurum, & alios adducturum. Patarbemis non ignarus propositi illius, tum ex oratione, tum ex apparatione quam uidebat, statuit sua diligentia esse quàm celerrime regem rerum (qua agerentur) facere certiores. Huic redeunti, quod Amasim non adduceret nullo uerbo edito Apries ira percitus, praeclidi aures iussit nasumq;. Id intuentes ceteri Aegyptij, qui cum eo hactenus senserant, uirum inter eos probatissimu, ita se de indigneq; affectum, ne tantisper quidẽ differentes, ad caeteros trans-eunt, seseq; Amasi tradunt. His quoq; auditis Apries, armatis auxiliarijs (habebat autem auxiliarioru circa se ex Ionibus & Caribus

bus triginta millia) in *Aegyptios* tendit. Erat ei regia in urbe *Sai* ingens ac spectatu digna. Itaque utrique aduersus alteros *Apriani* & *Amasiani* in *Memphi* urbe constiterunt, teneari pugna discrimen. Sunt autem in *Aegypto* septem hominum genera, quorum alij sunt sacerdotes, alij qui pugnatore appellatur, alij bovm pastores, alij subulci, alij institutores, alij interpretes, alij gubernatores nauales. Tot sunt *Aegyptiorum* genera, à suo quoque artificio appellata: sed pugnatore vocantur *Calasiries*, & *Hermotybies*, qui harum regionum sunt. Nam in regiones distincta est omnis *Aegyptus*. *Hermotybiorum* quidem hæ sunt plage: *Besiritana*, *Saitana*, *Chēmitana*, *Papremutana* insula *Prosopitis*, quæ uocatur *Natho*, ex dimidia parte. Ex his tractibus *Hermotybies* cum plurimi centum ac sexaginta millia sunt, quorum nemo quippiā opificij quastuarij didicit, sed omnes rei militari uacāt. *Calasiarū* hæ alie plage sunt: *Thebana*, *Bubastiana*, *Aphthitana*, *Tūtata*, *Mēdesia*, *Sebēnytana*, *Athribitana*, *Pharbatritana*, *Thmuitana* *Thmuphiatana*, *Anysia*, *Myecphoritana*. Hæc tribus insulæ incolit ex aduerso *Bubastis* urbis. Hæ tribus *Calasiriū*, dū quoad possunt plurimi coguntur, ducēta quinquaginta millia uirorū sunt, quibus nec ipsis licet ulli artificio operā dare, sed solum rei militari, filio discētī à patre. Hoc ab *Aegy*

pijs ne mutati sint Graci, nō possum pro cetē-
 ro dijudicare, cum videā & apud Scythas Per-
 sasq; & Lydos, deniq; apud omnes ferē barba-
 ros haberi pro ignobilioribus ciuib; eos, qui ar-
 tificia discunt, eorumq; liberos: generosiores au-
 tem eos qui à manuarijs operibus abstineant,
 praeferim qui cessent ob bellum. Hoc itaq; cum
 ceteri Graci didicerunt, tum praeipue Lacedae-
 monij. Corinthij quoq; minimi faciunt opifices.
 His solis Aegyptiorum, prae ter sacerdotes, hoc
 eximij honoris habetur, ut singulorū duodecim
 agri sint egregij atq; immunes, singuli agri cen-
 tum cubitorum Aegyptiorum quoquò uersus.
 Aegyptius autem cubitus Samio par est. Haec
 tamen uniuersorum peculiaria sunt, quibus per-
 nices in orbem fruebantur, & nunquam ijdem.
 Calasiriū milleni & Hermothymbiū, circa
 regem fungebantur annuo satellitum munere.
 Astis prae ter praedia dabantur uirum hac alia,
 panis tostī pondo quina mna, carnis bubula bi-
 nae, uini sextarij quaterni. Haec assidue satell-
 itibus praebebantur. Vbi igitur ē diuerso uenien-
 tes, Apries cum auxiliarijs, Amasis cū uni-
 uersis Aegyptijs in urbem Memphim perue-
 nere, congressi sunt. Et peregrini quidem egre-
 gie pugnauerunt, tamen quod erant multo in-
 feriores numero, fugati sunt. Pertur Apries ea
 fuisse persuasionē, ut nullus neq; decorum neque
 hominum posset sibi adimere regnū, adeo uide-
 batur

datur sibi illud stabilisse. Et tamen tunc egres-
 sus, praelio fugatus est, minusq; captus, & ad ur-
 be Saim ductus ad ades, quae ipsius antea fuis-
 sent, tunc autem Amasis regia. Ibiq; quam diu
 in regia pasciebatur, cum Amasis honeste as-
 servauit. Tandem incensantibus Aegyptiis non
 iuste agere, qui suum & ipsorum inimicissimum
 alerent, ita illis Apriem tradidit. Eum ibi ubi
 strangulauere, paternis in monumentis sepelie-
 runt, quae sunt in templo Minerva proxime coe-
 naculum, ad laenam manum intrantis. Nam
 Saitani cunctos qui tribules eorum fuerunt reges,
 intra templum sepeliebant. Et non Amasis
 monumentum ex altera pariete coenaculi est quam
 illud Aprii, cumq; progenitorum. In eiusdem
 templi aula hoc quoque est ingens cubiculum
 lapideum, cum columnis exulium, palmarum
 arbores imitantibus, cum alia sumptu. Intra
 id cubiculum gemini postes stant, in quibus nu-
 ra est. Sunt etiam sepulcra, cuius nomen si un-
 cupanero hac in re, haud sancte fecero. Apud
 Saim in templo Minerva post totum delubrum,
 propè Minervae parietem, atque in fano, stant
 ingentes obeli, id est, nerva lapidea, lacusq;
 conignus lapidea crepidine adornatus, & cir-
 cumspecte probe elaboratus, magnitudine (ut
 mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur tro-
 choides. In hoc lacu imagines suorum quisque
 effectuum vultu faciens, quae vocant Aegy-

ptij mysteria. De quibus cum permulta ego no-
 rim quo pacto se habeant, singula tamen absi-
 ne proloquar. De Cereris quoq; initiatione, quã
 Græci *δῆμος* quæ vocant, hoc est, legum latio-
 nes, absi ut eloquar, nisi quatenus sanctũ est de
 illa dicere: Danaï filias exiisse, quæ ritũ hunc
 ex Ægypto attulerũt, eoq; Pelasgicas femi-
 nas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à
 Doribus eiecta sedibus suis, ritus iniciandi abo-
 litus est, à solis Arcadibus, qui à Peloponnesi-
 sibus non eiekti sunt, sed relictĩ, conseruati.
 Apric extincto, regnavit Amasis è tribu Sa-
 tana, & urbe cui nomen est Sinph. Eum inter
 initia Ægyptij contemnere, nec ullius sane mo-
 menti ducere, ut quòd plebeius fuisset, nec insi-
 gni familia ortus. Sed hos Amasis ad se soler-
 tia, non asperitate perduxit. Erant ei cum alia
 bona infinita, sũ uerò peluis aurea, in qua tam
 ipse quàm omnes conuina semper pedes ablue-
 bant: hanc ille confregit, ex eaq; damonis sta-
 tuam fecit, & in appositissimo urbis loco sta-
 tuit. Ægyptij simulacrum aduenies, magnò
 pere uenerari. Id Amasis fieri è popularibus
 edoctus, cõnocatis Ægyptijs aperiri ex illa pel-
 ui, in qua primo Ægyptij enomere imminge-
 req; & in qua pedes ablucere consueissent, fa-
 ctum esse simulacrum, quod tunc tantopere ue-
 nerarentur. Itaq; se aiebat perinde atq; peluim
 esse factum: qui si antehac fuisset plebeius, in
 præsens

presentiarum tamē esset rex, eoq; inbere, ut sibi
honor haberetur atq; reuerentia. Hunc in modū
ad se iraduxit Aegyptios, ita ut aquum cense-
rent ei seruire. Idem hoc usus est in rebus agēdis
instituto: Ab aurora usq; dum refectum est fo-
rum, accurate negotia quae expediebāt, agebat.
Deinde potabat, & inter cōpotores iocabatur,
mortionem agenq; ac scurrā. Quibus rebus offensus
amici, salibus eum uerbis castigabant: Rex, di-
centes, non ē dignitate tua degis, qui ad tantam
te dimittis nequitiam. Nam deberes angusto in
solio sedens, anguste interdū res administrare.
Ita & Aegyptij cognoscerent à magno sibi ni-
ro praesideri, & tu melius audires. Nunc haud-
quaquā facis ē regia dignitate. His ille respon-
dit: Arcus ab his quorū sunt, cum est opus in-
scendi, eos si semper intenti sint, ruptum iri, nec
posse eis illos cum indigeāt uti: Ita & hominis
institutum, si assiduo laborare studio, nec ullam
partem ad lasum sibi indulgere uelit, fore ut pe-
detūm aut mēte captus sit aut membris. Quod
ego intelligens, utriq; rei tempus impertio. Haec
Amasis amicis respōdit. Et enim ferunt Ama-
sis, cum primatus foret, fuisse potandi iocandiq;
cum dicacitate studiosus: & nix nentiquam re-
rum agendarū anxius. Et quoties eū potantem
ac se oblectantem necessaria defecissent, solitus
circumcundo furari. Et cum reposceretur ab his
qui discerent cum ipsorum habere pecuniam, ac

negaret, adduci ad oraculū quodcumq; eo in lo-
 co erat, & frequenter ab oraculis conuictus, fre-
 quenter absolutus. Et postquam affectus est
 regnum, ista egit: Quicumq; dī enim furii absol-
 uerant, horum templa neq; cura habuit, neq; ul-
 la re ad stabilimentum donauit, neq; adiens sa-
 crificauit, tanquam nil mererentur quod redde-
 rent falsa responsa. Qui autem cum pronuntia-
 uerant furem, hos tanquam uere deos, nec men-
 dacia reddentes oracula, maxime coluit. Pro-
 toreā in Sai nestibulū Mitherna fecit, opus ad-
 mirandum, & longe superans cetera cum subli-
 mitate, tum magnitudine. Tanta est uastitas la-
 pidum atq; substructionum. Quinetiam ingen-
 tes colossos, & immanes androsphinxas ibidem
 posuit. Alia quoq; saxa praegrandia in appa-
 ratum comportauit, ducta partim ē lapicidinīs
 quae iuxta Memphim sunt, partim utique qua
 maioris molis erant, ex urbe Elephantina, qua
 à Sai distat. nigranti dierum navigatione. Ad
 hac, quod non minime, sed maxime omnium ad-
 miror, attulit adificium ex solido saxo ab urbe
 Elephantina: in quo afferendo, triennium con-
 sumpserunt duo millia delectorum uirorum, qui
 omnes erāt gubernatores. Eius tecti extrinse-
 cus est unius & uiginti cubitorum longitudo,
 quatuordecim latitudo, octo sublimitas. Haec est
 dimensio exterior tecti ex uno lapide. Introrsum
 tamen duodeniginti & amplius cubitarum est
 long

légendo, quinq; sublimitas. Domus hac ad ingressum templi collocata est. Nā ob id aiunt in templum non fuisse pertractam, quòd recto ad-
recto cū suspirasset eius vehendi architectus, ut-
pote peritūsus diutino tēpore opera, ea de re sto-
machatus Amasis non permisit hominē ul-
terius trahere. Nōnulli aiunt quendam ex his,
qui uelut lapis lapidem agebant, ab illo fuisse op-
pressum, ideoq; lapidem non introductū. Dona-
uit praterea operibus ob magnitudinē spectacu-
lo dignis cū alia templa insignia, sū in Aethi-
templū Vulcani, colosso supino ante illud posi-
to, longitudinis quinq; et septuaginta pedū. Su-
perq; idem panimentum gemini colossi stant ex
Aethiopico lapide, nicensium pedū magnitudi-
nis hinc et hinc magno illi assistentes. Cuius in-
star est aliter in Sai lapis, eodem habitu iacens.
Illud etiā quod in Aethi est templum ingens et
spectatu dignissimū, aiunt Amasim edificasse,
sub Amasi rege dicitur Aegyptus fuisse ma-
xime beata, in his quae uel regioni ex flumine,
uel hominibus ex regione proponentur: et urbes
quae inplebantur tunc, fuisse numero illic uiginti
millia. Amasis quoq; extitit, q legē hāc apud
Aegyptios cōdidit, ut singulis eorū annis apud
provinciarū praesides demonstrarent unde uiue-
rent. Et qui aut hoc nō faceret, aut nō demon-
straret se legitime uiuere, is morte afficeretur.
Quam legem Solon ab Aegyptiis mutuatus,
Athens

*Atheniensibus tulit, quā illi quod sit castissima,
 assidue usurpant. Amasis, quoniam Gracorum
 erat studiosus, cū alia in quosdā Gracos officia
 contulit, tum his qui in Aegyptū concederent,
 dedit facultatē Naucratem urbē incolēdi. Qui
 verò eorū nollent illic habitare, sed nauigando
 negotiari, fecit potestatē certis in locis aras &
 fana extruendi. Adeo maximū eorum fanum
 atq; celeberrimū vocatur Gracum. Ciuitates au-
 tem qua cōmuniter extruxerūt, sunt: Ionū qui-
 dē Chios, Teus, Phocaea, Clazomena: Dorū au-
 tem Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis:
 Aeolorū verò una Mytilene. Harū ciuitatum
 hoc fanū est, & ab his praefecti emporij mudi-
 narum sine mercati, prabētur. Cetera ciuitates
 qua consortes huius rei sunt, nō rei ad ipsos per-
 tinētis cōsortes sunt. Separatim tamen adifica-
 uerant, Aegineta quidē Ionis, Samij autē In-
 nonis, Milosij verò Apollinis fanū. Nam uetus
 emporium erat sola Naucratis. Prater hoc in
 Aegypto aliud nullū. Quod si qs in aliud ali-
 quod Nili ostium apliciūisset, is necesse habebat
 deierare se uenisse inuitū, dato iureiurādo quod
 eadē nauī ad Cānobicū nauigaret: & si iū mē-
 nis per cōtrarios uētos posset, onera fluuiatibus
 nauigijs circumagere lustrando Delta, donec
 perueniret Naucratē. Ita Naucratis in honore
 fuerat. Iā verò cū Amphictyones templū, quod
 nunc Delphis est & quia illud prius sua sponte
 de flage*

deflagrauerat) trecentis talentis construendū lo-
 cassent, Delphi, quos quarta pars sumptus con-
 ginebat, circa ciuitates uagi cum aliunde, tum
 uerò non minimū ex *Aegypto* retulerūt. Nam
Amasis quidē eis mille talenta aluminis, *Graeci*
 autē qui *Aegyptū* incolebant, micenas uinas
 donauerunt. Cū *Cyrenais* quoq; *Amasis* am-
 icitia societateq; inijt, ita ut illinc uxorē etiā pu-
 taret sibi esse ducendā, sine femina *Græca* amo-
 re capt⁹, sine alijs ob beneuolentiā *Cyrenaiorū*.
 Uxorē quā duxit, alij uolunt filiā fuisse *Battis*
 filij *Arcefilai*, alij *Critobuli*, inter suos popula-
 res uiri spectati, nomine *Ladice*. Cū qua dum in
 toro cubaret, cōcumbere non poterat, cū tamen
 alijs mulieribus uteretur. Id cū diu fieret, ad eā
Amasis: Tu uerò, inquit, uxor ueneficio me la-
 sisti: ideoq; nullo machinamēto uales effugere,
 quò minus inter omnes mulieres teterrima pe-
 reas morte. *Ladice* cum pernegando nihilo pla-
 cationem redderet *Amasim*, uouit intra se *Pe-*
neri, si ea nocte secum coiret *Amasis* (hoc enim
 sibi esse machinamentū) statim *Cyrenas* se illi
 missurā. Cōcepto statim uoto coijt cū ea *Am-*
asis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac
 postmodum eam perquā ualde dilexit. Et *L-*
adice uotū dea persoluit, facta statua, *Cyrenasq;*
 missa, quæ ad meā usq; memoriā incolumnis eras
 extra urbem *Cyrenensem* posita. Hanc ludicem
Cæbytes, posteaquā *Aegypto* potit⁹ est, cognito
 quæ nam

quaenam esset Cyrenas, illasam remisit. Donavit item Amasis dona qua misit in Graciam, Cyrenas quidem statuam Minerva inauratam, & sui imaginem pictura adumbratā. Lindum autē duo lapidea Minerva simulacra, & iohannem lineum spectaculo dignum. Saneum vero Junoni bifarias sui imagines, qua magno in templo erecta erant post ianuas, ad mea usq; aeternam. Samum quidem propter hospitium, quod inter ipsam eras, & Polycratē Aeacis filium. Lindum autem nullius hospitij gratia, sed quia templum quod Lindi est, Minerva servatur exorxisse Danaï filia, postquam agnita sunt, cum filios Aegypti effugerant. Haec donaria dedit Amasis, primusq; mortaliū Cyprum cepit, tributariamq; fecit provinciam.

HERODOTI HALI-

CARNASSEI HISTO-

RIARVM LIBER III.

QVI INSCRI-

BITVR

THALIA.

DIFFERSVS hūc Amasim Cambyses Cyri filius comparato cum ex alijs quibus imparabat, tū ex Graecis Ionibus Acolibsq; exercitū bellum movit ob hanc causam: Misso in Aegyptum

gyptum legato : Cambyses petiit ab Amasi fili-
 am, & petiit consilio cuiusdam Aegyptii, quod
 Amasi erat infensus, quod se potissimum ex
 omnibus Aegyptii medicis Amasis ab uxore
 & liberis abstraxisset, amandando in Persas.
 Unoq; tempore Cyrus ad Amasim miserat pe-
 titum ocularium medicum, omnium qui in Ae-
 gypto essent, praestantissimum. Ob id infensus
 Amasi Aegyptius, instituit suadere Cambysi,
 ut ab Amasi filiam peteret: ut ille aut micrare
 afficeretur data filia, aut non data Cambysi red-
 deretur inuisus. Amasis eam nec dare audebat,
 nec abnuere. Nam & Cambysen intelligebat
 non habiturum illam uxoris loco, sed pellicis: &
 Persarum potentia granabatur horrebaturq;. Hac
 reputans, ita sibi faciendum statuit: Erat Apris
 superioris regis filia, nomine Nictis unio, do-
 mi relicta, grandis atq; speciosa. Hanc puellam
 Amasis uestitu pariter & auro exornatam,
 pro sua in Persas dimittit. Quam cum post ali-
 quantum tempus Cambyses salutasset, filiam
 Amasio appellans ipsa ad eum: Rem, inquit,
 rex ignoras, ab Amasi elusus, qui me ornata
 comptam transmittit, tradens tibi pro sua, cum
 ve uera sim Apris filia, quae ille domini suum
 cum Aegyptiis rebellant interemit. Hic sermo
 exitit causa, qua Cambysen Cyri vehementer
 indignatum induceres aduersus Aegyptium.
 Atq; ita quidem memorant Persae. Aegyptii
 autem

autē Cambysem suum uendicant, asserentes ex hac Aprijs filia illum esse genitū. Cyrum enim fuisse qui ad Amasum miseris super filia, non Cambysem. Quod cū dicunt, non rectē dicunt, etsi eos hoc non latet. Nam si qui alij profecto, et Aegyptij rectē norunt mores Persarū, apud quos illud in primis nefas est, illegitimū obtinere regnum, si adsit legitimus. Præterea Cassandanes filium eret Cambyses, Pharnaspe uero Achemanide genita, nō mulieris Aegyptiæ. Sed Aegyptij rem gestam transferunt, fingentes sibi cum Cyri familia intercedere cognationem. Et hac quidem ita se habent. Cæterum ille sermo mihi non probatur, quo dicitur, mulierem quandā Persidem ad uxores Cyri introgressam, cum liberos Cassandanes assistentes forma ac statura egregia cōspicaretur, supra modum admirabūdum magnis tulisse illam laudibus: eiq; Cassandanem (qua Cyri esset uxor) ita dixisse: *Me, quæ salium filiorum sum mater, Cyrus com-
sempiterni habet, præponens quandam ex Aegypto ancillam, uidelicet infensam Niuesi, ista dixisse, & ei maximum natu filiorum Cambysem subiectisse: Ego uerò tibi mater, cum in uirilem ætatem adoleuero, summa Aegypti reddā
ima, & ima summa. Idq; dixisse circiter decem
natum annos, admirantibus mulieribus. Et cum
in uirilem adoleuisset ætatem, & regnam obti-
nuisset, huius rei memorem, Aegypto bellum
intul*

intulisse. Accessit huic & aliud quiddam, ad hanc sumendam expeditionem. Erat quidam auxiliariorum Amasis, nomine Phanes, genere Halioarnasseus, vir consilio præstans, & in re bellica strenuus. Hic Phanes nescio quid Amasi succensus, nauigio profugit ex Aegypto, uolens in colloquutione uenire Cambysis. Eū Amasis (quod inter auxiliares non parui momenti esset, quodq; de rebus Aegypti non nihil cōpertissimum haberet) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaq; ad hominē insequendum mittit cum irremis eunuchorū fidißimum, qui Phancm affecutus in Lycia cepit, sed non retulit in Aegyptum, ab illo prudentia superatus. Nā Phanes mactatis custodibus abiit in Persas, Cambysēq; molientē aduersus Aegyptum expeditionem. & quo pacto carentia aquis loca trāsmitteret ambigentē, adiit. Eiq; cum alias Amasis res exposuit, tum uerò qua ad trāsmitteudū pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum ut sibi tutum praberet transitum. Hæc enim duntaxat patet ingressus in Aegyptum. Nam à Phœnice usq; ad montes Cadytis, quæ est urbs eorum Assyriorum, qui nunc Palaestini uocantur. A Cadytii (ut mea fert opinio) non minore urbe, quā Sardis emporia, secundum mare usq; ad urbem Ienysum, Arabica ditionis est. Ab urbe Ienysos rursus Syriaca usq; ad lacum Sarbonitidis,

iuxta quem *Casius mons* pertingit ad mare. A *Serbonitidis lacu*, in quo se *Typhon* fertur occultasse, deinceps iam *Aegyptus* est. Hoc tamē inter *capedinis* inter urbem *Icnysum*, & montem *Casium*, & lacum *Serbonitidis*, nō exiguus tractus est, sed itineris instar triū dierum, vehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in *Aegyptū* nauigant, notum habent, hoc dicere: Ex omni *Gracia*, & praterea ex *Phœnice*, portatur in *Aegyptum* bis quotānis uas fictile uini plenū: & tamen ibi ne unū quidem numero (ut sic dicam) uas uinariū fictile aspici uacuum potest. Vbinā (dicat aliquis) hæc uasa cōsumuntur? Hoc quoq; ego depromā. Præfelli prouinciarum necesse habet ex sua quisq; urbe colligere uasa testacea, quæ *Memphim* portentur. Eadem ē *Nemphi* aliū aqua impleta, portare in hæc arida *Syriæ* loca. Ita *hydria* superuenientes in *Aegypto* sumpta, ad ueteres in *Syriam* portantur. Atq; hunc in modū quem dixi, aqua cōtracta. *Perse* usi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quam celerrime *Aegyptum* potiti sunt. Sed tunc cum in expedito aqua non esset, *Cambyses* audito hospitis *Halicarnassæi* cōsilio, missis ad regem *Arabū* nuntiis tutum iter precatum, obtinuit, data acceptaq; inuicem fide. *Arabes* seruant fidē inter homines ut qui maximē, quā hunc in modū dant: Quoties fœdus inire uolūt, alius quidā medius inter utrūq; stans,

flans, acuto lapide ferit nolam, iuxta maiores
 digitos ipsorū, qui fœdus incūt. Deinde sumpto
 flocco ex utrinq; uestimēto, inūgit eos sanguine
 septē lapides in medio positos, inter inungendū
 invocans *Dionysiu & Vraniā*. Hoc actō, idem
 qui fuit sequeſter fœderis inter amicos cōtrahē
 di, nadatur hospitē, aut fortē ciuem, si cum ciue
 res agitur. Quod fœdus & ipsi qui amicitia cō
 traxerunt, seruare iustū censent. *Dionysium*
 quē *Protali*, & *Vraniam* quā *Alilat* appel
 lant, solos deorū esse arbitrantur. Et quē admo
 dū *Dionysiu*, ita puellarū capillū tōdere aiunt.
 Tondentur autē, in rotundū tēpora subradētes.
 Igitur postquā fœdus cū nuntijs iniit *Arabs*,
 talem rem cōmētus est: *Camelos* omnes, postea
 quā utribus camelinis aqua cōpletis onerauit,
 egit ad loca humore carētia, ibiq; *Cābysis* exer
 citum præstolabatur. Ex his quā narratur, hoc
 quod dixi propius fidē est: tamē quod credibile
 est, quādoquidē cōmemoratur, cōmemorare de
 beo. Est magnū in *Arabia* flumen nomine *Co*
rys, exiēs in mare quod dicitur rubrū. Ab hoc
 flumine fertur *Arabū* rex canalē ex bouinis,
 alijsq; crudis corijs cōsutum, tanta longitudine
 produxisse, ut ad loca arida per illum aquā pro
 duceret. Inq; ipso arido solo ingentes cisternas
 fodisse, qua recepta aqua potum suppeditaret.
 Et cum sit à flumine ad terrā aridā duodecim
 diernū uia, per tres aqua ductus in totidē par-

res aquam deduxisse. Apud Nili autē ostium, quod dicitur Pelusium, habebat castra Psammenitus Amasis filius, Cambysem oppericens. Nam Amasim Cambyses in Aegyptum progressus, non uiuum nactus est, sed defunctū, cum quatuor & quadraginta annis regnasset. Per eos nihil admodū calamitatis expertus, defunctusq; & sale conditus est. & in sepulcris quae ipse adificauerat, situs intra templum. Sub eius filio Psammenito maximū extitit Aegyptijs portentum. Apud Thebas Aegyptias, quod neq; prius unquam, neq; postea ad meam usq; aetatem contingit, ut ipsi Thebani aiunt, pluit. Thebys tamē tunc pluit guttis. Persa ubi sicca nea peragrauerūt, sub sedere uicini Aegyptijs, tanquam iam cōgressuri. Ibi Aegyptiorū auxiliarij Graci & Cares, Phani, qui externum exercitum in Aegyptū abduxisset, insensī, hoc rei in illum sunt machinati: Filios qui erant à Phane relicti in Aegypto, in castra perducūt, atq; in cōspectum patris, posito medio duorum exercituum cratere: dehinc productos singulos puerorum super craterē obruncauerunt. Omnibus interfectis, uinū et aquam in cratere intulerunt. Quo sanguine epoto, auxiliares ita confluerunt. Acri pralio cōmisso, perquam multis utrinq; cadentibus, in fugam uertuntur Aegyptij. Ibi ego rem mirandā uidi, ab indigenis eductus: Ossa eorum qui in acie ceciderunt, cū iace-

rent fusa, ut ab initio distincta fuerant, seorsum
erant Persarum, deorsum Aegyptiorum. Sed
Persarum capita adeo fragilia sunt, ut si uelis
ferire, uel solo calculo perforare possis. Aegy-
ptiorum autem ita firma, ut ea uix ictu lapidis
elidas. Cuius rei causam hanc illi reddebant, fa-
cile mihi persuadentes, quod Aegyptij statim
à pueris vadere capita incipiunt, & os capitis
ad solem redditur cōpaetum. Quae eadem causa
est non caluescendi. Nam ex omnibus homini-
bus paucissimos quis Aegyptios caluos uideat.
Cuius rei hoc causa est, quod robusta capita ge-
stant. At Persis cur fragilia sint capita, id in
causa est, quod à principijs imbuuntur operire ca-
pita, gestantes pilea tiarasq; hac ego huiusmo-
di ossa uidi. Vidi itē alia istis similia in Papre-
mi, eorū qui unā cū Achamene Darij ab Ina-
ro Afro sunt caesi. Aegyptij quoq; postquam
ex acie terga dederūt, nullo ordine fugā capes-
sunt. Ad quos, cum se recepissent Mæmphi-
m, misit Cambyfes aduerso flumine nauim Mity-
leneam cum caduceatore uiro Persa, qui illos
ad deditionē hortaretur. Isti ubi nauim aduen-
tare Mæmphiū uident, frequētes ex urbe effu-
si, nauim corrumpunt, uirosq; frustra timē dila-
tatos in oppidum afferunt. Et Aegyptij qui-
dem post hac obsessi aliquandiu resistunt.
Afri uerò id animaducentes, eadem sibi qua
Aegypto contigissent nerisi, sese citra pu-

gnam dediderunt, tributumq; inter se partiti
 dona miserunt. Cyrenai quoq; ac Barcaei iidem
 ut Aethiopes, similia et ipsi fecere. Cam-
 byses munera quae ab Aethiis uenerunt, perbeni-
 gne accepit: quae autem à Cyrenais, succensens
 (ut opinor) quòd exigua erant: quingentas enim
 minas argenti miserant, has sua manu prehen-
 sas, dispersit in milites. Decimo die quàm mu-
 ros Memphis cepit Cambyses, Psammenitus
 Aegyptiorum regem, qui sex omnino regna-
 bat annos, deposuit in suburbanis, ignominia
 gratia, cum Aegyptijs alijs, ut eius animus
 exspiretetur. Hoc facto filiam illius uestitu ser-
 uili circumdatam, cum hydria ad aquam emisit:
 et cum ea similiter indutas alias, quas delege-
 rat, primorum uirorum filias uirgines. Qua ubi
 ad patres peruenerunt cum eiulatu, ploratuq;
 ceteri quidem patres conspectis filiabus tam ma-
 le acceptis, uicissim uociferati sunt, atq; fleue-
 runt. Psammenitus autem intuens atq; intelli-
 gens, humi uultum demisit, Pratergressis puel-
 lis aquam ferentibus, secundo loco Cambyses
 ante oculos Psammeniti misit filium eius, cum
 duobus milibus Aegyptiorum, aequalis aeta-
 tis, uinctas fuit cervices, et frenata ora ha-
 bentibus. Ducebantur autem luituri poenas hic
 Mitylinaei, qui cum uani fuerant ad Mem-
 phim obtruncati. Ita enim censuerant regis iu-
 dices, pro singulis suorum interfectoris, denos pri-
 morum

morum *Aegyptiorum* interficiendos. *Psamme* nitus pratercuntes intuens, & filium animadnertens duci ad mortem, alijs *Aegyptijs* qui circumfedeabant complorantibus, atque indigne ferētibus, ipse idem quod erga filiam, fecit. His quoque pratergressis accidit, ut quidam compotorum eius natu grandior, pristinis bonis delapsus, ac nihil habens, nisi quae inops mendicabat, obiret exercitum, necnon *Psammenitum*, aliosq; *Aegyptios* in suburbanis considentes. Quem ut conspexit *Psammenitus*, erumpente ingenti fletu, compellans nomine amicum, caput suum cadebat. Aderant autem ei observatores, qui ut quicque ab illo fiebat, ex omni nitarum exitu *Cambyse* renuntiarent. Ea quae fiebant admiratus *Cambyses*, misso nuntio *Psammenitum* percontatus est, inquiens: *Psammenite*, herus te *Cambyses* interrogat, quāobrem tu qui nisa filia indigne affecta, viso filio ad mortem cunte, neque ciulasti, neque fleuisti, pauperem tanti feceris, tibi ut ab alijs audiuit, non propinquum. Et *Cambyses* quidem ita interrogavit. *Psammenitus* autem his verbis respondit: Fili *Cyri*, domestica mala erant maiora, quā posses ea deflere, At lamentatio amici digna lacrymis fuit: qui è multis ac fortunatis opibus ad inopiam recidit, in extremo limine senectutis. Haec ubi responsa ab hoc renuntiata sunt, visus est illis *Psammenitus*, ut

ab Aegyptijs fertur, recte respondisse. Cræsusq;
 dicitur illacrymasse, item qui aderant Persæ:
 ipsiq; Cambyſi miſerationē ſubiſſe, ut protinus
 iuſſerit et filium, ex his qui morti addiſti eſſent,
 liberari, & patrē è ſuburbanis excitatum ad
 ſe perducī. Sed filiam quidē qui adierūt, nō iam
 ſuperſtitē inuenerunt, ſed primo loca trunca-
 tum: ipſum uerò Pſammenitum excitantes, ad
 Cambyſem perduxerūt: ubi reliquū uita degit,
 nihil uiolentum paſſus. Qui ſi cōpertus fuiſſet
 nec affectaſſe res nouas, accepiffet Aegyptū,
 ut eam procuraret. Nam cōſueuerunt Perſæ in
 honorem habere filios regum, etiamſi qui ab eis
 defeciſſent, tamen illorum filijs reſtituere prin-
 cipatum. Quod eos ita facere conſueſſe, cū alijs
 permultis poteſt probari documentis, tum uerò
 hoc, quòd Thannyra Inari Aſri filius recepit,
 quē pater obtinuerat, principatū, quodq; Pau-
 ſirus Amyrthai filius & ipſe paternū recupe-
 rauit imperiū. Nec ipſis Inaro & Amyrthao
 quicquam amplius à Perſis irrogatū eſt. Nunc
 Pſammenitus male cogitans, mercedē accepit.
 Nam cum ad defeſſionem Aegyptios indu-
 xiſſet, captus eſt: ac deinde à Cambyſe cōiſctus,
 epoto cruore taurino expirauit. Atq; hunc in
 modum iſte deceſſit. Cambyſes autem è Mem-
 phi urbem Saim abiit, animo faciēdi qua fecit.
 Etenim ſimul atq; in ades Amasīs ingreſſus
 eſt, imperauit cadauer Amasīs è conditorio
 afferre:

afferre: deinde prolatum uerberibus cadi, ac uellicari, & stimulis pungi, omni deniq; contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erāt (nam cadauer utpote salium resistebat, nec quicquā omnino elidebatur) iussit cremari: haudquaquā sanctē iubens: quia Persa deum esse ignē arbitrantur, & apud neutros moris est cremari cadauera: Persus quidē, propter id quod dictū est, quia nefas esse aiunt deo depasci cadauere hominis: Aegyptios autem, quia persuasum habent ignē animatā belluam esse, & omnia qua nascuntur deuorare: & postquam deuorando fuerit expleta, una cum ipsa re deuorata emori. Idcoq; non esse apud eos consuetudinē, mortuum belluis tradendi, sed salendi, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à uermibus. Ita neutris probatā rem iussit agi Cambyse. Quamquam (ut ipsi aiunt Aegyptij) non Amasis fuit qui ita passus est, sed alius quidā Aegyptius, eadē qua Amasis atate: quē Persa Amasim arbitantes uexauerunt. Memorant enim Amasim, cū ex oraculo audisset, qua circa se defunctum futura essent, hoc modo rei uentura medendum putasse: ut eum hominē qui flagellatus est, ad postes sepeliret extra cōditorium suum, se autem in cōditorij quā in-simo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non uidentur hac ab initio Amasis fuisse mandata, de sua & alterius hominis sepul-

ura, sed aliàs ab Ægyptijs adornata. Secun-
 dum hac Cambyſes conſtituit triſarium moue-
 re bellum, aduerſus Carthaginienſes, aduer-
 ſus Ammonios, aduerſus Æthiopes macro-
 bios, id eſt, longauos, qui Africam ad auſtra-
 le mare incolunt. Aduerſus quidem Catha-
 ginienſes nauticis copijs, aduerſus autem Am-
 monios peditatu. aduerſus uerò Æthiopes
 prius exploratores mittendos, per ſpeciem do-
 na ferendi illorum regi, ſpectatum illic men-
 ſam Solis, nunquid re uera eſſet: ſimul que
 res Æthiopicas exploratum. Solis menſa ta-
 lis eſſe memoratur: Eſt in ſuburbanis pratum,
 omnium quadrupedum aſſa reſertum carne,
 quam per noctem ſinguli ciuium magiſtra-
 tus properant ponere: ad eamq; , ubi illuxit,
 cuilibet epulatum licet accedere. Hæc ipſa à
 terra reddi aſſidue indigena aiunt. Et menſa
 quidem (quæ Solis uocatur) talis eſſe fertur.
 Cambyſes autem ubi ſtatuit ſpeculatores di-
 mittere, continuo ab urbe Elephantina accer-
 ſit ex Ichthyophagis, id eſt, piſce uſcentibus,
 maxime gnaros Æthiopica lingua. Uſque
 dum iſti ueniunt, interea nauales copias Car-
 thaginem uerſus nauigare iubet. Verum hæc
 executuros ſe Phœnices negauerunt. Eſſe enim
 magno cum illis iurciurando ſe deuinctos.
 Præterea non facturos ſancte, ſi aduerſus li-
 beros ſuos militarent. Nam ceteri, Phœnicibus

ire recusantibus, ad pugnandum hand idonei
erant. Ita Carthaginienses, quo minus in sermi-
tutem Persarum redigeretur, euaserunt: quoniā
Cābyſes hand equū ducebat nim asſerre Phœ-
nicibus, qui seipſos Persis dediderāt, ex quibus
nauticus omnis cōstabat exercit⁹. Cypri⁹ quoq;
qui aduersus Aegyptum in militia erant, sese
et ipsi dediderant. Cambyses, posteaquam ex
urbe Elephantina aduenerunt Ichthyophagi,
eos ad Aethiopes misit, iussus cum ea dicere
qua oporteret, tum dona ferre amiculum pur-
pureum, auremq; torquē toriilem, et armillas
ac unguenti alabaſtrum, cadumq; uini Phœ-
nicei. Aethiopes hi, ad quos misit Cambyses,
feruntur eſſe maximō omnium hominum atque
pulcherrimō: diuerſisq; uti à caterorū hominū
ritibus, cum alijs, tum uerō hoc circa regnum,
quod quem ē popularibus maximum pro ma-
gnitudine ualidum iudicant, hunc regem deli-
gendū cenſent. Ad hos itaq; uiros Ichthyopha-
gi uenerunt, offerentesq; regi munera, ita locuti
ſunt: Cambyses Persarū rex cupiens amicus ti-
bi fieri atq; hospes, nos misit, iubens ut in collo-
quium tuum ueniremus, tibiq; hac dona dare-
mus, quorū ipſe maximē delectatur. Ad hos
Aethiops gnarus ad ſpeculandū ueniſſe, talia
reſpondit: Neq; rex Persarum nos ideo cū do-
nis misit, quod magni faciat hoſpitiū meum,
neq; nos uera loquimini, qppe qui ad explorā-
dum

dum nostrum imperium uenistis. Neq; iustus ille
uir est. Si enim iustus foret, non alienam regio-
nem affectaret, sed esset sua contentus, nec ho-
mines (a quibus nihil lacebitus est) in seruitu-
tem redigeret. Ei nunc uos hūc arcum date, ita
dicentes: Rex Aethiopum regi Persarum con-
siliū dat, quādo Persa tam facile trahēt in tan-
ta magnitudine arcus, tūc aduersus Macrobios
Aethiopes cū maioribus copijs moueat bellū.
Interim dīs gratias habeat, qui non inducūt in
mentem filijs Aethiopum, ut prater suam ue-
lint aliam comparare regionem. Hac locutus,
arcum laxauit, eisq; qui uenerant dedit. Tum
sumpto purpureo amiculo rogauit, quidnam
esset, & quomodo confectum. Et cum Ichthyo-
phagi ueritatem de purpura, deq; tinctura di-
xissent: Dolosi, inquit, homines, dolosa sunt uesti-
menta. Secūdo loco de auro sciscitatus, de torcili
monili atq; armillis, ornatū eius rei exponenti-
bus Ichthyophagis, risit, atq; existimās uincula
esse, inquit robustiora apud se uincula esse. Ter-
tio sciscitatus unguentū, cum illi de confitura,
unguentiq; ratione dixissent, idem dixit quod
de uestimēto. Vbi ad uinū peruenit, eiusq; con-
ficiendi rationē audit, maiorem in modū dele-
clatus potu, percōtatus est, quibusnā rebus nes-
ceretur rex, & quod longissimū tempus à uiro
Persa uiueretur. Isli dixerūt, nesci regem pane,
exponentes tritici naturam: perfectissimūq;
diu ui

diu uiuendi spatium homini Persa proponi octoginta annos. Ad hac Aethiops nihil se mirari, inquit, si stercore nescientes paucis uiueret annis. Nam ne tot quidem annis uicturos, nisi hoc potui acceptum referres. Affirmatibus Ichthyophagis ita esse de uino (hoc enim ipsos Persis subdidisse) interrogatus uicissim rex ab Ichthyophagis de uita et uictu, plerisque; è suis ait ad centum uiginti annos peruenire, nonnullos etiam hoc aetate transcendere: cibum eis esse carnem coctam, et potum lac. Et cum speculatores de numero annorum mirarentur, ad fontem quandam eos deduxit, in quo lori efficiuntur perinde atque in unelli, uiolam olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeo inualidam, ut in ea nihil innatare posset, ne lignum quidem, et quae leuiores sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hac aqua si uere apud illos est, qualis commemoratur, ideo Macrobij, id est, longani existunt, quod ea semper uiuuntur. Deinde a fonte rex istos ad carcerem deduxit, ubi uiri omnes aureis uinculis erant alligati. Est enim apud hos Aethiopes omnium rarissimum ac pretiosissimum as. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt et mensam quae dicitur Solis. Post hanc ad extremum inspicere eorum sepulcra, quae dicuntur è uetro esse constructa hunc in modum: Posteaquam mortuum sine Aegyptiorum, sine aliorum more arefecerunt, totum gypso inducunt;

ducunt: p̄icturaq; exornātes repr̄sentāt quoad potest effigiem eius. Deinde cippum ei ē uitro: quod apud illos multum est, & facile effoditur, circumdant: in cuius medio mortuus interlucet. nihil aquē odoris ingrati, neq; fœditatis ullius exhibens, sed omnia ipsi illi mortuo similia habes: Hūc cippum maxime propinqui intra ades annam tenent, offerentes ei omnium rerum primitias hostiasq;: Anno exacto efferunt, circaq; urbem statuunt. Omnibus exploratores inspectis reuersi sunt. Qui cum ista renunciassent Cambysi, continuo ira percitus aduersus Aethiopes exiit in expeditionem: neq; rei frumentaria apparatu indicto, neq; secum ipso ratione inita, quod in extrema terrarū faceret expeditionem: ueluti uesanus, nec mentis compos, simul atq; Ichthyophagos audiit, profectus est cū omni peditatu, Graecis qui aderant illic manere imperatis. Vbi ad Thebas est uentum, delegit de exercitu quinquaginta circiter millia, quibus praecepit ut Ammonios diriperent, deinde oraculum Iouis incenderent: ipse cum reliquis copijs aduersus Aethiopes contendit. Sed antequam quintam itineris confecissent, exercitum protinus eius commeatus omnis (quem secum habebat) defecit: mox & iumenta ad uescendum defecerūt. Quibus rebus cognitis Cambyses si resipuisset, ac retroduxisset exercitū, in eo quod prius admiserat peccato, uir sapiēs exiitisset.

zisset. Nunc autem nihil pensi habens, assidue
 processit ulterius. Milites quādiu quod de ter-
 ra sumerent habuerunt, herbis uictitauerunt.
 At ubi ad sabulum peruenere, ibi nonnulli di-
 ram rem perpetraverunt. Nam foritii ex seipsis
 decimum quēq; comederunt. Id audiens Cam-
 byses, ueritus suorum mutuam depastionem in-
 termissa aduersus Aethiopes expeditione, re-
 tro rediit, Thebasq; peruenit, multis de exerci-
 tu amissis. Et cum ē Thebis descēdisset Mem-
 phim, Gracos missos fecit, ut illinc enauigarent.
 Et exercitus quidem aduersus Aethiopes ita
 gessit. Copia autem quae aduersus Ammonios
 missa erant, ē Thebis mouentes, itineris duces
 sequebantur: ac nisi sunt usq; dum ad urbem
 Oasim perueniunt, quam incolunt Samij, hi,
 qui feruntur ē tribu Aeschrionia esse, septē die-
 rum per arenas itinere distantem ā Thebis, quae
 regio uocatur lingua Graeca παραγωμ νῆος,
 id est, beatorū insula. In hunc locū dicitur per-
 uenisse exercitus. Deinceps quid de eo actū sit,
 praeter Ammonios, & eos qui ab his audierūt,
 nulli alij quicquā habent dicere. Nam neq; ad
 Ammonios perueniūt, neq; retro reuerterūt.
 Ab ipsis autem Ammonijs demum fertur:
 Cum illi ex urbe Dasī per arenam iter face-
 rent, iamq; medio ferē spatio inter Dasim &
 Ammonios pranderēt, ingruisse magnū ac ua-
 lidum austrū, & ingestis arenas cumulis eos ob-
 ruisse:

ruisse: atq; hunc in modum illos è conspectu sub-
 blatos. Ita actum esse de hoc exercitu Ammo-
 nij memorant. Cambyse Memphim regresso,
 Apis quem Graci vocant Epaphon, apparuit.
 Aegyptij ubi Apis exiit, uestimenta quam
 pulcherrima ferre, & celebrando festo operam
 dare. Id tunc facientes Aegyptios Cambyses
 intuens, ratusq; ob res à se male gestas prorsus
 illos esse in his gaudijs, prapósitos accersit Mē-
 phis: quos, ubi praesto fuerunt, interrogat, quid
 ita, cum antea se apud Memphim agente, nun-
 quam aliquid tale fecissent, nunc id facerent,
 posteaquam ipse redisset, parte copiarum amissa.
 Illi dicere: dum illis deus appareret (longo
 autē temporis intervallo apparere solitum)
 tunc omnes Aegyptios solennem celebrare la-
 titiā. Hac ubi audiit Cambyses, mentiri eos re-
 spondit, ac tanquam mentientes morte multan-
 nit. His interēptis, iussit sacerdotes in conspectū
 venire. Quibus eadē referentibus dixit: Si quis
 deus mansuetus ad Aegyptios veniret, fore ut
 se non lateret. Haecenus locutus, iussit sacerdo-
 tes adducere Apim. Illi ad eum adducendum
 perrexerūt. Est autem hic Apis idemq; Epaphus
 è uacca genitus, quo nullū dum aliū po-
 test concipere foetum, quam Aegyptij aiunt
 fulgure ictam, concipere ex eo Apim. Habes
 hic vitulus qui appellatur Apis, hac signa:
 Toto corpore est niger, in fronte habēs candorē
 figura

figura quadrata, in tergo effigiem aquila, can-
tharum in palato, duplices in cauda pilos. Po-
steaquam Apim sacerdotes adduxere, Cam-
byses nелutі necordior, educto mucrone cum uel-
let ferire uentrem, femur percussit, cachinnāsq;
ad sacerdotes inquit: O capita nequam, huius-
cemodi dī existunt, sanguine atq; carne pradi-
ti, et ferrum sentientes: dignus nimirum Ae-
gyptijs hic deus. Nos certe ludibrio habuisse nō
iunabit. Hac locutus, imperauit his, quorū mu-
nus erat, ut sacerdotes quidem flagris caderent,
Aegyptios autē, ut quenq; feriantem adipif-
cerentur, occiderent. Ita festū solutum est. Sacer-
dotes multati. Apis sauciatus femur, in tēplo
iacēs extabuit: quem ē uulnere extinctū tumu-
lauit sacerdotes, clam Cambyse. Ob hoc scelus
(ut Aegyptij aiūt) cōtinuo Cambyses insanijt,
cum ne compos mētis quidē fuisset, exorsus pri-
mū perpetrare facinus in Smerdim, ex cisdem
sibi parentibus fratrem, quem ex Aegypto re-
miserat in Persas, liuore commotus, quōd solus
ille Persarum arcum (quem Ichthyophagi ab
Aethiope attulerant) ad duos digitos trahere:
quod nemo alius ē Persis poterat. Smerdi in
Persidē profecto, hanc nidiit in somnis Camby-
ses uisionem: Nuntius quidam ē Persis ueniens,
ei nuntiare est uisus. Smerdim in regio sedentem
solio cælum contingere uertice. Ob id Cambyses
sibi metuens, ne se necato à fratre occuparetur

imperium, mittit in Persus ad illum inter-
 mendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis ui-
 rum fidelissimum. Hic ubi Susa conscendit,
 Smerdim necandum curauit (ut quidam aiunt)
 cum eum eduxisset uenatum: quidam inquit,
 cum ad mare rubrum produxisset, ibi eum de-
 meruisse. Et hoc quidem initium scelerum Cam-
 bysis extitisse: secundum autē scelus, sororis neca-
 tionem, in Aegyptum eum secuta: qua ex eis-
 dem parentibus erat soror, atq; eadem uxor:
 quam hunc in modum acceperat uxorem: Cum
 antehac Persa sorores in matrimonium accipe-
 re nequaquam consueuissent, Cambyfes unius
 sororum amore captus, cupidusq; deinde ducen-
 di illam uxorem, cum propter rei insolentiam
 laboraret efficere, accersit eos qui regij iudices
 nominantur. Fiunt autem delecti è Persis uiri,
 suntq; perpetui, nisi delicti alicuius comperti
 fuerint. Illi apud Persas ius dicunt, & legum
 patriarū sunt interpretes, & ad eos omnia re-
 feruntur. Hos Cambyfes percontatur, num qua
 lex sit, qua sinat uolentē cum sorore contrahere
 matrimonium. Iudices & iuste & ingenuē re-
 spondentes, negant ullam se inuenire legem, qua
 sinat fratri nubere sororem: Quandam tamen
 inuenire legem, quo liceat regi Persarum face-
 re quicquid libeat. Ita neq; legem abrogauit
 metū Cambysis: & ne legem tacentes ipsi peri-
 rent, aliam inuenerunt, adiutricem eius, qui so-
 rorem

orem in matrimonium ducere vellet. Tunc itaque Cambyses eam quam dixi accepit uxorem. Aliquantoq; post & alteram. Harum iunior, qua ipsum contra Aegyptum comitata est, interemisset. Cuius mors, quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. Nam Græci quidam aiunt, dum Cambyses duos catulos, alterum leonis, alterum canis committit, hanc interfuisse spectaculo: & cum à leonculo catulus superaretur, alterum catulum huius canis fratrem, abrupto loro, superuenisse. Et cum duo essent, ita superiores leonculo extitisse. Et Cambysē dum id cernit capiente voluptatem, hanc ei assidentem illacrymassē. Ea re animadversa, Cambysē interrogasse quidnam lacrymaretur: & mulierem dixisse, se viro catulo suppetias fratri ferente, ideo flere, quod subierit memoriam Smerdis, cuius sciret neminem fore ultorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cābyse fuisse interemptam memorant: Aegyptij vero ob id, quod cum ad mensam discumberetur, mulier lactucam sumpsit, eiusq; decerptis folijs virū interrogavit, utrum discerpta lactuca an densa pulchrior foret: cum hic respondisset, Densa, hæc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, quæ Cyri domum denudasti. Ibi Cambysē indignatione percitū, insiluisse calcibus in pregnantem, eamq; abortu edito decessisse. His rebus Cambyses in præcipuos domesticorum insaniebat

bat, siue id propter Apim, siue aliunde, qualia
 multa in rebus humanis mala contingere con-
 suenerunt. Etenim fertur Cambyſes ab ipsis na-
 talibus grandi laborasse morbo, quem quidam
 sacrum nominant: ut haud ab re fuerit, cuius
 corpus magna agritudine inualidum esset, eius
 ne mentem quidem sanam fuisse. Atq; in alios
 quoq; Persas insanisse, ueluti in Prexaspem,
 quem prapipuo honore proſequabatur, & à se-
 cretis, hoc est, qui ad eum nuntios perferebat:
 & cuius filius Cambyſis uina miſcebat, qui ho-
 nos & ipse non paruus est. Ad hunc fertur di-
 xisse Cambyſes: Quemnam uirum Persa me esse
 censent, aut qualē de me sermonem habent? Et
 ille ei respondisse: Hec, cetera quidem omnia
 in te magnis laudibus ferunt, sed nimis te uino
 deditum aiūt esse. Hac Prexaspes de Persis re-
 spondit. Quibus ille indignatus: Siccine, inquit,
 Persa me aiūt uino deditum desipere, nec men-
 tis esse compotem? Ergo in eo quod prius dixe-
 runt, non ueri fuere. Nam senatum Persarum
 (cui intererat Cræsus) aliquando interrogarat
 Cambyſes, qualis ipse uideretur esse uir ad pa-
 trem Cyrum adaquādum. Et illi responderant,
 eum patre esse præstantiorem: qui & omnia il-
 lius haberet, & Aegypti ac maris accessionē
 adiecisset. Hac quidem Persa dicebant. Sed
 Cræsus, qui aderat, displicente ei qua dicebatur
 sententia, ad Cambyſem inquit: Mihi in qui-
 dem

dem Cyro genite, non uideris adequandus esse patri: quippe qui nōdum es filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cambyses delectatus, Cræsi sententiā approbavit. Quorum nunc reminiscens, ad Prexaspem iratus inquit: Intellige nūc ipse per te, nanquid Persæ uera dicant, an hæc dicentes ipsi desipiant. Nam si filij tui, qui in æstibulo stat, medium cor non frustrato ictu percussero, constabit nihil esse quod Persæ dicunt: sin aberrauero, constabit Persas uera loqui, & me esse intemperantem. Hoc locutus, intendit arcum, puerumq; percussit. Atq; eum collapsum iussit discindi, & inspicere ictū. Cumq; in corde sagitta esset inuenta, ob id latibundus atq; cachinnans, ad patrem pueri inquit: Prexaspes, facta tibi est fides, non me insanire, sed Persas. Verum nunc mihi dicito, quemnam ex omnibus hominibus iam nosti ita ad destinatum emittere sagittas. Prexaspes hominem aduertens esse uesantum, & in ipsum quoque insanientem: Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probe percutere. Et tunc quidem hoc perpetravit. Altero die, duodecim Persas primoribus pares, ob nullius momenti causam necauit, ut uos in caput defodiens. Hæc eum facientem Cræsus Lydus statuit his uerbis admonendum: Rex cuncta noli atati atq; ira indulgere: sed cohibe & compeste te ipsum. Conducit tibi te prouidum esse: & sapientis est

prospicere. Tu uero uiros interficis tuos populares ob nullius momenti causam, interficis pueros, qualia si multa facies, considera ne abs te deficient Persæ. Enimvero pater tuus Cyrus, etiam atque etiam mandans, mihi praecepit te commonefacere, subiiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Cræsus beneuolentiâ prae ferens cōsulebat. Ad quem Cambyfes respondēs: Etiam mihi tu, inquit, dare consilium audes, tāquam bene aut tuam ipsius patriam administrāris, aut patri meo consulueris, iubens eum traicēto flumine Araxe icdere aduersus Massagetæ, cum illi uellent transire in terram nostram. Imò & te ipsum male præsidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti: sed ob id nequaquam ganisurus, quia olim iam debebam captare in te occisionem: arcamq; corripiebat tanquam hominē confixurus. At Cræsus cursu se soras proripuit. Hic ubi non habet in quem telū dirigat, mandat ministris ut illum comprehendētes interimant. Ministri qui mores eius nossent, Cræsum abdiderunt hac ratione, ut si Cambyfes facti pœnitens requireret Cræsum, eo producto donis afficerentur, quòd illam scruassent: Si nō pœnitcret, nec desideraret tūc hominē interficerent. Nec ita multo post, cum Cambyfes desideraret Cræsum, ministri hoc animaduertentes, enunciant ei hominē superesse. Cambyfes se quidem, inquit, Cræso superstite gaude

gaudere: sed ijs qui illum seruassent, veniam non daturum, sed mortem allaturum, prout et fecit. Multa huiusmodi ita in Persas, quam in socios, cum Aemphi moratus est, Cambyfes faciebat insania. Ad eò vetusta recludens sepulcra, mortuos inspiciebat. Etiam templum Vulcani adiens, multo derisu simulacrum illius cauillatus est. Si quidem statua Vulcani similima est his dijs, quos Pataicos vocat Phœnices, quos in triumphum prius Phœnices circumferunt: Quos qui non vidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pigmai niri imagine. In templum quoque Cabyrorū, inaccessus alteri quam sacerdoti, ingressus: & quæ illis erant simulacra, multis in ea iocatus verbis, concremauit. Sunt enim & hac illis Vulcani similia, à quò se hi homines aiunt esse oriundos. Cum multa igitur apud me documēta sunt, Cambysem uehementer insanisse, tum uerò illud quòd alioqui non tentasset templa legesque habere ludibrio. Nam si quis uniuersis hominibus prabeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi profecto cunctas unusquisque rimatus, suas eligeret. Nō igitur credibile est aliū quam dementem, talia ludibrio habere. At ita de suis quenque legibus sentire, licet cum alijs coniecturis colligere. Tū uerò Darius accitos (qui in sua ditione erant) Græcos percontatus est, quanta pecunia uellent defunctis parentibus uisci. Illis negantibus ulla se pecunia hoc esse

facturos, *Darius* dehinc *Gracis* presentibus, et qua dicebantur per interpretem discuntibus, interrogavit eos *Indos* qui *Callatis* nominantur, qui nescantur parentibus, quantum accipere pecuniarum uellent, ut patres defunctos igne comburerent. *Indi* vehementer reclamantes, meliora illum ominari iuebant. Atque ita moribus comparatum est. Recteque mihi uidetur *Pindarus* fecisse, ut diceret morem omnium esse regem. Dum *Cambyses* in *Aegyptum* contendit, *Lacedaemonij* quoque intulere bellum *Samo* et *Polycrati* *Aeacis* filio, qui *Samum* occupauerat, eamque inter initia trifariam partiturus erat cum fratribus *Pantagnoto* et *Sylofonte*. Quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior cecido, totam solus obtinebat, inito foedere cum *Amasi* rege *Aegypti*, cum quo hospitium habebat, mittens munera, uicissimque accipiens. Breuique statim tempore res eius adeo profecerunt, ut per *Ioniā* castramque *Gracia* celebrarentur. Quocumque enim bellum intulerat, cuncta ei prosperè cedebat, cum haberet centum biremes, mille sagittarios, inuadens omnes sine ullo cuiusquam discrimine: quod diceret, se magis gratificari amico, si ei qua abstulisset redderet, quam si nihil adhuc auferret. Multas itaque hic insulas, multa etiam in continente oppida capiebat. *Lesbios* enim cum multis copijs opem *Milesijs* ferentes, nautali pralio uicit, cepitque, qui omnem fossam moenia *Sami* ambi-

tem nulli foderunt. Atque res Polycrasis tanto-
pere secundas esse non latuit Amasum, cui hoc
cura erat. Sed cum assidue forent multo secun-
diores, Amasis libellum Samum misit, in hac
uerba scriptum: Amasis Polycrati ita inquit:
Mihi quidem, feliciter agi cum uiro amico meo
& hospite, audire uoluptari est: tamen tua ma-
gna prosperitates mihi non placet, qui intelligo
quam inuidum nomen sit. Quod ad me attinet,
malim tum meas ipsius, tum corum qui mihi cura
sunt, res nunc prosperè ire, et per uarias fortuna
uices animum traducere, quam in omnibus mihi
prosperè cedere. Tu itaque mihi obtemperando,
hoc aduersus prosperitates agito: Dispice quid
tibi est, quod plurimi facias, quodque amissum ti-
bi maximè dolcret. Id ubi inueneris, ita abij-
cito, ut nunquam ad homines ueniat. Quod si
prospera tua deinceps non uariabuntur, aduer-
sis medeare tu tibi subinde eo modo quem tibi
subieci. Hac cum legisset Polycrates, & in animū
demittens, tanquam bene sibi ac Amasi praece-
pta, disquirebat quodnam suorum ornamentorum
esset, quo amisso maxima ipse molestia afficeretur.
Atque hoc tandem quaritando inuenit. Erat
ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat
auro inclusam, opus Theodori Sami Telecle ge-
niti. Hanc ubi abijciendā statuit, ita abijcere li-
buit. Biremē conscendit: eā dehinc uiros, quibus
illam instruxerat, in pelagus educere iubet. Et

postquam ab insula procul aberat, detractum sibi sigillum, dictis qui unà nauigabant inspetantibus, abiicit in pelagus. Hoc actio renauiganit. Reuerso domum, cum ex iactura afficeretur, quinto sexto uel quàm hac acta sunt die, hoc ei casu euenit: Piscator quidam captam à se piscem, grandem sanè ac pulcrum, putauit dignum quo Polycratem donaret. Eum ad fores cum attulisset, dixit se in conspectum Polycratis ire nolle: à ianitore permissus, donans Polycrati piscem, Rex, inquit, hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manuarius uitam tolero, tamen non indicaui ferendum à me esse in forum, sed te tuaque potentia dignum. Eum itaque affero tibi, donoque. His uerbis iste delectatus, ita respondit: Tu uerò probe nec facto solo, sed etià oratione apud me iniisti gratiam. Ad cenamque te uocatum uolo. Hac magnificiens piscator, domum abiit. piscem ministri rescindentes, offendunt in eius aluo sigillum Polycratis. Quod ubi uiderunt, sumpseruntque, ad Polycratem latibundi quàm celerissime pertulerunt. Eoque illi reddito, referebatur quò pacto fuisset inuentum. Polycrates, quemadmodum res diuinitus contigit, singula quaque à se gesta retulit in libellum: et qua ratione quod amiserat, recepisset. Hac ubi scripsit, in Aegyptum misit. Quibus tabellis Amasis perlectis, quæ à Polycrate uenerant, intellexit non posse præstare hominem, ut aliterum hominem fato impend

impendenti eripias, utq; Polycrates bene iam moreretur, bonam fortunā semper expertus, qui ea quoq; reperiret qua abiiecisset. Misso itaque Samum caduceatore, dixit se ius cum illo hospitij solvere. Quod ideo fecit, ne in tristē aliquē grauemq; casum incidēte Polycrate, animi dolorem ueluti de hospite ipse contraheret. Aduersus hunc igitur Polycratem, in omnibus bene agentem, Lacedamonij sumpsere expeditionem, accitis ab his Samijs, qui post hac Sydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, misso clanculum caduceatore ad Cambysem Cyri filium, aduersus Aegyptum copias cōparantem, orauit ut nuntijs ad se in Samum missis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyses, libenter in Samum misit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas secum iste mitteret in Aegyptum. Polycrates delectis quos maxime suspicabatur è popularibus suis ad rebellionē spectare, quadraginta triremes misit Cambysi, mandans ne retro eos dimitteret. Negant quidam Samios à Polycrate missos, in Aegyptum peruenisse: sed cū in Carpathia mari cursum tenerent, inter se collocutos, decruisse ne porro tenderent. Quidam aiunt peruenisse in Aegyptum, ac retentos, inde fugam fecisse: Et in Samum redeūtes, Polycratem cum classe occurrentem superasse, atq; in insulam exisse: sed pugna pedestri commissa, repulso, ita Lacedamonem

demonem nauigasse. Sunt qui dicant penes eosdem, ab Ægypto redeūtes aduersus Polycratem, exitisse nictoriam, non rectè dicentes mea opinione: Neq; enim oportuisset illos asciscere Lacedæmonios, si per se ad resistendum Polycrati ualidi erant. Præterea nec ratio dicitur, ut cui permulti aderant, cum auxiliarij mercede conducti, tum domestici sagittarij, is à Samijs redeūtibz numero paucis fuerit superatus, cum præsertim liberi ciuium atq; uxores sub Polycrate essent, quos iste inter naualia coactos tenebat, ideo paratos, ut si hi quisecum erāt, cum redeuntibus alijs prodidissent, unā cum ipsis naualibus conflagraret. Posteaquam Samij, qui à Polycrate exacti erant, Spartam uenerūt, ad euntes principes multa sanè (qualia supplices) cōmemorabant. Quibus illi primo cœtu responderunt, eorum quæ isti dixissent priorum quidē oblitos esse se, posteriora uerò non intelligere. Secundo deinde congressu nihil aliud isti dixerunt, nisi allato panario, illud panc indigere. Quibus ydem responderunt panario supersuturum. Itaq; opem ferendam eis censuerūt. Atq; ubi rem apparauere, cum exercitu in Samum se contulere, referenda gratia causa, ut Samij aiunt, quia illis aliquādo Samij aduersus Messenios auxilio fuissent. Vt Lacedæmonij aiunt, non tam quia tutari deberent Samios, quàm ut eosdem ulciscerentur ob internecum cratem

rem, quem Cræso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege Aegypti ipsis missum. Interceperāt enim Samij priore quā craterem anno, thoracem lineum quidem, sed frequentibus animalium figuris ex auro lanaq; versicolore, à ligno intertextū, ob id admiratione dignum, quod cum inscripta eius uenationes essent exiles, tamen singula in se habebant tricenae ac sexagenae bestiolas, singulasq; evidentes: Hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est, quem in Lindo Minerva idem Amasis dedicavit. Comparauerunt itaq; Lacedamonij exercitum aduersus Samum, ut Corinthios quoq; sollicitarent. In quos etiam Samiorum extabas iniuria aetate qua praeceffit hanc expeditionem, circa idem tempus facta, quo crater internersus est. Nam cum Periander Cypseli filius, Sardis ad Haliattem castrandos mitteret trecentos primorum Corcyraeorum liberos: Corinthijq; qui illos ferebāt, Samum appulsi essent, audita Samij causa, cur Sardis pueri ducerentur, primum edocuerunt pueros, ut puluinar Diana contingerent, deinde non sinentes abstrahi eosdem è puluinari cum prouiderent Corinthij, præbere illis alimenta, ipsi diem solennē egerunt, quem nunc quoq; per id tempus celebrant. Cum enim nox aduenit, quamdiu pueri precabantur, tandiu exercent choros uirginum atq; adolescentium. Tunc autem choros exercentes, esculenta fecerant

rant ex sisamo ac melle, quæ distribuenda ferrent: ut ea Corcyraeorum filij rapientes, alimenta haberent. Idq; eousque factum est, dum Corinthij pueris (quos asseruabant) omiſſis abierunt. Ita Samij pucros Corcyram redeunt. Quod si defuncto Periandro, Corinthijs cum Corcyraeis amicitia extitisset, non ob hanc causam Corinthij aduersus Samios expeditionem sumpſissent. Nunc ab ipsa urbe Corcyrensi à se condita, Corinthij semper cum Corcyraeis discordes mutuo fuere. Huius igitur rei memores Corinthij, exulcerato in Samios animo erant. Mittibat autem Periander ad castrandum Sardis primorum Corcyraeorum delectos pucros, ulciscendi facinoris gratia, quod Corcyrei priores in eum aduſerant. Nam posteaquam uxorem suam Melissam necauit Periander, accidit ut ad superiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Melissa liberi duo, unus decem & septem, & alter duodeviginti natus annos. Hos auus maternus Procles Epidauri tyrannus, ad se accitos ea prosequeretur charitate, qua debebat nepotes ex filia. Quos ubi remittendos statuit, priusquam dimitteret: Scitis, inquit, pueri quisnam matrem uestram interemit? Hoc dictum ei qui maior natu erat, nullius momenti habitum est: at minori cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, ut reuersus Corinthum, patrem neq; prior

affatus

affatus sit, neque affantem reaffari, ac ne interroganti quidem responsum reddere uoluerit. Eum Periander tandem sanè indignatus, è laribus eiecit. Quò eiecto, maiorem natu percontatur, quânam cū eis auus esset collocutus. Ille narrare, ut se auus amantissimè accepisset: non tamen facere mentionem dicti illius, quod Procles in eis dimittendis dixisset, quippe quod in mentem non admiserat. Periander dicere, nulla ratione fieri posse, quin aliquid illis ab auo sit suggestum: itaq; percontando instare. Tunc adolescens in memoriam rediens, id quoque dictum fuisse narrauit. Quod Periander in animum accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgentius, mittit ad eos, apud quos filius ab ipso expulsus degebat, prohibitum, ne adolescentem in domum excipiant. Ille illinc eiectus, in alteram se domum conferebat, sed ab hac quoq; abijciebatur, Periadro his qui acceperant edicente, atque ut arcerent imperante. Expulsus hic ad quendam sodalium se contulit. Illi etsi formidantes, tamē quòd esset Perian dri filius, hominē excipiebant. Ad postremum Periander edictum proposuit, quisquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, cum sacram pœnā Apollini debiturū, quantam ipse nunc pabat. Ad hoc edictum cū nemo illu... in domum reciperet, nemo affari uellet, ne ipsi quidē putauit rem desperatā esse tentandam: sed intra
portic

porticus se tenens, assidue versabatur. Quem die quarta Perianther illumine & inedia enectum cernens, misertus est, deposita quoque ira propius accedens: Fili, inquit, utrum est optabile, istudne quod faciendo pateris, an patri obtemperando tyrannidem atque opes accipere quae ego habeo? qui cum sis & meus filius, & beatae Corinthi rex, praoptasti mendicam vitam, obsistendo atque irascendo illi cui minime debebas. Nam si quid calamitatis illinc accidit, unde suspicionem in me habes, id mihi accidit, eiusque ego particeps, eo magis sum, quod ipse id perpetravi. Tu vero edoctus quanto satius sit invidiosum quam miserabilem esse, & simul quid sit in parentes & in meliores se irasci, abi domum. Perianther quidem his verbis filium castigabat. Ille autem nihil patri respondit, nisi hunc sacram poenam deo debere, quod in ipsius colloquium venisset. Ibi Perianther animadvertens malum filii vehementius esse, quam ut corrigi posset, ab oculis eum sibi amandandum putavit, nauigio in Corcyram misso. Nam Corcyra quoque imperitabat. Hoc amandato, bellum socero Procli intulit, tanquam precipuo harum rerum auctori. Expugnata quoque Epidaurum, Proclum cepit, quem tamen vivum servavit. Interiecto deinde tempore cum scnuisset Perianther, sibi quoque esset conscius, non esse amplius parem ministrandis, obediendis quoque rebus,
mittis

mittit Corcyram: accersitum Lycophronem ad tyrannidem administrandam. Nam in maiore filio non erat indoles, hebetiorq; esse ei uidebatur. Lycophron ne responsione quidē dignatus, qui sibi nuntium afferebat. Perianther in amorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suam, sperans fore ut eum per hanc praeipue persuaderet. Hæc ubi uenit: Fili, inquit, manus tyrannidē recidere in alios, ex domū patris tui ad alienos dispergi, quā tu ipse habere illuc recursus? Redi quæso ad penates, desine tibi met officere. Læua possessio est per uicaciam, noli malum medicari malo. Multi mansuetiora in istioribus proponunt. Multi materna sectantes, paterna perdiderunt. Lubrica res est tyrānis, cuius multi sunt amatores. Pater senex est, proneclaq; ætatis. Tua ipsius bonæ ne alijs tradas. His illa uerbis ad inducendum appositis, fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui istæ respondens, negat se iturum Corinthum, quoad patrem superesse audiret. Hoc cū mulier renuntiasset, tertio Perianther caduceatorem mittit, qui dicat, se quidē in Corcyram uelle cōcedere, sed ut hinc Corinthum proficiscatur ad tyrānidis successionem. Id approbante filio, Perianther Corcyram ipse ueniebat, iuuenis Corinthum miscebatur. Hæc omnia edocti Corcyraei, ne ad ipsorū regionem Perianther accederet, adolescentem interimūt. Ob hac igitur Pe-

riander

riander de Corcyra is ultionem fumebat. Lacedæmonij ingenti cū classe ubi pervenere, Samiū obsiderūt, succedentesq; muro, turrem mariim-
mōntem in xta suburbana transcendērūt. Sed
mox cū magna manu suppetias ipso ferēte Po-
lycrate, reiecti sunt. Quinetiā à superiore turri
(qua tergo montis prominebat) eruperunt tum
auxiliarij, tum ipsorum Samiorum permulti.
Et cum aliquātiſper Lacedæmonios sustinuiſ-
ſent, retro fugam fecerūt, inſequentiq; ab hoſte
cadebantur. Quod ſi Lacedæmonij qui aderāt,
Archia & Lycopi ſimiles exiſtiſſent, eo die
capta Samus fuiſſet. Siquidē Archias & Ly-
copes ſoli cum Samijs ad murum refugientibus
irrupentes, intercluſa ad redeundum uia, in-
tra urbem Samiorum occubuerunt. Equidem
ipſe cum alio Archia Archia filio, eodemq;
tertio ab hoc Archia, congreſſus ſum apud Pā-
tanem (huius enim tribus erat, qua ex omnibus
hoſpitibus maximē Samios honorabat) ſibi di-
cens Samio nomen à patre fuiſſe iudicium, quod
eius pater Archias ſtrenuē pugnās Sami mor-
tem oppetiſſet: ſcīq; ideo Samijs honorem habe-
re, quod auus fuiſſet à Samijs publice affectus
egregia ſepultura. Lacedæmonij quadraginta
diebus in obſidendo abſumptis, cum in ſuſcepta
re nihil admodum proficerent, in Peloponne-
ſum redierunt. Fertur Polycratē (ut rumor qui-
dam temerarius emanauit) magnum numerum
moneta

moneta patriæ è plumbo percussisse, eamq; auro induxisse, ac Lacedæmonijs dedisse: atq; ea accepta illos recessisse. Hanc primam expeditionē Diores aduersus Asiam per Lacedæmonios susceperunt. Samij qui Polycrati bellū intulerant, posteaquam à Lacedæmonijs se relictum iri uident, & ipsi trās miserūt in Siphnū, deficiebant enim pecunia. Vigebant ea tempestate Siphniorum res, eratq; hac insularū locupletissima: ut in qua auraria et argētaria metalla essent, unde tantum pecunie fiebat, ut ex decima eius parte reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuiq; par, Siphnijs pecuniam (qua quotannis conficiebatur) distribuentibus. Qui ubi thesaurum confecerunt, nūquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consulēre oraculum. Eū ita Pythia respondit:

*Cum tamē ī Siphno fuerint Pritaneia cana,
Cana fori facies, tunc uir uaser adsit oportet,
Qui notet è ligno agmen, legatum'que rubentem.*

Erant eo tempore Siphnijs Pritaneium forumq; Pario lapide exculta. Hoc oraculum Siphniū neq; tunc statim, neq; post aduentum Samiorum intelligere potuerūt. Nam Samij cum uelocissimè ad Siphnum applicuissent, miserūt ad urbem cum legatis unam è nauibus. Veteri instituto naves omnes erant rubrica delibutæ:

1 a atque

atque hoc erat, quod Siphnijs Pythia predixerat, ut observarent ligneam agmē, ac rubrū legatum. Nuntij igitur ubi pervenere, decem sibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphnijs se mutatuuros, Samij eorum agros populabantur. Id audientes Siphni, continuo occurrentes, cōmissa pugna fugati sunt: eorumq; multi ab urbe interclusi, quos postea centū talentis recuperavēre. Ab Hermionensis quoq; Samij pecuniarū loco insulam Thyream acceperunt, Pelopōnesa adiacentē quam Træzenjs cōmendaucrunt, ipsi Cydoniam in Creta condiderunt: cū illuc non ea de causa nauigassent, sed ut Zacynthios ex insula summonerent. In hac urbe quinquenniū degentes, ita rem bene gesserunt, ut templa quae nunc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnes praeterea delubrum. Sexto eos anno Aegineta nauali pralio victos cum Cretensibus diripuerunt, ac rostratas naues mutilauerunt, eaq; rostra apud Minerva templum in Aegina affixerunt. Haec Aegineta Samijs fecere infensi, quod illi antea sub Amphicrate rege, bella Aeginetis illato, magnis cladibus illos affecissent, & innicē affecti fuissent. Et hac quidē fuit causa. Protraxi autem sermonē de Samijs ob hoc magis, quod tria sunt apud eos opera. Gracanicorum omniū maxima. Unum montis in centum quinquaginta passus editi, à cuius imo fossa incipiens ad con-

tearum

trarium os deducta est, longitudinis septem stadiorum, celsitudinis autē ac latitudinis auctonum pedum. Item per eam totā altera fossa depressa est viginti cubitorū, triplo maioris latitudinis, per quam derivata à magno fonte aqua fistulis in urbē deducitur. Huius fossę architectus extitit Megarensis Eupalinus Nautrophii filius. Alterum ē tribus operibus est agger circa portū in mari, ad viginti passus altitudinis, duobus amplius stadijs longitudinis. Tertiū opus est templum omnium, quę nos vidimus, amplissimū, cuius architectus primus extitit Rhœcus, Philci filius, illinc indigena. Horū operum gratia sermonem aliquāto magis extendimus. Cambyse Cyri circa Ægyptum immorante, ac despiciente, duo Magi ydemq; fratres coniuraverunt. Quorum alterum Cambyses reliquerat rei domesticę curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quę occultabatur, paucisq; Persarū erat nota, plerisq; eum vivere arbitrāribus, rebellandum sibi putavit, atq; ita rem esse aggrediendam. Erat ei in regia Germanus, quē dixi unā coniurasse corporis habitu quā similimus Smerdi Cyri filio; quem Cambyses fratrem suū interemerat, nec specie tantum corporis Smerdi assimilis, sed etiā cognominis. Hunc virū Magnus Patizihes instructum, quemadmodum ipse illi omnia peracturus esset, in regium solium perducit. Hoc ætlo, caduceatores cum alia in loca,

sum verò in Ægyptum dimittit ad exercitum, qui edicerent ut Smerdi Cyri deinceps obedi-
rent, non Cambyſi. Hac caduceatores alij ali-
bi edixere. Is quoque qui ad Ægyptum dele-
gatus erat (innenit autem Cambyſem atq; exer-
citū in Ecbatanis Syria agentem) ſtans in me-
dio, præcepta Magi expoſuit. Hac audiens Cā-
byſes vera loqui caduceatorē ratus, ſeq; à Pre-
xaſpe eſſe proditum, quòd miſſus ad occidendū
Smerdem, rem non peregiſſet, intuens in eum:
Prexaſpes, inq; ita'ne mihi rē executus es, quā
tibi iniunxeram? Ad quem ille: Iſta here, ait,
haud quaquā vera ſunt, ut aut frater tuus ali-
quādo rebellet in te, aut oppiā ex illo viro cer-
taminiſ exiſtat magni exigui'ne. Quippe cū
ego ſim executus quæ tu mihi imperaſti, quiq;
homine' meis ipſius humani manibus. Quòd ſi
defuncti rebellant, expecta ut etiā Aſtyages
Medus in te rebellet. Sin autem ita habet, ut
antea habebat, nihil tibi ex illo nouū amplius
germinabit. Igitur mitte mecum qui affecten-
tur caduceatorem, qui percontando indagent,
nunquid à quo Smerde rege nobis denunciatiū
uenit, cum audierit. Hac loquētem Prexaſpem
Cambyſes audiens, cum ei placuiſſent, cōſeſſim
ad retrahēdum caduceatorem miſit. Eum ubi
rediit, Prexaſpes his verbis interrogauit: O' ho-
mo, quandoquidem te ais à Smerde Cyri filio
venire nuntium, dicito veritatem, qua dicta
abito

abito sospes. *Virum Smerdis ipse in conspectum datus tibi ista mandavit, an quispiam eius ministrorum? Tum ille: E quidem, inquit, ego Smerdem Cyri filiū, ex quo Cambyses aduersus Aegyptum fecit expeditionem, nunquam conspexi, sed Magus quem Cambyses rerum suarum familiarium procuratorem constituit, is mihi ista mandavit, dicens Smerdem Cyri optare hac apud nos dici. Hac ille loquēs, nihil admodum e mentitus est. Tum Cambyses Prexaspes, inquit, tu quidem quia ut vir bonus imperata fecisti, culpā effugisti. Verū quis nā fuerit ē Persis, qui contra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaspes: Ego, inquit, hoc quod actum est, mihi uideor intelligere. Magi sunt qui aduersus te insurrexerunt. Patizithes: quem tu rerum familiarium curatorem reliquisti, & frater eius Smerdis. Ibi Cambysē, cum Smerdis audisset nomen, percussit ueritas sermonis ac somnii: per quod ei quidam uisus fuerat nuntiare Smerdem regio sedentem folio, ad cælum usque pertingere uertice. Agnoscens itaque sine causa fratris interemptorem se fuisse, deflebat Smerdem. Quem ubi defleuit (ut erat omni clade afflictus) in equum insiliit, habens in animo quā rapiissimē Susa uersus exercitum ducere in Magum. Insilienti in equum magina gladij excidit, unde nudatus gladius*

perstrinxit eius femur, in ea scilicet parte, in qua prius ipse tanquā opportuna ad feriendum (ut sibi videbatur) percusserat Apim Aegyptiorū deum. Vulneratus Cambyses, quod nam illi oppido nomen esset, interrogavit. Illi aiunt Ecbatana. Sed cum fuisset iam antea Cambysi redditū ex urbe Buti oraculum, cum in Ecbatanis decessurū, ipse interpretabatur se in Ecbatanis Media, ubi res eius omnis erat, senem vita functurum: at oraculum in Ecbatanis Syria loquebatur. Tunc postquam sciscitatur, respuit, oppidi nomē audiens: tum Magi iniuria percussus, tum vulnere verbaq; oraculi expens. Hoc in loco inquit, fatale est Cambysen Cyri decedere. Hactenus tūc locutus. Vicesimo dehinc die accitis Persarum, qui aderant, praestitissimis quibusq; ita inquit: Quod maxime occultū volebā Persa, id cogor apud nos efferre. Ego enim cū apud Aegyptium agerem, inter quietem nifum nidi, quod quidē minime nifum oportuit. Videbatur mihi nuntius quidā domo adueniens, nuntiare Smerdē in regio sedentem solio, cælum capite contingere. Ex quo veritus, ne à fratre exucer principatu, properatius quā prudentius feci. Neq; enim in hominis natura situm est auertere quod euenturū est. Itaq; demens ego Prexassem Susa ad Smerdem interimendi misi. Quo tanto scelere perpetrato securius debebam nequaquā coniectans, ut Smerde sublato,

Sublato, alius quispiam mortalium in me exur-
geret. Vnde prorsus euentu rerum frustratus,
Et parricida fratris incassum exiit, et nihilo-
minus regno exutus sum. Nam Smerdis Ma-
gus erat is, quem demon mihi per quietē demō-
strauit in me arma sumpturam. Hoc opus cum
ego perpetrarim, iam uobis Smerdem Cyri non
superesse existimetis, sed Magos uobis regnum
occupasse: quorum alterum rerū domesticarum
procuratorem reliqueram, alter eius frater est
Smerdis. Sed quem decebat precipue uicē meā
ulcisci, indigna à Magis passi, is immerita mor-
te à proximis suis affectus est. Secūdo loco (quod
reliquū est Persæ) necessariū quidē mihi demā-
dare uobis, quod è uita exiēs effici mihi cupio,
atq; opto, per regios deos obtestans cum omnes
uos, tum maxime Achamenides qui adestis,
ne per seueritiam amittatis, ut imperium rursus
redeat ad Medos. Sed si dolo occupatū est, il-
lud dolo surripiatis: Sin ui praeceptam, ui recu-
peretis. Hac nobis facientibus, Et tellus fructū
proferat, uxoresq; Et pecua pariant in omne
tempus libertate fruētibus. Secus facientibus,
contraria his quæ dixi, imprecari: Et præterea
unicuiq; Persarum eum finem, qualis mihi con-
sigit. Simul hac locutus Cambysēs, deflexit o-
mnem suam conditionem. Persæ ut regem se la-
mentantem conspexēre, uniuersi tum uestimenta
rescindere, tum effuso ploratu uit. Posthac ubi

femoris os initiatum est, femurq; celerrime contabuit. Cambyſi uita erepta est Cyri filio, cū regnaſſet ſeptem omnino annos & mēſes quinq;. nulla unquā prole ſuſcepta uirili feminea'ne. Perſis qui aderant magna effuſa eſt incredulitas, rerum potiri Magos, interpretantibus potius, Cambyſem qua de nece Smerdis dixiſſet, ea dixiſſe, ut illi omne nomē Perſicum redderēt hoſtile. Itaq; pro certo habebant Smerdem Cyri per rebellionē regnare, utpote Prexaſpe uſq; pernegante à ſe fuiſſe Smerdem interfectum. Atq; enim intum ei erat poſt Cambyſis obitum fieri, ipſius manu filium Cyri interemptū. Magnus deſuncto Cambyſe per ſimulationem Smerdis Cyri, qui ipſi fuerat cognominis, ſecurus regnauit mēſes ſeptē, qui reliqui erant ad implendum octauum annum regni Cambyſis, per quos menſes omne genus liberalitatis in ſubditos munificētiaq; exhibuit, adeo ut eius deſuncti magnū ceperit deſideriū omnes Aſiam incolētes, ipſis Perſis exceptis. Nā miſſis ad ſingulas, quibus imparabat, nationes edictis, Magnus immunitatem tributorum ac uacationem milizia in triennium tribuit, atq; hoc quidem ſtatim adeptus imperium edixit. Octauo autem menſe, quiſnam eſſet, compertus eſt. hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaſpis filius, ſed genere atque opibus primo cuique Perſarum par. Hic Otanes Magnum non eſſe Smerdem

Cyri

Cyri primus suspicatus est, sed cum qui erat, hac
conjectura, quod neq; ex arce progrediebatur:
neque Persarum procerum quempiam ad con-
spectum suum uocabat. Itaque eum suspicatus
esse, hoc sibi statuit faciendum. Cum haberet fi-
liam nomine Phædynam, quam Cambyses te-
nuerat, cuiusq; tunc Magus contubernio ute-
batur, ut aliarum omnium Cambysis uxorum:
misit ad eam quendam pater sciscitatum, quo
cum homine cubaret, cum Smerde Cyri, an
cum altero. Illa remisso nuncio, negauit se id
scire, quippe qua nec Smerdem Cyri uidisset
unquam, nec eum cum quo cubaret, nosset quis-
nam esset. Ad hanc rursus mittit Otanes, in-
quiens: Si ipsa Smerdem Cyri non habes co-
gnitum, saltem sciscitare ab Atossa, quo cum
uero tu atq; illa cubitatis. Non enim illa suum
ipsius ignorat fratrem. Filia ad hoc respondit:
Ne in Atossa quidē colloquium uenire posse,
aut ullam aliam cernere mulierem cum illo cu-
bantiū. Namq; hic uir, quisquis est cum primo
adeptus est regnum, nos dispersit, aliam alibi
collocans. Audienti hac Otani res est uisama-
nifestior. Itaq; tertio nūcium ad eandē mittit in
hac uerba; Filia, decet te bonis ortam natalibus
perinde suscipere periculum, quod te subire pa-
ter hortatur. Si enim iste Smerdis Cyri non est,
sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo
fui contubernio, neq; quod potentiā Persarum
obinet.

obtinet, impune letari, sed poenas luere. Nunc igitur agito: Cum tecum cubabit, animadvertereq; soporatum, palpa eius auriculas, quas si habentem comperies, cum Smerde Cyri te cubare, existima: sin minus, cum Smerde Mago. Ad hac Phadyma respondet, se si id faciat, magnum adire discrimen, quoniam probe sciret, si ille careat auribus. Et ipsa in palpando deprehendatur, fore ut ipsa ab illo trucidetur, tamen se id facturam. Et Phadyma quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Hinc autem Smerdi Mago Cyrus, cum regnaret, aures praeiderat, non exigua de causa. Ergo Phadyma hac Otanis filia, quacunq; receperat patri, executi est. Nam ubi nices eius fuerunt ad eundem Magum (etenim uxores Persarum per nices in orbem ad illos pergunt) adiens Magum una cubuit, eiusq; dum uehementer soporatus est, aures palpaui: quibus carere hominem non difficulter, sed facile sanè deprehendit. Vbi illuxit, celerrime patrem certiorum rei gesta facit. Iste sumptis Aspathine et Gobrya Persarum primoribus, et ad fidem sibi seruandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui et ipsi sua sponte rem ita se habere suspicabantur. Eoq; uerba quae Otanes attulerat, admiserunt: constitueruntq; ut singuli sibi singulos in societatem deligerent ex Persis, quibus maxime confideret, Asciiuit itaq; sibi Otanes Intaphernem, Gobryas

Erias Megabyzum, Aspathines Hydarnem.
 Hic cum sex forent, Darius à Persis. (nam hic
 pater eius. *Hystaspes* praeerat) Susa aduenit.
 Qui cum aduenisset, placuit sex Persis hunc
 in societate adsciscere. Qui cum septē essent, cō-
 gressi collocutiq; fidem mutuo dederunt. Cumq;
 ad Darium ordo dicenda sententia uenisset, ita
 apud ceteros uerba facit: Equidem mihi uide-
 bar ego solus nosse Magum regnare, & Smer-
 dem Cyri mortem oppetisse: atq; ob id ipsum de-
 dita opera huc me contuli, ad necē Mago com-
 parandam. Verum quandoquidem contigit ne
 uos quoq; rem sciatis, & non solum ego, uidesur
 mihi confestim esse transigendum, neq; differen-
 dū. Differre enim satius non est. Ad haec Ota-
 nes: Fili, inquit, *Hystapis*, & patre egregio or-
 tus es, & teipso nihilo inferiorem esse patre tuo
 indolem praefers, noli tamen ita properare ad
 rem aggrediendam inconsulto, sed consideran-
 tius illā capeffe: quam ita demum aggredi de-
 bemus, cum plures fuerimus. Tum Darius: Vi-
 ri, inquit, qui adestis, si eo quē Otanes dixit, ut-
 mini modo, sciatis uos teterrime perituros. Ali-
 quis enim priuati lucratione habita, rem ad
 Magum deferet. Et uos quidem debebatis po-
 tius per uosmet qui coeperatis ista exequi: sed
 quoniam statuistis ad plures referendum, & me
 adhibendū, aut hodie transigamus, aut scitote (si
 nobis hodiernus elabatur dies) non alium occu-
 patum

paturum ut me apud Magum accuset, sed me
ut uos accuset. Ad hac Otanes, cum cerneret
Darium esse improperum: Quoniam, inquit,
nos maturare compellis; nec finis differre, age
expone nobis ipse, quonam pacto regiam introi-
re possimus, & illos aggredi. Excubias nanq;
depositas esse, ipse quoq; etsi nō uisu, certe audi-
tu nosti, quas qua ratione penetrabimus? Cui re-
spōdēs Darius: Multa sunt, inquit, Otanes qua
nequeunt oratione declarari, sed facto. Alia,
qua oratione declarari possunt, sed inde nihil
clari operis existit. Vos uerò nostis excubias,
quae depositae sunt, haudquaquam difficiles esse
ad penetrādum. Nam cum nos tales sumus, ne-
mo non, quisquis ille sit, cedit nobis: partim ob
reuerēciam, partim ob timorem. Ad quod ha-
beo pretextum accommodatissimum, cui inni-
scimur: Siquidem me dicam ē Persis uenisse, ac
uelle quadam à patre mandata regi nunciare.
Ibi enim expedit mendacium dicere, dicatur.
Nam idem optamus, quiq; mēdacium dicimus,
quiq; ueritatem. Quippe cum hi qui mentiu-
tur, tunc mētiuntur, cum persuadēdo sunt quip-
piam lucri facturi. Et qui uerum dicunt, ideo
dicūt, ut uerum dicendo aliquod lucrum conse-
quātur. Et alius huc, alius illuc magis propen-
sus est. Ita non idem faciliādo, idem tamē obti-
nemus. Quod si nihil lucri faciendū esset, peraq;
& uerax foret mēdax, & mēdax uerax. Quod
ad ianī

ad ianitores astinet, si quis eorum libenter cederet nobis, utilius ei suo tempore erit. Si quis obuiam ire conabitur, ut est hostis, ita tunc pro hoste habeatur. Deinde intro irruentes, rem transigemus. Post hac Gobryas: Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium: aut si recuperare non poterimus, mortem oppetere, quam cum sumus Persæ, viro Medo parere, et quidem aures non habentis. Cum præsertim quicumque; nostrum Cambysæ agrosanti affuisti, memoria teneatis, quæ ille dum vitæ excederet, Persis imprecatus est, nisi imperium recuperare tentarent: quæ nos tunc non admittebamus, inuidiose dici à Cambysæ existimantes. Nunc igitur calculum pono in Darij sententiam: Neque hunc cœtum dissoluendum censeo, sed statim aduersus Magum adendum. Hac dicta à Gobrya ceteri comprobarunt. Interea dum ab istis consultatur, forte hoc contigit, ut Magi inito inter se consilio, statuerent conciliandum sibi amicum Prexaspem, quod indigna passus à Cambysæ esset, occiso eius filio itlu sagitta, et solus mortuum Smerdis Cyro geniti nosset, quem ipse suapte manu interemisset, quod præterea ob id apud Persas maxima flagrabat inuidia. His de causis accitum hominem sibi amicū comprobabant: accipientes fidem ac iusiurandum, fallaciam quæ ab ipsis in Persas facta esset, intra se habiturum, neque cuiquam mortalium patefactū

iefacturum, pollicitates innumerabilia se ei da-
 turos. Recipiente Prexaspe facturum se, quæ
 Magi suaserant, iterum illi dicere, in animo ha-
 bere, omnes Persas sub murum arcis conocandi,
 Ideoq; iubere hunc conscensa turri predicare, à
 Smerde Cyri Persis imperari, & ab alio nemi-
 ne. Hac illi precipiebant, ueluti homini summa
 apud Persas autoritatis, & qui sæpenumero
 assenerasset eum esse Smerdem Ciri, ac eadem à
 se factam pernegasset. Hac quoq; Prexaspe se
 paratum excqui dicente, Magi conuocatis Per-
 sis, hominem in turri perductum iubent habere
 orationem. Prexaspes ea quæ ab istis oratus
 fuerat, sponte obliuiscitur: exorsusq; ab Acha-
 mene, seriem familiæ Cyri recenset: & ubi tan-
 dem deuenit ad Cyrum, commemorauit illius in
 Persas beneficia. His expositis, prompsit ueri-
 tatē, causatus ideo se hætenus occultasse, quòd
 sibi tutum non fuisset proferre rem gestam, sed
 in presentiarum necessitate coactum proferre:
 dixitq; se à Cambysæ adactum Smerdem Cyri
 occidisse, & Magos esse qui regnent. Multis
 quoq; uerbis Persas deuonit, nisi rursus impe-
 rium recuperarent, ac Magos ulciscerentur.
 Hac locutus, sese in caput à turri precipitiū de-
 dit. Hunc in modum Prexaspes, uir per omne
 tempus uita spectatus, occubuit. At septem
 Persæ ubi constituerunt aggredi protinus Ma-
 gos, neq; rem differre, deos comprecatum ierūt.
 ignarū

ignari omnino eorum qua circa *Prexaspē* acta
essent, sed hac inter eundem in medio itineris
audierunt: eoq; à via secedentes, iterum colloca-
ti sunt. Quorū qui cum *Otane* optauerant rem
prorsus differri, uidebant negātes tunc esse ado-
riendam: qui uerò cum *Dario*, confestim eun-
dum, & quod decretum esset peragendum. Et
concertantibus apparuerunt septem accipitrum
paria, insectantium duo paria uulturum, eosq;
uollicantium atq; insectantium. Quod intuen-
tes septem *Persæ*, sententiam *Darij* compro-
barunt: & mox fressi anibus, ad regiam cum
fiducia perrexerunt. Vbi ad portas affue-
runt, prout *Darius* senserat, ita euenit. Nam
custodes reuerti *Persarum* primarios, nec ali-
quid huiusmodi suspicātes ex his fore, qui ueni-
rent diuina cum pōpa, ne interrogauerunt qui-
dem. Vbi in anlam introgressi sunt, offendunt
eunuchos, qui sunt à nūtijs: & ab his qua gra-
tia uenirent, interrogātur. Illi inter percontan-
dū iacitoribus minitabātur, quod homines in-
gredi permisissent: atq; ulterius pergere uolen-
tes eosdem prohibebant. Isti se mutuo cohortati,
eductis gladijs, eos à quibus arcebantur, ibidem
trucidant: ydemq; cursu in conclaue conten-
dunt: Intra quod tunc forte ambo *Magi* age-
bant, & de ijs qua à *Prexaspē* erant acta, con-
sultabant. Qui cum nonissent inultuantes
eunuchos atq; uociferantes, procurrerūt uterq;
n. & quod

Et quod fiebat animadvercentes, ad vires con-
 versi sunt: quorum unus occupat arcum, alter
 lanceam sumit. Atque inde miscentur inuicem.
 Perum arcus ei qui illum sumpserat, cum ho-
 stes iuxta essent, nulli usui fuit. Alter se lancea
 tuebatur, eoque tum Aspathinis femur percussit,
 tum oculum Intaphernæ: oculoque ex vulnere
 Intaphernes, non tamen et vita priuatus est.
 Et hos quidem alter Magorum vulneravit,
 alter uero quando arcus ei nulli usui erat, in
 thalamum qui erat cœlani contiguus, se proci-
 puit, fores occlusurus: sed illic duo de septem cum
 eo irrumpunt, Darius et Gobryas: cum esset
 implicitus cum Mago Darius, adhuc stans atque
 hærens, considerabat ne Gobriam feriret in te-
 nebris. Eum cernens Gobryas ociose stantem,
 interrogat, cur non ueretur manu. Respondenti
 Dario, dispicio ne te feriam, Tu uero, inquit,
 uel per uiramque exige gladium. Cui Darius
 obtemperans, pugionis ictu uibrato Magum casu
 percussit. Interfectis Magis capita demit, eaque
 gestantes quinque eorum, duobus reliquis, qui sauci
 erant illic relictis, tum quod inualidi essent, tum
 arcis in eadem causa, foras procurrunt cum nocifera
 uione ac tumultu, ceterosque Persas compellendo
 rem gestam exponebant, capita ostentantes: et si-
 mul quicumque Magorum, ipsis occurrebat, ma-
 stabat. Persæ cognito ab his quod actum erat,
 ac dolo Magorum, et ipsi faciēda sibi eadē cen-
 sura.

fuernus, oductis gladijs, ut quenq; reperiebant
Magum, interficiebant: & nisi noctis internen-
su cohibiti fuissent, neminem Magorū reliquis-
sent. Hunc diē Persa maxime solennem publice
observant, & in eo ingens celebrant festum, vo-
cantes id μαγιστερίαν, id est, Magorum cadem.
Quo die nulli magorū fas est prodire in lucem:
sed cuncti se intra domū continent. Vbi resedit
convulsus, dirisq; quinq; excessere. hi qui Ma-
gos inuaseraut, de omni rerū statu consultabāt.
Quorum orationes asi apud nonnullos Græco-
rum fide carent, tamen huiusmodi fuerunt. Ota-
nes hortabatur rem Persicam in medium con-
stitui, ita inquit: Vnum ē nobis principem fieri
amplius mihi non videtur: neq; id aut incun-
dum esse, aut bonū. Nam & quò licentia Cam-
byses processerit, nostis, & quò Magus. Quid
igitur nobis opus est monarchia, quam sustuli-
mus? in qua licet pro libidine agere omnia im-
pune: quæ uirum etiā si optimus omnium fuerit,
tamē cum in ea positus est, extra cōsuetos abij-
cit sensus. Quippe cum præter inuidiā ab initio
ingenitā homini, ingeneretur ex præsentibus bo-
nis insolētia. Itaq; hæc duo mala habens, nimi-
rum omnem malitiam habet, tum per insolē-
tiam, quòd expletus omnibus rebus est, tum per
inuidiam multa facinora admittens. At enim
uir tyrannus (ut qui omnia bona obtinet) debet
hæc sine linore esse. Verum ita natura compa-

ratum est, ut is sit aduersarius popularibus suis. Siquidem eorum optimis quibusq; qui superstites sunt atq; uiuunt, inuidet, deterritis deletur: *et* quod indecentissimum est, criminationes admittere optimū putat. Nam siue admireris eum modeste, offenditur, quòd non effuse hoc facias: siue effuse facies, offenditur, quasi sibi assenteris. Et ut exequar dicendo quæ maxima sunt, iura patriæ labefaciat, foeminis uim affert, indemnatos interimit. At cum dominatur multitudo, in primis nomen obinet omnium pulcherrimum, isonomiam, id est, iuris æquabilitatem. Deinde nihil eorum agit quæ monarchus, hoc est, unicus princeps: Nam magistratus tum fortè deliguntur, tum administratorum rationem reddunt: omnia deniq; cōsilia in commune referuntur. Itaq; (ut meam dicam sententiā) censēonobis monarchia deiectionibus statum multitudinis esse optandum. In multitudine quidem omnia insunt: Otanes quidem hanc sententiam dixit. Megabyus autem ad holigarchiam, id est, ad statum paucorum rem traducens, ad eam socios hortabatur his uerbis: Quæ Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea sint pro dictis à me quoque: sed quatenus hortabatur summam deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit sententia. Etenim populari multitudine nihil est neque insipientius neque insolentius. Itaque

eos qui tyranni sanitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere sanitiā, nequaquam tolerandum est. Nam tyrannus si quid facit, intelligens facit: at plebi suum est nihil intelligere. Quò enim pacto sciat, qui neque edoctus est, neque honestum novit, ne domesticum quidem, qui ad res agendas sine consilio princeps ruit torrenti flumini similis. Ex quo si qui male consultum Persis cupiunt, ij statim populari utantur. Nos verò qui cœtum virorum optimorum delegimus, ad hos deferamus: Nam inter eos & ipsi erimus, & ex optimis viris credibile est optima existere consilia. Hanc Megabyzus sententiam dixit. Tertio loco suam Darius, inquit: Qua Megabyzus dixit, quatenus ad statum popularem pertinent, rectè mihi videtur dicere: quatenus ad statum paucorum, non rectè. Propositis enim tribus statibus, & his omnibus optimis, ut optimè impetret populus, optimè pauci, optimè unus, inter hac multò antecellere unius imperium sentio. Nam unius viri qui optimus sit imperio, nihil melius esse constat. Quod qui sentit, non immerito statum popularem missum faciat, ut taceam sic præcipuè consilia in aduersarios trahi solere. Porro in statu paucorum, cum plures virtuti incumbant in publicum, uehementiora priuatim odia excitari consueverunt. Cum enim quisque princeps esse optet, & in dicenda

n 3 sentent

sententia vincere, ad ingētia inter se odia ena-
dunt. Ex quibus seditiones existunt, è seditioni-
bus cades, è cadibus ad unius imperium deueni-
tur. Unde intelligi datur, quanto sit hoc illo
præstantius. Tam uerò plebe imperante, abesse
non potest quin malitia exoriat: ex orta ma-
litia in republica inter malos, non odia fiunt,
sed amicitia valida. qui enim aduersus rem-
publicam facinorosi sunt, mutuo se occultant:
idq; tam diu fit, dum aliquis populo præposi-
tus, tales homines compeſcat, ut nidiſcet, quem
populus inter cæteros admiretur. Hic cum ad-
mirationi est, tunc uerè monarchus ostenditur,
declaráns in hoc monarchiam esse omnium præ-
stantissimum. Atq; ut in summa omnia colli-
gam, unde nobis libertas exiit, & a quo da-
ta, a populo'ne, an ab oligarchia, an a mo-
narcho? Ego sentio, cum sitis per unum uirum
liberati, uos debere talem rem completi: ne
uſinqui leges patrias dissoluatis bene conditas,
quod nequaquam ſariuſ est. Ha tres fuerunt di-
ſtinctæ ſententia, quarum ultima quatuor reliqui
aſſenſerunt. Otanes, qui iuris æquabilitatem
ſicere Perſis ſtudebat, ubi ipſius ſententia reie-
ctæ eſt apud alios, ita in medium locutus eſt:
Iri ſeditioſi, quoniam cõſtat necesse eſſe unum
aliquem è nobis regem fieri, ſiue per ſortem, ſi-
ue permiſſu Perſarum per multitudinis ele-
ctionem, ſiue qua alia ratione, equidam ego
nobis

nobis non refragor : quippe neque praesse nolo, neq; subesse. Si hac lege cedo nobis ius meum imperij, ut nulli uestrum, aut ipse ego, aut nullus unquam meorum subsit. Otane hac locutio, ceteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic alijs non refragatis, è medio abiit aliò sessum. Ceteris septem de iustissimo rege diligendo consultantibus, nisum est, si ad aliquem ex ipsorum numero regnum perveniret. Otanem donari debere peculiariter, eiusq; deinceps posteros cum omni alio magnificètia genere apud Persas honorificentissimo, tum Medica quotannis ueste. Qua idco decreuerūt eis donanda, quòd primus rem agita uoras, & ipsos in cœtum coëgerat. Et hac quidem peculiariter in Otanem decreuerūt. Illa uerò in commune, ut regiam introire unicuiq; è septem sine internuntio liceret, nisi forte eū uxore cubaret rex, ne'ue regi fas esset aliunde quàm è familia coniuratorum uxorem ducere. De regno autem hunc in modum: Post sub ortum solis cōscensis equis, dum in suburbanis uelarentur, cuius equus nocem primus edidisset, is regnum Cambysis obtineret. Erat Dario quidam equiso, uir solers, nomine Oebares: ad quem Darius postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit: Oebare, de regni negocio sic inter nos conuenit. Sub ipsum statim solis ortum equis cōscensis, ut cuius equus nocem primus ediderit, is regno potiatur. Quare si quid solertia habes,

nunc cōminiscere, ut nos obtineamus hoc decus:
 & nemo alius. Ad eum respondens Oebares:
 Hare, inquit, si in hoc uersatur, rex sis nec ne,
 huius rei causa considerare te iubeo, et bonum ha-
 bere animum, ante te fore regem neminē. Eius-
 modi habeo medicamēta. Si igitur, inquit Da-
 rius, habes istiusmodi cōmentum, adest tempus
 cōminiscendi, nec differendi rem, utpote cra-
 stino die nobis futuro certamine. Hac ut audi-
 uit Oebares, ita sibi faciendum putauit: Vbi
 nox aduenit, unam equarum quam equus Da-
 rii maximē adamabat, in suburbana adducit,
 ibiq; alligat. Tum equum Darij eōdem ducit:
 eumq; circumagens, identidem equa admonet,
 ac tandem admittit. Postero die simul atque
 illuxit, sex Persæ ex conuento affuerunt equis
 assidentes. Et cum in suburbanis ultra citroq;
 uelarentur, ubi ad locum peruenerant, ubi su-
 periore nocte equa fuerat alligata, ibi Darij
 equus accurrens hinnitum edidit: & hinnitum
 edito, protinus fulgur sereno cælo tonitruq;
 extitit. Hac cum Dario tanquam ex compo-
 sito accidissent, eum compotem uoti fecerunt.
 Nam careri ex equis desilientes, Darium ado-
 rauerunt. Sunt qui hoc dicant Oebarem fuisse
 machinatum, sunt qui aliud: Vtroq; enim modò
 refertur à Persis. Volunt nanque Oebarem at-
 tractatis manu huius equa genitalibus, ipsam
 manum intra subligaculam tenuisse abditam:
 & sub

Et sub ipsum statim solis ortum, cum equi de-
gressuri essent, eam naribus equi Dariani ad-
monisse, equumq; ad odoris sensum infrenuisse,
atq; hinnisse. Darius itaq; Hystaspis filius de-
claratus est rex: eiq; omnes Asiatici audientes
dicto fuerunt, prater Arabes, qui à Cyro, et
rursus à Cambyse populos subigente, nunquam
tamen in servitutem redacti sunt, sed hospites
extiterunt: Cambysi aduersus Aegyptum præ-
sto fuerant, quibus inuitis haudquaquã fuissent
ingressi Persa Aegyptum. Darius matrimonia
ex Persis auspicatus est, ductis duabus Cyri fi-
liabus, Atossa, qua Cambysi fratri et rursus
Mago nupsit, et Artystona uirgine. Pra-
terea altera Smerdis Cyri filia, nomine Par-
mis. Necnon filiam Otanis duxit, qua Magum
prodidit. Idem uiribus omni ex parte stabilitis,
ante omnia simulacrum è lapide factum sta-
tuit hominis equo insidentis, inscriptis in hac
uerba literis: DARIUS HYSTASPIS.
TVM EQVI VIRTUTE, cuius nomen
legebatur, TVM OBBARIS EQVISO-
NIS PERSARVM REGNVMADEPT.
His apud Persas actis, uiginti prouincias (quas
ipsi satrapeias uocant) constituit: earumq; sin-
gulis praefides praefecit: taxato quod penderetur
tributo per nationes, alijs finitimos transcribēs,
alijs transferens, alijs remotiores gentes attri-
buens. Distributo prouincijs hunc in modum
n s tribute

tributo, quod exigebatur cum hoc edicto, ne
 qui argentum, hi Babylonici talenti ponde-
 re: qui aurum, hi Euboico pondere afferrent.
 Valet autem Babylonicum talentum septua-
 ginta minas Euboicas. Etenim sub Cyro atq;
 deinde sub Cambyse, nihil tam fuerat circa
 tributa institutum, sed munera afferebantur.
 Ob hanc tribui ordinationem & alia huius-
 modi, Persa aiunt Dariū fuisse institutorem, Cam-
 bysem autem dominum. Cyrum vero patrem.
 Quoniam Darius res omnes quas tu habebat,
 Cambyses asper erat ac morosus, Cyrus mitis
 agens, & omni ratione de illis bene mereri stu-
 dens. Ab Ionibus igitur & Magneticis, qui in
 Asia incolunt, & Aeolibus & Caribus &
 Lycijs & Melyensibus & Pamphylijs (unum
 enim erat idemq; impostum his tributum) pen-
 debantur quadringenta argenti talenta: Hac
 erat ab eō prima portio instituta. A Mysijs &
 Lydijs & Alysonijs et Cabalijs & Hygēen-
 sibus quingena talenta: Secunda portio hac erat.
 Ab Hellepontijs, qui ad dexteram illuc na-
 vigantium sitii sunt, & Phrygijs, & Thraci-
 bus qui Asiam incolunt, et a Paphlagonibus,
 & Mariandenis, & Syrijs, trecenta & sexa-
 gena talenta: Hac erat tertia portio. A Cilici-
 bus equi albi tricenī sexageni, in dies singulos
 singuli, necnon talenta argenti quingena: quo-
 rum centena & quadringena erogabantur in

eam Cilicia regionem, qua equos producebat:
trecenta autem & sexagena ad Darium ibant:
Hac quarta portio. Ab urbe Posideo, quã co-
loniam Amphiloebus Amphiarai filius de-
duxit in finibus Cilicam ac Syriorũ, ab hac ad
Ægyptum usq; præter Arabum paricẽ (hac
enim erat immunis) trecenta & quinquagena
erat tributum: Quinta portio hac. Cui annume-
ratur omnis Phœnicia, et Syria, qua dicitur Pa-
læstina, et Cyprus. Ab Ægypto & Aphrie
Ægypto cõterminis, & Cyrena, & Barca (in
portione namq; Ægypti ista ordinatur) septin-
genta proveniebant talenta, præter pecuniam è
piscario proveniunt lacus Mærios. Excepta hac
pecunia, & certo frumenti numero, septingenta
talenta obveniebant. Nam centũ viginti millibus
Persarũ, qui in albo muro Memphisico statio-
nem habet, et coram auxiliarijs admetiuntur illi
frumentũ: Sexta portio hac. Sattagyda, et Gan-
darij & Dadica, & Apparyta, in idem con-
sistunt, cõtina et septuagena talenta pende-
bant: Septima portio hac. A Susis et cætera Cissio-
rum regione, trecenta: Octava hac portio. A
Babylone nerò cæteraq; Assyria, millena ta-
lenta argenti proveniebant, & præterea pue-
ri castrati quingeni: Nona portio hac. Ab
Ecbatani, & ab reliqua regione Medica, &
Parycanis, & Orthocorybantibus, quadrin-
genta & quinquagena talenta: Decima por-
tio

tio hac. Caspij, & Pansica, & Panthimati, &
 Darita, simul conferentes ducena talenta affe-
 rebant: Undecima hac portio. A Baſtrianis
 ad Aeglos usque, trecentorum & sexageno-
 rum erat tributum: Portio duodecima hac. A
 Paſtyica, & Armenijs, eorumq; conterminis,
 Euxino tenus pōto talenta quadringena: Ter-
 tiadecima portio hac. A Saſarſijs, & Saran-
 gibus, & Thamanais, & Vijs, & Mecis, &
 his qui rubri maris insulas incolūt, ubi rex eos,
 qui relegati vocantur, collocat. ab his omnibus
 sexcentorum talentorum proveniebat tribu-
 tum: Quartadecima portio hac. Saca & Ca-
 spi, ducena & quinquaginta talenta affere-
 bant: Quintadecima portio hac. Parthi Cho-
 rasmiq; & Sogdi, & Arij, trecena talenta:
 Sextadecima portio hac. Paricani, & qui ex
 Asia sunt Aethiopes, quadringena talenta:
 Decimaſeptima portio hac. Mantienis, & Sa-
 spiribus, & Alarodijs ducena iniuncta talen-
 ta erant: Duodevicesima portio hac. Moschis,
 & Tybarenis & Macronibus, & Mosynæcis,
 & Mardis, trecenta talenta precepta erant:
 Undevicesima hac portio. Indi, ut sunt multi-
 tudine multo numerosissimī inter omnes quos
 novimus mortales, ita tributum super ceteros
 omnes afferebant tricena sexagena talenta au-
 reorum rametorum: Vicesima portio hac. Quid
 si Babylonica pecunia ad pondus Euboicū re-
 digatur

digatur, sunt novies millena quingenaq; & quadraginta talenta argenti. Aurum vero sex terdecies tanto ramentorum taxetur, in summa reperitur ad rationem Euboicam esse sex millia talentorum, sexcenta q; & octoginta. Quibus in unum contractis ad Euboicam computum, exigebatur in summam annui tributum à Dario, talentorum quatuordecim millia quingenta & sexaginta. Minorem huius summam omittebam mihi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex Asia obveniebat, & aliquantulum ex Africa, procedente tempore: & ab insulis obvenit aliud tributum: & ab his qui Europam Thessalia tenuis incolunt. Id tributum rex hunc in modum thesaurizat, hoc est, reponit: Liquefactum aurum argentumq; in fictiles fideltas infundit. Expletas mox fideltas subinde frangi: ex eoq; auro argentoque quoties pecunia indiget, tantum concidit, quantum usus postulat. Atque hæc quidem provincia erant, ac tributorum taxationes. Sola autem Persis ideo inter tributarias à me prætermissa est, quod eam minimè Persæ colunt. Isti tamen ad ferendum ullum tributum non adigebantur, sed munera portabant. Aethiopes Aegypto contermini, quos Cambyses in expeditione contra macrobios Aethiopes sumpta subegit, qui sacram Nisam incolunt, & Dionysio dies festos agunt: ibi Aethiopes eorumq; finitimè

nitimè, eodem quò Indi Calandiae semine utuntur, subterraneasq; obtinent domos: Horum utrique tertio quoque anno munera portabant: portantq; ad meam usque memoriam binos semodios auri rudis, & ducentos fascēs eburni, & quinos Aethiopes pueros, & uicenos grandes elephantorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repositi erant, eorumq; finitimè ad montem usque Caucasum. Ad hunc enim montem imperitatur à Persis. Nam qui ad aquilonem Caucasi habitant eorum iam nulli Persae curant. Isti igitur dona sibi imperata, etiam ad meam usque aetatem, quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidemq; uirgines. Afferebant & Arabes millena quotannis talenta iuris: Hac isti dona, praeter tributum, regi portabant. Sed id aurum tam multum, Indi, unde ramenta (qua dixi) regi afferunt, hac ratione comparant. Indica regionis id, quod ad solem uergit, fabulosum est. Nam Indi, duntaxat eorum quos scimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi sunt hominum, qui in Asia ad auroram & solis ortum habitant. Indorum enim tractus, qui auroram spectat, propter arenā uastus est. Eorum autem cōplures sunt gētes, atq; ea lingua inter se dissone: quarū alia sunt dedita rei pecuaria, alia non. Item alia in palustribus fluminis habitāt, crudia nescitantes piscibus, quas aggressi

Et arundineis nanigijs exceptant. Singula autē nanigia ē singulis arundinis internodijs fiunt. Alii ex Indis ferunt nestem ē tegeto : quam ubi ē flumine messuerunt incideruntq; , plectentes in modum florea, tanquā thoracem sibi induunt. His finitimi auroram uersus sunt. Indi pecuarij, carnibus crudis uescētes, nomine Padai, qui talibus uti moribus narrantur: Quoties ciniū aliquis aliqua'ue agrotat, uirum quidem sui maximē familiāres interimunt quod dicant illum morbo tabescentem, carnes ipso corrupturum: Et licet se neget ille agrotare, nihilominus isti non ignoscentes necant eum, epulanturq;. Mulieri uerō sua maximē necessaria, idem quod uiri uiro faciunt. Qui autem ad senium peruenit, eo itidem mactato pascuntur. Ideoq; cum hac de causa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, non multi sane eorum ad senectutem perueniunt. Est aliorum Indorum hac diuersa consuetudo, ut nullam animantem interimant, utq; nihil ferant, nec domos parandas existiment, atque herba uelint. Est eis semen quoddam maly inſtar, sua sponte nascentis ē terra, suo in calice : quod cum ipso calice lectum coquunt, eduntq;. Quorum quisquis in morbum incidit, is in locum desertum pergit, ibiq; decumbit, eius uel discumbentis uel defuncti curam gerente nemine. Horum omnium quos recensui, Indorum coitus in propa-
cula

sulo est, sicut pecorū. Color similis ac proximus
Aethiopico. Genitura quā in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum ceterorum hominū, sed atra, ut color corporis: qualem *Aethiopes* quoque emittunt. Hi *Indi* longius a *Persis* absunt, & uento austro obnoxij: eoque *Dario* nentiquam obtemperabant. Ceteri *Indi* *Casbatyro* urbi & *Pactyica* regioni contermini sunt, ad uentum aquilonem habitantes. Ex omnibus *Indis* ij qui proximam *Bactrianis* uitam degunt, pugnacissimi sunt, & qui ad austrum precipue mittunt. Circa hanc enim plagam uasta sunt propter arenam loca. In qua solitudine arenosa formica gignuntur, canum quidem magnitudine minores, uulpium uero maiores. Earum nonnulla et apud eos & apud regem *Persarum* uisuntur, hinc uenatu capta. Ha formica in faciendis sub terra domicilijs egerunt arenam, ut apud *Gracos* formica, atque eodem modo, ipsa specie corporis similima. Ea autem qua egeritur arena, auracca est: pro qua in desertum mittentes *Indi*, ternos singuli camelos iungunt: mares à lateribus, quos frantos trahunt, foeminam in media, in quam ipsi ascendunt: data opera, ut à recentissimis foetibus abstractas iungant. Etenim apud eos camelus cum nihilo sunt minori pernecitate quam equi, tum uero ad ferenda onera multo ualentiores. Qualē habet camelus specie, *Gracis* utpo-

te scien

te scientibus, non puto scribendum: sed quod ex
eo animali nescitur. Camelus in posterioribus
cruribus gerit quatuor femora, & totidem ge-
nua. & ueretur inter posteriora crura ean-
dam uersus spectans. Hunc in modum iunctis
camelis, Indi ad aurum legendum tendunt: ut
cum feruentissimus fuerit aestus, sint in rapina.
Siquidē pro aestu formica sub terra se occultas
tenent. Est autem illis hominibus sol ardentissi-
mus matutino, non quādamodum alijs meridie.
eonsq; effervescent, dum tempus est a foro disce-
dendi, per quod spatium multo magis urit quam
meridianus in Græcia: adeo ut dicatur illi sum-
mē aqua se abluere. Meridies ferē Indos urit
peraque atq; alios homines: declināte meridie,
salus est illis sol, qualis atibi matutinus. Ac
deinceps magis ac magis frigesces, dum ad oc-
casum peruenis: quo tempore præcipue friget.
Vbi ad locum Indi peruenere, cauleis (quos at-
tulere) arena completis, raptissime retro se reci-
piunt. Quos protinus formica (ut à Persis fer-
tur) olfactu perceptos insequuntur tanta perni-
cite, quanta in alio est nullo: ita ut nisi uiam,
ad quam formica cōgregantur, anticipet Indi,
nemo sit ipsorum inde euasurus. Ideoq; camelos
māres, quod impares fœminis sunt in currēdo,
ne trahantur, dissolunt: sed non utrunq; pari-
ter. Fœmina uerò pulli (quem reliquit) memor,
nihil sibi remittit. Hac ratione Indi maiorem

auri partem nanciscuntur, ut Persæ memorât. Nam quòd effoditur in eadem regione aurum, rarius est. Et sanè pulcherrimas quodammodo res extrema orbis habitati pars sortita est, quæ admodum Græcia (quod præstantissimum indicatur) pulcherrimas regiones. Nam, ut paulò antè dixi, ultima plagarum, quæ ad Orientem uergentes habitantur, Indica est: in qua et animantes tam quadrupes, quam uolucres, multo sunt grandiores, quam cæteris in locis, præterquam equi (nam ab equis Medicis uincuntur qui Visai uocantur). Et infinita uis auri, partim effossi, partim per flumina deuecti, partim (ut indicant) surrepti. Præterea agrestes arbores pro fructu lanam ferentes, ouille tum pulchritudine tum bonitate præcellentem, qua in uelliarium Indi utuntur. Ad meridiem ultimas è regionibus quæ habitantur, Arabia est: in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, casia, cinnamomum, et ledanum. Cuncta hæc faciliè ad nanciscendum, præter myrrham. Nam thus Arabes florace sufficientes, legunt ea, quæ Phœnices ad Græcos exportant. Hæc suffum thus capiunt. Et enim thuriferas arbores obseruant colubri subalati, exiguo corpore, discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, iidem uidelicet qui aduersus Aegyptium facto exercitu tendunt. Nec ullo alio ab arboribus, quam floracis fumo submontentur, uniuersam terram

terram oppleturi (ut Arabes aiunt) nisi , ut
ijdem narrabant , simile quiddam istis con-
tingeret ei , quod nouimus contingere uiperis .
idq; (ut credere debemus) solerti diuinitatis pru-
dentia . Nam qua et timido animo sunt & escu-
lenta , ea omnia frætuosa fecit , ne asiduo esu
deperirent : contra , qua sana & maligna sunt ,
ea noluit parum esse frætuosa . Vnde fit , ut le-
pus , quæ omnia uenantur , fera , ales , homo , tam
ferax sit : sola qua ex omnibus bestijs cum gra-
uida est , etiam impleatur , & alium frætum in
utero gestans pilis uestitum , aliū nudum , alium
tantum non formatum , alium concipit : Et le-
pus quidem talis est . At leana ualidissimum
ferocissimumq; animal , semel in uita unum pa-
rit . Nam una cum frætu uterum emittit . Cuius
rei causa est hac : quod catulus leoninus , ubi mo-
ueri in utero incipit , cum habeat ungues lon-
ge acutissimos ex omnibus feris , uterum lace-
rat , augescens que magis ac magis , ungues im-
primendo exulcerat : ita ut ad postremam ,
dum parius adest , nihil uteri relinquatur
incolume . Quare si uipera & alati Ara-
bia serpentes ita gignerentur , ut ipsorum na-
tura fert , non esset hominibus uiuendi fa-
cultas . Nunc autem cum libidine agitantur ,
& per paria coeunt , fræmina collum maris
in emittenda genitura comprehendit , sorbensq;
non prius dimittit , quam denorauerit : Et

mas quidem hoc modo perit. Fœmina uerò talem luit mascula pœnam: quòd filij dum adhuc intra uterum sunt, patrē ulciscences, matricem ambedunt: eiusq; alua ambesa, ita partum faciunt. Cæteri serpentes qui non sunt hominibus perniciosi, ona pariunt, & magnā uim fœtuum excludunt. Atque uipera per uniuersum orbem terrarum uisuntur: alati uerò serpentes nusquam alibi, nisi in Arabia, aut certe non adeo frequētes. Hunc in modum Arabes eius comparant. Casiam autem sic: Post quam sibi cum cæterum corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt corijs alijsq; pellibus, ad casiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, & circa quam & in qua degunt fera alata, uespertilionibus similima. stridore diro, & uiribus praua lentibus, quas ab oculis arcentes Arabes, sic casiam metunt. Cinnamomū etiā quā superio-
ra mirabilius legunt. Nam aut quo modo, aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere: nisi quòd probabili ratione utuntur, quòd quidam uolunt id gigni in his regionibus, ubi Dionysius educatus est: et ipsas cinnamomi festucas afferri à grandibus quibusdam alitibus ad nidos, è luto constructos in preruptis montium, & homini inaccessis. Contra quas hoc Arabes excogitauerūt: Boum asinorumq; defæctorum, & aliorum iumentorum membra minutatim concisa, in ea loca portant: & ubi iuxta nidos posuere,

posuere, procul abscedunt. Ad hac frustra de-
lapsa volucres, ad nidos suos carnem compor-
tant: cui suscinenda impares nidi, ad terrā dis-
cissi labuntur. Tunc Arabes ad eos colligen-
dos accedunt. Hac ratione cinnamomum ab il-
lis legitur, & illinc in alias regiones dimitti-
tur. Si ledanum, quod Arabes ladanum no-
cant, etiam cinnamomo mirabilius compara-
tur. Quippe quod in graueolentissimo loco na-
scens, tamen fragrantissime olet. In barbis hir-
corum invenitur innatum, veluti mucor ligni,
cum ad conficienda multifaria unguenta uti-
le, tam precipue ad suffusionem qua Arabes
utuntur: Haec de thymiamatis dictum sit.
Redolet Arabica regio mirifice iucundo quo-
dam odore. Suntq; in ea ovium duo genera ad-
miratione digna, qua nusquam alibi videntur,
quorum unum candas habet tam longas, ut nō
sint tribus breuiores cubitis. Si quis trahi sinat,
hulcera contrahere, dum per terram atterun-
tur. Nunc unusquisq; pastorum haecenus est do-
ctus arte fabili, ut plostella faciant, qua singu-
larum ovium candas subligent, superq; plostel-
la candas ipsas alligent. Alterum genus ad ca-
bitalem latitudinem candas gerit. Huic, qua
parte meridies ad solem occidentem vergit, con-
termina est Aethiopia terrarum habitata-
rum ultima. Hac & auri multum fert, & na-
pos elephantes, prominentibus utrinque den-
tibus

ribus: & cum agrestes omnes arbores, tum uerò
 ebum, necnon uiros maximos pulcherrimosq;
 & aui longissimè. Atq; hac quidem extrema
 sunt Asia Africaq;. De extremis autem Eu-
 ropa, quod pro comperto referam, non habeo.
 Neq; enim assentior fluium quèdam esse, Eri-
 danum à barbaris uocitatum, qui subijt mare
 ad septentrionem spectans, unde electrū uenire
 narratur. Ne Cassiteridas quidē noui insulas,
 hoc est, stannarias, unde ad nos uenit stannum.
 Quam rem uel ipsum coarguit nomen Erida-
 nus, quod Græcum est, non barbarū, ab aliquo
 poetarum fictum. Sed etsi hoc studiosè quasini,
 à nemine qui ipse uiderit, accipere potui, quo-
 modo se habeat mare ad illā Europæ partem.
 Ab extremis itaq; ad nos uenit stannum ele-
 ctrumq;. Caterū ad septentrionē Europæ quàm
 plurimam auri nim esse constat. Sed quomodo
 fiat, ne hoc quidem pro comperto dicere queo.
 Dicuntur tamen id à gryphibus auferre Ari-
 massi, niri unoculi, quod nec ipsum crediderim,
 ut niri nascantur unoculi, cateram naturā ha-
 bentes alijs hominibus parem. Porro extrema
 terrarum concludunt aliā regionem, intusq; co-
 hibent ea, quæ nobis pulcherrima putantur, il-
 lisq; rarissima. Est in Asia planities quadam
 undiq; cincta monte, quinque in locis interci-
 so, quæ aliquando fuit Chorasmiorum cū ipso-
 rum finibus, & Hyrcanorum, & Parthorum,

¶ Sarangeorū, ¶ Thomaniorum. Sed posteaquam Persa rerum potiti sunt, facta est regis. Ex hoc circumiecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces, qui quondam per singulas undique intercisiones ductus ac distributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat. Vbi uero in potestatem regis Persa uenerunt, hoc ab illo sunt passe, quod anfractibus montium ab rege abscissis, ¶ ad eorum singulos portis inditis aqua ab exitu interclusa est, interfluentesq; introfusus amne planities, qua intra mōtes erat, pelagus facta, cū finat in interiora, amnis nulla ex parte exitū habens: atq; ita ipsa gens pristino aqua usu fraudari, afficiuntur permagno detrimento. Nam hyberno tempore deus illis quemadmodum alijs hominibus placit. Sed æstate cum serant pisum ¶ sesamum, aquam desiderant. Igitur cum nihil eis aqua tribueretur, ad Persas uenerunt uiri atque mulieres, stantesq; pro foribus regis, cum eulatu notiferabantur. Tunc rex his qui maximè indigebant, potius referari iussit, utique eas, quæ ad illos ferrent: easdem cum illorum terra humore hausto satiasa est, rursus obserari: ita deinceps alias, ut quique cæterorum populorum maximè aqua indigrent. Id faciens, quantum ego audire cognoui, pecunia exigenda gratia præter tributum: Atque hæc quidem ita se habent.

Ceterum rex unum è septem viris , qui aduersus Magum conspirauerunt, Intaphernē cepit, ac capite damnavit ob hanc noxam: Intaphernes statim post oppressos Magos regiā ingressus, volebat admitti ad colloquium regis. Etenim hac lege conventum erat inter Magi oppressores , ut eis ad regē foret aditus sine internuntio, nisi cubanti cum uxore. Itaq; non oportere sibi intervenire nuntium censens Intaphernes, quia foret unus è septem, introire nūq; volebat. Sed cum ianitor & qui à responsis erat, introire non sinerent , quòd regem dicerent rei uxoria dare operam, eos mentiri ratus , educto acynace, aures utriq; naresq; praeclit , ac loro frangi equini ad cervices ipsorum alligavit, hominesq; dimisit. Qui cū sese regi exhibuissent, & cur id passi fuerant exposuissent, Darinus sigillatim quinq; Persas accersivit, veritus ne id cōmuni sex Persarum consilio factum esset, exploravitq; nunquid id quod actum foret comprobarent. Vbi comperit, sine horum consensu Intaphernē hac fecisse, hominem cōprehendit, eiusq; liberos atq; omnem familiam, multis de causis credens illis cum suis cognatis rebellionem fuisse molituros: hos comprehensos ad necem vinciri iussit. Tunc uxor Intapherni ad regias fores accedens, plorabat atq; lamentabatur. Id assidue faciēdo, ad sui misericordiā Darium cum adduxisset, misso ad eum nuntio , rex inquit:

inquit : *Mulier , offert tibi Darius unius electionem , ex nictis domesticis tuis quem uelis liberari , Illa postquam secum deliberauit , ita respondit : Si unius omnino animam rex mihi gratificatur , eligo ex omnibus fratrem . Hac audiens rex , miratus huius orationē , misso nūtio , inquit : Percontatur te rex , qua de causa uiro filiūq; pratermissis , fratrem delegisti ut superesset , qui & remotiori abs te est gradu quā filij , & minus incundus quā maritus . Cui illa respondens : Rex , inquit , maritus mihi alius , si dāmon uoluerit , atq; alij liberi , si hos amiserō , esse possunt : alius frater parentibus meis iam uita defunctis , nulla ratione potest esse . Hanc secuta causam , ita locuta est , uisq; est Dario probē dixisse . Itaq; ea re delectatus rex , & cū quem mulier optauerat missum fecit , & filiorum natu maximum , ceteris omnibus interfici iussis . Ita unus ē septem Persis intra initia occubuit . Enimvero illud ferē circa Cābyssis agrotationem contigit . Erat Sardibus preses quidam à Cyro praefectus , nomine Orætes , uir Perses , cui nefaria rei cupido incessit : siquidem Polycratem Samium , à quo nullo nec facto nec dicto quāuis locumque laesus esset , quemq; ne uidisset quidem unquam , tamen concupiuit capere ad interimendum , ob hanc (ut plerique aiunt) causam . Cū aliquādo pro foribus regis cōsiderēt Orætes et aliter quidā Perses , nomine*

Mitrobates, praefectus gentis qua est in Dascylio, è verbis ad iurgia pervenit. Et cū de virtute disceptaretur, Mitrobates obijciens Oræti inquit: Tu'ne in pretio virorum es, qui insulam Samū tuae provinciae adiacentē, regi nō acquiris, ita facilem captivum, ut quidam è popularibus quindecim armatis fretus occupari, eiusq; tyrānide potiatur? Hoc iurgiū audienti Oræti adeo doluisse quidā aiunt, ut affectauerit non de oburgante nindictam, sed Polycratē prorsus occidere, propter quē male audisset. Alij, sed pauciores, inquit caduceatorē in Samū ab Oræte missum cuiusdā rei rogandā causa: cuius autē, non dicitur: Polycratē tunc fortē in conclavi cubantē fuisse, assistēte ei Anacreonte Teio. Idq; sine consulto, quod res Oræti contemptui haberet, sine forte aliqua huiusmodi factum. Ad quem accedens Oræti caduceator, cum mandata exponeret, Polycratem neque se ad hominem cōvertisse (erat enim ad parietem versus) neque quicquam respondisse. Haec bisaria causa mortis Polycratis fuisse memorantur, quarum utrilibet accommodare fidem quis potest. Itaq; Orætes ī urbe magnesia degēs, qua est ad Mæandrum flumen sita, misit Myrsin quendā Lydū, Gygis filiū, cū nuntio in Samū ad Polycratem, cuius animū noverat. Etenim Polycrates primus extitit Gracorum, dūtaxat eorū quos nominamus, secundū Minoem, et si quis alius isto prior
maris

maris imperio potitus est, qui in animū indaxerit ut mari potiretur. Primus inquam exiit ex eo genere, quod humanū vocatur, qui multā cōciperet spem Ionia atq; insulis dominandi. Hoc igitur cum in animo habere certior Orætes factus, misit nuncium in hac verba : Orætes Polycrati ita inquit: Audio te res excellētes agitare animo, sed proposito rem pecuniariam non suppetere. Quod si ita feceris, ut suadeo, prospexeris & tibi & saluti meæ. Nam rex Cambyses, ut mihi pro comperto renunciatur: de me interficiendo cogitat. Nunc igitur meipsum recipito, atq; pecunias, earum partem tibi habiturus, partem mihi permissurus: & ipsarum pecuniarum beneficio omnī Græcia imperaturus. De quibus si mihi fidē non habes, mitterito quēpiam tibi fidissimū, cui ego fidem faciam. Quo audito, Polycrates gavisus est, atq; obsequi volebat. Maiorē enim in modū pecuniam auebat. Mittit itaq; prius ad rem inspiciendā quendā ē popularibus suis Meādrīū Meādrīj filiū, scribam suū, qui non longo pōst hoc tempore ornatum cōclanis Polycratis, spectatu dignum, templo Iunonis omnē dicauit. Hunc Orætes cognito speculatorem esse circumspectum, ita sibi agendū putauit. Octo scrinia lapidibus implet, præter admodum parvam partem circa ipsas oras, ac superficiem lapidum auro inducit, eaq; scrinia alligata in expedito habet. Qua adue-

niens

niens *Maandrius* cum inspexisset, *Polycrati* re-
 nuntiavit. Enimvero ne illuc sese conferret, ma-
 gnopere dehortabatur tum oracula & amici,
 tum precipue somnium hoc, quod eius filia vi-
 derat. Videbatur sibi cernere patrem in aëre
 sublimem esse, qui à *Ione* quidem lavaretur, à
 sole autem inungeretur. Hanc visionem conspi-
 cata, instabat omnino dissuadere patri, ne à pa-
 tria profisceretur ad *Orætem*: quin etiam ad
 biremem cuncti male ominabatur. Cui cum ille
 minitaretur, si sospes rediret, fore ut hac perdis
 maneret virgo: ipsa ut ita contingeret, sibi im-
 precata est. Malle enim se diutius virginem
 esse, quam patre orbari. *Polycrates* omne consi-
 lium pro nihilo habens, ad *Orætem* nauigavit,
 cum alios secum ducens, tum vero *Democedem*
Calliphontis Crotoniensis medicum, qui eam
 artem apud suos praeclarissime omnium exer-
 cebat. Vbi *Magnesium* peruenit *Polycrates*,
 tetra morte est affectus, indignaq; aut sua per-
 sona aut suis cogitationibus. Nam neque eorum
 qui *Syraculis* tyranni extiterunt, neq; aliorum
Græciæ tyrannorum ullus est magnificentia cum
Polycrate comparandus. Eum *Orætos*, quod in-
 dignū relatu est, cruci suffixit. Eorum vero qui
 illum comitati fuerāt, *Samios* quidem dimisit,
 iubens eos gratiam sibi habere, quod liberi es-
 sent: hospites autem atq; seruos iure captivita-
 tis sibi uēdicās, retinuit. *Polycrates* ergo suspen-
 sus,

suo, omnem filia uisionem exoluit. Nam ab Ione
 quidē cum plueret lanabatur: à sole autē, exu-
 dante è membris abdomine, ungebatur. Hunc
 exitum habuerunt tot prospera Polycratis, quē
 naticinatus ei fuerat Amasis rex Aegy-
 pti. Verum non multo pōst tempore, Polycratis
 ultio Orœtē excepit. Quippe post Cābysis obi-
 tam occupato à Magis regno, Orœtes cum esset
 Sardibus, nihil admodū de Persis, qui è Mediæ
 imperio fraudati erāt, meritus est: sed in ea per-
 turbatione Mitrobatem à Dasyllo præfektum
 (qui illum de Polycrate exprobrauerat) intere-
 mit: & eius filiū Cranapem, spectatos in Persis
 uiros: & cum alia quoq; omnifaria flagitia cō-
 misit, sum quēdā à nūcijs, qui ad ipsum à Da-
 rio uenerat, quòd parū incūda nunciasset, tru-
 cidandum curauit, summissis quibusdam, qui
 redeuntem aggredierentur, quiq; trucidatū cum
 ipso equo occultarent. Darius ubi principatu
 potitus est, Orœtem ulcisci cum ob alia scelera,
 tum præcipue ob Mitrobatē, filiumq; cupiebat.
 Sed aduersus eum è professo mittere copias cō-
 silij non erat, utiq; rebus nondū satis fundatis.
 & imperio recēs parto: cum præsertim audiret
 Orœtem multa ui nixum, cum mille Persarum
 satellitibus stipatus esset. Nā sua provincia ha-
 bebat Phrygiam, Lydiam, Ioniā. Itaq; Darius
 aduersus hac, hanc rationē inuit. Accitis Per-
 sarum summis quibusq; proceribus, his locutus
 est

est uerbis: *Persa quis hoc uestrū mihi repromissat executurus prudentia duntaxat, nulla ui, nullisq; copijs? Vbi enim opus prudentia est, ibi ui agere nihil attinet. Ergo qui uestrum mihi Orætem uel adducat uiuum, uel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed multa scelera admisit, uel hæc duo unū, quod duos è nobis, Mitrobatem eiusq; filium interemit: alterum, quod à me missos ad se accersendum necandos curat, facinus profecto non tolerandum. ideoq; priusquam maiora in Persas scelera admittas, comprehendendus est ad necem: Hæc Darius interrogabat Persas. Eorum triginta extiterunt, qui repromitterent, singuli uolentes ipsi id exequi. Quos inuicem contendentes Darius reprehendens, sortiri iussit. Id cum fecissent, fors Bagæum Artonis filium ex omnibus contigit. Hic sorte delectus, hac ratione usus est: Complures literas uarijs de rebus ubi scripsit, sigilloq; Dary impressit, cum his profectus est Sardis. Eas posteaquam in conspectu Oræti uenit, dedit separatim recitandus regio scribe. Regios autem scribas cuncti presides habet. Reddebat separatim Bagæus literas, explorandi gratia animos satellitū, nunquid annuerent ad rebellandum ab Oræte. Quos animaduertens magnopere uenari literas, ex ea qua in illis dicebantur, citā uehemētius reddidit aliam epistolā in hæc uerba: Persa, darius rex interdicat uobis, ne apud Orætem*

tem fungamini satellitū officio. Hoc illi audito, lanceas deposuerunt. Tunc Bagaus cernēs illos obtemperantes epistola, sumpta fiducia reddidit scribe ultimum libellum, in hac uerba scriptum: Rex Darius mandat Persis, qui in Sardibus sunt, ut Orætem interimāt. Id ubi audire doryphori, id est, hastati satellites, eductis acynacibus sine mora Orætem interemerunt. Ita uindicta Polycratis Sami Orætē persecuta est. Traductis, atq; cōportatis Susa bonis Orætiæ, consigit non diu post, ut in uenatu ferarū Darius rex, dum ab equo desilire, pedē intorserit, uehementerq; luxauerit. Nam talus ē iuncturis amotus est. Existimans itaq; apud se, ut prius, habere ex Aegyptiis eos qui prius putarentur arte medicina, eorum opera utebatur. At isti retorquendo pedem, ac uiolenter tractando, plus mali faciebāt, adeo quidem, ut septem dies totidēq; noctes Darius prae molestia, qua afficiebatur, transegerit insomnes. Octauo die eidē male habenti, quidam Democedis Crotoniensis mentionē facit. Cuius de artificio prius iam inde in Sardibus audisset, Darius hominē quā celerrime accersit ad se iubet. Ille ut inter captiuos Orætiæ inuentus, ubi pro neglecto habebatur, in medium adductus est, sicut erat pannosus, ac compedes trahens. In medio positū Darius interrogauit, nūquid eam nosset artem. Democedes ueritus, ne si se proderet, usquequaque

Gracia

Gracia primaretur, dissimulare. Sed cum uideretur notitiam artis pra se ferre, Darius iniecit eos qui hominem adduxerant, uerbera & tormenta afferre in medium. Tunc ille dissimulatione missa, se plane scire artem illam negauit, sed aliquantulum ob eius consuetudinem, quam cum medico habuisset. Facta q; ei potestate curandi, Gracis medicamentis utens, & leuia, post acria ad noues, Darium compotem somni fecit, & breui tempore incolumem reddidit, cum tam se posthac ualidum fore ad incedendum desperasset. Ob quam curationem, postea cum cum Darius duobus aurearum compedum paribus donasset, interrogauit Democedes, nūquid ideo se duplici malo remunerandum putaret, quòd ab eo sospes ipse foret effectus? Hoc dicto Darius delectatus, ad suas uxores hominem misit. Eunuchi qui eum deduxerunt ad scemenas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. Tunc earum singula auream phiala thecam suffringētes, Democedem donauerunt tam utroque munere, ut excidētes ex percussione phialarum stateres, famulus qui sequebatur, nomine Scitō, aduerit, collegerit non paruā auri summā. Hic Democedes hūc in modū ē Crotonē profectus, cū Polycrate consuetudinē habuit. Cum à patre sane iracundo, Crotonē ne cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Aegyptum, Vbi cōmoratus unum annū, primos medi-

eos transcēdit, eīsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicina pertinerent: Ex quo factum est, ut in sequenti anno Aegineta cōduxerint eū talēto, Atheniēses tertio anno centū minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. Ita in Samum profectus est. A quo viro non minimum medici Crotonienses primū numerabantur, secundi Cyrenai. Qua etiam tēpestate Argini ceteris Græcis præstare musica ferebantur. Tunc itaq; Democedes Dario sanato, Susis maximas ades obtinebat, & cum rege ad mēsam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hanc anam, quod in Graciam redire non poterat. Quinetiam Aegyptios medicos regem curare solitos, cum essent patibulis suffigēdi, quod à Græco medico superati forent, impetrata ab rege uenia, liberauit. Item uaticinum quendam Heleum, qui Polycratem secutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto relictus. Deniq; maximū apud regem momenti Democedes erat. Interiscto deinde breui tempore, inter alia contigit, ut Atossa Cyri filia (qua erat Darij uxor) in mamilla hulus exoriretur, deinde rescissum porrò grassaretur: quod ista quoad fuit exiguū, præ pudore occultās, nemini indicauit. Sed ubi male iam habebat, accersito Demogedi rē ostendit. Ille se redditurū sanam affirmās, adiurat eam, ut sibi uicissim ipsa inferuiat in eo quod orauerit. O-

ratarum autem nihil, unde dedecus redāderet. *At* quo posteaquam curata est ledœa, *Darius*, dum cum eo cubat, his verbis allocuta est: Rex, cum tantum tu habeas copiarum, desides, nullā neq; gentem neq; potētiā Persis acquirens. *At* qui par est virum & iuvenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo se ostēdere, quo etiam Persæ cognoscant sibi virum præesse. Quod ut facias, duabus de causis interest, ut Persæ & eum qui ipsis præest virum esse intelligant & bello atterantur: ne ociū agētes, sibi insidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas, quoad in ætate iuvenili es. Nam augescēte corpore, ingenium pariter augefcit: & consenescēte cōsenescit, & ad res omnes elanguescit. *Hæc Atossa* ex admonitu *Democedia*. *Ad* quā *Darius* respondens: Quæ, inquit, mīxor ipse facere destinaveram, cā omnia dixisti. Ego enim constitucram Scythiis bellū inferre, iuncto mari è nostra continente in alteram ponte, quod brevi tēpore perficeretur. *Ad* eū *Atossa*: Animaduerce, inquit nunc, omitte primum bellum Scythiis inferre, qui quandocunq; uoles tui erunt, aduersus Graciam mihi tu eas in expeditionem. Cōcupisco enim *Lacenas*, & *Arginas*, & *Aticas*, & *Corinthias* sando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc habes virum ex omnibus maxime idoneum ad demonstrādās *Gracia* res, atq; exponēdas, hūc qui pedē tuum

sana

sanavit. Cui Darius : Quandoquidem, inquit, uxor tibi uidetur, nos primum Graciam tentare debere, mihi uidetur satius, ante omnia missendos illos exploratores Persas, unâ cum isto quem dicis, qui percepta omnia illic & uisa renunciant: & mox ego ab illis edoctus, aduersus Gracos tendâ: Hac locutus Darius id quod locutus, re quoq; aggressus est. Nâq; ubi primum illuxit, accitis quindcclm. uiris Persarû spectatis, praecepit ut sequentes Democedem, omnia Gracia maritima collustrarent, ne'ue committeret, ut Democedes ab illis aufugeret, sed rursus eum omnino reducerent: Hac illis ubi praecepit, secundo loco Democedem ipsum ad se accersitum orauit, ut expulsa atq; demonstrata Persis omni Gracia, rursus redeat: iubetq; cum dono ferre patri ac fratribus omnia sua uicilia, asfirmas se alia multo plura illi inuicem donaturû. At praeter dona, missurû ait, qua unâ iter faciat, onerariâ nauim, omnifarijs bonis refectâ. Hac Darius nullo dolo cōsilio (ut mea fert opinio) mādauit. Ille tamē ueritus ne se Darius iocare, tanquam fugitiuû, si cuncta sibi oblata caperet: respondit se quidem sua illic nolle retinere, ut ea reuersus sibi haberet: uerum nauim onerariam, quam Darius promitteret, dono fratribus accipere. Darius postquam haec Democedi praecepit, homines ad mare dimisit. Isti cum in Phœnicem descendissent, & ex Phœnice

in urbem Cidonem, confestim duas triremes instruxerunt, & simul ingentem onerariam omnifarijs bonis implerunt, Comparatisq; omnibus, in Graciam traduciunt. Et aduenientes maximae eius loca, intuebantur atq; describebant. Tum pleraq; ac celeberrimae Gracia loca contemplati, in Italiam Tarentum transmiserunt. Ibi Aristophilides Tarentinorum rex, & ipse Crotoniensis, gubernacula Medicarum nauium resoluit pariter & ipsos Persas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum isti patiuntur hac, Democedes Crotonem abiit ad domum suam. Quo abeunte, Aristophilides Persas missos fecit, restitutis his quae de manibus abstulisset. Illinc Perso nanigantes, ac Democedem persequentes, Crotonem perueniunt, nactiq; in foro Democedemprehendant. Eum Crotoniensium quidam, rem Persicam reformidantes, tradere parati erant: quidam iniectis è diverso manibus, Persas fustibus cadebant, his uerbis commonescentes: Viri Crotonienses, considerate quid facitis, qui hominem regis fugitiuum eripitis. An ex usu erit uobis hanc iniuriam regi Dario intulisse, ac uobis bene cedere ista fecisse, si uos dimiseritis? Cui enim primum quam huic urbi bellum inferemus, aut quam priorem diripere conabimur? Hac dicendo nihil magis Crotoniensibus persuasērūt. Quinimo non modo Democede, sed etiam oneraria navi, quam

quã unã duxerãt, priuati sunt, atq; in *Asiam* reuersi omisso iam studio discēdi ulteriora *Gracia*, duce fraudati. Quibus tamē in digressu iste mandauerat, ut *Dario* dicerent, *Democedem* ducere uxore *Milonis* filiam. Erat enim apud regem celebre nomen *Milonis* luctatoris. Quas nuptias uidetur mihi eo tempore properasse magna erogata pecunia, ut ipsum etiam in patria sua spectatum esse *Dario* appareret. Profecti *Crotone* *Persa* ad *Iapygiam*, in quasdam naues inciderunt. A quibus in seruitutē redactos, *Gillus* quidam *Tarentinus* exul redemit, & ad regem *Darium* reportauit. Ob quod meritum cum rex paratus esset donare ei quicquid uellet, optauit se in patriam reduci, exposita prius sua calamitate, dicens ne omnē *Graciam* cōturbaret, si classis ingens ipsius causa in *Italiam* mitteretur, contentum se esse ut per solos *Cnidos* reduceretur, existimās pro amicitia, qua *Cnidis* erat cum *Tarentinis*, se precipue reduciū iri. Id *Darius* pollicitus, effecit. Nā misso *Cnidum* nuncio inquit, ut *Gillum* *Tarentum* reducerent. *Cnidi* *Dario* obsequentes, id tamen à *Tarentinis* non impetrauerunt. Nam ad uim inferendam inualidi erant. Atque hac hunc in modum administrata sunt. Hiq; *Persa* primū extitere, qui in *Graciam* traiecti sunt speculandi gratia, & ob hanc rem. Samū uerò post hac rex *Darius*, omniū urbiū tam *Gracarum*,

quàm barbararum primam, euerit, ob hanc causam : Dum Cambyſes in expeditione aduerſus Aegyptum ageret, permulſi ſe illuc Græcorum conferebant, partim (ut credibile eſt) negotiandi, partim militandi, partim ipſius regionis oculis ſubiicienda gratia. Et quibus fuit Syloſon Aëacis filius, Polycratis germanus, ex totius patria. Huic Syloſonti felicitas huiusmodi contigit : Sumpſit hic amiculum tutilo, ac ſibi circumdato, apud forum Memphis ſpatiabatur. Quem cum uidiffet Darius Cambyſis ſatelles, nullius admodum conditionis vir, captus amore amiculi, aduſum hominem, ut meretur amiculum, Syloſon animaduertens Darium magnopere cupere amiculum, diuina quadam fortuna uſus: Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia uendo, ſed tibi largior, ſi modo tuum perpetuo debet eſſe. Hæc approbans Darius, accepit indumentum. Syloſon, qui putaret ſibi illud ſtulto periffe, interiecto tempore cum Cambyſes deceſſiſſet, et ſeptem illi Magum oppreſſiſſent, et ex ſeptem Darius regnum adeptus eſſet, ubi certior factus eſt, ad eum uirum perueniſſe regnum, cui ipſe precanti dediffet in Aegypto ueſtimentum, Suſa aſcendit, ſe deſcensq; in ueſtibulo regia, ait ſe eum eſſe qui de rege ſit benemeritus. Hæc audiens ianitor, regi nuntiavit, ad quem admirandus rex, Et quis eſt, inquit, Græcorum, qui in me beneficus exiſteris, cui ego reuerentiam

uentiam debeam recens regno positus, necdum
 multi aut nulli eorum ad nos ascenderunt: nec
 ullo Græcorum quicquam, ut sic dicam, opus ha-
 beo: tamen hominem introduce, ut sciam quid
 hæc dicendo uelis sibi. Vbi a ianitore introdu-
 ctus est Syloson, ac stans in medio, interroga-
 tur ab interpretibus quisnam esset, aut quo fa-
 cto beneficium in regē exiisset. Ipse rem omnem
 gestam circa amiculum refert, si scq; illum esse
 qui donasset. Ad hæc respondens Darius: O,
 inquit, uirorum generosissime, tu'ne ille es, qui
 mihi nullamduam potentiam habenti donasti
 ea, quamuis parua, tamen perinde grata, ac
 si nunc aliquid magnum acciperem? Qua de
 re immenso te auro argentoq; remunerabor, ut
 nunquam poeniteat te liberalem in Darium
 Hystaspis exiisse. Cui Syloson, Mihi, inquit,
 rex neque aurum neque argentum dederis, sed
 patriam meam Samum, ubi eam liberaueris,
 quam nūc post necem fratris mei Polycratis ab
 Oræte interfecti, occupat seruus noster, hanc
 mihi donato circa eadem atq; direptionem. Hic
 Darius auditis, missi exercitū duce Otane uno
 è septem uiris, iussu, ut qua Syloson rogasset, ea
 effecta redderet. Otanes ad mare descendens,
 contraherat exercitū. At Sami imperium ob-
 tinebat Maandrius Maandrii, acceptum à Po-
 lycrate, ut illud procuraret, cui iussissimo uirorum
 nolenti esse, non licuit. Nam ubi de Poly-

cratis interitu allatus est nuntius, ante omnia Ioni liberatori statuit aram, eiq; sanum in circuitu designavit, ex quo nunc quoque in suburbanis extat. Deinde ubi hoc perfecit, advocata omnium civium concione, ita verba fecit. *Mihi sceptrum atque omnis potentia Polycratis (ut vos etiam nostis) demandata fuit: in meo quoq; arbitrio sitū est vobis dominari: sed quod in vicino reprehendo, id ipse quoad potero non faciam. Nam neq; Polycrates placebat mihi, in viros sibi ipsi pares dominatum habēs, neq; alius quispiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatum suum explevit: ego autem deposui in medium dominatu, iuris aequalitatem suadco, postulans iure optimo mihi ipsi hoc honoris tantummodo, ut ē pecunia Polycratis sexdemum talenta peculiariter mihi cedant. Et praterea Ionis liberatoris (cui ego templum extraxi) sacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quam mihi, qui libertatem vobis restitui. Hac Maandrius à Samiis postulabat. Tūc eorum quidam surgens: Tu verò, inquit, indignus es, qui nobis imperes, tu qui malus extitisti ac funestus, sed dignus potius, qui pecuniarum, quas internervitisti, rationem reddas: Hac Telearchus, ita enim vocabatur, dixit, quod inter cives erat experta virtutis. Qua Maandrius in animum accipiens, reputansq; fore, ut si dominatum ipse deponeret, alius quispiam in*
eius

eius locum tyrannus constitueretur : non depouendum sibi dominatū statuit : sed in arcem regressus, accitum unumquemque eorum, tanquam rationem pecuniarum redditurus, cōprehendit, alligauitq;. Post hac, dum hi in uinculis sunt, Maandrium morbo corripitur : quē decessurum credens frater suus, nomine Lycartus, quō facilius Sami rerum potiretur, omnes uinculos interemit : Neq; enim uidebantur uelle liberi esse. Igitur ubi Samum tenere Persa Sylosontē reducentes, nemo aduersus eos manum leuauit. Atq; hi qui cōtraria Maandrio factionis erāt, deditionem se facere uelle dixerunt : quin ipse Maandrius ex insula discedere. Approbante hac Otiane, atq; inito fœdere, emīnētissimi quiq; Persarum positis sellis è regione arcis sedebant. Erat Maandrio germanus necordiusculus, nomine Charileus, qui quōd delinquere solebat, in subterraneo loco erat alligatus. Hic cū uidisset qua agebantur, & per specū suspiciens uidisset Persas quiete sedentes, nociferādo dicebat, uelle se in colloquium uenire Maandrii. Eum audiēs Maandrius, inquit solus ad se adduci. Vbi adductus est, confestim cōuiciando maledicendoq; illi suadebat, ut imperium daret in Persas. Hac inquit : Me tu ò deterrime uirorū, qui sum tuus frater, quiq; nihil uinculis dignum peccauit, in subterraneo carcere alligandū putasti : Persas autem quos cernis te adorientes, atq; extorrem

facientes, ultimum ire non audes, tam faciles tibi
 accipiendum? Quos si in reformidas, praebo
 mihi auxiliares tuos, ut istos ob suum huc ad-
 ventum ulciscar, paratus te ipsum ex insula ad-
 mittere: Hac Charileus. Quem sermonē Maan-
 drius admisit, quantum ego sentio, non quia eā
 insipientia ucnisset, ut putaret suas vires regis
 superiores esse, sed quia inuidēs Sylofonti, si ci-
 uilitatem & integram & sine labore esset acce-
 pturus, maluerit res Samias debilitari. Persae
 iniurias atque iras adeo: probe intelligens, Persas
 prius iniuria lacessitos, sanituos esse in Samias
 & sibi iurum ex insula excessum esse quando-
 cunque uelles, Foderat enim sibi oculum cunicu-
 lum, ex arce secretum ad mare. Itaque ipse qui-
 dem Maandrius ē Samo profectus est. Charileus
 autem armatis cunctis auxiliarij, patefactisq;
 portis, egreditur in Persas nihil tale expectan-
 tes, sed omnia pacata existimantes. In hos Per-
 sas qui sellas attulerant, & plurimi momenti
 erant, dato impetu auxiliarij grassabantur. Dum
 haec isti agunt, caetera Persarū copia auxilio ue-
 niunt: a quibus repulsi auxiliarij, rursus in arcē
 se recipiunt. Otanes imperator cernens tantam
 cladem accepisse Persas, etsi memor erat prae-
 ceptorum Darij, dum ipsum mittebat, ne quē Sa-
 miorum aut occideret, aut caperet, sed insulam
 immunitatem malorum Sylofonti traderet: tamen
 horum praeceptorū oblitus est: iussitq; milites ma-
 quenq;

quenq; Samiū adipiscerentur, occidere, uirum
 pariter et puerū. Tunc pars copiarū arcem ob-
 sidebat, pars obuiū quenq; sine discrimine iru-
 cidabat, iam in delubris, quam extra delubra.
 Maandrius ē Samo profugici, Lacedamonem
 nauigauit. Eō ubi peruenit, habens quæ in di-
 scessu exportauerat, dat negotiū famulis, ut po-
 cula argentea et aurea proponant. Dum illi ea
 promunt, interea ipse Cleomenem Anaxādri-
 da filium, Sparta regem, colloquēdo deducit ad
 ades suas. Cleomenes ubi pocula inspexit, præ
 admiratione attonitus erat. Maandrius cū in-
 bere, quacūq; libret, illinc asportaret. Idq; cum
 etiam atque atiam Maandrius diceret, tamen
 Cleomenes uirorū iustissimus extitit: qui ea quæ
 sibi donabantur, recipienda non putauit. Sed cū
 sensit eadem nonnullis ciuiū Maandrium elar-
 giri, quomodo puniri deberet excogitauit. Adi-
 tis enim ephoris, hoc est, tribunis plebis, ait, sa-
 tius esse Sparta hospitē Sarmiū ē Peloponneso
 ablegari, ne quædam Spartanorum aut ipsum aut
 alium quempiam persuadeat fieri malum. Illi
 Cleomeni obsequentes, Maandrium ablegarūt.
 Persæ ubi diripere Samum, Sylofonti tradide-
 runt, uiris desolatam. Interiecto tamen tempo-
 re Otanes imperator frequentem incolis effecit,
 ē uisione per quietem morbo correptus, quò la-
 borauit circa pudenda. Dum Samum nauitione
 proficiscitur exercitus, interea Babylonij rebel-
 lauer

lauerūt, rebus probe admodum cōparatis. Nam
 quandiu Magus imperauit, & septē coniurati
 rem aggrediuntur, per hoc omne tēpus, & per
 occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam
 obsidionem instruxerunt, & in his apparandis
 usq; latuerunt. Verū ubi ē professo descinerunt,
 hæc sibi facienda statuerūt. Matres expellunt:
 mulierum unam, quam sibi quisq; noluit, è do-
 mesticis delegit, et hanc ad panem sibi facien-
 dum: ceteras in unum contractas strangulant:
 Hoc idcirco facientes, ne rem frumentariā ipso-
 rum illa absumeret. His rebus cognitis, Darius
 aduersus eos contractis omnibus copijs conten-
 dit. Et postquam peruenit, urbem obsidione cin-
 git. Sed illi nihili pendere obsidionē. Nam con-
 scensis propugnaculis, tripudiare, probraq; in-
 gerere Dario atq; exercitui: quorum quidā ita
 inquit: Quid istic desideris Persa, quin potius
 absceditis, tunc expugnaturi nos, cum pepere-
 rint mula? Hoc quidam Babyloniorum dicebat,
 credens nunquam parere mulam. Anno ac se-
 ptem mensibus in obsidione consumptis, iā Da-
 rium atq; uniuersum exercitū tedere, quod Ba-
 bylonios expugnare nō posset: etsi aduersus illos
 omnia machinamenta atq; omnes insidias ex-
 pertum, cum alias, tum illas, quibus eosdem Cy-
 rus expugnavit. Omnia hæc frustra fuerūt, quia
 Babylonij uehementer excubijs incumbebant.
 Sed cum ne sic quidem capi possent, uicesimo
 quāto

quàm circumuallati sunt mense, Zopyro Megabyxi filio, cuius è septem qui Magnum sustulerunt, hoc contigit portentum, ut quadam mularum eius, qua frumentum subuectabant, pareres. Quod ei renuntiatum cum non crederet, ipse factum inspicere uoluit. Eo uiso, metuit, seruos cuiusdam rem aperire, reputans illius Babylonij uerba, qui inter initia dixisset, postquam mula parerent, fore, ut muri expugnarentur. Ex hac fama Zopyro uisa est expugnabilis Babylon. Diuino enim numine & illam locutum, & suam mulam esse enixam. Igitur ubi uisum est fatale esse iam Babylonem capi, adies Darium sciscitatus est, nūquid perquam magni faceres, expugnare Babylonem? Audiens perquā magni ab illo fieri, aliud consultat, quo modo ipse foret urbis expugnator, & suum hoc opus (beneficia enim apud Persas permultum ad incrementa honorum consequenda ualent) eoq; nemini expromens, se suffecturum rei faciendæ, si seipsum cum mutilasset, ad hostes transfugeret: sese deformissima mutilatione affecit, prorsus cum id minimi faceret. Quippe nares sibi praececidit auriculasq; comā deformiter circuncidit, plagas imposuit: atq; ita ad Darium perrexit. Quem ille intues, mirum scilicet spectatissimum sic truncatum, adeo grauiter tulit, ut exiliens è folio exclameret, interrogādo, quis eum ob quod facinus mutilasset. Ad eum respondens Zopyrus:

pyrus: Nemo, inquit, rex præter te, cuius tantæ potentia est, ita me potuisset afficere. Neq; alienus quispiam hoc mihi fecit, sed ipse ego: quod indigno animo fero, Assyrios Persis illudere. Cui rex: O uirorum miserrime, inquit, surprisimo facto pulcherrimum nomen imposuisti, in-
 quiens, propter eos qui obsidentur, temeripsum indigne lacerasse. Nunquid ò demēs te mutilato protinus hostes deditionem facier? Quid in te ipsum laniando sensus amisisti? Ad eum Zopyrus: Si, inquit, tecum cōmunicassem quæ eram factururus, tu me nō permisisses. Nunc memet ego, adhībens in consilium, id feci. Itaq; iam Babylonē capiemus, nisi tu tuis parces. Ego enim ita uti sum, ad muros ut transfuga fugiā: dicamq; ad illos me hæc abs te esse passum: et, ut opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, consequar exercitus præfecturā. At tu decimo die, quā muros fuero ingressus, mille milites ex eo genere, cuius amissione nihil admodum damni fiat, colloca aduersus portam, quæ uocatur Semiramidis. Rursus interiectis septem diebus, colloca duo millia ad portas quæ dicuntur Viniorum. Atq; tertia, viginti diebus interiectis, è regione portarum quæ dicuntur Chaldeorum, alios statue, numero quatuor millia: dum neque priores, neq; posteriores habeant, quò se defendant, præter gladios: hæc tantum finas eos habere. Post diem niceatinum reliquas copias iube
 recta

rectâ muros undique subire. Verum ad portas,
 quæ Belides ac Cissia vocantur, Persas mihi sta-
 tuito. Etenim ut ego sentio, Babylonij mihi, qui
 magna opera ediderim, committent, cum alia,
 etiam nero portarum claves. Illinc mihi atque
 Persis cura erit operam navare. Hæc ubi man-
 davit, ad muros perrexit. subinde respectâs tan-
 quam vere perfuga. Eo conspecto, qui in tur-
 ribus ad id disposui erant, deorsum decurre-
 runt, & alteram portâ aliquantulum reclinan-
 tes, sciscitabantur quis nam esset, & cuius rei
 indigēs veniret. Cumq; hic dixisset se Zopyrum
 esse, & se ad illos transfugere, cum ad Babylo-
 niorum magistratus deduxerunt. Ante quos
 ubi stetit Zopyrus, cōditionem suam misceba-
 tur, referens à Dario se passum, quæ à semetipso
 passus esset: idq; ob eam causam quod suassisset
 illi discedere cum exercitu, quoniam nulla via
 ostenditur urbis expugnâda. At nunc, inquit,
 ad nos venio Babylonij, futurus vobis in maxi-
 mo bono, Dario autem & copijs eius maximo
 malo. Neq; enim quod ita me mutilavit, feret
 impune, cum habeam exploratos omnes cōsilio-
 rum eius exitu. Hæc Zopyrus commemorabat.
 Quæ Babylonij utiq; virum apud Persas spectâ
 visum cernētes, naribus atq; auribus priva-
 tum, nivicibus ac sanguine cōspersum, sperantes
 omnino vere loqui, & ad ipsos venire sociū, in-
 ducti sunt ad permittenda ei quacūq; postulaf-
 set.

set. *Iste postulavit copias militum, quas ut accepit, perfecit ea quæ cum Dario composuerat. Siquidem decimo dieeductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos mandarat, circumuentos irucidauit. Eum Babylonij aduerentes consentanea uerbis facta prestare, maiorem in modum lætabantur, parati omni inire homini parere. Iste rursus interiectis diebus, de quibus erat conuentum, cum delectis Babyloniorum egressus duo millia Darianorum militum interfecit. Babylonij cernentes hoc alienum opus, nihil aliud quàm Zopyrum in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedens, ad prædictum locum copias educit, circumactaq; quatuor millia occidit. Quo tertio opere edito, Zopyrus apud Babylonios erat, ut & dux exercitus, & murorum custos declararetur. Vbi nerò è composito Darius copias undiq; muris admonit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. Nam cum Babylonij cõsensu muris copias Darij adorientes arceret, ipse apertis Cissijs ac Belidibus portis, Persas in urbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum uidebant, hi in puluinar Iouis Beli confugerunt. Qui non uidebāt, hi in suo quisq; loco permanserūt, donec et ipsi se proditores intellexerūt: ita Babylon iterū capta est. Qua postquam Darius muros eius circuncidit, et portas omnes amolitus est: quorū neutrum Cyrus fecerat prius eadem*

*eidem à se capta. Babyloniorum quoq; proce-
rum tria millia paribulis affixit, data cate-
ris uenia urbem incolendi. Atque ut ijdem
uxores haberent, inde succresceret soboles, pro-
uidit. Nam fœminas Babylonij (ut superius
demonstratum est) rei frumentaria consulentes
strangulauerant. Itaq; Darius nicinis undique
populis negotium dedit, ut fœminas Babylone
repræsentarent pro iniuncto quisq; numero. In
summa igitur quinquaginta millia fœminarũ
conuenerunt. Ex quibus qui sunt Babylonij, ori-
ginem duxerunt. Darij iudicio nemo Persarum
Zopyri præstantia facta supergressus est: neq;
eorum qui prius, neq; eorum qui posterius ex-
siterunt, præter unũ Cyrum, cui nullus unquam
Persarum se dignum qui illi compararetur exi-
stimauit. Ferturq; Darius hoc dictum septenu-
mero usurpassẽ, præoptaturũ se Zopyrum nihil
esse cladis passum, quàm uiginti sibi Babylones.
ultra illam quã haberet acquiri. Eum tamen
egregie remuneratus est, cum dando quotannis
quæ apud Persas sunt honorificentissima, atq;
alia permulta: tum tradita Babylone immuni,
quoad uineret, in peculiarem portionẽ. Huius
Zopyri filius fuit Megabyzus: qui dux exerci-
tus exiit in Aegypto aduersus Athenien-
ses & socios. Atque huius Megabyzi filius
Zopyrus ille, qui ad Athenienses tran-
sfugit à Persis.*

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER IIII.
QVI INSCRI-
BITVR

MELPOMENE.

POST Babylonis expugnationem, Darius aduersus Scythas fecit expeditionem. Nam cum floreret iuris Asia, & magno pecunia prouentu, cupido incescit ei Scythas ulciscēdi: quippe qui priores iniuriam intulissent ingressi Mediam, & hu qui occurrerāt pralio uictis. Etenim Scythæ (quemadmodum superius à me dictum est) duodeciginta annos superiori Asia imperitauerunt. Siquidem persequētes gentem Cimmeriam, ingressi Asiam. Abrogarūt imperio Medos, qui ante ipsorū aduentū Asiam obtinuerant. Scythas, cum octo & uiginti annos peregre absuissent, in patriam reuertentes, excepit non minor, quā Medicus fuerat, labor. Offenderūt enim nō exiguū exercitū cōtra ipsos uenientē. Vxores nāq; eorū diuturna uirorum absentia ad seruos accesserāt nīsu orbatos. Orbant autem Scythæ seruos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria ossa fistulis similima sumuntur, eaq; genitalibus equarum

equarū impossita ore inflantur. Hoc alijs facien-
 tibus, alijs equas emulgens. Hoc idro se facere
 aiunt, quod uena equarum sufflata implentur,
 & mamma descendunt. Postea aquā emulxere
 lac, in cōcaua nasa lignea diffundunt. His cir-
 cumposui caci, lac agitāt. Cuius quod summum
 est delibatur, pretiosumq; habetur: nilius autē
 quod subsidit. Huius rei gratia Scythia quem-
 cunq; capiunt, nisi orbant. Non enim agrico-
 latorum sunt, sed pastores. Ex his igitur seruis
 ac mulicribus Scytharum progenita est iuuen-
 tus: qua suorum natalium conditione cognita,
 obuiam perrexit his qui reuertebantur a Me-
 diis, Et primum regionem intersepsit ducta la-
 ta fossa, qua à Tauricis montibus pertingebat
 ad Maotim paludem omnium maximam. De-
 inde in his consistens, Scythiis introire conanti-
 bus repugnabat. Sæpe cōmissa pugna, cum ni-
 hil tamen Scythia proficerent, quidā ex eis in-
 quit: Quid nam rei facimus uiri Scythia, cum
 nostris ipsorum seruis dimicantes: qui & cum
 interficimur, ipsi pauciores efficimur: et illos in-
 terficiēdo, paucioribus deinceps imperabimus?
 Ne hi nideatur hastis arcubusq; omīssis sumēda
 flagella, quibus equos uerberamus, & ad illos
 propius eundum. Nam quoad uident nos arma
 habentes, arbitrantur se similes nobis, atque ē
 similibus esse: ubi nos pro armis uerbera tenen-
 tes uiderint, tunc se nostros seruos esse intelli-
 gentes.

gentes; atq; id agnoscentes non perstabūt. Hoc Scythæ cum audissent, ita sibi faciendum putauerunt. Quæ ex re percussī illi, pugna immemoræ, fugam cepesserūt. Ita Scythæ imperio sunt Asia positi: & rursus à Medis eiecti, ad terram suam hunc in modum reuersi. Hac de causa Darius ulciscendi cupidus, cōparauit exercitum. Scythæ gentem suam omnium nouissimam esse aiunt, idq; hoc modo extitisse: Virum quendam in hac terra cū deserta esset, primū fuisse, nomine Targitaum, & eius parentes (quod tamen mihi non probatur) Ionem, Borysthenisq; fluij filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaum, eiusq; tres liberos fuisse, Lipoxain, Arpoxain, & nouissimum Colaxain. His regnantibus, demissa cælis in Scythicam regionē ex auro facta aratrum cum iugo, securis, phiala. Quæ cum primus omnium inspexisset natus maximus, accosisse, & itidem animo illa sumēdi: sed eo accedente, aurum arsisse. Hoc digresso, secundum accessisse, et itidem aurū arsisse. Ambobus ab ardenti auro summotis, tertio loco cū minimus natus accederet, aurū fuisse extinctū, & ab illo deportatū. Eaq; re maiores fratres animaduersa, totū regnū, ad minimū detulisse. Et à Lipoxai quidē progenitos esse Scythas, quorum genus Auehathæ appellamur. Ab Arpoxai uerò qui medius fuit, eos qui Catiani & Traspiæ nominantur. A minimo autem

*nata reges qui Paralata uocātur. Et omnibus
 nomen esse Scolotis regū cognomē. Sed Scythias
 Græci appellauerunt. Hunc in modum se existisse
 Scythas memorant, et ex quo existerunt à pri-
 mo rege Targitao, usque ad Darij aduersus
 ipsos transitū, annos omnino mille non amplius
 fuisse. Aurum uerò illud sacrum in primis cu-
 stodiri à regibus, placariq; maioribus hostijs,
 et adiri quotannis solenniter: et qui aurū sa-
 crum habet, die festo dormire sub dio; et cum
 nunquam peramare: et ob id dari ipsi tantum
 soli, quantum uno die uectus equo peragrate
 potest. Et cum regio sit ingens, Colaxain cōsti-
 tuisse trifarium filijs suis regnum. Vnum quidē
 (quæ maxima portio est) ubi aurū asseruatur.
 Superiora autem ad uentum aquilonē uergen-
 tia, ultra quam regionem nulli incolere possint,
 neq; prospicere, neq; transire, propter interfu-
 sas pēnas, Pennis enim tum terram, tum aërem
 oppletum esse: et has præsepire uisum. Hæc Scy-
 tha de seipsis, pariter ac de regione superiore
 narrant. Sed Græci qui Pontum incolunt, ad
 hunc modum: Herculem Geryonis uaccas agen-
 tem, in hæc peruenisse terram, quæ deserta esset,
 quam nunc Scythas incolunt. Geryonem autem
 habitasse extra Pontū in terra quā Græci in-
 sulam Erythriam contra Gales, quæ sunt ex-
 tra colūnas Herculis in oceano. Oceanum uerò
 ab oriū solis incipientem: circumfluere terram,*

verbis quidem affirmant, sed re tamen non de-
 monstrant. Illinc Herculem, cū ad regionē qua
 nunc Scythica vocatur, uenisset, subtrahē sibi
 pelle leonis obdormisse. Deprehenderat enim
 eum uehēmēs pluuia et gela: Et dum dormit,
 interea equas eius a curru pascētes, diuina qua-
 dam sorte amotas, non cōparnisse. Has experre-
 ctus cum indagaret, omnē regionem collustrās,
 tandem in terrā qua dicitur Hylaea deuenisse:
 ibiq; in antro quandā inuenisse uirginē ancipi-
 sis naturae, humanae ac serpētinā: superne quidē
 femorum tenuis formā, inferius autē uiperā.
 Eam conspicatū Herculem atq; admiratū
 interrogasse, nūcubi suas equas errabundas uē-
 didisset. Illamq; respondisse, se quidem illas habe-
 re: sed non prius reddituram ei quā cum ipsa
 coisset: Herculem sub ea mercede cum foemina
 cōcubuisse. Sed cū illa differret reddere equas,
 cupida diutissime cum Hercule concubendi, et
 hic cuperet receptis equis abire, ad postremū il-
 lis redditis mulierē dixisse: Has ego tibi equas,
 quae huc uenerant, seruaui, tu earū seruatarum
 pretiū mihi persoluiisti. Cūcepi enim ex te filios
 tres: qui ubi adoluerint, expone quid facere
 debeam, nunquid hic habere domiciliū (nam
 ipsa huius regionis imperiū teneo) an ad te mis-
 si: Hac percontata respondisse: Posteaquam eos
 in uirilem aetatem adoluisse uideris, si ita fa-
 cies, non delinques: Quem animaduertieris co-

tum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteum
 ita percinctum, cum tu huius regionis incolam
 effice. Qui autem his operibus quæ mando non
 eris par, eum hinc ablegabis. Hac exequendo &
 ipsa læaberis, & præceptis meis obtemperau-
 ris. Atq; ita locutum Herculem, retendisse al-
 terum arcum (duos enim gestabat) & balteum
 præmonstrasse, atq; utrunq; mulieri tradidisse
 arcum & balteum, qui balteum in commissura ha-
 beret auream phialam: & his donatus abiisse.
 Illa pueris natis nomina imposuisse, uni Aga-
 thyrso, sequenti Gelono, nonisimo Scythæ. Et
 cum in virilem ætatē adoleuerunt, eandē man-
 datorum memorē illa peregisse: et duos quidem
 filios, Agathyrsum ac Gelonum, qui propo-
 sito certamini non suffecissent, à matre ablega-
 tos è regione excessisse: Scytham uerò, qui rem
 complectei, ibidē remansisse: et ab hoc rege pro-
 generatos deinceps reges Scytharum: eoque ab
 illa phiala Scythas ad hanc usq; ætatē phialas
 in baltheis ferre: & id solum Scythæ matrem
 excogitasse. Hac Græci qui habitant in Ponto,
 referunt. Feritur & alius sermo, ita habens, cui
 ipse præcipue assentior: Scythas pecuarios, quæ
 Asiam incolunt, eum à Massagetis bello uexa-
 rentur, Araxe transmissis, in Cimmeriā abiisse.
 Nam regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fer-
 tur olim fuisse Cimmeriorum. Sed innadentibus
 Scythis Cimmerios, eum deliberarent, ut qui ma-

gno innaderentur exercitum, in sententia discre-
 passe, hinc reges, inde plebem, utraq; quidē na-
 lida, sed regū meliore. Nam populus sentiebat
 abstinentium bello, nec oportere cū multis adi-
 re periculum: reges autē pro regione cum inua-
 soribus dimicandū. Ita, cū neutris alteri obtem-
 perare uellent, et populares censcerent sine pra-
 lio demigrandum, tradita inuasoribus regione,
 reges in sua potius patria occubēdum, nec unā
 cum plebe fugiendū reputantes, quod bona ha-
 buissent, & quod mala euidentia habituri essent
 patria profugi. Hac illis ē diuerso sentientibus
 inter se decertasse, utrosq; numero pares: & o-
 mnes qui mutuis ictibus cōcidissent, fuisse à ple-
 be Cimmericorū sepultos ad flumen Tyrā, quorū
 adhuc sepulcrum extat. His humatis, ceteri ē
 regione migrarunt: quā desertā superuenientes
 Scythae occupauere. Extatq; adhuc in Scythia
 tum muri Cimmerici, tū portoria Cimmeria, tum
 loco cuiusdam nomen Cimmerio, tum Bosphorus
 qui Cimmerius appellatur. Constat autē Cim-
 merios in Asiam fugisse Scythas, quod Cherso-
 nesum condiderūt, ubi nūc Sinope Graeca urbs
 sita est. Apparet etiam Scythas in persecuen-
 dus Mediam intrasse, uia aberrantes. Nā Cim-
 meriū quidē fugientes iter semper secundū ma-
 re tenebant: Scythae autem eos ad dexterā Can-
 easum habentes insequiebantur, ingressi Me-
 diam, itinere in mediterranea conuerso. Alia
 quoque

quoque ferunt communis Græcorum barbarorumque
 narratio: Aristæus quidam Proconnesius, mercifi-
 cator, Castrobij filius, memorat se Phœbo instin-
 ctum uenisse ad Issedonas: & supra hos incole-
 re Arimaspos, viros unoculos: & hæc supra hos
 esse grypas, qui aurum afferrent: ac super hos esse
 Hyperboreos, id est, super æquilonares ad mare
 pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyper-
 boreos, Arimaspiæ autaribus assidue finitimis
 bellum inferre, & ab Arimaspiis exterminari
 Issedones, ab Issedonibus Scythas, à Scythis ne-
 xatos Cimmerios, qui ad Australe mare inco-
 lebant, regionem relinquere. Itaque ne Aristæus
 quidem cum Scythis de ea regione cõsentit: qui
 unde fuerit, qui hac retulit, dictum est à me. Di-
 cetur item quanam de eodẽ viro in Proconneso
 & Cyzico audierim. Aristæum aiunt, qui nul-
 lo suæ ciuitatis esset inferior genere, ingressum
 in Proconneso fullonicam officinam decessisse:
 Fullonemque; occlusa officina, abisse denũtiatum
 rem propinquis defuncti. Dissipatoque; iam per
 urbem rumore, Aristæum esse uita functum, su-
 peruenisse sermoni de hac re disputantiũ quen-
 dam Cyzicenum, ex urbe Artacia profectum,
 qui diceret sese fuisse congressum cum
 Aristæo apud Cyzicum, atque collocutum. Et
 cum id iste contendendo asseneraret, propin-
 quos mortui ad fulloniam præsto fuisse, ha-
 bentes quæ ad effercendos homines expediunt.

Aperta domo, Aristem nec uiuum apparuisse, nec mortuum: septimo'que deinde anno, cum in Proconneso apparuisset, eos uersus fecisse, qui nunc à Græcis Arimaspei uocantur: quibus conditus, rursus euauisse: Hoc ista ciuitates commemorant: quod scio cōgruisse cum Metapontinis, qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis postquam iterum euauit Aristem, quē admodum conijciens & in Proconneso & apud Metapontinos inueni. Metapontini aiunt, Aristem cum apud ipsos apparuisset, iussisse aram Apollinis extrui, quæ cognomen haberet Aristei Proconnesij: & iuxta eam erigi statuam, quod diceret Apollinem ad eos solos ex Italicis in ipsorum terram uenisse, illum se affectante. Et qui nunc Aristem esset cum deum affectatur, tum esse cornū: Et hac locutum, ē confectū abisse. Eoq; aiunt Metapontini se Delphos ad deum misisse scisitatū, quodnam illud hominis esset proloquium, sibiq; iussisse Pythiam, ut dicto audientes essent. Melius enim cum ipsis actū iri, si parerent: & hæc se admittētes perfecisse. Et nūc statua extat cognomine Aristei, iuxta aram ipsam Apollinis, in foro extructam, circūstantibus utrinque lauris: Hæc hætenus de Aristeo. Regionis autē, de qua nos dicere institueramus, quam sint ulteriores, nemo exploratum habet. Neq; enim id ego ab aliquo audire potui.

Apud, qui se diceret nosse quod ipse vidisset.
 Ac ne Aristleus quidem ipse (cuius paulò
 antè feci mentionem) in his quos fecit versibus,
 ait se ultra Issedonas processisse: sed ulteriora
 fundo sibi esse cognita, quòd Issedones diceret
 ista commemorare. Verum nos, quoad longissi-
 me rem inuestigare potuimus, omnem refere-
 mus: Ab emporio Borysthenitarum (hoc enim
 ex maritimis totius Scythia est maxime me-
 dium) primi incolunt Callipide, qui sunt Gra-
 coscythae, id est, à Graecis facti Scythae, super hos
 aliud genus eorum, qui vocantur Halizones.
 Horum utriq; cum in caeteris seruant ritum Scy-
 tharum, tum in serendo atque uescendo cepe,
 allio, lente, milio, Supra Halizones incolunt Scy-
 thae aratores, qui non ad panem conficiendum
 serunt triticum, sed ad illud torrendum. Supra
 hos incolunt Neuri: quorum tractus qui ad
 Aquilonem uergit, quantum nos scimus, na-
 stus est. Atq; haec quidem nationes iuxta flu-
 men Hypanim colunt, ad Occidentalem par-
 tem Borysthenis. Verum transmissa Borysthe-
 me à mari in primis est Hylaea. Dehinc habitant
 Scythae agricola, quos Graeci qui sub Hypane
 incolunt, Borysthenitas appellant: ipsi uerò se
 Olpiopolitas. Hi igitur agricolatores Scythae
 colunt eum quidem tractum, qui uergit ad au-
 roram, trium dierum itinere pertingentes ad
 flumen nominis Panticapem. Eum uerò, qui ad
 uentum

uentum Aquilonem, undecim dierum navigatione Borysthenem versus. Nam tractus qui ulterior est, in multum sane spatij desertus est. Ultra quam solitudinem Androphagi habitant, id est, uirorum carne uescentes, separata natio, ac nequaquam Scythica. Et supra hos uastissima proculdubio omnia: nec ulla gens quantum nos scimus. At horum Scytharum qui agricola sunt, plagam quae ad auroram uergit, transmissio flumine Panticape, Nomades, id est, pecuarij Scythae incolunt, neque serentes quicquam, neque arantes. Nuda arboribus est omnis hac plaga praeter Hylam. Nomades isti incolunt tractum quatuordecim dierum longitudinis, auroram versus, ad Gerthum usque flumen. Trans Gerthum autem sunt ea quae uocantur regia, & Scythae optimi pariter & plurimi, & qui suos seruos esse caeteros Scythas arbitrantur: a meridie quidem ad Tauricam regionem pertingentes, aurora uero ad fossam, quam dixerunt illi qui Graeci geniti fuerant Oryxam, & ad emporium paludis Maotidis, quod uocatur Cremni, id est, praerupta. Quorum pars ad flumen Tanaim porrigitur. Quae superiora sunt ad uentum Aquilonem Scytharum regionum, ea incolunt Melanchlani, alia non Scythica gens. Et supra Melanchlanos paludes sunt, & deserta hominibus regio, quantum nos scimus. Trans flumen autem Tanaim non est regio Scythica, sed prima. Ld
rior

*riorum, Sauromatarum, qui à secessu Maotidos paludis incipientes, incolunt tractum quâ spectat Aquilonem, itinere dierum quindecim, nactuû prorsus arboribus tam agrestibus quàm fructiferis. Supra hos habitant (qua secunda portio est) Budini, terram colentes, totam arborum genere frequentem. Supra Budinos ad Aquilonem statim excipit solitudo octo dierum itineris. Post hanc solitudinem declinando potius ad uentum Subsolanum, incolunt Thyssageta, natio copiosa & propria, & è uenatu uictitans. His contiguit, & in eisdem habitantes locis hi, quibus nomen inditum est Tyrca, & ipsi è uenatione uictitantes, hunc in modum: Conscensis arboribus, quæ per omnem regionem frequentes sunt, insidiantur. Singulis adest canis: & item equus, in uentrem cubare edoctus humilium, subsidendi gratia. Vbi quis ab arbore feram niderit, sagittaq; percusserit, conscenso equo illam persequitur, comitante cane. Super hos quâ uergit ad auroram, incolunt alij Scythæ, qui à regijs Scythiis deficientes, ita in hunc locum peruenerunt. Ad hos usq; Scythas omnis regio Scythica est campostris, & spissi soli. Reliqua hinc lapidosa atq; salebrosa. Cuius regionis magno transmissio spatio, incolunt sub excelsum montium radicibus hi homines, qui ab ipso natali dicuntur esse calui, mares pariter & fœmine, simis quoque naribus, & ingenti
 mento.*

mēto, proprio quodam oris sono, Scythicam gestantes nestem, ex arboribus uiclitantes, cui generi arboris nomen est Ponticum, magnitudo ferè eadem qua fico, fructus faba similis, instarq; nucleum habens. Id ubi mōte fuerit, nestibus exprimit, & quod ab eo crassum & nigrum defluit, nomine aschy, id aut lingunt, aut lacte commixtum potant. Et ipsius quoq; crassitudinis fece massas ad esum componunt. Neq; enim multum est eis pecorum, utpote non studiosis rei pecuariae, sub arbore quisq; cubat, per hycnem quidem, ubi arborem pileo albo firmoq; contexerint, per astatem uerò sine hoc pileo. His nemo mortalium iniuriam infert. Sacri enim dicuntur esse, nihilq; Martiorum armorū possident. Idem finitimorum controuersias dirimunt. Ad quos quisquis confugit, is à nemine laditur. Nomen eis est Agrippai. Ad hos usq; caluos ingens quoquò, uersus prospectus est regionis, & gentium, qua in conspectu sunt ex Borysthenis atq; ex alijs Ponticis emporijs. Scythae qui ad hos commeāt, per septem interpretes totidemq; linguas perueniunt. Horum senus notitia rerum habetur. Quod supra caluos est, nemo pro comperto referre potest. Nam mōtes editi atq; praerupti transitum interdiciunt, quos nemo trāscendit. Isti tamen calui rescrunt, qua apud me fidem non habent, incolae montes ab hominibus Capripedibus, quos ubi transieris, esse alios qui senos

senos menses consopiantur, quod ego in primis non admitto. Sed tractum illum qui ad auro-ram calvis est, ab Issedonibus habitare sine ambiguitate compertum est. Ille uerò superior, qui uergit ad Aquilonem, tam Issedonibus quam calvis ignotus est, nisi quatenus isti ipsi dicunt. Issedones talibus moribus uti feruntur: Quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, qua ubi mactauerunt concideruntq; concidunt & mortuū patrem illius, à quo in conuiuium accipiuntur, commixtisq; omnibus carnibus conuiuium exhibent. Caput tum defuncti denudatum purgatumq; inaurat, coq; pro simulacro utuntur, agentes illi quotannis maiores hostias caremoniasq;. Hac filius patri facit, quemadmodum Graci natalitia. Dicuntur praeterea & isti iusti esse, & ipsorum uxores peraq; fortes ac uiri. Hi & ipsi cognoscuntur. Quod supra hoc est, ibi aiunt Issedones esse homines unoculos, & grypes auri custodes. Hoc ab eis acceperunt Scythae, à Scythis nos ceteri accipientes nerum putamus, ac Scythice appellamus eos Arimašpos. Nam arima Scythae unum uocant, spu uerò oculum. Omnis autem quam dixi regio, adeo infestatur hyberna scuitia, ut octo mensibus tolerari non possit, tale illic gelu est. Sicubi aquam effundas, modo facias ibi lutum: facies autem, si illic ignem accenderis. Ibidem quoque mare glaciatur, &

omnis

omnis Cimmericus Bosphorus, super quam glaciem omnes qui intra fossam incolunt Scythæ, exercitus ducunt, et plaustra agunt trans mare usque ad Indos. Ita uis hyberna octo mensibus perstat, quatuor tamen mensibus reliquis frigora illic sunt. Vbi etiam aliam, quam cæteris regionibus, conditionem habet hyems. Nam cum tempus pluendi est, nihil ibi quod sit ullius momenti, pluit. Aestate pluere non cessat. Quinetiam tonitrua cum alibi, tum ibi nulla existunt, æstas nubila est. hyeme si fiant tonitrua, pro ostento habetur. Terramotus in Scythia si existat, seu æstate, seu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eam uim hyemis equi perferunt, muli, asiniq; , neque incipientem quidem ferunt, cum tamen alibi stantes in gelido equi labefiant, asini uerò ac muli durēt. Et hæc mihi uidetur esse causa, cur omnino cornua bouino generi non succrescant, astipulante sententia mea Homeri carmine in Odyssea, quod ita habet:

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.
Quod recte dicunt, in locis calidis mature cornua existere. Nam in uehementibus frigoribus aut non oriuntur statim pecoriū cornua, aut si oriuntur, nix oriuntur. In Scythia itaq; hoc propter frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare instituit) cur in omni Hæleo agro muli nequeant gigni,

gigni, cum neque locus sit frigidus, neque ulla alia causa appareat. Aiuunt Helicenses ipsi ex imprecatione quadam id sibi contigisse. Cumq; tempus adueniat conceptus equarum, se in loca finitima illas educere. Ibi postquam admiserint asinos, dum qua conceperint, tunc rursus eas reducere. De pennis autem, quibus aiunt Scythæ opplatum esse aërem, & idcirco non posse propici longius continenssem, nec ulterius transiri, hæc est mea sententia: Quod ultra eam regionem asidue nigris, & (ut credibile est) minus aestate quam hyeme. Nam prout cuilibet emporius intuenti cadentem nivem copiosam liquet, quod dico, vix pennis asimilis est: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia sunt eius continentis loca, ad Aquilonem spectantia. Eoq; opinor, pennas nivem esse interpretantes, Scythas ac circumiectas gentes ita loqui. Verum hac qua reperiuntur longissime dicta sunt. De Hyperboreis autē hominibus neq; Scythæ quippiam, neq; alij ulli illic incolentium memorant, præter Issedones, nec ipsi quidem (ut mihi videtur) dicentes aliquid. Dicerent enim & Scythæ de hoc, quemadmodum de unoculis dicunt. Quamquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mentio fit, quinetiam ab Homero in *Epigoniis*; si tamen Homerus re vera fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delij memorant, sacra alligata in trivice stipula ex Hyper-

boreis

boreis delata uenisse ad Scythas: à Scythis deinde
 eeps finitimos accepisse, gradatimq; per singu-
 los ad occasum usq; atq; illinc meridiem uersus
 dimissa, à primis Græcorum Dodonæis esse ac-
 cepta, & ab his descendisse ad Meliæsem sinu,
 peruasisseq; in Euboiam, & oppidatum usq; ad
 Carystum, & illinc reliquisse Andrum, Cary-
 stios enim esse, qui in Tenum portarint, Tenios
 uerò in Delum, atq; ita hac sacra in Delum
 aiunt peruenisse. Sed primum Hyperboreis mi-
 sisse duas puellas, quæ ferrent hac sacra, quas
 Delij aiunt Hyperocham & Laodiceam, &
 cum his tutela gratia quinque suis populari-
 bus, qui eas deducere, nunc Periphitees na-
 ratos in Delo, ubi ipso magno honore habentur.
 Et cum isti ab Hyperboreis missi rursus non
 rediret, indigne ipsos Hyperboreos tulisse, si eos
 quos assidue mitterent, non reciperent. Ita mi-
 sisse qui ferrent ad confines suas sacra in stipu-
 la tritici ligata, iuberetq; illos considerate mit-
 tere ad aliam nationem. Atq; ita hac grada-
 tim missa, aiunt deuenisse in Delum. His ergo
 sacris simile quiddam fieri animaduerti à fo-
 minis Thraicis, atq; Paonijs, quæ in sacrificiâdo
 regia Diana, non sine stipula triticea id faciunt,
 atq; ipse uidi eas facientes, Cætrum, his uirgin-
 bus Hyperboreis uita functis in Delo, parèant
 puella Delia ac pueri, iosis utriq; crinibus, quos
 puella quidem suscipi inuolutos, supra monimen-

tum aliarum deponunt: pueri autem ad quam-
dam herbam applicantes, & ipsi sepulcro im-
ponunt. Est autem monumentum intra Arce-
misium ad sinistram intrantibus, olea illic super-
enata. Hoc honore ab incolis Delii afficiuntur
hae uirgines: Sunt ydē Argin & Opim uir-
gines ex Hyperboreis, eorundē hominum aetate
in Delum uenisse, etiam priores Hyperocha &
Laodice: & has quidem uenisse ad reddendum
Lucina tributum, pro partu maturando quod
instituerant. Argin uerò & Opim unā cū ipsis
deus aduenisse, & honoribus alijs ante illas fuisse
donatas. Ad eas enim congregari cœtū mu-
lierum quæ hymnū canant ab Olene Lycio con-
ditum, in quo hymno nomina Argis & Opis
nuncupantur. Deinde à Delijs edoctos insulanos
& Iones, cœtus agere instituisse, & nominatim
Argin et Opim decantare. Hic Olē ē Lycia pro-
fectus, alios quoq; uetustos fecit hymnos, qui cā-
tātur in Delo, dū cinis qui supra sepulcrū est Ar-
gis & Opis, dispergitur super infinitam agrotan-
tium turbam, qui ad aram sunt. Est autē sepul-
crum earū post Artemisiū, ad aurorā spectans,
proxime Ceiorū cœnaculum: Hactenus de Hy-
perboreis dictum sit. Nam de fabula Abaris,
qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico: qui sa-
gittam dicitur per uniuersam terrā circūtulisse,
nihil comedens. Quod si qui sunt Hyperborei, id
est, snaperaquilonares, erunt alij & Hyper-

notij, id est, superaustrales, Nempe video, cum multos nideo iam descripisse ambitum terræ, nullū habentes in exponendo sensum, qui Occanum scribunt circūfluere terram, tanquam totum factam esse orbiculatam, & Asiam facientes Europæ parem. Nam ego singularum magnitudinem breui patefaciam, & quantā sint singula ad describendum. Vbi Persæ incolunt, id ad australe protenditur mare, quod dicitur rubrum. Super hos ad uentum aquilonem habitāt Medi, super Medos, Sapīres, super Sapīres Colchī ad septentrionale pertingētes mare, in quod influit flumen Phasis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolunt. Dehinc uersā uersus, ab ea duæ ora terrarū ad mare porcedunt, quas ego exponā. Hinc quā ad aquilonē uergit, ora una à Phasi incipiens, porrigitur ad mare per Pōtum & Hellespōtū, usq; ad Sigeū Troicū. Quā uerò ad austrū uergit, eadem ora à sinu Miarādico, qui Phœnici adiacet, tenditur secundum mare ad promōtoriū usq; Triopium. Incolūt autem in ora hac hominū nationes triginta. Talis est in una ora. Altera uerò à Persis incipiens, porrigitur ad rubrum mare, quod et Persicū uocatur: deinde gradatim Assyria, atq; inde Arabia, desiniq; in sinu Arabico: etsi non desineret, nisi ob id, quòd Darius è Nilo riuos in illum sinū induxit. & Persis ad Phœnicem tractus amplius est ac multus.

Phœni

Phœnice hac ora tendit secundum hoc mare per Syriam Palaſtinam & Aegyptum, in qua terminatur: intra quam tres ſunt omnino nationes. Atq; hæc ſunt quæ à Perſis occaſum uerſus in Aſia continentur. Quæ ſupra Perſas ſunt, & Medos, & Sapires, & Colchos, auro-ram uerſus & ſolem orientem hinc mari rubro abluuntur: aquilonem uerſus, à mari Caſpio & flumine Araxe qui contra ſolem orientē fluit. India tenuis habitatur Aſia. Illinc iam auro-ram uerſus deſerta ſunt: nec qualia ſint, dicere quiſquam poteſt. Et Aſia quidem talis, & tanta eſt. Africa autem ab altera ora eſt, ab Aegypto enim iam excipitur. Hac ora circa Aegyptum iam anguſta eſt. Nam ab hoc mari ad rubrum, intercapedinis eſt centum mil- lium ulnarum, quæ mille ſtadia. Ab his dein- cept anguſtijs ſpatioſa ſanè ora excipit, quæ Africana dicitur. Itaq; admiror eos, qui diſcer- minarunt atq; diſtinxerūt Africam, Aſiam, Europam: inter quas non parum eſt differētia. Siquidē Europa longitudine quidē cæteras aſſe- quitur, latitudine uerò non uidetur mihi cōpa- rari digna. Nam Africa ſeipſam monſtrat cir- cunfluā mari eſſe, excepto duntaxat ubi Aſia contermina eſt, Nec eo Aegyptiorū rege, eorum quos nouimus primo in hoc demōſtrādo. Is poſt- quā deſtitit à deprimēda fossa, à Nilo ad Ara- bicū ſinū, miſit nauibus quosdā Phœnices, præ-

cipiens ut trāsuecti columnas Herculeas pene-
 trarent ad septentrionale usq; mare: atq; ita ad
 Ægyptum remearēt. Phœnices igitur è rubro
 mari soluentes, abierūt in mare australe: qui post
 quàm autumnus aduenerat, applicitis ad terrā
 nanibus sementē faciebant: ut assidue Africa-
 ni legerent, ac messē expectarēt. Deinde mes-
 so frumento nauigabant. Ita biennio consumpto
 ad Herculeas columnas, anno tertio declinan-
 tes in Ægyptum remearunt, referentes quæ
 apud me fidem non habent, forte apud aliquem
 aliū: prætereuntes Africam, se habuisse solem
 ad dextrā. Atq; hunc in modū Africa primū
 est cognita. Secundo loco fuere Carthaginienses,
 qui dixerant quendā Sataspem, Teaspu filium,
 niū Xchemenidem, qui Africā non perna-
 uigauit, cum esset ad hoc ipsum missus: sed cum
 nauigationis longitudine, tum terræ solitudine
 deterritus retro rediit, non impleto labore, quem
 ei mater iniunxerat. Est enim uisitanerat filiam
 uirginē Zopyri, filij Megabyxi, quem ob hanc
 causam a Xerxe rege suffigendum cruci mater
 sua, quæ fuerat Darij soror, liberauit: quod di-
 ceret se magis illi supplicij irrogaturam, quam
 rex pararet. Quippe necesse ei fore, pernauiga-
 re omnē Africa, dum peruenires ad Arabicū
 sinum. His annuēte Xerxe, Sataspes in Ægy-
 ptū abiit, sumptaq; illinc nunc ac socijs, nauig-
 auit ad colūnas Herculeas: quibus transmissis,
 circum

circumuectus *Africa* promontorium, nomine *Syloës*, in meridiem cursum tenebat. Emēsusq; per multum maris intra complures menses, cum assidue pluri tempore opus esset, conuerso cursu in *Aegyptum* redijt. Et illuc ad regem *Xerxem* regressus, aiebat se in peruaniganda remotissima ad quam icrint ora, uidisse homines puerulos, *Phoenicea* naves nēsse, qui quoties ipsi terra nauim applicarēt, ad montes se fuga properperent relictis urbibus. Ipsos autem illos ingressos nihil iniuria intulisse, pecora tantū illine excepisse. Quod autem totam *Africam* non peruanigassent, hanc causam afferebat, quod nauigium ulterius procedere non posset, sed reuinceretur. Hunc *Xerxes* negans locutum uera, quod certamen sibi propositum non exoluisset, in crucem sustulit, irrogata quam destinauerat pœna. Huius *Sataaspis* eunuchus audita domini nece, *Samum* cum magna pecunia profugit, quam *Samius* quidam inuenerit. Eius nomen cum sciam, tamen nolui obliuiscor. *Asia* bona pars à *Dario* inuestigata est. Is cupidus cognoscendi ubinam *Indus* (qui secundus omnium fluminum crocodilos præstat) mare influat, misit nanibus cum alios quosdam, quos uera renuntiaturus confidebat, cum *Scylacem* quēdam *Caryandem*. Isti è *Caspas* pro urbe, & è terra *Partia* soluentes, secundo flumine auroram uersus atq; solem oriētem nauigantes in mare; dehinc

per ipsum mare, tricesimo de manu mense tenuerunt cum locum, unde rex Aegyptiorum eos Phœnices, quos antea dixi, miserat ad Africam pernavigandam. Post horum pernavigationem Darius Indos subegit, & eo mari positus est. Ita Asiam (præter eam quæ orientem solem spectat) cōpertum est parem Africa esse. Europa à nemine inuestigata est, neq; quæ ad orientem, neq; quæ ad æquilonē uergit, an mari claudatur. Longitudine tamen cognoscitur ad utranq; accedere. Neq; possum coniectura colligere, unde sit, & cum una sit terra, trifaria sint ei nomina indita è mulierum cognominibus: eiusq; fines ponatur Nilus fluminis Aegyptiacus, & Phasis Colchidicus. Alij aiunt esse fines Tanaim & Maeotidem, fretumq; Cimmerium: sed negant se audisse nomina eorum, qui hæc distinxerunt, et unde nomina imposuerint. Jam enim Libya quidem id est, Africa, à plerisq; Græcorum fertur sortita nomen à Libya quadam muliere indigena. Asia uero ab uxore Promethei: quanquam Lydi hoc sibi nomen uendicāt, assidentes ab Asio Manei filio Asiam appellatam, nō ab uxore Promethei. Unde & Sardibus familiam quandam esse uocatam Asiadem. Europa autem neq; an sit mari circumflua, neq; unde hoc nomen acceperit, neq; quis nominis autor extiterit, ab aliquo mortaliū cōpertum est, nisi quod dicimus ab Europa

Tyria

Tyria nomen accepisse regionem: nec ante, sicut ceteras nomen habuisse. Tamen illam ex Asia fuisse constat, neq; in hanc cōmeasse terram quæ nunc à Græcis uocatur Europa, sed è Phœnicæ solum in Cretam. Et è Creta in Africam: Hac hæcenus de his dicta sunt. Nam quæ sentimus de his, hæc dicimus. Pontus Euxinus, in quem Darius fecit expeditionem, nationes exhibet omnium imperitissimas, Scythica duntaxat excepta. Nullius enim nationis eorum quæ sunt intra Pontum, aut aliquid ad sapientiam pertinet, proferre possumus, aut aliquem uirum pro erudito habitum nouimus, præter Scythicam gentem Et Anacharsim. In gente Scythica ex omnibus humanis negotiis unum maximum, quantum nos scimus, excogitatum est. Nam cetera non admiror. Quod maximum ab eis excogitatum, id est, ut neq; quispiam qui ad eos se contulerit, aufugere: neq; ipsi capi possint, aut ne inueniri quidem, si nolint, atq; deprehendi. Siquidem nulla sunt eis urbes, nulla mœnia extructa. Domos secum ferunt singulæquequestresq; sunt sagittarii, non pane uictitantes, sed ex pecoribus: pro domibus planstra habentes: quidni, imbelles alioqui futuri, Et ad dimicandum inhabiles? Hæc sunt ab eis inuenta, cum opportunitate terra, tum flaminum beneficio. Nam hæc terra cum sit cæpestria, sua sponte uliginosa est Et humida, eamq; interfluunt flumina non multo pauciora numero, quam in Æ-

Egypto fossa. Quorum quæ sunt celeberrima, &
 à mari nauigabilia, ea recensèbo. Ister quinque
 ostia habens, post hunc Tyres, & Hypanis, &
 Borysthenes, & Panticares, & Hypacris, &
 Gerrhus, & Tanais: Isti horsum fluunt. Ad
 Ister, omnium quos nominamus flumiuum maximus,
 semper sibi ipsi par, tam aestate quam hyeme,
 fluit ab Hesperio, primus omnium qui sunt in Scy-
 thia. Ob id omnium maximus, quod alij in eum
 influunt, qui ipsum ingentem reddunt, per Scy-
 thiam delapsi numero quinque. Unus quæ Po-
 rata Scythia appellat, Græci Pyreis, aliter Tia-
 ræus, tertius Ararus, quartus Napares, quin-
 tus Ordissus: Horum primo loco dictus, flumius
 magnus est, ad auroram fluens, cum Istri aqua
 comunicat. Minor est Tiarantus, ad hesperum
 magis uergens. Inter quos ceteri flumines, Ara-
 rus, Naparis, & Ordissus, in Istrum infundun-
 tur. Hi sunt uernaculi Scythia omnes, qui illum
 augent, in quem etiam euoluuntur. Ex Aga-
 ethysus quidè fluens unus, Maris: ex Flami uero
 ingu ares alij ingentes ad aquilonem ueniunt,
 Atlas & Auræ, & Tibesis. Per Thraciam
 uerò & Crabyzos Thraces, Athres, & Noas
 & Asarnes. Et ex Pæonijs ex monte Rhodo-
 pe, medium interseindens Hamum, Cius. Qui
 ex Illyris in aquilonem tendens Angrus, pla-
 uitiæ Triballiam interfluens. Brongum intrat.
 Brongus istè Istrum. Ita utrunq; per se magnū
 Ister

Ister excipit. Præterea ex Umbricorū regione Carpi, & alius ad ventum aquilonem Alpis in Istrum exeunt. Omnem enim Europam Ister emittitur (sumpto ex Celtis initio, qui omnium in Europa ad solis occasum extremi sunt post Cynetas) totamq; permensus Europam, ex transverso ingreditur Scythiam. His quæ dixi fluminibus, & alijs aquas ferentibus, Ister fit omnium maximus. Quod si alterius cum alterius aqua comparetur, profecto Nilus copia aqua antecellit, quod in eum nullus neq; fluvius neq; fons ingreditur, ad incrementum aqua confert. Quod autem Ister sibi semper par fluit, tam æstate quàm hyeme, ob id fit (ut mihi videtur) quod hyeme est, quantum est, aliquantulo maior quàm sua natura fert. Nam per hyemem paululum in ea regione pluit, sed ubique ningit. Æstate uerò nix, quæ sub hyemem decidit permulta, undiq; in Istrum liquefacta dilabitur, eumq; implet, nec ipsa solum, sed cum ea imbres multi atq; uehementes. Quippe per æstatem pluit, quò tempore quanto plus aqua sol ad se astrahit quàm hyeme, tanto plus aqua cum Istro miscetur æstate quàm hyeme. Ita cum paria faciat Ister datus a quo & acceptus, fit ut semper uideatur sibi esse similis. Ex fluminibus ergo quæ apud Scythas sunt, unum est Ister. Post hunc Cyres, qui ab aquilone means, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam

terram

acrram à Nebride separat. Ad ostium huius incolunt Graci, qui Tyrita vocantur. Tertium flumen est Hypanis, ex Scythia ueniens, & ex magna palude profluens, circum quam pascuntur equi syluestres candidi, recteque uocatur hac palus Mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis, fluit ferè quinque dierum navigatione, angustus, et adhuc dulcis, sed mox quatuor à mari dierum navigatione sanè quàm amarus, propter amarum, qui in eum fluit, fontem: adco inquam amarum, ut cum sit exigua magnitudine, tamen inficiat Hypanim flumen, in paucis magni. Est autè hic fons in finibus regionis Scytharum, aratorum, & Alizonum, eodè nomine quo locus unde emanat: Scythica lingua Amaxampeus, id est, sacra uia. Apud Alizonas contrahunt terminos suos Tyres et Hypanis, mox deinde in diuersum abeuntes, mediam intercapedinem laxant. Quartus fluius est Borysthenes, secundum Istrum omnium maximus, & nostra sententia, non modo Scythicorum fluiorum longe huberrimus, sed etiam ceteris huberior, præter Aegyptiū Nilum, cum quo non licet alium comparare. Ceterorum huberrimus est Borysthenes, pascua præbens amœnissima, et accommodatissima pecoribus: necnon optimorum ac singularium affatim piscium, idem ad potandum suauissimus, liquidus inter turbidos fluës, iuxta quem sementis optima fit, & herba non satina, etiam

etiam altissima. In cuius quoque ostio ingens nix
 salus sua sponte concrevit. Præbet idem ingen-
 tia ceteræ, ad falsuram spinis carentia, quæ anti-
 caos appellant. Alia præterea præstat admi-
 ratione digna. Quadraginta dierum naviga-
 tione usque ad locum nomine Gerrhum, cognosci-
 tur ad aquilonem fluere. Superiora per quæ fluit,
 nemo hominum cloqui potest. Apparet tamen
 fluere per solitudinem ad Scytharum agricolam-
 tum plagam. Nam hi Scythæ decem dierum na-
 vigatione accolunt hoc flumen. Cuius tantum ac
 Nilii fontes, nec ipse possum, nec ullum Græco-
 rum reor posse dicere. Idem cum ad mare adue-
 niat, Hypanis cum eo miscetur, eodem in loco
 mare irrumpens. Quod inter hos amnes in con-
 fluentem tendentes intercapedinis est, Hyppo-
 leo promontorium uocitatur, ubi delubrum Ce-
 veris extructum est. Ultra quod delubrum sub
 Hypani incolunt Borysthenita. Hactenus quæ
 ab his fluminibus, post hos alius, qui quintus est, no-
 mine Panitapes, et ipse ab aquilone fluens,
 atque palude. Inter quem et Borysthenem in-
 colunt Scythæ agricolatores. Idem in Hyleam
 ingreditur, quæ transmissa, Borystheni immi-
 scetur. Sextus est Hypacaris, qui palude ma-
 nans, mediosque Scythas pecuarios influens, in
 mare voluitur, iuxta Carcinis oppidum, ad
 dexteram coercens Hyleam, et cursum, qui di-
 citur Achilles. Septimus est Gerrhus, nomen à
 loco

loco obtinens, qui è Borysthene dirimatur circa
 ea loca, apud qua Borysthene cognoscitur: cui
 loco nomen est Gerrho, determinatq; regionem
 Scytharum pecuaria et regionum. Et dum in
 mare fluit, in Hypacirim dilabitur: Octauus est
 Tanais, qui superius è vasta palude profluens,
 in aliam vastiorem diffunditur, nomine Mao-
 rim, qua discludit regios Scythas à Sarmatis.
 In hunc Tanaim alius influit, nomine Hyrgis.
 Ita Scythia celeberrimis amnibus muniti sunt.
 Gramen quod in Scythia germinat, omnium
 quæ nos nouimus germinum aridissimū est, quod
 ita se habere dissectu pecoribus licet discernere.
 Et ea quidem ut quàm maxima sunt, ita apud
 eos abundat. Cætera autē vulgaria sunt. Atq;
 hunc in modum res sunt eis instituta. Deorum
 hos solos propiciantur: Vestam ante omnes,
 deinde Iouem ac Tellurem, existimantes Tellu-
 rem Iouis coniugem esse. Post hos Apollinem,
 & cælestem Venerem & Martem, & Hercu-
 lem. Hos cuncti Scythia deos arbitrantur. Sed
 qui regij Scythia nocantur, etiam Neptuno sa-
 crificant, appellantes Vestam lingua sua Ta-
 bitti, Iouem Papæum, meæ sententia rectissime.
 Tellurem Apiam, Apollinem Octosyrum, cæ-
 lestem Venerem Artimpasem, Neptunū Pha-
 mimasadem. Simulacra & aras & delubra
 facienda non putant, præterquam Marti. Idem
 sacrificium prorsus apud omnia templa fieri,
 eodem

eodem modo est institutum, qui talis est: Victimam ipsa primoribus implicita pedibus sistitur, cuius à tergo stans immolator, amota in primis insula, pendens ferit, eamque concidens decum inuocat, cui illam mactat, deinde circumdat laqueum collo, tum iniecto baculo circumducit, hostiamque strangulat non incenso igni, non uotis nunciatis, non sumptis libamentis, sed ubi pendens strangulauit, eamque pellem detrahit, ad ea strans se conuertit. Verum cum Scythica regio lignorum sit admodum inops, hoc ab illis ad carnem coquendum excogitatum est: Vbi victimam pelle denudatus, drundant quoque ossa carnibus, dehinc illas in lobetes eius gentis, Lesbys crateribus asstimoles, nisi quod sunt multo capaciores, iniiciunt. Subiectis atque succensis ossibus hostiarum, coquunt. Stantem non adfuerit lebes, omnes carnes hostiarum in aluos illarum, & cum aqua commiscant, atque ossa succedunt. Quibus pulcherrime ardentibus, & alui facile capientibus carnes ossibus separatas, ita fit, ut bos se ipse coquat, & item cetera pecora immolata, per semetipsos quodque elixum sit. Coctis carnibus, is qui immolauit, carum atque intestinum libamine ta ante se porrigit. Immolant autem cum alia pecora, tum precipue equos. Et alij quidem dijs hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti uero sic prisco ritu apud quosque tale exstruitur templum, Sarmenorum fascis

agger

aggetuntur trium in longum latumque stadi-
um, minoris tamen sublimitatis, de super qua-
drata planities efficitur, tria latera prærupta
sunt, quartum acclive, per quod ascendatur.
Eo quorundam comparant centum quinquagin-
ta plaustra sarmentorum. Nam semper propter
cæli tempestatem illa marcescunt. Sub hoc ag-
gestu ferreus acinacis, qui singulis utustus est,
statuitur. Idque est Martis simulacrum, cui an-
nuas hostias offerunt cum aliorum pecorum,
cum equorum, et plus huic acinaci quam ce-
teris dijs. Ex captivis censensuum quemque im-
molant, non eodem quo pecora modo, sed di-
verso. Nam ubi eorum capitibus vinum libave-
runt, ipsos ad quoddam vas mactant: dehinc
eisdem in congeriem sarmentorum sublati, aci-
nacem cruore perfundunt. Hac quidem supra
conferunt, inferius autem ad templum illa fa-
ciunt. Virorum interemptorum omnes humeros
dextros præcidunt, quos una cum manibus in
aërem iaciunt, quocunque deciderit manus, ibi
iacet, et seorsum mortuus. Cæteris deinde so-
lennibus confectis, abeunt. Et sacrificia quidem
hec ab eis sunt instituta. Sues pro nihilo pu-
rant, quas nec alere, quinimo in sua regione vo-
lunt. Quæ vero ad bellum attinent, hunc in mo-
dum sunt ab eis comparata. Quem primum vi-
rum ceperit uir Scythæ, eius sanguinem potat:
quoscunque in prælio interemerit, eorum capita
regi

regi offert. Nam capite allato, fit præda quan-
cunq; ceperit, particeps, aliqui expers. Caput
hoc modo præcidit. In orbem illud amputat cir-
ca aures, verticeq; sumpto excussit, deinde pel-
lem detrahit: & ubi sicut bonis coriū manibus
mollinit, tanquā mantile possidet, eaq; & ha-
benis equi sui appensa gloriatur: qualia man-
silia ut quisq; plurima habeat, ita uir indica-
tur præstantissimus. Sunt quoq; multi, qui co-
ria hæc humana tanquam brutorum consuant,
quibus pro amiculis induantur. Multi etiam ca-
porum hostiū manus dextras cū unguibus ex-
coriant, eisq; opercula pharetrarum integunt.
Est autem inter omnia coria humanū ferè &
crassum maximè & candore splendidū. Multi
totos homines excoriatos, & super ligna exten-
tos, supra equos circumferūt. Hæc ab illis in mo-
res sunt recepta. Non tamen de omnium, sed de
inimicissimorum capitibus hæc faciunt, ut illud
quisq; infra supercilia recisum prorsus excute-
ret: & crado tantū bonis corio, si pauper sit: sin-
dines, non modo exterius inducat bovino corio,
verum etiam interius inaret, & sic uterq; pro
poculo utatur. Idē agunt de familiaribus, si in-
ter eos extiterint discordia, dum apud regem
victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus, qui
ad eos veniunt viri alicuius existimationis, exhib-
ent: referuntq; illos, cum essent domestici, et ad
pugnam laceßissent, ab ipsis esse superatos, id

strenuitatis loco ponentes. Semel quotānis singuli regionum principes mīscēt vinum crateris: de quo Scythæ omnes hostiū homicida bibunt, nemo gūstat qui nihil præclari operis ediderit, sed sine honore seorsum sedet: quæ res apud eos maxima est ignominia. Qui nerò cōplures cades fecerunt, hi duobus pariter quos habent calicibus potant. Apud eosdem permulti sunt naticinatores, qui cum pluribus virgis salignis dirimant, ad hunc modū: Grandes virgarū fascēs cum attulerunt, humi positos dissoluūt, ac separatim ponentes illarum singulas naticinantur. Ad hæc dicendo, nicensæ virgas præbēdunt, ac rursus sigillatim cōponunt. Hæc est illis tradita a maioribus dininatio. Sed Enaries, qui sunt androgyni, aiunt sibi a Venere traditā dininationem, tiliæ fronde naticinantes. Tiliā ubi quis trifariam sciderit, digitis suis eā implicādo ac resolvendo tractat, atq; hunc in modū naticinantur. Horum tres maximè probatos accersit rex quoties agrotat: cui istæ semper ferè dicunt hunc aut illum ciuē (nominant autē hominē de quo loquūtur) peierasse, iurantē per regium solium. Est autē Scythis mos plerūq; iurādi per regium solium, cum maximum uolūt interponere infurandum: protinusq; is quem dixerint peierasse, adductus, coarguitur scientia dininandi, tanquam compertus falsò deierasse per regium solium, & ob id regem agrotare. Si ille inficiens

*insitians se negat peierasse, atque rem graniter
 fert, rex duplum uaticinorum accersit. Qui in-
 specta diuinandi ratione, si et ipsi hominē per-
 iturū cōicerint, sine mora caput excidūt: eiusq;
 facultates inter se partiuntur primi uaticini.
 Sin uerò illi, qui superuenerant, uaticini homi-
 nes absoluerint, alij atq; alij præsto sunt: quorū
 si plures absoluerint, decernitur primis illis ua-
 ticinis esse perendum, eosq; hunc in modum ne-
 cant: Plaustrum concameratum ubi sarmentis
 reffererūt, bobusq; iunxerūt, uaticinos pedibus
 implicatis, & manibus post tergum reuinctis,
 atq; ore obstructo, extendūt in medium sarment-
 orum: incensisq; sarmentis territando agitant
 boues. Quorum borum multi cum uaticinis con-
 cremantur, multi ambusti utiq; cremato plau-
 stri temone aufugiunt. Hoc, quē dixi, modo ua-
 ticinos comburunt, etiam ob olas causas, appel-
 lant que ψωδομαντιες, id est, falsos uaticinos.
 Sed quos morte rex afficit, eorū ne liberos qui-
 dem relinquit, sed uniuersos mares interficit, fœ-
 minis nihil laesis. Fœdera cum quibuscunq; in-
 eunt Scythæ, hoc modo incunt: Infuso in grandē
 calicem fœtilem uino, commiscunt eorum san-
 guinem qui feriunt fœdus, percutientes cultello
 aut incidētes gladio aliquantulū corporis. De-
 inde in calice tingunt acinacem, sagittas, secu-
 rim, gladium. Hac ubi fecerunt, sese multis uer-
 bis deuocent: postea uinum epotant, non modo*

q̄, qui fœdus fecerunt, sed etiam comites hi, qui sunt maxima dignitatis. Regum sepulcra apud Gerrhos sunt, ubi Borysthenes iam navigabilis est. Ibi cum rex eorum decessit, ingente scrobem effodiūt forma quadrata. Hoc ubi prepararunt, accipiunt mortuum corpore incensato, alia cuncta atq; expurgata, quam silere comitusa & thymiamate, apijq; semine & anisi, cum expleverunt, resuunturſus, impositumq; plauſtro cadaver ad aliā gentem ferūt. Quod qui excipiunt, eadem agunt qua regij. Scythæ aurem decidunt, crinem circūtendunt, brachia circumcidunt, frontem nasumq; consauciant, sinistra manu sagittis traiciunt. Postmodum regis cadaver carpento ferunt ad aliam gentem, cui imperitant, qua ipſos comitatur ad eos unde primum uenerant. Vbi iam mortuum circūferentes, lustrauerunt singulas gentes quibus imperauit, apud eos deponūt, qui in extremis Gerrhis habitant & in sepulcris. Quem postquam super iborum in loculo niderunt, hastis hinc atq; hinc defixis, desuper ligna disponunt: deinde pallio contegnunt. In reliqua loculi spatiositate aliquam eius pellacum strangulatam sepeliūt, & cum qui uina miscebat, & eum, & equi agasonem, & ministrum, & qui erat à nuntijs, necnon equos, & aliarum rerum omnium primitias, quin etiam phialas aureas. Nam argenteum aut æreum nihil in usu habent.

habent. His actis, humum certatim atque amide iniiciunt, cupientes tumulum quam maximum efficere. Circumacto anno, rursus hoc agunt: Et famulis regis intimos sumunt. Sunt autem famuli regum ingenui Scythæ, & quos ipse rex insserit. Nam nullus uenalitius ei ministrat. Horum ministrorum quinquaginta cum strangulauerunt, ac toridem præstantissimos equos, eductis intestinis, expurgatis paleis implent ac consuunt. Et ubi dimidium fornicis super duo ligna resupinatum statuerint, alterumque dimidium super altera duo ligna, & item alia multa huiusmodi defixerint, tum super ea equos imponunt, crassis tignis in longum ad cervice usque traiectos, ita ut priores fornices sustineant arcos equorum, posteriores uero iuxta femora suscipiant uteros, utrisque cruribus superne pendentibus. Equos infranant, eorumque habenas ad palos extensas alligant. Dehinc super eorum singulos statuunt, singulos quinquaginta iuuenum strangulorum, hunc in modum: Unicuique eorum rectum stipitem per spinam ad cervicem usque transfigunt: quod inferius stipitis extat ultimum, insigunt tigno illi, quo equus transiectus est. His equitibus sepulcro circumpositis abeunt. Hunc in modum reges sepeliunt. Alios autem Scythas cum decesserunt, proximis quique in planstris collocatos ad ami-

cos circumferunt. Eos singuli amicorum excipientes, epulum cadauer committantibus præbent, tam propinquis quàm ceteris. Ad hunc modum quadraginta diebus priuati homines circumaguntur: dehinc humanantur, tali tamen ratione prius purgati: Vbi caput exinaniuerunt, ablueruntq; circa corpus ita agunt: Tria ligna statuunt mutuo inclinata, circa hæc prætendunt lanca pilea, quàm maxime possunt constipantes, & in scapham, in medio lignorum pileorumque positam, lapides coniungunt ex igne perspicuos. Nasciitur autem apud eos cannabis lino similima, præterquàm crassitudine ac magnitudine. Sed quàm nostra est multo præstantior, uel sua sponte nascens, uel sata: ex qua Thraces uestimenta conficiunt, lineis similima: qua nisi quis admodum terat, linea sint an cannabacea, non queat dignoscere: & qui non uiderit cannabem, existimet linum esse uestimentum. Huius cannabis sumptum semen Scythæ sub pileis occulunt, supra lapides igne perspicuos: unde fit thymiama, tantum reddens uaporem, quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore stupentes Scythæ, eiulant, quod apud ipsos loco lauacri est. Neque enim lauant omnino corpus, sed uxores eorum infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem scabrum coterunt cypresso & cedro & thuris ligno. Deinde perfrictum

corpus

corpus cum intumuerit, illud faciemq; medicamentis oblinunt. Id eas simul bene olentes facit, simul postero die, medicamentis amotis, mundas ac splendas. Externis hi ritibus uti magnopere cauent, ne mutuo quidem inter se: sed Gracorum precipue, utique posteaquam deprehenderunt Anacharsim, & deinde iterum Scytem. Siquidem Anacharsis cum multum orbis terrarum contemplatus esset, & multum in sapientia profecisset, eam ad mores Scytharum pertulit. Is dum in Hellespontum navigans tenuisset Cyzicum, nouit matri deorum (offendit enim Cyzicenos eius diem festum magifico sane apparatu celebrantes) si saluus sospesq; domum reuertisset, sacrificaturum se eodem ritu, quo Cyzicenos sacrificantes uidisset, & peruigilium noctis instituturum. Cum abiisset in Scythiam, uenit ad locum qui dicitur Hy-lae, iuxta Achillis cursum sita, ubiq; omnisfaris arboribus referta. In hanc abstrudens se Anacharsis, omnem festi ceremoniam dea persoluit, tympanum tenens, exutisq; simulacris. Hac cum agentem quidam Scytha animaduertens, indicium detulit Saulio regi. Rex cum & ipse contulisset se eo, & Anacharsim ea faciem inspexisset, excussa sagitta, necauit. Et nunc si quis de Anacharsi interrogat, Scytha negat se nouisse hominem, ob id, quod in Graciam peregrinatus est, externosq; sit mores seclatus. Li-

cet (ut ego accepi) tutor fuerit Timnis, filij Spargapit huius, patrumque Indathyrſi Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pñepos Spargapithis. Itaque si ex hac familia exiit anacharsis, constat eum a patruele fuisse interceptum. Indathyrſus enim fuit filius Saulij, Saulius autem fuit, qui Anacharsim intermit. Quamquam et aliud quiddam Peloponnesus audiri refrētes, Anacharsim ab rege Scytharum missum, Gracia factum esse discipulum, et cum rursus redisset, dixisse ad eum quod se miserat, cunctos Gracos esse in omnia sapientia occupatos, Lacedæmonijs exceptis, qui soli rationē haberent dandi et accipiendi prudenter. Verum hac narratio aliter ab ipsis Gracis delusa est. Hic igitur nunc (quodammodo antea dictum est) mortem oppetiit, et ipse quidem ita egit propter externos ritus, et Græcorum consuetudinē. Multis autem sane annis postea interiectis, ita passus est Scyles, Aripithis filius. Etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem genuisset ex uxore Istrina, haudquaquam indigena qua filium Græcam linguam literasque edocuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiso a Spargapithe Agathyrſorum rege, Scyles regnum suscepit, et uxorem patrii, nomine Opœa. Erat autem Opœa hæc ciuis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnum Scytharum obtinens, Scythicus tamen uiuendi mos nihil prorsus cordi erat, sed Græcus, in quo fuerat

vat imbutus à puero. Ideo' que multo magis ad hunc exercendum se cōuertebat. Priq; tum ad urbem Borysthenitarum Scythicum ducebat exercitum. Borysthenitæ autem se à Milesiis aiunt esse oriundos. Ad hos quoties Scyles ueniebat, relicto in suburbanis exercitu, ipse muros ingressus portas obserabat, depositaq; Scythica stola, Græcum sumebat uestimentum, & eo indutus per forum spatiabatur, nullo neque satellitum, neq; populi comitatu, appositis qui portas custodirent, ne quis Scytharum cerne-
ret eum gestantem huiusmodi stolam. & cum cæteris Græcorum institutis utebatur, tum in faciendis deorū sacris. Et cum ibi tempus mensurum, aut amplius trinerat, abscedebat, induta sibi Scythica stola. Idq; sæpenumero faciebat, extructis sibi adibus illic, & uxore illinc accepta. Sed cum foret ei male euenturum, ex hac occasione male euenit. Affectanti ei Dionysum Bacchanalem initiari, ac hostiam initiationis iamiam sumpturo in manibus oblatum est ingens ostentum. Erant ei in urbe Borysthenitarum circum ades suas, quarum paulò antè habui mentionem, magnas atque magnificas, è lapide candido sphinges & grypes stantes. In has ades deus fulmen iaculatus est, totaq; deflagrauerunt. Scyles nihilominus initiationem peragit. Enimuero Scythæ Græcis probro dant bacchanandi consuetudinem, ne-

gantes esse credibile deum inuenisse, quo homines ad dementiam adigantur. Posteaquam Bacchanalibus sacris initiatus est Scyles, quidam Borysthenitarum Scythis iudicium detulit, inquit: Vos quidem Scythæ nos irridetis, quod Bacchanalia agamus, quod'que nos deus occupet. At nunc demum hic uestrum quoque regem occupauit. Nam Bacchanalia exercet à deo in dementiam actus. Quod si mihi non habetis fidem, sequimini me rem uobis ostensurum. Primores Scytharum hominem secuti sunt, quos Borysthenita ille deductos clanculum in turri collocauit. Vbi affuit Scyles cum thyraso, id est, cum choro illo, bacchabundus, Scythæ eo conspecto, rem ingentis calamitatis esse duxerunt, digressi'que, ea quæ uiderant, omni exercitui indicarunt. Post hæc ubi ad lares suos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre eius Oetamasade, ex filia Teris genito. Scyles cognito quid de se fieret, et quæ ob causam, profugit in Thraciâ. Id cū audisset Oetamasades, cū exercitu aduersus Thraciâ cōtendit, cui ad Istrū progressso, Thracæ occurrerunt. Et dum cōsisturi erant, Sitalces ad Oetamasadem misit caduceatorē, cum his mandatis: Quid opus est inter nos tentare fortunā? Tu quidem sororis meæ es filius, sed habes germanum meum, quem si mihi reddideris, ego uicissim Scylem tradam tibi. Ita neque tu, neque ego

ego periclitabor exercitum. Erat autem apud Oclamasadem frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam conditionem Oclamasades accepit, redditoq; Sitalci fratre, eodemq; auunculo suo, Scylen recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum. Oclamasades autem eodem die caput Scyli dempsit. Adco sua instituta Scythæ observant: & his qui externos ritus asciscunt, tales irrogant pœnas. Multitudinem Scytharum non potui exacte indagare, cum de eius numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rursus paucos esse utiq; Scythas. Quantum autem sub aspectum meum venit, est inter Borysphenem & Hypanim flumina locus, nomine Exampaus, cuius etiam aliquanto antea habuimus mentionem, cum dicebam fontem in eo esse aqua amara, Hypanim, in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum sexies tantum, quam crater, qui est in ostio Ponti, à Pausania Cleombroti filio dedicatus, quod si quis non inspexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum est amphorarum facile capax, crassitudine digitorum sex. Id aiunt indigena ex aculeis sagittarum esse factum. Regem enim suum, nomine Ariantem, cum numerum Scytharum inire uellet, iussisse singulos Scythas conferre singulos sagittarum aculeos, proposita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collotam esse

aculeo

aculeorum : & ex his aliquod confectum opus,
 placuisse ei pro monumento relinquere, atq; inde
 fecisse id ahenum, & in hoc Exampao dedicas-
 se. Hoc de multitudine Scytharum audiebam.
 Hac regio miracula nulla habet, præter flumi-
 na cum multo maxima, tum numero plurima.
 Si quid tamen præter flumina, & magnitudi-
 nem capi exhibetur admiratione dignum, id di-
 cetur. Vestigium Herculis ostendunt, petra
 impressum, virili vestigio simile, bicubitali ma-
 gnitudine, iuxta fluvium Tyrem. Et hoc ita se
 habet. Redco ad eam quam ab initio institue-
 ram orationem: Dario adversus Scythas exer-
 citum comparati dimissis nuntiis ad imperan-
 dum, alijs ut peditatum, alijs ut classem presta-
 rent, alijs ut Bosphorum Thracium iningerent:
 Artabanus Hytaspis filius, Darij frater, no-
 lebat illum nullo pacto Scythis inferre bellum,
 commemorans Scytharum inopiam, utilia sua-
 dens. Cum tamen non persuaderet illi, destitit à
 dissuadendo. Darius ubi omnia ei in expedito
 fuere, copias eduxit ex urbe Susis. Ibi cum Oeo-
 bazus quidam Persa, cui tres filij erant omnes
 in militia euntes, obsecrabas, ut unum sibi ex illis
 relinqueret: Cui Darius tamquam amico & mo-
 desti obsecranti, respondit, se omnes eius liberos
 relicturum. Eo responso Oebazus magnopere
 latabatur, sperans liberos suos missionem ha-
 bere militia. At ille præpositos filijs Oebazj
 inquit,

inſiſſi, ut omnes eos interimerent. ita filij Ocaba-
 zi, obtruncati, illic ſunt relictī. Darius Suſis
 moriens, peruenit ad Boſphorum Chalcedoniſ,
 ubi pons iungebatur. Illic cōſcēſa nauī, trans-
 miſit in inſulas nomine Cyaneas, quae. Graeci
 prius errabundas fuiſſe aiunt. Ibi ſedens in tem-
 plo, ſubijciebat oculis Pontum, rem ſpectaculo
 dignā. Nam inter omnia maria eſt maxime ad-
 mirabile. Cuius longitudo eſt undecim millium
 ac centum ſtadiorum: latiitudo qua latiſſimum
 eſt, trium millium ducentorum. Huius pelagi os
 latitudinis eſt quatuor ſtadiorum, lōgītudo aris,
 quod eſt collū, qua Boſphorus dicitur, ubi pons
 connectebatur, circiter centum uiginti ſtadia,
 ad Propontidem uſq; pertingens. Propontis an-
 tem quingentorum ſtadiorum eſt, mille & qua-
 dringentorum longitudinis, influens in Helle-
 ſpontum. ipſe Helleſpontus ubi anguſtiſſimus,
 ſtadijs ſeptem quadringētis longus, intrans pe-
 lagi uāſtitatem, quod Aegeum uocatur. Hac
 autem ita dimenſa ſunt. Nauis ſere meat omni-
 no ſeptuaginta millia paſſuum longo die, nocte
 uerò ſexaginta. Itaq; c̄ ſancibus Pōri ad Pha-
 ſim, hoc eſt enim Ponti longiſſimum, nouem die-
 rum eſt nauigatio, & octo noctium, qua ſunt
 mille centum ac decem millia paſſuum, hoc eſt,
 ſtadiorum undecim millia ac centum. E¹ Scy-
 thica autem ad Themīſcyrā, qua eſt ſuper flu-
 men Thermodontem (hic nanq; Ponti latiſſi-
 mum

mum est) trium dierum, duarumq; noctium est
 nauigatio, qua fiunt passuum trecenta ac tria
 millia, stadiorum uero tria millia & trecentia.
 Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus
 & Hellespontus à me dimensa sunt, & secun-
 dum ea qua dixi, situm habent. Quin etiam
 Pontus hic paludem habet, influentem in se, non
 multo, quam ipse est, minorem, qua Maotis ap-
 pellatur, & mater Ponti. Darius ubi pontem
 contemplatus est, renauigauit ad pontem, cuius
 architectus exiit Mandrocles Samius. Con-
 templatus item Bosphorū, duos super eum cip-
 pos erexit è candido lapide, literis incis, unum
 quidem Assyrijs, alterum uero Gracis, omnes
 gentes quas secum ducebat. Ducebat autem
 omnes gentes quibus imperabat, continentibus
 numero septingēta millia hominum cum equi-
 tatu, prater classē qua constabat è nauibus
 sexcentis. His postea cippis Byzantijs in urbem
 suam trāslatis, usi sunt ad aram Dianæ erectæ,
 prater unū lapidē, qui iuxta Bocchi delubrum
 eadem urbe relictus est literis Assyrijs opple-
 tus. Bosphori locus, quem rex Darius ponte cō-
 misit, coniectanti mihi uidetur medius inter
 Byzantium & templum quod supra fauces est.
 Post hac Darius ponte sublicio delectatus au-
 torem eius Mandroclē Samiū donauit de-
 cuplo. Ex cuius primitijs Mādrocles pictis ani-
 malibus commissionem Bosphori & regē Da-
 rium

rium Medico folio sedentem, ac suas copias traducentem, effinxit, eamq; picturam templo Iunonis dedicavit, cum hac inscriptione:

*Qui rate piscesum coniunxit Bosphorō, implēs
Darij regis nota iubentis opus,*

*Iunoni Mandrocles hac monumenta dicanis,
Effet honor Samijs unde, corona sibi.*

Hæc igitur monumenta extiterunt eius, qui portem compegit, quem ubi remuneratus est Darius, transmisit in Europam, iussu Ionibus navigare in Pontum usq; ad Istrum, atq; ubi cōperuenissent, se illic præstolari, fluvium ponte iungentes. Dacebant enim classem Iones & Acoles & Hellepontij. Hi præteruerti Cynæas, rectâ ad Istrum navigarunt, subuertiq; duorum dierum itinere a mari ad fauces fluminis, ubi in diuersa scinditur, illud ponte iungunt. Darius transmissio per ratem Bosphoro, faciebat per Thraciam iter, & cum ad fontes Teari amnis peruentum est, triduo hic habuit statina. Tearus fertur ab accolis omnium annuum esse optimus, cum ad alios morbos, tum ad scabiem curandam uel hominum uel equorum. Eius fontes duodequadragesima sunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundem uia est a Iunonis templo eius urbis, qua iuxta Perinthum est, & Xpotionis, qua est in Ponto Euxino, duorum dierum utraq; . Fluit autem Tearus hic in flumen Con-tadesd

eadesdum, Cōtadesdum in Agrianem, Agria-
nes in Hebrum, Hebrus in mare iuxta urbem
Aenum. Ad hunc igitur amnem cum per-
uenisset Darius, castraq; posuisset, oblectatus
amne, cippum erexit, his literis inscriptum:
 TBARIAMNISCAPITA OPTIMAM
 AQVAM ATQVE PVLCHERRI-
 MAM CUNCTORVM AMNIVM CON-
 TINENT, ET AD BA PERVENIT.
 EXERCITVM DVCENS ADVER-
 SVS SCYTHAS, VIR OPTIMVS
 ATQVE PVLCHERRIMVS CVN-
 CTORVM HOMINVM DARIVS,
 HYSTASPIS FILIVS, PERSARVM
 CUNCTAEQVE CONTINENTIS
 REX. *Hac sunt illic inscripta. Darius hinc*
monens, venit ad alium amnem, nomine Ar-
tiscum, qui per Odryses fluit, quò ubi pervenit,
ita agendum sibi putavit: Ostenso certo loco co-
pjis suis, iussit illic singulos quosq; praterentes
ponere singulos lapidos. Id cum omnis exerci-
tus fecisset grandes accrui lapidum effecti sunt,
quibus relictis, Darius illinc movit. Sed prius-
quam ad Istrum perveniret, primos subegit
Getas, qui immortales agunt. Nam Thraces
qui Salmydesum, quiq; supra Apolloniam
et Metambriam urbem incolunt, et qui Cyr-
myana et Nipsai vocantur, sine pugna sese
Dario dederunt. Geta verò per imperitiam
resisten

resistentes, in servitutem redacti sunt, cum sint
 fortissimi *Thracum*, atq; instissimi. Immortales
 autem agunt hoc modo, quod se mori non
 putant: sed cum qui defunctus est, meare ad
Zamolxis demonem, quem nonnulli eorum
 opinantur eundem esse *Gebeleizem*. Ad hunc
 mittunt assidue cum navi quinque remigum
 nuntium quempiam, ex se ipsis sorte delectum,
 precipientes ea quibus semper indigent, eumq;
 ita mittunt: Quibusdam eorum datur nego-
 tium, ut tria iacula teneant: alijs'ue compre-
 hensis eius qui ad *Zamolxis* mittitur, mani-
 bus pedibusq;, hominem agitantes in sublime
 iactent ad iacula. Qui si in presentiarum ex-
 stinguitur, propitium sibi deum arbitrantur: sin
 minus, ipsam nuntium insimulant, asseueran-
 tes malum illum esse virum, Hoc insimulato,
 alium mittunt, dantes adhuc viventi mandata.
 Idem *Thraces*, dum tonat fulguratq; in cælum
 sagittas excutiunt, deo minitantes, quod nul-
 lum alium prater suum esse arbitrantur. Ve-
 rum (ut ego à *Græcis* accepi, *Hellepontum* &
Pontum incolentibus) *Zamolxis* hic homo fuit,
 Samiq; servitutem servivit *Pythagora* *Mne-
 sarchi* filio. Illinc nactus libertatem, cum mul-
 tum pecunia comparasset, in patriam rediit.
 Qui cum animadverteret *Thraces* male viven-
 tes & inscite, ipse edoctus *Ionici* vivendi generis
 & mores, quod *Thraci* liberales, ut qui cō-

versatus esset cum Gracis, cumq; Pythagora
 non infirmissimo inter Gracos sophista, domici-
 lium extruxit, in quod primos quosq; popula-
 rium in convivium accipiebat, & inter convi-
 vandum docebat, ne se neq; suos convivas, neq;
 illos qui illic assidue gignerentur, interire: sed in
 eum locum ire, ubi superstities omnium bonorum
 compotes essent. Dum ea qua commemorata
 sunt, agit atq; dicit, interim subterraneum adi-
 ficiū struit. Quo prorsus absoluto, ē Thracum
 conspectu se subducit, descendēs in illud subter-
 raneum adificiū. Vbi circiter triēnium degit,
 desiderantibus eum Thracibus, ac deslentibus
 tanquam mortuum, quarto anno se eisdem in
 conspectum dedit. Atque ita credibilia sunt
 effecta, qua illis exposuerat: Hec Zamolxii
 aiunt fecisse. Cuius subterraneo adificio neque
 ualde credo, sed multis eum ante Pythagoram
 annis extitisse, qui siue quispiam fuerit homo,
 siue demō Getarum indigena, valeat. Getæ hoc
 ritu utentes, ubi sunt à Persis subacti, ceterum
 sunt exercitum secuti. Darius ubi ad Istrum
 pervenit, & unā pedestres copia, cunctiq; flu-
 men transmiserunt: tunc verò iussit Iones, post-
 quam ratem solvissent, sequi se pedestri itinere
 cum nauticis copijs. Qui cum ratem soluturi
 essent, & imperata facturi, Cōs Alexandri fi-
 lius, Mityleneorū profectus, ita apud Dariū
 verba facit, sciscitatque antea, nūquid ei gratum
 foret

forti audire sententiam dicere uolētis: Cam ad-
uersus eam terram rex facias expeditionem, in
qua fertur nihil arari, nullas urbes coli, finito
nunc pontem huius loci stare, relictis ad eum in-
selam custodibus ijs, qui eum contaxerunt: per-
quem siue ex sententia rem geremus Scythia in-
uentis, siue illis inuenire nequibimus, tuus no-
bis sit reditus. Neq; enim uereor, ne praelio com-
misso, à Scythia uertamur in fugam: sed potius
eis non inuentis, aliquid pariamur erratici.
At enim credas me quispiam mea ipsius cau-
sa hac dicere, ut hic subsistam: ego uerò quod
tuam in rem esse sentio, rex, id in medium pro-
fero. Ipse te, siqui uolo, neq; hinc relinqui. Dele-
ctatus admodum eo consilio Darius, ita respon-
dit: Hospes Exsilio, fas omnino cum sospes do-
num rediero, praesto mihi sis, ut te ob egregium
consilium egregijs factis remunerem. Hac locu-
tus, ubi sexaginta nodis lorum innodauit, ac-
citis ad colloquium tyrannis Ionibus, ita locu-
tus est: Viri Iones, quam prius habuerā de pon-
te sententiam, eam missam facio. Vos sumpto
loro, hac ita uelim agatis. Quo ex tempore ui-
deritis me raptissime iter intendentem in Scy-
thas ex eo tempore incipientes, soluite singulis
diebus singulos nodos. Intra quod tempus nisi
affuero, sed dies nodorum exierit, uela facite in
patriam uestram: interea quoniam consiliūna-
mutui, agite, custodiam ratis, ex omni studium

illi & conseruāda & tuenda adhibentes: quod facientes, maiorem in modum mihi gratificabimini: Hac locutus Darius, promouet exercitum. Thracia tellus in mare intendens, Scythica pratenditur, qua sinum faciente Scythica excipit: & illic Ister mare subdit ostio in uentum Euxinum conuerso. Quod autem ab Istro soli Scythici secundum mare est, id metiendo indicare aggrediar: Ab Istro hac iam uetus Scythia est ad Meridiem, uersus Austrum proposita usq; ad urbem Carcinitidem. eiusdem deinceps quod ad mare fert montosa regionis, & in Pontum porrectum incolit gens Taurica Chersoneso tenus, nomine Thrachea id est, aspera. Hac ad mare pertingit, quod ad uentum Subsolanum uergit. Sunt autem finium Scythica partes duae, ferētes ad maria, una ad Meridianum, altera ad Orientale, quemadmodum Attica regionis atq; similium, quod sic partē Scythia Tauri incolunt, ut & Attica iugum Sanniacum alia gens non Atheniensis incoletet, quod à tribu Thoxica usq; ad Anaphlystam magis in Pontū porrigit promontoriū. Talis est, ut parua cū magnis comparem, Taurica regio. Qui autē non est hanc Attica partē praeuertens, huic alio modo planam faciam. Vt sit Iapygia non Iapyges, sed alia gens imperans, eam diuisa terra à Brūdusio usq; Tarentū promontorium incoletet. Cum hac duo dico, multa alia
millia

millia dico, quibus *Taurica* gens est comparanda. A gente *Taurica* deinceps *Scythæ* supra *Tauros*, et *Oriente* versus mare incolunt, quæ *Bosphori Cimmerij* sunt ad *esperam* *vergentia*, et quæ paludis *Maotidos Tanai* tenus, qui influit in huius paludis secessum. Itaque ab *Istro* iam quæ superiora sunt ferentia in *mediterranea*, discludunt *Scythiam* ab *Agathyrsis*, deinde à *Neuris*, deinde ab *Androphagis*, postremo à *Melanchlanis*. Itaque *Scythia* veluti forma quadrata duæ partes, quæ ad mare pertingunt, altera ad *Mediæ* ferri, altera maritima, usquequaque sunt parces. Nam ab *Istro* ad *Borysthenem* decem dierum est iter, tantundem à *Borysthene* ad *Maotidem* paludem. A mari *mediterranea* versus, usque *Melanchlanos*, viginti dierum iter. Supputantur autem à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transversa *Scythia* erunt quatuor millium stadiorum, recta quæ ad *mediterranea* ferunt, totidem stadiorum. Tanta est hæc terra magnitudinis. *Scythæ* inter se collocti, cum soli impares essent copiis *Darij* pralio repellendis, nuntios ad finitimos misere. Eorum reges ubi convenire, consultabant (ut fit) ingenti exercitu invadente. Erant autem qui convenerant reges *Taurorum*, & *Agathyrsorum*, & *Neurorum*, & *Androphagorum*, & *Melanchlanorum*, & *Gelonorum*, & *Budinorum* & *Sau-*

romularum. Et quibus Tauri huiusmodi mortibus uiuntur: Virgini naufragos immolant, & quoscumque Gracos illuc delatos. Hoc modo postquam preces peregerint, hominis caput claua feriunt, truncum eius quidam aiunt perterriti è rupe. Nam in rupe prærupta templum est eorum situm. Cruci affigunt caput. Quidam decapite suffigendo consentiunt, sed truncum è præcipitio deiici negant, seu humo cõtegi dicunt. Dæmonem, cui immolant ipsi Tauri, aiunt esse Iphigeniã, Agamemnonis filiã. In hostes quos ceperint, hoc agunt: amputatũ quisque caput hostis domum reportat, fusti suffixum admodum sublime supra tecta statuit, & plerunque supra fumarium. Ideo in sublimi locantes, quod dicant eos totius domus esse custodes. Viunt autem è rapto, & ex bello. At Agathyrsi excelsissimi uiri sunt, & aurum plerunque gestantes, in commune cum mulieribus cõeunt, ut inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neque linoris, neque odiũ mutuo exercentes, cætera ad Thracum consuetudinem accedentes. Neuri Scythicis utuntur moribus, qui unã ante Darij expeditionem a stare coacti fuerant solũ uerre, propter serpentes. Nam serpentũ cum magnauis ex ipsorum solo est edita, tum maior superne è locis desertis ingruerat, quibus usque adeo infestati, ut relicto suo solo cum Budinis habitauerint. Idem periculum faciunt, scilicet homines esse malefi.

maleficos, quod dicuntur à Scythis, et ab ijs qui in Scythia incolunt Græci, semel quotannis singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pristinam habitum redire. quod tamen dicentes mihi non persuadent. Nihilominus ipsi tamen aiunt ita esse, ac deierant. Androphagi aggressivissimos omnium hominum mores habent, non iudicijs, non legibus utentes pecuariam exercentes, nesciunt Scythica similem gestantes, propriam linguam habentes. Melanchlani omnes indumenta nigra gerunt, unde & cognomen habent, qui soli ex his humana carne vescuntur, insidiis Scythicis utentes. Budini ingens natio atque numerosa, vehementer caesijs oculis omnis acruſa, quorum urbs nomine Gelonus, è materia constructa est, muro alto è materia toto, cuius singula latera tricenorum stadiorum sunt magnitudinis. Aedes quoque tum privatae, tum sacra, sunt è materia. Nam uisuntur ibi decorum Græcorum templa, Græcè extructa, simulacris, aris, delubris ligneis. Libera trictèrica, id est, triennalia agunt, & bacchanalia exercent. Quippe Geloni quondam Græci fuere, sed summo inter Budinos habitauerunt, lingua partim Scythica, partim Græca utentes. Budini à Gelonis & lingua & uictu sunt dispares. Nam cum indigena sint, pecuaria operam dant, soli quoque eius regionis pedunculos edunt. Geloni agricultura operam dantes, fru-

mento nescitant, & hortos possident, nihil illis neq; aspectu, neq; colore simili. Budini à Gracis Geloni nocantur, non rectè nocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequens, & ubiq; plurimum confita, ubi est lacus ingens, & multus, & palus, ac multum circà arundinis. Ex quò lacu lutra capiuntur, & castores, & alia fera, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuntur, & testiculi ad curanda posteriora sunt: De Sauromatia ita memoratur. Dum Graci praeliati sunt cum Amazonibus, quas Scythia Acorpata nocant, quod nomen potest transferri nivicida (acor enim nixum nocant, pata autem occidere) feruntur post nictoriam praelij ad Thermodonem facti, abiisse, portantes tribus in navibus quasq; potuerunt ex Amazonibus capere: quibus illa in pelago insidiata, cunctos trucidauere. Sed cum naues haberet incognitas, nec gubernaculo aut uelis, aut remis uti scirent, interfectis nixis, ferebatur secundum tempestatem & uentum. Delataq; sunt ad paludis Maotidis praecepta, qua Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è navibus egressa Amazones ad loca habitata iter habentes, quam primam uacua sunt equorum polyam, diripiunt conscenduntq; & obsequitantes, è Scythis pradas agunt. Scythia quid hoc rei esset, coniicere nequibant, cum neq; nocem, neq; ueslem, neque gentem agnoscerent: admirabundi unde uenirent

venirent, rati cunctos esse viros eiusdem ætatis. Sed cōmissa cum eis pugna positi cadaveribus illarum, ita demum novērūt feminas esse. Itaq; cōsilio habito nīsum est eis, nullo pacto posthac quampiam illarum esse occidendam: sed ex se qui maximē iuvenes essent, ad eos mittendos, eodē numero quò illas esse conieclabant, qui sua propē earum castra haberent, & eadem qua illa facerent. Si invaderentur, pugnarent, neu subserfugerent: ubi subsisterent illæ, et ipsi proxime accedentes castra ponerent. Hac Scythæ iccirco decreverunt, quòd prolem ex illis suscipere cupiebant. Adolescentes qui missi sunt, mādata peregerunt. Quos ubi Amazones intellexerunt neutiquam ad se ladendas venisse, valere sinebant. Quotidie tamen castra castris propius admonebantur. Ne ipsi quidem adolescentes aliquid habebant, quemadmodū Amazones, præter arma et equos, & eandem vitam quā illæ vivebant vivendo, atq; prædando. Circa meridiem Amazones solebant aut singula aut bine separatim a reliquis ad ventrem lenandum longius vagari. Earum Scythæ cognita, & ipsi item faciunt. Quorum cuidam unā illarum, quæ solinaga erat, propinqua cum fuisset, non se auerit, sed de colloquendo deliberabat, nec appellare poterat cū quò cum nō esset prius congressa, tamen manu significavit, ut ad eundē locum postridie rediret, adducto secū altero, ut

duo essent; se quoq; alteram addacturam. Digressus ab ea adolescens, hac enarrat ceteris: posteroq; die socium secum ducens, ad locum praesto fuit, ac reperit Amazonem expectantem sociam. Eius rei certiores facti reliqui adolescentes, & ipsi seducunt ceteras. Post hac cōmixtis castris pariter habitant, eam quisq; uxorem, eam qua primum coierat, habentes. Earum uocem cum ipsi discere non possent, ipsorum illa discebant. Et cū utriq; inter se cōuenissent, uiri ad Amazonas ita dixerunt: Nobis parētes sunt, pariter & facultates. Proinde non agamus diutius hanc uitam, sed hinc digressi in hominum frequentia degamus, ubi nos trahēbimus uxores, nequaquā alias. Ad hac illa responderunt: Nos uerò non possumus uestris cum fœminis habitare, quibus non ydem qui nobis sunt mores. Nos enim arcu tela excutimus, & iaculamur, & equitamus, muliebri operā indocta. Vestra fœmina nihil eorum qua recensuimus, sed opera muliebria facit, itant desidentes in plaustris, non ad uenationem atq; alia huiusmodi prodeuntes. Proinde nō possumus illis esse similes. Quod si nobis cordi est habere nos coniuges, & uiros uideri esse iustissimos, ite ad parentes uestros, & facultatum sortiti partem ratius redite, ita semoti ab illis habitabimus. Id approbātes ita facere adolescentes, acceptaq; facultatum, qua ipsis comsingebat, portione, rursus ad Amazonas redierunt.

runt. Ad quos illa: Duplex, inquit, metus
nos tenet in his locis habuandis: unus, quod nos
parentibus nostris nos priuamus: alter, quod
terram nostram magnopere nascamur. Sed
quoniam dignamini nos habere uxores, hoc
una nobiscum agatis. Agendum proficiscamur
e regione hac, & Tanai transmissio illic habi-
temus. Huic quoque rei obtemperantem adolescen-
tes. Traiectoq; Tanai & a Tanai trium die-
rum orientem uersus, totidemq; a Maotide pa-
lude & aquilone itinere confecto, perueniunt
ad eum locum, quem nunc incolunt, ubiq; subse-
derunt. Ideoq; prisca consuetudine uiuendi soe-
mine Sauromatarum nuntur. Venatum una
cum uiris, ac sine uiris eunt, equis insidentes,
atq; adeo in praelium eandem quam uiri stolam
ferunt. Sauromata putantur lingua Scythica
solacizare, id est, corripere uis, quod eam ab ini-
tio non probe didicere Amazones. Quod ad
coniugia pertinet, ita ab eis est institutum: Nulla
uirgo nubis priusquam aliquem hostium intere-
merit. Ideoq; nonnulla earum decedunt iam ue-
sula, antequam nubant, quod legi satisfacere
nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentium
coactos reges, nuntij Scytharum cum peruenis-
sent, certiores eos fecerunt, Persam, ubi omnia
qua sunt in interiore continente, in suam ditio-
nem redegit, faucibus Bosphori ponte iunctis, in
certiorem traiecisse continem: Subactisq; illis
Thracib

Thracibus, fluvium Istrum innoxisse, animo hæc omnia in suam redigendi potestatem. Proinde nos, inquit, nolite ullo pacto de medio cedere, sinentes ad perniciem nos devenire, sed idem sentientes, obviam eamus innadenti: Quod nisi facitis, nos in ultimum discrimen adducti, aut regionem deferemus, aut manētes deditionem faciemus. Quid enim cladem subeamus, nolentibus nobis auxilio nobis esse? quanquā non commodius agetur nobiscum, aduersus quos nō minus venit Persa, quā aduersus nos: neque nos subegisse contentus, à nobis abstinebit. Cuius rei magnum hic accipite documentum, quòd si nobis solis inferret ille bellum, animo superioris servitutis ulciscenda, debebat à cæteris hominibus abstinere, & sic in nostrā tendere regionem, ostendens omnibus se aduersum alios ire. At nunc ubi primum traiecit in hanc continentem, ut quisq; sibi occurrat, pacat: cæteros, veluti Thraces & nobis cōfines Getas, suo subiectos imperio habet. Hac cum Scythæ denuntiassent, ij qui è nationibus venerant, reges deliberabant, sed discordes eorum erant sententia. Nam Geloni quidem & Budini, & Sarmomata concordī animo receperunt se Scythis auxilio futuros. Agathyrus autem & Nervus & Androphagus, & Taurorū Melanchlanorumq; reges ita Scythis responderunt: Si nos iniuria inferenda ac laceffendo, bello prio-

res non fuissetis, rectè videremini precari quæ
 precamini: & nos vestris precibus morem ge-
 rentes, idem quod vos ageremus. Nunc sine no-
 bis illorū terram ingressi, nos imperitastis Per-
 sis, quoad deus vobis indulset: & illi, quando-
 quidem eos idem deus in nos excitat, vicem vo-
 bis reddunt. At nos neq; tunc quicquam intu-
 limus iniuria his viris, neq; nunc quicquam co-
 nabimur priores inferre. Quod si hic nostram
 regionem inuasit, & prior iniuriam fecerit,
 nos handquāquam tolerabimus. Id donec cer-
 namus, apud nosmetipsos manebimus. Neque
 enim in nos venire Persa videntur, sed in eos qui
 fuerant autores iniurie. Scythæ ubi hac relata
 audire, statuerunt nullam sibi pugnam rectā
 atque ex aperto conferendam, quando ipsis isti
 ad societatem non accedebant. Itaq; digressi,
 clam ac longius progressi, puteos quos ipsi offen-
 derant ac fontes, obstruunt, bifariamq; diuisi
 herbam è regione atterunt. Et ad unam è par-
 tibus, ubi regnabat Scopasis, iubens Sauromā-
 tas pergere, qui se subducerent, si eò Persa de-
 clinaret, fugientes rectā ad flumen Tanaim,
 secundum Maotidem, idem Persam absceden-
 tem innadendo persequerentur. Hac erat una
 pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmo-
 dum dictum est. Reliquarum duarum unam, cui
 imperabat rex Indathyrus, quæ magna est, &
 tertiam in qua regnabat Taxacis, in unum
 coeuntes

coerentes, accedentibus Gelonis atque Budinis iubent hos uno die prægressos exercitum Persarum seducere, hostem laceffendo, & ea quæ decreuissent exequendo, et antè omnia hostem seducere in agros illorum, qui societatem ipsorum habuissent: ut eos si minus uolentes bellum aduersus Persas susciperent, certè inuitos redderent istis hostes. Deinde in suam terram deflectere & tentare, si quid ipsis tentandum esse uideatur ac libeat. Hac ubi decreuere Scythæ, copijs Darij ex occulto occurrebant, præstantissimis equitum præcursoribus missis. Caros autem in quibus eorum filij uxoresq; omnes degunt, nna cum pecoribus, præter quam ad uindictam suppetentibus, præmisserant, dato suis mandato, ut semper aquilonem uersus tenderent. Hoc cum præparassent Scythæ, eorum emissarij, posteaquam compererunt Persas ab Istro trium ferè dierum, & antè se unius diei itinere abesse, positis castris, germîna terra uasant. Persa ubi Scytharum equitatus in conspectum se dedit, eum insequi maturant à uia sese semper subducentem: & cum ad unam partium uentum est, auroram uersus & Tanaiam, & Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanaim traiciunt. eò & Persa traiecto, illos insequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, perueniunt in Budinorum. *Quandiu Persa fuerunt in Scythica ac Sau-*

romaside regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, utpote uasta: Vbi uero Budinici ingressi sunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deserta, & omnibus rebus uacua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire porro tendunt, dum eam regionem peruagati, in uastam solitudinem deueniunt. Hac solitudo à nemine hominum colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierum itineris magnitudine iura quam Thyssageta incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes per Maoteos fluunt, & in paludem nomine Maotim se insinuant, quibus hac sunt indita nomina: Lycus, Hoarus, Tanais, Syrges. Darius ut ad solitudinem peruenit, cursu omisso copias super fluvium Hoarum locauit. Post hac octo urbes, easq; ingentes condidit, paruinser se spatio distantes, sexagenorum ferè stadiorum, quarum ad meam usq; memoriam adhuc ruina extabat. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ, quos ille insequabatur, circumitis locis superioribus, reuerterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino semotis, nec se amplius exhibentibus, ita Darius urbibus illic relictis, dimidiatis, conuertit iter ad occasum, ratus & hos asse cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cum exercitu maturans in Scythiam, eò deuenit, ubi in duas Scytharum incidit partes. Hos nactus insequabatur annis diei spatio, nunquam inter-

mittens;

mitens subterfugientes. Subterfugiebant autem de industria in terram eorum, qui societatem ipsorum respuerāt, & primum in Melanchlænorum. Quos cum perturbassent, tam Persæ quàm Scythæ eorum terram ingressi, Scythæ in loca Androphagorum Persas adducunt. Perturbatis autem Androphagis, hostem in Neuridem ducunt. Neuris quoq; consternatis, tendunt subterfugiendo ire ad Agathyrsos. Agathyrsi cernentes fugari finitimos à Scythis ac perturbatos, priusquam à Scythis ager ipsorum innaderetur, missò caduceatore, Scythis ingressu suorum finium prohibent, prædicentes, si conarētur innadere agrum suum, cum eis primum se prælium commissuros. Hoc interminati Agathyrsi, in fines procurrant, animo arcendi ingredi nolentes. At Melanchlæni & Androphagi & Neurii innadentibus Persis unà cum Scythis, neque atrium neq; minarum memores, sed timore perculsi, fugam capesserunt aquilonem versus ac solitudinem. Scythæ partim ad Agathyrsos iam non recusantes societatem se conferebant, partim è Neuride regione in suas, Persas præibant. Id cum diu factitaretur, neque desisteretur, Darius ad Indathyrsum Scytharum regem missò equite, inquit: Virorū demonie, id est, beate, quid assidue fugam facis, cum liceat tibi horum facere alterutram? Si tibi videris idoneum ad resistendum negotijs
meis

meis, siste discursum, ac perstans mecū fac pra-
 lium: sin agnoscis te imparē esse, sic quoq; siste
 cursum, & herō tua munera offerens terram
 atq; aquam, in colloquium veni. Ad hac Scy-
 tharum rex Indathyrus ita respondit: Sic res
 mea habent, o Persa, ut neq; ullum mortalium
 ego metuens antē fugerim, neq; nūc fugiam te,
 neq; quicquam faciam diversum nunc, atq; in
 pace facere consueveram. Quod antē non pro-
 pinus tecum in eo praelium, huius rei te cer-
 tiorem faciam: Nobis neque oppida sunt neq;
 agri culti, quorum vel amittendorum vel u-
 standorum metu, properemus vobiscum confer-
 re pugnam: ad quam si opus est continuo deue-
 nire, sunt paterna sepulcra: quae age dum inue-
 neritis, tentate labefactare: & tunc intelli-
 gis, pugnatūri nobiscum simus pro sepulcris,
 nec ne: prius autem (nisi nos ratio traxerit) te-
 cum praelium non conferemus. Haec lenus, quod
 ad pacem pertinet, dictum sit. Quod autem ad
 caetera, ego solos mihi heros arbitror Ionē pro-
 genitorem meum, & solium, Scytharū regnum.
 Tibi autem pro terra et aqua quae dono posci,
 mortā quae decet ad te venire dona, pro eo quod
 herum te mecum esse dixisti, inbeo te flere. Hoc
 à Scythis responsum est, quod caduceator reuer-
 sus Dario renuntiavit. Scytharum reges audi-
 to nomine servitutis, indignatione perfusi, par-
 tem illam quae cum Santromatis ordinata erat

cui præerat Scopasis, mittunt ad colloquendum cum Ionibus, qui Istrum, ponte iunctum asseruebant. At Persæ non amplius sibi vagandum esse statuerunt, ut hospitibus, qui ipsorum comitum eripiebant, insidias tenderent, distributis qui aduersus ereptores frumentaria rei insa exequerentur. Enimvero equitatus Scytharum semper in fugam uertebat equitatum Persarum, sed fugientes incidendo in peditatum, ab eo defensabantur. Ita Scythæ summoto equitatu, hostili tamen metu peditum abscedebant, & nihilo minus noctibus quoque incursiones faciebant. Aduersus quos quid Darianis auxilio fuerit, referam, res in primis admirabilis, asinorum uox ac mulorum species. Nam (ut superius a me demonstratum est) nullus in terra Scythica, neque asinus neque mulus gignitur, ac ne ullus quidem uisitur propter frigora. Itaque rudentes asini perturbabant Scytharum equos, & cum Scythæ sæpenumero Persas adorirentur, eorum equi exaudita asinorum uoce, consternati auctebantur, arrectis auribus stupefacti, utpote insolentia tum uocis, quam prius non audissent, tum forma quam nunquam inspexissent. Atque hoc quidem paululum quiddam momenti ad bellum afferebat. Cæterum Scythæ ubi animaduertunt Persas tumultuantes, quo diutius in Scythia illi commorarentur, & commorantes ad omnium necessariorum re-

rum

tum inopiam redigerentur, faciendum ita sibi
 parant, ut pecoribus suis una cum pastori-
 bus relictis, in aliū ipsi abscederēt locum. Per-
 sa illuc se conferentes, excipiebant pecora. Quo
 facto cum sapius idem tentarent, ad ultimum
 Darius inopia rerum laboravit. Id reges Scy-
 tharum intelligentes, mittunt ad eum muncri-
 bus caduceatorem, aue, mure, rana, & quinq;
 sagittis, Persa cum qui munera ferebat, percon-
 tabantur quid illa significarent. Ille negare
 sibi aliud esse mandatum, nisi cum illa tradi-
 disset, celerrime rediret. Iubere tamē ipsos Per-
 sus, si solertes forent, interpretari quid sibi do-
 na uellent. Hoc cum audissent Persa, consulta-
 bant. Et darij quidem sententia erat, Scythas
 seipsos ei donare, & terram atque aquam, hac
 ratione coniectans, quòd mus quidem in terra
 gignatur, & eodem quo homines uictit, ra-
 na autem in aquis nascatur, anis uerò sit equo
 assimilis, sagittis dandis, quòd seipsos tradere
 uideantur. In hanc sententiam Darius inter-
 pretabatur. At Gobryas unus è septē qui Ma-
 gos sustulerunt, hoc dicere dona coniectabat:
 O Persa, nisi effecti ut aues subnoletis in cœ-
 lum, aut mures subeatis terram, aut rana insi-
 liatis in paludes, non remeabitis unde uenistis,
 his sagittis confecti. Et Persa quidem munera
 interpretabantur. At una pars Scytharum,
 cui datum autē erat negotium Meotidis pa-
 ludis

ludis custodienda, tunc autem cum Ionibus quæ ad Istrum erant colloquendi, ubi ad pontem venit, ita verba fecit: Viri Iones, libertatem vobis afferentes uenimus, si modo nos exandire uolueritis. Accepimus enim Darium vobis precepisse, ut ad sexaginta duntaxat dies custodiamus pontis ageretur, et nisi intra id tempus ipse non affaret, domum abiretis. Itaque si id feceritis, et apud illum et apud nos culpam deuotaueritis. Proinde cum ad præstitutam diem permanseritis, iam licet abscedatis. Hac se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ raptim retro abiere. At ceteri Scythæ post missa Dario dona, cum peditatu ac equitatu aduersus Persas in acie instructi steterunt, tanquæ conflicturi. Cum interim lepua in medium prosiliit, quem ut quisque uidit insequeretur. Perturbatis Scythis ac uociferantibus, sciscitabatur Darius, unde hostium tumultus existeret, et cū audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas, cum quibus cetera colloqui consuevit: Hi uiri uidentur mihi magno nos habere contemptui, et nunc Gobryas recte dixisse de Scythicis donis, quo magis cum mihi quoque ipsi res ita se habere uideantur, bono consilio est opus, ut intus nobis eā unde uenimus, sit receptus. Ad hæc Gobryas, equidē, inquit, O rex, horum ego uirorum inopiam uidebar mihi ferè fama habere cognitam, sed ubi adueni, euidentius intellexi, animaduertens eos habere

habere nos ludibrio. Proinde mihi uidetur cum primum nox aduenerit, incensis è more ignibus, & alijs qua consueverunt fieri actis, imbecillissimis quibusque militum ad hostem fallendum relictis, asinisq; omnibus alligatis abeundum, priusquam ad Istrum recta pergant Scythæ ad pontem soluendū, aut Ionibus soluere libeat, quod nobis factu facile erit. Hoc Gobryas consilium dabat. Cui assentiēs Darius, ubi nox affuit, reliquit in castris viros languore predictos, & eos quorum amissio minimi faciendæ esset, necnon omnes asinos alligatos: asinos quidem, ut uocem edcrent: infirmos autem homines hoc titulo, ut dum ipse cum flore copiarum adoriretur hostem, isti interea castra tutarentur. Hac persuadēs his qui relinquebatur, Darius accensis ignibus quā maturrime ad Istrum contendit. Asini, quòd multitudine destituti essent, eo magis rudere. Quos audientes Scythæ, credere omnino Persas in eisdem permanere castris. Verum ubi illuxit, ij qui relictī erāt, cognito se proditos esse à Dario, manus extendere ad Scythas, & qua contigerant referre. His illi auditis repente retractis duabus Scytharum partibus, & una Sauromatarum cum Budinisq; ac Gelonis, Persas recta ad Istrum uia persequuntur, utpote plerosq; pedites & itinera nescientes, ea præsertim quæ diuortia habebant, ipsi equites & cōpendia uiarum scien-

ses. Sed cum utriq; ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythia peruenere quam Persa. Ibi cognito se prauertisse Persas, ita ad Ionas, qui in navibus erant, uerba fecerunt: Viri Iones, cum dierum numerus iam pertransierit, iniuri estis qui adhuc permanetis, sed quoniam hactenus timore mansistis, nunc soluite quàm celerrime tractum, atque abite fossites liberiq; dijs pariter ac Scythiis gratiam habentes. Nam cum, qui antea dominus uester erat, ita tractabimus, ut aduersus nullum mortalium sit facturus expeditionem. De hac re cōsultantibus Ionibus, Miltiadis qui dem Atheniensium ducis & Chersonensium, qui sunt in Hellesponto, tyranni sententia erat, Scythus obtemperandum esse & Ioniam seruitute liberandam. At Histiai Milesij diuersa, quòd diceret nunc quidem eos sua quæque urbis tyrānos esse ob Darium. Potentia uerò Darij sublata, neque se Milesijs, neq; alium quæquam usquam præesse posse. Fore enim, ut singule ciuitates popularem statum, quàm tyrannicum mallent. Hanc sententiā cum dixisset Histias, omnes cōfestim, qui Miltiadi assensi fuerant, in eam transferunt. Fuere autem qui disceptauerunt, duntaxat alicuius apud regem existimationis, Hellespontinorum quidam tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampfacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus

Prodoemus Proconnesinus, & Aristagoras Crizicenus, & Ariston Byzantius, & isti quidem ex Helleffonto. Ab Ionia autem Stracius Chius, & Acacides Samius, & Laodamas Phocensis, & Histieus Milesius, cuius sententia pralata est sententia Miltiada. Acolum uero unus affuit, qui esset autoritatis, Aristagoras Gymnus. Hi posteaquam Histiei probauere sententiam, hoc sibi agendam dicendumque censuerunt, ut pontem quidem ab ulteriore ripa earum soluerent, ut extra sagitta iactum essent, ne nihil facere uiderentur, cum tamen nihil facerent, neue Scythae uim asferre tentarent, & Istrum ponte transire, sed soluentes illinc pontem, quasi omnia ad uotum Scytharum facerent. Hoc sententia Histiei addendum, cum decreuissent, ita pro uniuersis ad Scythas Histieus uerba fecit: Viri Scythae, iucundam nobis rem attulistis, & opportune instatis. Atque ut uos nobis probe uiam ostendistis, ita nos uobis obsequenter obtemperabimus. Ut enim cernitis, iraeclum rescindimus, adhibaturi omnem diligentiam, cupiditate assequenda libertatis. Caterum dum nos hac dissoluimus, in re, ca uos illos inquirere tempus admonet, & inuictos tam uestro quam nostro nomine ita ulcisci ut mereantur. Scythae Ianibus iterum fidem habentes tanquam uera eloctis, ad inquirendos Persas reuertuntur, atque ab omni illo-

rum itinere aberrarunt, ipsi sibi huius rei causa, quod pabula equorum illis in locis corrupe-
rant, fontesq; obstruxerant, quod nisi fecissent,
facile si uoluissent Persas inuenturi: nunc ita
faciendo, nisi sibi sunt optime consuluisse, ob
qua tamen eos res frustrata est. Quippe in sua
regione eam partem confectantes, in qua ciba-
ria equis atque aqua forent, hostem indaga-
bant: rati illum eadem parte fugam intendisse.
At ille observato quod prius tenuerat irine-
re, abierat, atque ita quoque agre traiectus re-
perit locum. Et cum noctu peruenisset, nactus
pontem solutum, animo prorsus concidit, ueri-
tus ne se relicto Iones abissent. Erat apud Da-
rium Aegyptius quidam, omnium hominum
uocalissimus. Hunc Darius supra ripam Istri
positum iubet inclamare Histiaum Milesium:
Histiaus cum saepius inclamantem, ad pri-
mam tamen inclinationem exaudiens, omnes
naues admouit, & ad traieciendum exercitum
pontem iunxit. Atque hunc in modum Per-
se profugerunt, quos indagantes Scytha, ite-
rum aberrauerunt, & ob id Iones tanquam
non liberos, sed pessimos & ignauissimos o-
mnium hominum iudicans, deq; eis tanquam
de seruis loquentes, mancipia dominos aman-
tia esse aiunt, & infestatione dignissimos. Hac
in Iones Scytha probra iaciunt. Darius per
Thraciam iter faciens, Sestum Chersonesi per-
uenit,

uenit, atq; illinc *Asiam* nauibus ipse trāsiuit, relicto in *Europa* exercitus duce *Megabyzo*, viro *Persa*, cui *Darius* aliquando hunc honorem habuit, ut hoc uerbum inter *Persas* diceret, cum esset esurius mala punica, simul ac primum malum aperuit, interrogatus à fratre *Artabano*, nunquid tantum hominum sibi optaret, quantum illic esset acinorum, respondit, se praoptare tot sibi esse *Megabyzos* quàm *Graciam* subditam. His uerbis apud *Persas* hominem honorauit: quem tunc prætorem reliquit cum octoginta millibus militum. *Megabyzus* autem hic immortalem sui memoriam apud *Hellepontios* reliquit, hoc dicto, quod cum apud *Byzantium* agens audisset *Chalcedonios* decem & septem annis ante *Byzantios* urbem condidisse, inquit *Chalcedonios* eo tempore cacos fuisse, qui cum pulchrior adesset locus ad urbem condendam, nequaquam turpiorem elegissent, nisi caci fuissent. Hic igitur *Megabyzus* in *Hellepontia* plaça pro prætore relictus, eos qui diuersarum à *Medis* partium erant, subigebat: & iste quidem talia agebat. Per idem autem tempus, alia ingens aduersus *Pœnos* exitit expeditio, ob eam quam ego commemorabo causam, his prius exposui: *Argonautarū* posterū cum à *Pelægis* qui fœminas *Atheniensium*,

Et ex Braurone pradati sunt, effugati cuncti à
 Lemno, Lacedamonē nauiganerunt, confidente-
 resq; apud Taygetum ignes accenderūt. Quos
 Lacedamonij cum aspexissent, nuntium misere,
 sciscitatum quinam Et unde essent. Illi nuntio
 sciscitanti responderunt, se Minyas esse, ab his
 heroibus oriundos, qui in Argo nauigassent:
 quiq; cum Lemnum appulissent, illic eos pro-
 creassent. Hanc orationē stirpis Minyarum cū
 audissent Lacedamonij, misso iterū nuntio sci-
 scitantur, quid sibi uelit ipsorum aduentus, atq;
 ignis accensio. Illi uerò se respondēt a Pelasgis
 eiektos, redire ad patres (aquisimam enim id
 factum esse) orareq; ut sibi liceret unā cum eis
 habitare, tum bonorum, tum agrorū participes.
 Eos recipere in ea qua ipsi uellent, Lacedamo-
 nij placuit, cum ob alia ad hoc faciendū indu-
 ctis, tum precipue, quod Tyndarida Castor Et
 Pollux in Argo nauiganerant. Receptos Mi-
 nyas Et agria impertiērūt, Et in tribus coapta-
 runt. Ibi confectim in alios ablocatis, quas in
 Lemno duxerant uxoribus, matrimonia cōtra-
 xerunt. Longo deinde interiektō tempore, sta-
 tim elati superbia, cum alia flagitiosa perpe-
 trarunt, tum regnum affectarunt. Quo nomine
 eos Lacedamonij morte mulctandos cum cen-
 suissent, comprehensos in carcerem coniece-
 runt. Quosq; Lacedamonij morte plectan-
 dos censent, eos noctu plectunt, interdū nemi-

nem. Cum uerò essent in illos animaduersari,
 exorati sunt ab eorum uxoribus, quæ ciues erant.
 Et primorum Spartanorum filia, ueniam in-
 grediendi carcerem, Et cum suo cuiusque uiro
 colloquendi, nullum in illis dolum esse suspican-
 tes. Horum permissu Minyarum uxores ingres-
 se carcerem, omni ueste quam gestabant uiris
 tradita, illorum ueste illa sumpserunt. Ita Ma-
 nia muliebri ueste amicti, ueluti mulieres, è
 carcere prodierunt, rursusq; apud Taygetum
 confederunt. Hac eadem tempestate Theras
 Antefionis filius, Thisameni nepos, Thersan-
 dri pronepos, Polynici abnepos, missus est in
 coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, auiu-
 culus Aristodemi filiorum Eurythenis Et
 Proclis, quorum cum pupilli essent, tutelam ge-
 rebat regni Spartani. Adultis mox pupillis,
 ac recepto imperio, Theras ita grauiter tulit
 sibi ab alijs imperari, quoniam imperium de-
 gustasset, ut negaret se Lacedæmone mora-
 turum, sed ad cognatas nauigaturum. Erant
 autem in insula, qua nunc Thera, quondam
 Callista uocabatur, uiri Phœnices a Mem-
 bliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Age-
 noris Europam querisans in insula, qua nunc
 Thera uocatur, appulsus cum esset, siue re-
 gionis amore captus, siue qua alia uoluntate,
 reliquit illic cum alijs quosdam Phœni-
 ces, cum Membliareum consanguineum suum.

*Illi ante aduentum Theræ Lacedæmone octo-
 ataribus hominū insulam (quæ Callistæ, id est,
 pulcherrima uocabatur) incoluerūt. Ad quos
 Theras cum multitudine tribulium missus est,
 nequaquam ad illos eijciendos, sed ad unā ha-
 bitandum, & ad insulā ualde frequentandam.
 Postea nerō quam Minyas ē carcere elapsos,
 & apud Taygetum confidentes, Lacedæmoniū
 tamen necare statuerant. Theras necem eorum
 deprecabatur, recipiens se illos ex ea regione
 abduclurum, Et huic postulato Lacedæmonijs
 assentientibus, cum tribus biremibus ad poste-
 ros Membliaris nauiganit, ducens secum non
 uniuersos Minyas (pleriq; enim ex ipsis ad Pa-
 rorcatas Cauconasq; diuerterunt) sed paucos,
 quos in sex partes distribuerunt, & totidem
 illic oppida cōdiderunt, Lepreum, Magistum,
 Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudiū. Quorū pla-
 na Helei memoria mea delenerunt. Insula au-
 tem à conditore Thera nomen est inditum. Hic
 filio, quod negaret se nauigaturum cum eo, re-
 linquam ergo, inquit, ouem lupis. Ex quo di-
 cto nomen adolescenti impositum est Oilycus;
 id est, oui lupus, & id nomen alteri prænauit.
 Oilycō natus est filius Aegæus, à quo uocan-
 tur Aegide, in Sparta ingens tribus. Ex hac
 tribu niri, cum sibi non permanerent filij ex
 Erinnyum oraculo, de labrum Laio & Oedi-
 poda extruxerunt: quod postea apud eos The-
 raos*

vaos mansit, qui ex his viri procreati fuer. Ha-
 etenus Lacedamonij cum Therai cōsentiunt:
 quod deinceps exitit, soli Therai factum hoc
 modo esse memorant: Grinvs Aesani filius
 ab hac Thera oriundus, cum esset Thera insula
 rex, contulit se Delphos, ducens ex urbe solen-
 nes hostias cum alijs cum cinibus comitanti-
 bus, tum vero Batto, qui erat de genere Po-
 lymnesti, apud Mynias gratiosus. Consulenti
 Grino Theraorum regi de alijs rebus, Pythia
 respondit, ut urbem in Africa conderet. Cui
 mirissim iste: Equidem, inquit, ego ò princeps
 senior sum & gravis ad malicendum, tu vero
 quempiam horum inbe ista facere: simul haec
 dicens, Battum ostendebat: Hac haetenus.
 Tunc ubi reversi sunt, pro nihilo habuere re-
 sponsum: neq; ubi terrarum Africa esset gna-
 ri, neque ex incerto oraculo coloniam mittere
 audentes. Septem post haec annos in Thera
 cum non pluisset, & omnes, prater unam, ar-
 bores exaruisissent, consulentibus Therai Py-
 thiam, respondit, mittendam in Africam esse
 coloniam. Illi, quoniam nullum mali remedium
 erat, mittunt in Cretam nuntios inuestigatum,
 si quis aut indigenarum aut aduenarum illie
 esset, qui in Africam nauigassent. Nuntij cum
 Cretam pererrassent, & ad urbem Itanum per-
 uenissent, in ea contraxerunt cum purpurario
 quodam, cui nomen erat Corobio. Is aiebat, se

mentis abreptum in *Africam* applicuisse, & ad *Plataam* insulam *Africae*. Hunc nūq̃ mercede inductum in *Theram* duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam, ex *Thera* initio profecti sunt, duce ipso *Corobio*: quo in ea insula relicto cum aliquot mensium cibarijs, ipsi quamceterissime reuerterunt ad cateris de insula renuntiandum. Quibus ultra praestitutum tempus redire differentibus, omnia *Corobio* deficiebant. Sed appulsa eò nani *Samia*, quae ab *Aegypto* redibat, cuius gubernator erat *Calauis Samij*, omni re gesta à *Corobio* audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac insula cum soluisſent, *Aegyptum* optantes uento subsolano abrepti ferebantur, nec intermittente flatu, *Herculeas* transuecti columnas peruenerunt in *Tarteſſum*, pompam ferentes ad rem diuinam. Erat ea tempeſtate id emporium, id est, nundina, intemeratum, adeo, ut inde reuertentes isti ex mercibus quaestum maximum fecerint, inter omnes quos nouimus *Gracos*, duntaxat poſt *Soſtratem* *Laodamantis*, cum quo nemo poſſit contendere. Ex hoc quaestu *Samij* decima (id est, sex talentis) ſelecta, fecerunt athenum ad exemplum erarcris *Argolici*, grypinis capitibus in circuitu alitrinſecus obuerſis: & in templo *Iunonis* collocarunt, ſuſtinentibus illud tribus colossis, id est, humanis ſimulacris, ſeptenū cubitorum,

rum, genu nixit: & hoc primū factō ingēs amō-
 eiā Cyrenais Theraisq; cū Samijs cōtracta est.
 Theraī, ubi relicto in insula Corobio, ad The-
 ram reuersi renuntiarunt esse illis insulam è re-
 gione Africa sitam, placuit Therais, ut è sin-
 gulis oppidis quæ septem erant, uiri mitteren-
 tur, fratribus inter se sortitis, quis potius mīt-
 teretur, duce eorum rege Batto: Ita duas bi-
 remes in Plataam miserunt: Hac Theraī me-
 morant. Cetera iam Therais cum Cyrenais cō-
 stant. Nam quod ad Battum pertinet, Cyrenais
 nequaquam cum Therais consentiunt. Sic enim
 narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo
 fuit Etearchus rex. Hic amissa uxore, induxit
 filia nomine Phronima, nouercam, quæ domum
 ingressa, ut erat, ita re ipsa se nouercam præ-
 stitit, cum ledendo, atque omne genus iniuria-
 rum excogitando, tum ad extremum impudi-
 ciciam impingendo: idq; ita rem habere uirò
 persuasit. Iste ab uxore deceptus, rem de filia
 nefariam commentus est. Erat in Oaxo nego-
 tiator quidam Theraus, nomen Themison: hūc
 in familiaritatem acceptum Etearchus adtu-
 rat, ut quam rem oraretur, in ea se ministrum
 præberet. Vbi hominem iureiurando adegit, ad-
 ductam ei tradidit filiam suam: iubens, ut eam
 abductam in mari demergeret. Themison an-
 cipiti animo inter nefas operis & hospitij per-
 fidiam, ita sibi faciendum putauit. Accepta
 puella

puella mare ingressus, cum in alto fuis, ut interjurando Etearchi satisfaceres, remineſtam ſumptibus puellam deſiſit in pelagus: ea deniq; reſtracta, Theram peruenit. Ibi Polymneſtus uir inter Theraos ſpectatus, in concubinatū Phronimam accepit, ex qua interieſto tēpore natus eſt ei filius, ſono uocis exili, ac balbutienti, cui nomen impoſitum eſt Battus, ut Therai & Cyrenai aiūt. Ut autem ego ſentio, aliud aliquid: ſed eum cognominatum, Battum, poſtquam in Africā abiit, cum propter oraculū apud Delphos ſibi redditum, tum propter honorem quem aſſecutus eſt. Battum enim Pœni regem appellāt, & ob id reor Pythiā lingua Punica, quam uenerat, cum oraculum reddidit, uocaſſe Battū, quod futurus rex eſſet in Africa. Hic ubi in uirilem adoleuit aetatem, Delphos adiit, ob lingua uirium. Cui conſulenti Pythia reſpondit:

Batte uenis uocis cauſa, dux te iubet ire

Libyem in Libyen habitatum Phœbus
Apollo.

Ad hac Battus ſic niciſſim inquit: O' princeps, ego ad te ueni gratia conſulendi de uoce, tu de alijs mihi reſpondeſ, qua nequeunt fieri, iubens migrare in Africam, qua copia, qua ueniam? Hac loquens non perſuaſit illi ut alia reſponderet, ſed eadē qua prius reſpondente Pythia, illinc digreſſus abiit in Therā. Mox deinde cum & huic ipſi, & ceteris Therais male

contin

vestem amiciuntur nudis pellibus caprinis sim-
briatis, ac ruprica delibutis, à quibus ageis. Id
est, caprinis pellibus, agidas denominauere
Graci. Quinetiam hinc primum mihi uidetur
ciuiatus in tēplis extitisse, quòd eo Africana
mulieres nehementer utuntur, ac belle. Et ab
Afris quadryngos equos iungere Graci didi-
cere. Sepeliunt autem pastorales Afri defun-
ctos ut Graci, prater Nasamones, qui illos se-
dentes sepeliunt, obseruantes ut dum quis coepit
agere animam, eum sedentem cōstituant, ne su-
pinus expiret. Domicilia eorum sunt uirgulis
cōpacta, suspensis circa lentiscos, & ea quoquò
uersus uersatilia. Et isti quidem talibus utun-
tur moribus. Contingunt autem hos ab oriēti
parte Tritonis fluminis hi Auses, q̄ sunt ara-
tores: qui uerò Pœni, domos possidere consue-
eunt, q̄s nomē imposuim est Maxyes, qui dex-
tram capitis partem comatā gēstant, sinistram
radiant, corpus minio tingunt, asserentes se à
Troianis esse oriundos. Regio hac et reliqua ad
occidentem uergens, multo frequentior est feris
hincq̄: quàm regio pastoralium. Namque ad
auroram respicit, quā pastorales incolunt, Tri-
tone flumine tenuis, & depressior est & areno-
sa. Hinc deinceps quæ aratorum est, uesperans
spectans, montana ualde est ac nemorosa ferisq̄:
frequens. Siquidem apud hos & serpentes sunt,
supra modum grandes ac leones, elephantes.

E quoq̄:

quoq; & ursi, et aspidēs, et asini cornibus praediti: & cynocephali, id est, capita canina habentes, & acephali, id est, non habentes capita, sed in pectoribus oculos, ut ab Aethiis memoratur, necnon viri feminaeq; agrestes, & alia permulta fera haud ementita. Quorum nihil apud pastorales est, sed alia, veluti pygargi et capra & bubali & asini, non illi quidem cornua habentes, sed alij impoti, nunquam enim bibunt, & oryes, quibus ulnales palmae pro cornibus sunt. Huius fera magnitudo est ad equiparationem bovis: & bassaria, & hyena, & hystrioes, & arietes agrestes, & dictyles, & thoyes, id est, ex hyena & lupo geniti, et panthera, & boryes, & crocodili tricubitali ad summū magnitudine, terrestres lacertis assimiles, et struthij subterranei, & serpentes pusilli cum singulis cornibus. Haec sunt illae ferae, & itē quae alibi, praeter ceruum & aprum. Cervus enim & aper prorsus in Africa nullus est. Sunt ibidem quoque tria murium genera, quorum alij bipedes vocantur, alij xegeries Punica lingua, quod in nostra pollet idem quod colles, alij echini. Sunt praeterea mustele, quae in Silphio nascuntur, maranis similima. Tot habet feras Pænorum pastoralium regio, quantum nos maxime scrutando longissima investigare potuimus. Maxymum Pænorum confines sunt Zabecae, ubi foeminae aurigantur currus in bellū, His finitimi

*finissimi sunt Zygætes, ubi magnam vim mellis
 apes conficiunt, sed multo plus opifices niri fa-
 cere dicuntur. Omnes minio inficiuntur, ac summe
 nescuntur, quarum affatim gignitur is, qui in
 montibus degnat. Juxta hos aiunt Carthaginie
 ses sitam esse insulam nomine Cyrenem, ducen-
 torum stadiorum longitudine, arctam in latum,
 in qua pergi è continente potest, oleis refectam
 ac vitibus. Et in ea esse portum, unde virgines
 indigenarum pennis volucrum pice illinitis ra-
 menta auri referunt è limo. Hac an vera sint,
 hand equidem scio: sed qua narrantur, scribo.
 Fuerit autem totum, ut ipse ego in Zacyntho
 nidi, picem è lacu referri. Sunt eò loci còplures
 lacus, quorù qui maximus, septuaginta quoquò
 versus pedum est, altitudinis duum passuum. in
 hunc virgines còtam, cuius in summitate myr-
 tus alligata est, demittunt, deinde referunt myr-
 to picem, odorem quidem asphalti habentē, sed
 cetera præstantiorē pice. Pieria, eamq; in scro-
 bem quem iuxta lacum foderunt, effundunt, ex
 ubi multū illius aggresserūt, ita è scrobe in am-
 phoras transfundunt. Quicquid autē in lacum
 decidit, id sub terram means redditur in mari,
 quod à lacu quatuor stadijs abest. Ita id quod
 de insula adiacenti Africa dicitur, consenta-
 neum est veritati. Aiunt præterea Carthagi-
 nienses, locū esse Africa extra columnas Her-
 culis habitatum hominibus: eò quoties ipsi ap-
 plicuere*

plicuere se, merces è nanibus exponere, easq; in
 crepidine terra deinceps collocare: tum cõscen-
 sis nanibus fumum excitare: fumo autem con-
 specto, indigenas ad mare contendere: dehinc
 aura pro mercibus deposito, rursus illinc abse-
 dere, sed non extra conspectum: tum se illinc è
 nanibus egressos pretium considerare. Et si di-
 gnum mercibus uideatur, eo sumpto, abire, sin
 minus, cõscensis iterum nanibus conspiciere.
 Illos uerò accedentes, plus auri ad id quod de-
 posuerunt addere, donec persuadeant. Neutròs
 autem alteris iniuriã inferre: neq; enim aut se
 contingere merces prius, quàm ipsi sumpserint
 aurum. Etque hi sunt Pœnoram, quos nomi-
 nare possum, quorum pleriq; neq; tunc de rege
 Medorum curabant quicquam, neque nunc cu-
 rant. De qua regione catenna quæ dicere, à
 quatuor eam nationibus (quantum nos scimus)
 non amplius incolitur: quarum duæ sunt indigenæ,
 totidem non indigenæ. Indigenæ quidem Pœni
 atq; Aethiopes, quorum alteri ad aquilonem
 Africa, alteri ad austrum incolunt. Aduenæ
 uerò, Phœnices. Et Græci. Neque uero uidetur
 mihi bonitas Africana terra cū bonitate Asia
 atq; Europa comparanda, præter unam Ciny-
 pem, quæ tellus flauio cognominis est. Hac opti-
 ma cuique telluræ par est promentis fructus ce-
 realis omnino cetera Africa. Etenim nulla
 ex uda fontibus, ac secunda siccitatis ætate, ac ne
 umbra,

ſombre, qui ſit uehementior, l'aditur. Nam in co-
 traſta Africa pluit ex proueniſibus fructuum
 terra, totidem menſura illic quot è Babylonica
 tellure percipiuntur. Bonum ſolum & illud eſt,
 quod Eueſperita colunt. Nam quoties id exi-
 mie ſeipſum hubertate ſuperat, centuplum red-
 dit. At illud Cynipum, circiter trecenta. Porro
 Cyrenaica regio, qua huius Africa editiſſima
 eſt, quam paſtorales incolunt, treis in ſe plagas
 continet admiratione dignas. Primā, qua mari-
 tima eſt, quòd in ea iam fructus maturi metun-
 tur, uindemiānturq;. His compoſitis, in plaga
 qua ſupra maritimam eſt, medios fructus legut,
 quos colles appellant, dum hi fructus adornan-
 tur, ij qui ſunt in editiſſima plaga coquuntur
 atq; matureſcunt. Itaq; dum primi fructus bi-
 buntur atq; eduntur, ultimi adueniant. Atq;
 hunc in modum ad octo menſes præceptio fru-
 ctuum Cyrenæos occupat: Hac hæcenus de his
 dicta ſunt. Perſa ad ulciſcendam Pheretianam
 ab Aryande miſſi ex Aegypto, Barcē per-
 uenerunt, oppidum obſederunt, miſſis ilico qui
 denūtiarent de diſiſſis necis Arceſilai. Eos
 oppidani, ut qui cadis omnes participes eſſent,
 in colloquium non admiſerunt. Ita octo menſes
 Barcem cū obſediſſent Perſa, nono menſe cuni-
 culos ſuffoderunt ad murum ferentes, & ualida
 tormenta admonerūt. ſed cuniculos quidem ſa-
 ber quidā ararius deprehendiſſis arco ſento hunc

in modum: Circumferens illud intra murum, ad-
 mouebat pavimento urbis: quod ubicunq; ad-
 mouebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddeba-
 tur: ad locum autè qui suffodiebatur, es clypei
 resonabat. Vbi è diuerso fodientes Barcaï, Per-
 sus suffossores interemerunt. Tormenta autem
 Barcaï ipsi repulsabant. Verum cum multum
 temporis contrinissent, et multi utrinq; cade-
 rent, nec pauciores ex Persis. Amasis dux pe-
 ditatus talem rem cõmentus est: Animaduer-
 tens Barcaos ni non posse superari, sed dolo, la-
 tam fossam per noctem depressis, eiq; fragilia
 superstravit ligna: et super ea humum induxit,
 reddens solum cætero aquabile. Simul atq; il-
 luxit, Barcaos in colloquium euocat. Illi liben-
 ter obtemperare, quòd eis cordi erat ad pa-
 ctionem devenire. Pactionem autem in hãc for-
 mulam ineunt, ferientes fœdus super occultam
 fossam: Quoad humus ea ita haberet, tandiu
 fœdus in ea regione ratum foret. Barcaï quod
 æquum foret se pensuros regi promittentibus,
 et Persis se nihil rerum. novarũ aduersus Bar-
 caos esse molituros. Barcaï dehinc fœderibus fœ-
 ti, et ipsi ex urbe prodibãt, et ex hostibus cui-
 cunq; libebat intrandi urbem faciebant pote-
 statem, patefactis omnibus portis. At Persa
 rescisso ponte occulto, in urbem proruperunt.
 Ideo autem pontem quem fecerãt resciderunt,
 ne fœdus soluerent, quòd cum Barcaï percussis-
 sent,

tant, sandiu ratum fore fœdus, quandiu maner-
 ret terra, ut tunc manebat. Refracto enim pon-
 te, non manere fœdus in ea regione amplius.
 Pheretima traditos sibi à Persis Barcaos, qui
 faciendæ cadis principes fuerant, sudibus suffi-
 xit per ambitum murorum. Fœminarum quoq;
 decifas manillas circa muros appendit. Cate-
 ros Barcaos Persis ut diriperet imperavit, præ-
 ter Batiadas. Et quicadis affines non exiit-
 rant. His urbem permisit, reliquis in seruitutē
 abreptis Perse redierūt, qui cum ad urbem Cy-
 renem redissent, Cyrenai eos, oraculi cuiusdam
 seruandi gratia, per urbem deduxerūt. Sed in-
 ter transeundum præfectus naualis exercitus
 Bares illis præcepit, ut urbem diriperent, recu-
 sante Amasiæ pedum duce, se enim aduersus
 unam Barcem Græcam ciuitatem esse missos.
 Verum postquā transierunt, et ad rupem Zy-
 cai Ionis subsederunt, prænitētia eos subiit, quod
 Cyrenem non occupassent, eamq; iterum adoriri
 conati sunt, Cyrenæis eos contemptui habenti-
 bus. Et licet nemo contra ferret arma, tamen
 incessit eis metus: illincq; cursu se proripientes,
 sexaginta circiter stadia confederunt. Vbi sta-
 tima habentibus, ab Aryande nuntius ad-
 venit ad eos reuocandos. Cum à Cyrenæis com-
 meatum sibi præberi precarentur, eo accepto, in
 Ægyptum reuertebātur. Quos deinde Pœni
 excipientes, uelutis atq; utensilium gratia, ut

quisq; relinquebatur irahabaturq; , interficiebant: donec in *Aegyptum* peruentum est. Hic *Persanū* exercitus in *Africam* longissimè ad *Euhesperidas* processit. Quos autem *Barcaorum* cepere, quosq; ex *Aegypto* eiecere ad regem, ijs *Darius* rex ad incolendū dedit vicum *Bactrianae* regionis, cui nico nomen imposuere *Barca*, ad meam usq; memoriam etiam incolis frequentem. Verum ne ipsa quidem *Pheretima* probe uita excessit. Nam posteaquam ultra *Barcaos* celerrime in *Aegyptum* redijt, male perijt. Ut enim existunt acres admodum & inuidiosæ ultiones deorum in homines, uiuens uerbis compitruit. Talis ac tanta *Pheretima* *Batti* filia in *Barcaos* uindicta exitit.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER V.
QVI INSCRI-
BITVR

TERPSICHORE.

TERPSAE, qui in *Europa* sub *Megabyzo* relictī à *Dario* erant, primos ex *Helleſpōtijs* *Perinthios*, *Dario* subesse recusantes, subegerunt, antea quoque à *Paonibus* male affectos. Siquidem

Siquidem Paones qui sunt à Strymone, admo-
 niti diuino responso, ut bellum Perinthijs infer-
 rent: & si quidem à Perinthijs ex aduerso con-
 sidentibus provocarentur, nominatim cōpellan-
 tibus, eos innaderent: sin minus, ab innadendo
 abstinerent, ita fecerunt. Enimvero considenti-
 bus Perinthijs è regione Paonum in suburba-
 nis, ibi singulare certamen ex provocatione cō-
 missum est, viri cum viro, equi cum equo, canis
 cum cane. Et cum virores duobus certamini-
 bus Perinthij præ gaudio carmē Paana cana-
 rent, tunc Paones hoc ipsum esse responsum dei
 coniectantes, inter se dixere: Nunc oraculū dei
 perfectum est, nunc nostrum est opus. Atq; ita
 in Perinthios canentes impetum fecere, egre-
 gieq; uincentes, ex illis paucos reliquere. Qua
 quondā à Paonibus gesta fuerant, hunc in mo-
 dum gesta sunt. Tunc autem Perinthij pro li-
 bertate strenue pugnantes, tamen multitudine
 à Megabyxo superati sunt. Perinthis capta,
 Megabyzus per Thraciam arma circumferens,
 omnes eius urbes atq; omnes nationes pacatas
 regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat im-
 peratum, ut omnem Thraciam subigeret. Gens
 Thracum secundum Indos omnium maxima est,
 quæ si aut unius imperio regeretur, aut idē sen-
 tires, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, et
 omnium gentiū multo validissima. Sed quia id
 arduū illis est, et nulla ratione cōtingere potest,

ideo imbecilles sunt. Habent autē multa nomina singularum regionum singula. Moribus tamen ac opinionibus consimilibus imbuti sunt, præter Getas & Transos, & qui supra Crestoneos incolunt. Ex quibus, quod Geta se pro immortalibus gerant, à me commemoratum est. Transi vero in cæteris quidē omnibus idē quod Thracēs: uerum circa natalia suorum atq; obitus hoc faciūt: Editō puero, propinqui eū circumfidentes cum ploratione profequuntur, recēfentes quascunq; necesse est illi, quod uitam ingressus sit, perpeti humanas calamitates. Romā nem fasō functum, per lūsum atq; latitiā, terra demandant, referentes quos malis liberatus in omni sit felicitate. At qui supra Crestoneos incolunt, ista agunt: Singuli plures uxores habent, quorum ubi quis decessit, disceptatio magna fit inter uxores, acri amicorum circa hanc rem studio, quā nā dilecta fuerit à marito præcipue. Quæ talis iudicata est, & hunc honorem adeptæ, ea à uiris ac mulieribus exornata, ad tumulū à suo propinquissimo mactatur, unaq; cum uirō humatur, cæteris uxoribus id sibi præingente calamitate ducēribus. Nam id eis summo dedecori datur. Reliquis Thracib⁹ hic mos est: Liberos in mercato uenundant. Virgines nō afferunt, sed quibus libuit, cum uiris concumbere sinunt. Uxores afferunt uehementer, easq; magna ære à parentibus cōmunt. Punctas no-

esse frontes, nobile indicatur: non esse notat
 punctu, ignobile. Ociosum esse, pro honestissimo
 habetur. Agricultorem vero, pro contemptissi-
 mo. Et bello atque rapto vivere, pulcherrimum.
 Atque hi quidem sunt eorum insignissimi mo-
 res. Deos autem hos solos colunt, Martem, Li-
 berum, Dianā: sed reges præter populares etiā
 Mercurium: eumque è dijs præcipue, per quē so-
 lum intrans, à quo progenitos quoque se aiunt.
 Optimatibus eorum tales sunt sepultura: Prole
 triduum cadavere, maceratisque omnifarijs ho-
 stijs, convinuntur. Illudque defletum prius, dein-
 de combustum sepeliunt, aut aliter homo con-
 regnans. Aggestoque desuper tumulo, cum aliis
 omnis generis certamina proponunt, tum præ-
 cipue certa cum ratione monomachiam, id est,
 singulare certamen: Et sepultura quidē Thra-
 cum huiusmodi sunt. Quod autem huius regio-
 nis ad aquilonem vergit, nemo potest pro com-
 perto referre quidnam homines eam incolant,
 sed illam qua trans Æstrum plaga est, constat
 vastam esse atque ignotam, ubi solos andie ha-
 bitare homines, nomine Sigmæ, nescit Medi-
 ca utentes, eorumque equos toto corpore hirsutos
 esse, ad quinque digitos altitudine pilorum, eos-
 demque pusillos ac simos, inualidosque ad viros ge-
 standos, sed currui iunctos, esse perniciosissimos:
 atque his curribus indigenas invehit. Horum
 fines proxime accedere ad Ælenctos, qui sunt in
 Ædria.

Adria, eos quoque se colonos Medorum dicere, qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidem non queo dicere: sed fiat quidlibet intra longum tempus. Signas Pœni qui supra Massiliam incolunt, institores appellant: Cyprii iacula. Verum ut Thraces aiunt, apes loca Transistrana obtinent, & ob illas ulterius pergi non posse: quia cum dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal constat frigoris intolerans esse. Mihi tamen loca quae septentrionibus subsunt, videntur ob gelu inhabitabilia esse. Haecenus de hac regione: cuius oram maritimam Megabyzus Persis obedientem reddidit. Darius transmissio rapidissime Helle-sponto, postquam Sardis venit, recordatus est beneficii in se ab Histiao collati, & consilij Cois Mitylenaei. Quibus accersitis Sardis, obtulit electionem. Histiaus ut qui esset Mileti tyrannus, nullam sibi tyrannidem poposcit, sed Myrcinum Hedonidem animo urbis in ea condenda. Et iste quidem hanc elegit. Coës autem ut qui non tyrannus, sed privatus esset, optavit Mitylenes tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eò se contulit. At Dario res huiusmodi oblata est, ut illam nudenti incesseis cupido inbendi Megabyso, ut Paonas ex Europa è sedibus in Asiam transporteret. Erant Pigres & Mastyes viri Paones, qui postquam Darius transmisit in Asiam, ipsi

ipsi Sardis uenire, cupidi tyrānidis, apud Paonas potiunda, ducentes unā sororem procerā statura atq; speciosā. Hi observato tempore dum in suburbanis Lydarū Darius praesideret salernem sibi agendam putarunt: Sororem quā optime poterant, cum exornassent, ad aquam mittunt, nas capite continentem, equumq; ē brachio trahentem, linumq; nentem. Eam praeterentē Darius attente cōsiderabat, quod neq; Persica erās illa, qua ageres mulier, neq; Lydisca, neq; ullarum ex Asia feminarū. Hac cōsiderans, misit quosdam suorum satellitū, iussos observare in quam rem uteretur mulier equo. Istis obsequentiibus, femina ubi pervenit ad flumen, equo satufecit, nas aqua implevit. His actis, eadem via regreditur, aquam capite sustinens equū ē brachio trahens, ac fuscum versans. Admiratus Darius tum ijs, qua ab exploratoribus audisset, tum ijs, qua ipse uidisset, adduci corā feminam iubet. Ea adducta, adolescentes fratres, quē aderant, non procul rem ipsam specularantes, interroganti Dario cuius illa esset, aiunt se Paones esse, & illam suam sororem. Ad quos Darius, qui nā homines essent Paones, & ubi locorū habitarent, & cuius rei gratia illi uenissent Sardis, percōtari. Adolescentes se necō uenisse dicere, nisi se ei donarent. Paoniam autē esse ad flumen Strymonem sitam quā Strymō non procul abesset ab Hellespōto: Paones

nes esse coloniam Tencrorū qui è Troia fuerūt.
 Hac singulatim illi referebant. Interrogantiq;
 Dario, nunquid omnes illis fœmina tam laboriosa
 essent, affirmare prompte id ita habere.
 Huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius
 literas ad Megabyzum dat, quem in Thracia
 præfectum reliquerat, inbēs è sedibus suis Paones
 ad ipsum transferri, cum liberis pariter &
 uxoribus. Eques cum hoc nuntio confectum ad
 Hellespontum cucurrit. Hellespontiq; transmis-
 so literas Megabyzo reddidit. Quibus ille le-
 lis, sumpto è Thracia duce, aduersus Paoniam
 exercitum ducit. Paones cognito Persarum in-
 se aduentu, contractis copijs processere ad ma-
 re, vati illac Persas ingressuros ad dimicandum.
 Et Paones quidem ad arcendū exercitus Me-
 gabyzi ingressum parati erant: Persa autē cer-
 tiores facti, Paonas cōuenisse ad intercludendum
 ab ora maritimā ingressum, sumptis ducibus
 iter ad superiora cōuertūt, hostemq; latentes in
 eius oppida irrumpunt, & illa, ut pote nacta,
 facile occupāt. Quod ubi rescivere Paones, pro-
 tinus dispersi ad sua quisq; dilabūtur, sciq; Per-
 sis dedunt. Ita è Paonibus Syropeones & Pao-
 pla, & qui ad Prasiadē usq; paludē incolunt è
 suis sedibus emoti, in Asiam sunt abducti. Qui
 uerò circa Pangæū montē incolunt, Doberasq;
 & Agrianas & Odomātos, & ipsam Prasia-
 dem paludē, à principio non cepit Megabyzus,

tentauit tamen expugnare eos qui paludem incolunt. Incolunt autem hunc in modum: In media palude compacta erant sublica, tennem à continente ingressum uno ponte habentes. Has sublicas tabulata sustinentes, olim cōmuniter omnes ciues statuebant. Mox è lege hunc in modum statuendum censuerunt, ut pro singulis uxoribus quas quisq; duceret (ducunt autem singuli multas uxores) ternas defigeret sublicas è monte sumptas, cui nomē est Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent singuli super ea tabulata ingurium in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, decursum ad paludem ferentes. Paruos liberos per pedem recte illigant, metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autem & subiugabilibus, pisces pro pabulo præbent. Porro piscium tanta est copia, ut quoties quis ianuam compactam reclinauerit, demissam fune sportam uacnam, aliquanto post retrahas piscium plenam. Quorum duo sunt genera, unum quod uocant Papraces, alterum Tilones. Et Paonibus y qui capti fuere, in Asiam sunt abducti. Paonibus captis, Megabyzus nuntius in Macedoniam septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntā petitueros regi Dario terrā & aquā. Est autē è palude Prasiada breuis admodū in Macedoniā uia, Nam in primis paludi confine est metallū, id est, fossa aris. Vnde post ea tēpora Ale

ra Alexandro in singulos dies singula talenta
 proueniebant, Post metallum, superato monte
 quem uocant *Dysorum*, Macedonia intratur.
 Eò persa ubi peruenere, & in cōspectū *Amyn*
eo, ad quem mittebātur, regi *Dario* terram &
 aquam petiere. *Amyn*tas & ea dedit, & ho-
 mines in Hospitium uocauit: Instructaq; splen-
 dide cœna, percomiter accepit. Persa postquam
 à cœna ad potum peruenere, *Hospes*, inquit,
Macedo, nobis Persis consuetudinis est, quoties
 magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam con-
 cubinas & adolescentulas uxores ad assistendū
 introducere. Proinde tu nunc, quoniam libenter
 excepiſti nos, & liberali hospitio profectus es,
 regi q; *Dario* & terram das & aquam, sectare
 consuetudinem. nostram. Ad hæc *Amyn*tas:
 Nobis, inquit, Persa ista consuetudo non est, sed
 uiros à feminis semouendi. Verum quandoqui-
 dem uos exigitis qui dominiceſtis, hoc quoq; no-
 bis præstabitur: Hactenus locutus, *Amyn*tas,
 feminas accersit. Illa ut iussu præsto fuerunt, &
 è regione Persarum, deinde considerunt. Quas
 Persa conſtituti formosas, *Amyn*tam alloquū-
 tur, negantes omnino id factū esse sapiēter. Sa-
 tius enim futurū fuisse, ab initio non uenire fe-
 minas, quam postquā uenerant non assistere, sed
 ex aduerso sedere in oculorum dolorem. Ita coa-
 ctus *Amyn*tas, illas assistere inſit. Qua cum
 obſperassent, illico Persa mamillas illarū tra-
 ctare,

contingeret, nec mali causa deprehenderetur, ob hac mittunt Delphos sciscitatum. Quibus cum respondisset Pythia, melius cum ipsis actum iri, si Cyrenem in Africa conderent cum Batto, miserunt Therai Batium cum duabus biremibus. Isti Africam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerēt) retro ad Theram se receperunt. Sed eos Therai arcentes accessu terra repellebant, ac rursus reuerti iuebant. Ita necessitate adacti, remenso iterū mari, condiderunt oppidum in insula Africa adiacenti; nomine ut prius dictum est, Platea, quæ fertur par esse Cyrenæi magnitudine. Hæc biennio incolentibus, cum nihilo melius secum ageretur, uno è suis relicto, ceteri Delphos nauigarūt ad oraculum consulendum. Eò postquam uenerunt sciscitantibus quid ita secum in Africam profectis, nihil tamen melius ageretur, Pythia respondit his uerbis.

Lanigera Libyes scis quæ nec adiueris urbē.

Me melius tuum ego ingeniū mirabor eūis.

His auditis, ij qui cum Batto erant, rursus redierūt. Neq; enim sinebat eos deus aliò migrare, priusquam in Africam cōcessissent. Reuersi ad insulam recepto quem reliquerat, incoluerunt locum in Africa, è regione insula, nomine Aziristum, amœnissimis collibus utrinq; conclusum, & utrinq; fluminē præterlabente. Hunc locum sex annis cum incoluissent septimo

descendendum putauerunt, admonitu Pœnorum, ut in meliorem transirent. Ita illinc eos Pœni asperum uersus, & ad locorum speciosissimum abduxerunt, & quidem noctu, ne Graci interdum facientes iter, diurnū spatium metiēdo animaduertent. Est autem huic loco nomen *Irasa*. Eos ubi ad fontem qui *Apollinis* esse ferretur, duxerunt, inquiunt: *Viri Graci*, hic uobis incolere commodum est, ubi cœlum uocaliter sonat. Sub *Batto* igitur (qui condidit *Zoam*, & annos quadraginta regnavit, & sub eius filio *Arcefilao*, qui regnavit annos sexdecim) *Cyrenai* habitauerunt tot omnino, quot in coloniam initio missi fuerant. Sub tertio autē *Batto*, qui felix est appellatus, cunctos *Gracos* ad navigandum in *Africam* cum *Cyrenais* habitatum induxit *Pythia*. Nam accersebant eos *Cyrenai* ad agri partitionem. Induxit autem hæc uerba respondens:

*Serior In Libyē quisquis pervenerit aliam,
Discernendi agri mox hunc affirmo pigebit.*
Cum ergo ingens multitudo *Cyrenam* se contulisset, finitimorum *Pœnorum* agros nastabat, atque inter se partiebantur. At illi eorumque rex nomine *Adicran*, agris exuri à *Cyrenais*, missis in *Aegyptum* quibusdam, sese dediderunt *Aprij* *Aegyptiorum* regi. Iste comparatum gradem *Aegyptiorum* exercitum, misit aduersus *Cyrenas*. *Cyrenai* instructa apud *Irasa*

sa locum & ad fontem Thestini acie, cum Aegyptiis conflixerunt, eosq; superauerunt, ut posse in expertos antea atq; contemptores Gracorum: adeoq; profligarūt, ut pauci ex eis in Aegyptum redirent. Qua de re Aegyptiū succensens Apriū, ab eo descinerunt. Iunius Batiū filius extitit Arcesilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo, in aliū Africa locum migrauerunt, ubi contracti urbem hanc cōdiderunt, qua ut tunc Barca nūc appellatur. Et inter condendū Pœnos sollicitabāt ad deficiēdum à Cyrenais. Arcesilaus tam suis defectoribus, quam eorum receptoribus bellum intulit, quem reformidātes Pœni, fugam ad orientales Pœnos intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus usq; insistit insequendo, dum ad Zenconem Africa perveniret, & Pœnis uideretur opportunus ad inuadendū. Itaq; congressi sē Pœni, adeo superauere Cyrenasos, ut ex illis septē millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaū egrotantem epoto medicamento frater suus Archus strāgulanit. Sed eum dolo uxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilaos accessit in regno Batius, pedibus non ualēs, sed claudus. Cyrenai ob acceptā calamitatē, Delphos miserunt, per quosdam interrogatum, quam rationem inuentis præclarissime habitarent. His Pythia respondēs, iussit ex Mantinea Arcadū adduce-

rei moderatorē. Itaq; petētib; Cyrenais, Mantinei dederunt quendam nomine *Demonacem*, virum inter populares probatissimum. Hic igitur uir Cyrenē profectus, ubi singula quaq; edoctus est, in tres tribus distribuens illos ita digessit, ut unam quidem partem faceret *Theraorum* atq; confinium, alteram autem *Peloponnesium* atq; *Cretensium*, tertiam uerò cunctorum insulanorum. Qui etiam huic *Batto* regi cum alia omnia quae superiores reges obtinuerant contulit, tum uerò peculiaria sana ac caeremonias in media ciuitate instituit: quae instituta sub hoc quidem *Batto* sincera permanserunt. Verum sub eius filio *Arcesilao* uehementer sunt perturbata, negante *Arcesilao* *Batti* illius claudi & *Pheretima* filio se laturū quae *Mantineus* *Demonax* constituisset, ac reposcente honores suorum maiorum, hinc seditione orta, eiectus profugit in *Samum*, mater eius in *Salaminem* *Cypri*. Obtinebat ea tempestate *Salaminis* imperiū *Euelthon*, qui *Delphus* dedicauit iheribulum spectaculo dignum, quod in thesauro *Corinthiorū* situm est. Ad hūc profecta *Pheretima* precabatur, ut se filiumq; *Cyrenen* cum exercitu reducerent. Ille omnia potius quam exercitū huic dabat. *Pheretima* id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse: sed melius facturū eum, si quod obsecraretur daret exercitum. Cumq; identidem ad omnia quae dabantur,

bantur. hoc diceret, eādem misit ad eam Euelshon dono fustum aureum, atq; colum penso circumdatam, dicentiq; quæ consueuerat uerba, Pheretima, inquit, talibus rebus donari feminas, non exercitu. Arcesilaus interea Samō agens, unūquenq; sollicitabat ad spem rei agraria: coactōq; ingenti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respondit: Ad quatuor Batlos ac totidem Arcesilaos octo hominum atates dat nobis Apollo Cyrene regnare, ulterius uos conari dehortatur. Tibi uerò suadet, ut ingressus in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem inueneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis, ne committas ut circumfluum introcas: alioqui peribis tu pariter & taurus optime opus faciens: Hac Arcesilao Pythia respondit. Iste sumptis ijs quos contraxerat, è Samo, redijt Cyrenen: recuperatoq; rerum statu, immemor oraculi factus, uocatis ad dicendam causam ijs, qui contra ipsum in partibus fuerāt, obiecit culpā fuga sua. At illorū alij exilio solum uerebant, alij ab eo comprehensi, in Cyprum ad necem mittebantur, quos Cnidij ad suam terram appulsos liberauerunt, ad Theramq; dimiserunt. Quosdam, qui in grandem quādam & priuatā Aglomachi turrim resugerāt, circumdata materia Arcesilaus igni cre-

mauit. Hoc perpetrato, agnoscens id esse oraculum, quò Pythia non sinebat eum inuentas in fornace amphoras excoquere, excessit ultro ex urbe Cyrene, eximiscens necem oraculo prædictam, & quòd Cyrenem existimaret esse circumfluam. Contulitq; se ad regem Barcaorum nomine Alazirim, cuius filius in matrimonio habebat cognatam suam. Et quidam tunc Barcaei, tum Cyrenæi exules cum in foro agentem animaduertissent, obtruncarunt, et insuper eius focerum Alazirim. Ita Arcesilaus, siue uolens, siue inuitus, oraculo non obsecutus, fatum suum impleuit. Mater eius Pherethima, dum filius suus mali sui sibi autor Barca agit, ipsa interea honoribus filij Cyrenæ fangebatur, ac munera obibat cum alia æm in senatu præsidendo. Vbi cognouit filium in urbe Barca opetisse mortem, fuga se proripuit in Aegyptum. Nam Arcesilaus fuerat de Cambyse Cyri benemeritus: quòd is extirpisset qui Cyrenem Cambyssi tradiderat, ac tributum instituerat. Hac in Aegyptum cum peruenisset, supplex Aryan-di assedit: hortansq; eum ad se ulciscendam, prætendens titulum, quòd ideo filius suus, quia cum Medis sentiret, interemptus esset. Erat hic Aryan-des Aegypti prætor à Cambyse constitutus, qui aliquanto post tempore cum amulari Darium uellet, ab eo est interfectus. Siquidem audiens atq; animaduertens Dario cordi esse

esse memoriã sui relinquere optre, quod à nullo alio regum factum esset, id sibi imitandum putavit, donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatissimo moneta percussit. Idem Aryandes Aegypti prator ex argento fecit. Et nunc quoq; extat purissimum argentum Aryandicum. Ea re cõperta, Darius insinulatum quasi rebellare vellet, morte affecit. Tunc tamen Aryandes hic misertus Pheretima, omnes ei copias Aegypti tradidit, pedestres simul & nauticas, præposito quidem pedestribus Amasi viro Maraphio, nauticis autẽ Badra generis Pasargadi. Sed priusquam copias mitteret, caduceatore Barca missõ percontabatur, quisnam percussor Arcesilai extirisset. Barca se omnes extirisse respõdent. multa enim se ab illo mala esse perpeßos. His auditis Aryandes ita exercitum unũ cum Pheretima mittit. Atq; hic quidem titulus inferendi belli extitit. Verum (ut mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Pœnos subigendos. Pœnorũ multa sunt & varia nationes, quarum panca regi obteperabant, pleraq; Darium contemnebant. Colunt autem Aegyptum uersus, ut hinc incipiamus, Pœnorum primi Adymachida, qui eisdem fere, quibus Aegyptij, moribus utuntur. Vestem gessant qualẽ et alij Pœni, uxores corpũ in utroq; crure armillam arcã. Eadem capitis totam alunt, quarum quaq; suos (quos capiti)

pedunculos pramordet, atq; ita abiicit. Hoc isti ex omnibus Pœnis soli faciliunt, soli q; uirgines nupturas regi exhibent, quæ illi placita fuerit, eam deuirginat. Pertingunt hi Adymachida ab Aegypto ad portum usq; nomine Plynium. His confines sunt Gygame, locum qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In huius loci medio est insula Platea, ubi urbem condidere Cyrenai. Atq; in continente est portus Menelai & Aziru, quam Cyrenai incolere. Et dehinc Silphiu incipit, ab insula Platea pertingens usq; ad fauces Syrtis. Apud hos idem penè ritus, qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbysta, qui supra Cyrenen incolentes, pertingunt ad mare. Nam maritima Cyrenai colunt. Idem non postremi, sed precipui Pœnoru sunt, qui quadrigis uehantur, studiosi in Cyrenarum moribus maxima ex parte imitandis. Horum sunt occasum uersus confines Aschisa, qui supra Barcā incolentes ad mare, pertingunt ad Euhesperidas. Circa mediam Aschisarum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingentes ad Tanchiram oppidum agri Barcaei, eisdem quibus & qui supra Cyrenen sunt, moribus utentes. Aschisarum quod ad occasum uergit, contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub æstatem relictis ad mare pecoribus, conscendunt ad locum Aegilem, decerpituri palmulas. Nam palma illie

& permulta sunt & spatiosa, & fructifera omnes. Ex quibus ubi palmulas prematuras decerpserunt, ad solem siccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas sorbillant. Uxores plures singuli è consuetudine habent, & cum his in propatulo cœunt, eodem penè quò Massageta modo, prius scipione prætento. Nasamonibus mos est, cum quis primum ducit uxorem, prima nocte ut sponsa singulos conuiuas obeat Veneris gratia, & ut quisq; cum ea cœcubuit, donum dei illi quod secum habet domo allatum. Iureiurando ac diuinatione tali utuntur per eos viros, qui iustissimi atq; optimi apud illos fuisse dicuntur, iurât illorum sepulcra tangentes. Diuinant ad suorū accedentes monumēta, & illi, ubi preces peregerunt, indormiunt. Vbi quodcunq; per quietem insomnium uiderūt, eo utuntur. Fidei danda consuetudo hæc est: De manu alterius uterque sumpto innicem poculo bibit. Quod si nihil humoris habuerint, sumptum è terra cinerem lingunt. Nasamonibus confines sunt Psylli, qui hunc in modum interciderunt: Austër eis omnia receptacula aquarum arcescerat. Erat autem omnis eorum regio, qua intra Syrtim est, aquarum inops, Ob id isti publico colloquio atque consilio expeditionem fecère aduersus austrum. Qua Poeni memorât refero. Hos, cū ad arenas uenissent, austër spirans illic obruit. Psylli extincti, eorum terram Nasamo-

nes obtinent. Super hos austrum uersus in loco
feris frequenti, Garamātes habitant, qui omnium
hominum commercium aspectumq; refugiunt, ni-
hil bellicæ armatura habentes, ac ne defendere
quidem sese audentes. Hi supra Nasamones in-
colunt. Circa maritima uerò occasum uersus, cō-
fines sunt Macæ, qui summam capitis uerticem
radunt, in medio capillos crescere sinentes, hinc
atq; hinc in orbem tondentes. In bellum pelles
subterraneorum struthionum ferunt pro tegu-
mento. Per eos flumen Cinyps è colle, qui no-
catur Gratiarum, fluens in mare influit. Hic
collis Gratiarum nemoribus frequens est, cum
cetera (cuius memini) Africa sit arboribus nu-
da, ducentorum ab ea ad mare stadiorum inter
capedinis. Horum Macarum finitimi sunt Gin-
danes, quorum uxores ferunt fimbrias pelliceas
singulae multas, ob hoc (ut memoratur) quòd ut
à quoq; uiro uenerè passa est fimbriam orat, et
ut quæ plurimas habet, ita præclarissima cense-
tur, tanquam à pluribus uiris adamata. Horum
Gindanorum oram in mare porrectam incolunt
Lotophagi, qui è solo loti fructu uictitāt, qui fru-
ctus est instar fructus lentisci, suauitate asimi-
lis fructui palmarū. Ex hoc fructu Lotophagi
uinum conficiunt. Lotophagis secundum mare
uicini sunt Machlyes, loti et ipsi uescentes, sed
minus quàm superiores. Pertingunt autem usq;
ad ingentem amnem, nomine Tritonem, qui in
grand

grandem paludem Tritonidem influit, in qua est insula, quæ dicitur Phla. Hæc insulam aiunt dici à Lacedæmonijs habitari debere. Atque autem hunc in modum, Iasonem posteaquâ sub Pelio Argo exadificavit, impositis in ea cum alijs solennibus hostijs, tum uerò tripode arce, circumfisse Peloponnesum animo Delphos eundi, eumq; cum teneret cursum circa Malcam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Asiam, & priusquam tellurem cerneret, in aspretis paludis Tritonidis astitisse, ciq; hesitanti de egressu apparuisse Tritonem, ac iussisse dari sibi tripodem, quod diceret ostensurum se illis exitum, atq; incolumes remissurum. Assentiente Iasone, ita demum Tritonem ostendisse, quæ ratione è brevibus enauigarent, & tripodem ab illis in templo positum esse, in eoq; tripode oraculum reddidisse, & ijs qui cum Iasone erant, omnem rationem indicasse. Fore enim, ut cum quis tripodem accepisset ex omnibus qui in Argo nauigarent, necessario centum Græcæ ciuitates accoleret paludem Tritonidem. Hæc cum audissent Pœni qui montem Gratiarum colunt, tripodem occultasse. Iuxta hos Machlyes habitant Auses, circum Paludem Tritonidem. Ita utriq; habitant, ut medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinatum gestant, Auses uerò anteriorem capitis partem. Horum uirgines anniuersario Minervæ festo

festo in honorem ipsius dea, indigne inter se bē-
 fariam diuisa praeliantur lapidibus fustibusq;
 dicentes se more patrum seruare ei, quam *Min-*
erua nominauimus: & qua uirgines ē mul-
 neribus decedunt, eas falsas uirgines appellant:
 sed priusquam à pugnando desistant, hoc fa-
 ciunt: Quae uirgo in pugnam optimam operam
 nauauit, eam semper communi consensu cate-
 ra uirgines exornant cū cetera armatura Gra-
 ca, tum crista Corinthia, & currui impositam
 circa paludem circumferunt. Quibus autem re-
 bus ornabantur olim uirgines antequam acco-
 lerent Graci, non habeo dicere. Arbitror or-
 nari sutas armis Aegyptijs, nam ab Aegy-
 pto affirmari & scutum & galeam ad Gra-
 ros esse tradita. *Minerua* aiunt *Neptuni* esse
 filiam, ac paludis *Tritonidis*, eamq; nescio quid
 à patre reprehensam, donasse se ipsam *Ioni*, &
Iouem sibi illam ascuisse filiam. Hac illi aiunt.
Iidem promiscue cum mulieribus non una ha-
 bitantes, sed pecudum more concumbunt. Vbi
 apud mulierem puer robustus est factus, apud
 quem uirū habitare sustinet (nam tertio quoq;
 mense uiri conueniunt) eius filius censetur. Isti
 maritimi *Pœnorū* pastoralium, qui *Nomades*
 dicuntur. Supra hos in mediterraneis *Africa*
 feris est frequens. Supra hanc partem effratam
 supercilium soli sabulosum est, porrectum à *The-*
bis Aegyptijs ad columnas *Herculis*. In hoc
 super

*supercilio ferme decem dierum itinere sunt grum-
 mē grandes salis, iucundi in collibus, & singu-
 lorum collium uertices è medio sale eiaculan-
 tur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa
 quam homines habitant ultimē, solitudinem
 uersus, & supra plagā feris inaccessam, à The-
 bis itinere dierum decem, primū Ammonij,
 habentes templum ad Thebani Iouis effigiem.
 Etenim Thebis quemadmodum à me memora-
 rum est aspectu arietino, Iouis simulacrum est.
 Apud hos est alia quoque aqua fontana, quæ
 sub matutinum quidem tepet, sub horam qua
 forum frequentissimum est, frigescit, sub meri-
 diem multo frigidior est. Eaq; hora hortos irri-
 gant. Declinato iam die remittitur frigus, do-
 nec sol occidit: tunc tepescit, magis ac calefcens
 ad mediam usque noctem, quo tempore feruens
 exaestuatur: præterita nocte media, ad auroram
 usq; refrigerat. Cognominatur autem fons ipse
 solis. Post Ammonios per supercilium sabuli,
 decem rursus dierum itinere est collis salis, &
 aqua illi Ammonia par, hominibus circum
 habitantibus, cui loco nomen est Aegila, ad
 quem locum Nasamones pergunt palmulus de-
 ceptum. Rursus decem dierum spatio ab Aegileis
 alius collis est salis, & aqua, & palmu-
 larum fructiferarū magna uis: quemadmodum
 apud alios incolentibus illic hominibus, quibus
 nomen est Garamantibus, natione sanè magna,
 qui inducta super salem humo, ita ferunt. Ab*

his ad *Zotophagos* brevissimum iter. A quibus triginta dierum spatium est ad eos, apud quos gignuntur boves prapostere pascentes. Ideo autem prapostere pascuntur, quod cornua inflexa anteriùs habent, et ob id cessant pascuntur. Nam offensantibus in terra cornibus, progrediendo pasci nequeunt, alioquin nihil differentes à ceteris bobus præter crassitudinem pellis atque duritiâ. Garamantes hi *Troglodytas* *Æthiopes* quadrigis venantur. Nam *Troglodyta* *Æthiopes*, omnium quos fando cognovimus, perniciosissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertisq; et alijs id genus reptilibus nescientes, lingua nulli alteri simili utentes, sed vespertilionum more stridentes. A Garamantibus decem quoque dierum itinere alius collis est salis, et aqua, accolentibus hominibus, quibus nomen est *Atlantibus*, solis omnium hominum, quos ipsi novimus, innominatis. Nam sales quidem apud eos vocantur *atlantes*, singulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrantur, ei que præterea omnia convitia ingerunt, quod torridus et ipsos et regionem perdat. Post eundem dierum iter, alius cumulus salis est, cum aqua, et hominibus accolentibus. Cui confinis est mons nomine *Atlas*, exilis, et undiq; teres: et (ut fertur) adeo celsus, ut eius cacumen nequeas cerni, quod à nubibus nunquam relinq

relinquatur, neque hyeme neque aestate. Co-
 lumnarum cœli illum esse indigenam aiunt. Ab
 hoc monte cognominantur hi homines, nam
 Atlantes uocantur: dicunturq; nec ulla ani-
 mante uesci, nec ulla somnia cernere. Ad hos
 usq; Atlantes possum recensere nomina eorum
 qui in supercilio Africa habitant, post hos
 nihil amplius. Porrigitur autem id supercilium
 ad columnas usque Herculeas, atque ulterius.
 Intra quod est metallum, id est, effusio salis, de-
 cem dierum itinere, & homines incolentes do-
 micilia sua facientes ex micis salis. Ibi enim
 iam tractus Africa uacans imbribus. Nam si
 plueret illic, non possent manere parietes salis.
 Supra hoc supercilium, austrum uersus ac me-
 diterranea Africa, deserta etiam plaga est.
 & sine aqua ferisq; sine pluuiis ac lignis, omni
 prorsus humore uacans. Ita ab Aegypto ad
 Tritonidem lacum, pastorum Afri sunt, carne
 uictantes ac lacte, nihil uaccinum gustantes,
 quia nec Aegyptii gustant suam, nec alentes qui-
 dem uaccam. Nec Cyrenææ femina ferire sibi
 fas putant, ob Isidem quæ est in Aegypto, cui
 etiam ieiunia et dies festos agunt studiose. At
 mulieres Barcaæ non modo gustu uaccina car-
 nis, sed etiam suilla abstinent. Atq; hæc quidē
 ita habent. Ad occasum uerò Tritonidis lacus
 iam nō sunt pascuales Pœnæ, neq; eisdem mori-
 bus uicentes, neque idem circa infantes. (quod
 pascual

*pascales solent) facitantes. Nam Pœnorū quī
 pastores sunt, an omnes, non queo pro certo
 dicere, sed pleriq; hoc faciunt. Vbi filij ipsorum
 quadrimi effecti sunt, uenas uerticis illorū lana
 succida inurunt, nonnulli uenas temporum eam
 uidelicet ob causam, ne ullo unquam tempore
 phlegma, id est, pituita defluēs ē capite, officiat,
 eaq; de re se aiunt esse optima ualeitudine. Et
 sunt reuera Pœni inter omnes quos nos nomi-
 mus homines saluberrimo corpore, incertū mihi
 an ob hanc causam, certe optima ualeitudine
 sunt. Quòd si pueris inurendis spasmus existat,
 inuenta est ab eis medicina. Urina enim hirci
 aspera eos liberant. Ea refero quæ ipsi Afri
 narrant. Apud pastoritios Afros talia sunt
 sacrificia: Vbi pro primitijs aurē pecudis preci-
 derunt, eam supra domū abijciunt: hoc aëlo, cer-
 uicem eius auertunt. Solis omniū decorum immo-
 lant Soli ☿ Luna, ☿ his quidē uniuersi Pœni
 sacrificant. At qui circa Tritonidem paludem
 incolunt, etiā Minerva Tritoniq; ac Neptuno,
 sed Minerva precipue. A quib⁹ Afri Graci
 uestem et agidas simulacrorum Minerva ma-
 tuati sunt, praterquā quòd apud Afros pellicea
 uestis est, et pendentes ex eius agidibus fimbria
 non sunt serpentes, sed ē loris facta. Cetera uerò
 omnia ad idem exemplar effecta sunt, nomine
 quoq; ipso resificante, uenisse ex Africa Pal-
 ladiorum stolam: Quippe Afra mulieres super
 uestem*

Hare, ut pote plusculo uino temulenti: nonnulla
 etiam tentare suauari. Hac Amyntas insuēs
 etsi iniquo ferebat animo, tamen prae meum Per-
 fici nominis quiescere. Verū eius filius Alexā-
 der cum adesset, atq; hac suspiceret, ut pote ado-
 lescens, & malorum inexperius, nequaquā am-
 plius tolerare posse. Itaque grauitè ferens, ad
 Amyntam inquit, Tu uerò pater cede aetati,
 abiq; hinc ad requiescendum, neq; indulgeas ni-
 miū potationi. Ego hic remanens, omnia hospi-
 tibus qua oportet exhibebo. Amyntas cum rei
 noua aliquid facturū animaduertēs, ad haec re-
 spondit: Fili, inquit, uerba tua hinc me summo-
 uentis penè intelligo. Ideo enim me dimittis,
 quòd aliquid noui agere in animo habes. Quare
 nolo te quicquam noui in hos uiros perpetrare,
 futurum in perniciē nostram, sed tolera spectans
 qua geruntur. Nam quod ad discessum meum
 pertinet, parebo: His responsis, Amyntas abiit.
 Et Alexander ad Persas: Vobis, inquit, ho-
 spites, cum his foeminis uel omnibus, si libet, fa-
 cilime licet concumbatis: sed cum qua earū con-
 cūbere libeat, indicate. Nunc enim fere tempus
 cubandi adueniat, & uos bene potos esse temu-
 lētosq; uideo. Proinde has foeminas, si uobis cor-
 di est, sinite ire ad se lauandum, quas cum lota
 fuerint, accipiat: Hac locutus Alexāder, ap-
 probantibus Persis, egressas foeminas in mulie-
 bre remisit oōclauit: ac totidem uiros lenes ma-

das habentes, muliebribus uestibus exornat: traditisq; pugionibus introducti, admonetiq; Persas, inquit: Vos uerò Persa, à nobis in conuiuium estis omni munificètia accepti: quippe quibus & qua habeamus, & qua inuenire potuimus, ea omnia representamus: & quod omnium maximum est, etiam nostras ipsorum matres & sorores liberaliter exhibemus: ut omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: uicq; regi qui nos misit, renuncietis, à Graeco quodam Macedonum principe nos & mensa & lecto bene acceptos esse: Hac locutus Alexander, singulos Macedonas quos fecimus esse aiebant, assidere iussit singulis Persis. Qui posteaquà à Persis attrectari cœpere, illos obtruncare: Et hac quidem morte affecti sunt Persa ipsi, pariter & eorū comitatus. Comitabantur enim eos & uehicula & familia, & omnis generis apparatus, quo cuncta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interiecto tēpore cum magna horum uirorū inter Persas inquisito fieret, Alexander illas prudēter occupauit, tum multa alijs pecunia, tum sorore sua nomine Gygaë Bubari data, uirò Persa, aut ex inquisitoribus interfectorum. Ita horum Persarū cades deprehensa, sed silentio suppressa est. Eſſe autē Gracos, qui hac fecere à Perdica progenitos, quemadmodū ipsi aiūt, & ega assentior in ijs, quæ postea dicā. Idem pro-

batur

batur: & ipse quidem Olympia certaminibus Græcorum præfuit, consensit. Nam cum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quod negarent barbarorum id esse certamen, sed Græcorum. At ubi palam fecit sese Argivum, Græcus esse iudicatus est. & stadium currens, proximus primo exitit. Et hæc quidem ita gesta sunt. Megabyzus autem Pæonias ducens, abiit in Hellespontum: & illo transmissso, peruenit Sardis. Cum interim Histias Milesius iam muris cingeret locum, quo à se petito donatus à Dario fuerat in precium servata ratis, qui locus est ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. Megabyzus cognito quod fiebat ab Histiao, cum primum venit Sardis, primum ducens Pæonias, ita est Darium allocutus: Rex, quidnam tu rei fecisti, dato loco ad urbem condendam in Thracia nunc Græco, eidemque solerti atque industrio, ubi affatim materia est ad naues adificandas, multumque remigum atque pecuniarum, multis etiam cum barbaris, tum Græcis incolentibus: qui nacti ducem, facient quicquid ille vel die vel nocte praeceperit? Nunc tu virum hunc ita fauentem inhiibe, ne domesticum bello afflicteris: Inhiibe autem mihi modo accersuum, quem cum acceperis da operam ne quando in Græciam revertatur. Hæc locutus Megabyzus, persacile Dario persuasit, tanquam probe prospiciens, quod esset euenturum. Darius

misso in Myrcinum nūcio, ad Histiaum hac in-
 quit: Histiae, rex Darius hac dicit. Mihi re-
 busq; meis melius consulentem quàm te, inuenio
 neminem, quod non verbis, sed factis compertum
 habeo, proinde cum res magnas agere destinem,
 praesto mihi sis, ut ea tibi aperiam. Hu verbis fi-
 de habita, Histiaus, & simul magnificiens cō-
 siliariū regis fieri, Sardis profectus est. Cui ad-
 uenienti Darius: Histiae, ego, inquit, ea de causa
 te accersui, quod posteaquam à Scythis redire
 maturavi, & tu ab oculis meis abfuissti, nullius
 rei desiderium tam me tenuit breui, quàm ut te
 in aspectum & colloquium meum uenires: cum
 scias omnium possessionum preciosissimam esse
 uirum amicū, solertem, bene sentientem: qua tibi
 ambo adesse, ego testimonio esse possum è rebus
 meis. Quare tibi ego, qui fecisti probeq; uenisti,
 hoc gratificandum putavi, ut omīssa Mileto,
 & recens condita in Thracia urbe, me sequa-
 ris Susa, eadē qua ego habitaturus, meūq; cō-
 uictor ac consiliarius futurus. Hac locutus Da-
 rius, unā secum Histiaum ducēs, Susa uersus iter
 intēdit, praefecto Sardibus Artapherne, fratre
 suo ex eodē patre. Item praefecto Otane ora
 maritima: cuius patrem Sisamnem, unum è re-
 gis iudicibus, quod iniuste ob pecuniā iudicas-
 set, rex Cambyses interemerat, interemptoq; de-
 tractum corium in lora cōcidit, quibus tribunal
 in quo ille sedēs indicarat intēdit: ibidemq; eius
 filium

filium Otanem sedere iudicem praecepit, atq; in memoria habere in quo tribunali iudicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali sedens, tunc Megabyxi successor exercitus, Byzantios ac Clalcedonios cepit. Cepit idem Antandrum qui est in terra Throade, cepit quoq; Lamponium. Sumpta etiam à Leobij classe, cepit Lemnum & Imbrū, à Pelasgis tunc quoq; utraq; habitam. Sed Lemnū quoniam praelio contenderant, & aliquandiu repugnauerant, mala perpeffi sunt: quorum qui superfuere, ijs praefectum Persa imposuere Lycaretum, Meandri eius, qui Samō regnavit, germanū. Hic Lycaretus cum Lemno praefectus, hac de causa mortem oppetūt, quod omnes in captiuitatem redigebat, atq; euertebat, alios insimulans desertores Scithica expeditionis, alios nexatores copiarū Darij à Scythiis reuerentiū. Hac iste in sua praefectura perpetrabat. Sed non diu in malis faciēdis delinuit: & coeperunt iterum è Naxo atq; Mileto calamitates Ionibus fieri. E Naxo quidē, quod inter insulas felicitate praestabat: è Mileto autem, quod ea iēpestare prope seipsam superata maxime florebat: eratq; Ionia praetextum, cum laborasset duabus superioribus etatibus morbo seditionis, donec eā seditionē Parij sedauerint, ex omnibus Graeci correctores à Milesijs deleti. Hunc autem in modū eos Parij correxere: Cum Miletum uenissent uiri inter Parios pra-

stantissimi, cernerentq; domos uehementer labefactatas, dixerunt uelle se regionē ipsorū peragrarē. Id facientes & omnem agrum Miliesium inustrantes, ut quenq; fundum animaduerebant bene cultum fructumq; emittentem, conscribebant domini nomen. Peragrata omni regione, cum paucos huiusmodi fundos comperissent, quā maturrimē ad urbem descenderunt. Coactōq; cōtinu decreuerunt urbem ab ijs esse incolendam, quorum fundos bene cultos inuenissent. Videri enim illos ita curaturos publicā, ut sua ipsorum curauissent. Ceteros Miliesios, qui prius seditiosi fuisset, iusserunt horum dicto audientes esse. Ita Miliesios Parj correxerunt. Ex his tunc urbibus hoc modo cœperunt Ionia mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes ē plebe in exilium missi, Miletum se contulerunt. Miletum autē procurabat Aristagoras Molpagora, idemq; gener ac consobrinus Histiai Lysagora, quem Darius Susis distinebat. Nam Histiaus Miletī erat tyrannus, & per id tempus Susis degebat, dum Naxj Miletū uenire. Iam pridē Histiai hospites, cum Miletum Naxj aduenire, obsecrarunt Aristagoram, ut aliquātulum copiarū ipsis prestaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, si per eum isti in patriam redirent fore ut Naxo imperaret: tamen pratendens Histiai hospitium, ita eos est allocutus: *Meca quidem nires ad tantum copia-*
runt

rum prabendū non suppetant, ne inuitis his quō
Naxū reuent, nos possum reducere: cum audiam
 octo millia scutatorum *Naxijs*, ac multum lon-
 garum nauis esse: tamen omne studium ad istud
 efficiendum adhibeo, hoc scilicet in animo ner-
 sans: Est mihi amicus *Artaphernes* *Hystaspis*
 filius, *Darij* regis frater, qui praesens est omnium
 in *Asia* maritimorū, multo exercitu praeitus
 ac multa classe. Hunc ergo utrum opinor factu-
 rum omnia ex animi nostri sententia. His au-
 ditis, *Naxij* instare *Aristagora*, ut rem quā
 optime posset, conficeret: utq; munera homini
 pollicerentur, dicere, & se exercitū sumptum
 suppeditaturos, ut ipsi pasciscerentur, magnam
 uidelicet spem habentes, cum ipsi in *Naxo* ap-
 paruissent. *Naxios* omnia quae inhererentur esse
 facturos, atq; adeo ceteros insularum. Nulla dū
 enim *Cycladam* insularum sub *Dario* erat. Pro-
 fectus *Sardis* *Aristagoras*, ait ad *Artapher-*
 nem, esse insulam *Naxum*, non spatiosam illam
 quidem, sed pulchram alioqui & bonam, *Io-*
niāq; uicinam, multis praeterea & pecunijs &
seruitijs praeitam. Proinde tu aduersus hāc re-
 gionem ducito exercitum, per causam illuc ex-
 les reducendi. Quod facienti tibi magna sunt
 penes me in expedito pecunia, praeter illas quae
 in exercitum erogabuntur. Has enim aequum est
 nos praebere, qui aduētus nostri autores sumus,
 & te insulas regi acquirere ipsam *Naxum*, &

qua ex hac pendent, Parum & Andrum, cæ-
 terasq; quæ Cyclades nominantur. Unde profe-
 ciscens, haud difficile innades Eubœam, insu-
 lam magnam ac beatam, nec inferiorem Cyp-
 ro, ac facilem sanè ad capiendum, centum omnino
 navibus ad has occupandas suffecturus. Huic re-
 spondens Ariaphernes, Tu verò, inquit, quæ
 sunt ex utilitate regia domus exponis, & probe
 ista suades omnia, præterquam de numero na-
 vium. Nam pro centum navibus, ducenta tibi
 inenunte statim vere in promptu erunt. Oportet
 tamen de his rebus auctoritatem quoq; regis ac-
 cedere. Hu auditis, Aristagoras laus Mileti
 rediit. Ariaphernes autè misso Susa ad Da-
 rium nuntio, per quem de rebus ab Aristagora
 dictis, cum certiore faceret, ubi ille rem appro-
 bavit, ducentas naves instruxit, tum Persarum,
 tum aliorum sociorū, magna sanè multitudine,
 prefecto eis duce Megabate, viro Persa, fami-
 lia Achamenidarum, suo ac Darij consangui-
 neo: qui (si vera sunt quæ post hoc tēpus gesta)
 filiam desponderat Pausania Lacedæmonio,
 Cleombroti filio. Græcia tyrannidem affectanti,
 Delecto itaq; duce Megabate, exercitū Ar-
 iaphernes ad Aristagoram misit è Miletō.
 Megabates Aristagora sumpto atq; Iudum
 exercitū cum Naxijs profectus est, per simulac-
 rationem cundi in Hellepontū. Atq; ubi Chinum
 peruenit, classem continuit apud Canasæ, ne
 illinc

illinc uento Aquilone trañceret in Naxū. Sed quoniam nō erat fatale Naxios ea classe deleri, hoc negotij contigit: Megabates in circumcundū nauium excubijs offendit nauem Myndiam à nemine custodiri. Quam rem indigne ferens, iussit satellites inuentum eius nauis principem, nomine Scylacem, uincire traiectam per ihalamiam, id est, per foramen per quod remus extat: ita ut caput extaret, corpus intus esset. Aristagoras à quodam factus certior, hospitē suum Myndum ē Megabate uinctū afflictiari, Persam adiit, hominem excusat, reposit, cum nihil exoraret, ipse accedens Scylacem soluit. Id ubi rescinit Megabates, grauiter admodum ferens, Aristagoram inuasit: cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cū istis negotijs? Nonne te misit Artaphernes, ut me sequereris, atq; eò nauigares, quocunq; ego iuberem? quid multa agis? His uerbis indignatus Megabates, ubi non adfuit, misit Naxum quosdam cum nauī, ad rem Naxijs qua impenderet exponendam Naxij, nō qui nihil minus quam hanc aduersus se classē uenturam expectabant, ubi id audierūt, omnia confectim ex agris in urbem comportare: Cy se tanquam obsidendi essent, instruere cibarijs, potu, murorum refectiōe. Et isti quidem tāquam instantē sibi bello, sese apparabant: illi uerò posteaquam ē Chio in Naxum traiecerunt, iam pramunitos aggressi sunt. Cōsumptiūq; quatuor

in obsidione mensibus, absumptaq; quam secum attulerant pecunia ab *Aristagora* maxima, cum plura desideraret obsidio, ubi mœnia *Naxijs* exulibus adificauerunt, in cōtionem reuerterunt male affecti. *Aristagoras* (quādo quod *Artapherni* receperat, prastare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare, praesertim *Megabate* insimulante, apud milites male affectos, prater ea ne regno *Mileti* fraudaretur) his de causis trepidus de defectione cōsultabas. Contigit enim ē *Susis* ab *Histiæo* venire quendam compuncto notis capite, quibus *Histiæus* *Aristagoram* cōmonefaciebat, ut ab rege deficeret. Id namq; volens *Histiæus* *Aristagora* indicare, quia alia ratione facere non poterat, utpote itineribus custoditis, fidelissimo ē seruis caput crasis, literasq; impressit, et hominem retinens, quoad capilli refutificarent: ubi illi renati sunt, raptissime dimisit *Miletum*, nihil aliud mandans, nisi ut cum *Militum* peruenisset, inberet *Aristagoram* craso suo capite inspicere: Ea autē stigmata significabāt (ut à me superius dictum est) defectionem. Hoc ideo *Histiæus* faciebat, quod magnā sibi iacturā ducebat se *Susis* distineri: etiā atq; etiā sperans fore, ut si ab *Aristagora* rebellaretur, ad mare proficisceretur. Sin *Milet* nil noni moliretur, nullam sibi viam amplius esse ad eā reuertendi intelligebat. Eam *Histiæus* quidē hac considerās,

continua

iunium miscbat. Aristagoras autem, cum ei
 hac omnia consentanea per idem tempus conti-
 gissent, retulit ad seditiosos, tã de sua sententia,
 quam de Histiaei mandatis. Cui cũ ceteri omnes
 assensissent, iubentes ut rebellaret, Hecataeus
 tamen λόγους, id est, sermonum autor, initio
 dissuadere bellum sumi aduersus regem Persa-
 rum, enumerans cunctas nationes quibus Da-
 rius imperaret, omnemq; illius potentiam. Sed
 cum hoc persuadere nõ posset, secundo loco sua-
 dere, ut classe mare occuparet, negans se uidere
 qua alia ratione id esset euenturum. Scire enim
 se Milesiorum vires esse imbecillas: si tamen pe-
 cunia è templo, quod est in Brächidis, tolleretur,
 quas Cræsus Lydus reposuisset, multum spei
 recipere mari potuendi, atq; ita pecuniam &
 ipsos habituros ad utendum, nec hostes spolia-
 turos. Erant autem hæ ingētes pecunia, quem-
 admodũ à me in primo libro demonstratum est.
 Verum ne hac quidem sententia obtinuit, sed
 illa, ut omnino rebellaretur: utq; unus eorum
 Myntem nauigaret ad exercitũ, qui è Naxo
 reuersus illic agebat, ut conaretur duces clas-
 siariorum comprehendere. Missus ad hoc ipsum
 Aristagoras, dolo cepit Oliaium Ibanolis My-
 lassensem, & Histiaum Tymnis Termenensem,
 & Coẽm Erxandri, quem Darius Myrleue
 donauerat, & Aristagoram Heraclidis Cy-
 maum, compluresq; alios. Ita ex professo Ari-
 stagoras

*Isagoras defecit, omnia in Darium cōmentus. Et primum quidem, verbo duntaxat tyrannidem immutans, statum Reipublica Milesi constituit, ut secum libenter Milesij rebellarent. Idem dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorum alios ejiciens, alios utiq; quos ceperat è nanibus ijs, qua aduersus Naxum unà ierant, ut ciuitatibus gratularetur, alium in alia urbe diuendens, ex qua quisq; illorum erat. Quorum Coem Mirylenai ut acceperant, sine mora productum lapidibus interemerūt: Cymai suum dimiserunt. Posteaquam & alij complures tyranni fuga solum uertere, passim per ciuitates tyrannorum abdicatio facta est. Tyrannis summotis, Aristagoras Milesius secundo loco insit in singulis ciuitatibus constitui singulos magistratus: moxq; ipse Lacedamonem triremi pro legato missus est. Opus enim erat magnam aliquam comparare societatem. Sparta regnum iam non tenebat Anaxandrides, Leonia filius, quia non superstes erat, sed eius obitu filius Cleomenes regnabat: non ille quidem propter uirtutis specimen, sed propter genus. Etenim Anaxandrides ducta in matrimonio sororis filia, qua etsi cordi erat, tamen ex ea liberos non suscipiebat. Id cum ita esset, Ephori his eum uerbis incusauerunt: Si tu tibi non prospicis, certe nobis hoc non est despiciendum, Euristhai genus labefieri. Tu quandoquidem uxorem habes qua
non*

non concipit, aliam ducito, gratissimam rem ex
 hoc Spartiatu facturum. Hu ille respondens, ne-
 gat se earum rerum alterutram esse facturum: sed
 hos non rectè consulere, qui ipsum horientur re-
 pudiatam, quam haberet, uxore innoxia, alteram
 ducere: eoq; se non esse paritum. Cui Ephori
 atq; optimates, consilio inter se habito reuole-
 runt: Quontam te cernimus amore coniugis
 quam habes implicium, facio quod dicimus,
 ac noli repugnare, ne quid de te Spartiate gra-
 uius consulant. Coniugem quam habes, ut re-
 pudies, non postulamus: quacunque ei præstas
 nunc, ea omnia præstato: alteram tamen ducito
 præter hanc uxorem, qua sit fecunda. Hac di-
 centibus assensus est Anaxandrides, duas de-
 hinc uxores habens. Binis adibus habitabat,
 haudquaquam Spartiatice faciens. Non longo
 interiecto tempore, uxor qua posterius ducta est,
 parit hunc Cleomenem, quem mater successorem
 regni Spartatarum nuncupabat. At uxor
 prior, qua hætenus sterilis fuerat, & ipsa con-
 cepit, hoc fato usa, qua cum re uera pregnant
 esset, domestici tamen posterioris uxoris id au-
 dientes, ac moleste ferentes, dicere, iactari hoc
 ab illa, animo subiiciendi sibi partum. Itaq; his
 indigne ferentibus, exacto tempore pariendi,
 Ephori increduli sæmina parturienti custodes
 assederunt: qua Doricam peperit, moxq; Leo-
 nidem, & post hunc gradatim Cleombrotum.

Sunt

Sunt qui dicant Cleombrotam atq; Leonidem
fuisse geminos. Qua Cleomenem peperit secun-
do loco in matrimonium ducta, Perinctade De-
marmeni filia, alterum filium amplius non ge-
mit. Et Cleomenes quidem non copos, ut ferunt,
sed inops mentis: Dorieus autem inter aequales
omnes primus erat: meritoq; putans se ob viri-
litatem regno potiturum: Hic ita opinione pre-
sumens, defuncto Anaxandrida, cum Laceda-
monij Cleomenem ex lege, quod maximus natus
esset, creassent, indigne tulit id, sibiq; à Cleo-
mene imperari. Igitur petita à Spartiatis ple-
be, coloniam dedit, neq; Delphico usus oracu-
lo, in quam terram ad urbem condendam ten-
deret, neq; quippiam consuetorū executus, adeo
rem indigne ferebat. In Africam navigas du-
cibus Therai ad Synipem delatus, locum com-
munis totius Africa pulcherrimum, iuxta flu-
men. Sed illinc tertio ciectus anno à Macis ex
Afris et Carthaginiensibus, in Peloponnesum
abijt. Vbi Antichares vir Cleonius ei consi-
lium dedit ex Laij oraculis, ut Heracleam in
Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem
esse Heraclidarum, ipso Heracle, id est, Hercule
conditore. Hoc ille audito, Delphos se contulit
ad oraculum consultandum, nunquid regione ad
quam mittebatur, potiturus esset. Pythia cum
potiturum respondit. Sumpta q; Dorieus classe,
quam ex in Africam duxerat, Italiam pra-
erach

geruebatur. Ea tempestate, ut ferūt, Sybari-
 ta cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant
 illaturi. Id metuentes Crotoniata, Doricū ad
 sibi opē ferret orauere. Hic precibus inductus,
 una cum illis aduersus Sybarin cōtendit, eamq;
 cepit. Hac Sybarita Doricū, & qui cum illo
 erant, fecisse aiunt. Crotoniata negant quēpiam
 se peregrinū in bello aduersus Sybaritas afci-
 misse, præter unum Calliū Heluū Iamideo-
 rum uaticiniū: & hunc à Tely Sybaritarū
 tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quod
 sacrificans de cundo aduersus Crotonem non H-
 taret: Hac isti aiunt: quarū rerū utriq; testi-
 monia hæc adferunt: Sybarita quidem fanum
 ac templum prope Crastin, lapidū maceriatū,
 quod Doricū capta urbe aiunt extruxisse Mi-
 nerua, cognomine Crastia. Et hoc ipsius Dorici
 necis uolunt esse maximum testimoniū, quod
 præter uaticinia agens interemptus est. Si enim
 nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset, nec
 transgressus esset. Erycinā regionem obtinuis-
 set, & obtentā possedisset, non ipse cum exer-
 citū absumptus esset. At Crotoniata multa mō-
 strant peculiariter donata Callia Heleo in agro
 Crotoniēsi, quæ etiam ad meam usq; memoriā
 prognati Callia colebant: Dorico autem et eius
 posteris nihil omnino fuisse donatum. Cui, si in
 bello Sybaritano fuisset Crotoniatis auxiliū,
 multo plura quàm Callis fuisse donanda. Hac

pro se utriq; eorum testimonia referunt: quorum utris accedere ut quisq; manu, his accedat, licet. Navigarunt autē cum Dorico et alij duces, colonia Spartiatarum deducenda, Theſſalus, et Parabates & Celeas, & Euryleon, qui cum omni classe Siciliam tenuerūt, superati à Phœnicibus atq; Aegestanis, in pralio occubuerūt, uno tantum ex hac aduersa pugna superſtite Eurylonte. Qui collectis eorum reliquijs occupauit Minoam Selinufiorum coloniam, Selinufiosq; liberauit monarchia Pythagora. Hunc cum ſuſtuliffent, ipſe tyrannidem Selinuntis inuaſit. Sed breui monarchus, id eſt, unicuique princeps exiit. Nam Selinufij imperiū in eū factū, cum ad Ionis forenſis aram confuſiſſet, obituncarunt. Dorico & uita & mortis cōmunis fuit Philippus Butacides, uir Crotoniata: qui deſpōſa ſibi filia Telys Sybarita, Crotone profugerat, abnegatoq; matrimonio trāſmiſit Cyrenem. Ex hac diſcedens, ſeſtatus eſt familiarem triremem, ac familiarium uirorū ſumptum, quod eſſet olympionices, id eſt, uictor certaminis ad Olympia, & omnium illinc Græcorum ſpecioſiſſimus. Ob quam corporis ſpeciem ab Aegestanis ea qua nemo alius reportauit. Nam ſepultura eius heroico monumēto extructo, Aegestani hoſtias offerunt. Hunc in modum Dorici uita functus eſt. Qui ſi in animum induxiſſet ſibi ferendam eſſe Cleomenis regnū, & in
Sparta

Sparta permansisset, regno fuisset Lacedæmo-
 niarum positus. Neq; enim diu Cleomenes im-
 perauit, ac sine liberis decessit, una duntaxat
 relicta filia, nomine Gergo. Cleomenes igitur im-
 perium tenente, Spartam uenit Aristagoras
 Mileti tyrannus, Cleomenemq; allocuturus con-
 uenit, habens (ut Lacedæmonij aiunt) aream
 tabellam, in qua totius terre ambitus erat
 incisus, cunctumq; mare, atq; omnia flumina.
 Huius in colloquium abi uenit, ita ad eum in-
 quis: Sedium mentem, Cleomenes qui hac adue-
 nerim, ne mireris. Non enim ab re hoc fit. Pro-
 lem Ioniam pro libera seruam esse, cum nobis
 ipsis dedec' dolorq; maximus est, si uerè uobis,
 & eo maior, quo magis ceteros in Græcia an-
 tecessitis. Proinde nunc per deos Græcos eripite
 Iones a seruis nec cōsanguineos nescitis, quod fa-
 cile est ad præstandū, nā neq; barbari sunt uiri
 strenui, & nos in summum rei bellicæ per uirtu-
 tem euasistis, & genus pugnandi eorum huius-
 cemodi est: Breuis arcus, ac breuia spicula, lon-
 gasque in capribus cristas, unde faciles ca-
 piuntur, gerentes in pugnam eunt. Ad hæc
 tantum bonorum est his, qui eam incolunt con-
 tinentem, quantum nō est cæteris uniuersis, sum-
 mæ auri (ut ab hoc incipiamus) tum argenti, tum
 æris, tum uicta nescitis, tam timentorū, tum man-
 cipiorū: quibus nos si potiri libuerit, potiemini.
 Sunt quoq; inter se confines, ut ego differā. His

Ionibus cōfines sunt Lydi, qui terram incolunt
 eum aliarum rerum, tum nerò argenti feracissi-
 mam. Hæc autem dicebat, ostendens ex ambitu
 terra in tabella quam attulerat descripto. Ly-
 dis nerò, dicebat Aristagoras, cōfines sunt hi
 Phryges auro tam uersus, pecorū copia & ter-
 ra habundantia, omnium, quos ego noui, longe bea-
 tissimi. Phrygibus cōfines sunt Cappadoces,
 quos nos Syros appellamus. His cōfines sunt
 Cilices, huius maris accola, ubi hæc Cyprus insu-
 la est sita, qui tributum annuum regi pendunt
 quingenta talenta. His Cilicibus cōfines sunt ij
 Armenij, & ipsi re pecuaria abundantes. Ar-
 meniorum hanc regionem cōtingunt Maticeni,
 quorū terra Cissia hæc cōfinis est. In qua iuxta
 fluminem hunc Chaaffem sita sunt hæc Susa, ubi
 rex magnus domicilium habet, atq; hic pecu-
 niarū thesauri sunt. Hanc uos urbem si animose
 ceperitis, iam cum Ione de diuinis licet certetis.
 Neq; nerò opera pretium est, nos suscipere pra-
 lia pro terra neq; multa neq; ita feraci, & pro
 exiguis finibus aduersus Messenios neq; illos con-
 sortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil
 est neq; auri neq; argenti, quarum rerum cupi-
 ditate quis inducitur ad mortē periclitandum.
 Ergo cum offeratur occasio totius Asiae facile
 potiunda, aliud quippiam preoptabitis? Hæc
 Aristagoras dicebat. Cui respondens Cleome-
 nes: Misesie, inquit, hospes, in triduum sibi differo
 responde

respondere. Tunc quidem hætenus processum est. Vbi uerò dies responsioni præstituta affuit, & ad locum de quo conuenerant, uentum est, interrogauit Aristagorâ Cleomenes, quot dierum ab Ionio mari ad regē sit iter. Aristagoras alioqui solers, & ualde illū antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui cum nō deberet rem, ut se habebat, illi aperire, molēs spariatas in Asiam educere, dixit trium mensium necesse iter. Cleomenes interpellata huius quam ordiri instituerat oratione de itineris spatio, inquit: Hospes Milese, abscede è Sparta ante solem occidentem. Nihil enim rationis dicis, cum istud facile non sit Lacedæmonijs, qui uis eos tri mestri itinere abducere à mari: Hac locutus Cleomenes, domum abiit. Aristagoras sumpto olea ramo, ad domū Cleomenis se cōtulit, eamq; ingressus iubeat præ abundus, ad se audiendū mitti illius filiam. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, unica proles, eaq; oëlo aut nonem annos nata. Cleomene iubente eum dicere qua uellet, filiola enim gratia nolle prohibere. Tunc Aristagoras incepit polliceri illi undecim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adiiciendo cōperuenit, ut quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella: Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Cōsilio puella delectatus Cleomenes, in aliud conclauē abiit: & Aristagoras

goras è Sparta prorsus abfcessit, non facta ei
 amplius potestate indicandi itineris, quod erat
 usq; ad regem: ea nãq; itineris ratio ita habet:
 Vbiq; sunt regij stathmĩ, id est, mansiones, ac di-
 uersoria pulcherrima. Iter omne per loca culta
 atq; tutum, id nunquam intermissum per Zy-
 diam & Phrygiam uiginti mansionum, hoc est
 uicenorum castrorum est, parasanga nonaginta
 quatuor et dimidiatus. E^t Phrygia excipit flu-
 uius Halys, cui immanens porta, quas transire
 omnino necesse, atq; ita fluium transmittere,
 & praesidium quod supra illum est. Transgresso
 in Cappadociam, & eam permettenti usq; ad
 fines Cilices, duodeciginta stathmĩ sunt, pera-
 sanga centum quatuor. In horum montibus po-
 sitas duplices portas ac totidem praesidia per-
 transis. Hac tibi transgresso, & per Ciliciã iter
 facienti, tres stathmĩ sunt, parasange quindecim
 ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Arme-
 nia determinat flumẽ quod nauibus transitur,
 nomine Euphrates. In Armenia stathmĩ sunt
 diuersiorum quindecim, parasange quinquaginta
 sex & dimidiatus, in quibus & praesi-
 dium est. Eam fluij, qui nauibus transcuntur,
 quatuor influunt, quos transmittere prorsus ne-
 cessarium est. Primus Tigris, secũdus dehinc ac
 tertius eiusdem nominis, et sã non idem fluius,
 nec ex eodem fluens loco. Nam horũ quos enu-
 meravi, primus Tigris ex Armenijs fluit, aliter

ex Mantienis. Quartus fluvius nominatur
 Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos ac
 sexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia
 in terram Mantienam tendenti stathmō sunt
 quatuor, unde in regionem Cissiam transcunt
 sunt undecim stathmō, parasanga uerō quadra-
 ginta duo & dimidiatae, ad fluvium Choaspem,
 & cum non nisi navibus transmittendū. Supra
 quē urbs Susa est sita. Omnes autē hi stathmō,
 sunt centum undecim. Tot diversoria stathmo-
 rum sunt ascendenti Sardibus Susa. Quod si
 iter regium recte metiamur parasangis, & pa-
 rasanga valet quantum triginta stadia, ut va-
 let, sunt ē Sardib⁹ ad regiā, quae dicitur Azem-
 nonia, tredecim millia stadiorum & quingēta:
 cum sint parasanga quadringenti quinquagin-
 ta. Itaq; peragrans singulis diebus cētena &
 quinquagena stadia, consumuntur solidi nona-
 ginta dies. Hunc in modū ab Aristagora Mi-
 lesio apud Cleomenē Lacedaemoniū dicēte triū
 mensium iter esse, recte dicebatur. Quod si quis
 exploratius ista inquiret, hoc quoq; ego indica-
 bo. Nam iter ab Epheso ad Sardis, hac ratio-
 ne decet computari. A^t Greco mari ad Susa
 (hac enim urbs Memnonis vocatur) dico esse
 tredecim millia stadiorum et quadraginta. Ex
 Epheso ad Sardis, quingenta & quadraginta
 stadia, atq; ita tribus omnino diebus produci-
 tur iter trimestre. Digressus ē Sparta Aristar-

goras Athenas contendit, tyrannum liberatas hoc modo: postquā Hipparchū Pisistrati filiū, Hippiaq; tyranni fratrem, qui in somnis visionē eladi sua evidentissimam uidisset, interfecere Aristogiton & Harmodius, prisco genere Gephyrai: post hac nihilominus Athenienses, imò magis, quàm prius, tyrānidem quadriennio pertulerunt. Visio autem insomniū Hipparchi hac erat: Pridie panathenaeorū uidebatur Hipparchus cernere uirum assistentē sibi, procerū atq; speciosum, hos uersus per anigma dicentem:

Intoleranda leo tolera tolerās animo ego.

Nemo uiris pœnas iniustis iure rependet.

Ubi dies illaxit, confestim præ se ferebat, referre hac uelle ad somniorum coniectores: sed mox spreta uisione misit pompam, ubi mortē oppetiit. Gephyrai, è quibus erant percussores Hipparchi, ut ipsi aiunt, fuere à principio ex Erethria oriundi. Verū ut ego interrogando conperio, fuere Phœnices, ex his, qui cum Cadmo in terram qua nunc uocatur Boœtia uenere, atq; eam incolere, sortiti Tanagricū tractum. Unde Cadmeis primum per Arginas exactis, iterū per Boœtios hi Gephyrai expulsi, Athenas diuenerunt. Ab Atheniensibus recepti sub conditionibus sunt, ut ciues inter eos essent, multis nec memoratu dignis, quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo aduenerūt, quorum Gephyrai fuere, dum hanc regionem

regionem incolunt, cum alias multas doctrinas in Græciam introduxere, tum uerò literas, quæ apud Græcos, ut mihi uideretur, antea non fuerant. Et prima quidem illæ existerunt, è quibus omnes Phœnices utuntur. Progressu deinde temporis, una cum sono mutauerunt modulum pristinam. Et cum ea tempestate in plerisque circa locis eorum accola Iones essent, qui literas à Phœnicibus discendo acceperant, eas illi cum suis pauculis collocantes, in usu habuerunt, et in utendo confecti sunt, ut ratio ferebat, uocari Phœnices, quia essent à Phœnicibus in Græciam illata. Priscæq; consuetudine biblos appellant pelles, quòd aliquando penuria librorum, hoc est, sirporum, pellibus caprinis ouillisq; utebantur. Adhuc quoq; ad meam usque memoriam multi barbarorum talibus in pellibus scribunt. Quin ipse uidi apud Thebas Bæotias in Asmenij Apollinis templo, literas Cadmeas in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte consimiles Ionicis. Quorum tripodum unus habet hoc epigramma:

Obtulit Amphitryon me gentis Theleboorum.

Hæc fuisse circa ætate Laj, qui fuit filius Labdaci, nepos Polyderi, pronepos Cadmi. Alior tripus hexametro carmine ait:

Scaus in assuetis pagilum certamine uictor,
Dæ tibi sacrauit speciosum munus Apollo.

Secus hic Hippocoontis filius fuit, qui tripodē
dedicauit, nisi alius fuit, idem quod hic nomen
habens, circa matrem Oedipodis Laio geniti.
Tertius tripod, & is hexametro carmine ait:

Laodamas ipsum tripodem sua in urbe mo-
narchus,

Hoc insigne dec' tibi magne dicant Apollo.
Sub hoc Laodamante Etroclis filio, qui monar-
chus fuit, id est, solus principatu est potius, eiecli
sunt Cadmei ab Argijs, & se ad Bacheleas
contulerunt. Gephyrai autē postea in suspicio-
nem Bæotiorū cum uenissent, Athenas cōmi-
grarunt: ubi sunt ab eis tēpla extructa seorsum
a cæteris cum alia quadā, cum Cereris Achæ,
& templū, & orgia. Quod fuerit uisum Hip-
parchi in somnis, & unde fuerunt oriundi Ge-
phyræi, ex quibus fuere percussores Hippa-
rchi, à me cōmemoratū est. Vnde oportet ad eū
redire sermonē, quem à principio institueram,
qua ratione sint Athenienses liberati tyrānis.
Hippia tyrannidē obtinente, & infenso eis pro-
pter eadem Hipparchi, Alcmaonida, qui gene-
re sunt Athenienses, profugi patria propter
Pisistratidas, quoniam ipsis una cū cæteris exu-
libus res de redeundo tentata, omni opo frustra
sa fuit, conatiq; Athenas renouēdo liberare,
uehementer deciderant. Zipsydrium super Pæo-
niam communierunt. Dehinc omnia aduersus
Pisistratidas cōminiscendo, mercede conduxe-
runt

vunt ab Amphictyonibus templum Delphis
 adificandum, id quod est, tunc autem non erat.
 Enimvero cum bene nūmati essent, ac viri spe-
 ctati iam inde a suis maioribus, extruxerunt
 templum exēplari pulchrum, ac cate a omnia.
 Nam cum ex lapide Porino conuentū esset ut
 illud facerēt, tamē anteriora eius Pario lapide
 effecerunt. Vt igitur Atheniēses aiunt, hi viri
 Delphis sedentes Psychiā pecunia persuaferūt,
 ut & quoties viri Spartiata uenirent, siue pri-
 uato, siue publico agmīni petentes oraculū, pro-
 poneret ipsis liberare Athenas. Lacedæmonij
 autem postquā sibi idem semper diceretur, mi-
 tunc Anchimolium Asteris inter populares
 eximium, cum exercitu ad expellendos Athe-
 nis Pisistratidas, tamen si hospites suos, & in pri-
 mis amicos. Antiquiora enim duxerunt quæ
 ad deum, quam quæ ad homines pertinet. Hos
 itaq; mari nauibus miserūt, cum quibus An-
 chimolius ad Phalerū appulsus copias eduxit.
 Ad præfiscētes Pisistratida; auxilia Thessalia
 euocauerunt. Societatē enim cū Thessalis effe-
 cerant. Quibus rogantibus, communi decreto
 Thessali miserunt mille equites cum suo rege
 Cineæ, uiro Coriaco. Hos socios ubi habuere Pi-
 sistratida, hoc excogitauere: Planitiem Phale-
 rorum detergūt, eumq; locū equitabilē reddūt,
 atq; illac equitatū in castra hostium immittūt.
 Equitatus in Lacedæmonios irruens, cū alios

multos, tum uerò *Anchimoliū* interemit. Cate-
ros qui superfuere, ad naues repulit: Hunc in
modum primus *Lacedamoniorū* exercitus ab-
scēssit. Extat in *Alopechia* Attica buxū *An-*
chimoliū, iuxta *Herculis* tēplum, quod est in *Cy-*
nosargi. Post hac *Lacedemoniū* maiores capias
contra *Athenas* miserūt, non mari, sed terra,
præfēto illis duce *Cleomene*, *Anarādrida* fi-
lio: cū quibus oram *Atticam* innadētibz con-
gressus primū *Thessalonū* equitatus, nō diu post
in fugam uersus est, fuis supra quadraginta ē
suis. Qui superfuere, quā quisq; potuit, rēcta in
Thessaliā rediere. *Cleomenes* ad urbē pergens,
una cum ijs *Atheniēsi*bus, qui liberi esse cupie-
bant, obsedit *Tyrānos* intra murū *Pelasgicum*
redactos. Neq; tamē omnino *Pisistratidas* eio-
cere *Lacedemoniū*, quippe qui de faciēda obsi-
dione non cogitauerant, & *Pisistratida* cibo
potuq; bene instructi erant. Itaq; cum aliquot
dies *Lacedemoniū* tyrannos obsedissent, spān-
tam abiere. Hic tamen casus qui alijs infan-
stus, idem alijs faustus extitit. Nam filij *Pis-*
stratidarum, qui clam extra regionem seponer-
bantur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes
eorum res perturbata sunt, & pro redimen-
dis filijs ad uoluntatem *Atheniensium* tran-
segerunt, ut quinque dies ex *Attica* excede-
rent. Maxq; in *Sigeum*, quod est supra *Scamā-*
drum, cōcesserunt, cū sex & triginta annos re-
gnassent.

gnassent, oriundi è Pylo atq; à Nelo, ex eisdem
 pragnati, ex quibus ij qui fuere cum Codro ac
 Melanthe, qui prius aduentitij, tamen Athe-
 niensium reges euasere. Eaq; de re Hippocrates
 Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati fi-
 lij Nestoris, idem nomen filio suo imposuit: Hoc
 Athenienses modo tyrannis liberati sunt. Qui
 recepta libertate, quacunq; aut fecere, aut passi
 sunt memoratu digna, antequam Ionia desce-
 rit à Dario, & Aristagoras Milesius Athe-
 nas oratū auxilia uenerit, hac prius edisseram:
 Athena cum magna fuissent antea, tunc
 sament tyrannis liberata, exitere maiores. In
 quibus duo uiri praeponlebant. Clisthenes uir
 Alcmaonides, qui (ut fama fert) Pythiam per-
 suaserat, & Isagoras Tisandri, illustri quidem
 familia, sed quam uetusta non quæo affirmare:
 eius tamen cognati Ioui Cario immolant. Hi ui-
 ri per factiones de potentatu contendebant. Cli-
 sthenes cum uinceretur, populum amplectendo
 ex quatuor tribubus mox decem effecit, cognomi-
 nibus Iouis filiorū, Peleontis & Aegiroris &
 Argadei & Hopletis, in alia cōmutatis, qua
 ipse inuenit, aliorum heroum indigenarū, præ-
 ter quam Aiæis, quem etsi hospitem, tamen
 adiecit, ut pote finitimū ac socium. Qua in re ui-
 detur mihi Clisthenes hic auum suum mater-
 num Clisthenem Sicyonis tyrannū fuisse imita-
 tus. Ille enim, quia cum Argijs bellū gessisset,

summa

summonit e Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atq; Argij tantopere celebrantur. Neq; hoc modo summonit, sed etiam optavit monumentum Adraſti calamitoſi, quod erat in ipſo Sicyoniorum foro, quia faciat Argius, exterminare. Ideoq; Delphos adiit ad oraculum conſulendum, nunquid Adraſtrum eijceret. Cum Pythia reſpōdens, inquit: Adraſtum quidem Sicyonum regem eſſe, ipſum uerò lapidatorē. Id non concedente ſibi deo, Clifthenes reuerſus excogitabat quo pacto Adraſtus ipſe demigraret. Quod ubi excogitaſſe ſibi uiſus eſt, miſit ad Boeotias Thebas nunciatū, uelle ſe afferre Sicyonē Menalippum Aſtaci filium. Eumq; tribuentibus Thebanis, in urbē intulit, atq; ei fanum in ipſa curia designatum exadificauit munitiſſimo iam loco, in quem intulit Menalippū. Quod factum deberet eſtimari inimiciſſimū Adraſto, quod & Meceſtē fratrem eius, & Tydenū generum Menalippus interfeciſſet. Clifthenes ubi fanum extruxit, hoſtias & dies feſto Menalippo dedit ab Adraſto creptos, quibus illum Sicyonij magno cum honore proſequi conſueuerant. Etenim regio Polybi fuerat, qui cum ſine liberis decederet, imperium Adraſto legauit nepoti ſuo ex filia. Eū Sicyonij cum alijs honoribus proſequēbātur, tum uerò tragicis choris, ita ut non Dionyſum, ſed Adraſtum uenerarentur. Clifthe-

nes choros quidem Libero, ceteras uero care-
 monias Menalippo dicauit: Hac ille in Adra-
 stum egit. Tribus autem Dorienſium, ne forent
 eadem Sicyonijs quæ Argijs, alia nomina cō-
 mutauit: ex quibus Sicyonias plurimum ridicu-
 los reddidit. Quippe suis & asini uelima co-
 gnomina pro pristinis imposuit, præterquā tri-
 bui suæ, cui à suo ipsius imperio nomen indidit,
 id est, ab Archæ. Itaq; hi tribules Archelai
 uocabantur. Cæterorum alij Hyata, id est, sua-
 les, alij Oneata, id est, asinales, alij Chæreatæ, id
 est, porcales. His tribuum nominibus Sicyonijs
 & Clisthene imperante, & eo defuncto, ad se-
 xaginta annos usi sunt, quæ postea inter se re-
 putantes in alia transtulerunt. Hyllæas, Pam-
 phylos, Dyamanates: quarta tribui quæ adie-
 cerūt, imposito cognomine Regiales ab Re-
 giali Adraſti filio: Hac Sicyonijs Clisthenes
 & ipse (ut mihi uidetur) præconiēptu Ionum,
 ne forent eadē ipsis & Ionibus tribus, Clisthe-
 nem sibi cognominē imitatus est. Cum enim po-
 pulus Atheniēſis fuisset antea exagitatus, po-
 stea quàm omnium auctoritatem ad suam unius
 redegit: tum tribuum nomina censuit immutam-
 da, & plures ex paucioribus faciendas, decem
 pro quatuor, & totidem Phylarchos, id est, tri-
 bunos à tribuū præfectura. Ita populo in tribus
 distributa atq; cōposuo, erat multo superior his
 qui erant cōtraria factionis. Superatus in par-
 tibus

tibus *Isagoras*, hoc in uicē excogitauit, ut *Cleomenē Lacedaemonium* aduocaret, iam inde ob-
 sidione *Pisistratidarum* sibi hospitē factum qui
 tamen culpabatur, quod ad uxorem *Isagora*
 uētitaret. is misso primum *Athenas* caducca-
 tore *Clisthenem* eiecit, & cum eo alios complu-
 res atheniēses, quos piaculi insimulabat, uideli-
 cet admonitu *Isagora* hac dicens. Nam *Isa-*
goras atq; amici eius non erant affines cadis,
 cuius insimulabatur *Alcmaonida* & qui erāt
 enagees: ita nominabantur qui *Atheniensium*
 piaculo obstricti erant: *Cylon* quidam *Athe-*
niensis uir *Olympionices*, affectata tyrannidis
 cōpertus est. Simulato nanq; equaliū sodaliū
 arcem occupare conatus. Id cum efficere nō po-
 tuisset, affedit simulacro dei supplex ipse ac socij.
 Hos illinc summouerunt quidem magistratus
Naucratorū, qui tunc *Athenas* incolebāt, da-
 ta fide, puniēdi eos citra mortem. Sed culpa ho-
 rū mox interfectōrū fuit penes *Alcmaonidas*.
 Hac ante *Pisistrati* atq; gesta sunt. Vbi *Cleo-*
menes per nuncium eiecit *Clisthenem* atq; pia-
 culares, quamuis *Clisthenes* ipse profugisset, ni-
 hilo secius *Athenas* uenit, non magna cū ma-
 nu, atq; illinc septingentas familias militares
Atheniensij, tanquam piaculo cōtaminatas,
 relegauit, quas ei suggerebat *Isagoras*. Hoc aēlo
 conabatur secūdo loco senatū dissoluere, & ma-
 gistratus trecētis *Isagora* miliūibus mātare. Ve-

rum reluctate senatu atq; obtemperare nolente,
 Cleomenes Isagorasq; cū sua factionis homini-
 bus arcem occuparūt. Quos ceteri Athenien-
 ses cum senatu sentiētes, biduo obsederūt. Tercio
 die quicūq; Lacedamonij ibi erāt, accepta fide,
 regione discesserunt, rato effeēlo quod Cleomeni
 dictum est. Nam ei ad occupandā arcem ascen-
 dēti, & ad dei penetrale cōsulendi gratia eūti,
 exurgens è sella sacerdos, antequam ille ualuas
 referret, Lacedamonie, inquit, hospes, rursus re-
 deas, ne'ue templum introēas. Non enim Dori-
 bus hic introire fas est. Cui Cleomenes: Ego, in-
 quit, mulier, Dore nō sum, sed Achæus. Itaq;
 admonitu nti nolens, atque in conatu pergens,
 tunc quoq; iterum à proposito cum Lacedamo-
 nijs decidit. Ceteros ad necem uinxere Athe-
 nienses; & in ijs Timesitheum fratrem eius,
 cuius manualia opera atq; strenuitatem in pri-
 mis referre habeo. Atq; hi quidem in uincula
 coniecti, mortem oppetiere. Athenienses autem
 post hæc renocatis cum Clisthene septingentis
 militū familijs; quos Cleomenes exagitaucrāt,
 Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis
 societate. Intelligebant enim sibi cum Cleomene
 atq; Lacedamonijs esse bellandum. Vt Sardis
 uenere nunciij, mandataq; exposuere, perconta-
 tus est eos artaphernes Hytaspis filius, Sar-
 dium prator, quinam homines essent Athe-
 nienses: & ubi terrarum incolentes, qui socij
 Persæ

Perfarum fieri orarent. Vbi id ex nuncijs au-
dinit, ita eis ingenuè respondit: Si regi Dario
terram darent & aquam, se contracturum cum
eis societatem: sin minus, illos abscedere prae-
cepit. Nunciij in se collocui, quòd societatem face-
re cuperent, daturos se esse dixerunt. Quo nomi-
ne ubi reuersi sunt domum, vehementer accusa-
si sunt. Cleomenes intelligens ab Atheniensib-
us se & uerbis & factis ladi, ex omni Pelo-
ponneso copias coegit, distimulans quem ad fi-
nd, cum haberet in animo, tum populū Athe-
niensem ulcisci, tum Isagoram constituere ty-
rannū, qui una cum eo ex arce decesserat. Con-
parato exercitu ingenui, ipse Eleusina inuasit,
& ex composito Boeotij Oenoem occupauit:
& Hysies ultimos Attica populos, & ab al-
tera parte Chalcidenses ora Attica laxa popu-
labatur. Athenienses etsi ancipiti bello distri-
cti, Boeotiorū & Chalcidensium ultione dilata,
arma contra Peloponnēses in Euleusine agen-
tes, serui. Dumq; ambo exercitus cōferturi prae-
lium essent, Corinthij primū omnium secum re-
putantes iniuste a se agi, auerterunt, se, atq; ob-
scefferunt. Secundum hos idem fecit Demara-
rus Aristonis filius, qui & ipse erat rex Sparta-
tarū, & è Lacedamone copias contraxerat,
nec à Cleomene superiori tēpore dissenserat. Ob
quam regū dissensionem lex apud Spartā lata
est, nō licere utriq; regi cū exercitu prodire. Nā

primo

prius prodibant, & his sciunctis, alterum quoq;
 è Tyndaribus relinqui. Quin & isti antehac
 ab eis euocati, exercitum ambo comitabantur.
 Tunc caeteri socij qui erant in Eleusine, cernen-
 tes non conuenire inter reges, & Corinthios
 aciem deseruisse, & ipsi dilapsi abierunt. Quar-
 to nunc Dores in Atticam profecti sunt, bis ad
 bellandū ingressi, bis ob Atheniensium multi-
 tudinis commodum: Primo, quia Megaram co-
 loniam deduxerant, qua expeditio recte no-
 cetur sub Codro Atheniensium rege. Iterum ac
 tertio, dū ad expellendos Pisistratidas ex Spar-
 ta uentum est. Quarto, dum Cleomenes Pclo-
 ponnenses ducens, Eleusinē inuasit, Ita quarto
 tūc Dores aduersus Athenas expeditionē sum-
 pserunt. Dilapso igitur indecore hoc exercitu,
 ibi Athenienses nolentes ultū ire iniurias, pri-
 mam expeditionem fecerunt aduersus Chal-
 cidēses, quibus Bæotij ad Euripum iere suppe-
 rias. His conspectis, Athenienses putarunt sibi
 cum eis prius quàm cum Chalcidensibus pugna
 conferendam. Itaq; congressi cum illis, egregie
 superant, permultisq; eorum casis, septingentos
 capiunt. Eodem die transgressi Euboiam, cum
 Chalcidensibus conflixer: quibus etiam uictis,
 quatuor millia colonarum in prædijs equitum
 reliquerunt. Equites autem apud Chalcidenses
 uocabantur locupletes. Horum quoscunq; cepe-
 rant, unā cum Bæotiorum captiuis uinctos in
 carce

carcerem coniecerunt, quos aliquanto post, binis mulctatos mnis soluerunt, eorumq; quibus alligati fuerant, uincula in arce suspendebant, qua ad meam usq; memoriā extabant, pendentia è muris, à Medo ambustis, è regione cœnaculi ad occasum spectantis. Decimam quoq; redemptionis consecrarunt, facta area quadriga, qua ad sinistram manum intrantium statim in propylæa arcis stabat, cum hac inscriptione:

*Atica perdomitis acri sub Marte iuuentus
Bœotum populis Chalcidicâq; manu,*

Damna rependerūt uinclis. Et carcere ceco,

Quorū ha de decima stās tibi Pallas equæ.

Et Athenienses quidam augecebāt. inris autem equabilitatem esse rem bonam, non ex uno tantum, sed undiq; datur intelligi. Siquidem Athenienses quandin tyrannis subiecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præstantiores erant. Liberati uero tyrannis, multo omnium primò extiterē. Unde liquet, eos dum tyrānis parebant, de industria peccasse, tanquam domino laborantes: at libertate parta, sibi ipsi quisq; rem gerere properabas: Athenienses ita agebant. Thebani autem post hæc ulciscendi illos cupidi, sciscitatum ad deum miserunt. Quibus respondens Pythia, negabat per sese eos posse illos ulcisci, iubebatq; ut ad fame celebritatem referentes rogarent sibi proximos. Rencus qui
miser

missi ad oraculum erāt, ac responsum exponen-
 sibus, Thebani illud nihili facientes, quod refe-
 rebatur ut rogarent proximos, dicebant: Num-
 quid non proxime nos incolunt Tanagrai Coro-
 maiq; Thesspienses, qui nostri assidue commi-
 stionēs, alacri atq; concordem parios animo
 bella nobiscum tolerant? Quid hos rogari opor-
 tet? unquid potius hoc non habendum pro ora-
 culo? Hæc illis variacinantibus, quidam re au-
 dita, inquit: Ego quid sibi velit oraculum, ni-
 deor mihi intelligere. Asopi dua filia fuisse
 traduntur, Thebe. Argina, quæ quondam
 sorores sunt, opinor deum respondere nobis, ut
 Arginetas rogemus, qui vicem nostrā ulciscen-
 tur. Thebani, quoniam nulla quam hæc visa est
 dicti potior, sententia, protinus misere ad Ar-
 ginetas orandos auxilia, tanquam proximos ex
 dei oraculo. Illi petentibus his auxilia, dixerunt se
 mittere cum eis Acacidæ Sociantæ Acaci-
 darū freti Thebani, cum laceßissent Athenien-
 ses, accepta offensione aduersa pugna iterū au-
 xilia viroꝝ remissis Acacidis orauerūt. Quo-
 rum prece moti Argineta, sum magnitudine opō
 inflati, sum pristina inimicitia, quæ gessere cum
 Atheniensibus memores, bellum illis haud in-
 ductum insulerūt. Nam cum Athenienses Bæo-
 tijs incumberent, ipsi longis navibus in Atti-
 cam traicētes, cum alios multos populos in
 cætera ora maritima, tum Phalacū diripuerūt.

magnam ex hac re calamitatem Atheniensibus
 afferentes. Inimicitia autem, quam Aegineta
 aduersus Athenienses habebat, ex hoc
 initio exitit: Epidaurij, cum sua ipsis terra ni-
 hil redderet, de hac calamitate Delphicum
 consulere oraculum. Quibus Pythia iussit, ut
 Damia & Auxesia simulacra erigerent, &
 postquam crexissent, melius secum actum iri.
 Sciscitantibusq; Epidaurijs, utrum ex are fa-
 cerent illa, an ex lapide, respondit se è neutro
 fieri sinere, sed è ligno oleagino, olea tamen,
 non oleastri. Rogabat igitur Epidaurij Athe-
 nienses, sibi permitteret oleam incidere, qui sci-
 licet oleas illas sacrificatissimas esse existi-
 ment. Fertur etiam nusquam gentium nisi Athe-
 nis, illa tempestate oleas fuisse. Athenienses se
 nerò dixerunt concessuros, hac duntaxat lege, si
 quotannis illi sacra Minerva urbana & Ere-
 chtheo afferrent. Accepta conditione Epidau-
 rij qua rogabant impetraverunt, & simulacra
 ex his oleis fabricata statuerunt: terraq; sua
 fructum eis ferente, quod conuenerat, Athe-
 niensibus persoluebant. Eo tempore atq; superio-
 ri, Aegineta Epidaurijs parebat tum in alijs,
 tum nerò in litibus, quas Aegineta inter se vel
 actores, vel rei illuc se conferentes agebant. Ve-
 rum ex eo tempore fabricatis navibus, nullo cō-
 silio usi, ab Epidaurijs descinerunt. Factiq; ho-
 stes, ac mari potiti, cum alias elades inferebant, tū
 simul

simulacra Damia & Auxesia surripuerunt:
eaq; asportata, in regionis suae mediterraneo lo-
co statuerunt, cui nomen est Oea, niginti ferme
procul ab urbe stadijs. Hoc in loco illis erectis,
supplicabant sacrificijs atq; iocabundis choris
mulierum, denis uiris utriq; demonum assigna-
tis, qui choris praessent. Nam chori neminem
nirum nuncupabāt, sed indigenas feminas: qua
ceremonia apud ipsos quoque Epidaurios fue-
rant. Surreptis statuis, Epidaurij quod fuerant
pacti Atheniensibus, non soluebant, cuius rei
cum à nuntijs Atheniensium admonerentur,
reddere rationem cur iniurij non essent: Se enim
quandiu apud se statuas habuissent, quod con-
uentum erat exoluisse, eisdem iam uindictas non
debere exolueri, sed Aeginetas, qui illas ha-
berent, à quibus id exigi, inebant. Ad eas re-
petendas Aeginā Athenienses misere. Ae-
ginete negare quicquā negotij esse cum Athe-
niensibus. Post repetitā simulacra, Atheniēse
aiunt irremē missam publice cum cinibus qui-
busdam: qui Aeginam cū uenerunt, simulacra,
tanquā è suis lignis facta, conatas esse suis sedi-
bis emoliri ut asportarēt. Cumq; eo pacto penē
nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse.
Sed dum trahunt, tonitruū, et cum tonitruo ter-
ramotum extitisse: eaq; de re illos remiges, qui
trahebant simulacra, ab his in amentia esse com-
uersos: & hoc morbo sese itaquam hostes mutuo

evictasse, donec unus ex omnibus relictus est,
 qui ad Phalerūse recepit. Athenienses ita rem-
 gestā esse memorāt. Argineta negant illos uni-
 cum navi venisse. Facile enim se unam navim,
 atq; adeo cōplustulas, etiamsi sibi nulla fuissent
 naues, fuisse propulsaturos: sed cum cōplaribus
 in ipsorum terram invasisse, se uerò cessisse, nec
 pugna navali contendere voluisse: qui tamē pla-
 nam facere nequeūt, an quia impares se esse ad
 pugnandum agnoscentes, cesserint: an volentes
 permiserint illos facere quod fecerunt. Athe-
 nenses quoq; , quoniā nulli propugnatores ob-
 starent, egressos ē navibus ad simulacra se con-
 vertisse: & cum ea ē suis vestigijs amoliri nequi-
 rent, ita circumdati vestibus trahere conatos,
 donec illic ambo simulacra contrahantur, fece-
 re rem apud me fide carentem, alicui aliorū
 credibilem. Atque enim illa procubuisse sibi in
 genua, atque ex eo tempore semper genua nō a
 permansisse: Et hac quidem Athenienses fu-
 cisse. Et uerò, quod audirei sibi bellū ab Athe-
 nensibus illatū iri, praparassee. Argios, ut sibi
 adversus Athenienses in Arginā descenden-
 tes adessent auxilio: Eosq; cum laxassent hostē
 in trajiciendo ex Epidaurō in Insulam, Athe-
 nenses, qui nihil prescissent, a navibus disclusos
 itruisse: & interea tonitruum ipsis terramotūq;
 extitisse. Hac ab Argis Arginetaq; cōmemo-
 rantur. Athenienses quoq; cōficiunt, unā gnavina
 ē suis

è suis incolumem in Atticam reuertisse, quæ ta-
 men Argj aiunt superstitem fuisse ex Attico
 exercitu, quæ ipsi profligassent. Eandem Athe-
 nienses demonio incolantem nihilo secius perijisse
 referunt, hunc in modum: Cum Athenas se ve-
 cepisset, clademq; renuntiasset, uxores eorum qui
 aduersus Aeginam profecti fuerant, indigne
 ferentes unum ex omnibus esse reducem, circum-
 fusas hominem prehensisse, ac fibulis vestimen-
 torum pupugisse, perdecantes singulas, ubi suas
 uiresceret, atque hoc modo hunc fuisse confectam.
 Idq; factum mulierum, uisum esse Atheniensibus
 ipsa clade tristius. In quas cum alia ratio
 animaduertere non possent, uestem illarum in
 eadem mutauerunt. Nam antea Doridem no-
 stem gerebant Attica femina, similitam Co-
 rinthia. Itaq; mutauerunt in lineam, ne fibulis
 uirerentur, quâquam uenra si ratione utamur;
 non Ias olim uestis fuit, sed Caira, quoniâ omnis
 prisca uestis feminarû Græcarum eadem erat
 quæ nûc, quam Doridem appellamus. Præterea
 Argj & Aegineta idem adhuc fastitant,
 apud quorum uirosque mos est fibulas faciendo
 se sculptas quam tunc mensura consueuerat: quas
 præcipue femina eorum templis deorum conse-
 crare solent, neq; aliud quicquâ Atticum illic
 offerre, ne uicem quidem, sed ex ollis gætilibus
 in posteram ibidem potare. Eoq; contentio
 processit. Argia atq; Aegineta mulieres cum

Attica, ut ad meā usq; etatem fibulas gesta-
verint, quā anteā grandiores. Odiorum prin-
cipium Aeginetiarum in Athenienses hoc,
quemadmodum cōmemoratum est, exitiū. Cuius
rei circa statuas gesta, memoriam retinentes
Aeginetae, libenter Thebanorum rogatu auxi-
lium tulere Boeotijs: Qui cum maritima Atti-
ca uassarent, Atheniensesq; aduersus Aegi-
nam expeditionem intrent, aduenit ē Delphis
oraculum, ut ab Aeginetijs ladendis triginta
annos abstinerent, tricesimo anno cum sanum
Aeaco dicassent, bellum cum Aeginetis in-
choarent, ad notum eis re successura. Sin bellum
continuo inferrent, fore ut inter ea multa detri-
menta acciperent & inferrent, sed ad extre-
mū illos subigerent. Hoc oraculum ad se Athe-
nenses allatum ubi audire, eatenus ei obtem-
perandum censuerunt, ut Aeaco sanum dica-
rent, quod nunc in foro extructum uisitur: sed
triginta annis non esse abstinentum, quod uide-
licet audissent esse fatale, multa se passuros in-
digna ab Aeginetis, si bello abstinerent. Hic
tamen ad uleiscendum se parantibus, Laceda-
monium factum exitiis impedimento. Siquidem
Lacedemonij, audito cōmento Alcmaonidarū
erga Pythiam, & quā egisset Pythia in ipsos
atq; Pisiſtratiſas duplicem se iacturam fecisse
animaduertebant: quod & suos hospites in pa-
triā eiecissent, & nulla sibi ex hoc facto gratia
ab

ab Atheniensibus haberetur. Præterea oraculis urgebatur, denuntiatis multa ipsis et indigna ex Atheniensibus futura, quorum antehac securi fuissent, præsertim ex eo, quod à Cleomene Spartam reversa didicerās. Et enim Cleomenes potitus est ex arce Atheniensium oraculis, quæ à Pisistratidis prius possessa, cū expellerentur, relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonij ubi per Cleomenem accepere, et animadvertebant Athenienses augescentes, nec ad ipsos obtemperandam ullomoda esse animatos: præterea genus Atticum quod sub tyrannis fuisset infirmum, et ad parendum promptum, nunc paria libertate ipsis par existeret. Hac omnia considerantes, accersierunt Hippia Pisistrati à Sigeo Hellespani, quæ Pisistratida confugerant. Postquam Hippia accersitus adfuit, accitis etiam aliorum faciorum unius, ita Spartiata apud eos verba fecere: Agnoscimus vini socij nos haud rectè egisse, qui clementis oraculis inducti, viros qui erant nostri in primis hospites, quiq; in animum inducebās præbere nobis Atbenas obnoxias, è patria eiecimus. Et cum hac fecerimus, tamen ingratam populo urbem tradidimus: qui posteaquam per nos liberatus, despectis nos pariter ac regem nostrum per dedecus detrimentumq; eieciti inflatusq; superbe, famam auget: præcipue quidem, Bæotios suos finitimos atq; Chalcidenses didicisse qui ipsi sunt: sed fore

fortassis, ut alius quis si peccaverit, idem disceat. Quare, quoniam in illis agendis peccavimus, nunc demum operamur, ut illuc una nobiscum euntes supplicium de illis sumamus. Hac enim de causa Hippium et nos e sua quosque urbe accersimus, ut publico consensu et communi exercitu reducentes hanc Athenas, reddamus ei quae abstulimus: Hac Spartiata. Quae cum alij socij non probarent, cumque silentium agerent. Corinthius Sositres ita locutus est: Eo tempore caelum sub terra, ac terra superior caelo erit, hominesque domicilium in mari habebunt, quò tempore nos Lacedaemonij rebus publicis eversis, tyrannides in urbes introducere conabimini: nihil est in rebus humanis neque iniustius, neque magis mortiferum. Quod si bonum vobis videatur civitates subesse tyrannidi, ipsi vobis principes tyrannum consilium: atque ita, ut alijs continuatis, operam donec. Nunc ipsi tyrannorum experies, et ne id in Sparta contingat vehementissimè canentes, hoc in socios studetis efficere, qui si essetis ut nos sumus experti, meliorem, quam nunc facitis, de hac re diceretis sententiam. Nam ista res apud Corinthios civitatis perturbatio fuit, cum esset apud eos paucorum regimen, et hi qui Bacchiada vocantur, urbem incederent, ultro citroque inter eos matrimonia contraherentur. Horum uno nomine Amphioni nata est filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiad

chiadarū ducere volebat, duxit Eetion Eche-
cratis, ē Petra quidem tribus, sed oriundus à La-
pūba ac Canide. Qui cum neq; ex hac muliere,
neq; ex alia tolleret liberos, missus est Delphos,
ad cōsulendum de prole. Eum introiūntem fla-
gim Pythia his versibus compellat:

Eetion te nemo (licet sis tantus) honorat.

Concepitum paries saxum graue Labda, mo-
narchos

Qui eades in ciuit, emendabisq; Corinthum.
Hec oraculum quod Eetioni redditum est, cō-
dem tendebat quò alterum antea Bacchiadis
redditum, haud prius intellectum, quàm hoc
renuntiatum est in hac uerba:

Concipit in Petris aquila enixura leonem

Robustū, saxum, genua et qui multa resoluet.

Hec bene nūc animis uersate Corinthia ples,

Qui colitis pulchrā Pallē, aliaq; Corinthū.

Id oraculum cum ad eam dictū fuisset inde pre-
hensum, simul atq; ex hoc Eetionis patuit, eodē
utrunq; pertinere, silētio suppressere, animo su-
munt. Eetionis filium extinguendi. Et ut pri-
mam mulier enixa est, misit eū suo numero de-
cem uires ad tribum, in qua habitabat Eetion;
qui puerum extinguerent. Isti postquam ad Pe-
tram peruenire, et ad Eetionis atrium accessi-
re, puerum petunt. Labda eū uenissent ignara,
paternēq; benivolentia causa uenisse eos rata,
affert filium. Et in unius porū manum porrigit.

Erat

Erat autem inter niam constitutum, ut qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum allideret. Verum diuina quadam fortuna, puer enim cui à Labda traditus erat, arripit. Quam rem illi consideranti miseratio subiit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, et ille tertio, atq; ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit, ac nemine interimere volente, rursus matris est redditus. Illi egressi, atq; ante ianuam stantes, alius aliū incusabant, castigabantq;: sed primū praeipue, qui ex cōsento non fecisset, donec interiecto tēporis spatio placitū est, ut rursus introgressi, omnes fierent participes cadis. Sed necesse erat ex Etionis stirpe germinari Corintho pernitiē. Nā Labda stans pro foribus, hac omnia exaudiebat. Eoq; metuens, ne illi immutata voluntate acceptū rursus puerū interimeret, asportauit, et in mensura frumentaria occultuit, qui locus visus est minime inuestigabilis, cū sciret illos, si redirent ad inuestigandum puerū, omnia scrutaturos, ut et contigit. Nam introgressis et scrutantibus, ubi non apparuit, visum est eis abeundū, atq; ijs à quib⁹ missi essent dicendum, se cuncta quae illi mandassent perpetrasse, atq; ita reuersi dixerūt. Post hac Etionis filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod deuiderat in Cypsela, id est, mensura frumentaria. Vbi in uirilium adoleuit aetatem, consulenti oraculū Delphis

phis, anceps est redditū, quo fretus, Corinthum
aggressus occupavit. Oraculum autē hoc erat:

Vir locuples nostras hic qui desēdit ad ades

Cypselus Eetides, clara rex esto. Corinthi

Ipse, & cognati, sed nulli deinde nepotes.

Et oraculum quidem hoc erat. Cypselus nerō ty-
rannide positus, talis exiit, ut Corinthiorum
multos infecutus sit, multos pecunia, longe plu-
rimos anima priuaverit. Cui cum triginta re-
gnasset annos, bene uita defuncto successit in ty-
rannidem filius Periander, qui inter initia mi-
nis agebat quā pater, sed ubi per nuntios cō-
suetudinem habuit cum Thrasibulo, Mileti ty-
ranno, multo magis quā pater cruentus effe-
ctus est. Misso enim pracone, Thrasibulum in-
terrogavit, qua ratione ipse rebus tutius consti-
tutis, civitatem pulcherrime gubernaret. Thra-
sybulus, eō qui à Periandro missus erat, extra
oppidum educto, ingressus est rus quoddam sa-
rum: & unā cum nuntio segetē interambulans,
seiscitabatur hominem de suo aduentu ē Corin-
tho, detruncans atq; abijciens, ut quanq; uide-
bat spicam inter alias extantem, donec segetem
formosissimam atq; densissimā hunc in modum
corripit, pradiūq; illud pernegatus, nullo verbo
reddito praconem remisit. Reversus Corinthum
praco, anido praeceptionis audiendae Periandro,
negavit sibi quippiā respondisse Thrasibulum,
mirari quod se ad nixum nescium Periander
misisset

misisset, et sua ipsius destruentem, exponitque
 qua ex Thrasybulo vidisset: Periander id quod
 à Thrasybulo actum erat intelligens, atque inter-
 pretans sibi ab illo praeceptum, ut eminentissi-
 mos quosque popularium interimeret, tunc vero
 omnem in ciues sauitiam exercuit, interficiendo
 ac persequendo, consummans id quod à Cypselo
 fuerat omissum: adeo quidem, ut uno die uniuersas
 mulieres Corinthias exuerit, propter Melis-
 sam uxorem suam. Nam cum ad Thespyros, qui
 sunt ad flumen Acherontem, misissent nuntios,
 sciscitatum mortuorum oraculum de hospitibus de-
 posito, Melissa apparet negauit se indicaturam
 aut dicturam, ubinam depositum esset colloca-
 tum, quoniam ipsa algeret, quia nuda esset. Nihil
 enim sibi prodesse nescit cum quibus sepulta fuisset,
 utpote non concrematas. Cuius rei, quod ne-
 ra loqueretur, testimonio foret, quod Periander
 in frigidum furnum panes ingessisset. Hac Pe-
 riandro renuntiata, ob illud argumentum fidem
 fecere, quod ipse cum Melissa quamuis defuncta
 coierat. Itaque statim post eum nuncium per pra-
 econem edixit, ut omnes Corinthia mulieres ad Ro-
 nonis templum prodirent. Et tamquam ad diem
 festum, quam ornatissime poterant cum essent mu-
 lieres ista, dispositis etiam satellitibus, eas omnes
 sine discrimine exiit, ingenuas pariter. Et an-
 cillus, atque eas vestes ad foveam comportatas
 Melissam precando cremauit. Hac ubi fecit, ex-

nuntios

uentios iterū eisdem misit, tunc ei *Melissaidon*
 lum, hoc est, inanis imago, exposuit, ubinam de-
 positum hospitii collocasset. Huiusmodi est ty-
 rannis, *Lacedamonij*, nobis & talium operum.
 Eoq; nos *Corinthios* cum magna admiratio ce-
 pit, simul atq; uidimus nos accersisse *Hippiam*,
 tum uerò maior nūc dum ista dicitis. Propterea
 deos *Gracorum* inuocantes testamur apud nos, ne
 uelitis tyrānides in ciuitatibus cōstitnere, quas
 nō exinguitis, sed excitatis prater aq̄ritatem,
 dum *Hyp̄p̄iam* reducit, in quo scitote *Corin-*
thios nobis non assensuros: Hac *Soficles* *Corin-*
thiorum legatus. Quem excipiens *Hyp̄p̄ias*, eof-
 dem quos ille deos inuocādo dixit, cum ceteros,
 tum præcipue *Corinthios* desideraturos *Pisistrat-*
idas, dum uenissint dies quibus expiare se ab
Atheniensibus nequirent. *Haecleus* respondit
Hippias, quoniam oracula illa ipse præ ceteris
 nota haberet. Ceteri socij, qui antea silentium
 tenuerunt, audito *Soficle*, liberius pro se quisq;
 in uocem erumpentes, accedere sensētia *Corin-*
thiorum, obtestariq; *Lacedamonios*, ne quid
 agerent noui aduersus *Gracam* ciuitatem. Ha
 ab ea re cessatum est. *Hippias* illinc profectus,
 offerente sibi *Amynia* *Macedone* *Anthe-*
monem, & *Thessalis* *Iolcon*, neutrum accipere
 noluit, sed rursus ad *Sigeum* concessit, quod ar-
 mis *Pisistratus* à *Mitylenais* eripuerat. Eoq;
 capto, tyrannum ibi cōstituit *Aggesistratum*
 filium

filium nothum ex muliere Argia, qui tamen,
 qua à Pisistrato acceperat, non tenuit sine pra-
 lio. Nam dum inter Mitylenæos ac Atheniē-
 ses pugnatum est, hos ex oppido Achilleo, illos
 è Sigeo prodeuntes, hos repetētes regionem, illos
 resellentes hac ratione, quòd dicerent nihilo ma-
 gis iuris esse Aeolibus in agrū Iliensem, quàm
 sibi ac cæteris Græcis, qui Menelao in rapta
 Helenes operam nauassent. His assidue bellan-
 tibus, cum alia in prælijs gesta sunt, tum illud,
 quòd Alcæus posita in pralio, quod collatis si-
 gnis gorbatur, uincens Atheniensibus,
 ipse quidem fuga se mandans euasit: sed armis
 eius potius sunt Athenienses, quæ apud tem-
 plum Minervæ in Sigeo suspenderrunt. Hanc
 rem Alcæus carmini mandans, in Mitylenem
 reposuit, indicans Menalippo sodali suam cala-
 mitatem. Mitylenæos tamen atq; Athenienses
 reduxit in gratiam Periander Cypseli, qui de-
 lectus arbiter, ita eos reconcilians, ut utriq; ea
 colerent quæ haberēt. Atq; hoc modo Sigenum
 factum est Atheniēsum, Hippias posteaquam
 Lacedæmone in Asiam abiit, cuncta agitabat
 insinulando Athenienses apud Artaphernē,
 atq; omnem operā dando, ut Athena in illum
 ac Darij uenirent potestatem. Quæ agitantem
 Hippiam cū accepissent Athenienses, mittunt
 Sardis nuntios, ad dissuadendum Persis fidem
 habere ex alibus Atheniensibus. Sed Artaphernes

phernes inbere, Athenienses (si salui esse vel-
 let) rursus Hippam deciperent. Athenienses
 eam conditionem recusare, et malle professi esse
 Persarum hostes. Dum ita apud Persas insinu-
 lantur, atque ita animati sunt Athenienses eam
 conditionem recusare, hoc interim tempore Mi-
 lesius Aristagoras à Cleomene Lacedamonio
 relictus è Sparta, Athenas venit. Nam ea ci-
 uitas inter ceteras prepollebat. Ad quã ciui-
 tatem ubi venit Aristagoras, eadem qua in
 Sparta commemorauit de commodis qua essent in
 Asia, deque Persico bello, quod neque scutum neque
 lanceam in usu haberent, facilesque essent ad ca-
 piendum: Hæc illè referens, et quoque addebat,
 Milesios esse Atheniensium colonos, quos aquum
 esset ab eis liberari qui multum pollerent. De-
 niq; nihil non pollicebatur, omnibus precibus
 obsecrans quod tantopere cupiebat, donec eos
 induxit. Facilius enim ei visum est multos deci-
 pere quam unum. Qui si Cleomenem solum fal-
 lere non potuit, id tamen in triginta millibus
 Atheniensium effecit. Itaque Athenienses per-
 suasi, decreuere viginti naues onibus auxilio
 mittendas, Melanthio illis prefecto, viro inter
 populares omni in re spectato. Hæc classis ini-
 tium malorum extitit Græcis pariter et barba-
 ris. Ante cuius egressum Aristagoras reuelatus
 Milesium, excogitauit consiliū, quod in nullam
 donū uilitatē erat reduciturum, quanquā ne-

K. ille

ille quidē hac ratione faciebat, sed ut regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendā in Phrygiam ad Pæones, qui à flumine Strymonē erant in captivitātē abducti à Megabyzo, locum atq; nīcū per sese incolentes: Ad quos ut pervenit nunciū, ita uerba fecit: Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyrānus, ad ostendendam vobis (si obtemperare velitis) salutem. Nunc enim cūcta Ionia ab rege defecit, eademq; vobis præstat facultatē salutis parādā ad patriam nostrā: per nos quidē usq; ad mare, deinceps vobis iam cura erit. His auditis, Pæones magnam sane voluptatē acceperunt: sumptiq; liberis atq; uxoribus, ad mare fuga se proripuerūt: nōnullis eorum præ metu illinc remeantibus. Vbi ad mare pervenere, illinc in Chium transmiserunt. Quò postquā applicuere, eorū negligia insecutus adfuit ingens equitatus Persarum: Et quia eos assequi nō potuit, misit in Chium ad illos, ut eōdem redirent. Cuius oratione repudiata, à Chijs sunt in Lesbum transportati, mox à Lesbjs in Doriscum, unde terrestri itinere se in Paoniam receperunt. Post hac ad Aristagorā Athenienses viginti cū navibus venire, ducētes una quinque triremes Erethriorum: qui non Atheniensium gratia cōmilitium præstabant, sed debitam ipsis Milesijs gratiam reddebant. Nam Milesij aliquando pro Erethrijs in bello Chalcidensi præstiterāt,

cum

eum Samij contra Erechrios atq; Milesios Chal-
 cidesibus opē tulissent. Aristagoras ubi isti at-
 que alij socij adfuere, expeditionē fecit aduersus
 Sardia, non tamen ipse proficiscens, sed Milesiū
 remanens, præfēctis alijs ducibus Milesiorū fra-
 tre suo Charopino, caeterorū ciuiū Hermophra-
 to. Hac classe Iones ubi peruenere Ephesum,
 velictis navibus apud Coresum, quod est agri
 Ephesij, ipsi cum ingenti manu sumptis via du-
 cibus Ephesijs, ad superiora tendebant, secun-
 dum flumen Caystrum tenentes iter. Alinc supē-
 rato Tmolo Sardis adueniunt, easq; occurrēte
 nemine capiūt, omniaq; eius urbis loca, præter
 arcem, quam Ariaphernes ipse tutabatur, ha-
 bens non exiguas virorū copias: qua res fuit in-
 pedimento, quo minus qui ingressi erant urbē,
 diriperēt. Erant Sardibus domus pleraq; arum-
 dinacea sed qua latericia, tamen ex arundini-
 bus lacunaria habebāt. Harum unā quidam ē
 militibus cum incendisset, repente ignis ē domo
 in domum elapsus, totā urbē absumpsit. Arde-
 re urbē, & uastante iam extrema incēdio, nec
 habente regressum, Lydi & Persarū quicunq;
 in urbe erant, undiq; circumuēti, ex urbe in fo-
 rum confluunt: & ad amnē Pactolum, qui me-
 dium forū interfluens, aramenta auri ē Tmolo
 illis defert, deinde flumini Hermo immiscetur,
 & ille mari. Ad hunc amnē, & hoc forū con-
 globati Lydi pariter & Persa, sese defendere

adigebantur Iones uidentes hostium alios sese
 tentantes, alios magna multitudine se obuiâ fe-
 rētes, metum percussī, ad montē, qui dicitur Tmo-
 lus, sese recipiūt: atq; illinc noctū ad naues. Cre-
 matis Sardibus, deflagrauit una templū Cybe-
 les indigena dea: Cuius praeceptis postea Persae,
 templa quae in Gracia erant, cremauerūt. Hoc
 ubi Persae, qui itra Halym domicilia habebāt,
 rescuerunt, tunc uerò ad ferēdam Lydis opem
 conuenerūt: nec adepti Sardibus Iones iam il-
 lino pfectos, eadē uia insecuti, cōperiūt Ephesus
 congressi q; cū illis ex aduerso instructis, in fu-
 gam eos uerunt, multosq; occidunt, & in his
 cum alios illustres uiros, tum Eualcidem Ere-
 thiorū ducem, qui donatus laurea in certami-
 nibus fuerat, & à Symonide Ceio, maiorem in
 modum celebratus. Ex ea pugna qui euasere,
 per urbes fuere dissipati. Et tunc quidē ita di-
 micatū est. Athenienses autē post hac desertis
 prorsus Ionibus, etsi per nuntios, Aristagora
 magnopere rogabantur, negauerunt se auxilio
 futuros. Quorum societate fraudati Iones, tamen
 quoniam ista aduersus Dariū egerāt, nihilo
 segnius bellum aduersus regem parabant: Hel-
 lespontumq; inuecti, Byzantiū ac ceteras circā
 urbes in suam potestati redegerunt. Inde euecti
 magnam Caria partem in belli societate ascie-
 runt. Nam Cannus, qui prius societatem facere
 recusauerat, ubi Sardis conflagrauit & ipsa
 Ionibus

*Ionibus accessit. Præterea Cypri omnes ultroq;
exceptis Amathusiis. Defecerunt autē Cypri
à Medis in hunc modum: Erat Onesilus quidā
Gorgi Salaminiorū regis frater, nam minor,
Chersis filius, Siromis nepos, Euelihontis prone-
pos. hic uir, cum sapenumero ante a Gorgam so-
licitasset ad rebellandum ab rege, tunc audies
Zonas rebellasse, uehementius urgere hominem
institit. In quo quia nihil proficiebat observa-
to tempore, dum Gorgus oppidū egrederetur,
una cum suis militibus eum portis exclusit. Gor-
gus oppido exiit, ad Medos trās fugit. Eo po-
tius Onesilus, omnibus Cyprijs ut rebellarent
suadebat: persuasis ceteris, Amathusios rebel-
lare obnuentes obsidione circumdedit. Dum hic
Amathuntē obsidet, Darius, ut ei nuntiatum
est Sardis, captas incensasq; ab Atheniensi-
bus atq; Ionibus, & huius comparanda classis
atq; rei contexenda fuisse autorem Aristago-
ram Milesium, fertur cum primū hac audiuit,
dixisse Zones nihil fecisse: probe sciens, nō fuisse
illos præ contemptu sui rebellaturos: deinde in-
terrogasse quinam essent Athenienses. Id cum
audisset, tam arcum poposcisse, eoq; sumpto sa-
gittam quam imposuerat in cælum excussisse:
& ea in aërem excussa dixisse, ô Iupiter, cōtin-
gat mihi ut Athenienses ulciscar. Atq; hac
locutus, cuidam famulorum præcepisse, ut sibi
semper apposita cæna, ter diceret: Here, me-*

mentio Atheniensium: Et cum hoc praecepisset,
 accito ad suum conspectum Histiae Milesio, quæ
 ipse diu distinuerat, ita eum fuisse allocutus:
 Audio Histiae procuratorum tuum, cui in Mi-
 lerum demandasti, nouas aduersum me res esse
 demolitum. Vtros enim ex altera continete per-
 suasit, ut Iones sequerentur, qui mihi commissio-
 rum poenas dabunt, eosque induxit ad me Sardi-
 bus priuandum. Num igitur nidentur hæccine
 tibi bene habere? Quorum quid nam sine tuis
 consilijs actum est: Proinde uide ne rursus teipsum
 in culpa induas. Ad hæc Histiaeus: Quodnam,
 inquit, rex protulisti uerbum? Necne consulere
 rem, quæ tibi sit quippiam sine multum sine parum
 modestia allatura? Quid mihi querens ista fa-
 cerem? aut cuius rei indigens, cui omnia adsunt
 quæ tibi, quem tu omnium consiliorum tuorum com-
 munione dignaris. Quod si istud quod ais, egis
 procurator meus, sic habeto, id enim fecisse suo co-
 silio. Principio rationem istam non admitto. Mi-
 lesios ac meum procuratorem quippiam rerum
 mouarum fecisse aduersus statum tuum. Si quid
 tamen huiusmodi faciunt, & tu id quod est au-
 disti, rex, intellige quid rei egeris, quod me à ma-
 ri ablegandum putasti. Nam Iones id agere
 aggressi sunt, postquam ego ex ipsorum conspe-
 ctu sum amotus, cuius aggrediendi iam pridem
 libidine tenebantur. Quod si ego in Ionia fuis-
 sem, nulla profecto se ciuitas componisset. Pro-
 indo

inde nunc propere dimitte me, ut in Ioniā con-
 tendam, illic omnia negotia tibi in integrū re-
 stitutus: & hunc Mileti procuratorem, ha-
 rum rerum machinatorem in tuam potestatem
 redactus. Hac cum ex animi tui sententia
 cōfecero, intro per deos regios me non prius exu-
 turum hanc vestem, qua indutus in Ioniā de-
 scendam, quam Sardiniam insulam maximam
 tibi tributariam reddam. Hac Histiaus fallen-
 di gratia dicebat. Quibus persuasus Darius,
 haminem dimisit, precipiens, ut posteaquā ea
 qua spononderat prestitisset, ad se Susa reuer-
 teretur. Dum nuntius de Sardibus ad regē ve-
 nit, Dariusq; illā rem areū fecit. & Histiaum
 est allocutus, Histiaumq; ab eo dimissus, ad ma-
 re se contulit, hoc interea omni tempore hac ge-
 sta sunt: Onesilo Salaminio Amathusios obsi-
 denti nuntius affertur, Artybium virum in-
 ter Persas eximium cum magna nū Persarum
 cursum tenere in Cyprum. Quo accepto, Onesi-
 las legatos passim in Ioniā dimittit ad Iones
 evocandos: qui non diu in deliberando cuncta-
 ti, cum magna classe ad eum se contulerunt. Es-
 sem Cyprum tenuissent, Persa eodemrē Cilicia
 iraececerunt, terrestriq; itinere Salaminem con-
 tenderunt, Phœnicibus classe circumcumbentibus
 promontorium, qua claves Cypri nocantur. His
 ea facientibus, Cypri tyranni convocatis Io-
 num duobus dixere: Viri Iones, nobis nos Cy-

prij optionem damus cum utris dimicare ueli-
 tis, cum Persis, an cū Phœnicibus. Si terra ma-
 nultis cum Persis acie confligere, iam tēpus est
 ē nauibus egrediendi, et in acie flandi, ut nos ue-
 stras ingressi naues, cū Phœnicib⁹ dimicemus:
 Sin cū Phœnicibus fortunā tentare manultis,
 facite: quoniam alienum opus est eligatis, ut
 quantum in nobis situm est, Ionia atq; Cyprus
 in libertatem iudicentur. Ad hac Iones: Com-
 mune, inquit, Ionia concilium nos misit ad
 mare tuandum, non ad naues tradendas, quo
 ipsi cum Persis in terra confliceremus. Itaque
 quidem ubicunq; collocabimur, aut operam na-
 uemus enitemur. Vos uerò debetis, qualia ab
 imperantibus Medijs passi estis reminiscētes,
 uiros egregios nos ostendere. Hac Iones respon-
 derūt. Post hac Persi in campum Salaminium
 eudentibus, Cyprij reges aduersus alios hostes
 constituerunt alios Cyprios, aduersus Persas,
 optimum quenq; Salaminiorū, ac Solienfium:
 aduersus Artybium Persarum ducem Onesi-
 lus ultro constitit. Infidebat Artybius equo,
 in armatum erigere se docto. Quod audiens
 Onesilus, ad satellitem suum (erat enim ei satel-
 les sane, quā perituarci bellica, et alioqui so-
 leris plonus) Audio, inquit, Artybij equum
 edoctum se erigere, et pedibus simul atque ore
 eum in quē agitur perficere, proinde tu prope-
 re inita ratione dicito, utrum malis obseruare
 equum

equum ne tibi feriendum, an ipsum Artybium. Ad quem seruu suus: Ego uero, inquit, rex paratus sum et utraque et alterutrum et omnino quicquid imperaueris, facere. Promam tamen quod rebus tuis esse conducibilem sentiam, regem ac ducem oportere cum rege ac duce certare. Sine enim talem occidas, decori tibi fore: sine à tali, quod absit, occideris, quod secundum est; dimidium mali esse: Hos uero famulos cum famulis hostium debere confligere. Nam quod ad equum attinet, non est causa cur eius artificium extimescas. Recipio enim tibi cum posthac aduersus neminem se erecturum. Hæc illo locuto, mox exercitus confligere, terrestres navalesq;. Et classe quidem Iones eo die strenue pugnantes superauere Phœnices. Saniorem tamen præcipua uirtus exitiit. In terra ubi cōcursum est, dum acies dimicant, circa imperatores hoc actum est: Vbi Artybius equo cui insidebat in Onesilum inuectus est. Onesilus, uti conuenerat cum satellite, ipse innadentem Artybium feris, eius satellites equi sublatis pedes in Onesili scutum iactantis falce percussiens abscidit. Quo ictu Artybius Persarum imperator illic una cum equo corruit. Cæteris pugnando occupatis, Stesenor Curi tyranus, non parum circa se copiarum habens, prodidit socios Curienses. Hi Argiorum coloni dicuntur esse. Post horum

proditionem, statim Salaminij, qui curribus
 nehebantur, idem fecere. Quo ex facto Per-
 sa Cyprijs superiores extitere. Horum acie in sa-
 gam uersa, cum alij multi occubnere, tum ne-
 rò Onesilus Chersis, qui Cyprios ad defectio-
 nem induxerat, & Soliorum rex Aristocy-
 prius Philocypri, eius inquam Philocypri,
 quem Solon Atheniensis Cyprium profectus
 inter tyrannos maxime uersibus celebravit.
 Onesili caput Amathusij, quoniam ipsos ob-
 sederat, excisum in oppidum retulerunt, ac
 supra portas suspenderunt. Quod suspensum
 cum iam exinanitum esset, ingressum apum
 examen fauo reuersit. Ea de re oraculum A-
 mathusis (nam oraculum consulere) reddi-
 tum est, ut depositum caput humarent, Onesi-
 lo'que quotannis tanquam heroi sacrificarent.
 Hoc facientibus, melius cum eis actum iri.
 Quod Amathusij ad meam usque memo-
 riam faciebant. Iones & alij, qui ad Cyprium
 pugna navali dimicauerant, ubi didicere res
 Onesili perditas, & ceteras Cyprij urbes ob-
 sessas, prater Salaminem, eam autem Gor-
 go pristino regi Salaminios restituisse, in lo-
 ciam redire maturauerunt. Civitatum Cypria-
 rum diutissime obsidionem Soli perulit, sed
 eam Persa quinto mense quam obsidere cœ-
 perunt, circum suffosso muro expugnauerunt.
 Ita Cyprij cum annus liberi fuissent, denno
 in seruis

in servitutem sunt redacti. Ac Daurises, qui
 filiam Darij in matrimonium habebat, Hy-
 meesque & Otanes, atque alij Persarum
 duces, & ipsi filias Darij in matrimonio ha-
 bentes, persecuti eos Iones, qui aduersus Sardis
 expeditionem fecerant, postquam in naves re-
 pulerunt pralio victos, dehinc inter se partiti
 sunt urbes quas expugnarent. Daurises quidem
 conuersus ad urbes in Hellesponto sitas, cepit
 Dardanium, cepit Abydum & Percotem,
 Eupsatum & Pason, singulas diebus singu-
 lis. Cui à Paso ad urbem Parion contendenti
 nuncijs adfertur, Cares cum Ionibus sentien-
 tes, à Persis defecisse. Igitur conuerso itinere
 ex Hellesponto, aduersus Cariam copias duxit.
 Sed antequam perueniret, de eius aduentu cer-
 tiores facti Carij, ad columnas (qua alba di-
 cuntur) conueniunt, atque ad amnem Mar-
 ham, qui ex Hydriada regione defluit in
 Mazandrum. Ibi coactis Carijs, multa sunt
 à multis dicta sententia: sed optima omnium
 meo iudicio à Pixodora Mausoli, niro Cen-
 dyensi, qui Syennesis Cilicum regis filiam in
 matrimonio habebat. Ab hoc sententia dice-
 batur, ut transmissis Mazandro Cares flumen à
 tergo habentes, ita demum cum hoste congre-
 derentur, ne sublata spe retro fugiendi, atque
 ibidem manere coacti, redderentur meliores
 quam natura essent. Verum hac sententia

non. pernicio, sed illa, ut Persis potius à tergo
Maander esset, ut si Persa fugam facientes
 enaderent, tamen in flumē incidentes abire non
 possent. Post hæcū adessent Persa, ac *Maan-*
dram transissent, ibi super amnem *Marsyam*
Cares prælium conseruere tam Persis acre atq;
 diuturnum. Ad postremum multitudine ho-
 stium terga uertunt. Quo in prælio Persarum
 cecidere duo millia, Carium decem millia. Ex
 quibus qui effugerunt ad *Labrandem*, in *Ioni*
 militaris templum se receperunt, in magnum
 atq; sacrum lucum *platanorum*. Sic autem ex
 his (quos nominamus) *Cares* sunt, qui *Ioni* milita-
 ri hostias offerant. Huc *Cares* cū se recepissent,
 de salute consultabant, utrum sese Persis dede-
 re, an *Asiam* penitus relinquere satius esset.
 De hac re consultantibus, subsidio uenere *Mi-*
lesij cum socijs. Abi *Cares* immutata priori no-
 luntate, rursus ad bellum instaurandum ani-
 mantur, & cum inuadentibus Persis concur-
 runt: & cum diutius quàm prius dimicandum
 esset, fugantur multis casis. *Milesiorum* præci-
 pue. Post acceptam calamitatem hanc *Cares*
 copijs reparatis repugnaverunt. Audientes e-
 nim urbes suas iudicium iri à Persis, insidias illis
 in uia qua in *Mylassa* fert collocauerunt, anto-
 re *Heracleide Ibanoleo* uiro *Mylassensi*. In eas
 insidias Persa noctū incidentes, obtruncati sunt
 cū ducibus suis *Danrise* & *Amorge* et *Sisa-*
 mace.

mæce, necnon Myrse Gygi filio. Hæc in mo-
 dum interiere hi Persæ. Hymæes autem, qui &
 ipse eras ex insequentibus Ionas, qui: aduersus
 Sardis militauerant, ad Propontidem conuer-
 sus cepit. Cion ac Myfiâ: Hæc expugnata, au-
 diens Daurisen relicto Hellesponto, tẽdere ad-
 uersus Cariam, omiſſa Propontide, in Helle-
 spontum ducit exercitũ, cepitq; Asoles omnes
 qui oram Iliadem incolunt. Cepit item Gergit-
 has, qui à priſciſ Teucris relicti fuerant. Hæc
 gẽtes cũ cepiſſet Hymæes, morbo deceſſit Troa-
 de, & hic quidem ita moriẽ obiit: Ariapher-
 nes autem Sardinum præfectus, & Otanes ter-
 tius dux, aduersus Ioniam conſinemq; Acolide
 delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem
 Clazomenas, ex Acolia uerò Cumã: Quibus op-
 pidis captis, Ariſtagoras Mileſius ubi hoc ac-
 cepit, non erat compos mentis, ut qui perturbaf-
 ſet Ioniam, & magna negotia confuſiſſet. Itaq;
 cernens hæc, ubi conſtitit ei rem effici non poſ-
 ſe, nec Dariũ regem ſuperari, de fugiendo de-
 liberabat, conuocatiſq; ſue factionis homini-
 bus, conſulebat ſatius fore eis, ſi Mileto expel-
 lerentur, in ſeppentrionalia loca aliqua proſu-
 gere, ducentes coloniã, uel in Sardiniam uel
 in Myrcinũ Hedonũ, quam Hiſtiam a Da-
 rio donatus moribus ſtruxerat: Hæc Ariſta-
 goras percontabatur. Verũ Hecataus Hoge-
 ſandri, uix logo pæos, negabat coloniã alier-

nro deducēdam, sed si Mileto eijerentur, maria in Zero insula adificanda, atque illic quiescendum. Deinde illinc Miletum esse remeandum: Hoc consulebat Hecataus. Sed Aristagoras, cuius sentētia precipue erat abeundi in Myrcinum, demandata Mileto Pythagora nro inter populares probato, procuratore Mileti, ipse sumptis secum omnibus uoluntarijs in Thraciam nanigans, regionemq; obtinuit ad quam concesserat. Ex ea profectus cum urbem obsidet, tam ipse quam eius exercitus à Thracibus, tametsi illic accepta fide excedere nolentibus, interemptus est: Et Aristagoras quidem, qui Ioniam ad defectionem induxerat, ita oppetiit.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER VI.
QVI INSCRI-
BITVR
ERATO.

ARISTAGORAS quidem Ionica rebellionis autor, ita oppetiit. Histaeus autem Mileti tyrannus, à Dario oomneatum adeptus, Sardis uenit. Eò cum uenisset è Sufis, interrogatus ab Artapherne Sardinum prefecto, quidnam

nam ei nideretur, Iones ad rebellandum indu-
xisse. Et cum negares se id scire, quinimò mi-
vari quod actum esset, tanquam eius rei pro-
sus ignarus, Artaphernes qui eum fuisse arti-
ficem comperisset, id ipsum intuens, inquit: His-
tiac, sic res hac se habet. Hunc calcem in qui-
dem consuisti, Aristagoras autem sibi induit.
Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens
dixit: Quem Histiaeus tanquam rei gnarum ve-
ritus, prima statim nocte fuga se ad mare pro-
ripuit, regem Dariū frustratus, cui Sardiniam
insulam maximam in illius potestatem reda-
cturum se pollicitus, subiit primas partes Ioni-
ci belli aduersus Dariū gerendi. Is cum in
Chium transmississet, à Chyis in vincula conie-
ctus est, exploratum habentibus eum a Dario
illuc isse ad res novas molientas. Sed ubi omnē
cognoscere rationem, quòd regi hostis esset, ho-
minem soluerunt. Ibi interrogatus Histiaeus ab
Ionibus, cur ita prompte ut à rege deficeret
Aristagora delegasset, & tanta clade Iones
affecisset, non dixit causam penes illos merito
fuisse, sed regem Dariū constituisse, Phœnices
è sedibus suis amotos in Ioniam transferre, &
Ionas in Phœnicem, & hac causa literas se mi-
sisse. Cum nihil omnino rex constituisset, ipse
Ionas terrefaciebat. Post hac ad Persas qui
Sardibus erant, literas dat, tanquam secum
antea de rebellionē collocutos, quas literas fecit
per

per nuncium quendam Hermippum Artanien-
 teum. *Eas*. Hermippus non ijs ad quo dabatur
 reddidit sed Artapherni. Ille omnibus qua age-
 bantur, cognitis, iubet Hermippum ex eas red-
 dere quibus Histiaeus mittebat, ex qua uicissim
 à Persis ad Histiaeum responderentur, sibi dare.
 Itarebus palam factis, Artaphernes de multis
 Persarum supplicium sumpsit, ex Sardibus
 quidem tumultus exiit: Histiaeus autem hac
 spe lapsus, exoratis Chys Miletum reductus
 est, sed Milesij libenter etiam Aristagora li-
 berati, nullo pacto animum inducebant ad
 alium tyrannum illuc recipiendum, ut pote gu-
 stata libertate. Histiaeus sub noctem conatus
 introire Miletum, à quodam Milesio in femore
 vulneratus est. Ita reiectus à patria sua, rursus
 se recepit in Chium, atq; illinc quoniam Chios
 ad tradendas sibi naues inducere non poterat,
 traiecit Mitylenen: Lesbysq; ut sibi trade-
 rent naues persuasis, octo illorum triremibus
 armatis Byzantium remogant. Ibiq; subsidens,
 nauigia quae à Ponto prodibant intercipiebat,
 praeter eorum qui se paratos obsequi sibi assen-
 tiebantur. Histiaeus ex Mitylenais hac agen-
 tibus, aduersus ipsam Miletum ingens exerci-
 tus, hostium, classarius pariter ex terrestis in-
 expedito erat. Duces enim Persarum coactio-
 in unum copys cuncti in eam contendebant, mi-
 noris caetera oppida facientes. Inter classarios

gron

promptissimi erant Phœnices, cum quibus mi-
 litabās & Cyprii recens subacti, & Cilices, &
 Aegyptij. Hos aduersus Miletum & ceteram
 Ioniam nēuros cum accepissent Iones, miserunt
 suos quiq; primores ad commune Græcia con-
 ciliū. Quibus in eum locum conuēti, atq; deli-
 berantibus, uisum nullas debere terrestres co-
 pias aduersus Persas contrahi, sed Milesios
 uentia perseipfos futuri intari, ceteros classem
 instruere nulla nani prætermiſſa. Instructaq;
 classe, primo quoque tempore contractos apud
 Ladam ante Miletum pugna uauali decer-
 nere, Lada autem parua, quædam est insula,
 ubi Milesiorum obiacens. Post hæc impletis
 ijdem nauibus ad locum præſto fuerunt, comi-
 tantibus Acolibus, qui incolunt Lesbū. Atq;
 ita aciem instruxerunt: Cornu quod erat auxi-
 ram uersus, ipsi Milesij cum octoginta nauibus
 tenebant. His contigui Priœnenses erant duode-
 cim cum nauibus: Miusij cum tribus nauibus.
 His contigui Theij decem & septem nauibus,
 Chij cum centum. Ultra hos locati erant, Ery-
 thrai & Phœcenses. Erythrai quidem cum octo
 nauibus, Phœcenses uerò cum tribus. Phœcen-
 sibus adhærebant Lesbij cum nauibus septua-
 ginta. Ultimo in loco erant Samij cum sexa-
 ginta nauibus, tenentes cornu occasum uersus.
 In summa omnium numerus, trecenta sexagin-
 ta tres triremes: Tot fuerē Ionica naues. Bar-
 bara

baro uerò numero sexcenta. Qua ubi & ipsa in
 agrum Milesium uenere, omnisq; ei peditatus
 affuit, tum uerò duces Persarum audita multi-
 tudine navium, iamdum extimuerunt ne illos
 superare, ne' ne Miletum nisi mari positi essent,
 capere non possent, & ob id apud Dariū adiret
 periculum poena subeunda. Hac reputātes, con-
 tractis Ionia tyrannis, qui ab Aristlagora Mi-
 lesio deiectione principatu, ad Medos persugerant,
 & tunc aduersus Miletum militabant, horum
 quicumq; adevant conuocatis, ista uerba fece-
 runt: Viri Iones, qui nostrum de domo regis be-
 ne meritis est, nunc appareat. Suos enim po-
 pulares quisque nostrum conetur adducere; ab
 reliquis socijs elictendo illos hac promissione,
 nihil eos quod rebellant molestiae sensuros, nul-
 las eorum uel sacras uel priuatas ades incen-
 sum iri, nihil uolentius quam antea passuros:
 Sin minus ista facere, sed omnino decernere
 pralio noluerint, hac eis damna dicite euentu-
 ra, quae certe euenient. Ipsos pralio nictos in-
 feruitusem rapiendos, liberos eorum à nobis
 castrandos, uirgines in Bactra asportandas,
 terram alijs tradendam. Hac locutus Persarum
 ducibus, Ionum tyranni sub noctem ad suos
 quisq; populares denunciatum miserunt. Iones
 ad quos ij nuntij peruenierunt, contemnere hac,
 nec animum ad prodicionem faciendam indu-
 cere, sibi quisq; soli illa à Persis denūciari exi-
 stimam

stimantes. Hoc simul atq; Mileium Persa applicare, gestum est. Mox cum ad Ladam Iones coacti essent, conciliaq; haberentur, & alia ab alijs sententia dicerentur, Dionysius Phocensis dux ita locutus est: Quoniam in summo incipiti res nostra sunt uiri Iones, ut aut liberi simus, aut serui, & quidem tanquam fugitivis nullis denotare calamitates, subeundus est nobis in praesentiarum labor: ita superatis hostibus liberi esse poteritis: sin autem ignavi fueritis, & ab ordine recesseritis, nullam uestrae spei habeo, quo minus poenas regi rebellionis detis. Sed assentiimini mihi, & uos ipsos mihi permittite, & ego dijs & equo iuvantibus, recipio uobis aut non concursuros hostes, aut si occurrent, multo inferiores futuros. His auditis, Iones sese Dionysio permisere: Ille classem assidue in cornua producens, ut remiges exerceret, subinde loca inter nanigandum variare cogitabat, quinetiam propugnatores armatos esse, & reliquum dici naues in ancoris stare, quotidie laborem Ionibus exhibens ad septimum usq; diem, obtemperantibus, atq; imperata facientibus. Post eum diem Iones, ut pote talium laborum insucti, cum defatigatione, tum sole afflicti, inter se dixerunt: Quo nos decorum offenso ista patimur, qui despicientes ac mente capti, uirò Phocensi superbo treis naues habentibus, omnino nos permisimus, eumq; toleramus?

Quos ille sumptos perdit intolerabilibus arum-
nis, quorum multi in morbum inciderunt, multi
idem passuri uidentur, quibus satius est quidvis
aliud quam hac mala pati, atque adeo seruitu-
tem, si qua futura est, expectare, quam presen-
ti affligi. Agite deinceps huic ne obtempe-
remus. Hac inter se locutus, mox deinde nemo
illi parere uelle, sed tentorij more militari in
insula defixis, frui umbraculis, ac nolle naues
ingredi, neq; ad munia sua redire. Id animad-
uertentes Samiorum duces, & magnam Ionum
confusionem, putauerunt sibi admiittendam
orationem Persarum, quam per nuncium ape-
ruerat Xerxes Sylofontis, rogans ut à socijs de-
ficerent, cum praesertim non fieri posse uideret-
ur, ut regis potentiam superarent, ac probe
scirent, si praesentem Darij classem superassent,
aliam quincuplo maiorem affuturam. Nacti
igitur occasionem, ubi primum uiderunt Ionas
negantes se in officio futuros, lucrifaciendam
putauerunt suorum sacrorum atq; priuatorum
conseruationem. Xerxes autem, cuius oratio-
nem admiscere Samij, filius Sylofontis Xea-
cis, fuit Sami tyrannus, ab Aristagora Mile-
sio exutus principatu, quemadmodum alij Io-
nia tyranni. Itaq; posteaquam Phoenices na-
vigare aduersus Ionas ceperunt, Ionesq; &
ipsi naues in cornua digestas producere, ac pro-
pius uentum est, praeliumq; conseruatum, tunc
quin

quinam Iones ignani, qui ne egregij fuerint, haud quæo pro comperto scribere, quia alius in alium reijciit culpam. Dicuntur tamen Samij, quemadmodum cum Æace composuerant, sublatis velis ex acie excessisse, Samumq; abisse, præter decem naues, qua trierarchi permaferunt, dimicaruntq; nolentes dicto audientes esse suis ducibus. Quo ex facto commune Samiorum concilium eis donavit, ut ipsorum nomina à maioribus repetita, tanquam egregiorum virorum, in lapide scriberentur. extatq; is lapis adhuc in foro. Lesbij videntes Samios, qui iuxta erant, fugam capeffere, idem fecere quod Samij. Cum id plerique Ionum facerent, eorum quæ pugnando præstiteret, Chij præcipue circumventi sunt. Et quia volebant perfide agere, edita egregia opera oppressi. Qui (ut superius dictum est) centum naues cum attulissent, singulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum civium, cisi cernerent permultos sociorum esse proditores, tamen inique se facturos censuerunt, ut illorum similes essent. Sed relictis cum paucis discursando dimicauerunt, donec compluribus captis hostium navibus, pluribus suarum amissis, cum cæteris in terram suam perfugerunt. Quorum verò naues invalidæ, quia laceratæ erant, ij Chij insequente hoste ad Mycalem fugientes, in pacis terra navibus ac relictis, per

continentem pedestre iter fecerunt. Erant in agrum Ephesium ingressi essent, sub noctem ad urbem contendebant, cum illic à mulieribus sacra legifera Cereris fierent, quos armatos Ephesij ingressos agrum suum uidentes, cum de eis nihil audissent, suspicari fures esse, et ad mulieres tendere, uniuersi ad uim arcendam procurrerunt, Chthosq; interemerunt: Et hi quidem hoc casu occiderunt. Dionysius autem Phocensis posteaquam res Ionum abscisas intelligit, captis tribus hostium nauibus, abiit non iam in agrum Phocensem, probe sciens eum in caetera Tonia di reptum iri, sed ut erat, recta contendit in Phœnicem. Vbi nauibus onerarijs spoliatis, raptaq; ingenti pecunia, in Siciliam nauiganit, atque illinc prodeundo, latrocinia agitauit, in nullum quidem Græcorum, sed in Carthaginienses ac Tyrrenos. At Persæ uictis pugna nauali Ionibus, Miletum à terra atq; mari obsederunt, suffossusq; muris & omni genere tormentorum admoto, eam ab arce acceperunt sexto quam rebellauerat Aristagoras anno, atq; diripuerunt, ut defuncta sit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Siquidem Argiis apud Delphos de ciuitatis suæ salute consulentibus, oraculum promiscuum redditum est, quod in ipsos quidem Argios tendebat sed ex adiectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argios pertinet, tum ad eum locum uenerimus, referemus: quatenus

venus autem ad Milesios ita habet:

Tunc quoque cunctatrix operum Milese malorum,

Permulis coena et praestantia munera fies.

Crinitusque pedes tua pluribus abluet uxor.

Nostri erit aut alijs delubri cura gemellis.

Hac tunc Milesijs contigerunt, cum ex ijs ple-

rius viri a Persis, qui criniti erant sunt caesi, uxores

et ac liberi in pradam cesserunt, templumque

quod erat in geminis, et delubrum atque oraculum

desflagravit. Nam pecuniarum quae in hoc

templo erant, saepe alibi mentionem fecimus.

Milesijs conservati eade, dehinc Susa perducti

sunt. Quos rex Darius, nulla alia poena affi-

ciens, collocavit in urbe Ampa, ad mare (quod

rubrum vocatur) sita, ubi fluvius Tigris eam

praterfluens exit in mare. Agrum Milesium

urbis circumiectum, atque planitiem ipsi Persae

obtinere monsa Caribus Pedasensibus, pos-

sidenda cesserunt. Hac Milesijs a gente Persa-

rum passus, non reddiderunt vicem Sybarita, qui

urbe exuti, Laon et Scidron incolabant. Nam

Sybari a Crotoniatis direpta, universi Milesijs,

qui puberes erant, capita deraferunt, et ingen-

tem luctum adiecerunt. Ex omnibus enim civi-

tatibus (quas nonimus) ha praecipue mutuo

hospitio imgebantur. At non item Athenien-

ses, sed Mileti expugnationem se permoleste

sulisse cum alijs multis rebus declararent, cum

vero hac, quod Phrynico doctore aeternum, quem

de

de Mileto direpta fecerat, theatrum illatrymidit. *¶* Athenienses eum, quod domestica mala refrenasset, mille drachmas multauerunt, adiecto interdicto, ne quis postea ea acta uteretur. Et Miletus quidem, Milesijs desolata est. Samijs autem ijs qui aliquid habebant, adeo non id quod sui duces erga Medos fecerant, probatur: ut inito secundam pugnam naualem consilio, uisum sit prius quam eo tyrannus Aeaces ueniret, in coloniam proficisci, ne manentes *¶* Medis seruirent *¶* Aeaci. Etenim per hoc idem tempus Zanclei (qui sunt Sicilienses) missi in Ioniam nuntijs, sollicitabant Iones ad pulchrum litus, capientes illic urbem Ionum condere. Hoc autem litus quod pulcherrimum dicitur, Siculorum quidem est, sed ad Tyrrhenum Sicilia uergit. His ergo sollicitantibus, soli ex Ionibus Samij, cum ijs, qui effugere, Milesijs eà concesserunt. Quibus in Siciliam tendentibus, iamq; appulsis Locros, qui sunt in Zephyris, hoc rei cōtiguit, ut interea Zanclei una cum suo rege (cui nomen erat Scythrus) obsiderent urbem Siculorum ut eam expugnarent. Idq; cum audisset Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zancleorum hostis, adiens Samios, suasis satius esse ut pulchrum litus, ad quod nauigarent, ualere sine-
rent, *¶* Zancleam occuparent niris desertam. Samij persuasi, Zancleam occupauerunt. Id Zanclei

clatrum audissent, urbi sue suppetias ferūt, ad-
 vocato Hippocrate Gela tyranno. Erat enim is
 eorum socius. Qui posteaquam ad illos inuan-
 dos cum exercitu venit, Scythæ Zancleorum
 monarcho, tanquam urbis desertori, & fratri
 eius Pythogeni, vincula indidit, eosq; in oppi-
 dum Inycu relegavit, ac ceteros Zancleos Sa-
 mijs (cum quibus publice locutus fuerat) dato
 & accepto iureiurando, profudit, pacta merce-
 de ut dimidium omnis prada urbica atq; capti-
 norum ipse haberet: item omnia quæ in agris
 essent, quanquam plerosq; Zancleorum titulo
 captiuorum in vinculis habebat, quorum sum-
 mos quosque trecentos Samijs occidendos tra-
 didit, quod tamen illi facere noluerunt. Cete-
 riam Scythæ Zancleorum monarchus, ex Inyco
 profugit in Himeram, atq; illinc transmisit in
 Asiam, ascenditq; ad Darium regem, quem
 Darius iustissimum virorum omnium censuit,
 qui è Græcia ad se ascendisset. Nam cum exo-
 rato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia
 ad regem redijt, donec natus grandior ac beatus
 apud Persas excessit è vita. Samij itaq; Medi
 liberati, Zanclem urbem pulcherrimam nullo
 negotio adepti sunt. Post navale prælium pro
 Miletu gestum, Phœnices iubentibus Persis
 Acacem Sylofontis, tãquam de ipsis bene me-
 ritum, & qui egregiam operam navasset, Sa-
 mus reduxerunt. Quæ ciuitas sola ex omnibus
h s qua

qua à Dario rebellauerunt, ea fuit, cuius neque
 urbs, neque templa incenderentur, quòd in pu-
 gna nauali à socijs defecisset. Statim expugna-
 ta Mileto, Persæ Cariam cepere, ciuitatibus
 partim se uliro dederunt, partim ni adastris:
 Et hæc quidem ita gesta sunt. Histiaio autem
 Milesio, dum circa Byzantium agit, et Ionum
 onerarias naues, quæ à Ponto cursum tenebant,
 intercipit, affertur nuntius de rebus ad Mile-
 tum gestis. Itaque negotijs ad Hellespontum per-
 tinentibus, Bisalta Apollophanis Abydeno
 delegatis, ipsi habens Lesbios Chium nanigas,
 et apud locum quendam agri Chij, ubi nocant
 concana regionis, quòd ab eim praesidio non re-
 ciperetur congressus, permultos interficit, tam
 eorum quàm cæterorum Chiorum: et ex oppido
 quodam progrediens cum Lesbij, Chios utpote
 ex pugna nauali male affectos, subegit. Sed ui-
 delices, quoties ingentes sunt euentura calami-
 tates uel ciuitati uel nationi, solent signis præ-
 uentari: Et enim Chij ante hanc cladem in-
 geuita signa conuiguerant: Vnum, quòd ex choro
 centum inuenum, quos miserant Delphos, duo
 omnino rediere, nonaginta octo pestilentia ab-
 sumptis: Alterum, quòd sub idem tempus, pau-
 lò antè naualem pugnam, rectum supra pueros
 literas discantes corruit, ita ut ex centum nigin-
 ti pueris unus omnino euaserit: Hæc eis signa
 deus præmonstrauit. Post hoc excepit pugna
 naualis

manalis, qua civitatem in genna detecit. At-
cessit ad cladem pugna Histiaeus cum Lesbijis,
qui Chios iam exhaustos facile ad excidium
deduxit. Histiaeus illinc cum multis Ionum &
Aeolum copia adversus Thasum contendit. Cui
Thasum obsideri, cum esset nunciatum Phoeni-
ces à Mileto in reliquam Ioniam profectos esse,
Thasum inexpugnata reliquit, atq; in Lesbum
traiecit cum omnibus copijs: & illinc quòd co-
pias suas formidabat, traiecit in provinciam
Aarnis, tanquam frumentandi gratia, tam
illinc quam ex agro Caico, qui erat Adysorum.
Erat in ijs locis forte Harpagus, vir Persa, non
parvi exercitus dux: qui cum Histiaeis egresso in
terram, certamine commisso, & ipsum Histiaum
vini cepit, & maiorem exercitus eius partem
occidit. Hunc autem in modum captus est Hi-
stiaeus: Dum Gracii cum Persis pugnarent apud
Malenam regionis Aarnidis, ac diu pra-
starent, mox equitatus emissus, in Gracos impe-
tum dedit. Quo ex facto versis in fugam Gra-
cis, Histiaeus haud credens ob praesentem noxam
se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cu-
piditatem captus est: qui ut fugiens capiebatur,
à quodam Persa, utq; ab eodem erat transfo-
diendus, sese Milesium Histiaum esse, lingua
Persica utens indicavit. Quem, opinor, si serva-
tus ad regē Dariūm perductus fuisset, nihil tale
fuisse passurum, remissa ei à Dario culpa. Nunc
ne id

ne id cōtingeret, ne' ne fuga elapsus apud regem magnus existeret. Ariaphernes Sardiū praetor, & Harpagus qui ceperat eum, Sardiū perductum in crucem susulerunt tamen truncum. Nam caput sale conditum, Susa ad regem Dariū detulerunt. Ea re audita, Darius obiurgatis qui id fecerant, quòd hominem uiuum in conspectum suum non attulissent, iussit Histiaē caput eos elotum atq; obuolutum sepelire, tanquam de ipso uiri ac de Persis benemeriti: Ita res Histiaei habent. Persarum nautica copia circa Miletum hybernantes, altero à profectione anno haud difficulter insulas. continenti adiacentes ceperunt, Chium, Lesbum, Tenedum: quarum insularum ut quanq; capiebant, euerriculabant. Euerriculant autem hunc in modum: Viri manuum mutuo tangentes, à mari aquilonari ad australe petranscunt. Post hac omnem insulam peragunt, uenando homines. Ceperunt quoq; in continente urbes Iades eadē ratione, praterquā quòd non euerriculabant homines. Neq; enim poterant, ut nō falsò cesserint ea qua duces Persarū minati sunt Ionibus, cum ex aduerso castra haberent. Nam posteaquam positi sunt urbib⁹, formosissimos quosq; puerorū seligentes castrauerūt, ex electis uirgibus facientes eunuchos. Virginesq; speciosas ad regē transportarunt, & super hac, urbes cum ipsis uirgibus cremanuerūt. Ita tertio Iones sunt in seruitutem redacti.

daſti, primū à *Zydis*, his deinceps à *Persis*. Profectus ab *Ionia* navalis exercitus, omnia quæ ad *lanam* sunt in *Helleſpontū* navigantibus, subegit. Nam quæ sunt ad dexteram, iam subacta erant à *Persis* per continentem. *Helleſponti* autem hac in *Europa* sunt, *Chersonesus* in qua frequētes sunt urbes, & *Perinthus*, et super *Thraciam* muri, et *Selymbria*, & *Byzantium*. Quorum *Byzantiū*, & qui ulteriori in littore sunt *Chalcedoniū*, nec expectaverūt quidem aduentum *Phœnicia* claſſis: sed relictis suis urbibus, in interiora *Euxini* ponti recesserunt. Ibiq; urbem *Mesambriam* condiderunt. His urbibus, quas cōmemoravi incensis, *Phœnices* ad *Præconneſum* & *Ariacem* conuertuntur. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in *Chersonesum* reuehantur, euerſuri ceteras urbes, quas superiore accessu non euerterant. Nam *Cyzicum* ab initio ne acceſſerant quidem, quod ipsi *Cyziceni* iam ante aduētum hunc claſſis *Phœnicum* sub rege erant: cum se *Oebari* filio *Megabyxi*, qui *Dascyliū* praeses erat, dedissent. Ceteras *Chersonesi* urbes, praeter *Cardiam*, *Phœnices* subegerunt: quarum ad id tempus tyrannus fuerat *Miltiades*, filius *Cimonis*, nepos *Stesagora*: cuius imperij autor fuerat *Miltiades* *Cypseli* filius, ad hunc modū: *Dolonci* *Thraces*, qui *Chersonesum* hanc tenebant, cum ab *Absinthijs* bello vexarentur, reges suos ut de bello consulere, *Delphos*

phos miserunt. Quibus Pythia respondit, ut e-
 lonia in suam terram deducenda eum autorem
 asciscerent, qui primus eo templo abeuntes ho-
 spitio inuissset. Dolonci sacram niam ingressi,
 per Phocenses atque Bæotios iter fecerunt. A
 quorum nemine inuitati, Athenas diuertunt.
 Ea tempestate Athenis omne quidem impe-
 rium tenebat Pisistratus: dominabatur tamen
 & Miltiades Cypseli, è familia Thetrippotro-
 phi, ab Aeaco & Aegina oriundus, nuper
 familia facta Atheniensis, cuius autor existit
 Philaus Aeaci filius. Miltiades hic, ut sede-
 bat in domus suæ vestibulo, cernens Doloncos
 pratercuntes, nō illius loci nesciens gerentes neq;
 tela, homines inclamauit: accedentibusq; obtulit
 domiciliū et hospitium congruū. Illi in domum
 excepti, & hospitaliter accepti, aperuerunt ei
 oraculum, precesq; addiderunt ut deo obseque-
 retur. Miltiades ea oratione audita, confestim
 persuasus est, ut qui perasus imperiū Pisistrati,
 cuperet illinc emigrare: protinusq; Delphos se
 contulit oraculum consulturus, nunquid faceres
 quod à Doloncis rogaretur. Rubente Pythia, ita
 Miltiades Cypseli, qui quadrigario curriculo
 prius Olympicam palmam reportauerat, undā
 cum Doloncis nauigauit, sumptis Atheniensium
 uoluntarijs quibusq; ad expeditionē ineundam:
 & ubi locum tenuit, ab ijs qui se deduxerant,
 tyrannus creatus est. Et ante omnia Chersoneis
 isthmu

Isthmum, id est, breuem inter duo maria inter-
 capedinem, ab urbe Cardia ad Paſſyam muro
 præſepſit, ne ab *Absinthijs* regionē incurſantē-
 bus infeſtari poſſet. Eſt autē *Iſthmus* hic ſex ac
 triginta ſtadiorū. Ab *Iſthmo* introrſus, omnis
Cherſoneſus quadringentorū nīginti ſtadiorum
 eſt longitudinis. Interſeptis igitur ſancib⁹ *Cher-
 ſoneſi* *Miltiades*, atq; hoc modo *Absinthijs* co-
 hibitis, primis caterorum *Lampsacenis* intulit
 bellū. Illi diſpoſitis inſidijs eū niuum exceperē.
 Ea re *Cræſus* *Lydius* audita (erat autem *Cræſo*
Miltiades charus) per nuntios *Lampsacenis*
 præcepit, ut hominē miſſum facerent: alioqui ſe
 illos in morem pini extriturum, comminatus eſt.
 Atuo oratione, morantibus *Lampsacenis* quid ſibi
 uellet, quod *Cræſus* minabatur ſe illos in morem
 pini extriturum, uix tandem quidam ē maiori-
 bus nam intelligens, quid illud eſſet, expoſuit,
 inquiens, pinū ex omnibus arboribus ſolam eſſe
 quæ exciſa nullam ſobolem remittat, ſed pror-
 ſus emoriatur. Eapropter ueriti *Cræſum* *Lam-
 psaceni*, ſolum *Miltiadem* remiſerunt. Ita
Miltiades ob *Cræſum* euafit: qui poſtea ſine li-
 beris moriens, imperium atq; opes tradidit *Ste-
 ſagora*, *Cimonis* ſui ē matre germani filio. Et
 defuncto, *Cherſonita* (ut mos eſt) conditori urbis
 ſacrificans, certamenq; equeſtre ac gymnicum
 ſtatuto tempore celebrāt, in quo nulli *Lampsaceno-
 rum* certare permittitur. Durante cū *Lam-
 psacenis*.

psacenis bello, contigit ut Stesagoras quoque li-
 beris oribus decederet, apud curiam percussus se-
 curi in capite à quodam, qui se transfugam uen-
 bis simulabat, sed re ipsa quàm hostis erat atro-
 cior. Stesagora hunc in modum defuncto, cum
 Pisistratida Miltiadem Cimonis filium fratrem
 defuncti, cum trireme ad suscipiendas in Cher-
 soneso res dimiserunt: in quem etiam Athenis
 beneficia contulerant, tanquam non sane con-
 scij mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio
 in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades
 ut uenit in Chersonesum, domum sese continebat,
 in honorem uidelicet Stesagorae fratris. Quod
 audientes Chersonita, undique ex omnibus ciui-
 tatibus principes contraxerunt ad lugendam
 cum Miltiade fratris necem. Hi postquam uene-
 runt illuc, in uincula cōiecti sunt: et Miltiades
 Chersonesum obtinuit conductis auxiliarijs: fi-
 liamque Olori regis Thracia Hegesipylam duxit
 uxorem. Quem etsi nuper illuc profectus, tamen
 non mediocria, sed grauiasane negotia exce-
 perunt. Nam tertio quam hac gesta sunt anno,
 è Chersoneso profugit, non ausus expectare ue-
 nientes Scythas Nomades: qui ab rege Dario
 irritati, coactis copijs ad hanc usque Chersonesum
 processerunt. Illis digressis, cum rursus Dolonci
 reduxere, tribus annis antequam alijs curis im-
 plicaretur. Tunc Phœnices apud Tenedum esse
 cum audisset, quinque cum triremibus (quas pra-
 sentib

sentibus facultatibus implicauerat) Athenas
 nauigauit. solutus ex urbe Cardia. Qui dum per
 sinum nigrum transmissa Chersoneso cursum te
 net, ex Phoenicum classe circūuentus, ipse qui
 dem cū quatuor triremibus ad Imbrum euasit:
 quintam tamen Phœnices insecuti ceperūt: cui
 præerat Miltiades filius, natu maximus Me
 tiochus, nō ex filia Olori Thracum regis, sed ex
 alia muliere. Eum Phœnices cū Miltiades fi
 lium esse cognouissent, ad regem perduxerunt,
 rati se magnā apud eum gratiā inituros: quo
 niam Miltiades in dicendā apud Iones senten
 tia suasisset, ut Scythis rogantibus Iones soluta
 rate, domum abire obtemperarent. Oblato ta
 mē sibi Metiocho, Darius tantū abest ut quic
 quam mali fecerit, ut permultis cum bonis affe
 cerit. Donauit enim domo, facultatibus, uxore
 etiam Perside: ex qua liberi geniti sunt qui in
 ter Persas censentur. Miltiades autem ex Im
 bro Athenas peruenit: neq; hoc anno quicquā
 est à Persis amplius in Ionas sanitum, sed beni
 gne sanē cum eis actum. Hoc anno Artapher
 nes Sardium præses, accitis hostium nūtijs, ade
 git Iones ad pactiones inter se faciēdas, de tra
 dendis mutuo ijs, qui iniurias intulissent: ne'ne
 quid inuicem ferrent, aut agerēt. Ad hoc ada
 ctis Ionibus, per parasangas (ita enim Persa
 ericena stadia appellant) regiones diuisit: regio
 natimq; ne eligal instituit, quod regi penderent:

quod uectigal ab *Artapherne* institutum, ad
 meam usq; etatem qui illic fuere pependerunt,
 eadem penè qua prius conditione institutum:
 Et hac quidem illis pacata erat, Caterum in-
 ente statim uere, alijs ducibus ab rege abdicatis,
Mardonius Gobrys filius, adhuc adolescens
 & recens, in matrimonium accepta *Dari* filia
Artozostra, ad mare descendit, per magnas du-
 cens perditum classiariorumq; copias. Quo cum
 exercitu postquam in *Siciliam* peruenit, ipse
 conscensa navi cum classe abiit, alijs ducibus pe-
 destres copias in *Hellepontum* ducentibus: ubi
 præteruectus *Asiam*, in *Ioniâ* peruenit *Mardo-
 nius*. Miram hinc rem ego referam ijs *Gracis*, qui
 non assentiuntur *Otanem* inter septem *Persas*
 suasisse potiorē esse *Persis* statum popularem,
 abdicatis tyrannis. *Mardonium* statum popula-
 rem in ciuitatibus constituit. His actis, in *Hel-
 lespontum* ire contendit: ubi coacta ingenti ni-
 nauum ac peditatus, eas copias traiecit *Helle-
 spontum*, perq; *Europam* iter *Eretriam* uersus
 atque *Athenas* faciebat. He igitur ciuitates
 prætextu *Dario* erant belli inferendi: sed in ani-
 mo habebat quā plurimas posset *Græcarum*
 ciuitatum subigere. Nam & classe *Thasios*, nec
 manum ex aduerso leuantē subegit: & pedita-
 tu *Macedonas*, ultra eos qui iam seruebant, in
 seruitutē redegit. Etenim quæ intra *Macedo-
 nes* sunt nationes, iam subacta erat. Hac classis
 è *Thasio*

ē Thasio transmittens, ac terrā legens ad A-
 eanthū usq; processit: & ex Aeantho solūēs,
 dum Aihon circūuertit, uentus aquilo uche-
 mens, atq; admodū atrox & intolerandus dici-
 tur in eam ingruisse: naniūmq; plerasq; in A-
 ihon propulsas, ad treccntas afflixisse, ut supra
 nīginti mīllia hominū interierint: partim quōd
 à feris rapit, partim quōd natāre nescirent, par-
 tim quōd petris allisi (nam scuiſsimum circa
 Aihon est mare) partim gelu absumpti. Et cū
 nauico quidē exercitu ita actum est, Mardo-
 nium autem cum pedestribus copijs in Mace-
 donia statius habentem, Thraces Brygi sub no-
 ctē inuasere: & cum alijs multos ex eis occi-
 derunt, tum ipsum Mardonium uulnerauerūt.
 Sed non iccirco seruitutē Persarū deuitare po-
 tuerunt. Nam Mardonius nō prius ex ijs locis
 decessit, quā illos in suam redegit potestātē.
 His subactis rursus reduxit exercitum, tum ob
 acceptam apud Brygos calamitatē in exercitu
 terrestri, tam ob maiorem in classe ad Aihon.
 Ita hic exercitus pugna turpiter gesta redijt in
 Asiam. Insequenti anno Darius ante omnia
 Thasios à uicinīs insimulatos tanquā defectio-
 nem molientes, misso nūtio iussit diruere muros,
 & naues in Abdera recipere. Nam Thasij, ut
 qui ab Histiazō Milesio fuerāt obfessi, & pro-
 uentus magnos habebant, pecunia multa ute-
 bantur cū in cōpingendis nauibus longis, tum

ualidioribus muris urbi circūdandis. Erat autem eis prouetus ex cōtinenti atq; ex metallis. Ex fossitia quidem metallorū aureorum materia, septuaginta talentorū: ex Thasijs autē metallis minus: sed tamē frequēter ita, ut si Thasij forent immunes tributorū, fuerint eis in summā prouentura quotānis ex cōtinenti atq; ex metallis ducta calenta, & quādo plurimū trecenta. Quae metalla ipse quoq; inspexi, & tamen lōge admirabiliora fuere, quae Phœnices ū, qui cū Thaso eam insulā condiderūt, inuenere: quae insula ab hoc Thaso Phœnice nomen obtinuit. Hac autē Thasi Phœnicea metalla sunt, inter locū qui uocatur Aenyrorum & Coenyrorum sita: atq; ē regione Samothracia ingens mons indagando euersus est: Et hoc quidē huiuscemodi est. Thasij autem iubente Dario, & muros suos diruerūt, & naues omnes in Abdera receperunt. post hac Darius, quid in animo Graeci haberent, pugnare'ne secum, an sese dedere, tentandum ratus, legatos per Graciam dimisit, alios aliā iussos petere terram & aquā: Hos in Graciam, alios item ad tributarias sibi maritimas ciuitates mittit, imperās longas naues fieri, & hippophoras, id est, naues quibus equi feruntur. Dum hac isti cōparāt, legatus per Graciam eūtibus, & quae Perses praeceperat petentibus, terrā multi in eontinente populi dederūt. Insulani quoq; cum alij omnes, ad quos eadem

petiturā

petituri legati accessere, tum vero Aegineta. Quae de re continuo Athenienses irritati sunt, quod putarent hostili in ipsos animo de disse terram & aquam Aeginetas, ut una cum Persa aduersus Athenas militarent. Itaque libenter occasionem contra Aeginetas amplexi, Spartam profecti illos insimularunt, quod ex eo quod fecerant, Graciam prodidissent. Ad hanc delationem Cleomencs Anaxandrides Spartiatarum rex, Aeginam transmisit, animo precipuos eius rei autores comprehendendi. Conanti illos comprehendere, cum alij Aegineta incesse, tum praecipue Crios Policriti, negans eum ganisurum, si quem abduceret Aeginetarum. Nam id eum facere sine communi consilio Spartiatarum, sed ab Atheniensibus pecunia corruptum. Alioqui cum altero rege venturum fuisse ad se comprehendendos. Hoc autem dicebat ex epistola Demarati. Eum Cleomencs ab Aegina discedens interrogauit, quod ei nomen esset. Ille respondit quod erat, Crios, id est, aries. Cui Cleomencs: Crie, inquit, iam nunc praeferrato cornua, tanquam occursurus magno malo Sparta. Per id tempus Demaratus Cleomencem insimulabat, & ipse rex Spartiatarum, nulla re alia nisi familia inferior Cleomenc (ab eodem enim oriundi) sed familia Eurysthenis, qui primigenius fuerat, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedamonij nulli poetarum assensientes, negant se in eam quam nunc possident

M 3 region

regionem deductos à filijs Aristodemi: sed ab ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodai, qui fuit Hilli fili⁹. Nec multo post Aristodemi uxore nomine Aegina, quam dicunt fuisse filia Antefonis, qui fuit Tisameni, qui fuit Thersandri, qui fuit Polynici filius, peperisse geminos, eisq; natis Aristodemum morbo decessisse, Lacedamonem autem quicum erant, inito consilio creasse regē ē pueris cum, qui esset primū genius, ut lex iubebat. Sed nescientes utrū puerorū eligerent, cū essent similes ac pares: id cū nequirent ipsi decernere, prius fuisse percontatos genitricem: eaq; negāte se dignoscere: sed dissimulare, quod uidelicet (ut credibile est) magnopere cuperet ambos effici reges: ita hac sitibundos Lacedamonios Delphos sciscitatu, quid in ea re agerent: & ijs Pythiam respondisse, ut utrunq; puerorū ducerent ad regem, sed primū ingenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedamonios nihilominus incertos quo pacto primū genium reperirēt, admonitos fuisse à quodā Antefsenio nomine Panite, ut obseruarent, utrū puerorum mater priorem lauaret, cibaretq;: quam si deprehenderent eodē semper modo facilitare, habitueros id omne quod quaerrent, & inuenturos quod uellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidē quippiā magis nosse, & isti aliam rationem inirent. Ibiq; Sparnia-

tas ex admonitu *Alessenij* observantis matrem
puerorum, ignaram cur observaretur: animad-
vertentesq; illam praferentem alicui primoge-
niū, tum cibando, tum lavando accepisse pue-
rum qui magis honorabatur à matre, tanquam
primogeniū, publice q; alendum curasse, imposi-
to ei nomine *Eurysthene* juniori *Procle*. Hos
autem fratres, ubi adoluerunt, per omne vita
tempus inter se dissensisse, & iidem eorū postea
vos perscuerasse: Hæc soli *Græcorum* *Lacedæ-
monij* aiunt. Nam quæ cōmemorantur à *Græ-
cis*, ego scribo: hos *Doricensiū* reges usq; ad *Per-
seum* *Danaë* à deo genitum, recenseri recte à
Græcis, & ostendi *Græcos* esse. Iam tum enim
istī inier *Græcos* censebantur. Ideo autem dixi,
usq; ad *Perseum*, nec aliū repetij, quod nullū
Perseo cognomentū fuit mortalis patris, quæ ad
modum *Herculi* *Amphitryon*. Itaq; à me re-
ctam rationem sequente, dictum recte est, usque
ad *Perseum*. A *Danaë* verò *Acrisij* filia, re-
trorsum patres eorū recensendo, constabit prin-
cipes *Doricensium* ex *Aegypto* oriundos. Hæc
generis recensio ex cōmemoratione *Græcorum*
facta est. Ut autem à *Persis* fertur, *Perseus* ipse
cum esset *Assyrius*, factus est *Græcus*, nō tamē
progenitores eius. Nam progenitores *Acrisij*
recensere, ad progeniem *Persei* nihil attinet:
eosq; (quemadmodū *Græci* aiunt) *Aegyptios*
fuisse: Hæc de his hæcenus. Quod autem re-

gnum Dorum, cum Aegyptij essent, sibi traditum acceperint, hoc (quonia ab alijs dictum est) omitemus. Quae vero alij non attigerunt, eorum faciemus mentionem. Has dignationes regibus Spartiata tribuerunt: duo sacerdotia, Iouis Lacedamonij, & Iouis caelestis, et ius belli in quacunque libuerit regionem inferendi, ut id nulli Spartiatarum prohibere fas sit, alioqui piaculari crimine teneatur: ut in expeditionibus ad eundis primi eant reges, in abeundo postremi sint. Centum delecti uiri eis in militia custodes adsint. In egressibus utantur quoscumque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant: Bellica hac. Alia sunt quae pacis tempore eis tribuuntur: Quoties aliqua publica enisecratio sit, primi in caena reges discubant: & ijs primis distribui incipiat utrique eorum duplum omnium, quam ceteris conuinis: libaminaque immolatorum & coria, eorum sint. Singulis quoque calendis instantis mensis, singula pecora utrique: è publico dentur Apollini immolanda: & farina medimnum, id est, sex modia: & uini Laconicus quartarius: et in spectaculis singulorum certaminum certis locis praesideant. Liccatque quibuscumque libeat ciuibus inniui, & utrique binos eligere Pythios. Sunt autem Pythij, qui Delphos ad consulanda oracula mittuntur, quique publice cum regibus pascuntur. Regibus ad caenam non euntibus, mittantur bina chœnices,

chenices, id est, semodia farina, & nini singula
 coryla, id est, sextarij: presentibus dupla dentur
 omnia. Eadē ratione à primatis quoq; inuitati
 ad cœnam, honorentur. Vaticinia, qua de vir-
 gine pupilla utri danda sit, ei ne cui mater, an
 cui pater desponderat: necnō de nys publicis: &
 si quis adoptiuū filium facere uelit inuitis regi-
 bus. Liceat quoq; eis pro suo arbitrio aspidere
 in senatu, qui cōstat ex duodeviginti senibus:
 Si cō non accesserint, eorum maximè propinquū
 duo senatores, ius regū obtineant duos calculos
 ponendi, tertium pro seipsis. Vinentibus hac re-
 gibus à republica Spartiatarū tribuntur, illa
 defunctis. Equites per uniuersam Laconicam
 obitum regis enuntiant: foemina per urbem cir-
 cameūtes, ollas pulsant. Cumq; hoc fit, necesse
 est ex singulis domibus duos ingenuos, marem
 ac foeminam, luctu fedari, magnis pœnis (nisi
 hoc faxint) impositis. Eadē circa funus regum
 cōsuetudo Lacedamonij est, qua barbaris A-
 sianis. Nam pleriq; barbarorum eodem ritu in
 moribus regum utuntur. Siquidem posteaquā
 mortem obiit Lacedamoniorū rex, oportet eius
 exequijs adesse ex omni Lacedamonis regione
 necessarios quosq; Spartiatarū, qui sunt nume-
 ro uicinorum. Quorum & item seruorum atq;
 ipsorum Spartiatarū posteaquā multa millia
 in unum coacta sunt, promiscue cū mulieribus
 frontes suas instrepide pungunt, & ululatu im-

menſo uiuantur, ultimum quenq; regum dicētes
 ſemper fuiſſe optimū. Qui uerò regum in bello
 periit, eius ſimulacrum cum expreſſerūt, in toro
 bene ſtrato efferunt. Cuius tumulatione decem
 dies iuſtitii eſt, nulluſq; magiſtratuū cōſeſſus,
 ſed luctus continens. In hoc quoque cum Perſis
 iſti conueniant, quòd defuncto rege aliter qui
 ſuccedit, liberat are alieno, quicunq; ſpartiatā
 aliquid aut regi aut reipublica debebat. Apud
 Perſas qui rex creatus eſt, omnibus ciuita-
 tibus tributum quod debebant, remittit. Cum
 Aegyptiſ etiam Lacedaemoni in hoc cōgruū,
 quòd eorum pracones & tibicines & coqui, in
 paterna artiſcia ſuccedūt: & coquus ē coquo,
 & tibicem ex tibicine, & praco ex pracone gē-
 gnitur. Neq; ulli propter uocalitatem alijs inſi-
 diantes ſeiſpoſos ingerunt, ſed in paterno opere
 perſeuerant: atq; hac quidem ita fiunt. Cleo-
 menem tunc, cum apud Aeginam eſſet, cōmu-
 ni Graecia bono operā dantem inſimulabat De-
 maratus, nō tam Aeginetiſ ſtudens, quā in-
 uidia & odio ductus. Quē Cleomenes ab Ae-
 gina reuerſus conſultabat, ut regno ſummoue-
 ret, ob hanc rem intendens in eum actionem:
 Ariſton ſparta regnum obtinens, cum ē dua-
 bus uxoribus liberos non ſuſciperet (neq; enim
 in ſe culpam eius rei eſſe agnoſceret) tertiā du-
 xit uxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei
 amicus quidā ſpartiatā, cuius opera ex omni-
 bus

bus ciuibus maximè utebatur. Cui viro erat
uxor speciosissima, ex turpissima talis facta. Si
quidem hanc mala forma pradiam esse cernēs
nutrix sua, idq; parentes eius, ut pote locupletes
agre ferre. hoc excogitavit, ut puellam singulis
diebus baiularet ad Helena templum, quod est
in loco, qui dicitur Therapne, super fanū Phœ-
bi. Eò quoties nutrix intulerat puellam, stans
ante simulacrum, deam precabatur, ut alu-
minam deformitate liberaret. Cui aliquando
exeunti de templo, mulier quædam apparuisse
fensur, atq; interrogasse illam quidnam in ulnis
gestaret: Cum nutrix se infantem gestare re-
spodisset, iussisse sibi ostendi. Cumq; negaret nu-
trix se id facturam, quòd infantem parentes sui
uenerint ostendi cupiā, instituisse iubere pror-
sus ut sibi ostenderetur: magni enim facturam
illam, si à se infans conspiceretur. Ita nutrice
puellam ostendente, demulcentem caput puel-
la dixisse, futuram eam omnium Spartanorum
formosissimam. Atque ab eo pristinam spe-
ciem decidisse: quam cum ad nubilem perue-
nit ætatem, duxit uxorem Agæus. Alcidi-
us filius, ille amicus Aristonis. Eius mulieris amo-
re titillatus cum esset Ariston, hanc rem com-
mencius est: Agete sodali suo, cuius illa erat
uxor, recepit se dono daturum unam è suis re-
bus quamcunq; ille optaret: atque innicē insit
illū simile munus sibi dare. Agæus nihil de re
uxoria

uxoria suspicatus, cum uideret *Ariston* quoque
 uxorem esse, accepit conditionem: & in eam rem
 iusiurandum interposuit. Cui mox *Ariston* e
 suis rebus preciosis donauit quam ille elegit.
 Ipse uicissim, cum eius partes petendi muneris
 ab illo fuerant, ibi optauit uxorem eius adferri.
 Aggetus dicere, se prater unum cetera annuis-
 se: iureiurando tamen adactus ac dolo seductus,
 ad eam ducendam abiit. Ita tertiã hanc *Ari-*
ston, repudiata secũda, duxit uxorem: qua circa
 legitimũ pariendi tempus, nondum exactis
 decem mensibus, hunc ei genuit *Demaratum*.
Ariston, cum ei sedenti in basilica cum *Epho-*
ris quidam famulus nuntium nati filij attulif-
 set, sciens quo tempore duxisset uxorem, deductis
 in digitos mensibus, dixit iureiurando, hic non
 est filius meus. Quid audientes *Ephori*, hand
 magni fecere in presentiarum. Sed posteaquam
 puer adoleuit, pœnituit *Aristonem* dicti, opi-
 nantem usiq; filium suum esse *Demaratum*: cui
 ideo nomen impositum est *Demaratus*, id est, à
 populo notis petitus: quod ante eum natũ omnis
 populus uota fecit, ut *Aristoni* omnium ante id
 tẽpus regum probatissimo filius gigneretur: ea
 de re id nomen impositum est. Intericcto deinde
 tempore *Aristone* uita functo, *Demaratus* ob-
 tinuit regnum: sed uidelicet necesse erat, ut id
 quod auditum fuerat, hominem regno priuaret.
 Eapropter à *Cleomene* uehemẽter insinulaba-
 tur:

ent: cum antea quòd ab Eleusine abduxisset exercitum, tum eo tempore, cum aduersus Aeginetas cum Medo sentientes traiecit Cleomenes. Ergo ingressus cum urgere Cleomenes, componit cum Leutychide Menaris filio, Argis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, ut si cum regem in locum Demarati constituisset, se aduersus Aeginetas committeretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc precipue causam, quòd cum Percala filia Chilonis filij Demarmeni ei desponsata esset, Demaratus insidiosè hominẽ conjugii priuauit, præoccupata & prærepta uxore, ac retenta: Ob hanc causam Leutychidi inimicitia cum Demarato exitere. Is tunc Cleomene sollicitante contra Demaratũ iurauit, negans eũ rite Spartanorũ esse regem, quòd Aristonis filius non esset: deinde quod iurauerat institit confirmare, quod Ariston aliquando dixisset, cum ei nũciasset famulus suus filiũ ei natum, & menses cõferens, iureiurãdo negasset illum esse filiũ suum. Huic uerbo insistsens Leutychides, pronuntiabat Demaratũ neq; Aristonis filium esse, neq; rite Sparta regnare: eisdem Ephoris adhibitis testibus, qui Aristoni assistentes tunc hac ab illo audierant. Tandẽ re in contentionem deducta, uisum est Spartiatis oraculũ, quod Delphis est, consulendũ, an foret Demaratus Aristonis filius nec ne. Ibi Cleomenes,

CUM

cum ex ipsius erga *Pythiā* providentia nihil suspicionis esset, subornat *Cobonē* quendam *Aristophanti*, maxima apud *Delphos* autoritate, ut persuadeat *Periallam* mulierum uaticinantium antistitem, dicere ea quae *Cleomenes* uolebat dici. Ita *Pythia* sciscitantibus quibus, qui ad oraculum erant missi, negavit *Aristonis* filium esse *Demaratum*. Quae tamen res sequenti tem-
 pore palam facta est. Et *Cobon* à *Delphis* profugit, Et *Perialla* honore abdicata: Haec tamenque ad deponendum regno *Demaratū* acta sunt. Is è *Sparta* ad *Medos* profugit, ob hanc contumeliam, quòd cum eiectus regno gereret magistratum, adessetque spectaculo gymno padiarum, id est, nudorum puerorum palestra, misit ad eum *Leontychides*, in locum *Demarati* rex factus, deridendi insultandique causa, ministrum, qui interrogaret qualis esset praefectura post regnum. Eam interrogationem agere ferens *Demaratus*, respondit, se utrumque expertum, illum uero non: Et eam interrogationem *Lacedaemoniis* futurum initium plurimae aut calamitatis aut felicitatis. Hac locutus, uelato capite è theatro domum abiit, confestimque preparatum Ioui bouem immolauit, quo immolato, matrem accersit, quae cum aduenisset, positis in eius manus extis, mulierem his uerbis obsecrauit: Per ego te mater cum alios deos, tum Iouem hunc domesticum quem ego precor, promas mihi ueritatem, quis nam te uera meus est pater?

ber? Nam Lentychides inter conuitia obijcit, te
 è priore uirò granidam, ita ad Aristonem ue-
 nisse. Alij etiam dementius referentes, aiunt, se
 ad domesticum asinarium uenitasse, illiusq; me
 filium esse: Qua de re ego te adiens obsecro, ut
 verum dicas. Si quid enim eorum qua dicuntur
 fecisti, non sola fecisti, sed quod multa. Et mul-
 tus de hac re Sparta sermo est, negantiū Ari-
 stoni fuisse geniturā ad filios procreandos. Nam
 si fuisset, priores uxores fuisse concepturas: Hac
 Demaratus. Cui mater ita respondens, Fili, in-
 quit, quoniam precibus mecum agis ut dicā ue-
 ritatem, omne tibi verum exponetur: Vt me do-
 mum Ariston duxit, tertia quā me duxerat
 nocte, simulacrum tanquam Aristonis ad me
 uenit, quod posteaquam mecum concubuit, coro-
 na quam gestabat, esc circundedit atq; abiit.
 Dehinc Ariston aduenit, qui cernens me coro-
 nas habentem, scicitabatur quisnam me illis
 donasset. Ego ipsum respondi, eoq; id abnuente,
 iuranti asserēs, non bene illū facere qui negaret.
 Quippe qui paulò antè ingressus, ubi mecum co-
 issset, coronis me donasset. Ariston cernēs me iu-
 rantem, intellexit eam rem diuinā fuisse, Cōper-
 tumq; est illas coronas fuisse sumptas ex heroico
 conditorio, quod est iuxta ianuam aulis extru-
 ctum, quod uocant Astrobaci: Et uates id esse
 hunc eundem heroem responderunt. Habes i-
 tur fili, ita ut uolebas audire. Aut enim ex hoc
 heroē

*heroï genitus es, paterq; tibi est Astinobacno
 heros, aut ex Aristone. Nam ea te nocte con-
 cepti. Verum hoc tibi precipue exprobrant ini-
 mici, quod Ariston, cum ei te oriturum nūciatum
 est, multis audientibus negavit te suum esse, quia
 tempus decem mensium non exisses, per inscitiam
 talium rerum illic hoc verbum excidit. Nam
 mulieres etiam novem mensium ac septem men-
 sium partum edunt, non omnes decimum men-
 sem expletes. Ego te fili septimestrem genui.
 Ipse quoque Ariston, non diu post agnovit se
 per imprudentiam id verbum extulisse. Itaque
 alias orationes de tua genitura noli admittere.
 Omnia enim verissime audisti. Nam quod ad
 asinarios attinet, ipsi Lenticidi, & q̄s qui ta-
 lia loquuntur, sua uxores de asinarijs pariant fi-
 lios: Hac illa dixit. Demaratus auditis qua no-
 lebat, sumpto naticinio per speciem eundi Del-
 phos ad oraculum consulendū, Helim contēdit.
 Eum suspicati Lacedamonij fugā capeſsiturū,
 inſecuti sunt. Sed Demaratus iam ex Heli Za-
 cynthū traiecerat, quem illuc transgressi Lace-
 demonij prehenderunt, eiusq; famulos: sed Za-
 cynthys eum dedere abnūctibus, Demaratus il-
 linc in Asiam ad regē Darium traiecit: à quo
 magnifice exceptus est, territorioq; ac urbibus
 donatus: Ita in Asiā Demaratus abiit, ac tali
 fortuna usus est, vir cum alijs in multis factis di-
 ctisq; apud Lacedamonios illustris, cum quod
 illis*

illis olympiadē palmam quadryngo certamine
 reportauerat, rem eius solius ad ea tempora re-
 gum Spartatarum. Leutychidi Menaris, quī
 in regnū amoti Demarati successerat, natus est
 filius Zeuxidomus, quem nonnulli Spartatarum
 Cyniscon, id est, canulum uocabant. Is Sparta
 non regnauit, ante Leutychidē defunctus, reli-
 cto filio Archidemo. Leutychides orbatu filio,
 Alterā duxit uxorem Eurydanē, Menij sor-
 rem, Diacloris filiā, ex qua nullam prolem ui-
 rilem suscepit, sed filiā nomine Lampito: quam
 Archidemus Zeuxidemi in matrimonium ac-
 cepit, ab ipso Leutychide datam. At ne Leu-
 tychides quidem ipse Sparta consenuit, sed has
 poenas Demaratus rependit: In expeditione
 Pharsalica dux cum omnia faciēdius haberet,
 multum pecunia per corruptelam dono accepit:
 ipseq; in re deprehēsus cū sederet in castris, utra-
 que manu pecuniā tenēs, in iudicium delatus ē
 Sparta profugit, domusq; eius excisa. Et Te-
 gee in quam profugerat, mortem obijt. Sed hac
 in sequenti tempore acta sunt. Tunc autē Cleo-
 menes, cum sibi res in Demaratū bene cēssisset,
 desumpto proginus Leutychide, cōtendit aduer-
 sus Aeginetas, maiore in modum illis propter
 ignominia in sensus. Ita Aegineta utriusq; re-
 gis contra se aduentu, non repugnandū iam sibi
 esse putauerunt. Ex quibus reges adduxere de-
 cem, quos delegere, diuitijs ac genere emicūissī-

mostrum alios, tum Crium Polycrui, & Casan-
bum Aristocratis, qui plurimum habebat po-
tentie. Eos in Atticam aductos, pnes inimi-
cissimos Aeginetis Athenienses deposuerunt.
Post hac Cleomenes, cum eum subisset metus
Spartatarum, iam manifestus maleficq; in De-
maratum excogitavit, in Thessaliam subterfugit
atq; illinc in Arcadiam profectus, res novas
moliebatur, sollicitas Arcadas aduersus Spar-
tam: adigensq; eos inreuerēda ad sequendū, quo-
cunq; ipsos educeret. Quinctiā in animo habo-
bat, primores illorū ad urbē Nonacrim ductos
adigere ad insurandam, per aquam Stygis. In
hac autem urbe ab Arcadibus fertur esse Sty-
gis aqua: & est nōtelicet talis ea aqua: E' pe-
tra emanat aqua, distillans in vas quoddā, in
gyrum maceria praeceptum. Nonacris autem ubi
fons hic uisitur, urbs Arcadia est, ante Phe-
neon urbem. Talia molientem Cleomenem La-
ceulemonij cum animaduertissent, timentes si-
biipsi, Spartam renocarū ad pristinam digni-
tatem. Sed cum reuersum statim morbus insa-
nie cepit, & iam antea subinsanum. Nam ut
cuique Spartiarum obuius erat, in eius fa-
ciem instabat, sceptrum. Hac illum facientem
ac desipiscētem, propinqui soleis ligneis illi-
gaucrunt. Qui custodem, digressis alijs, solum
remanfisse cernens, petijt ab eo gladium. Cu-
stode abnūte dare, ab iniūis comminabatur,

qua mox ei faceret, donec minis conterritus cu-
stos (erat enim servus quidam) gladiū tradidit.
Eo accepto, Cleomenes a suris incipiens sese de-
vūcabat. In longum nanq; descendens carnes, è
tibijs ad femora processit, è femoribus ad coxa-
rū vertebra atq; ilia, quousq; pervenit ad ute-
rum, in quo rescindēdo sic expiravit. Ut pleriq;
Græcorum memorāt, quia Pythiam corruerat
ad ea dicenda, quæ circa Demaratiū acta sunt.
Ut soli Athenienses, quèd adortus Elenfi-
nam, fanum deorum fuerat dopopulatus. Po-
Argj, quia eos qui è pugna fugerant, Ar-
gios ex Argj templo ipsorū abductos obirun-
carat: & ipsum lucū quē in Argia occupasset,
incēderat. Etenim Cleomeni Delphis oraculum
poscenti, responsum fuerat, eum Argos esse ca-
pturū. Qui posteaquā ad flumē Erasiniū copias
Spartiatarum duxit: quod flumen è lacu Sym-
phalio manare ferunt. Hunc enim lacū in uora-
ginē condi, & Argis postea exoriētē appa-
rere, illincq; iam eam aquā vocari Erasinum.
Ad hoc igitur flumen posteaquam pervenit, è
hostias immolavit: & cū lata non essent exia de
flumine transmittendo, ait delectari se quidē
Erasino, nolle prodere cives suos, non tamē idea
Argios gausuros. Moxq; illinc motis castris
ad Thyream venit, et mari taurū cum maclaf-
set, nauib; copias ad regionem Tirynthiam ac
Naupliā duxit. Ad audientes Argj, ad eos ar-

cendos obuiam tēdunt ad mare. Et cum aduen-
tarent Tirynthum, in loco cui nomen inditum
est Sepia, relicta non magna inter duas acies
intercapedine, confederunt è regione Laceda-
moniorum. Neque uerò illic pugnam ex aperto
reformidabant, sed ne dolo exciperentur. Nam
ad hanc rem attinebat oraculum, quod Pythia
ediderat communiter eis atque Milesijs, in hac
uerba:

*Verū quādo marē prauertet fœmina niêtrix.
Inter & Arginos referet pralastris honorē,
Tunc Arginarū reddet plerasq; gementes:
Vt uenturorum aiat quis quandoq; uirorum,
Telo sanus obit sinuoso corpore serpens.*

Hac omnia Argijs cum contigissent, metum
incutiebant. Ideoq; eis uisum est, pracone ho-
stium esse utendum. Atq; ita esse faciendum,
quoties praco Spartiata quippiam Lacedamo-
nijs denūtiaret, idem facerent ipsi. Cleomenes
animaduertēs Argios faciētes quicquid apud
Lacedaemones praco denuntiasset, praecepit suis
ut cum praco denuntiaret prandendum, tunc
raptis armis tenderent in Argios. Hoc execu-
ti Lacedaemonij, in Argios è uoce praconis
prandentes impetum faciūt, eorumq; cum mul-
tos occiderunt, tum plures in lucum Argi fuga
elapsos circumsederunt. Qui dum asseruantur,
Cleomenes hoc sibi faciendum putauit: Scisci-
tatus quosdam, quos secum habebat, per fugas,
miser

misit praconem ad euocandum nominatim eos Argios, qui in luco praclusi erant ad se redimēdos. Est autem apud Lacedamonios redemptio in singulos viros bina mina. Ita Argiorum quinquaginta, ut quisq; enocatus fuerat, Cleomēnes interemit: quod faciens, latebat ceteros qui in fano erant, ut pote denso luco interiecto, non cernentes quid illi extrinsecus agerent: nisi postquam quidam conscensa arbore, quod fiebat inspexit. Vnde non amplius qui euocabantur prodire. Ibi Cleomēnes iussit unumquemq; seruorum lucum materia circumdare: atq; illis obtemperantibus, lucum incendit. Eoq; iam ardente, percontatus est quendam perfugarum, cuius nam deorū esset ille lucus. Perfuga Argi esse respondit. Quo audito, Cleomēnes uehementer ingemiscens: O' Apollo, inquit, mates quāto pere me frustratus es, dicens me Argos esse capturum, conijcio iam exitum habuisse oraculum. Post hac maiore copiarum parte Spartam redire permissa, ipse cū mille delectis perrexit ad templum Iunonis, illic sacrificaturus. Sed sacrificare super aram uolens, cum à sacerdote metaretur, negāte fas esse externo illic sacra facere, iussit seruos abductum uerberare. Ac posteaquam immolauit, Spartam abiit. Reuersum inimici ad Ephoros citauerunt, crimini dantes, quod pecunia corruptus, Argos cū facile posset non cepisset. Quibus respondit Cleomēnes (incer-

tum mihi uere an falso) se posteaquam templum
 Argi cepisset, putasse dei expletum esse oracu-
 lum, & proinde non prius tentandam urbem,
 quam sacris operatus sciret an sibi deus illam
 traditurus esset, an impedimento futurus. Sibi
 autē apud Tannonis templū litanti effluxisse flā-
 mam ē pectoribus simulacri: atq; ita ipsos intel-
 ligere, proculdubio eum non esse Argos expu-
 gnaturum. Si enim ē capite simulacri flamma
 extitisset, fore ut urbem ab arce caperet. Cum
 nerō ē pectoribus fulgur extiterit, id omne fuisse
 confectum quod deus confici nolisset. Hac di-
 cens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere
 uisus est, multoq; maiore parte sententiarum
 absolutus. Caterum Argos ita uiris desolatum
 est, ut serui eorum res omnes susceperint, atq; ma-
 gistratus administrarint, dum filij casorum ad
 puberē adoleuere aetatem: Qui sese in suum ius
 asscendentes, ac reuersi Argos mancipia eiecere.
 Serui eiectione, praelio Tirynthem obtinuerunt, ate-
 nus quidem, dum fuit in eis mutua beneuolen-
 tia, & donec ad eos uenit uates quidā Cleander.
 genere Phygaseus ab Arcadia. Is persuasit
 seruis, ut dominos adorirentur. Vnde bellū inter
 eos diuturnum extitit, donec Argij agre euase-
 re uictores. Ob hoc igitur aiunt Argi Cleo-
 menem ad insaniam redactum, male perisse.
 Ipsi autem Spartiata negant ab ullo demonio
 Cleomenē ad insaniam redactū, sed conuersatione
Scyt

Scytharum, intemperatam meri esse factum, ex
 occirco furiosam. Scythas enim Nomades, post
 illatum sibi à Dario bellum, ad illum ultiscen-
 dam permissi: missi q; Spartam nuntijs ad so-
 cietatem faciendam, ita pepigisse, tanquam ex
 utrorumq; utilitate foret, ut ipsi quidem Scytha
 iuxta flumen Phasim conaretur Medicam re-
 gionem innadere: Spartiata uero ab Ephese
 ascendere, & ad eorum locum utriq; occurre-
 rent. Cum ijs Scythis qui ad hoc missi sunt, con-
 sultandis habuisset Cleomenem aiunt, atq; ex
 eo nimiam didicisse potandi intemperantiam:
 atq; ob id insanisse se arbitrari. Unde quoties
 intemperatius bibere uolunt, aiunt: scythissato,
 id est, age Scytham. Ita de Cleomene referunt
 Spartiata. Mihi uero uidetur ille has pœnas
 Demarato pependisse. Eum defunctum ubi au-
 diere Aegineta, Spartam nuntios misere, no-
 ciferatum cōtra Zentychidem de obsidibus, qui
 Athenis teneretur. His Lacedamonij, consilio
 inito, multū iniuria ab Zentychide illarum esse
 consuerunt, hominēq; dedendum, quē illi Ae-
 gineta deportarent pro ijs qui Athenis tene-
 rentur. Hunc cum essent ducturi Aegineta, tūc
 ad eos Theasides Leoprepis, uir Sparta proba-
 tus: Quid, inquit, uiri Aegineta facere uultis,
 regemne Spartiataram deditum à suis ciuib; ab-
 ducere? Si nunc pra iracundia Spartiata ita
 decreuerunt, anete ne quod exitiale malum in

ueſtram regionē (ſi hoc feceritis) inferant. *Hic*
auditis, Megineta ab illo abdacendo ſuperſe-
 derunt, hac tamen cōditione, ut ſecum proſectus
Athenas Leutychides, redderet ſibi uiros, qui
 illic depoſui eſſent. *Vbi Athenas* uenit *Leuty-*
chides, ac depoſitum repopoſcit, *Athenienſes*
 (ut qui reddere nollent) tergineſari : quòd di-
 cerent duos in deponēdo reges fuiſſe, ideoq; ini-
 quum eſſe id alteri ſine altero reddi. Quibus ne-
 gantibus ſe reddituros *Leutychides*: *Pacite*, in-
 quit, *Athenienſes* utrum ipſi uultis: ſi reddetis,
 ſanctē facluri: è contrario, ſi non redditis. *Qua-*
lis autem res circa depoſitum contigit Sparta,
 uolo referre : Dicimus nos *Spartiatā* fuiſſe ter-
 tia adhinc etate quendam *Glancum Epicydi-*
dis filium, qui cum alijs ſummis laudibus excel-
 lebat, tū iuſtitia inter omnes optime audiebat,
 qui per id tempus *Lacedamonē* incolebant. Et
 huic procedente tempore contigiſſe, ut uir qui-
 dam *Mileſius Spartā* uenerit, hominis con-
 ueniendi gratia, atq; ita ſit allocutus: *Ego ſum*
uir Mileſius, qui ad tuam *Glance* fructum iu-
 ſtitiam uenio. Nam cum eſſet tua fama celebris
 cum per omnem aliam *Graciam*, tum uerò per
Ioniā, apud memetipſum ratiocinatus ſum : *Io-*
nia quidem ſemper obnoxia periculis eſt, *Pelo-*
ponneſus autē tuto fundata, et ob id uidere licet
 eoſdem homines nihil habere pecuniarum. *Hæc*
 reputanti mihi atq; conſultanti, niſum eſt diui-
 dium

dium mei census in pecuniâ redactum deponere penes te, quod probe intelligo hac penes te deposita mihi incolumia fore. Tu uerò has pecunias accipe, & hanc notam, quam unâ custodis: quam notam quisquis habens reposcet pecuniâ, ei reddito: Hac hospes qui Mileto uenerat, dixit: atq; ea conditione depositum Glancus accepit. Multo deinde tempore interiecto, filij eius qui pecuniam deposuerat, Spartam ueniunt, Glancum cōueniunt: exhibitaq; nota pecuniam reposcūt. Ille enim uero repellere homines, atq; his uerbis è contrario respondere: Neq; istius rei quicquam reminiscor, neq; ad me pertinet scire qua dicitis. Volo tamen reminiscens quicquid iustum fuerit facere, & si accepi, in re optimo reddere: sin à principio non accepi, Gracorū legibus in uos uti. Ad quod confirmandum, praestituo nobis tempus hinc ad quatuor menses: Ita Milesij facta iactura, tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glancus Delphos se conuulit ad oraculum consultandum. Cui consultantis an & quæ, id est, iureiurando, pecuniam prodaretur, Pythia respondit his uersibus:

Glauce Epicydides equidem expedit ad breue tempus,

Sic orco uicisse, interuertisseq; nummos:

Deiera & enorcū, quoniā manet exitus idē:

At orci natus, qui nomine, q manibus, qui

Nullis est pedibus, rapide aduenit, usque a-

N S deo,

deo, dum

Cōvolūēs omnem perdat prolemq; domamq;

Cum sobole euorci melius sed postea agetur.

His auditis, Glancus veniam sibi eorū quo dixisset ut daret. Deū obsecrabat, Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum et facere. Tunc Glancus accitis Milesijs hospitibus pecuniam reddidit. Cur autē hac oratio apud nos inscripta est, dicetur: Glanci nunc nulla superest neq; soboles neque domus, quæ illius censeatur: sed ex Sparta radicibus extrita est. Ita bonū est, nihil aliud de deposito cogitare, quam ut repetētibz reddatur. Lenthychides hac locutus, cum nihilo magis ab Atheniensibus audiretur, discessit. At Aegineta priusquā superiorum iniuriarum, quas Atheniensibus intulerant, gratificantes Thebanis darent pœnas, hac fecere: Cum Atheniensibus succenserent, quod sibi ab illis iniuriam fieri arbitrarentur, se ad ulciscendam apparabant. Erat enim Atheniensium in Sinuio biremis quadam, quā Delam iam inde à Theſco quotannis mittebant. Hanc Aegineta locatis insidijs intercepte, plenam primoribus Atheniensium, virosq; alligauere. Ea clade ab Aeginetis accepta, Athenienses non amplius differendā putauerunt, quin omnia in illos excogitarent. Etenim erat quidam Nicodromus Cuxethi appellatus, vir in Aegina spectatus. Idcirco suam ipsius priorem abiectionem Aeginetis impus

imputās, querebatur, qui prius sua de missione cum transegiſſet, cognito Athenienſes eſſe animatos ad nocendū Aeginetiū, quibus ipſe inſenſus eſſet, cōpoſuit cum illis de prodēda Aegina ad certam diem, quo eſſet rem aggreſſurus ipſe, et illos oporteret venire ſubſidio. At ita ex cōpoſito urbem (qua uetus uocatur) occupat. Sed Athenienſes ad diem nō affuerūt, quia claſſis eorum par Aeginetana nondum erat cōparata. Qui dum à Corinthijs commodari ſibi naues rogant, interea res corrupta eſt. Corinthij per id tempus Athenienſibus amiſſiſſimi, dedere roganti has naues uiginti, ſed dantes uendiderūt ſingulis quinis drachmis; quoniā eas dono dare uetabantur lege. His acceptis Athenienſes, et ſuis inſtructis in ſummā ſeptuaginta numero, in Aeginam nauigauerūt, peruenēruntq; poſtridie eius diei qui erat deſtinatus. Qui cum ad diem non adeſſent, conſenſo nauigio Nicodromus ex Aegina profugit, alijs nonnullis Aeginetarum cum comitantibus, quibus Athenienſes ſunium incolendum dederūt: Unde iſti procedētes, eos qui in inſula erant Aeginetas, cōſerebant et agebant. Sed hac poſterius acta ſunt. Proceres Aeginetarum ſuperata plebe, qua una cum Nicodromo tumultū fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem exegerunt. Unde piaculum admiſere, quod nullo ſtudio expiare potuerunt, praecipuiq; , prius ex inſula ſunt deieci

deiecti, quam deum sibi propitiarent. Nam cum septingentos è plebe, quos ninos ceperāt, ad necem educerēt, unus eorū è ninculis clapsus, fugis ad Cereris legifera nestibulū, eiusq; cardinibus prehensis adherebat, quem illi cum auellere nō possent, abscissis viri manibus ita deduxerunt, qua manus cardinibus conferta manserūt. Hac cum apud se fecissent Aegineta, classe septuaginta nauium cū Atheniensibus qui superuenerere congressi, superantur. Victi navali pralio, eosdem quos prius Argios in auxiliū uocauerunt, sed illi noluerè eis ampli⁹ auxilio esse, causati quòd & naues Aegineta necessario sumptae à Cleomene oram Argolidē tenuissent, & ipsi cū Lacedamonij in terrā descendissent, ne nonnulli quoq; è Sicyonibus nauibus descenderent in eadē contra ipsos expeditione. Quo nomine utrisq; multa ab Argijs iniūcta est mille talentorū, quorum quingena uterq; populus solueret. Et cum Sicyonij suam culpā agnoscentes, centū talentis cum Argijs decidissent, Aegineta ne agnoscere quidem culpam uolueret: Erant enim superbiores. Eapropter rogātib⁹ eis, nemo amplius Argiorum publice auxilium tulit: sed uoluntariorū circiter mille, duce quodam, cui nomen erat Eurybates, quinq; palmarum viro. Quorum pleriq; non reme auere, sed in Aegina sub Atheniēsis occubere. Et ipse dux Eurybates singulari certamine ter victor,

quarto

quarto sub Sophane Decelis oppetiit. Verum
 Aegineta sua classe adorti incōpositos, Athenienses
 superauere, eorumq; naues quatuor cum
 ipsis pugnatoribus cepere. Et Athenienses qui-
 dem bellum cū Aeginetis contraxerunt. Persa
 autem qua ipsius partes erant exequebatur, cū
 famulo assidue in memoriam redigente, ut re-
 minisceretur Atheniensium, tum Pisistratidis
 assidentibus, Atheniensesq; criminatibus, tum
 cupiditate per hūc pretextum, quod natus erat
 subigendi Græcos, quicumq; sibi terram et aquā
 denegassent. Itaque Mardonium, qui male rem
 nauale gesserat, prefectura amonit, aliosq; de-
 signatos duces aduersus Eretriam & Athe-
 nas mittit, Datim genere Medū, Artapher-
 nem Artaphernis fratris sui filium, datis man-
 datis, ut Athenas atq; Eretriā diriperent ca-
 ptiuosq; in conspectum afferrent. Postquam hi
 duces declarati ab rege digressi ad planitiem
 Cilicia maritimam denenere cū ingenti ac bene
 instructo exercitu, & ibi castra posuere, adue-
 nerunt nautica copia omnes, ut singulis erāt im-
 perata. Ad hac hippagoga naues, quas supe-
 riore Darius anno mandauerat tributarijs suis
 preparandas. In has inductis equis, atq; terre-
 stri peditatu, sexcentis cum triremibus in Io-
 niam contenderunt. Hic non recto cursu secun-
 dum continentem in Hellespontum, etiam Thra-
 ciam uersus nauigabant, sed è Samo unde sol-
 uerant

verat, prater Icarium, interq; insulas, precipue
(ut ego sentio) metu circumvedi Xihon, quem
superiore anno circumnavigantes, magnam ia-
cturam fecerant. Prasertim coacti propter Na-
xon, quam antea non cepissent: ad qua postea-
quam ex Icario pelago appulsi sunt (in hanc
enim ut primum copia duci: mar, Persa urge-
bant) Naxij memores priorum, fuga se in mon-
tes concitauerunt, non ausi resistere. Eoru quot
adepti sunt Persa in servitutem raptis, delubra
atq; urbem incenderunt. His actis, ad ceteras
insulas redeunt. Hac dum isti agunt, Delij vel-
ela & ipsi Delo, fuga in Thennum abeunt. Eu-
tendentes naues precedens Datis, non sinebat
ad Delum habere stationem, sed trans Delum
apud Rheneam. Et simul cognito ubi Delij
essent, misso cduceatore his eos verbis affatus
est: Viri sacri, quid fuga abistis, non pro merito
de me male opinantes? Ego enim & ipse mea
sponte animatus sum, & ab rege iussus, quo in
loco duo dij genti sunt, ne quid aut cum locum,
aut eius incolae ledam. Restite igitur ad nostra
ipforum, et incolite insulam. Hac Delijs per ca-
duceatorem dixit. Mox trecentas iburis libras
super aram gaslas adolevit. His actis aduersus
Eretriam primu navigavit, simul omnem clas-
sem, simul Iones, pariter atque Aeoles agens,
statimq; ab illius digressu Delos tremuit (ut
Delij aiunt) ad meam usq; etate tunc & pri-
mum

num & postremum commota: deo mala uen-
 iura hominibus portendens. Nam sub Dario
 Hydaspes, & Xerxe Darij, & Ariaxerxe
 Xerxis filio, tribus his deinceps atatibus plus
 malorum passa est Gracia, quam uiginti alijs
 ante Darium atatibus: partim a Persis, partim
 ab ipsis primarijs de principatu bellantibus:
 ut non ab re Delos commota sit, prius immobi-
 lis: de qua in oraculis ita scriptum erat:

*Et Delon, quāuis sit adhuc immota, moncho.
 Et sane in nostra lingua pollent haec nomina:
 Darius, quod coercitor: Xerxes, quod bellator
 Ariaxerxes, quod magnus bellator. Barbari
 postquam a Delo ad alias insulas profecti sunt,
 sumebant illinc tum copias, tum liberos insular-
 uorum obsides. Ut uero insulas praeternavigan-
 tes Carystum appulerunt, Carystijq; negarent
 se uel obsides daturus uel militaturos aduersus
 uicinas ciuitates; uidelicet Athenas & Ere-
 triam significantes, Carystij tam diu obsessi sunt,
 eorumq; ager uastatus, donec in deditionē Per-
 sarum uenerunt. Eretriacses audito Persarum
 exercitu aduersum se uenire, auxilia ab Athe-
 niensibus implorauere. Quibus non deneganda
 auxilia rati: Athenienses, miserunt subsidio
 illis ea quatuor milia hominum, qui Chalci-
 densium equitum obtinuerāt pradia. Sed Ere-
 triensium haudquaquam sincerum erat conso-
 lium, qui tamen si accersiebant Athenienses,*

tamen ancipiti sententia vacillabant: quibusdā
 eorum consentibus urbem deferendam, et in ca-
 cumina Eubœæ eundem: quibusdā qui pro-
 pria lucra à Persis expectarent, prodicionem
 molientibus. Horū utrorumq; animos animad-
 vertens Æschines Nothoni filius, Eretrien-
 sium primarius, patefecit Atheniensibus omnē
 præsentiam rerum statum, orantq; ut domum
 abirent, ne unā cum illis occumberēt. Hac con-
 sulti Æschini obtemperātes Athenienses,
 illinc in Oropum transgressi, salutē sibi peperē-
 runt. At Persa eò aduēcti, naues ora Eretrica
 ad sanum & Choereas & Ægilia applicue-
 runt: potitiq; his locis, cōtinuo equos exposuere,
 & tanquā cum hostibus conflaturi se instru-
 xere, aduersus quos non decreuerāt Eretrien-
 ses sibi esse prodeundum. Sed quandoquidē senten-
 tia de urbe non deferenda euicerat, merito da-
 bant operam ut mœnia custodirent. Adorien-
 tibus ea Persis, acri pugna per sex dies certatū
 est: multisq; utrinq; cadentibus, septimo die Eu-
 phorbus Alcimachi, et Philagrus Cyneti, inter
 populares suos uiri spectati, urbē hostibus pro-
 didere: Quam ingressi Persæ, post quā tēpla
 spoliare, incenderūt, in ultionem eorum tem-
 plorum quæ Sardibus deflagrauerant, homini-
 bus iussu Darij in seruitutē captis. Potini Ere-
 tria, aliquot illic dies morati, in Atticam na-
 uigauerunt, tuncq; magnam partem nastane-
 runt

sunt, rati idē facturos *Athenienses* quod *Ere-*
trienſes feciſſent. Etenim erat locus *Attica*
Marathon, proximē *Eretriam*, ad cquitādum
 opportuniſſimus, quō illos *Hippias* *Piſiſtrati*
ſilius deducebat. Eōdem *Athenienſes* & ipſi
 re audita, ad uim arcendā proceſſerunt, decem
 præſectis ſibi ducibus, quorū decimus erat *Mil-*
tiades, cuius patrem *Cimonem* *Stefagora* fuge-
 re ex *Athenis* *Piſiſtratum* *Hippocratis* con-
 tingerat: & dum fugit, obtinere *Olympiadē* qua
dryugo certamine: quam uictoriā muneris gra-
 tia tranſtulit in *Miltiadem* ex matre germa-
 num: proximaq; *Olympiade* eiſdem equabus
 aliam *Olympiadem* cū uiciſſet, a ſilijs *Piſiſtra-*
ti interfectus eſt, non iam uiuo *Piſiſtrato*. Inter-
 fectus eſt autē ad *Pritaneum*, noctu ſummiſſis
 percufforibus: ſepultusq; ante urbem trans uia,
 qua uocatur *Diacœle*: et è regione ſepulta ſunt
 equa illa, qua treis *Olympicas* uictorias repor-
 tarant. Idem quod iſta, iam alie equa fecerūt,
 qua fuerūt *Euagora* *Lagonis*. Alie præterea
 nullæ. Per idem tempus maior nati ſiliorū *Ci-*
monis *Stefagoras*, apud *Miltiadem* patruum
 in *Cherſoneſo* educabatur. Minor autem apud
 ipſum *Cimonem* *Athenis* erat, nomen habens
 à *Miltiade* *Cherſoneſi* conditore. Sic igitur
Miltiades è *Cherſoneſo* tūc pſectus, dux *Athe-*
nienſiū erat, è duplici cade elapſus: ſemel, cum
 eum *Phœnices* uſq; ad *Imbrum* perſecuti ſunt,

magni facientes capere hominem ut ad regem
 perducerent: iterum, cum ab ijs elapsus, domum
 suam reuersum, ac se reducere esse existimantem,
 inimici sui exceperunt, & ad iudicium deduxe-
 runt, accusantes occupata in Chersoneso tyrannidis.
 Hoc reatu liberatus, suffragijs populi dux
 declaratus est. Duces cum adhuc in urbe essent,
 ante omnia legatum Spartam mittunt Phidippi-
 dem, illum quidem Atheniensem, sed tabellariam
 operam faciliantem. Huic Phidippidi, ut ipse
 refert, & Atheniensibus renuntiavit, circa Par-
 thenium montem, qui supra Tegeam est, obuius
 fuit Pan: compellatoremque nominatum Phidippide,
 iussit nuntiari Atheniensibus, quid ita Athe-
 nienses nullam gererent curam sui, qui bene ipsis
 uellet, quiq; iam saepenumero de eis benemer-
 itus fuisset, atq; etiam futurus esset. His uerbis
 fide habita Atheniensibus, quod corum iam status
 erat bene constitutus, extruxerunt sub arce tem-
 plum Panos: illiq; annuis hostijs, ex quo nun-
 tium accipere, sacrificant, & ardenti candela-
 bro supplicant. Phidippides autem hic, qui sibi
 Pana dixit apparuisse, tunc cum a ducebus mis-
 sus est, iterum Athenis egressus, Spartam per-
 uenit, adiensq; magistratus: Lacedaemonij, in-
 quit, orant nos Athenienses, ut sibi opem fera-
 tis, nec ciuitatem inter Gracos uetustissimam con-
 temnatam in discrimen adductam, ne Barbaris
 uiris seruiat. Etenim Eretria direpta est, insi-
 gniq;

igni; ciuitate Gracia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expositis, placebat qui dem Lacedamonijz opem ferre Atheniēſibus, ſed id ſibi impoſſibile confeſſim facere uidebatur, nolētiſque legem rumpere. Nam erat nonus dies inſtantis menſis quo die negabant ſe progreſſuros, nec niſi orbe lunari impleto. Et iſti qui ulem plenilunium expectabant, Hippia autem Piſiſtrati filio, qui Barbaros in Marathonem perducebat, uifum hoc in ſomnis ſuperiore nocte oblatum eſt: Videbatur ſibi Hippia cū matre concubere. Quo ex ſomnio conieſtabat fore, ut reuerſus Athenas, ac recepto dominatu ſenex domi ſue obiret: Hunc in modum interpretabatur uifum ſuum ei. Tum (dum prædam Eretriēſem, quam depoſuerat in inſula Syreorum nomine Aegileā reportat, dumq; naues ad Marathonem appuſas in ſtationibus locat, ac Barbaros in terram egreſſos diſponit) talia adminiſtranti contigit ſternutatio, ruſuq; ſolito uehementior. Vnde concuſſis eiſ, utpote ſenſis, pleriq; dentibus, unus illorum ex uiolētia ruſiendi excuſſus eſt, & in arenā delapſus: qui magna adhibita ad inueniendū diligentia, cū tamen nō appareret, ſuſpirans Hippiaſ, ad eos qui aderant, ait: Hac terra nō eſt noſtra, nec eā poterimus nobis ſubiectam efficere: ſed tantummodo partem, quantū ſtatū dens, qui mihi aderat, obinet: Huc Hippiaſ ſuam uifionē interpretaba

pretabatur euasisse. Atheniensibus apud Her-
culis fanum instructis superuenere auxilio Pla-
taenses, omni cum populo, qui sese Atheniensibus
dediderant, & pro quibus frequentes iam
labores susceperant Athenienses. Dediderant
autem sese hoc modo: Cum a Thebanis preme-
rentur Plataenses, primū Cleomeni Anaxan-
dride, qui interuenerat, Atq; Lacedamonij
sese dediderunt: à quibus tamē recepti nō sunt,
hac oratione utentibus: *A* nobis, qui procul
habitamus, frigidum quoddā fuerit nobis auxi-
lium. Nam priusquā nostrum quisquā audiat,
positis occupati ab hostibus saepe expugnari.
Suademus autem ut nos ipsos Atheniensibus
dedatis, uicinis pariter & ad intandū nō inua-
lidis. Hoc Lacedamonij non tam consulebant
Plataensibus, quod eis bene uellent, quā quod
optarent Athenienses defatigari Bæotio bello.
Ad suadentibus Lacedamonij non aduersati
Plataenses, aditis Atheniensibus. dum rem di-
uinam duodecim dijs faciunt, eis ad aram sup-
pliciter sedētes sese dediderūt. Aduersus quos
Thebani re audita exercitum duxerunt. in eo-
rumq; auxilium Athenienses uenerunt. Sed
dum conferturi prælium essent, Corinthij haud
contemnendā sibi rem putantes, ad eos reconcili-
andos interuenere: atq; utrorūq; permissu re-
gionē hunc in modū terminarunt, ut Thebani
eos Bæotios, qui nollēt inter Bæotios censeri,
sucrent

finirent facere quod uellent. Hoc ubi decreuere
 Corinthij, abscessere. Abscedētes quoq; Athe-
 niēses aggressi Thebani sunt, cōmiss. eiq; pugna
 repulsi. Unde Atheniēses transgressi quos Co-
 rinthij statuerunt terminos, Asopum fecerunt
 limitem Thebanis. Ergo Plataenses Atheniē-
 sibz sese cū dedidissent, ad Marathonem tūc
 auxilio uenerunt. Erant autē in Atheniēsium
 ducibus ancipites sententia, alijs uetantibus fie-
 ri pralium, pauciores enim se esse, quam ut cum
 Medis confligerent: alijs, quorum erat Militia
 des, ad pugnandū hortiātibus. Itaq; cum essent
 bifaria sententia, & deterior uinceret, ibi Mil-
 tiades Callimachum Aphidneum adiit, tunc
 forte polemarchum, id est, belli principem: qui
 magistratus per suffragia electus in danda sa-
 ba, hoc est, in declaranda sententia, undecimus
 est. Nam quondam Athenienses in dicēda sen-
 tentia parem ducibus faciebant polemarchum.
 Adhuc Miltiades, in te, inquit, nunc Callima-
 che situm est, utrum in seruitutem Athena re-
 digantur, an tu eas liberando memoriam tui in
 omne aenum relinquas, qualem ne Harmodius
 quidem atq; Aristogiton reliquerunt. Nam
 Athenienses nunc in maximū omniū (ex quo
 nati sunt) uenire discrimen: qui si Medis succū-
 bant, palam est quo passuri sint traditi Hippia:
 Sin autē superent, poterit hac ciuitas urbium
 Gracia effici prima. Quo autem pacto hoc fieri
 possint.

possint, & quomodo ad te harū rerū arbitrium
 redeat, nūc exponam: Nostra, qui duces sumus,
 bifaria sunt sentētia de pralio cōmittendo: alijs
 id suadentibus, alijs dissuadētibz. Qui nisi pra-
 lium cōmittimus, necor ne magna existat sedi-
 tio, quae mentes eorum sollicitet ad sentiendum
 cum Medis. Si pugnamus antequā aliud uij
 in nonnullis subeat, possumus djs aqua cū ui-
 ctoria discedere. Haec omnia ad te tendunt, &
 abs te dependent: qui si mea sententia accesseris,
 erit & tibi patria libera, & ciuitas omnium
 Graecarū princeps: Sin accesseris sentētia dis-
 suadentiā pugnam, eorū quae recensui bonorum
 tibi cōtraria existent. Haec dicens Miliades,
 Callimachum indixit. Ita accedente sententia
 polemarchi, obtentum est ut confligeretur. Post
 hac ij duces quorum sententia de cōfligendo fue-
 rat, ut cuiusq; dies imperitanti uenerat, uicem
 suam Miliada dabant: quā ille accipiens, non
 tamen prius decerpandum putauit, quā dies
 imperij sui aduenit. Itaq; ubi uices eius fuerat,
 tunc Athenienses hunc in modū instructi sunt
 ad confligendū: Dextro cornu praerat Callima-
 chus Polemarchus. Ita enim lex apud Athe-
 nienses tunc postulabat, ut Polemarchus de-
 xtrum cornu tenceret. Hoc duce sequebātur de-
 inceps cetera tribus, ut quaq; ordine erat. No-
 nissimi sunt collocati Plataenses: ij de sinistrum
 cornu tenētes. Quo factū est, ut ab huius pugnae
 tempore,

tempore, quoties Athenienses ferunt hostias apud pancgyrias, id est, publicos conventus, qua quinto quoque anno fiunt. Atheniensis praeo conceptis verbis precetur bona Atheniensibus patri et Plataensibus. Igitur Atheniensium acies tunc apud Marathonem instructa idcirco sic erat, quod aciem Medicam imitabatur, sed in medio paucis conferta ordinibus, ideoque illic debilior: utroque autem in cornu confertior, qua posteaquam ita instructa est, ac sacrificium litatum esse Athenienses audirent, tunc cursum in Barbaros tendit. Erat autem inter utranque aciem non minus octo stadiorum intercapedinis. Quos cursu ferri in se videntes Persae, aptabant se tanquam illos excepturi: insania dantes id, quod cernerent cursu tendere, cum pauci essent, non equitatu, non sagittis fretos: Hoc ita Barbari interpretabantur. Athenienses, posteaquam conferti conflixere cum Barbaris, pugnam memoratu dignam edebant. Quippe primi omnium Graecorum (quos ipsi novimus) cursu in hostem usi sunt: primi sustinuerunt cernere Medica veste indutos: cum antehac vel audire nomen Medorum Graecis terror fuisset. In Marathonem cum diu pugnatum esset, Barbari circa mediam aciem uicerunt, ubi Persae stabant et Sacae: eamque perfrumpentes hostem in mediterranea persequuntur. At in utroque cornu uicere Athenienses Plataensesque: ac Barbaris.

qui terga dederāt, fugere permīssis, contrahūt cornua, & cum ijs qui mediā ipsorū aciem perfrēgerant, dimicātes superant, fugientes Persas urgent, caduntq; , donec ad mare peruenientes, petito igne naues corripuere. Quo in certamine Callimachus Polemarchus interficitur, egregia nauata opera. Occubuit quoq; ē ducib. Stesileus Trasylus: & Cynagyrus Euphorionis, dum summam puppim apprehēdit, abscissa bipenni manu cecidit: Necnon alij Athenienses multi & clari. Septē quidē naues obtinuerūt Athenienses hoc modo: Cateris Barbaris retractis, receptaq; prada Eretrienſi ex insula, ubi reliquerant, circūuecti Suniū, animo prauertendi Athenienses eneſtigio abeūtes. Caterū Alcmaonida ab Atheniensibus infimulati sunt, quōd uidelicet ex cōposito Persis adhuc apud insulam agentibus scutū ostenderint. Dum illi Saniū circūuehuntur, Athenienses eneſtigio abeuntes celerrime ad ferēdam urbi opem properarunt. Barbarosq; cōdem tendētes peruerterunt, progressiq; ex Herculis tēplo, quod est in Marathone, in aliud Herculis sanum, quod est in Cynosargi, castra posuerūt. Barbari superata classe in Phalero (hic enim Atheniensium naualia tunc erant) super eum locū aliquandiu propter tēpestatē morati, rursus in Asiā abierunt. Quorū in hac pugna apud Marathone gēta, occubere circiter sex millia trecenta.

Atheniē

Atheniēsum uerò centū nouagintaduo: Tot ex utrisq; cecidere. In qua pugna hac res mira cōsigis, ut Atheniēsis quidā Epizelus Cuphagora, dum stāte acie pugnat strenue, luminibus caperetur, neq; sanctius ulla parte corporis neq; iēlus, atq; ita cecus in reliquū uita tēpus permāsit. Quē audini dicere solitū de sua clade, nīsum sibi esse ante se stare uirū quendā armatum procero corpore, cuius mētū omnē clypeū inuūbraret: Et hāc laruā ipsum pratergressam, sed se illum qui sibi assideret occidisse: Hac Epizelum solitū cōmemorare audini. Datis in Asiā cum classe rediens, ubi Myconē tenuit, uidit in somnis uisum. Id tamē quod fuerit, nō traditur. Vbi primū dies illuxit, naues rimatus est: cōper toq; in nāni Phœnicea simulacro Apollinis inaurato, sciscitatus est, quō ē tēplo sublatū esset. Et ubi audinit ex quo tēplo, nauigās sua nāni in Delum (Iam enim Delij in insulā redierāt) ubi simulacrum in templo deposuit, praecepitq; Delijs, ut illud in Deliū Thebanorū referrent, quod est supra mare ē regione Chalcidis: Hoc ubi praecepit Datis, uela illinc fecit. Delij tamō hanc statuā nō reportauerūt, sed nicefino pōst anno, eā Thebani ex oraculo in Deliū cōtulerunt. Datis & Artaphernes, pōsteaquam in Asiā nauigauere, captiuos Eretriēses Susa perduxere. Quos Dari⁹ rex, cū in eos ante ca prinitatē uisū cōtraxerat acerbitalis, quōd se

priores iniuria laceſſiſſent, tamen ut in conſpectum ſuū adductos uidiſſet ac ſibi ſubiectos, nullo alio malo affecit, ſed in ſuo Ciſſia regionis ſtatimo collocauit, cui nomē eſt Anderica, ducē in ac decem ſtadijs procul a Suſis, quadraginta à puteo, qui exhibet triſarius rerū ſpecies. Nā ex eo aſphaltū (id eſt, bitumē) & ſalē & olcū hauriunt, ad hūc modū: Hauriunt quidē celoneo (id eſt, inſtrumēto ciconia) pro ſitula autē dimidia, utre ad ciconiā alligato, quo in puteū decuſſo, quicquid hauritur, mox in cisternā diffunditur, atq; hinc aliō effuſum, triplici uarictate cōcreſcit. In aſphaltum quidem & ſalem, protinus. Hoc autem oleum Perſæ Rhadinacem appellant, atrum ac grauiter olcens. Hoc loci rex Darius locauit Eretrienſes: quem ad meā uſq; memoriam tenuere, ſeruātes priſtinā linguam. Quod ad Eretrienſes attinet, ita habet. Poſt plenum duo millia Lacedæmoniorū Athenas uenerunt, tanta feſtinatione adipiſci dihoſtem, ut triduo, quā ex Sparta diſceſſere, in Atticā peruenerint: & licet ſerius ad pugnā ueniſſent, tamē intēdi Medos cupidi, ad illos intēdos in Marathonem perrexerūt. Quibus niſis, laudatisq; Athenienſibus ob præclarū facinus, rursus redierūt. Tene admiratio me, nec rationē inire poſſum, Alcæonidas unquam Perſis ex cōpoſito oſtendiſſe parmā, quod uellet Athenienſes Barbaris atq; Hippia ſubefſe:

quippe

quippe quos constat in habenda odio tyrannia,
vehementiores quam similiores fuisse Callia
Phanippi, qui fuit pater Hipponici, Nam Cal-
lias cum alia omnia in Pisistratam inimicissi-
me commentus est, tum uero solus Athenien-
sum omnium illius Athenis circuli, cum publi-
ce sub pracone uenderentur, bona emere ausus
est. Huius Callia mentionē crebro pleriq; omnes
habere debent, cum ob ea qua dicta sunt, ut ui-
ri summopere patriam liberantis tum ob hac
qua in Olympia fecit. Nam & in equorū cursu
palnam obtinuit, & in quadrigario fuit secun-
dus: & in ludis Pytijs cum primas obtinuisset,
& in uniuersos Græcos sumptuosissimus exi-
it: tum ob id qualem se in filias suas, quæ tres
fuerunt, exhibuit. Nam posteaquam nobiles ex-
istere, hoc eis magnificentiissimū munus est gra-
tificatus: ut quem sibi unaquaq; uellet ex omni-
bus Atheniēsihus, cum diligeret: atq; ita eam
illi nuptū dedit. At Alcmaeonida aut per-
inde, aut nihil minus quàm Callias perosi ty-
rannos fuisse: Quo maior me admiratio subit:
minusq; admīto criminatiōē, eos parmā Per-
sis ostēdasse: qui per omne tēpus tyrannos effuge-
rūt, & quorū astutia Pisistratida tyrānidē reli-
querunt. Atq; ita multo magis Athenarum
liberatores existerunt meo iudicio quam Har-
modius & Aristogiton. Illi enim Hipparcho
interempto, non tam ceteros Pisistratidas ab
affectu

afflictanda tyrannide represserunt, quam ad illam irritauerunt. Alcmaeonida autem proculdubio Athenas liberauerunt: & modo ipsi fuere, qui Pythiā persuasere ad Lacedamonios comones faciendos, ut Athenas liberaret, quemadmodum superius à me commemoratū est. At enim aliqui forsitan succensentes, quòd Atheniensis in populo patriam prodiderunt. Imò nulli erant eis inter Athenienses viri illustriores: neq; qui magis essent honorati. Neq; uerò sermo obtinuit, clypeum ab his esse ostentatum, sed tantummodo fuisse ostentatū: Quod nihil est, quàm si id demum diceretur, ostensus quidem est, sed à quo ostensus, incertum. Quanquam Alcmaeonida iam pridem existerant Athenis clari sane usq; ab Alcmacone, atque etiam Megacle. Et enim Alcmaeon Megacleti filius, ijs Lydis, qui Sardibus à Cræso Delphos ad oraculū ierāt, administrū se prabuit, eos comiter accepit. Cuius beneficentiā Cræsus à Lidis quos ad oraculū miserat cum audisset, hominē accersit, & ubi aduenit, eum donauit tanto auro, quāto semel corpore suo ferre posset. At istam doni conditionem Alcmaeon hac astutiam attulit: Pergrandē tunicam amictus, ingenti in ea sinu relictis cothurnisq; (quos laxissimos reperit) calceatus, ad thesaurum perrexit, ad quē ducebatur. Ibi in acernū ramentorū procubens, primum cothurnos quibus erat indutus, auro, quantum

ferre b

ferebant referret. Deinde omnem sinum suum, atq; etiā crines ramenti subigens, & pario in os desumpta, è thesauro processit, agre irahens cothurnos, cuius alteri rei quàm homini similis: cuius os cum turgidū esset, & omnia onusta, id cernens Cræsus, in cachinumq; erumpens, ea omnia illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hac uehementer locupletata est. Et Alcmaon quadrijugos equos alens, nūciat Olympia. Sed eam deinde secūda etate, Clisithenes Sicyonis tyrannus sustulit: ut multo magis quàm prius inter Gracos celeberrime extiterit. Erat enim Clisitheni Aristonymi filio Myronis nepoti, Andreæ pronepoti, filia nomine Agarista: quā pater destinabat nuptiū dare ei, quem praestantissimū Gracorum omnium comperisset. Cū igitur ludi Olympici celebrarentur, & ex eis Clisithenes curriculo quadrigali uictor exitisset, nūciari iussit uoce praconis, ut quisquis sese dignum putaret qui Clisithenis gener esset, is ad sexagesimum diē aut prius Sicyone praesto foret: quoniā Clisithenes intra annū a sexagesimo die incepturus exequi nuptias destinasset. Itaq; omnes Graci, aut sua ipsorum, aut familia claritate sibi confidentes, eò proci contenderunt: quibus Clisithenes & curriculum, & palastram ad certandum preparauerat. Ex Italia illuc se cōtulit Smindyrides Hippocratis Sybarita (floreat autē maxime Sybaris ea tempestate) qui

unus uir in plurimum deliciarū processerat: &
 Siritanus Damas Samyris, filius eius qui sa-
 piēs appellabatur: Et hi quidem ab Italia ue-
 nerunt. Ab Ionio autem sinu Amphimnestus
 Epistrophus Epidānii. Aetolus uerò Males,
 germanus Titormi illius, qui Græcos robore sue-
 rat supergressus, & in extrema Aetolia ho-
 mines fugerat. Et Peloponneso Leocides Phi-
 donis, Argiorum tyrāni filius, cuius in quā Phi-
 donis, qui spatia Peloponnensibus statuit, longe
 omnium Græcorū insolentissimus: qui summo-
 tiis Heliensium agonotheis, id est, munerarijs, ipse
 agonothea exitit in Olympia, id est, certamen
 premiumq; proposuit: Necnō Amiantus Zy-
 curgi Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes
 Argenus, ex urbe Pao, filius Euphorionis eius,
 qui (ut in Arcadia fertur fama) in domū suam
 excepit Castorem & Pollucē, & ob id in omnes
 homines hospitalis: & Heleus Agai, uir pra-
 clarus. Isti ex ipsa Peloponneso uenerunt. Ex
 Atheniensibus autem Megacles Xlemaonis
 eius filius, qui ad Cræsum se cōtulerat: & alter
 Hippoclidēs Tisandri, diuitijs ac forma inter
 Atheniēses principuus. Ex Eretria, qua per id
 tēpus florebat, Lysantus: solus hic ab Eubœa. Et
 Thessalia à Scopadeis Diaclorides Cranonius.
 Ex Molossis Alcō: Tot procifuerē. Qui cū ad
 diē præsitiuā adfuissent, Clisithenes ante omnia
 patriam singulorum familiāq; percōtatur. De-
 inde

inde eos annuum apud se detinens, exploravit
 uniuscuiusque & uirilitatem & iracundiam, &
 eruditionem, & mores: nunc cum singulis, nunc
 cum uniuersis congressus, & inuiores in gym-
 nasia educens, precipue tamen in conuiuijs ex-
 periebatur. Quandiu enim eos apud se tenuit,
 hoc facere, ac magnifice accipere. Sed ei inter
 procos precipue cordi erant Athenienses: &
 illorum magis Hippoclidem Tisandri strenuum
 esse indicabat, cum praesertim eius maiores, Cy-
 pselis Corinthijs propinqui fuissent. Cum autem
 destinatus nuptijs dies illuxit, quo ipse Clisthe-
 nes edixerat indicaturum se, quem ex omnibus
 deligeret, maestas centum bobus, in conuiuium
 tum ipsos procos, tum omnes Sicyonios accepit.
 Postea uero quam coenatum est, proc i certamen
 de musica habere coeperunt, pariter & de ora-
 tione habenda in medium, Procedente potatio-
 ne, Hippoclidēs cum longe alios antecederet, ius-
 sit tibicinē sibi canere ὑμῶναρ, id est, sedatum
 quoddam saltationis genus. Tibicine obsequen-
 se saltauit, sibi quidem placens, sed Clisthenes
 omnem rem ceruens disimulabat. Post hac ali-
 quantulum interquiescens Hippoclidēs, insit ali-
 quam sibi inferri mēsam. Qua illata, primū su-
 per eam Laconicos saltauit modulos, mox alios
 Atticos, tertio super mēsam capite statuto, cru-
 ribus ueluti brachijs modulabatur. Ad cuius
 primam ac secundam saltationē, etsi stomachaba-
 tur

*batur Clisthenes tam impudentem sibi generum fieri, tamen sese cōtinebat, nolens in eum erumpere. At ubi uidit cruribus ueluti manibus gesticulantem, iam se ultra continere non sustinens, inquit: Fili Tisandri, desaltasti matrimonium. Cui extipiens ille ait: Non est istud cura Hippoclida. Unde prouerbiū factum est. Non est istud cura Hippoclida. Tunc Clisthenes silentio imposto, in medium hac protulit: Viri proci mea filia, uos equidem omnes lando, nobisq; omnibus si fieri posset gratificarer, neque unum è uobis praeipuum probans, neq; ceteros improbens. Perum fieri non potest, ut de unica uirgine deliberans, omnium uoto satisfaciam. Itaque singulis uestrum, qui compotes huius matrimonij non estis, tanquam dignis mea filia nuptijs, quodq; domi peregre absuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmaonis filio, meam filiam Agaristiam despondeo ritu Atheniensium. Annuente conditioni Megacle, nuptia apud Clisthenem celebrata sunt: Hastenus qua iudicandis procis gesta sunt. Atq; hunc in modū Alcmaonida per Graciā celebrari cœperū. Porro ex horū coniugio, cū Clisthenes a uo materno cognominis procreatur, qui Atheniensiu tribus populariumq; statū institueret, tum Hippocrates, ex Hippocrate uerò alius Megacles et alia Agaristia ab Agaristia Clisthenis nomē habens, qua nu-
 pia*

pta Xanthippo Xriphronis eū pregnās esset, uisa est sibi in somnis parere leonē. paucosq; post dies peperit Xanthippo Periclem. Miltiades cum antea probatus apud Athenienses, tum uerò post rem bene gestam in Marathonē, maioribus incrementis auctus, petit ab Atheniē-sibus septuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum esset illaturus, sed tantummodo se illos locuple-taturū, si se sequerentur. Ad eam enim regionē. se illos ducturum, unde affatim aurum nullo ne-gotio reportarent. His uerbis Atheniēses, ere-ctis animis, naues (ut petierat) tradiderūt. Qui-bus Miltiades acceptis, in Parum nauigat, per-speciē ulciscenda iniuria quam intulerant Pa-riū, quod irremē in Marathonē una cum Persis uenissent. Hinc colore orationis utebatur. Cum autem insensus esset Parijs ob Lysagoram Tisei-filiū, genere Pariū, qui ipsum apud Hydarnem Persam accusauerat, eò postquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obsedit, missoq; caduceatore, proposcit centū talēta, ne-gans si ea sibi non darent, se non prius illinc ab-ducturū copias, quàm eos euertisset. Parij nō ut quicquā pecunia Miltiadi dēt, cogitāt, ut cusi-diant urbē excogitāt, cum alia loca intersepī-tes, tum maxime unde ea oppugnari pōterat, adeò, ut noctu laborantes, murū duplo quā olim fuerat excitarent. Hastenus Graci de hac re cō-

memoranda consentiunt. Deinceps gesta ipsæ. Parij referunt hunc in modum: Miltiades cum inops consilij esset, adisse atq; allocutum fuisse mulierem captivam, genere Pariam: nomine Timum, quæ esset indigenarū deorum admonistra: Hanc cum in conspectum venisset, consiliunt ei dedisse, si magnificeret, Parum capere, exequere quæ a se præciperentur. Eius deinde præceptis auditis, Miltiadem accessisse ad maceriã quandam ante urbem, quæ in maceria sepitur templū Cereris legis fore: tamq; quia fores aperire non poterat, transilisse: Et illam transgressam, solarium ascēdisse ad aliquid intus faciendum, sine ad mouendum aliquid quod moveri nefas est; sine ad aliquid quodcunq; sit agendum. Et cum pro foribus esset, subeunte horrore præoccupatum, eadem via reuertisse: deq; maceria desilientem semur conuulsisse: alij in genua procidisse aiunt. Ita Miltiades male habēs, domum remeavit, neq; pecuniam Atheniensibus portās, neq; Paro paria: urbe tantū per sex et viginti dies obsessa: Et agro populato. Parij, cognito quod ministra deorū Timo Miltiadē admonuisset, nolentes ob id de ea suppliciū sumere, postquā obsideri desierint, Delphos miserunt sciscitaturū, nunquid ministrā deorū cōdemnarēt, quæ rationem capiēde patria hostibus deiexisset: quæq; Miltiadi exposuisset sacra, quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri

non permīsit, negans *Timum* earum rerum esse auctorem: sed quia *Miltiades* non bene obtemperatum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse. *Hæc* *Parijs* *Pythia* respondit. *Miltiades* è *Paro* reversum cum alijs *Athenienses* in ore habebant, tum præcipue *Xanthippus* *Striphonius* qui eum apud populū accusavit, quod *Athenienses* circumscriptisset. Cui accusationi *Miltiades* non per se ipse respondit (neq; enim poterat, quippe qui putrescente seniore iaceret in lecto) sed pro eo amicus sui: allegātes eū aliam *mulierem* *Lemnum* expugnatam, quam ultius *Pelasgos* *Atheniensibus* tradidisset, tum vero pugnam in *Marathone* gestam, intervenientium populū ne capitu dñaretur, quinquaginta talentis culpa multata est. Post hac *Miltiades* dissoluto atq; marcescente seniore decessit. Quinquaginta autē talenta *Cimo* filius exolvit. Porro *Lemnū* *Miltiades* hūc in modū obtinuerat. *Pelasgi* posteaquā ex *Attica* ab *Atheniensibus* exacti sunt, sine inre, sine iniuria: nā de hoc nihil habeo præter relata: quia *Heccatam* *Egesandri* in sermonibus, ait, iniuria. *Athenienses* enim cū viderēt regionē quæ erat sub *Hymesso*, quam illi habitandā dederant, mercede militum circa arcē procedendi bene exultant, quæ prius mala fuisset, & à nemine accipi digna, linore capiosuisse, & libidine terræ potiunde: & ita illinc exegisse illos, nulla alia re in excelsis.

cionem allata. *Ut autem Athenienses aiunt, iure cicli: quippe cum essent sub Hymesso habitantes, illinc prodire solitos hanc iniuriam intulisse: Quoties filia ac filij Atheniensium ad Nonem fontes aquarum pergerent (nulladum enim aut eis aut nullis Gracis per id tēpus mancipia erant) Pelasgos eis per contumeliam et contemptum nim attulisse: neq; hoc fecisse contentos, ad extremum manifestò deprehensos de inuadendis Atheniensibus consilia agitasse: Se uerò adeo meliores quàm illi fuerant uiros fuisse, ut cum haberent facultatem interimendi eos, quos sibi insidiosos deprehendissent, tamen noluerint: sed eis praeceperint, ut è regione excederent: atq; ita illos solum uerientes, tum alia loca, tum uerò Lemnum obtinuisse: Illa Hacataeus, hac Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Atheniensium iniuriam ulciscendi auidi, ij qui Lemnum incolbant, gnari quando dies festi Atheniensium celebraretur, biremibus instructis, insidias manipulatim collocarunt uxoribus Atheniensium, diem festū Diana apud Bratronem agētibz: permultisq; illarū illinc raptis abierunt, et in Lemnū delatas pro concubinis habuerunt. Haec femina postea quàm filijs abundauere, lingua eos Attica ac moribus Atheniensium imbuerunt. Et illi consuetudinem cum Pelasgidū filijs habere abnuebant: et si quis è suis ab illorū nullo uapularet, cūcti auxilio aderant,*

rant, & mutuo sese tutabantur: ac dignos se
 qui alijs pueris dominarentur, existimabant,
 atq; adeo longe praeualebant. Qua re animad-
 uersa Pelasgi inter se collocuti sunt, consideran-
 tesq; rem esse indignam, atq; inter se dicebant:
 Si nunc, dū pueri sunt, dignoscant sibi opitulari
 aduersus filios uxorū legitimarū, quas uir-
 gines duximus, et eis cōtinuo praesse conantur,
 quidnā facient in uirilem adulti aetatem? Itaq;
 cum id eis aliū infedisset, placitū est, ut eos fi-
 lios è matribus Atticis susceptos necarent. His
 necatis, addunt et cades matrum. Ex hoc faci-
 nore & illo superiore foeminarū, qua uiros suos
 unā cum Thoante interemerunt, usu receptum
 est per Graciam, ut teterrima quaq; facinora
 Lemnia appellentur. Pelasgi cū eis post necem
 liberorum atq; uxorū neq; tellus fructum red-
 dere, neq; uxores, neq; pecunia prius gignerēt,
 pariter fame & liberorū orbitate uexati, Del-
 phos miserūt petitum aliquod laxamentū pra-
 sentium malorum. Iussi à Pythia poenas Athe-
 niensibus quas illi uellent pendere, Athe-
 nas iere: pollicitiq; sunt daturos se poenas illis
 omnis iniuria. Athenienses stratis in curia to-
 ris quā poterant splendidissime, appositaq;
 mensa omnium bonorum refertissima, iusserunt
 Pelasgos ita se habentem regionem sibi trade-
 rent. Tunc Pelasgi excipientes dicere: Si nauis
 aëto aquilone atq; uno die nos è uestra regione.

in nostram peruehct, ita demum nos quod petitis trademus. Hoc dixere, quid scirent fieri non posse. Nam *Asica* multo magis ad austrum uergit quam *Lemnus*: Hec hactenus. Tunc compluribus deinde interiectis annis, ubi *Chersonesus* (qua est in *Hellsponto*) *Atheniense* ditionis fuit, *Miltiades* *Cimonis*, uentis etesijis perflantibus, ex *Eleunte* (qua in *Chersoneso*) solus in *Lemnum* delatus est, praecepitque *Pelagias*, ut ex insula excederent: redigens eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri sperassent: Quorum *Hephastien*ses quidem obtemperauerunt: *Myrinae* autem non agnoscentes *Chersonesum* esse *Asicam* tam diu obfessi sunt, donec in ad ditionem uenerunt: Ita *Lemno* potiti sunt *Athenienses* atque *Miltiades*.

HERODOTI HALICARNASSI HIST. LIB. VII.

QUI INSCRIBITUR.

QVI INSCRIBITUR.

POLYMNIA.

POSTEA uero quum nuntius pugnae ad regem *Darium* *Hystaspis* filium allatus est, ad *Marathonem* gressus, cum antea uehementer insensus esset ille *Atheniensibus*, quod *Sardus* inuasissent, longe insensior factus est, ac propensior ad bellum

tam Gracia inferendum: missisq; continuo nut-
 rijs ad ciuitates, edixit ut singula multo quam
 antea maiores copias, nec non naues, nauigia,
 re quos item frumentaria compararent. His nun-
 tijs Asia iracundiam exagitata est. Vbi cum de-
 lectus agitur optimi cuiusq; aduersus Graciam
 militaturi, & apparant opera datur, quarto
 anno Aegyptij (qui fuerant à Cabyse subacti)
 defecere à Persis: quo magis aduersus utrosque
 Darius expeditionē sumere properabat, Ae-
 gyptios atq; Athenienses. Dum hac cōparat,
 interea ingens inter eius liberos de principatu
 exorta dissensio est: quoniam ex instituto Per-
 sarum, oportebat ita demum ire in expeditio-
 nem, cum regni suocessorem declarasset. Erant
 autem Dario iam antiè quam regnaret liberi
 tres, è priore uxore Gobrys filia suscepti, et post
 partum regnum alij quatuor, ex Atossa Cyri
 filia. Superiorum maximus natus erat Ari-
 bazanes, posteriorum Xerxes. Qui cum ex ea-
 dem matre non essent, disceptabant: Ariaba-
 zanes quidem quòd omnis paterna sobolis ipse
 maximus natus foret, cum apud uniuersos homi-
 nes sic institutum, ut maximus natus liberorum
 obineat principatum: Xerxes uero quòd ipse
 Atossa gentis esset filia Cyri, qui Persis liber-
 tatem acquisisset. Dario nondum ferente senten-
 tiam, aderat fortè Demaratus Aristonis, qui
 per id tēpus altercationis Spartano regno exu-

sus, ac Lacedamone profugus, Susa ascendere-
 rat. Hic uir audita liberorum Darij controuer-
 sia, adiit (ut fama fertur) Xerxem, admonuitq;
 ut ad cetera quae pro se dicebat, hoc adderet: se
 quidem genitum è Dario iam rege, & Persarū
 imperium obtinente: Artabazanē uerò è Da-
 rio cum erat priuatus: proinde neq; equū, neq;
 iustum esse alium quempiam potius quàm se
 illam dignationem adipisci. Quoniam Sparta
 quoq; sic usurparetur, ut si cui antequam regnes
 filij nascantur, deinde regi iam alius nascatur,
 huius postea nati successio regni sit. Hac à De-
 marato subiecta ratione utentem Xerxem, tan-
 quam iuste dicentem, Darius regem declarauit:
 quanquam etiam citra praeceptum Demarati
 Xerxes (ut mea fert opinio) regnauisset: quippe
 cum omnis potentia penes Atossam esset. De-
 clarato Darius Xerxe rege cum conaretur re-
 bus apparatis, exire in expeditionem, aliter ab
 defectione Aegyptiorū anno supremum diem
 obiit, sex & triginta annis regni expletis, hand
 cōpos uoti, ut Aegyptios & Athenienses ul-
 cisceretur. Eius morte regnū ad Xerxem filium
 deuenit, qui ab initio nequaquā animatus erat
 ab bellum Graeciae inferendū, sed Aegypto. Ca-
 terum Mardonius consobrinus suus, Gobrys &
 sororis Darij filius, cum adiens his uerbis est
 allocutus: Domine, hand decorum est Athe-
 nienses tā male iam de Persis meritos, non dare
 pœnas

pœnas eorum quæ perpetraverunt. Tu uerò quod
 in manibus habes perfice, tamen ubi *Aegy-*
ptum, quæ dignitati tuæ iniuriam fecit, domue-
 ris, sume aduersus *Athenas* expeditionem: ne
 & bene de te loquantur homines, & posthac
 abstinere alius à bello tibi inferendo. Et hæc
 quidem erat ratio ultionis exigenda. Illa autem
 rationis accessio, *Europam* esse regionē admo-
 dum speciosam, omniaq; genera felicitum arbo-
 rum ferentem, ac summa bonitatis, & dignam
 quæ a solo inter mortales rege possideatur. Hæc
Mardonius dicebat, ut iuuenis ac nouarum re-
 rum cupidus, imperijq; Gracia pro rege admi-
 niſtrandi, quod etiam regi persuasit, conditione
 temporum adiutus. Nam alia, ut rex ad hoc fa-
 ciendum induceretur, adiumento fuere. Primum
 è *Theſſalia* nuntij ab *Alebadis*, ad regem in-
 uocandum aduersus Graciam, se enim omne ob-
 ſequium præſtituros. *Alebada* autē iſti erant
Theſſalia reges. Deinde ij *Piſiſtratida*, qui *ſu-*
ſa ascenderant, qui cum eadem uerba habue-
 runt, quæ *Alebada*, cum uerò prætendebant
Onomacritum quendam *Athenienſem*, quem
 ſecum habebant, ſortilegum, & *Muſæ* ſortium
 ediſertatorem. Ascenderant autem cum eo re-
 uerſi in Graciam. Nam *Onomacritus* ab *Hip-*
parcho Piſiſtrati Athenis fuerat eiectus: quòd
 per *Laſum Hermionis* manifeſto deprehenſus
 fuiſſet, inter *Muſæi ſortes* hanc etiam inferniſſe.

fore ut insula Lemno adiacentes mari submergeretur. Ob id Hipparchus hominem ciecerat, cum familiarissime illo antea uteretur: & tunc cum eodem, ut in conspectu regis veniret, ascenderat: deq; eo honorifice cum alijs Pisisstratidis loquebatur. Onomacritus, si qua sortis cladem Barbaro nuntiabant, earum nullam recitavit. Itaq; accedente hoc sortilego, & Pisisstratarum & Alebadarum suasionibus, Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus. Sed altero à morte Darij anno primam expeditionem fecit adversus Aegyptios, qui rebellaverant: quos subactos, & in arctiorem quam sub Dario fuerant servitutem redactos, tradidit gubernandos Achemeni fratri suo Darij filio, quem praesidem Aegypti interiecto deinde tempore interemit Inarus Psammetichi, vir Pœnus. Xerxes recepta Aegypto productus adversus Athenas exercitum, præstantissimos quosq; Persarum in concilium vocavit, ut & illorum sententias audiret, & ipse diceret quæ liberet. Quibus coactus, ita locutus est: Viri Persæ, equidem ego non ero huius instituti auctor, sed ab alijs traditi imitator. Non quæadmodum a maioribus natu accipio, ex quo imperiū hoc a Medis eripimus, Astyage per Cyrum amoto, nunquam conquiescimus, sed ita deus agit, et multa nobis sibi obsequentibus in melius confert: atque ea quidem quæ Cyrus Cambysesq; ac pater meus fecere, quas

quas gentes imperio addidere, nō attinet refer-
 re apud probe scientes. Ego posteaquam hanc
 sedem accepi, dedi operam, ne ab ijs quō hoc ho-
 nore sunt functi degenerarem, ne ue minus po-
 tentia Persis acquirere. Quod animo uersans,
 inuenio nobis accessuram gloriam pariter ac ho-
 norem, & regionem neq; inferiorem neq; dese-
 riorem ea, qua recuperauimus, sed feraciorem,
 una cum ulsione iniuria atque uindicta. Ideoq;
 nunc ego uos contraxi, ut id quod agere consti-
 tui, uobis exponerem: Constituo iuncto Helle-
 sponto copias per Europam traducere in Gra-
 ciam, ut Atheniensium ulciscar iniurias, quas
 cum Persis alijsq; patri meo intulere. No-
 uis autem & Darium aduersus hos uiros bel-
 lum mouere destinaſſe: uerum ei morte praeuen-
 so non contigit ut illos ulcisceretur. Ego uerō
 eius uicem aliorumq; Persarum ulciscens, non
 prius desinam, quam expugnauero incenderoq;
 Athenas: cuius cines & me patre meum prio-
 res iniuria affecerunt. Semel cum Sardis una
 cum Aristagora Mileſio seruo nostro uenien-
 tes cremauerunt lucosq; ac delubra. Iterum in
 nos quid fecerunt terram suam ingressos, cum
 Datis et Ariaphernes duces fuere, omnes sci-
 tis. Harum gratia rerum irritor ad inferendum
 eis bellum: quos atq; ipsorum finitimos, regionē
 Pelopis Phrygi incolas, si in potestatem re-
 degerimus, tot bona futura esse ratiocinando
 comp

comperio, terram Persidem atheri Iouis contem-
 minam reddemus. Nullam enim regionem spe-
 ctabit sol finitimam nostra, sed ego omnē per-
 mensus Europam, unā nobiscum cunctas regio-
 nes in unam redigam. Nam ita rem habere au-
 dio, nullam reliquam esse hominum neq; ciui-
 tatem, neq; gentem, qua nobiscum dimicare pos-
 sit. Ita subactis his quos dixi, & qui nos lacef-
 sierunt, iugum seruire sustinebūt. In quo si mihi
 nos gratificari uolueritis, ubi tēpus uobis indi-
 cātero, quo uos praesto esse oportet, tunc unus-
 quisq; debet impigre adesse. Quorum qui or-
 natissimis cū copijs aderit, eum donabo his quae
 in nostra domo preciosissima habentur: Et haec
 quidē ita agenda sunt. Sed ne solus uidear in
 concilio sententiam dicere, rem pono in medio,
 iubens unicuiq; quamlibet sententiā dicere: His
 dictis loquendi finem fecit. Post quem Mardo-
 nius: Domine, inquit, tu uerò non modo superio-
 ribus Persis, sed etiam uenturis es praestantior:
 qui cum alia & optima & uerissima comme-
 moras, tam uerò quòd Iones qui Europam inco-
 lunt, non finis habere ludibrio nos, minusq; ipsis
 sunt ludibrio dignos. Etenim res indigna est, si
 Sacas & Indos & Aethiopes & Assyrios,
 aliasq; multas ac grandes nationes, quae nihil
 Persas lasere, tamē potentia prolatanda gratia
 in provincias redeimus: Gracos, qui nos lacef-
 sere iniuria inceperunt, nō ulciscemur? Quid nā
 mecum

metuentes, quas illorum copias, quam pecuniarum vim? Eorum pagnam nouimus, eorum nouimus vires esse imbecilles, eorū quos subegimus liberos penes nos habemus: hos qui domi nostrae habitantes, *Iones* & *Aeoles* et *Dores* appellantur. Quos ipse quoque expertus sum, dum eis iussu patris tui intuli bellum, dumque in *Macedoniam* usque processissem, & penē usque ad ipsas *Athenas* nemo mihi pugnaturus occurrit: & sane consuevere *Graci* (ut audio) inconsultissime inire bella, propter imperitiā ac sinisteritatem. Nam cum bellum inter eos indictum est, in locum quē pulcherrimum planissimumque inuenire descendentes, ibi praelia faciunt, ita ut magno cum suo malo victores inde discedant. Deuicti (ne longius repetam) ad internecionē deueniunt. Quos oportebat, cum sint eiusdem linguae, interpositis caduceatoribus ac nuntiis tollere controuersias, & omnia alia potius agere quam pugnare: aut si necesse habent inter se omnino pugnare, locum aliquē inuenire utrisque difficilimum, & ibi fortunam belli tentare. Hoc itaque rui haud probo utentes *Graci*, nunquam mecum uerbis egerunt de dimicādo, cum *Macedonia* tunc promouissem. Tibi autem rex, quis obuiam uenturus est bellandi causa, copias *Asia* atque omnem classē agentis? Non eō audacia procedent (ut reor) *Gracorum* res. Quod si me fallit opinio, & illi uerē elati ad pugnam

gnandum nobiscum venient, distanti nos esse in-
 re bellica praestantissimos hominum. Nihil igitur
 sit quod non experiamur. Nam sua sponte
 nihil sit, sed omnia ab experimento hominibus
 fieri consueverunt. His Artabonius sententia Xer-
 xis assensatus, loqui cessavit. Tum silentibus alijs.
 Persis, nec diversam ei qua dicta esset sententiam
 dicere audentibus, Ariabannus Hydraspis fi-
 lius Xerxis, patruus, vir circumspectus ita inquit:
 Rex, nisi diversa inter se sententia dicatur, non
 potest quis eligere meliorem, sed necesse habet
 ea qua dicta est, uti. At cum plures dicta sunt,
 licet tanquam aurum purum deligere: quod per
 se discerni cum nequeat, comparatum cum al-
 tero discerni potest. Ego patri meo Dario, eideq;
 fratri meo suadebam, ne sumeret adversus Scy-
 thas expeditionem, viros nulla usquam oppida
 incolentes. Sed ille sperans Scythas Nomades
 se subacturum, mihi non est assensus. Itaq; sum-
 pta expeditione, multus ei egregys viris de exer-
 citu amissus abscessit. Tu vero rex bellum infer-
 re destinas viris multo quam Scythae sunt pra-
 stantioribus, quiq; & mari & terra optimi
 esse dicuntur, quibus in rebus quid durum sit,
 hoc me tibi iustum est promere. Iuncto pontibus
 Hellesponto, ais te copias per Europam in Gra-
 ciam deduciturum, atque eos convenit aut in
 terra aut in mari aut utrobique abs te superari.
 Siquidem foruntur nini esse ferios, cuius rei liceo
 hinc.

hinc argumentū capi: Si tot copias ductu Da-
 ths & Ariaphernis Atticam regionem in-
 gressas, soli Athenienses profligauerunt, ergo
 non utraque in parter successit. Quod si idem
 consensu navibus pugna navali victores ad
 Hellespontum navigant, ac deinde pontem sol-
 nant, hoc durum fuerit rex. Neque vero hoc ex
 thea aut priuata prudentia coniecto, sed eo
 casu, quò aliquando parum absuit quin oppri-
 meremur, cum pater tuus iuncto Bosphoro
 Thracio, ac flumine Istro pontibus commissis
 traiecit ad Scythas. Eum traiectum, Scythae
 omnino insistere precari Iones, quibus custo-
 dia pontium delegata erat, ut interficerent.
 Quo tempore si Histieus Mileti tyrānus alio-
 rum sententia accessisset, ac non contraxisset,
 actum erat de rebus Persarum, res dicta quo-
 que horribilis, omnem regis statum in uno ui-
 ro positum fuisse. Quare noli tu ullum tale adi-
 re discrimen, nulla subsistente necessitate, sed
 mihi potius obtempera. Tunc ceterum in praesens
 missum facito, iterumq; dum tibi uidebitur, re
 apud teipsum considerata, edicito quod opti-
 mum esse arbitraberis. Bene enim consultare,
 comperio maximum esse lucrum. Nam etiam si
 quid contrario euenturum est, nihilo tamē minus
 bene consultum est, superauitq; fortuna consi-
 lium. At qui turpiter consultauit, si ei fortuna
 obsecundauit, ille est quidam noti compos, nihilo
 tamen

samē minus male consilium cepit. Vides ut pra-
grandia animalia fulmine deus ferit, nec sine
insollescere, parua uerò nihil laedit. Vides ut ma-
gna semper adificia magnasq; arbores, huius-
modi fulminum tela percutiunt. Gaudet enim
deus eminentissima quaq; deprimere. Vnde ex-
ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties
deus his quibus inuidet, aut metum incutit, aut
tonitrum. Propterea quidam secus ac dignitas
sua postulabat, in calamitatem inciderunt, quia
deus neminē alium quā seipsum sinit magni-
fice de se sentire. Omnis res prosperando parit er-
rores, unde magna detrimenta fieri adsolent. In-
cunctando autem bona insunt: si non talia qua
statim uideantur esse bona, certe qua suo tem-
pare bona quis esse comperiat. Et hoc quidem
tibi rex suadeo. Tu uerò Gobrys fili Mardonii,
desine loqui sūta de Gracis, haud dignis qui
male audiant. Nam Gracis detrahendo, ipsum
regem uis excitare ad bellum illis inferendū: ad
quod tu omni auaritia contendis (quod absit)
ut fiat detractio. Nanq; importunissima res est,
in qua duo sunt qui iniuriam faciunt: Vnus cui
iniuria fit. Qui enim detrahit, iniurius est, quod
non praesentem accusat. Item qui huic credit, in-
iniurius est, quod prius credit quā rem comper-
tam habeat. Et illi cui absenti detrahitur, ob
id fit iniuria, quod ab altero insinulatur ut
malus, ab altero talis putatur. Quod si omnino
bellum

bellum his viris inferre oportet, agedū rex ipse
 permaneat domo apud Persas, nostrū amborū
 liberi deponantur; tu in expeditionē ito, delectis
 (quos velis) viris ac quāvisq; copijs, & si ex
 sententia tua res succedēt regi, interimatur libe-
 ri mei; & insuper ego: si succedēt, ut ego dico,
 interimatur tui; & insuper tu, si redieris. Quod
 si hanc subire cōditionē recusas, cupisq; in Gra-
 ciam prorsus deducere exercitum, affirmo fore,
 ut aliqui eorū qui hīc relinquētur, audiat Mar-
 donium post allatam Persis magnā aliquā ca-
 lamitatē, à canibus volucribusq; discerpi, aut
 in Atheniensem solo, aut in Lacedæmoniorū,
 nisi forte antea inter viā tunc agiturū, aduer-
 sus quales viros suades regi ut moueat bellum.
 Hac Artabano locuto, Xerxes ira percutus, his
 verbis excepit: Artabane, quod patrii mei fra-
 ter es, hoc te subleuat, ne dignā stulta oratione
 mercedē recipias. Hac tamē te notabo ignomi-
 nia, quia institutus es & ignavus, ne comes sis
 mea in Graciam expeditionis, sed hīc una cum
 famēniis maneat. Ego etiā sine te (qua dixi) cō-
 ficiam. Neq; enim fuerim Darij, qui fuit Hylla-
 spis, qui fuit Arsamnis, qui fuit Artaramnis,
 qui fuit Teispei, qui Cyri, qui fuit Cambysis, quā
 fuit Achamenis filius: nisi Atheniēsēs ulius
 fuero, probē intelligens, si nos quiuerimus, non
 quieturos illōs, sed nostram terrā cum exercitu
 invasuros, pro ut colligere licet ex ijs, qua illi
 & facere.

facere ceperunt, qui & Sardis incederunt, & Asiā incurrerunt. Itaq; nequid satia est fecisse, utrisq; propositum est certamē & agendū & parienti, ut aut hęc omnia sub Graciis, aut illa omnia sub Persis sint. Mediū enim inimicitiarū nullam est. Quare honestum erit nostram iniuria lacepsitos exigere ultionē, ut quem calamitatē passurus sum, intelligam: profectus aduersus eos viros, quos etiam Pelops Phryx nostrorū maiorū seruus ita subegit, ut ad hoc usq; tempus & ipsi homines, & eorū regio ab illius (qui subegit) cognomine appellatur: Hac hactenus locutus est. Deinde sub vesperum cum fuisset stomachatus Artabani sententia, per noctem apud se consultans, comperit prorsus non esse sibi opus inferre Gracia bellum, immutatq; rursus sententia cum obdormisset, visus est in somnis (ut fertur à Persis) uidere quendam corpore ingenti atq; specioso, qui sibi estās, diceret: Renocabili ne sententiam Persa de inferendo Gracia bello, cum pradixeris Persis te cōparaturum esse exercitum, neq; si renocaueris eam bene facis, neq; qui tibi assentiatur, adest. Quare perge ire eam niam, quā interdū ire destinas. Hac locutus ille, visus est Xerxi ab aspectu euanuisse. Vbi dies illuxit, huius insomnijs nulla ratione habita, coactō eorundē Persarum quos pridie cōegerat concilio, Xerxes ita verba fecit: Viri Persa, veniam mihi date dicti contrariam

variam superiori sententiā. Vtā & ego non-
 dam ad summum, quò perveniendum est mihi,
 prudentis perueni: & qui ut illud faciam sua-
 dent, nullo unquam a me tempore abscedunt.
 Eoq; mihi Artabani sententiā audienti, con-
 festim iuventus offerbuit, ut verba in virū gran-
 dem manu effunderet: perulatiores quam debui.
 Nunc itaq; agnoscens erratū meum, utar illius
 sententiā: & quoniam renocari expeditionis su-
 mende sententiā, nos quieti estote. Hac ubi au-
 diere Persa, latitia affecti regē adorantē. In
 sequenti nocte idē rursus in somnium quiescenti
 Terxi assistens inquit: Fili Dary, videris expe-
 ditionē apud Persas renocasse, verbis meis pro
 nihilo habuis, quasi illa à nemine audisses. Hoc
 igitur nūc breue intellige, nisi ex tempore inis ex-
 peditionem, hoc tibi ex ea re continget: Quem-
 admodum breui magnus es amplius effectus es,
 ita breui rursus humilis eris. Hoc niso perter-
 resactus, è cubili exilię pariter & nuntium
 misit ad accersendam Artabanum. Qui ubi
 aduenit, ita ad eum inquit: Artabane, ego sta-
 tim cum in te bene consulētem mihi stultis ver-
 bis inuictus sum, non fui compos mētis, sed non
 multo post penitēs, cognovi id mihi esse facien-
 dum, quod tu precipiebas. Tamen id nolens exe-
 qui non possum. Nam mihi iam animo immu-
 rato, & prioris sententię penitenti apparuit
 in somnio niso, dissuadē omnino hoc quod po-

sterius facere cōstitueram: quinetiam nunc interpositis minis absecisti, Quod si deus est qui insomnium misit, atq; prorsus est cordi expeditionem sumi aduersus Græciam, continget hoc tibi, id quod mihi insomnium iridem, ut mihi precipiens. Quod ita fore coniecto, si ornatus meum ornatum sumas, eo quæ indutus in sella mea confideas, et deinde in cubili meo capias somnum: Hac locuto Xerxi, Ariabannus initio nolle obsequi, atq; negare se dignum qui regio in solio sederet: tandem cum cogeretur, fecit imperata, hoc prælocutus. Apud me rex tantumdem ualeat bene sentire per se, et alteri bonam dicenti sententiam accedere, quæ ambo tibi cum absint, malorum tamen hominum colloquia te deprauant; quemadmodum mare, quod est hominibus omnium utilissimum, ferunt ab ingratis uentorum flatibus non sui natura sua uti. Ego uero cū ex te male audiri, non tam meam dolui uicē quam tuam: qui cum proposita essent due sententia Persis, una qua detrimentum augeret, altera qua tolletet, dicens perniciosum esse imbui animum usu plura semper expetendi: his propositis sententijs, tu elegisti eam quæ et tibi ipsi et Persis est periculosior. Nunc utem cum ad te mutato in melius consilio, de sumenda aduersus Græcos expeditione ais accessisse insomnium, alicuius dei nutu, quod te uceas dimittere exercitum, hoc non res diuturna est filii.

Insomnia.

Insonnia enim ista sunt, quae aduentia homi-
 nes frustrantur, quemadmodum ego te docebo
 multis quam in annis natu grandior. Consue-
 runt ipsa somniorum visa plerumque frustrari
 ea quae quis per diem mente cogitavit. Nos
 nudius tertius expeditionem hanc intermanus,
 & quidem vehementer habuimus. Quod si hoc
 non est cuiusmodi ego dico, sed aliquid divini
 habens, tu ipse omnia in summa dixisti. Ap-
 parebis enim, ut tibi, ita & mihi eadem in-
 bens. Verum nihil magis apparere mihi de-
 debit tuum amicum gerentem, quam non geren-
 tem, sed meum: neque magis quiescentis in tuo te-
 ro quam non, sed in meo: si etiam alias vult se
 exhibere. Neque eo uesania peruenit illud, quic-
 quid est quod se se obtulit in somnis, ut me cer-
 uens putes esse te, ducto è uestibus argumen-
 to. Id si me contemnit habebit, profecto nec
 aspectu suo dignabitur, siue mea gerentem ue-
 stimenta, siue tua, sed te adibit, quod iam au-
 tuaduertendum est. Nam si frequentius accesserit,
 ipse quoque fatebor divinam esse. Caterum si ita
 tibi agendum videtur, neque id renocari potest,
 et ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi
 quoque, cum ista perfeceris, appareat. Hac tan-
 tum conditione tua sententia acquiescam. Hac
 locutus Ariabannus, quod speraret ea à Xerxe
 sine ullis verbis admissum iri, inssa executus
 est. Et cum indata sibi Xerxes uedis, regali so-

lioresse differt, moxq; reconvalescit, idā in somnium
dormientem adijt, quod Xerxem audias, ei q;
superastidens, ita inquit Tu ne illas, qui ser-
pionantē ire in Graecium Xerxem distines, tam-
quam eius curator? Tu neq; in futurum neque
in praesens consideras, qui dissuades, id quod est
funale contingere? Quid autem Xerxem pati
necesse est, nisi dicta audias fuerit, ei ipsi de-
monstratum est. Alio verbis. ~~scribamus~~ ~~visas~~
est ille vir in somnis minitari, cadentib; fer-
ramenti conari oculos ipsi aruere. Quae de re
vehementer exclamans. ~~scribamus~~ ~~xilij~~ ~~adi-~~
toq; Xerxi observatum sibi in somnis visum
exposuit, secundoq; loco haec inquit. Equidem
rex, igne veluti homo quod multa iam videram,
et magna negotia sub Hissonibus contigisse,
non sinebam te omni aetate indulgere, gnarus
rim esse malam multa concupiscere, memoria
senes quomodo cum exercitu Cyri contra Baby-
lonem, quomodo cum exercitu Graecum
contra Aethiopes, qui etiam cum Dario
militanti adversus Scythas. Haec sciens ego, sen-
tiebam te, si quiesceres, omnium hominum bea-
tissimum. Sed quoniam dæmonium quidam in-
fluctus est, et Gracos clades quadam (ut vide-
tur) missa diuinitus manet, ego quoq; cedo, ac
sententiam muto. Tu verò quae diuinitus missa
sunt, indicatio Persis, inbetq; q; quae ad appar-
tatum pertinentia, autē praecipias, operam
dabo.

venit. Hoc agironē quid notum deo arthure
desit. Fin. dicta. Et sublatione visone animis, ubi
dies artius; ibi confestim Xerxes hac Persis
exponit. At abano quem constabat primo sa-
luta omnium id fuisse dehortatum, tunc exhor-
tante. Post hac inveni expeditionem Xerxi
tertium in somnis visum oblatum est: quod Ma-
gi audium, conieclant ad universam terram
pertinere: portendensq; omnes homines Xerxi
scruturos. Visum autem tale erat: Videbatur
sibi Xerxes sarculo oleagino coronatus esse, cu-
ius olea ramis universa tellus occuparetur. Et
mox corona capiti circumdata, evanescere. Hac
Magis interpretatis sine mora Persa, qui in cō-
cilio fuerant, ad suam quisq; praefecturam di-
gressi, omni studio incubuerunt ad exequenda
iussa, cupidi dona quae proposita fuerant obti-
nendi. Xerxes ita copias suas contraxit, ut or-
ientem continentis locum scrutaretur. Siquidem
a de bellata. Aegypto per totū quadriennium
cōparavit exercitū: atq; eius apparatū quinto
anno inveniēte monis cum ingenti copiarum ma-
nu. Nam omnium quos nominus exercituum
hic multa maxima exstitit: adeo ut ad eum ni-
hil fuisse videatur aut ille Darianus, qui ad-
versus Scythas ductus est, aut ille Scythicus,
qui Gimmerios insequens Medicam regionem
invasit, ac penē omnia superiora Asia subegit
ac tenuit; quo nomine Darius postea Scythas

initium, aut ille (ut fama fere) Atreida ad-
 versus Ilium, aut ille ante Troicum bellum
 Mysorum Tencrorumq; qui per Bosphorum in
 Europam transgressus, omnes Thraces in di-
 tionem suam redegit, ad Ioniumq; pontum de-
 scendens, ad Penem usq; amnem, qui ad Me-
 ridiem vergit, processit. Neq; illi omnes exerci-
 tus, neq; alij q; adiecti, cum uno hoc comparari
 merentur. Quis enim non attulit ad Xerxem
 ex Asia copias? quæ aqua præter ingentes a-
 runes potando non defecit? Alij namq; naues
 præstabant, alijs ut peditatum, alijs ut equita-
 tum, alijs ut navigia ad nectēdos equos eorum
 quædam militabant, alijs ut naues longas in
 usum pontium præstarent, inunctum erat, alijs
 ut frumentum, q; naues quæ triennio superiore
 preparatae erant; præcipue propter Athon,
 ut in quo superior classis dum circumvehitur af-
 flicta est. Ad Eleusæ enim Chersonesi classis
 habebat stationē, illincq; omnes copia sub ver-
 beribus cæperūt Athon effodere per vias alijs
 succedentibus, adiuvantibus etiā in effodiendo
 accolis, præpositis operi Babare Megabyxi, &
 Artao Artachai filio, viris Persis. Est autē
 Athos mons ingens ac nobilis, ad mare pertin-
 gens. Ab hac parte hominibus cultus. Ad co-
 sinentem desinens in speciem Chersonesi, id est,
 peninsula cum Istmo duodecim stadiorū. Hæc
 planities atq; tumultē mari Atanhiorā ad
 mare

mare: quod est cōtra Foronem, non sunt magni.
 In hoc isthmo ubi Athos finitur, sita est urbs
 Græca, nomine Sana. Quæ autem extra Sanā
 & intra Athon sitæ sunt urbes, eas tumo Pē-
 sēs à continenti insulanas facere aggressus est,
 quæ hæ sunt: Dion, Olophyxus, Acrothoō, Thy-
 sis, Cleana: Istæ sunt urbes quæ apud Athon
 incoluntur: Hunc in modum Barbari locū na-
 tionatim effodiebāt, recto limite iuxta Sanam.
 Posteaquā depressa erat fossa ab ijs qui in into
 fodiebant, alij humum effossam assidue trade-
 bant alijs super scalas stantibus, & isti exci-
 pientes, tradebant deinceps alijs: dum ad sum-
 mos perveniebatur, qui illam efferebant atque
 abiciebant. Quæ in re tumuli effossi duplicem
 laborum illis præterquam Phœnicibus præbe-
 bant. Nam cum eandē facerent fossa mēsuram
 superius in ore, quā inferius in fundo, id necesse
 fuit contingere. At Phœnices cum alijs in re-
 bus, sum vero in illo prudentiam suā declarave-
 runt: qui partem quæ sibi cōtigerat, ita excu-
 naverant, ut os fossæ duplum esset, quàm ipsam
 fossam esse oportebat, procedenteq; opere assi-
 due illam coartante: & cū ad unum devenitum
 esset, fossa caterorū partibus adæquaretur. Est
 autem hoc loco pratum quoddā, ubi illorū erat
 & metæatus, & prætorium, quò malum etiam
 ex Asia frumenti moliti cōportabatur. Hanc
 fossam Xerxes (ut ego cōjectura colligo) iactā-

ei gratia de primi insit, potentia ostentando
 cupidus, ac memoria relinquenda. Nam cum li-
 ceret nullo negotio naves per isthmum tra-
 nsportare, insit isthmum intercidi, ad mare re-
 cipiendum in fossam, tanta latitudinis, ut dua
 naves pariter illac agitari possent. Eisdem im-
 peratum est, ut fossam facerent, quibus fuerat ne
 flumen Strymona pontibus iungerent. ista Xer-
 xas hunc in modum fecit. Comparavit item ad
 pontem armaturam serpi atque albi lini copiam,
 dato hoc Phœnicibus atque Aegyptijs negotio,
 ut comestum exercitui comportarent: ne homi-
 nes, nam ne iumenta, qua dacebantur in Græciâ,
 absumerentur. Sed admonitus insit illum in lo-
 ca, quæ cuique opportunissima essent, alius alia
 via comportaret undique ex Asia navibus on-
 erarijs ex uelluris. Verum plurimi comportarunt
 in oram quæ dicitur Album litus, ut quibusque
 præceptum erat. Alij in Troadem, Pexinthio-
 rum oram, alij in Doriscum, alij in Eion, quæ
 est super Strymonem; alij in Macedoniam. Dum
 isti in imperato sibi tractu occupantur, inter-
 ea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copijs,
 iter ingressus est Sardis versus, monens ex Cri-
 stallis Cappadocia. Illic enim edictum erat, ne cui
 alia copia cogerentur, quæ per continentiem erant
 cum Xerxe itura. In quibus quiscumque præfella-
 rum agmen pulcherrime instructum ducens, ab
 rege donatus est præposita præmio, affirmare
 non

non possum, quia nec à principio, cum res in-
dicium de dila. est cognovi. Posteaquam trans-
misso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, ite-
nere per eam facto, perueniunt Calaniam, ubi
fontes Maeandri existunt: & alterius amnis
non minoris Maeandro, nomine Cataracta ex
ipsa foro Calanarum exoriens influit in Maean-
dram. In qua urbe, & in quo foro nascitur suspē-
sa Sileri Atarsya pellis in uterū formata: quam
à Phrygibus fertur. Apollo illi detractam su-
spendisse. In hac urbe residens Pythius, Aegy-
ptius, sive Lydus, omnium regum exercitum, atque
ipsum Xerxem magnificēssimo, hospitio exce-
pit: spondendūq; se pecuniam ei in bellum suppe-
ditaturum. Ob quam sponsonem, Xerxes eos qui
aderant Persas interrogavit, quisnam esset Py-
thius: & quantum possidens, qui hoc pollice-
batur. Illi, Rex, inquit, hic ille est, qui Da-
rium patrem tuum aurea platano ac ulia do-
mavit: quiq; nunc omnium hominum divitijs
princeps est secundum te. Hæc verba
Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est
ipse Pythius, quantum ei pecuniarum esset. Cui
ille: Neque, inquit, celabo rex, neq; dissimula-
bo, ut scire meas ipsius facultates, sed sciens po-
tius de exacte recensebo. Et enim posteaquam
accepi celerrime te ad mare Gracum esse do-
scensurum, nolēs tibi ad ballum pecuniam dono
dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti
quidem

quidem duo millia talentorum, auri vero quadragies centena millia nummum Daricorum, septem millibus minas: quæ tibi dono do. Nam mihi ipsi niñtus è mancipijs atque ex agricolis suppedit: Hac Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes: Hospes Lyde, inquit, ego ex quo Persidè regionē egressus sum, neminem adhuc nactus sum, qui in exercitū meū hospitalitatem exercere voluerit: aut qui in cōspectum meū veniens, sua sponte pecuniā mihi ad bellum cōferret, præter te qui, & exercitū meum egregia hospitalitate profectus es, & ingentem pecuniam polliceris: ob quæ vicissim ego te ijs remunerandum ducō: Hospitē meum te facio, & ista quadragies centena millia nummum meo ipso explebo, datis septem millibus: ne quadringen-
 ta myriades, id est quadragies centena millia, sint imperfecta, sed addito è meis supplemento summa sit solida: quæq; possideas, ipse posside-
 to, ac scio semper talem agere. Nā ita agētem te, neq; in præsens neq; in posterum paenitebit. Hac locutus, et quæ dixerat exortatus, perrexit assidue porro iter prætergressusq; urbē Phrygiæ nomine Anana, & stagnū ex quo cōficitur sal, pervenit Colossas Phrygiæ oppidum, ubi Lycus amnis hiatum terra subiens occulitur, deinde fere quinque post stadia emergens, elabitur & ipse in Maandrum. Monens è Colossis exercitus, venit ad oppidum Cydras, quod est in finibus

*bis Phrygum ac Lydorum: ubi cippus depaſſus
 atq; erectus à Croeſo eſt, indicat ſitum eius fines.
 Vbi è Phrygia in Lydiam, ventum eſt; ad di-
 ſortia fluminum, quarum ſiniſtra in Cariam, fort,
 dextra Sardis: quam tenentibus necceſſe eſt pro-
 ſui Meandrum tranſire, urbemq; Callatibum
 præterire, in qua ſunt opifices mellis è myrica
 & tritico conficiendi. Hanc viam tenens Xer-
 xes, comperit platanum, quam ob pulchritudi-
 nem aureo monili donavit, eamq; tuendam vi-
 ro immortalis delegavit. Et ad urbem Lydorum
 altero die pervenit. Poſtquam Sardis advenit,
 principio caduceatores dimiſit in Graciam
 petitiſſimam terram & aquam: edictumq; ut cœnas
 regi inſtruerent ad omnes civitates, præter
 Athenas & Lacedæmonem. Egrum autem
 cauſa mittebat petitiſſimam terram & aquam, qui
 hac ante Dario petenti non miſerant. Hos tunc
 perterritos omnino, arbitrabatur. Id igitur vo-
 lens explorare, caduceatores dimiſit. Secundum
 hac ſeſe apparabat, tanquam Abydum pro-
 ſecturus, cum interea q̃ quibus negotium hoc
 datum erat, Hellespontum ex Aſia in Euro-
 pam continerant. Eſt autem Chierſoneſis in
 Hellespontum ſectum inter & Madytum urbes,
 ora ſalubreſſa, qua in mare præcurre Abydo-
 reum regione. Vbi non longo poſt tempore ſub
 Xantippo Ariphronis filio Athenienſis
 dux, Ariagdem nuntius Perſam ſecti præfe-
 ctum.*

Cuius ceperentis stipendij sufficerent: qui etiam
 in templum Protesilai, quod est in Eleunte, ab-
 ductu sceminis nefanda perpetrabat. Ad hanc
 aram ex Abydo iungere pontem inchoauerat
 ij, quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phae-
 aces albo lino, illino Aegyptij serpo. Est au-
 tem ex Abydo ad ulteriorem continentem
 septem statorum traiectus: quem pontibus
 iunctum, ingens adorta tempestas ea omnia
 dirupit atq; dissoluit. Quod cum audisset Xer-
 xes, indigne ferens, iussit trecenta Hellesponte uer-
 bera infligi, et in etius pelagus par compedum
 demitti. Tam audiri, misisse quoque cum his
 etiam qui signata Hellesponto inurerent, cer-
 te mandauit, ut colaphos Hellesponto incute-
 rent, dictis barbara uerba ac nefanda: O aqua
 amara, dominus hanc tibi irrogat poenam, quod
 eum lassisti, qui de te nihil male meritus erat.
 Tetamen rex Xerxes, melius nobis ne, transmi-
 ret meritoq; nemo hominum tibi sacrificat, ut
 doloso pariter et amaro flumini. Hac poena
 mare Xerxes plecti iussit: atque eis qui pro po-
 siu operi erant caput praecidi. Et illos quidem
 plecti fecerunt, ij quibus hac ingrata merces pro-
 posita eruit. At alij architecti alios fecerunt,
 hoc modo inuxerunt: Biremas triremesq; tre-
 centas sexaginta Euxinum uersus Pontum con-
 posuerunt. Nam ab altero latere trecentas qua-
 tuordecim, Roma quidam transfusas. Hellen-
 sponso

sponte autem secundum defluxum, ut stabilires
funes armamentorum, praegraves quoque anco-
ras quas composuerant dimiserunt, pariter ab
hoc latere contra Pontum, ventorum causa qui
extrinsecus spirant: pariter ab altera contra ven-
terum & Aegeum euri & austrici causa: re-
lictis ad aurores tribus in locis inter biremes
transitu: ut qui vellet, in Pontum minutis na-
vigis & extra Pontum navigare posset. His
actis, contenderunt à terra armamenta, conlor-
quentes machinamentis ligneis, non iam sepa-
ratim utraq; sed bina ex albo lino hinc, qua-
terna è serpo illinc. Quorum quidem retinacu-
lorum crassitudo: hac erat & species sed pro-
portione quae è lino robustiora erant, cuius com-
bitum calento appendebantur. Rantio pontibus
travies in codices lignorum diffusos, & ad lati-
tudinem ratis adequatos apte intraverunt su-
per armamenta intecta. Hos ubi gradatim dispo-
suerant, tum vero rursus desuper innexerunt.
Quod posteaquam fecere, materiam atule-
rant concinnatq; imposuerunt, deinde super ma-
teriam aggerem comportarunt: quo initio sem-
per hinc atque hinc, ne maris aspectu inveniatis
& equi terrerentur, praeenderunt. Perfectis bina
qua ad pontes pertinent, & item circa Arionem,
aggeribus ad fauces fossae propter aestuaria ma-
ris, ne ipsa fauces alvei obstruerentur, Xerxes
nuntiatis sibi prorsus alio absoluto Sardibus
nbi

ab his hybernauerat, inuenisse uere instructo cum
 exercitu profectus est Abydum uersus, cui mo-
 menti sol suam in caelo sedens relinquens, appare-
 re desijt: cum nulla nubes, uerum serenissimus
 aer esset: et pro die nox uixit. Id animad-
 uertenti cum cura incessu percontandi Me-
 gos, quid ostentum id uellet portendere, illi re-
 spondent, deum significare Gracis ciuitatum
 defectionem: quod dicerent solem Gracorum,
 lunam ipsorum esse praesidem. Ea re audita,
 Xerxes maiorem, in modum latatus, ire per-
 gebat. Quem procedentem adiens Pythius, Ly-
 dius caelesti ostento, perterritus, elato animo
 propter munera his uerbis allocutus est: Do-
 mine, indulgebis'ne, quiddam quod impetrare
 cupio, tibi lenis concessi, sed mihi pro magno
 futurum? Xerxes nihil non potius illum quam
 petebat petiturum ratus, se indulturum respon-
 dit, et ut peteret, proloqui iussit. Pythius ubi
 hoc audiuit, sumpta fiducia, Domine, inquit,
 quinque mihi liberi sunt, quos omnes contingit in
 militiam tecum ire aduersus Graciam: horum
 uni tu quaso rex, misertus mei, qui huc processi-
 stis, indulge militia uacationem, cuius natu-
 est maximus: ut et mei ipsius et census curam
 gerat, quatuor tecum una ducat: ita confectis
 qua in animo habes, rursus reuertaris. Rex ob
 id admodum indignatus, his uerbis respondit:
 Homo improbe, tu'ne cum ego ipse in expedi-
 tionem

tionem eam aduersus Græciam, filiosq; meos
et fratres domesticos, et amicos ducam, au-
surum uenturam filij tui facere, quatenus es
seruus, quem oportebat cum omni familia et
uxore me comitari? Probe nunc discito hoc, uni-
uersum in hominum habitare ciuibus. Qui bo-
nandis, eius corpus voluptate perfunditur: qui
uero male, is exacerbat. Tu itaq; cum bene
fecisti, et alia eiusdem generis promissisti, non
gloriaris te supergressum esse regem munificen-
tia. Postea uero quam ad imprudentiora con-
uersus es, non tu quidem pro merito, sed mino-
ra quam pro merito accipies. Nam te et qua-
ntos liberos liberans tua munera? Nunc autem
quem precipue complecteris, damno multabe-
re: Hæc cum respondisset, subito imperauit his,
quibus delegatum est ista exequi, ut maximum
nam filiorum Pythij inuentum discinderent me-
dium: cuiusq; discisti dimidium ad dexteram
uis, et dimidium ad sinistram disponerent, et
illac transiret exercitus, Hoc illi ubi executi,
illac exercitus pertransiit: in quo precede-
bant ij, qui sarcinas portabant et impedi-
ta. Post hos omnigenarum gentium non di-
stincta, sed promiscua copia, numero ultra
dimidium exercitus. Post hæc intercedebat
internallum (neque enim cum rege miscebantur)
quarum principes erant mille equites, et
Persis omnibus delecti. Secundum hos toridem
R. hasta

hastati, & ij delecti ex omnibus uersis deor-
 sum in terram spiculis. Post hos equi decem quing-
 pulcherissime ornati, qui Nisi dicuntur, idem sic
 dicti, quod est ingens Aethiæ regionis, campique
 nomine Nisiæ, qui gēades fert equos. Hos de-
 cem equos sequebatur sacro tonitruo corrus, quem
 octo equi albi trahabant, pone auriga comē-
 sante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat.
 Hanc enim sellam nemo mortalium inscendit.
 Post quem ipse Xerxes uhebatur curra equo-
 rum Nisiotum, precedente auriga, cui nouem
 erat statuas phidias filio uirō Perse. Hunc
 quidem in madem stadiis processit Xerxes:
 sed ex curra, quoties ratio exigebat, in assedans
 transcendebat. Eum sequebantur hastati Per-
 sarum optimi ac nobilissimi mille, è more pike
 gestantes. Post hos alius delectus equitatus mil-
 le Persarum. Dehinc è ceteris Persis decem mil-
 lia pedum delecta, quorum mille in lanceis
 procoranis gestabant mala: punicea, argentea:
 gerebant item aurea, & ij qui in terram uersus
 spectantia spicula habebant, etiam mala ij, qui
 Xerxem proximo sequebantur. Hæc decem mil-
 lia ordine subsequēbatur equitatus decem mil-
 libus Persarum, relicta post hos duorum stadio-
 rum intercapedine, mox ibat cetera multitudo
 promiscua: Ita exercitus è Lydia perrexit ad
 flumen Caicum & regionem Asiam: à Cai-
 co autem à lœna habens montem Canam, per-
 Asiam

Adiunxit ad urbem Carinam. Sub hac per-
cursum Thebanum ad urbem Aleramyrium
Et Andrum Pelasgidem pratergrediens,
Et Idam ad sinistram manum stringens, ad
terram Iliensem pervenit: cui primum sub Ida
noctem agenti, tonitrua Et fulgura ingru-
erant, Et complures ex eo exercitu exinanua-
runt. Deinde ad Scamandrum est ventum, quâ
fluviorum omnium primus ex quo iter è Sardi-
nibus fieri coepit est. Hunc profluentem sua
aqua desiluit, nec hominibus inmentisq; pa-
rantibus suffecit. Eò Herxes postquam perve-
nit, Priami Pergamum ascendit, loci visendi
cupidus. Quod ubi contemplatus est, Et singu-
la quaq; eorum audiuit, Minerva Iliadi mille
bones immolavit: quarum libamine Magi he-
roibus parentaverunt. His actis, terror per no-
ctem exercitum inuasit, simul atq; illuxit illinc
monerunt, à laeva stringentes Rhætion urbem,
Et Ophrycon, Et Dardanò, qua Abydo com-
termina est: à dextra, Gergitas et Texeros. Vbi
Abydon venerunt, Herxes incescit cupido omnâ
exercitum oculis subiiciendi. Itaq; in pratorio
quodam, quod ei Abydeni prius ab illo inssi,
et candido lapide in tumulo regio pro dignita-
te extruxerant, residens prospiciebat litus. Et
illic terrestres copias atq; classem: Quas dum
intueatur, subijt eum cupiditas spectandi illius
certamen. Ad certamen postquam commissum
est.

est, in quo Sidonij uicere, voluptatem Xerxes cepit, cum certaminis, tum copiarum spectaculo. Et cum insueretur omnem Hellespontum navibus obductum, omnia litora atq; Abydenonum plana hominibus referta, ibi se beatum esse iactavit, et post hac lacrymas fudit. Quod ammaduertens Artabanus eius patruus, qui libere sentiens dissuaserat bellum Gracia inferendum, his uerbis interrogavit: Quam diversa rex inter se nunc, facis et dudum dixisti? qui te beatum esse dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille: Reputantem me, inquit, quam brevis est omnis humana uita, subiit horum miserastorum quorum, cum tot sint, nemo ad centesimum annum supererit. Excipiens Artabanus: Atqui, inquit, alia, quam istud est, uiuendo miserabiliora patimur. Ita tam brevis uita nullus hominum ulleo felix exitiit, neq; horum neque aliorum, cui non crebro, nedum semel, subeat animo moriendi uoluntas potius quam uiuendi. Nam incidentes calamitates et morbi, uitam perturbant: efficiuntq; , at cum brevis sit, tamen per longa uideatur. Ita mors apertissimum est perfugium arummosa uita, quam deus dulci gustu aspergens, ob id inuidius fecisse deprehenditur. Cui Xerxes: Artabane, inquit, quoniam humana uita conditio talis est, qualem tu exponis, eam comemorare super se deamus: neq; tristitiam faciamus mentionem, cum incunda in
manib

manibus habeamus. Hoc mihi potius ediffere:
 Nisi tibi ita evidens insomnij visio fuisset obla-
 ta, perstares: ne adhuc in priore sententia, dis-
 suadens mihi aduersus Graciam bellum, an in
 ea peristeres? agendum aperie. hoc mihi dictio.
 Et respondens Ariabannus: Visio, inquit, rex,
 qua in somnis obiecta est, ad uosū succedat am-
 borum. Ego tamen adhuc memo, & adeo metu
 percussus sum, ut non sim apud me. Nam mecum
 reputans cum alia multa, tum nerò duo, & ea
 omnium maxima, uideam tibi esse hostilissima. Ad
 hac Xerxes: Damonic uirorum, inquit, quanam
 ista an mihi hostilissima esse? Vtrum horū tibi
 improbandum uidetur, tanquā non satis copio-
 sum, terrestriu'ne exercitum, quasi multo numero-
 sior ille Gracum futurus esse uideatur: an classis,
 tanquam illarum classe inferior: an hac ambo?
 Nam si ob hoc imbecilliores tibi uidentur no-
 stra res, celerrime alterum quicquid exercitum com-
 pararet. Respondit Ariabannus: Neque hunc,
 rex, exercitum improbaucrit quisquam, qui sit
 mentis compos, neque hanc nauium multitu-
 dinem, etiamsi plures coegeris. Qua autem
 duo dico esse tibi multo hostiliora, ea nerò hæc
 sunt, terra & mare. Neque enim usquam maris
 portus est eiusmodi, ut ego coniecto, qui surgen-
 te tempestate sit capax huius tuæ classis, ido-
 neusq; ad eam tutandam: neque nerò unum
 tibi portum esse oportet, sed uniuersam con-

sinētem esse portum, quod se recipiunt naues. Itaque
 cum portus tibi opportuni desint, intellige ho-
 mines in arbitrio fortunorum, non fortuita in
 arbitrio hominū. Et duobus uno exposui, per-
 gam dicere alterum. Terra cum ob alia tibi ho-
 stilis est, tum eo hostilior, si nihil oblitus es quā
 longius processeris, assidue ulciora surripienti.
 Nulla est hominibus rei bene gerenda satietas.
 Unde etiam ut nemo tibi occurrat, dico regionem
 maiori in tempore maiorem famem esse allatura
 ram. At vir ita demum fuerit optimus, si in de-
 liberando quidem omnem rem, quamcumque parti
 possit, reputans extimescit in re utens, gerenda
 est audax. Cui Xerxes: Atabant, inquit, me-
 rito tu quidem horum singula commemorasti.
 tamen nō est ut omnia reformides, omniaque per-
 aequē consideres. Nam si uelis in rei cōsultatione
 semper omnia perinde considerare, nunquam
 aliquid efficias. Satius omnia alacriter aggre-
 dientem dimidium arummarū pati, quā omnia
 in re praesumpto metu nihil amāno pati. Quod
 si repugnādo omnibus quae dicuntur, non nō cō-
 mittere, ut quod firmum est infirmetur, perinde
 peccas atque is qui contraria ista dicat. Et hoc
 aequaliter se habet. Scire uero aliquem (cum sit
 homo) quae ratione quid firmum esse oporteat,
 iniqua quā arbitror. At is, qui facere quid uo-
 lunt, consuevit plerumque succedere emolumentū
 etro autē quī qui pensant omnia, et quos agere
 pigro

piget. Cernis quò res Persia potentia protulit:
 quo nunquam progressum adores, si q. qui uide-
 me exultare reges, istiusmodi consilijs quibus en-
 usi fuissent: aut uenire ista sentirent, non alio-
 suafores tales habuissent: nunc pericula con-
 secuentes, tanto opere statum suum prouexissent.
 Magna enim negotia: magnis cum periculis.
 suscipi uoluit. Quare nos illorum facta am-
 bantes, optimo anni tempore ingredimur: sub-
 acta q. omni Europa, rursus reuertitur, nul-
 lum usquà neq. fumum neq. rem uisibilem possit.
 Nam et cunctas affatim ipsi nobiscum por-
 tamus: ex ad quamcunque uel regionem uel
 gentem uenimus, eius re sumētia potius mare
 Atam uasatibus uiris, non pastoribus inferre
 uel bellum. Post hæc Strabonius: Quando-
 quidem, inquit, non finis ullam rem formidari:
 Et tamen necum admittis consilium, necesse est
 enim de multis negotijs in longius extrahi ora-
 tionem: Cyrus Cambysæ genitus, omnem, præter
 Athenas, Ioniam Persis tributariam reddidit:
 Quare sūdeo, ne quo pacto hos, utras, aduersus
 suos patres suos ducas. Nam sine Ionibus satis
 superq. sufficimus hostem superare: quos necesse
 est aut iustissimos esse, si metropolim suam in
 seruitutem redigant: aut iustissimos, si illius li-
 bertatem adiuuent. Si iustissimi erunt, nullo
 modo certe nobis magno usui futuri: Si iustissi-
 mi, magnam potestatem suo exercitu afferre per-

vicini. Atque hoc utinam dictum anquam probum rex in mente habeat: non statim ab initio exitum omnem esse manifestum. Ad hæc excipiens Xerxes. Areabane inquit, sententiarum (quas dixisti) in hac præcipue falleris, qui Iones metuis ne immutentur, quorum maximum habemus cõmilium: quorum & tu testis es, & alij, qui sub Dario adversus Scythas militauerunt: cum in eorum esset potestate fitum, universas Persarum copias & perdere & servare, fidem tamen institutamque præstitisse, nec quicquam nos lasasse. Præterea cum liberos suos atque uxores in nostra terra reliquerint, non est causa cur eos aliquid rerum novarum moliri suspicemur. Quare, ne hoc quidem existimescas: sed bonum habens animum, intare meam domum atque tyrannidem. Tibi enim soli ego sceptrum meum permittito. Hæc locutus Xerxes, Areabannum Susa dimisit, iterumque illustrissimos quosque Persarum accersit: qui posteaquam prælo fuere, his eos verbis allocutus est: Persæ, ego vos, quorum opera mihi opus est, contraxi, ut viri præstantis existatis, ne'ue res hæcenus gestas a Persis magnas præclarasque dedecoreis: sed cum singulis cum universi exhibeamus nos alacres: cõmune enim hoc hominibus bonum est, strenuos esse. Etque de re vos censui præmonēdos, ad bellum constanter tolerandum. Nam (ut ego audio) adversus viros egregios tendimus, quos si superavimus,

nullus

nullum unquam nobis aliud exercitum obstabit.
 Nunc igitur deos praesides terra Persidis pre-
 cati, transeamus. Ac eodem quidem die sese ad
 transcendendum paraverunt. Postero autem tan-
 tisper morati sunt, dum solem exortientem cerne-
 rent, omnisarios odores in pontibus congeren-
 tes, ac myrto iter condernentes. Vbi sol exortus
 est, ex aurea phiala Xerxes libans in mare,
 apud solem vota concepit, ne quid sibi adversi
 cōtingeret, quò prius desisteret Europam subi-
 gere, quam ad illius terminos pervenisset. Haec
 precatus phialam in Hellespontum abiecit, an-
 noumque craterem, ac gladium Persicum, quem
 acinacem vocant. Hoc pro comperto diiudicare
 non possum, utrum soli deo dicens gladium dimi-
 seris in pelagus: an Hellespontum, quòd eam fla-
 gellasse pœniteres, in cōpensationem gladio do-
 naueris. His actis, per alicrum portum, qui ner-
 gebat in Pontum, peditatus omnis equitatusque
 transiit, per alterum qui nergebat in Aegeum,
 iumentis atque feruntibus praecedentibus decem mil-
 libus Persarum, coronatis omnibus, quos pro-
 miscuis omnium nationum sequebatur exerci-
 tus. Et hi quidem etiam die insequenti autem pri-
 mo transiere equites, quiq; spicula deorsum ver-
 sa gestabant. Et y etiam coronati, de hinc equi
 sacri, ac sacra currus, cum ipse Xerxes. Post ha-
 stati et mille equites, et praeterea alius exer-
 citus. Quinciam naves pariter ad ulteriora

lictora agebantur, quando hic audiri, postquam
 nam omnia pertransisse regem. Xerxes postea
 quam in Europam traiecit, conspiciabatur exer-
 citum sub verberibus transuentem. Transiens
 autem eius exercitus septem per dies totidemque
 noctes, nullo tempore intermisso. ibi iam trans-
 gresso Hellespontum Xerxe, fertur quidam ait
 Hellespontius dixisse: O Jupiter, quidnam tu
 sub specie atri Persae, & accipio Xerxis pro-
 nis nomine, Graciam eisulibus facere cigo, ut
 omnes homines ducentium etiam citra hoc ti-
 bi liceret facere. id? Transgressus omnibus
 iter ingrediens, ingens prodigium oblatum
 est, quod Xerxes nihil fecit, etsi coniectura di-
 sensendum. Siquidem equa leporentem ex-
 quod facile erat ad coniectandum. Fore enim ut
 Xerxes exercitum adversus Graciam cum ma-
 ximo strepitu et ambiciosissime duceret, rursusque
 pro seipso sollicitus, ad eundem locum fuga re-
 curreret. Alterum quoque ei prodigium, duas
 Sardibus fore, exhibitum est. Asula enim mu-
 lum edidit, ancipitia genitalia habentem, ma-
 ris & foemina, sed maris superiora. Quorum
 prodigiorum utrumque pro nihilo habens, ire per-
 gebat, comitantibus cum terrestribus copiis,
 nauticis extra Hellespontum navigantibus, ac
 terram legentibus, & è diverso atque terrestres
 agentibus. Nam ipsi quidem vesperum versus
 ad promontorium Sarpedonis navigabant: quod

eum peruenissent, inſiſtentes permanere. Illinc
 vè ad auroram ☉ ſolis exortum, iter faciebunt
 per Cherſoneſum, dextrorſum habentes ſepul-
 crum Helles filie Athamantis, ſiniſtrorſum
 Cardiam urbem, per medium oppidi cui nomen
 eſt Agora, id eſt forum. Illinc deſcendentibus ad
 ſuum nomine Melanaſ hoc eſt nigrum, flumina
 cui idem eſt nomen, non ſufficit, ſed alucum
 ſuum deſcendit. Hoc flumina tranſmiſſo à quò ſi-
 nus hic cognominatur, ad noſperum uerſus con-
 ſcenderunt, ad eam urbem Aeolidem ☉ he-
 cum Stenoridem prætercentes, dum ad Do-
 riſcum peruenit eſt. Eſt autem Dorifcus & bra-
 cia litus pariter et campus ingens, quæm gran-
 de ſtadium. Hebræi inter ſtatis, ubi exstructus eſt in
 murus, qui Dorifcus appellabatur, cui impoſi-
 tum eſt Perſarum præſidium à Dario, iam inde
 cum Scythiſ inferabas bellum. Cum igitur locus
 digerendus recensendusq; copijs idoneus ſibi ui-
 decretur, Xerxes ita ſibi faciendum putauit:
 Eius iuſſu nanarchi, cum eò appuliſſent, omnes
 naues ad litus Dorifco contiguum receperunt,
 ubi ſala urbs, ſamothracia ☉ Zona ſita ſunt:
 cuius altitum præmontorium Serrum nomi-
 natur, qui locus quondam fuerat Citronum. In
 hoc litus appulſa claſſe ac ſubducta, qui in ea
 ſubducenda laborauerant, reſpirare. Per hoc
 tempus apud Dorifcum Xerxes luſtrabat exer-
 citum: equidem quantum ſinguli attulerint co-
 piarum

piarum, pro certo affirmare non possum: quoniam à nullis prorsus hominibus id refertur. Constat autem terrestriam copiarum numerum fuisse centum septuaginta myriades, id est decies septies centena millia. Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt unam in locum myriadem, quæ sunt decem millia hominum: quæ contracta, quam maxime poterant, circulum extrinsecus descripserunt loco circumscripto: emissæq; illinc myriade, septem circumdederunt, cæcæ excitantes, ut umbilico semper pertingeret: Eam ubi fecere, aliam subinde atq; aliam myriadem introduxerunt: donec omnes connumeraverunt, connumeratos autem nationum digesserunt. Ex quibus qui militabant hi erant Persæ, hunc in modum ornati: Circa capita gestabant pilea, quas vocant tiaras, impenetrabilia: circa corpus tunicas, varijs squamis è ferro confectas in similitudinem piseium. Femoralia circa crura pro clypeis, gerra, id est cetra, pharetris subter pendensibus: Hastas breves, arcus grandes, sagittas arundineas. Ad dextrum semur pugiones è balteo suspensos. Hi ducem habebant Otanem patrè Amestris, quæ erat uxor Xerxi. Vocabantur autem quondam Persæ à Græcis Cephænes: à se uerò ipsis atque ab accolis, Ariai. Verum postea, quam Persæ Danaës & Ionis filius ad Cephæum Beli filium convenit, & Andromeda-

dam

datū eiū filiā duxit uxorem, tulit ex ea fi-
 lium, quem Persen appellavit: eumq; illi reli-
 quit: à quò (nam Cepheus carebat virili pro-
 de) cognomen sortiti sunt Persæ, Medici eodem
 armatu instructi militabant. Nam hac arma-
 tura Medica est, non Persica. Habebant au-
 tem ducem Tigranem Achamenidem. Si quò-
 dam ab omnibus vocabantur Arj: sed ubi ad
 eos concessit ex Athenis Medea Colchis, im-
 mutaverunt: & ipsi nomen: ita de seipsis Medi
 commemorant. Cistij in militia cetero ornatus
 Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt.
 Eisdū erat Anaphanes Otanij filius. Hyr-
 cani quoque Persica armatura ornati, ducem
 habebant Megapanum, qui postea Babylonis
 procurator fuit. Assyrij qui militabant, hunc
 habebāt ornatum: Ferreas in caputibus galeas,
 barbarico quodam modo consertas, non facile
 penetrabiles: clypeos, hastas, pugiones Aegy-
 ptiacis adsimiles: & præterea ligneas clavas
 ferro indutas, ac lineos thoraces: Isti Græci
 Syrij vocabantur: sed à barbaris Assyrij sunt
 vocati: inter quos Chaldæi sunt. Is præerat Ho-
 sapes Arthachæi filius. Bactrij capitis orna-
 tu in acie similimo illi Medico muniti erant,
 sed more gentis, arundineis arcibus & hastis
 breuib; Saccæ qui Scythæ sunt, cristatas in ca-
 pitibus cassides gestabant, in acutum erectas
 atq; compactiles, induti femoralibus: nec non
 arcibus

arcus gentiles atque pugiones, ad hoc delabris
 ac bipennes. Hos, cum sint Scythæ, Amyrgi,
 Sacas appellant, quod cunctos Scythas Persæ
 Sacas appellant. Bactrys et Sacis præerat
 Hydaspes Darij filius, et Alossa Cyni filia.
 Inde militi erant amicti lignis confectorum
 cum arundineos gestabant, itemque arundineas
 sagittas ferro præfixas, ita instructi Indi, erant
 sub duce Pharnaxatre Artabasis filio. Atque
 Medicis arcibus muniti erant, ceteris, quomodo
 admodum Bactrys, sic præerat, Bisannus, Hydarni
 filius. Parthi, et Chorasmi, et Sogdæ, et Gæ-
 darij, et Dadice, eandem in acie quam Bactrys
 armaturam gestabant. Quorum Parthis, et
 Chorasmijs, præerat Artabazus, Pharnasice
 Sogdis, Aranes, Arrai, Gædarijs et Dadicis
 Artypus, Artabani filius. Caspij sisyris, quod
 est gen^{us} penula, induti, arum gentili more arun-
 dineos gestabant, et acinaces, ducem sui agmi-
 nis habentes Artomardam, Artypij germa-
 num. Sarange indumenta gestantes, acris colo-
 ria decori erant, caligasque gemmas, tenuis ex-
 sentas, arma habebant arcus lanceasque, Medi-
 cas, duce Pherendate, Megabazi filio. Pæthys
 et ipsi sisyris ferebant, et uernaculos arcus
 atque pugiones: quorum dux erat, Aterayntes
 Uranitis filius. Itaque et Myci, et Paricanij,
 eodem quo Pæthys armati erant. Sub his du-
 cib^{us}, Itaque quidem et Myci, sub Arsantene
 Darij

Darij, Parthianj uero sub Sirominne Orbazistio. Arabes succincti erant & iras amicti genas, arcusq; recuruos habilesq; gestabant. Aethiopes pardoru pelibus leonumq; amicti, arcus & palmarum spatii factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item praelongas ex arundine sagittas, pro ferro praefixas eodem lapide acuminato quo sigilla sculpsit: praeterea hastas caprea cornu praefixas, in modum spiculi acuminato, & clauas praeferratas. Item cum in pugnam, dimidiatum corpus gypso, dimidium autem minio illinunt. Arabum. Aethiopiaeque qui trans Aegyptum incolunt, dux erat Arsames Darij filius & Amyntona Cyri filia: quam Darius ex uxoribus maxime adams, cum talari ex auro tunica effinxit: Arsames quidem Aethiopiis, qui sunt trans Aegyptum, atq; Arabibus poterat. Si autem Aethiopes qui sunt ab ortu solis (nam bisariam milisabant) censebantur cum Indis, specie nihil admodum à ceteris differentes, sed sunt notis duntaxat atq; capillatura. Nam Aethiopes qui ab ortu solis sunt, promissos crines: qui ex Africa, crispissimos inter omnes homines habent. Aethiopes qui ex Asia sunt, pleraque arma qua Indi gestabant, pellesq; frontium equidarum, cum auribus atq; iubis in capitibus, ut ipsa iuba pro cristis essent, et hirta aures equinae rigere. In locum clypeorum pelles gruum praecutunt.

pretendebant. Pævicario armati iere, ac iaculis
 præstitis, dace *Mefange* *Aorizi* filio. *Paphla-*
gonæ capitibus gerebant compaſſiles caſſides,
 ſcuta exigua, baſtas hand longas: præterea ia-
 cula, pugionesq;: pedibus caligas more græci ad
 media crura ſubtetas. Eandem quam *Paphla-*
gonæ armaturam geſtabant, *Lygæ* & *Ma-*
ciæni & *Mariandini*, & *Syri*. Iſti *Syri* à *Per-*
ſi *Cappadocæ* vocantur. *Paphlagonū* et *Ma-*
ciænorū dux erat *Dotus Megafidi* filius: *Ma-*
riandinorū & *Lygiū* & *Syrorū*, *Gobryæ*
Darij filius et *Artyſtæna*. *Phrygæ* proximam
Paphlagonica armaturam gerunt, paulum dif-
 ferentes: qui (ut *Macedonæ* aiunt) tam diu
 vocati ſunt *Brygæ*, quam diu *Europei* fuerunt
Macedonū accolæ: tranſgreſſiq; in *Aſiam*,
 una cum loco nomen immutauere in *Phrygæ*.
Armenij horum eulin armati erant, utique
Phrygum coloni. His utriſq; præerat *Artoch-*
mes, qui *Darij* filiam in matrimonio habebat.
Lydi proxime ad *Græcorū* armaturam ac-
 cedebant, olim *Maones* vocati: priſtinoq; no-
 mine ſublato, ab *Lydo*. *Azijs* cognomen acce-
 perunt. *Myſi* ſuper capita gentiles galeas fere-
 bant, ſcutula quoque ac præſtia iacula. Sunt
 autem *Lydorum* coloni, à monte *Olympo* *Olym-*
piæni nominati. Horum utriſq; præerat *Aria-*
phernis filius, qui collega *Dare* apud *Mara-*
thonem cōſlixiſſet. *Thracæ* è pelle uulpina caſſi-
 des

illes gestabant, tunicis induti, & insuper circum-
 dati varijs sagulis, pedibus ac tibys indutis cali-
 ga è pellibus hinnulorum: ferentes præterea ia-
 cula & peltæ & pugiunculos. Isti transgressi
 in Asiam, vocati sunt Bithyni, prius appella-
 ti (ut ipsi aiunt) Strymonij, quod Strymonē ac-
 colerēt: à suisq; sedibus exacti. Teucris & My-
 sis Thracibus qui Asiam incolūt, præerat Ba-
 gassaces Artabani filius, gestantibus brevia
 è corio scuta, & bina singulū nervia ad lupos
 conficiendos apta, in capitibus arcas cassides,
 & super cassides ex ære factas aures bonis &
 cornua, impositis etiam cristis, cruribus panno
 Phæniceo indutis. Martis oraculum apud hos
 viros est. Cabelecs Meones, qui Læsinij vocan-
 tur, eūdē cultum gestabant quē Cilices: quem
 ego, dum ordine ad Cilices veniā, indicabo. My-
 lya lanceolas gerebant, & uestes fibulis substri-
 ctas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capiti-
 bus galeas è pellibus factas. Horum omniū præ-
 fectus erat Badres Hyſtanis filius. Moschi li-
 neas circa capita cassides gerebant, scutaq; ac
 hastilia brevia, sed longa in hastilibus spicula:
 Eodem quo Moschi ornatu militabant Tiba-
 reni, & Macrones, & Mosynæci, quos hi rege-
 bant: Moschos & Tibarenos Ariomardus
 Darij filius et Parmyis filia Smerdis filij Cyri.
 Macrones et Mosynæcos Artayctes Choras-
 mis filius, qui Sesti in Hellesponto præses erat.

*Mares in capisibus ligneis galcas gerebāt, fen-
 sulāq; è crudo bonis terapore, atq; lanccolas, pra-
 terea macheras, quibus atque Colchis praerat
 Pherendates Theaspis filius. Alarodij & Sa-
 spires eodem quo Colchi ornatu militabant, du-
 ce Masistio Sirometris. Insulana gētes, quaru-
 bro è mari secuta sunt ex ijs insulis, ad quas
 transportare rex solet quos è suis locis summo-
 net, gerebant proxima Medis & uestimenta &
 arma, quibus praerat Adardontes Bagai, qui
 apud Mycale dux altero anno in pugna oppo-
 sit. Haerāt nationes quae per cōtinentē ibant,
 ex quibus constabat pedester exercitus, quibus
 ij praerant, qui cōmemorati sunt, quiq; ordina-
 rant milites cōnumeratq; & chiliarchas,
 id est, tribunos qui mille, et myriarchas, qui de-
 cem millibus praesunt, delegerunt. Nam myriar-
 cha centuriones decanosq; creauerant. Erant
 & alij agminum & gentiū praetores: uerum ij
 qui nominati sunt, duces. Horū tamē & totius
 exercitus imperatores Mardonius Gobryis fi-
 lius, & Trymatachmes filius Artabani, qui
 dissuaserat bellum Graecia inferendū, & Smer-
 dones Otanis filius, ambo hi fratru Darij filij,
 Xerxis patruels, & Masistes Dario et Atossa
 genitus, & Gerges Artagi, & Megabyzus
 Zopyri filius. Hi erant imperatores omniū co-
 piarum, praeter delecta Persarum decē millia,
 quibus praerat Hydarnes Hydarnis filius, qui
 uocaban*

vocabantur immortales, ob hoc, quòd si quis eo-
 rum aut nece aut morbo numerũ imminueret,
 aliud sufficiebatur: nec unquã plures erant pau-
 ciores: ut decem millibus, precipuo inter omnes
 cultu decori, & ydem præstantissimi omnium, ut
 dictum est, & præterea immiso auro conspicui,
 ducentes unã carrucas cũ pallacibus ac fami-
 lia permulta, eaq; belle ornata: necnò camelos
 ac iumenta, præter ceteros milites, qui cõmea-
 tum supportabant. Equitant autem hæ nation-
 es, sed non omnes habebant equos, verũ hæ so-
 læ: Persæ, qui eadem erant quæ peditatus arma-
 tura ornati, nisi quòd quidam singulares in ca-
 pitibus opera ex ære ferroq; ductilia. Sunt qui-
 dam Nomades homines, qui Sagariũ appellan-
 tur, & gẽte & uoce Persæ: sed cultu inter Per-
 sicum & Pæthycum, qui attulere equitatũ octo
 millium equitum, armaturam neq; ahencam
 neq; ferreã assueti ferre, præter pugiones, uten-
 tes resle è loris cõserta, qua freti in præliũ eunt.
 Est autem prælium eorum uirorum huiusmodi:
 Ubi cum hoste congressi sunt, injiciunt eas re-
 sles in summum, laqueos habentes, qui laqueus
 cum aut equũ aut hominem adeptus est, eũ ad
 se trahunt: ita illi illaqueati, conficiuntur. Talis
 horum pugna est, ydemq; inter Persas censetur.
 Medi eandem equites quam pedites arma-
 turam gerunt: & item Cissij. Indi quoq; eãdem
 quam peditatus suus gestat armaturã. Ceterũ

equos defultorios agebāt & currus, quibus cur-
 ribus suberāt & equi ei asini agrestes. Baſtrij
 eodem ornatu instructi erant equites quo pedi-
 tes, & item Caspij. Pœni & ipsi eandē quā pe-
 dites armaturam gerebāt: currū quoq; cuncti
 agitantes. Itidem & Caspij & Paricani atq;
 suus peditatus instructi erant. Necnon Ara-
 bes eo quo pedites ornati cultu agitabant ca-
 melos, nihilo inferiores equis pernitate. Ha so-
 la gentes erant equestres. Fuitq; numerus equi-
 tum octo millia myriadū, id est, octoginta mil-
 lium, præter camelos & currus. Et alij quidem
 equites in ordinē redacti erant. Arabes autem
 in ultimo locati, ob id postremi, ne equitatus cō-
 sternaretur equis camelos non tolerantibus. E-
 quitatus præfecti erant Harmamithes & Ti-
 theus filij Datis. Tertius horum collega Phar-
 nuches, Sardibus erat relictus agrotus. Nam
 cum Sardibus proficisceretur, in calamitatem
 incidit insciens. Equitate enim eo, canis sub pe-
 des equi intercurrit: quo equus improviso deter-
 ritus, atq; erectum sese attollēs, Pharnuchē ex-
 cussit. Hic collapsus sanguinem euomit: na-
 ctusq; morbu, qui in phthisim, id est, tabem, eva-
 sit. Equo autē à casu statim domini, fecerunt
 famuli ut ille iusserat. Abducto namq; in eum
 locū ubi dominū strauerat, crura cum genibus
 absciderūt. Itaq; Pharnuches à præfectura sum-
 motus est. Triremes inito numero fuisse mille :
ducenta 2

ducenta & oſto: quas hi attulere: Phœnices cū
 Syris qui Palaſtinam incolunt, trecentas, hunc
 in modum ornati: Circa capita galeas Gracani
 cis proximas gerunt, induti thoracibus lineis cū
 ſcutis umbone carētib⁹, cumq; iaculis. Hi Phœ
 nices (ut ipſi memorant) quondā mare rubrum
 accolebāt: illinc tranſgreſſi, mariiſſima Syria ha
 bitant. Is tractus Syriae, et quicquid Aegypto
 tenus eſt. Palaſtina vocitatur. Hi circa capita
 caſſides forcipiculatas gerūt, cōuexa ſcuta ma
 gnis umbonibus prœdita, ac grandia pila nau
 tica, & grandes bipēnes. Eorū turba thoracēs
 gerebat, ac magnas macharas. Hūc in modum
 iſti armati erant. Cyprj centum quinquaginta
 naues, hoc modo armati: Reges eorū mītris redi
 mīti erant. Reliqui tunicas geſtabāt, cætera ut
 Graci. Quorū gentes ſunt partim à Salamīne
 & Athenienſibus, partim ab Arcadia, par
 tim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab
 Aethiopia oriūdi, ut ipſi Cyprj aiunt. Cilices
 centum naues. Hi circa capita ferebāt gentiles
 galeas, pro ſcutis parmulas è crudo bouis corio
 factas, laneis ueſtibus induti: bina ſinguli iacu
 la geſtātes, enſem machera Aegyptiacæ per
 ſimilem, quondā Hypachai appellati: ſed à Ci
 lice Phœnice Agenoris filio ita cognominati.
 Pamphylj triginta naues Gracanicis armis or
 nati, ab illis originē ducētes, qui cum Amphi
 locho & Calchātē à Troia deſecti fuerāt. Ly

cū praeberūt naues quinquaginta, thoracibus
 circūq; armati, arcubus quoq; è cornu factis,
 & arundineis sagittis sine pennis, atq; iaculis,
 gerētes ex humeris suspēsus caprarū pelles, &
 in capitis pilea pinnis coronata, quinetiam
 pugiones & falces: è Creta oriūdi quondā Ter
 mila nominati, sed à Lycō viro Atheniensī
 Pandionis filio, Lycū cognominati. Dores qui
 sunt ex Asia, naues triginta. Ii Græca gerebāt
 arma, uti è Pelopōneso ppagati. Cares septua
 ginta naues, cetera Græco more armati: sed &
 falces & pugiones gerebāt: quos prius appella
 tos fuisse hætines, in superioribus libris dictum
 est. Iones centū naues, armati Græco ritu: q quā
 dā in Pelopōneso regionē quæ vocatur Acha
 ia, incoluerunt, et ante aduentū Danaī & Au
 thī in Pelopōnesum (ut Græci aiūt) vocabātur
 Pelasgi Aegialees, id est, littorales: sed ab Ione
 Xuthi filio, Iones sunt appellati. Insulani naues
 decē & septem, armati ut Græci, et ipsi Pelas
 gica gens: sed mox Ionica, ob eandē causam ob
 quā & duodecim oppida sunt Ionica ab A
 theniensibus appellata. Aeoles sexaginta na
 ues, ritu Græco armati, olim Pelasgi (ut apud
 Græcos fertur) vocati. Hellepontū centū naues
 præter Abydenos: quibus mandatū erat ab re
 ge, ut circa locum manerēt ad pontes custodien
 dos. Ceteri è Ponto erant, Græco more armati,
 Ionum ac Dorū coloni. In omnibus autē navi
 bus

bus epibata erant Persæ, & Medi, & Saca.
 Quarū uelocissimas attulere Phœnices, & in-
 ter Phœnices optimas Sidonj. Harū singulis, et
 item pedestribus eorū copijs præfecti erant uer-
 nacula duces: quorū ego (quia ratio historia nō
 exigat necessario) non faciam mentionem. Neq;
 enim singulariū nationū duces, digni memoria
 fuere, quarū quot urbes, tot duces extitere: sed
 non ut ductores, uerum ut serui, quæadmodū alij
 qui ducebantur in militiam, uenere: quoniā du-
 ces penes quos summa imperij erat, ut singula-
 rum gentiū principes, quinam eorū Persæ fue-
 rint, a me cōmmemoratu est. Nauticis hi præfue-
 re: Ariabignes Darij, & Praxaspes Aspa-
 thinis, & Megabazus Megabatis, et Acha-
 menes Darij filius. Iadica, quidem classi et Ca-
 ria Ariabignes, ex Dario & filia Gobryis ge-
 nitus: Aegyptiaca autē Achaemenes, Xerxis
 ex utroq; parēte germanus: reliqua autē classē
 reliqui duo. Porro biremes lembos quinquagin-
 ta aut triginta remorū, & æstuariæ nauigia, et
 alia minuta cū hippagogis, quæ equos uehunt,
 contracta constat ad trium millium peruenisse.
 Eorum qui in classe erant, secundum duces illi
 strissimū fuere Sidonius Tetramnestus Allesi
 filius, & Tyrius Mapen, Sironi, & Aridius
 Verbalus Arbali, & Cilix Cyennesis Horome-
 dontis, & Lycius Cyberniscus Sica. Cyprij autē
 Gorius Chersius, & Timonax Timagora: Ca-
 riorum

riorum uerò *Histiæus Tyrannis*, & *Pygres Seldomæ*, et *Damasithymus Cădăulis filius*. Aliorum nunc præfectorum mentionem facere superse-
deo, tanquā non necesse habens. Verū *Artemisia* præcipua me tenet admiratio mulieris, ex-
peditionē aduersus *Graciam* secuta: qua defun-
cto uiro, ac pupilli filij tyrannidē obtinēs, nulla
adaucta necessitate, sed præstantia animi atq;
uirilitate in militiam concessit. Nomen ei erat
Artemisia Lygdamis filia, paternū genus ex
Halicarnasso, maternū è *Greta*. Imperans hac
Halicarnasseis, & *Cois*, et *Nisyrijs*, & *Calydo-
nijs*, quinq; cū nauibus uenit omni copia instru-
ctis. Ita post *Sidonias* ha naves fuerūt illustrissi-
mæ. Eadem apud regē optimas inter omnes so-
cios sententias dixit: Quas ciuitates recēsi sub
illius imperio fuisse, earum uniuersam gentem
annuo *Doricam* esse, *Halicarnasseorū* quidem
Træzenium, cæterorum autē *Epidauriam*: Ha-
elenus de nautico exercitu. *Xerxes*, inito copia-
rum numero, militibus instructis, cōcupiuit il-
los lustrando oculis obire, quemadmodū & fe-
cit. Itaq; inscensō curru singulas nationes lu-
strans, quenam essent percōtabatur: quarū pro-
fessionē scribæ excipiebant, donec ad extremos
equitū peditumq; peruentum est. Hoc perfectō,
& nauibus in mare deductis, *Xerxes* è curru
in nauim *Sidoniam* transcendit: residensq; sub
aureo tabernaculo, præteruehensq; nauū pro-

ras, sciscitabatur de singulis itidem ut de terrestri exercitu fecerat, describiq; iubebat. Enimvero nauarchi productas à littore quatuor fere ingerū spatio, naves stabilierāt, cōuersis à terra proris, & in unam frontem digestis, epibatia quoq; id est propugnatoribus tanquā ad bellū armatis, quos Xerxes inter proras & litus nāigans, conspicabatur. Vbi autē & classem lustrauit, egressus navi accersit Demaratū Aristonis, comitem aduersus Graciā expeditionis, eiq; accersito ita inquit: Demarate, iuuat nunc me qua cupio abs te interrogare, qui et Gracues, et non ex minima ciuitate, ut audio tam ex te quā ex alijs Gracis, qui me alloquendi gratia adeunt. Nūc igitur hoc mihi expone, nunquid Graci sustinebūt manus contra me lenare? Nam (ut ego opinor) ne omnes quidē Graci ac ceteri mortales, qui ad Hesperum incolunt, si cōgregētur, pares essent nostris armis, nec me inuadentē expectarēt: cū hoc sint inter se concordēs, libet tamen mihi abs te audire, quid de hoc dicas: His uerbis interrogat. Demaratus excipiens: Vira, inquit, apud te rex utar, ueritate ne an incūditate? Ille ut ueritate uteretur, iubere. Neq; enim sibi ob id cū minus iucundū fore, quā antea fuisset. Hoc ubi Demaratus audiuit: Quoniā, inquit, me iubes rex omnino ueritatē proloqui, ea dicā qua nemo nisi mētēs apud te postea carpet: Gracia semper alumna

s s fuit

fuit paupertatis, hospes inimicis, quam à sapientia accinit, & à seuera disciplina, quam usurpans Græcia, & paupertate inuenit, & dominatū. Ita laudo quidē omnes Græcos, qui Dorica illa loca uel circā incolant, sed nō de cunctis eis uerba faciā, uerum de Lacedæmonijs solis. Jam primū nego fieri posse, ut tuā orationē admittant, afferentē Græcia seruitutem. Deinde annuo uenturos tibi obuiam ad pugnandū, etiā si ceteri Græci omnes sentiant tecū. Neq; uerō de numero eorum quæras, quot illi sunt qui hoc facere possint. Nam si in exercitu eorum nullo fuerint, ij tecū cōgredientur: & itē sine pauciores sine plures. Hac cū audisset Xerxes, sublato euchinno inquit: Demarate, quod nā extulisti uerbum, mille omnino uiros cum tāto exercitu congressuros? Apudū dic mihi, non'ne te ipsum ais istorū uirorū fuisse regē? Vis'ne igitur sine mora tu cū decē uiris dimicare? Quod si uestrī populares omnes tales sunt, quales tu pradicās, profecto secundū uestra instituta debes tu, qui illorum es rex, exemplū præstare, quam singuli eorum: qui si denis ē meo exercitu pares sint, iure abs te posco ut uiginti sis par: ita uerba quæ dixisti, cōprobabuntur. Atq; si tales sunt illi, ac tāta statura, qualis quāuisq; tu ac ceteri Græci qui in colloquiū meū uenerūt, uidete ne cum tantopere gloriamini, frustra id insolenterq; faciatis. Nam age intelligam, quocūq; argumēto,

unde

unde fieri queat, ut mille aut decē millia, atq;
 quinquaginta millia hominum, qui praeferimus
 sint omnes liberi, nec unius imperio subiecti, tam
 to exercitui obsisterent, cū simus nō plures quā
 milleni ad singulos eorū, si fuerint quinq; mil-
 lia. Nam sub uno (quemadmodū apud nos fit)
 imperatore milites, illius metu, etiā contra suā
 ipsorū naturam, meliores efficiuntur, adactiq;
 verberibus vel pauciores aduersus plures eunt,
 ijdem remisso libero sibi arbitrio, neutrum horum
 facerent. Adeo opinor Gracos etiam pares nu-
 mero Persis, agre cum eis solis certaturos: quin-
 imo istud apud nos solos est quod ais, nerū non
 ita multum, sed rarum. Sunt enim ē Persis meis
 satellitibus, qui uelint oū ternis Graois pariter
 dimicare, quorum tu expertus multa blateras.
 Ad hac Demaratus: Intelligebā, inquit, rex
 ab initio, me uera dicentem non iucundum tibi
 futurum. Sed quia tu dicere me uerissimā coē-
 gisti, dixi quae erāt ē dignitate Spartanorum.
 Quanquam ipse optime intelligis, quanto opere
 nunc illos ego amem, qui me honore & digna-
 tione paterna exutum, extorrem, profugumq;
 fecerunt: quem pater tuus excepit, nictu ac
 domicilio donauit. Quare non est credibile, ui-
 rum prudentem respuere beneuolentiam ex-
 ploratam, sed maximē obseruare. Ego enim
 neque cum decem promittam me posse dimica-
 re, neque cum duobus, ac ne singulari quidem
 certamē

certamine uolēs certauerint. At si necesse fuerit, aut uehemens discrimen insitcrit, libentissime cum uno quolibet istorum omnium dimicarem, qui se singulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmoni pugnando cum singulis, non sint illi quidem cæteris deteriores uiris: at conferti, cunctorum uirorum sunt excellentissimi. Nam licet sint liberi, non tamen sunt usquequaq; liberi, quippe quibus præest dominæ lex, quam multo magis metuūt, quàm tui te. Patiunt ergo quæcunq; illa cogit. Cogit autē idem semper, uetans semper eos ex acie fugere quantamuis hominum multitudinem: sed iubēs ut ordinem non deserentes, aut uincant aut occumbant. Hac ego loquens, si tibi blaterare uideor, uolo posthac in cæteris silentiū agere. Hactenus loqui coactus, tibi uerò ex sententia contingat rex. Hac locuto Demarato, Xerxes ad risum uersus, nulla indignatione permotus est, sed comiter hominem remisit. Post Demarati colloquiū, ubi Dorisco præfeci prætorem Mascamen Megadostis filium, amato quoque Darius præfecerat, ire cum exercitu aduersus Græciam pergit. Huic Mascamē, quem illic reliquit Xerxes, uni tanquam omniū prætorum præstantissimo, quos aut ipse aut Darius constituisset, dona quotannis misit: & itē eius posteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionē, in Thracia & ubiq; in Hellespōto præto

pratores fuerant, qui omnes post eandem expeditionem à Gracis eiecti sunt, & è Thracia & ex Helleſponto, præterquàm è Dorifco. Unde Maſcaren Graci permulta conati, tamẽ eũcere nequierunt. Ob id hinc ab eo qui in Perſis regnat, ſemper dona mittuntur. Eorum uerò qui à Gracis expulſi ſunt, neminẽ rex Xerxes uirum egregium eſſe dixit, præter unum Bogẽ ex Eione, quem laudare non deſinebat, cuiusq; (qui ſuperſuere) liberos maximo inter Perſas hõnore proſequebatur. Siquidem magnis ferrĩ laudibus Boges meruit: qui cum ab Athenienſibus & Cimone Miliadis filio obſideretur, liceretq; ei accepta fide egredi, & in Aſiam remeare, tamen abnuĩt, ne regi præ metu ſuperſuiſſe uideretur, ſed ad extremũ uſq; perſtitit, atq; ubi nihil in mœnibus commeatus reliquũ fuit, accenſo ingenti rogo, interemit liberos, coniungem, concubinas, familiam: eoſq; in rogam deiecit. Dehinc omne aurum urbis atq; argentum è muris diſperſit in Strymonem. His actũ, ſemetipſe coniecit in rogam. Ita hic merito à Perſis ad hoc uſq; tempus præconio celebratur. Xerxes è Dorifco in Graciam tendẽs, ut quoſq; populos adibat, ſecum militare cogebat. Erat autem (ut ſuperius à me expoſitum eſt) omnis ad Theſſaliam uſq; tractus in ditionem redactus, & regi tributarius effectus à Megabazo, & mox à Mar donio. Digreſſus à Dorifco, præterijt primum
Samos.

Samotheaces muros, quorum ultimum oppidum ad uesperam situm est nomine Mesambria, cuius vicinum est oppidum Thasiorum Stryma: quae oppida interfluit amnis Lissus, cuius aqua tunc non suffecit copijs Xerxis, sed defecit. Hac olim regio uocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quae tamen optimo iure Ciconum est. Transmisso profluente Lissi arefacto, Xerxes has Graecas urbes pratergressus est: Maroneā, Dicaeā, Abdora, eas inquam praterijt, & hos qui iuxta eas sunt, famosissimos lacus: Ismariidem qui Maroneam Strymamq; interiacet: Bistonidem Dicae cōtignum, in quem duo flumina ingrediuntur, Trauus, & Compasius, qui iuxta Abderem sunt. Nullum nobilem lacum praterijt Xerxes, sed fluvium Nestum mare subeūtem. Post has regiones perrexit mediterraneas uersus urbes. In quarum una est lacus triginta ferme stadiorum in circuitu, piscosus & admodum salsus: quem sola iumēta cum aquarentur, exiccauere. Huic urbi nomen est Pissyrus. Has urbes & maritimas & Graecas, sinistrorsus relinquens praterijt Xerxes. Per quas autem gentes Thracia provincia iter fecit, haec sunt: Pati, Cicones, Bistones, Sapaei, Derfai, Hedoni, Satrae. Quorum qui maritimi erant, nauibus secuti sunt: qui uero mediterranei, à me sunt commemorati, prater Satras. Cateri omnes terrestri itinere sequi coacti sunt. Satra nulli olim homi

hominum, quantum nos scimus, fuisse subiectis
 sed soli è Thracibus ad meam memoriam libe-
 ri semper perfliterè. Editos enim montes inco-
 lunt, omnigenis arboribus ac niuib. obsitos:
 niri in re bellica eximij: apud quos oraculum
 est Dionysij, idq; in editissimis montibus. Eo-
 rum qui in illo templo prophetant, id est, uati-
 cinantur, sunt Bessi. Antistes uerò qui reddit
 responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo
 magis uarie. Peragrata quam dixi regione,
 Xerxes secundo loco transijt muros Pierum,
 quorum uni nomen est Niphraque, alteri Perga-
 mo. Hæc iter præter eos montes faciebat, à ma-
 nu dextera relinquens montem Pangaum, ma-
 gnum atq; excelsum, in quo aurea sunt & ar-
 gentea metalla: quem cum Pieres & Hodo-
 manti, tum præcipue Satra exercent. Super
 Pangaum ad aquilonem habitantes Paones,
 Doberes, & Paoples prætergressus Xerxes, ad
 uesperam uersus contendit, donec ad flumen
 Strymonem peruenit, & urbem Eionem, cuius
 prætor Boges (de quo paulò antè fecimus men-
 tionem) adhuc niebat. Regio Pangæo monti
 circumiecta, nominatur Phillis. Hinc uesperum
 uersus, porrecta ad flumē Angien, quod Stry-
 monem subit. Hinc meridicū uersus ad ipsum
 Strymonē, ad quem Magi mæclatus equis can-
 didis litauerunt. His & alijs compluribus me-
 dicamentis in flumē factis, per Nonam uias He-
 douor

donorum iere: iuxta quas Strymonem pontibus
 iunctum inuenere. Audientes autem eum lo-
 cum Nouem nias Hedonorum appellari, toti-
 dem illic pueros ac uirgines puellarum indige-
 narum filios uiuos defoderunt. Persicum enim,
 defodere uiuentes. Nam & Amestrim Xerxis
 uxore, iam prouecta aetate, audio bis septem il-
 lustrum Persarum liberos defodisse, ad referenda
 pro se gratia, deo, qui sub terra esse fertur. Vbi
 a Strymone progressus est exercitus, illic ad so-
 lus occasum uersus est, litus, in quo sitam urbem
 Gracæ nomine Argilum praterijt. Hac & qua
 super eam est regio, uocatur Bisaltia. Illic sinum
 Neptuni templi a laua manu habes, perrexit ad
 capum nomine Syleum, prateriens Stagiram Gra-
 cam urbem, peruenitq; Acanthum, ducēs una
 singulas harum gentium, & item accolae montis
 Pangai, & earum quas Superius commemora-
 ui: ijs qui maritimi erāt, classe: qui procul a ma-
 ri aberāt, terrestri itinere sequētibz. Hāc uiam
 qua Xerxes duxit exercitū, Thracēs neq; con-
 fundunt neq; sciunt, sed ad mea usq; tempora
 magnopere uenerantur. Posteaquā Acanthum,
 peruenit Xerxes, praecepit Acanthijs ut hospi-
 talitatem exhiberent, eosq; Medica ueste do-
 nauit: laudansq; quod alacres cerneret esse ad
 bellū, quodq; audiret fossam esse absolutā. Xer-
 xe apud Acanthū agente, contigit ut Artas-
 chaes, qui fosse faciūda praefuerat, morbo dece-
 deret,

deret, vir Xerxi spectatus, genere Achemenides, statura inter Persas procerissima. Quippe cui quatuor omnino digiti deerat, à longitudine quinque regionum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominum fato functum, apparatusissime eum funeravit, exhibito etiam opulo, eiusque tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthij sacrificant, nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachae, iacturam se fecisse existimabat. At ij Graci qui exercitum excipiebant, cum Xerxi cenam praberet, in omnem misericordiam deuenire, adeo quidem, ut suis laribus efficerentur extorres. Dum Thasij pro suis, quae in continente sunt urbes, Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illustris, erogavit in cena quadringenta argenti perfecti talenta. Eam rem ubi accepere qui praerant alijs circa urbibus (tale enim convivium iam pridem inductum fuerat, et diu celebratum) hoc ubi accepere, praesertim praconibus passim praedicantibus, tunc vero oppidani frumentum, quod in urbibus erat, inter se distributum molebant, farinamque triticam hordeaceamque in complures menses faciebant. Ad haec excogitare ob pretium optima quaque pecora saginare, et aliuiles aues habere, terrestres palustresque in cortibus et in uinarijs ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteaque

pocula & crateres faciebant, & cetera quae
 mense imponuntur. Hac omnia ipsi regi, & ipe
 qui cum illo uescebantur, fiebant: cetera autem
 exercitui, quae ad esum duntaxat praecepta erant.
 Sub aduentum exercitus, tabernaculum ubi
 exercitus maneret, statuebatur, reliqui sub dio
 agebant. Ibi tempus caena aderat, tunc conui-
 uatores laborem sustinebant. Isti cum expleti
 noctem illic exegerant, postero die reuulso tem-
 sorio, & omni apparatu sumptuosa abscede-
 bant, nihil relinquentes, omnibus asportatis. Unde
 Megacreontis uiri Abderitis elegans dictum
 extitit, qui suasisit Abderitis, ut uniuersi, mares
 pariter ac foeminae, sua delubra adirent: suppli-
 citerq; dijs assidentes precarentur, ut posthac di-
 midium futurorum malorum à se propulsaren-
 tur. Nam de praeiis magnam se gratiam illis
 habere, quod rex Xerxes non bis quotidie ci-
 bum capere consueisset. Fore enim ut Abderi-
 ta, si inberentur ut etiã prandiu simile caena in-
 struerent, aut non praestolarentur Xerxē adue-
 nientem: aut praestolati, pessime inter omnes ho-
 mines affligerentur. Et isti quidē quanquā gra-
 uate, tñ quod sibi imponebatur, exquebantur.
 Xerxes uerò ex Scantho duces classis à se di-
 misit, iussos ad Thermā cum classe se opperiri.
 Est autē Therma in Thermao sinu sita, à qua
 ipse sinus habet cognomen. Hāc enim cōpendia-
 riā magis uiam esse audiebat. Nā ē Dorisco ad
 Scam

Acanthū usq; ita instructus exercitus iter fe-
cerat, tripartito diuisus omnis iussu Xerxi: ut
una pars secundū mare iret paruerum classe,
cui parit praeerat Mardonius & Masistes,
altera per mediterranea, cui praeerat Trita-
archmes & Sergis: tertia inter has media, cū qua
Xerxes ipse incedebat ducibus Smcydone &
Megabyzo. Nauticus exercitus ubi à Xerxe
discessit, fossam enaniganit in Xitho depressam
ac perductā ad sinū, in quo Assa & Pidorus,
& Singus, et Sarga urbes sita sunt. Ex quibus
sumpto cōmilitio, pergit ire ad sinū Thermaum,
circūuectusq; Ampelon promontoriū Toronā
peruaniganit has Graecas urbes, unde & naues
& cōmilitium sumpsit, Toronam, Galipsū,
Sermylā, Mecybernā, Olynthū, qua regio nunc
Sitonia nominatur. Ab eo promontorio Am-
peli praecidēs mare usq; ad promontoriū Cana-
strum, totam fere Pallenem praeteruectus est.
Illinc quoq; & naues & cōmilitium sumpsit
ex Potidaea, ex Aphistie, Nona urbe ex Ae-
gea, ex Therābo, ex Sciona, ex Menda, ex Sa-
na. Ha sunt urbes sita in Pallena, Phlegra prius
appellata. Peruanigata hac regione, ad praesi-
tutum locum peruenit, sumptis etiam militibus
ē nicinis Pallena urbibus, ac Thermao sinui cō-
terminis, quibus hac nomina sunt, Lipaeus, Cō-
brea, Lisse, Gigonus, Camsa, Smela, Aenea,
quarum regio adhuc Crassaea nominatur. Ab

Aenea, in qua finis enumerandarū urbiū mihi factus est, iam ad ipsum Thermaum sinū cursus classis exitit, & ad terram Mygdoniam, donec ad Thermam, quò praeceptum erat peruen- tum est ad urbem Sindum, & ad Calestram super Axium sitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiaide: cuius terra Bot- tiaidis arctum ad mare locum obtinent urbes Ichna & Pella. Hic nauales copia circa flumen Axium & urbem Thermam, & alias in me- dio horum urbes statim habuere, regem oppre- rientes. Huc peruenire nolens Xerxes, Acan- tho profectus cum terrestribus copijs mediter- ranea praecidebat, peragrans Pæonium agrum atq; Crestonicum, super amnem Chidorum: qui è Crestonaeis initio sumpto, per terram Mygdo- niam fluens, in paludē (qua est supra Axium) euoluitur. Hac iter faciente Xerxe, leones im- petum dederunt in camelos, qui commeatum portabant. Sub noctem enim relictis locis con- suctis eò descenderunt: nulloq; alio neq; iumen- to neque homine tacto in camelos grassati sunt. Cuius rei causam admiror, quòd leones, quo- ties aliunde eis est quo indigent, abstinent ab inuadendis camelis, quod animal nunquam antea nec experti fuerant illic, nec uiderant. Sunt autem per ea loca leones multi, & bo- ues agrestes praegrandibus cornibus, qui ad Grecos ueniunt. Leonum terminus est Ab- deror

detorum flumen Nestus, & Achelous, qui per
 Acarnaniam fluit. Nam nemo aut ad auro-
 ram trans Nestam usquam gentium miserit leo-
 nem in Europa, aut trans Acheloum ad He-
 sperum in reliqua continente: sed in horum flu-
 vidam medio leones gignuntur. Postquā Ther-
 mam venit Xerxes, ibi substitit, tantum mariti-
 mi spatij occupantibus castris, quantum est ab
 urbe Therma & Mygdonia usque ad confluen-
 tem Lydei & Haliacmonis: ubi agrū Bottia-
 dem, Macedonicumque disterminant. In his locis
 statua habuere Barbari: quibus potantibus so-
 lus ex ijs (qui commemorati sunt) amnibus, Chi-
 dorus è Crestonaiis fluens non suppetijt, sed de-
 fecit. Xerxes è Therma prospiciens Thessalicos
 montes, Olympum & Ossam, præcelsa magnitu-
 dinis, audiensque in medio eorum anfractum an-
 gustū esse, per quem fluit Peneus, & illic viam
 esse qua in Thessaliam fert; cupidine captus est
 nauigandi ad ostium Penei inspicundum: quia
 superiorem viam tenenti erat eundem per Ma-
 cedones superne habitantes ad Porabos, præter
 Gonnū urbem. Nam hac tutissimum iter esse
 audiebat. Atque ut concupiuit, ita & fecit. Itaque
 conscensa naui Sidonia, quam semper conscen-
 debat, quoties ei tale aliquid facere libebat, ex-
 tulit signum ceteris nauibus profisciscendi, reli-
 ctis illic terrestribus copijs. Eò postquam per-
 venit, ostia Penei contemplantem ingens admi-

ratio cum subiret, aceros nix ductores interro-
 regavit, nūquid flumē posset aueriri, ut alibi ma-
 re ingrederetur? Narratur autē Thessalia quō-
 dam lacus fuisse, ut pote conclusa undiq; præal-
 tis montibus. Nam quod Thessalia ad auroram
 spectat, id Pelion & Ossa iunctis inter se radi-
 cibus præcludunt: quod ad uentum aquilonem,
 id Olympus, quod ad Hesperū, id Pindus: quod
 ad meridiem & uentum austrum, id Othrys:
 quod inter hos mōtes medium, id Thessalia est,
 ita deuxa, ut cum alij frequētes amnes in eam
 defluant, tum ij quinq; præcipuē, Peneus, Api-
 danus: Onochonus, Enipeus, Pamisus: qui ē
 montibus Thessaliā ingentibus in eam plani-
 tiem confluentes, per unum anfractum & cum
 arctum in mare euadunt, in unā aquam omnes
 redacti: qui simul ac confluentē fecerūt, Peneus
 retento suo nomīne ceteros in nomīnatos reddit.
 Fertur quondam, cum nondum esset hic anfra-
 ctus; per quem flumina mearent, hos fluvios, &
 præterea lacū Boebeidem, non fuisse nominatos
 quemadmodū nunc, & tamen non minus quā
 nūc fluxisse: sed suis fluētis omnē Thessaliā effe-
 cisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorant
 Neptunū fecisse conallem, per quam meat Pe-
 neus, haud absurde sentientes. Qui enim arbi-
 tratur Neptunum terrā quaterere, & quæ terra
 motu discesa sunt, huius dei esse opera, ei cernē-
 si hunc locū uidetur Neptunus id fecisse. Nanq;
 diduct

diductio illa montium (ut mihi videtur) terra-
 motus est opus. Xerxi interrogati, nunquid ali-
 bi essent in mare ostia Penei, productiores sui-
 rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli
 sunt huic flumini alibi in mare sedentes exitus
 quam iste hic. Cuncta enim nudique montibus
 redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse
 fertur: Solertes sunt viri Thessali, qui sua sibi
 imbecillitatis conscii, iam pridem cum alia pra-
 xiderunt, iam uerò hoc, quòd regionem habeant
 facilem occupatu, & mature expugnabili. So-
 lum enim hoc esse negotium, flumen obstructo
 anfractu, auctroq; alneo per quem meat, in eo-
 rum terram inducatur: à quò omnis Thessalia
 prater mótes aquis obduceretur. Hæc ita se ha-
 bere Xerxes apud filios Ateï dixit, quoniam
 Thessali è Græcis principes regi si se tradide-
 rant, ratus id illos per totam nationem diul-
 gaturos. Hoc locutus, & locum contemplatus,
 Thermam renaugavit. Vbi cōplures dies circa
 Pieriam est cōmoratus (nam montem Macedo-
 nicum, ut illac in Perabos omnis transfret exera-
 citus,ertia eius pars repugnabat) eòdem legati
 qui dimissi in Græciam fuerant ad terram pe-
 sedam, regressi sunt partim inanes, partim ter-
 ram & aquam offerentes. Quam qui dederunt,
 eorum hi fuere: Thessali, Dolopes, Eniensis,
 Perabij, Locri, Magnetes, Meliensis, Achai,
 Phthiotæ, & Thebanij, & ceteriq; Boeotij: præter
 T 4 Thesp

Theſpienſes & Plataenſes: cum quibus ꝑ Græci Perabij percufferāt fœdus, qui bellum aduerſus Barbarum ſumpſerant. Fœdus autē ita habebat: Quicūq; Græci ſeſe dedidiſſent Perſæ, nō adaſti neceſſitate, eorum decimum quenq; rebus bene conſtitutis, ſe deo qui Delphis eſt deuoturos: Ita apud Græcos inſiurandum habebat. Xerxes neq; Athenas neq; Spartam legatos terram petiitum miſerat: ob id, quod quos antē Darius ad hoc ipſum miſiſſet, eorum alios iſti in barathrum, alios in puteum deiecerant, iubentes eos illuc terram & aquam ferre ad regem. Hac de cauſa Xerxes nullos illuc ad petendum miſit. Et Athenienſibus quidē quod ita legatos tractarint, quid iriſte cōtigerit, non queo dicere, niſi quod eorum ſolum cū urbe uaiſtatum eſt: quod tamen ipſum nō eā cauſa ſuſpicor contigiffe. Lacedæmonijs uerō ira Thaliſhybꝝ, qui fuit Agamemnonis praco, incubuit. Eſt autem Sparta Thaliſhybꝝ templum, cum eius poſteris, qui Thaliſhybiada nominātur, quibus honos legationis Spartanorum ſemper tribuitur. Itaque poſt eam rem Spartiata eam lata exta eis non eſſent, idq; diu contingeret; p̄craſt huius calamitatis Lacedæmoniorum, cœta frequenter coaſto hoc edictum propoſuere: Si quis Lacedæmoniorum uelit pro Sparta occumbere. Tunc Sperthius Aneriſti, & Bulis Nicolai filius, uiri Spartiata, & natalibus & opibus inter

inter primos, viros se obtulerunt ad satisfaciendum suam poena Xerxi Darij filio, ob legatos apud Spartam interceptos. Ita hos Spartiata tanquam mortem obituros, miserunt ad Medos. Digna admiratione cum audacia horum viro- rum, ium verba ab eis habita. Nam Susa icn- dices, ad Hydarnem Persam Asiana ora ma- ritima praefectum venerunt: qui eos hospitaliter munificeq; acceptos, his verbis interrogavit: *Viri Lacedaemonij, quid ita respuitis effici amici regis? Cernite enim ex me & meo statu, quam scit honore prosequi rex viros egregios, nos itidē honoraturus, si uosipsi ei dedideritis. Videamini modo apud cum esse viri egregij: quoniam sin- guli uestrum, rege donāte, principatum Gracia obtinebunt.* Ad haec illi respondentes: *Hydar- nes, inquit, non ex aquo consilium tuum ad nos spectat atq; ad te, qui conditionis quā sua- des expertus es, nostra inexpertus. Nam quidē ea nosti: libertatem autē nondum expertus es, utrum sis dulcis an non. Quae si tibi experta fo- ret, non ut hastis, sed ut securibus pro ea dimi- caremus, nobis suaderes: Haec Hydarni respon- derant.* Debinc ut ascenderunt Susa, & in con- spectum regis venerūt, principio iubentibus sa- tellitibus, ac vim afferentibus, ut procumbentes regem adorarent, & per capita eos ad id agen- dum impingentibus, negauerunt se unquam id esse facturos: neq; enim sibi esse consuetudinem.

hominē adorandi, neq; se ad id uenisse. Postea
 quam in hoc repugnauerant, secundo loco hæc
 illis & his familia dixere: Rex Medorum nos
 miserūt Lacedamonij ad luendā pœnam pro ijs
 legatis qui Sparta interiere. Hæc istis dicenti-
 b³, Xerxes præ magnanimitate negauit se fore
 Lacedamonij similem. Illos enim interimendis
 legatis, ius omnium hominū confudisse: se uerò,
 quòd illis exprobraret id nō esse facturum: neq;
 eos occidendo, Lacedamonis culpa soluturum.
 Hæc re per Spartiatas gēsta, in præsens ira
 Thalythij cessauit: cū si Spartam reuersis Sper-
 thio & Bule, longo deinde tempore interiecto,
 excitatum est inter Peloponnenses & Athe-
 nienses bellū, ut Lacedamonij aiunt: quòd mihi
 diuinitus maxime uidetur esse gēstum: quia ira
 Thalythij nuntios corripuerit, nec prius quie-
 nerit. Quòd autem ira inciderit in eorū, qui ad
 regem ascenderunt, filios, Nicolaum Bulis, &
 Acristū Sperij filiū: qui pisces Tiryn-
 thios in navi oneraria plena uiris nauigantes
 cepit, manifestum est apud me diuinitus id fa-
 ctum esse, ex ira dei, quòd nuntij qui in Asiam
 à Lacedamonij mittebantur, proditi à Sisalce
 Tyrei Thracum rege, et à Nymphodoro Pythet
 uiro Abderita, excepti sunt iuxta Bisanthem,
 quæ est in Hellesponto: & adducti in Asiam
 ab Atheniensibus necati sunt: cumq; ijs Ari-
 steas Adimanti Corinthius. Verum hæc multis
 post

post regis expeditionem annis gesta sunt. Quae
expeditio, ut ad superiorem orationem redeam,
nomine quidem tendebat contra Athenas, re
tamen uera contra cunctam Graciam. Ea diu
ante Graci cum audissent, non perinde omnes
affecti sunt. Nam ij qui terram & aquam de-
derant Persa, fiduciam animo praesumebant,
tanquam nihil ingratum passuri à barbaro: qui
non dederant, magno in metu uersabatur: Quip-
pe cum nulla tanta classis esset in Gracia, quae
posset excipere inuadentem, praesertim plerisque
bellum detrectantibus & libenter ad partes
Medorum inclinantibus. Hoc ego loco necesse
habeo ferre sententiam apud multos quidem ho-
mines inuidiosam, non tamen quod mihi uide-
tur uerum dissimulabo, an Athenienses formi-
dantes periculum quod impendebat, patriam
deseruissent, an non deferentes, sed permanentes
se se dedidissent Xerxi, nihil omnino aduersus
regem in mari facere conati: an nemo mari se
opposuisset Xerxi: atque hac in continenti gesta
essent: an etiam multa lorice essent muris indu-
ta à Peloponnesibus per isthmum, an proditi
à socijs Lacedaemonij: ipsique non uoluntarijs, sed
per urbes à classe barbara occupatis ac deserti
fuisent: desertique et magna opera aggressi gene-
rose occubuisent: an haec passi essent: an prin-
quam uiderent alios Gracos cum Medis sen-
tientes, cum Xerxe de pacti essent: atque ita nuntique
sub

sub Persis Gracia fuisset. Nam murorum apud
 isthmum loricatorum, quæ nam utilitas fuisset
 rege mari potente, à nemine quivi audire. Nunc
 autem si quis Athenienses Gracia liberatores
 extitisse dicat, profecto non aberraverit à verò.
 Nam utrò se illi applicassent, hæ partes erant
 præpoderatura. Cum verò prævulerint Gractam
 præstare liberam, nimirum ipsi fuere, qui quic-
 quid Gracia reliquum erat cum Medis nō sen-
 tiētes, crexerunt, quiq; secundum deos regem
 repulerunt: ne oraculis quidem horrendis ac
 terribilibus, quæ è Delphis ueniebant inducti
 ad Graciam deferendam: sed persistentes con-
 stituerunt excipere hostem sua invadentem. Si-
 quidem consultoribus Delphos missis, uti ora-
 culo volebant: nuntij factis apud templum qua-
 ritus postulabat, ad eum ingressi confederunt.
 Quibus Pythia, cui nomen erat Aristonice,
 ita respondit:

Quid miserrande sedes populus? fuge ad ex-
 tima terra,

Aedibus & globida desertis collibus urbis:

Nā caput et corp⁹ minime sincera manebūt:

Extremū ne pedes poterūt superesse manus ne,

Aut mediū, sed ea ignis edax deformia reddet

Et Mars acer equis urgēs. Asiagena curru.

Atq; alias plerasq; tuas non solius arces:

Per multasq; deūm sanis dabit ignibus ades;

Quas ego prauidi iā nunc sudore madentes:

Atq;

Atq; metu tremere, & de laquearibus alius
 Nigrantem cogente malo manare cruorem:
 Nec sed ex adyto atq; malis effundite mentem.
 His auditis Atheniensium cōsultores maximo
 sunt mœrore affecti. Quibus inter sese agitan-
 tibus tam triste responsum, Timon Androbuli
 vir apud Delphos illustris suasi hæc ferè, ut
 sumptis olea ramis de integro reuertentur ad
 consulendū suppliciter oraculum. Obtemperan-
 ses ei Athenienses dixerunt: O princeps, redde
 nobis oraculum melius de patria in honorē ho-
 rum palmarum, quos gestantes ad te uenimus.
 Alioqui hinc abs te non abituri, sed in hoc
 adyto ad obitum usq; permansuri. Hæc dicenti-
 bus, antistes iterum hoc modo respondit:

Pallas olympia cum multis hortatibus usa,
 Et precibus blandita Iouē placare nequinit:
 Hoc tibi fabor item responsum Adamanti
 propinquans:
 Nam captis reliquis quæ limes Cecropis ora
 Int⁹ habet, quodcūq; sacer penetrare Ciitharō,
 Iuppiter è ligno muris Tritonida donat:
 Qui soli inuicti tibi sint natisq; saluti.
 Tu uerò aduentū peditūq; equitūq; quietus,
 Terrestrēs q; acies ne præstolare: sed hosti
 Terga dato, uel si tibi fors erit obuius usquā,
 Diuina ò Salamis mulierum pignora perdes,
 Usquā uel Cerere sparsa, coeunte uel usquam.
 Hæc legati ut erant ita arbitrati prioribus mi-
 tiora

siora postquā conscripserūt, Athenas redire: reuerſiq; ad populū recitauere: et cū alia multa sententiā essent oraculum interpretantiū, & ea plurimū perplexa: quidā ē mainrib⁹ nautis dixere, uideri sibi deum respondere saluā fore arcem. Olim enim Atheniensū arcem præsepte uallo fuisse. Et ij quidē interpretabantur nullum esse hunc ligneum murū. Alij uerò dicebant deum significare naues: easq; ceteris omīsis aedificari iubebant. Verum hos, qui aiebant naues esse ligneum murū, fallebat; nec Cerere sparsa cocūte uel usquā: Circa hos uersus confundeatur eorū sententiā, qui classē uolebāt esse ligneum murum. Nam oraculū qui interpretabatur, in eam sententiā accipiebāt, fore ut ipsi instructa classe ad Salaminē pugna nauali succumberēt. Erat autē inter Athenienses quidā, qui in primores recens peruenerat, nomine Themistocles Neoclis filius: qui negabat interpretes omnia recta coniectare: quōd diceret, si clades quæ prædicitur, ad Athenienses spectaret ullo modo, nō ita placide nobis deū fuisse responsurū, sed sic, ò Salamis misera, pro eò quod dixit, ò diuina Salamis, si circa eam sui incolæ foret appetituri. Sed rectē coniectantibus sentiendum à deo contra hostes editū esse oraculum, non contra Athenienses. Itaq; suadebat ut sese instruerent tanquam pralio nauali certaturi, & tanquam hic esset ligneus murus. Hanc Themistoclis senten-

tiam

tiam Athenienses potiorē esse censuerunt:
 quam illorum, qui interpretantes oraculum, dis-
 suadebant apparatus pugnae navalis: sed hanc
 esse in summa sententiā dicebant, non levan-
 dam in hostem manum, sed ex Asia regione
 demigrandum, & aliam incolendam. Exiit
 & alia, antē hanc Themistoclis, sententiā ad-
 tempus egregia. Cum magna nū pecunia ē pro-
 veniat metallorū, quae sunt ē Laurio, efficit in ara-
 rio. Atheniensium, aequē dividenda virgum de-
 nis in singulos puberes drachmis: tunc Themis-
 tocles hanc dissuasit Atheniensibus distribu-
 tionem, sed ex pecunia classē ducentarum na-
 vim compararet ad Aegineticū bellum. Hoc
 enim bellum constatum Gracia salutem attulit,
 cogēs Athenienses nauticos fieri. Et quanquā
 haec classis in eum usum in quem cōparata fue-
 rat, non venit, tamen in utilitatē Gracia cessit.
 Ipsa preparata cum praesidio esset, & aliteram
 exedificari oporteret, placuit Atheniensibus,
 inito post oraculum consilio, barbarū Graciā
 innadētem cum navibus opperiri universos deo
 obsequentes, unā cum Gracorum voluntarijs. Et
 hac quidem oracula Atheniensibus sunt red-
 dita. Coactis autem in eundem locū Gracis, quā
 per Graciā melius sentiebant: interq; se collo-
 quuntis interposita fide ibi consilio habito, visum
 est antē omnia missas faciendum pecunias de-
 bitas & inimicitias & hostilitates, Erant au-
 tem

tem cum alia aliorū bella, tum uerò maximum inter Athenienses & Meginetas. Posteaquā Xerxem cum exercitu Sardibus esse audiere, Athenienses decreuere cum aliquot in Asiam mittendos ad res regis explorandas: tum nuntios partim Argos ad contrahendam aduersus Persam belli societatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis, partim in Corcyram, partim in Cretam iubentes opem Gracie ferri, eò animo, ut si fieri posset, omnis uis Græca unum esset: & ad idem agendum omnes incumberent, tanquam calamitate cunctis Gracis impēdente. Ferebantur autem res Gelonis magna esse: nec multo minores quā Gracorum. Vbi hæc eis placuere, & in Graciā inter se rediere, principio speculatores in Asiam tres uiros misere. Qui cum Sardis uenissent, in speculando regis exercitu deprehensi sunt: et à ducibus pedestriū copiarum torti deducebantur tanquā perituri, lata in eos mortis sententia. Id ubi Xerxes audiit, reprehensa ducū sententia mittit quosdam è satellitibus, iubens ut si uiuos adipiscerentur speculatores, ad sese deducerent. Eos adhuc superstites adepti satellites, prehensos in regis conspectū adduxerunt. Siscitatus rex, qua de causa uenissent: præcepit satellitibus, ut homines circumducerent peditatū omnem equitatūq; ostēdentes: & eos ubi contēplando illa expleti fuissent, sine mora dimitterent quocūq; locorum ire

re libuisset. Hoc Xerxes ea ratione imperavit,
 quod cogitabat fore, ut si speculatores necati
 fuissent: neq; Graci praestiteret potentia suam
 esse fama maiorem, neq; quippiam ipse laderet
 hostes tribus viris interemptis, sed usq; in Gra-
 ciam regressis, Graci, ut se opinari dicebat, au-
 ditis rebus suis, antequam exercitum cōpararent,
 propriam libertate traderent: atq; ita nō oport-
 eret suscipere molestiam de exercitu in eos du-
 cendo. Hac sententia Xerxis cum altera quadā
 congruit. Nam cū Abydi ageret Xerxes, vidit
 naues cursum tenentes per Hellepontum qua
 frumentum ē ponto in Aeginam Peloponne-
 sumq; portabāt. Quis ubi audire eius accessio-
 nes esse hostium, sese ad eas corripiedas accinge-
 bant, intuentes in regem, quādo id agi praece-
 ret. Xerxes eos interrogavit quonam ille tende-
 rent: qui cū respōdissent ad hostes tuos domine,
 & frumento onusta. Tunc Xerxes excipiens,
 inquit, non'ne eōdem quō isti, & nos naviga-
 mus tum rebus alijs, tum uerò frumento instrū-
 ti? Quid igitur hi officiunt nobis, quibus com-
 meatū portant? Ita speculatores rebus inspectis
 dimissi in Europā redire. Post quorū reditum
 Graci, qui contra Persam coniurarunt, nuntios
 iterum Argos miserūt. Quibus Argū respon-
 derunt res suas ita habere, audisse se iam inde
 ab initio Barbarū excitasse aduersus Graciam
 bellum: et cum accepissent intellexissentq; Gra-

cos sese colligere tētaturos Persæ obsistere, principes fuisse mittendi Delphos, qui deū consulerent, quid sibi optime facientibus esset euenturum (namper enim sex millia suorū fuisse intercepta a Lacedæmonijs & Cleomene Anaxandrida) Eaq; de causa se mittere, et ijs qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiā respondisse:
Finitimis inuise deis, dilecte beatis,

Interius tutamen habens impune maneto,

Et tutare caput, nam mēbra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius respōderat. Postea uerò quam nuntij Argos uenerunt, senatumq; ingressi mandata reuulerunt, Argij responderūt ad ea quæ dicebantur se promptos esse in triginta annos pacificare cū Lacedæmonijs, percusso fœdere: sed ea conditione imperij, ut dimidium imperij penes se esset, quāquam ius imperandi ipsorū sit, tamen dimidio imperij se esse contentos. Hoc aiebat suū senatum respondere, quāuis dissuadente oraculo societatem contrahere cum Græcis: quod cisi formidarent, tamē properare ut fœdus triginta annorū feriretur. Intra quos annos libetī sui in uirilem ætatem adolēscerēt: hac uidelicet ratione, ne si qua calamitas ad superiorem accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterum subiecti Lacedæmonijs essent. His dictis Argiorum a senatu, quidam e nuntijs Spartanorum ita respondit: Quod ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures essent

essent relegare : quod autem ad imperium id
 vero sibi demandatum esse, ut responderent, di-
 cerētq; Spartanis duos esse reges, Argys unū,
 ideo non posse fieri, ut alternitro Sparta regi
 abrogetur imperium: & nihil obitare quo mi-
 nus cum ijs duobus rex Argius parem digni-
 tatem obtineat. Ibi Argij negare se perpeſsu-
 ros insolentiam, sed praoptare à Barbaro impe-
 vari sibi, quàm Lacedaemonijs cedere. At ita
 edixerūt nuntijs, ut priusquam occideret sol, ex
 agro Argio excederent, alioqui hostium loco
 futuros. Hoc ipsi Argij sic se habere memorāt.
 Aliter tamē per Graciam narratur, Xerxem
 antequam bellum Gracia inferret, misisse Ar-
 gos per caducatore: qui cum pervenit, ita fer-
 tur verba fecisse : Viri Argij, Xerxes rex hac
 nobis inquit : Nos arbitramur Persen, ex quo
 nos progeniti sumus, fuisse filiū Persei Danaēs
 filij ex Andromeda genitum: qua fuit Cephei
 filia: ita ex vobis oriundi sumus. Quod cum ita
 sit, nefas est & nos propagatoribus nostris in-
 ferre bellum, & vos alij opem ferēdo nobis ad-
 versarios fieri: sed potius domi uestra nos consi-
 dentes otium tenere. Nam si mihi ex sententia
 succedit, nullos pluris quam nos faciam. Hac
 Argij cum audissent, rem confecisse dicuntur,
 & a principio dissimulātes, quod actum esset,
 nihil poposcisse Gracos: sed cum ab illis repre-
 henderētur, tunc paritē imperij poposcisse gnari

id Lacedæmonios non concessuros, ut hoc præ-
 textu otium agerent: cui rei competit, quod quæ-
 dam Græcorum multis postea annis gestū fuisse
 memorant: Cum Susi Memnonijs alterius ne-
 gotij gratia essent Atheniensium nuntij Callias
 Hipponici, & collega qui pariter ascēderant,
 contingit ut Argij & ipsi per id tempus Susa
 mitterent nuntios, qui Artaxerxem filiū Xer-
 xis interrogarēt, an amicitiam quam cū Xer-
 xe contraxissent, putaret adhuc durare, an ab
 illo pro hostibus haberentur. Quibus Artaxerxes,
 imò uerò maxime perdurare respondit:
 nullamq; sibi civitatē amiciorē putare, quam
 Argos. Verum an Caduceatorē Xerxes Ar-
 gos miserit ad ea dicenda, & an Argiorum
 nuntij qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de
 amicitia interrogauerint, pro comperto dicere
 non possum: nec ullam de his aliā proferre sen-
 tentiam, nisi quam Argij proscrūt. Id demum
 scio, si omnes homines qui domestica mala in
 medium contulissent, cum vicinis mutare uolen-
 tes, mala vicinorum intuiti fuissent, libenter re-
 portaturos rursus singulos ea quæ ipsi attulif-
 sent. Ita non turpissime ab Argijs actum est.
 Ego uerò quæ dicuntur dicere debeo, attamen
 non omnino omnibus credere: quod in uniuersum
 à me dictum sit: quoniā & hoc narratur,
 Argios extitisse, qui Persum in Græciam ac-
 cerserunt, posteaquam cū Lacedæmoniis male

pugnassent, pro dolore presenti quidvis praecipitantes: & de Arginus quidem dictum est. In Siciliam autem ad agendum cum Gelone, tum alij nuntij à socijs iere, tum uerò à Lacedaemonijs Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit Oecetor: qui in Gela erat ex insula Telo, qua Epitropio obiacet: qui dum Gela cõderetur à Lyncijs, qui sunt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interiecto tamen tempore, posterius deorum inferorum sacerdotes illic perseverauerunt, oriundi à Teline uno ex ea familia, qui eos illic collocavit hunc in modum: Quidam viri Geloni per seditionem ciei, in Mactorianam urbem (qua sita est super Gelam) profugerunt. Hos Telines Gelam deduxit nullis uirorum copijs adiutus, sed horum deorum sacris, qua unde acceperit, an ipse possederit, id uerò dicere non possum. His sacris fretus, eo deduxit illos, ubi posterius sui deorum sacrificuli essent. Quae res mihi admirationi fuit praeter ea qua audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunq; uiro effici consueverunt, sed ab eo qui sit casti ingenij, robustaq; praestantia. Quamquam ut fertur ab incolis Siciliae, fuisse natura effeminatum ac uiro molliorem. Hunc in modum ille dignitatem hanc adeptus est, Cleadro Patareo, qui septem annos Gela tyrannide positus est, uita functo: à Sabylo autem uiro Gelo fuit interfectus. Ibi frater eius Hippocrates

suscepit imperium. Quo tyrannidem obtinente,
 erat illic Gelon prognatus Telines natis cum
 alijs multis, quorum unus erat Aenesidemus
 Pataici, satelles Hippocratis. Hic diu post, ob
 meritum declaratus est totius equitatus prae-
 fectus. Nam quibus in bellis Hippocrates obsedit
 Callipolitanos, Naxeos, & Zantlaos, et Leon-
 tinos, pugnauitq; cum Syracusanis & permul-
 tis Barbarorum, in ijs bellis Gelon extitit vir
 praclarissimus: adeo, ut nulla omnium (quas re-
 tuli) ciuitatum effugerit Hippocratis domina-
 tionem, praeter Syracusanos. Quos pugna ad
 flumen Elorum superatos, Corinthij Corcyraeque
 liberauerunt: sub hac tamen conditione, ut Sy-
 racusani Camarinam, qua ipsorum quondam
 fuisset, Hippocrati traderet. Hippocrates cum
 totide annos quot frater Cleander tyrannidem
 obtinuisset, illato Siculis bello, ante urbem Hy-
 blam perijt. Ita Gelon per causam tuendi libe-
 ros Hippocratis, Euclidem & Cleandrum, ubi
 cines, quod abnuerent dicto amplius audientes
 esse, praelio uicit, ipse Geloorum imperium ade-
 ptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudan-
 tis. Post hoc commentum, quosdam Syracusa-
 nos, qui Gamori uocabantur, a plebe suisque ser-
 uis, qui Cylliryj nominabantur, eiektos in pa-
 triam ex urbe Casmena reducendo, positus etiam
 est ipsis Syracusis. Nam ei uenienti plebs Sy-
 racusana & urbem & scipsam dedit. Quam
 Gelon

Gelon ubi accipit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandavit, sibiq; Syracusas habuit, & quidem pro omnibus urbibus. Ideoq; ea civitas confestim excucurrit, atque propagata est. Nam deductus eò Camarinais Gelon civitatem dedit, Camarina eversa, dimidio & eo amplius Gelonorum itidem ac Camarinais fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, cum obsessi ad deditionem venissent, locupletissimos quosque qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectum iri putarent, Syracusas traduxit, ac civitate donavit. Nam plebem Megarensium qua belli mouendi fuerat expers, quaq; nihil mali se passuram spectabat, Syracusas adductam venundedit, ex Sicilia abspoliandam. Idem hoc fecit Euboijs qui sunt in Sicilia, procures à plebe distinguens. Hoc ideo de utrisque fecit, quòd arbitraretur contubernium plebis rem esse molestissimam. Ea ratione magnus tyrannus effectus est Gelon. Ad quem legati Gracorum posteaquam Syracusas coramq; venerunt, ita locuti sunt: Lacedamonij pariter & Athenienses, eorumq; socij nos misere ad te in societatem assumendum adversus Barbarum, quem audisti prorsus bellum Græcia inferre, iuncto pontibus Hellesponto virum Persam secum omnes Eoas ex Asia copias ducentem, per simulationem belli Athenis inferēdi nos inva-

dentem, cum in animo habeat omnem Græciam redigere in suam potestatem. Tu igitur cui magna potentia adest, nec minima Græcia portio, Sicilia princeps, ferto opem ijs qui Græciam à servitute vindicant, eamq; unà cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia, erimus magna manus, pugna'que pares innadentibus nos. Quòd si è nobis alij proditores fuerint, alij ociosi sedeant, id syncerum quod supererit Græcia exiguum erit: unde periculum est ne omnis Græcia pessum eat. Neq; enim speraveris Persam, si nos pralio superaverit, ad te nò esse venturum quinimò hoc antè cauere: nobis nanque opem ferendo temetipsum tutaris. Rei consilio gesta latus plerunq; est exitus: Hac legati dixerunt. Quibus respondens Gelon, mutus in hac oratione fuit: Viri Græci, inquit, insolentem habetis orationem, qui ansistis me adire hortantes ad incundam aduersus Barbarum societatem: cum ipsi me orantem prius aduersus exercitum Barbaricum recusaveritis socium. Nam dum mihi erat cum Carthaginiensibus certamen, incumbēti ad ultionē necis Doris Anaxandrida de Aigælanis exigendam, offerebamq; me adiutorem ad liberanda emporia, unde vobis magna emolumenta atque voluptates prouenerant, nos venire noluiſtis, neq; mei adiuvandi gratia, neque ultionis de nece Doriana exigenda. Itaque quantum in vobis est, omnia

omnia hac à barbaris possidentur. Verum nobis hac in melius reciderunt. Nunc quoniã circumuenit nos atque attingit bellum, ita demum Gelonis memoria facta est. Sed contemptus à nobis, nō ero uestri similis: sed paratus ad opem ferendam ducētarū trircmīum, & uiginti millium armatorum, ac duū millium equitum, totidemq; ferentariorum, totidemque leuis armatura, totidem sagittariorum, totidem funditorum, ac rei frumentaria cunctis Gracia copijs suppeditatura, donec fuerit de bellatum. Hac me praestitutum recipio, sed ea lege polliceor, ut ego sim aduersus Barbarum Gracorum imperator. Aliter neque ipse uenirem, neq; alios mitterem. Ea Syagrus audiens non tulit: sed ò quàm ciularet, inquit, Pelopides Agamēnon, si audiret Spartiata imperium subdidisse Geloni atque Syracusanis. Tu uerò ne feceris huius rei mentionem amplius. Sed si tibi animus est opem ferendi Gracia, esto sub imperio Lacedaemoniorum. Si dedignaris subesse, nō habes animum opem ferendi. Ad hac Gelon ubi uidit uerba Syagri auersa, hanc ad extremū protulit orationem: Hospes Spartiata, contumelia homini facta solent irritare indignationem. Verum tu contumeliosis in me uerbis inuehēs, non tamen induxisti me ad uicem cōtumeliose reddendam. Sed quando nos ita imperium amplectimini, multo me magis quàm uos decet illud

V 5 amplecti.

amplecti, qui multo maiorum copiarum ac plurimum navium imperator sum. Caterum, quoniam ista oratio uestra in contrarium nititur, nos alii quantum à superiore nostra oratione decedemus. Sin uero terrestribus copiis praefueritis, ego nauticis praero. Sin nos mari imperitare iuuat, ego terrestribus copiis imperitare nolo. Ex quo oportet nos aut alterutra harum rerum esse contentos, aut his socijs destitutos abscedere. Hanc Gelon conditionem offerebat. Cui nuncius Atheniensis Lacedaemonios anteneriens, ita respondit: Rex Syracusanorum, Gracia nos ad te misit non imperatorum indiga, sed exercitus. Tu uero praeter te fers non missurum te exercitum, nisi sis Graciae imperator: uidelicet ut illi imperes affectas. Itaque quantum ad eam partem pertinet, quod cuncto Gracorum exercitui praesse postulas, suffecerit, nobis Atheniensibus silentium agere, intelligentibus Laconem fore idoneum ad reddendam pro utrisque rationem. Quantum ad illud attinet, quod poscis ut uniuersa classi praesis, ita habeto: nos, etiam ut Lacon permittat, non esse permissuros praesse te classi: nostrum munus hoc est, nisi Lacedaemonij id uelint: quibus praesse classi nolentibus, non contradicemus, alteri uero concederemus nemini. Nam alioqui frustra plus nauium quam ceteri Graci possideremus. Si Syracusanis imperium cederemus, qui suum Athenien

Athenienses, & antiquissima originis, soli q; Graecorum qui nunquam solum uertimus, è quibus uiram instruendo ornandoq; exercitum apissimum Homerus uersificator ait Ilium esse, ut non sit dedecus nobis ista commemorare. Hic Gelon ista respondit: Hospes Atheniensis, apud nos qui praesint habetis, qui subsint non habetis. Quocirca cum nihil cedere, sed totum obtinere uelitis, quam celerrime hinc retro abscedatis, re nunciaturi Gracae, uer ex anno illi exaruisse. Cuius dicti sensus hic est: Cum constet probatissimam anni partem esse uer, talem esse suum exercitum innuebat, quo Gracia priuaretur, quasi quodam uere: quod illi exaresceret, non in ita festu societate. Hoc responso Gelonis accepto, nuncij Graecorum profecti sunt. Post hac Gelon, timens quidem ille Gracia, ne impares Barbaro essent, tamen indignum atq; intolerandum sibi ratus, ut profectus in Poloponnesum subesset Lacedaemonijs, qui Siciliae tyrannus esset, omissa hac nia, aliam inijt. Nam ubi primum audiijt Persam transmississe Hellespontum, misit cum tribus biremibus Cadmum Scythai Cozum, multa cum pecunia ac placidis uerbis, ad obseruandum quocumq; esset pugna: ut si Barbarus uinceret, eam pecuniam traderet terramq; & aquam eorum locorum, quibus Gelon imperaret: sin uincerent Graeci, rursus pecuniam reportaret. Hic Cadmus, ante id tempus cum tyrannidem Coorum a patre

à patre accepisset satis validam, nullo aduerso casu, sed ob iustitiam sua sponte eam in media ciuitate deposuit, atq; in Sicilia abiit. Vbi unâ cum Samijs urbem Zanciam, cuius nomen in Messaniam mutatum est, tenuit atq; incoluit. Hunc Cadmum, atq; hunc in modum eò profectum, Gelon ob iustitiam quam illi ex alijs rebus adesse nouerat, Delphos misit: cuius hominis inter alia quæ edidit opera ista, hoc non in postremis reponitur, quòd tantum pecunia à Gelone commissum interuvertere cum posset, noluit: sed posteaquam Græci pugna nauali superiores existerent, Xerxesq; cum exercitu abiit, & ipse in Sicilia rediit cum omni pecunia. Fertur autem & hoc ab ijs qui Siciliam incolunt, Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedæmonijs animo, fuisse laturum Græcis auxilia, nisi Terillus Crimopi eiectus ex Himera, ubi erat tyrannus, à Therone Xenesidem Agragantiorum monarcho, accessissent per id tempus Phœnicum, & Pœnorum, & Iberorum, & Ligyrorum, & Elisycorum. & Sardonũ: & Cyreniorum trecenta millia, duce eorum Hamilcare Hannonis Carthaginienfium rege: quos Terillus abduxerat cum persuasos hospitij necessitudine, tum præcipue prompta animi voluntate Anaxilei Critenei Rhegini tyranni, qui filios suos Hamilcari obsides dedit, ulciscendi fœceris causa. Habebat enim Anaxileus in matrimo

Teril

Terilli filiam nomine Cydippam: Ita Gelonem, cum nequiret auxilia Græcis ferre, Delphos misisse pecuniam. Præterea aiunt idem contigisse, ut eodem die Gelon & Thero Hamilcarem Carthaginiensem in Sicilia superarint, quo Græci in Salamine Persam. Quinetiâ Hamilcarẽ, qui à patre quidẽ Carthaginiensis, à matre uerò Syracusanus erat, & ob uirtutẽ Carthaginensium rex cum cõflisset prælio, uictum è conspectu fuisse ablatum audito, nec usquam gentium aut uinum aut mortuum comparuisse. Omnia enim Gelonem indagando collustrasse. Apud ipsos autem Carthaginienses illius imaginẽ colentes, hæc fama est: Dum Barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepusculũ sine intermissione pugnarent (tandiu enim extrædum fuisse prælium) interea Hamilcarẽ in castris permanentẽ sacrificasse, atq; litasse, solida corpora aggerentem in ingentem pyrã: sed conspectis suis in fugã uersis, ut erat in faciẽdis sacris occupatus, sese in ignẽ misisse, atq; ita combustum è conspectu sublatum. Cui siue hoc modo ut Phœnices, siue alio ut Carthaginienses & Syracusani memorant, ex oculis ablato, nũc Carthaginenses sacrificant, extructis monumentis, cum alibi in omnibus suis colonijs, tum præcipue in ipsa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent. Corcyrai aliud nuntijs responderunt, aliud fecerunt. Nam cum eos idem nuntij quib
in 24

cilium ierant, adissent, & eisdem quibus Gelonem verbis allocuti fuissent, polliciti sunt confestim se auxilia missuros, ac presidio futuros, negantes, sibi Graciam neglectui habendam salute periclitantem. Qua si collaberetur, nihil aliud sibi superesse, quam ut primo quoque die seruirent. Ideoque sibi quoad possent, illam esse adiuvandam: Hac illi aspectu speciosa responderunt. At ubi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, sexaginta naues instruxere: agereque digressi, Peloponneso applicauere, ac circa Pylon ac Tanaron ora Lacedaemoniorum naues in statione statuere: observantes & ipsi bellum quod caderet, desperantes fore ut Graci superarent, sed opinantes Xerxem multum superiorem nicta Gracia imperaturum. Itaque cura vere ut hac verba apud Persam facerent: Adhortantibus nos Gracis ad hoc bellum rex, quod non minimum & copiarum & navium, sed plurimum secundum Athenienses habemus, tamen aduersum te ire nolimus, aut quippiam tibi molestiae facere. Hac dicendo sperauerunt se plus aliquid quam ceteros allaturos, quod etiam (ut mihi videtur) contigisset. Ad Gracos autem excusationem parauere, qua etiam usi sunt. Accusantibus enim Gracis quod opere non attulissent, dixere sexaginta se triremes armauisse, sed per uentos ceteras superare Maleam nequisse. Atque ita ad Salaminem se non contulere, nec ullius claudis pu

dis pugna naualis participes fuere. Et isti quidem ita Græcos a se summonerunt. Cretes postquam aditi sunt ab ijs Græcis, quibus hoc negotium datum erat, hoc sibi faciendum putarunt, ut certos homines publicitus Delphos mitterent deum consulturos, nunquid sibi satius foret Græciā defendere. Quibus Pythia respondit: O stulti, imputate uobis quasunq; lacrymas ob defensionem Menelai nobis Minos gemitibus immisit. Quoniam illi quidem non sunt ulsi eadem Minos in Camico factam. Vos autem ulsi estis illi mulierem è Sparta à uirò Barbaro raptam. Hac Cretes allata ubi audiere, ab auxilio ferèdo supersedere. Siquidē fertur Minos, cum Dadalus uestigans in Sicaniā, quæ nunc Sicilia dicitur, peruenisset, ut eius uita allata occubuisse. Interiecto deinde tēpore, omnes Cretes præter Polichnitānos & Prasios diuinitus instructos, cum magna classe in Sicaniā traieciisse, & quinquennio obsedisse Camicū, quā (ut mea fert opinio) Acragantini incolunt. Ad extremum cum neq; illā expugnare possent, neque permanere fame enecli, ea relicta abiisse: & dum circa Iapygiā cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta, in terram fuisse eiectos: laceratūq; nauibus, cum nullus in Cretā receptus ostenderetur, illic subsidentes urbē Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro insula

sulanis continēticos: & ab urbe Hyria alias incoluisse. Quas diu pōst Tarentini euertentes, magnam in ruinam deuenere, ut hac maxima cades omnīū, quas nouimus, extirerit, tum ipsōrum Tarentinorum, tum Rheginorum: qui à Micytho Chæri ad tria millia ciuium adaēt opem ferre Tarentinis, interiere. Ita ipsorū Tarentinorum qui cāsi sunt, numerus non est iniutus. Micythus qui Anaxilei famulus erat, & procurator Rhegij relictus, ubi ex ea urbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit: compluresq; statuas in Olympia consecrauit. Sed mihi Rheginorum & Tarentinorum excessus ab oratione factus. In Cretā igitur desolatā Prasij aiunt cum alios homines, tum precipue Gracos immigrasse: tertiāq; ab excessu Minois aetate, res Troianas fuisse, in quibus non deterrimos existisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos Troia reuersos unā cum suis ouibus fame pestilentiaq; correptos, iterumq; desolatam Cretam cum reliquis, nunc à tertijs Cretēsis habitari. Harum rerū memoriam reficando, Pythia illos ad ferenda Gracis auxilia animatos cohibuit. At Thessali necessitate subacti, circa initia Medorū partes fouerunt, cum expectarent non placere illis quae Alenade excogitassent. Nā eū primū audiere Persam traicere in Europā, nuntios ad isthmū mittunt: ubi prouisoires Gracia delecti ē ciuitatibus, coacti erant ad rebus

Gracia

Gracia prospiciendum. Ad quos postquā venire nuntiū Theſſalorum, ita uerba fecere: Viri Graci, Olympiacum ingreſſum cuſtodiſſe expedire, ut Theſſalia pariter atq; omni Gracia ſit belli tutamen. Nos equidem ad cuſtodiendum preparati ſumus, ſed nos quoq; debetis multum illic miſſere copiarum: quas niſi miſſatis, ſciote nos paſſionem inituros eſſe cum Perſa. Neq; enim decet nos adco ante cateram Graciam poſitos, pro uobis ſolos occumbere. Quibus ferre opem ſi reuſatis, nullam poteſtis intingere neceſſitatem. Nulla nanq; fortior neceſſitas eſt quam imbecillitatis. Itaque per noſmet aliqua ratione ſalutē nobis coparare conabimur: Hac Theſſali. Ob qua Graci, illuc miſſendum decreuere exercitum pedeſtre, ad maris ingreſſum cuſtodiendum. Exercitus ubi coactus eſt, per Euripum nauigauit. Qui poſtquam ad Algas Achaia peruenit, egreſſus illic relictis nauibus, in Theſſaliam contendit, & ad Tempe peruenit, ad ingreſſum qui ab inferiore Macedonia Theſſaliam fert, iuxta amnem Peneum, inter Olympum & Oſſam montes. Ibi caſtra poſuere Graci, ad decem millia armatorum coacti, quibus aderat Theſſalorum equitatus. ducibus ē Lacedaemonij quidem Eucneto Carini delecto ex polemarchis, quanquam non eſſet ē regio genere: ex Athenienſibus autem, Themistoſtle Neoclis filio. Verum paucos illic dies

immorati sunt. Adducenerunt enim ab Alexandro Amynta uirò Macedone nūtiū, suāsum eis, ut illinc decederent, ne in ingressu perstantes, ab exercitu irrumpente proculcarentur, uidelicet multitudinem terrestrem nauticamq; indicando. Horum consilio Graci (nam & bene sibi consuli, & bono erga ipsas, animo Macedo esse uidebatur) obtemperauerunt. Quanquam mibi uidentur metu quoq; id suāsisse, quod audierant alium etiam esse in Thessaliam ingressum per Perabos, in superiori Macedonia, iuxta urbem Gonnon, quam & transiit exercitus Xerxis. Ita Graci ad naues regressi, rursus ad isthmum se receperunt. Hac fuit in Thessaliam sumpta expeditio, dum rex in Europam ex Asia transfurus erat, sed Abydi iam agebat. Thessali à socijs deserti, iam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos transire, ut in rebus gerendis sese regi praeuiderint utilissimos. Graci, ad isthmū reuersi, ob ea quae ab Alexandro dicta erant, consultabant, & qua ratione bellum gerendum statuerent, & quibus in locis. Enicitiq; hac sententia, ut praesidio aditum Thermopylarum custodirent: quippe qui uidebatur & angustior quam ille Thessaliae, & solus ipsorū terra propinquior. Nam semitam qua Graci intercepti postea fuere apud Thermopylas, haud nouerat prius, quam ducibus Trichinijs ad Thermopylas hostis peruenit. Hunc igitur aditum ut tuer-

centur

rentur decreuerat, ne Barbarus trāsiret in Graciam, utq; classis perueheretur Histiaotidemoram super Artemisium. Hac enim loca inter se uicina sunt, ut audiri uirinq; possint quæ apud alios gerantur: quæ loca ita se habent: Artemisium quidem à pelago Thracio, ex latitudine in arctum cogitur traiectum, qui est inter insulam Sciathum & continentem Magnesiæ. Ab angustijs autem Euboia, iam Artemisium excipit litus, in quo est Artemidis, id est, Dianæ, templum. Ingressus uerò in Graciã per Trichinum, ubi arctissimus, dimidiũ iugeri est, quanquam ad dexteram regionem non est hic locus arctissimus, sed ante postq; Thermopilas. Iuxta Alpenos à tergo sitos, tantummodo ad agendum uehiculum patet: antcrius iuxta flumen Phœnicæ, prope urbem Anthelam, solum agendo uehiculo sufficit. Thermopylarum quod montis ad hesperum uergit, inaccessum est, & præalti præcipitiũ protentum usque ad Oetam. Quod autem uia uergit ad auroram, id à mari excipitur ac uadosis. In hoc ingressu sunt θέρμας, id est, calida lauacra, quæ χύτρος, id est, ollus, indigenæ uocant: & de super ara Herculi exstructa. Ad hos ingressus murus est adificatus, super quem olim πύλαι, id est portæ, erant. Eum autem adificauerāt Phocenses metu Thessalorũ, ex quo illi ex Thesprotis terram Æolidem iere habitatum, quam nunc possident.

dent. Et quia Thessali conabantur eos subigere, praesidio imposito intabantur: aquamq; calidam ingressui inducere, ut esset lacunosus locus: omnia excogitantes, ne in suam terram Thessali incursarent. Hic tamen murus quondam constructus, maiori ex parte iam vetustate erat collapsus: quo rursus excitato, visum est illis faciendum, ut illic Barbarum arcerent à Gracia. Est autem proxime viam vicus nomine Alpeni, unde frumentari Graci statuerant. Et hac quidem loca visa sunt Grecis opportuna. Cuncta enim rimati atque ratiocinati, ut ubi Barbari neq; multitudine neq; equitatu uti possent, ibi illos Graciam inuadentes exciperent. Postea vero quàm Persam in Pieria esse audire, ex isthmo digressi sunt: peditatus ad Thermopylas insidendas, ceteri mare ad Artemisium. Dum Graci (ut cuiq; praeceptum erat) propere ad succurrendum tendunt, interea Delphi deum consulere, de seipsis pariter & de Gracia solliciti. His responsum est, ut uētos precarētur: illos enim maximos fore Gracia auxiliares. Delphi quod accepere oraculum, cum ijs primum Graeci communicauere, quibus libertas cordi erat: quo nuntio illos, quòd Barbarum magnopere timerent, immortalis beneficio demeruerunt. Deinde statuta uentis ara in Thyia, ubi fanum Thyiae Cephisi filia, à qua & locus hic habet nomen, hostias illis immolauere: propter
quod

quod oraculum etiā nunc Delphi uentos propi-
 ciant. Nauticus Xerxis exercit⁹ ex urbe Ther-
 ma mouens, decem ex omnibus nauibus uelocis-
 simas relictā admisit in Sciaethum, ubi erant tres
 praesidiaria naues Gracorum, Træzenia, Ae-
 ginetica, Attica: qua prauis Barbarorū na-
 uibus, in fugam se proripuerūt. Sed ex ijs Træ-
 zenia, cui praeerat Praxinus, infecuti Barbari,
 cōtinuò excipiunt. Deinde strenuissimū quenq;
 propugnatorū eius ad portam adductum, dein-
 ceptis mactant. Eorum qui capti mactatiq; sunt,
 & primo & strenuissimo nomen erat Leontis,
 quo nomine nonnihil fortasse gloriabatur. Ae-
 ginetica uerò, cuius irierarchus erat Asoni-
 des, nonnihil tumultus hostibus praestitit, quod
 eius epibata erat Pythius Ischenoi, uir eo die
 praestantissimū: qui capta nauis tamen eoque
 pugnando restitit, donec totus dilaniatus esset
 quem collapsum non mortuum, sed spirantem,
 Persae qui nauim ceperant, admiratione uirtu-
 tis, magnum operapretium putauerunt ut ser-
 uarent, uulnera smyrna medentes, sindoneq;
 byssina et fascijs obligantes: ac rursus in castra
 sua reuersi, hominem uniuerso exercitui osten-
 tabant admirabundi, ac probe obseruātes: cum
 alios quos in eadem iam navi ceperant, tanquā
 mancipia adseruarent. Duabus nauibus inter-
 ceptis, tertia, cui praeerat Phirmus uir Athe-
 niensis, dū fugit ad ostia Penei, impacta est: qua
 X 3 sine

sine uiris barbari positi sunt. Nam Athenien-
 ses simulatq; nauem impigerūt, ab ea desilien-
 tes iter Thessaliam intenderunt, scq; Athenas
 receperunt. Huius rei per ignes ē Sciatho edi-
 tos, facti certiores Graci qui ad Artemisium
 castra habebāt, & ob id perterriti, illinc Chal-
 cidem concesserunt ad Euripum tutandam, re-
 lictis per edita Enboia loca diurnis speculato-
 ribus: ē decem Barbarorum nauibus tres ad
 Herma, quod est inter Sciathum & Magne-
 siam nomine Myrmeca, prouecti sunt. Quē lo-
 cum ubi tenuere Barbari, lapideum illic titu-
 lum imposuere. Qui ex Therma soluerunt, ubi
 litus oculos effugit, cum omni classe nauigabāt
 undecim diebus, ex quo rex a Therma discesse-
 rat, inter se dissipati: sedeos Herma ducebat,
 quod erat in traiectu ferē Scyris Pammorum.
 Hinc totum diem nauigātes Barbari, orā Ma-
 gnesiā tenuerāt super Sepiadē, & litus quod est
 inter urbē Casthanzā & orā Sepiadem. Ad
 hunc usq; locū atq; Thermopylas, exors malorū
 Xerxis exercitus fuit & adhuc classis, quē ad-
 modū ego supputando inuenio, mille ducētārum
 septē ex Asia nauium. In quibus a principio ē
 singulis nationibus erāt millia ducētā & qua-
 draginta unū ac quadringenti, ducenos suppu-
 tādo uiros in singulis: & prater indigenas pro-
 pugnatores, addēdo Persarū Medorūq; ac Sa-
 corū trīcenos epibatas. Reliquis autē hic exercit

tus constabat ex triginta sex millibus, ducentisq; ac decem. Adiciam huic et superiori numero eos qui sunt ex biremibus: in quarum singulis plures fecerim octoginta potius quam pauciores viros. Quarum navium summa, ut superius dictum est, trium millium fuit. Ita in eis fuerunt virorum vigintiquatuor myriades, id est, ducenta et quadraginta millia. Hæc igitur erat classis ex Asia, unius et quinquaginta myriadam virorum in uniuersum: & præterea septem millia sexcentidecem. Peduatus fuit decies septies centena millia: Equitatus octoginta millia: quibus addo Arabes, qui camelos: & Pœnos, qui currus agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ copia classiaria & terrestres in summam redactæ, fiunt ter & vicies centena, & præterea decem & septem millia, sexcenti & decem. Has copias ex ipsa Asia fuisse contractas dictum est, præter seruitia quæ sequebantur, & eos qui in frumentarijs uhebantur. Hæc omni enumerato exercitui adijciendus est ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Si Græci qui sunt à Thracia, ex insulis Thracia obiacentibus attulerunt naves centumviginti, quarum uiri sunt trigintaquatuor millia. Terrestris copias attulerunt Thraces, & Paones, & Heordi, & Bottiai, & genus Chalcidum, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Perabi, & Emicæses, & Dolopes, & Magnetes, & Achai, & qui

maritima Thracia habitabant. Harum nationum reor trecenta millia hominum fuisse, quae myriades illis Asiaticis adiectae, sunt in summam virorum pugnantium ducenta sexaginta quatuor, & praeterea mille sexcenti ac decem. Hoc tanto pugnatorum numero non pauciora, sed plura fuisse arbitror quae hos comitabantur servitia, et eos qui frumentarijs in navigijs erant, & in alijs navibus una cum militaribus viris nehebantur: quos neq; plures neq; pauciores facio, sed totidem. Ita aequati numero pugnatorum, explebunt totidem myriadas: fientq; quingentae & viginti octo myriades, et tria millia ducenti et viginti viri, quos Xerxes Darij duxit ad Sepiadem, & usq; ad Thermopylas: Hic universus copiarum Xerxis numerus. Nam mulicrum pinfentium & pallacum & eunuchorum numerum, nemo pro comperto queat dicere: at ne impedimentorum quidem, aliorumq; iumentorum sarcinariorum, neq; canum Indicorum exercitum comitantium, pra multitudine quisquam inire numerum possit. Quò minus miror, proditum esse, fluenta quadam non suppeditanisse: magis miror unde tot myriadib⁹ cibaria suppetierint. Nam subducta ratione cōperio, si singuli quotidie singulas frumenti chœnicas, id est semodia, non amplius accepissent, absumpta fuisse singulis diebus centum millia medimnorum & trecentos ac quadraginta medimnos, qui singuli constant

stant è senis modijs, hand annnumerādo mulieres eupuchosq; , & inmenta, atq; canes. In quò exercitu cum tot uirorū millia essent , nemo aut specie aut magnitudine corporis erat , qui cum Xerxe ipso posset contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret. Nauales copia, postquam è statione soluerūt, prouecta q; oram terra Magnesia tenuerunt, qua est inter urbem Castaneam & oram Sepiadem , prima quaq; naues ad terram habuere stationem, alia deinceps in ancoris steterè, ad octauum usq; ordinē intra mare procedentes, utpote angustiore litore, quàm ut classē caperet : atq; ita per noctem steterè. Sub ipsum uerò diluculum, ex sereno cœlo et tranquillo, cum mare efferuesceret, incidit in eam atrox tēpestas, ac uehemens uentus subsolannus, quem Hellepontiam nuncupant qui circa illa loca habitabant. Eum uentū quicunq; angescere animaduertērūt, & quibus per conditionē stationis licuit, ij tēpestatem praeueniunt, renulsisq; nauibus sese atq; illas incolumes præstiterunt. At quas naues uentus extempiores naetus est, earū alias ad loca qua dicuntur ἱεροὶ, id est furni, qua sunt in Pelio, extulit, alias in lit⁹, alias in ipsam Sepiadē illisit, alias in urbem Castaneam, alias in Melibœam expulit: erat enim intoleranda uis eius. Enimuero feruntur Athenienses Boreā inuocasse ex oraculo alio, quod eis redditum est, ut generū suum

ad sibi opitulandum inuocarent. Habet autem
 (ut apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio
 Orithyiam Atticam Erichthci filiam. Ex hoc
 coniugio, ut fama est, Athenienses inducti sunt
 ad conicelandum Boream sibi generum esse: Et
 dum in Chalcide pro Europa excubarent, cum
 intelligerent auctum iri tēpestatem, inuocauere
 Boream, cui prius sacrificauerāt, & Orithyiam,
 ut sibi auxilio essent, & Barbarorum naues
 corrūperent, quāmodum prius fecerant circa
 Athō. Num ob id Boreas ingruerit in Barba-
 ros apud stationem agētes, nō queo dicere: Cer-
 te Athenienses aiunt & antē fuisse sibi auxi-
 lio Boreā, & tunc illud effecisse. Atq; digressi
 illinc, delubrū Borea extruxere ad amnē Ilis-
 sum. In hac qui paucissimas naues, ū non pau-
 ciores quadringentis perisse aiunt, viros quoq;
 innumerabiles, ac vim pecuniarum immensam.
 Vt Aminocli Cratineo viro Magneti maiore
 in modum fuerit fructuosum hoc naufragiū: qui
 aliquanto post, dum circa Sepiadē humū fodit,
 multa pocula aurea eiecta, multa argētea per-
 cepit, thesaurosq; Persarum inuenit, affatimq;
 aliarum ex auro rerū lucratus est: & cū alioqui
 non esset fortunatus, ē rebus reperitijs mirifice
 est ditatus. Nam fuit ei utilitas quadā ingrata,
 ac doloris causa, quod erat filijs orbatu. Nauiū
 autem onerariarū, aliorumq; nauigiorū que pe-
 rierunt, numerus iniri non potest. Vnde præfeti
 classis

*classis ueriti, ne sibi post acceptam calamitatem
 Thessali incurserent; excelsum sibi uallū ē nau-
 fragijs circumdederunt. Triduo enim tempestas
 perstitit. Quarto tandē die Magi incisiones fa-
 ciendo, & ueneficjs incantando uentū, ad hanc
 Theti ac Nereidibus sacrificando, tēpestatem
 eōpescuerunt, siue aliter tēpestas ipsa sua sponte
 cessauit. Theti autem ideo Magi sacrificauere,
 quod ab Ionibus acceperant Thetim ex eo loco
 raptā fuisse à Peleo, omnēq; eam orā Sēpiadem
 illius esse, aliarūq; Nereidum. Et uētus quidem
 quarto die conquieuit. Atq; Grecis diurni sui
 speculatores, ex Enboicis ueriticibus decurrētes,
 altero ab exorta tēpestāte die indicarūt omnia
 qua circa naufragium contigerant. Quae isti ubi
 audire fufis prius liberatori Neptuno libamē-
 eis, celeberrime rursus ad Artemisū reuolun-
 tar, sperantes sibi paucas aliquas naues fore con-
 trarias. Ita ad Artemisium prouelli, iterum
 stationem habuere ad tēplum Neptūni cogno-
 mīne Liberatoris: quod nomen ab illis inditum,
 ad hoc usq; tēpus perdurat. Barbari posteaquā
 uentus conquieuit, & fluctus constricti sunt, re-
 uulsis nanibus ad continentē enauigabant, cir-
 cumuehentesq; promontoriū Magnesia, rectam
 cursum in sinum, qui ad Pegasea fert, tenebant.
 In hoc Magnesia sinu locus quidam est, in quō
 fertur Hercules, cum ē navi Argo aquarum
 missus esset, derelictus fuisse ab Iasone atq; à so-
 cijs,*

cijſ , dum in terram Colchidem ad nullus nauigarent. Illinc enim aquati in pelagus erāt abiturī , eaq; de re nomē loco fertur eſſe *Apheta* , id eſt , dimiſſa. Hoc in loco *Xerxiana* naues ſtationem habuerunt: quarum quindecim, qua longa ultima appellabantur, proſpectis Gracorum ad *Artemiſium* nauibus, rata ſuas eſſe, in medium earū & ad hoſtes delata ſunt, quarū dux erat *Sandoces Thaumasi* , *Cuma Actolidis* praefectus: quē antē *Darius* ob hanc cauſam captum cruce affecctat, quōd cū ē regijſ iudiciſ eſſet, iniquam ſentētiā ob pecuniā tulcrat. Sed eiſ in cruce ſuſpenſi *Darius* reputās plura peccatiſ eſſe beneficia in domum regiā collata, hoc reperiens , agnoſcensq; properantiſ ſe quā prudentiſ egiſſe, hominē ſoluit. Ita regem *Darium* elapſus ac uita reſtitutus, tunc in Gracos delatus , non iterum erat elapſurus. Hoſ ad ſe curſum tenentes Graci ubi uidere , cognito hominum tērore, aggreſſi repēte cepere. In quarum nauium una captus eſt *Aridolus* , *Alabandeniſium*, qui ſunt in *Caria*, tyrannus: in altera *Penthylus Demonoi* , dux *Paphius*, qui ē *Papho* x i i. naues cū duxiſſet, amiſſiſ earum undecim tēpeſtate, qua ad *Sepiadē* extiterat, cum unā qua ſuperabat, tendens ad *Artemiſium*, captus eſt. Hoſ Graci qua uolebāt de *Xerxiſ* exercitu ſciſcitati, uinctoſ ad *Corinthiorum* iſthmum dimiſerūt. Caetera *Barbarorū* claſſiſ,

praeter

*præter quindecim naues, quibus præfuisse Sando-
 docem dixi, ad Aphetas pervenit. Xerxes cum
 terrestribus copijs per Thessaliã & Achaiam
 iter faciens triduo, evasit in melienses: cum in
 Thessalia certamen curule fecisset, suas equas
 expericndi gratia, quod illic optimas Græcarum
 equas esse audiebat. in eò certamine multo in-
 feriores Græci. Fluniorũ qui sunt in Thessalia,
 solus Onochonus potanti exercitui non suffecit.
 Xerxi ad litoralia Achaia tendenti, perdu-
 ctos sui cuncta referre cupientes, enarrabant
 id, quod de templo Iouis Aphlystij ab indige-
 nis enarratur: Athamãtem Aeoli filium, ini-
 to cum Ino consilio necẽ Phryxo machinatum:
 Deinde Achaos ex oraculo tale certamẽ illius
 posteris proposuisse, ut qui eò genere maximus
 natus esset, huic aditu curia, id est prytanei (quã
 leitum Achai vocant) interdiceretur: ipsis ex-
 cubias agentibus, si quis adisset, non prius adire
 posset, quàm mactatus esset. Ita multos, cũ iam
 mactandi essent, eò metu in aliam profugisse re-
 gionem. Interiecto deinde tempore, cum reuersi
 essent, et in prytaneũ ingressi, si essent deprehen-
 si, toto corpore coronis conperto, & cum pompa
 eductos mactari cõsueſse. Hoc posteris Cyriſſori
 Phryxo geniti ob id pati, quod cũ Achai ex-
 piationẽ loci facientes, ex oraculo Athaman-
 tem Aeoli essent immolaturi, Cyriſſorus iste è
 terra Colchide ueniẽs, illum liberavit. eoq; facto
 poster*

posteris eius iram dei fuisse iniectam. Hac cum
 audisset Xerxes, ubi ad lucum adfuit, et ipse ab
 eò abstinuit, et idem suis copijs imperavit, do-
 mumq; item propugnatorum Athamantis ac
 fanum veneratus est. Hac in Thessalia Acha-
 iaq; à quibus locis processit Xerxes in Melidē
 iuxta maris sinum, ubi totum diem aestua atq;
 reciprocatio fluctuum fit. Hinc sinui circumiectus
 est locus campester, alibi spatiosus, alibi arctus
 admodum. Et ipsi cāpo circumiecti mōtes edii
 atq; inaccessi, omnē Meliadem cingentes regio-
 nem, quae petra Trechiniae nominatur. Prima in
 sinu urbs ab Achaia cunctibus est Anticyra,
 quam annis Sperchius preterlabēs, ex Enien-
 sibus in mare defluit. A quo alter amnis x x.
 ferme stadijs abest, cui nomē inditum est Dyas:
 quem fama est emerfisse ad ferendam Herculi
 opem. Ab hoc totidem stadiorū intercapedine
 alius amnis est, qui uocatur Melus, id est, niger.
 Inde urbs Trechis v. stadia abest, sita in am-
 plissimo regionis spatio, à mōtibus ad mare, ut-
 pote duobus et viginti millibus ingerū planitie
 montis, qui terram Trechiniam circumdat. Ad
 Trechinis meridiē anfractus est, per quē Asop-
 us circa radices montis defluit: ad cuius meri-
 diem alius non magnus amnis est, nomine Phœ-
 nix, ex his mōtibus in Asopum defluens. Iuxta
 Phœnicem angustissimum uia est. Quippe qua
 mari coartata modo, planistrum agi potest. A
 flumine

*flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim
 stadiorū est intervallum, in quò nūc est nomine
 Anihela: quem præterfluēs Asopus, in mare
 inpoluitur: & ei locus spatiosus est circumiectus,
 ubi tēplum Cereris Amphictyonidis extructū
 nistur, & sedilia Amphictyonibus, & ipsius
 Amphictyonis delubrum. Rex Xerxes quidē in
 Trechinia Melidis castra habebat: Graci uerò
 in transitu, qui locus à plerisq; Gracorū uoca-
 tur Thermopyla: ab indigenis autem atq; acco-
 lis Pyla. Hæc erant utrorunq; castrorum loca
 Xerxe omnibus quæ ad uentum boream spectās
 usq; ad Threchinē posito: Gracis quæ per hanc
 continentē ad austrum & meridiem ferunt te-
 nentibus. Qui hoc in loco Persam Graci oppre-
 ricbātur, hi suere, Spartanorū trecenti armati,
 Tegaitarum & Mantienorum mille, totidem
 ex utrisq; Ex Orchameno Arcadia centū ui-
 ginti, ex reliqua Arcadia mille: Tot quidē ex
 Arcadia. A Corintho autē quadringēti. A
 Phlyunte ducenti, et Mycenæorū octoginta: Hi
 Peloponneso aderant à Bæotijs: Thespenses
 septingenti, Thebani quadringenti. Præter hos
 euocati erāt Locrenses Opuntij cū omni copia,
 & Phocensium mille. Ipsi enim Graci eos euoca-
 uerant, missis nuntijs, qui dicerent se quidē præ-
 cursores aliorum uenisse, ceteros autem socios
 propediem expectari: tutelam uerò maris esse in
 Atheniensium præsidio Aeginetarumq; . &*

eorum

eorum quibus res nanalis iniuncta esset: Nec sibi quippiam esse formidolosum. Non enim deū esse qui bellum Græcia inferret, sed hominem: nec mortalem quempiā aut esse aut fore, qui ex quō natus est, malis exors sit. Et ut quisq; maximus est, ita ei deberi maxima. Itaq; cum mortalis sit qui bellum inferat, ab opinione esse casurū. Hæc illi audientes, in Trechinē auxilio iere. Erant his cum alijs duces sua quisq; civitatis, cum nerō penes quē summa imperij erat, quē maxime admirabantur, Lacedæmonius Leonides Anaxandride, qui Leontis, qui Eurycratide, qui Anaxandri, qui Eurycratis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Egefilai, qui Doriagi, qui Leobotus, qui Eche-
strati, qui Hegesis, qui Eurysthenis, qui Aristodemi, qui Aristomachi, qui Cleonidai, qui Hilli, qui Herculis filius fuit, adeptus ex inopinato regnū. Nam cum duo foret ei fratres natu maiores, Cleomenes et Doricus, aberat à cura regionis adipiscendæ. Verū Cleomene sine virili sobole defuncto, et Dorico iam non superstite, sed et ipso in Sicilia vita functo, ita regnum ad Leonidē pervenit, qui Cleombroto maior natus erat. Is enim nonissimus fuit Anaxandride liberorum, habebatq; in matrimonio Cleomenis filiam: Qui dum se ad Thermopylas cōtulit, delegerat trecentos è primoribus viros, et quibus filij erant: assumpseratq; eos Thebanos, quorum
de

de numero feci mentionē, quorū dux erat Leon-
 tiades Eurymachi. Hac de causa Leonides de-
 dit operam ut Græcos sumeret solos, quod eos
 maxime insimulabat, quia cum Medis senti-
 rent. Euocabat igitur eos ad bellum, sciendi cu-
 pidus, an unā mitterent auxilia, an ex professo
 adimerent Græcia societatiē. Sed illi aliud sen-
 sientes, tamen auxilia miserunt. Eorū qui cum
 Leonide fuere, primos miserunt Spartiata: ut
 his inspectis, alij socij in militiam proficisceren-
 tur, ne'ue cum Medis sentirent, si eos superari
 audirent. Ipsi autē celebratis Carnijs (hac enim
 sacra morabantur eos) relictis Sparta custodi-
 bus, erant cum omni copia illuc celerissime ituri
 auxilio. Reliqui etiā socij ad id agendū iidem
 animati (nam tempus Olympiadis in hac nega-
 tia inciderat) haud suspicati tā cito apud Ther-
 mopylas bello decernendum, præcursores mise-
 rant: Ita isti sibi faciendum statuerant. At ū
 Græci, qui apud Thermopylas erāt, ubi ad in-
 gressum Persa aduētabat, metu perculsi, de de-
 cedendo consultabant. Cateri Peloponnēses cen-
 sebant faciendum, ut reuersi in Peloponensum,
 isthmi custodiam agerent. Huic sententiā cum
 infensi essent Phocenses et Locrij, Leonides sua
 debet illic perslandum. Et nuntios ad accersen-
 das subsidio ciuitates dimittendos, tanquam se
 paucioribus quā ut Medorum exercitum ar-
 cerent. Hac istis cōsultatibus, Xerxes equidem
 γ quādam

quēdam ad speculandū, quos illi essent, & quid agerent, mittit. Audierat enim iam tum cum in Thessalia esset, eò loci contractam esse exiguan copiam, eiusq; duces esse Lacedemonios, atq; Leonidem, è genere Herculis. Eques ubi ad stationem Gracorum successit, contēplatur, aspiciťq; non ille quidē omnes milites (nam eos qui intra murum, quem excitauerant, excubabant, intueri nequibat) sed eos qui extra murū agebant. Erant autem eo tēpore, exterius manendi in Lacedemoniorum statione nices. Hos animadaertit partim se ludo gymnastico exercentes, partim comā pēllentes. Hac cum admiratione intuitus, eorū numero, ac ceteris omnibus plane cognitis, per ociū sese recipit. Nemo enim illorum insequēbatur, sed hominē magno contemptui habebant. Regressus ad Xerxem, cuncta qua inspexerat refert. Qua Xerxes audiens, non poterat cōiectare quid nam molirentur, tanquam quoad possent perituri pariter, et hostem perdituri. Sed cum ridiculam rem sibi facere uiderentur, accersit ad se Demaratum Aristonis, qui in exercitu erat: quē, ut uenit, interrogauit horum singula, cupiens nosse quid ab Lacedemonijs ageretur. Et ille: Audiști, inquit, antea me, dum aduersus Graciam proficisceremur, de his uiris. Et cum audisses loquētem hac qua euentura prouidebam, derisui habuști. Quāquam mihi summū discrimē est aduersus

*versus te rex veritatē tuenti, audias tamē nunc
 quoq; veritatem: Hi viri ad nobiscum pugnan-
 dum de ingressu venire, atq; hoc apparāt. Nā
 ita sese apud eos habet cōsuetudo: Quoties adi-
 re animae periculū dabent, tunc capita comuni-
 quod scies, si hos, & qui sparta manserūt, sub-
 egeris: nulla hominū gens alia est quae cōtra te
 rex audeat tollere manus. Etenim nunc aduer-
 sus regnū inter Græca pulcherrimū, atq; viros
 praestantissimos tendis. Xerxe, quod hac ei ad-
 modū incredibilia viderentur, interrogāt, quo
 pacto tantilla copia cū suis pugnatura essent,
 rursus, inq̃t, pro vano me ducas, nisi hoc tibi ut
 ego annuo, usu veneris. Hac dicēs, tamē Xerxi
 non persuasit. Itaq; quātriduum Xerxes super-
 sedit, ratus eos illinc fugam esse facturos. Quin-
 to die cū putaret impudentiā illorū atq; teme-
 ritatē esse in permanendo, ira percitus, Medos
 in eos ac Cissios mittit, imperans ut illos cape-
 rent viuos, & in conspectum suum abducerent.
 Medi, ubi facto impetu in Græcos impressionē
 fecerunt, multi cadebant, alijsq; supernu-
 centibus nihil tamen promouebant, etsi uehementer
 ingruiebant; palam faciētes cum alijs omnib;,
 tum uerò ipsi regi, se quidem multos homines
 esse, at paucos viros. Fuit autem hic pugna con-
 gressus interdum. Pōst ubi Medi se agrē inta-
 bātur, tum uerò ipsi se subduxerunt: Perseq̃; sub-
 cunctes exceperunt q̃, quos immortales rex appel-
 labat,*

labat, quorum dux erat Hydarnes, tanquā facile hostem profligaturi. Ibi & hi cū Gracis congressi, nihilo minus quā Medi proficiebant, sed eodem modo pugnabāt, utpote longioribus hastis quā Graci utētes & in locis angustis, ubi nullus multitudinis erat usus. Ibi Lacedamonij dignam memoratu pugnam edebant, cum alijs in rebus ostentātes se perire inter imperitos pugnare, tum uero quod quoties terga uertebant, conferti fugiebāt. Quos Barbari, dū fugientes cernerent, cum uociferatione & crepitu ingruiebant. At Graci rursus se conuertentes, aduersis pectoribus eos excipiebant: & quāuis innumera multitudine prosternebant, aliquot tamen illic ex ipsis Spartiatis occubuerunt. Persæ, posteaquā & caternatim & uniuersis copijs iter occupare conati, nihil tamen promouebant, iterum sese receperunt. Fertur Xerxes cum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnandi ter è solio resiliisse, quod uidelicet exercitui suo timeret. Postero die nihilo melius Barbari praliati sunt. Nam sperantes fore ut illi, qui pauci essent & sauci, nequirent manus lenare ad pugnandū, cum conflixissent, eos Graci exceperunt, instructis ordinibus, & in suo quisque loco ac per nationes digesti, præter Phocenses, qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persæ ubi nihil aliud quā pridie agendum uident, abscedunt. Ib. regē ancipitē, quod nā in re præsentia

praesenti consilium capesseres, Epialtes Euri-
 demi allocuturus adiit, tamquam magna aliqua
 re ab illo remunerandus, indicavit ei tramitem,
 qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo
 factionem eorum Graecorum qui illic erant, cuer-
 sit. Is postea Lacedaemoniorum metu in Thessa-
 liam profugit: cuius profugi Pylagora Am-
 phietyones apud Pyleam congregati, caput pe-
 cunia licitati sunt: qui interiecto deinde tempore,
 ab Athenade viro Trechinio, Anticyra (nam
 illuc redierat) interceptus est. Quem etsi ob aliam
 causam, quam ego in sequentibus reddam, Athe-
 nades hic interemit, nihilo tamen facilius ab
 Lacedaemoniis praeuius affectus est: Hunc in mo-
 dum Epialtes postea interiit. Est et alia qua
 fertur fama. Onetem Phanagora, virum Cari-
 sium, et Corydalum Anticyrensem, fuisse qui ea
 dixerint regi, et circum montem Persas dedux-
 isse: quod apud me prorsus fide caret. Nam hinc
 licet conieclemus, primum, quod Graecorum Pyla-
 gora, non Oneta et Corydali, sed Epialtes Tre-
 chini caput pecunia licitati sunt, quod scilicet
 eum copertissimum haberet: Deinde quod Epial-
 tes ob hanc causam scimus se fuga proripuisse:
 Postremo, quod Onetes qui non erat Melicis-
 ita demum tramitem illum novisset, si in ea re-
 gione permultum diuersatus fuisset: idcirco; Epial-
 tes culpam ascribo, quod Persas per montem cir-
 cunduxit, et ad tramitem perduxit. Xerxes ea

quæ Epialtes se cōfecturū spondebat probans,
 maiorem in modum latus, sine mora Hydarnē
 cum ijs, quibus præerat, copijs misit. Ille cir-
 ca lucernarum incensionem, id est, sub crepu-
 sculum, è castris profectus est & tramitem in-
 gressus, & quem tramitē indigenæ Melienses
 uestigauerunt: eoq; inuestigato Thessalos dedu-
 xere aduersus Phocenses eo tempore, quo Pho-
 censes intersepto muris trāsitu, ad arcendū bel-
 lum in presidio erant. Extrinsecus nihil admo-
 dum præseptus transitus erat, cū nihil esset uti-
 lis Meliensibus. Etenim sic sese habet ille cal-
 lis. Ab Asopo flumio, qui per mōtis meat an-
 fractum, incipit, cui monti ac uia idē nomen est
 inditum Anopæa. Hac Anopæa per dorsum
 montis extenta, desinit iuxta Alpenū urbem,
 qua prima est ex Locridibus, Meliēsēs uersus,
 ac iuxta lapidem nomīne Melampygū, id est,
 nigrum fontem, ac iuxta κρυώνων ὄψας, hoc
 est, malitiosorum sedes: ubi angustissimus callis
 est. Hac uia atq; ita se habente, Persæ Asopū
 transmittentes, iter tota nocte fecerunt, à de-
 xtra Oetaos montes, ad sinistram terrā Trechi-
 niorum habētes: ac sub exortum aurora in ca-
 cumen montis euaserunt: quo in loco (sicut supe-
 rius ostensum est) mille Phocensiū armatorum
 presidium excubabat, tum ad suam terrā, tum
 ad uiam tutandā. Nam trāsitus inferior, à quī-
 bus dictū est, custodiebatur, quod eā per mon-

tem uiam ultro ab Leonide acceptam obside-
bant, qui hoc modo Persas ascendisse animad-
uerterunt: Cum eos illi toto monte conscēdendo
propter frequentiam quercuū latuissent, tamen
editio multo strepitum (ut res postulat) frondium
subter pedes constratarū (erat enim cœli tran-
quillitas) Phocenses recurrerūt: et dū sibi arma
induunt, cōfestim Barbari adfuere: qui conspi-
cati uiros arma sibi circundantes, obstupuerunt:
Quippe qui (ut in exercitu asseruatū fuerat)
neminem sibi sperabant occursum. Ibi Hydar-
nes perterritus, ne Phocenses Lacedæmonij fo-
rent, Epialcē percōsatus est, quis' nam ille esset
exercitus. Mox certior rei factus, Persas tan-
quā in acie instruxit. Quorū missilibus multis
crebrisq; Phocenses cū ferirētur, fugam fecerūt
in uerticē montis, gnari aduersum se ab initio
illos uenisse, & se praprabāt tanquā perditū:
Ita isti sentiebant. Verū eis spretis, ij qui circa
Epialcem & Hydarnem erāt Persæ, rapidi de
monte descēdūt. At ijs Gracii, qui apud Ther-
mopylas erāt, primū nates Megistias exiis in-
spēctis, indicauit mortē illis pariter & sibi im-
pendere. Deinde transfuga notū fecere, Persas
montē circuire: sed hi adhuc per noctis tempus.
Tertio loco significauere speculatores diurni,
quia uerticibus montis decurrerūt iam die illu-
cescēte. Hic inter se cōsultantes Graci, sententijs
discrepabant. Alij enim stationē nō deserendā

suadebant, alij id dissuadentes cōtendebāt. Teā
 dissidentiū partim abscedūt, dilapsiq; in suam
 quisq; urbem se recipiunt: partim, qui cū Leonī
 de erant, ad illic perstandū se accingunt. Fertur
 autē ipse Leonides eos qui abscessere dimisisse,
 de illorū uita sollicitus. Se uerò & Spartiatas,
 qui adessent, non facturos ē sua dignitate, si sta-
 tionem desererent, ad quam tutādā ab initio
 uenissent. Caterum ego magis illi opinioni acce-
 do, Leonidem posteaquam animaduertit socios
 ignauos, & inuitos esse ad periculum subeun-
 dum, ueniam eis abeundi dedisse, sibi uerò dece-
 dere inhonestum putasse: permanenti autē illic,
 ingentem gloriam futuram, et Sparta nunquā
 defuturam felicitatē sperasse. Siquidē iam inde
 ab initio moti belli Spartiatas à Pythia reddi-
 tum erat oraculum, fore, ut aut Sparta euerte-
 retur à Barbaris, aut rex eius occumberet:
 Quod oraculum hexametris illa uersibus red-
 didit, in hac uerba:

*Vobis, ampliūaga colitis q̄ mœnia Sparta,
 Aut urbs clara dabit Persa uictore ruinā.
 Aut si non erit hoc, oriundus ab Hercule
 quidam,*

*Flebitur extinctus rex in Lacedamōis ora.
 Nam neq; taurorum, neq; nim feret ille leo-
 num:*

*Sed Ionis, et cui⁹ reor hand tolerabile robur,
 Alacru trū doncc passim discerpserit horū.*

Hac

*Hæc reputantem Leonidem, cupidumq; gloria
 cõparandæ, crediderim solum ex Spartiatis re-
 misisse socios potius, quàm illos qui abierunt in
 sententijs dissidentes tam deformiter abisse. Cui
 rei non minimo id mihi testimonio est, uatem
 Megistiam huius expeditionis comitẽ, qui fere
 batur *Æarnas* esse, & à *Melampode* oriun-
 dus, pralocutũ ex exitu ea, qua erant euentura:
 eundemq; cum propalam à Leonide dimittere
 tur, ne secum periret, tamen abscedere noluisse,
 filium modo, qui ei unicus erat, unã militantem
 missum fecisse. Ita socij quos Leonides remitte-
 bat, ei obtemperantes abiere, *Thespïenses* tan-
 tum atq; *Thebani* persistere cũ *Lacedæmonijs*.
Thebani quidẽ inuiti ac nõlentes, quippe quos
 Leonides loco obsidum distinebat *Thespïenses*
 uerò libentissimĩ, qui negauerunt se Leonidi,
 & qui cũ eo ære desertis, abscessuros: *Permanẽ*
sesq; unã cum illo occubuerũt, quorũ dux erat
Demophilus Diadromei. *Xerxes* sub exortum
 solis libamõibus factis, tãtisper moratus, dum
 tempus esset, quo forum solet maximè frequens
 esse hominibus, è castris mouit. Etenim ita ab
Epialta erat mandatũ. Nam descensus à mon-
 te cõpendiarius magis, ac breuioris multo spa-
 tiũ, quàm circuitus montis atq; ascensus. *Barba-
 ri* qui circa *Xerxem* erant, ad Leonidẽ & ad
Græcos, qui cum eo erant, accessere: & isti tan-
 quam ad necẽ iam multo magis, quàm à prin-*

cipio fecerant, progressi sunt ad fauces introitus
 laxiores. Nam munitiones muri eos inta-
 bantur. Et cum superioribus diebus in loca ar-
 ctiora procedentes dimicassent, tunc extra angus-
 tias facto concursu permulti Barbarorum ca-
 debant. Nam duces à tergo sui quisque agminis,
 verberibus, quæ gestabant, nunquamque cade-
 bant, assidue ad procedendum adhortantes. Mul-
 ti eorum in mare decedentes, absumebantur, mul-
 to plures inuicem uini proculcabantur, cum nulla
 pratercuntis ratio haberetur. Cumque scirent im-
 pendere sibi necesse ab ijs qui montem circuirent,
 quod roboris habebant, id omne in Barbaros
 ostendebant, ingruentes ac sese intrudentes.
 Quorum plerisque, cum iam lancea diffracta essent,
 nonnulli gladijs Persas obtruncarent, tunc Leo-
 nides in hoc labore cecidit, nauata strenuissime
 opera. Et cum eo alij insignes Spartani: quorum
 ego tanquam strenuorum uirorum nomina audi-
 ui, et quidem trecentorum omnium. Persarum
 quoque illic cum multi alij tam celebres ceciderunt,
 quam incelebres: tum uero duo Darij filij, Abro-
 omes et Hyperanthes: quos Darius ex Phra-
 taguna Atanis filia tulcrat. Atarnes autem
 Darij regis frater, Hytaspisque Arsamai fi-
 lius: qui dum Dario filiam nuptum dedit, omnem
 insuper ei domum tradidit, ut qui esset unica
 pater. Hi duo Xerxis fratres super cadaver
 Leonida pugnantes occubnere, adeo uche-
 menti

menti Persarum Lacedæmoniorumq; conflictu, ut Græci ter hostibus in fugam uersis, cadaver Leonida virtute subtraxerint: & eousq; perstiterint, dum ij qui cum Epialte erant, adfuere: quos ubi audire Græci, tum uerò pugnandi ardor immutatus est. Nam ad angustias uia sese recepere: & introgressi murum, tumulū quendam occupantes, ad densati insedere cuncti, præter Thebanos. Est autem tumulus ingressu, ubi nunc super Leonidem stat lapideus leo. Hoc in loco defensantibus sese gladijs, qui adhuc eis supererāt, Barbari circumsunduntur, & manibus & uocibus incessentes. Alij ex aduerso urgentes, & munitionem muri subruentes, alij undiq; circumnueientes circumsistentes. Lacedæmoniorum atq; Thespiensium, cum tales extiterint, præstantissimus tamē extitisse fertur Dienecces Spartanus: quē antequā cum Medis confingeretur, hoc dixisse aiunt, cum à quodā Trichinio audisset Barbaros præ multitudine sagittarū quas emitterēt, solē obducere, tantā eorum esse copiam, adeo non expansus factus est, ut parui faciens Medorum turbā, responderit: Omnia sibi bona Trichinium hospitem nunciare: si Medi solem obducerent, se sub umbra cum illis, non in sole pugnatuuros. Hac & alia huiusmodi dicta memoratu digna, aiunt Dieneccem Lacedæmonium reliquisse. Secundum hunc è Lacedæmonijs duo fratres præstantissimi feruntur fuisse.

se, *Alpheus & Maron*, *Orsiphanto* geniti.
E' Thespiensibus *Dithyrambus* *Harmatidei*.
 His eò loci ubi ceciderunt sepultis, & ijs qui
 prius, quam socij à *Leonide* remissi sunt, occu-
 buerant, epigramata his uerbis inscripta sunt,

Terdecies centū hic certarunt millibus olim

E' Peloponneso bis modo mille uiri.

*Hac uniuersis superscripta sunt, illa peculia-
 riter Spartiatis:*

Nos Lacedamōijs refer hic pegrine iacētes,

Exhibito illorum uocibus obsequio.

*Hoc epigramma inscriptum est Lacedamonijis,
 illud nati:*

*Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Me-
 gista,*

Sperchion ad fluuium, nō sed inultus obit:

Qui nates obitū quamuis præsiret adesse,

Sparta haud sustinuit deseruisse duces.

*Qui hos epigramatis et cippis exornarūt Am-
 phiſtyones* fuerunt, prater epigramma natis *Megi-
 sta*, quod *Simonides* *Leoprepis* filius, ppter ho-
 minis familiaritatē inscripsit. Ex his trecentis
 duo, *Eurytus & Aristodemus*, ferūtur ob ex-
 tremā lippitudinē è castris ab *Leonida* remissi,
 et in *Alpenis* decubuisse: et cōicato inter se cō-
 silio, cū liceret aut salutē sibi parare *Spartam*
uersus, aut si reuerti recūsaret, unā cū alijs occu-
 bere, in neutro horū qua licebat eis facere, inter
 se cōuenisse: sed cū sentētijs discreparēt, *Aristo-
 demus*

demus quidem præ ignavia remansisse, Eurytus
 uerò audita Persarum circuitione, petisse arma:
 seq; eis indutum insisse serum, ut ad pugnares
 deduceret. Iste ubi deduxit, fuga se mandauisse:
 sic dato in agmen impetu, occubuisse. Quod si
 uel Aristodemus solus redire Spartam negle-
 xisset, aut si ambo reduces fuissent, uidentur mi-
 hi Spartiata nullam ijs poenā irrogaturi fuisse.
 Nunc altero eorum extincto, in hunc, qui habēs
 eandem occumbendi occasionem, tamen occum-
 bere noluerit, necessario debuisse magnopere
 irasci. Quidā hunc in modum, & ob hanc cau-
 sam Aristodemum sospitem rediisse Spartam
 aiunt: Alij enim cum ab exercitu pro nuncio
 mitteretur, & posset pugna qua fiebat adesse,
 tamen recusasse, sed moratū in uia, fuisse super-
 stitem: sociumq; eius qui unā mittebatur, in pu-
 gnā profectum oppetisse. Aristodemus La-
 cedamonē regressus, probro & ignominia no-
 tatus est: probro, quod cum nemo neq; igni, neq;
 alloquio impertiuisset: ignominia quod Aristo-
 demus fugax appellatus est. Verū hic omnē sibi
 obiectā culpā, in pugna apud Plateas gesta de-
 leuit. Fertur item alius ex eisdē trecentis super-
 fuisse, in Thessaliā pro nuntio missus, cui nomen
 erat Panitta: sed Spartā reuersus, cū opprobrio
 esset, sese strangulasse. Thebani, quorum dux
 erat Leontides, ni retenti aduersus regis copias,
 tamen à partibus Græcorum è quibus erant, di-
 missi

micauerunt. At ubi res Persarum superiores
 esse animaduertierunt, ibi à Gracis qui cum fue-
 rant, ad tumultum ire properantibus se disso-
 ciantes, manus ad Barbaros protenderunt, ad
 eosq; propius accesserunt, referētes (quod uerissi-
 mum erat) sese cum Medis sensisse, terramq; &
 aquam regi inter primos dedisse, ac ui coactos
 ad Thermopylas uenisse, & à culpa cladis illa-
 ta abesse. Hac regi allegantes, quorum etiam
 Thessalos testes habebant, seruari sunt: non ta-
 men usq; quaq; fortunati. Nam barbari qui eos
 cepere, aliquot ut accedebant obtruncauerunt:
 pluribus iussu Xerxis regias notas inusserunt, à
 duce Leontida exorsi. Cuius filium Eurima-
 chum postea Plataenses quadringentorū The-
 banorum ducem, quod urbem ipsorum occupas-
 set, interemere: Hunc quidem in modum Graci
 ad Thermopylas dimicauerunt. Xerxes autem
 accitum Demaratum interrogauit, hinc orsus
 Demarate, uirum te bonum esse indicio uerita-
 tis experior. Quae enim dixisti, ea omnia perin-
 de euenire. Nunc hoc mihi pandito, quot'nam
 sunt Lacedaemonij, quot'ne eorū tales in re bel-
 lica, an & uniuersi? Cui Demaratus: Mul-
 titudo ex, inquit, Lacedaemoniorum omnium
 magna est. & ciuitates multa. Quod autē dis-
 cere uis à me scies: Est in Lacedaemone urbs
 Sparta octo millium ferme uirorum, qui omnes
 his qui hic pugnauere sunt similes: ceteri La-
 cedo

eedamonij non illi quidem similes, sed tamē niri
 sunt strenui. Ad hunc Xerxes: Demarate, in-
 quit, agendum expone quo pacto hos viros mi-
 nima cum difficultate subigamus, Tu nāq; cal-
 les quò tendant eorum consilia, ut pote quorum
 rex fuisti. Cui Demaratus: Tum cum, inquit, me
 rex libetē cōsulas, equū est me tibi quod opri-
 mū sit expromere. Id quod nū hoc pacto fiet si
 trecētas naues cum suis propugnatoribus in orā
 Lacedaemonicam mittas. Adiacet autem illi
 insula nomine Cythera: quam obrui mari, quā
 extare, conducibilis esse Lacedaemonius Chilon
 aiebat, niri apud nos sapientissimus: uidelicet ex-
 pectans semper ab ea aliquid tale futurū quā-
 le nunc ego expono: non ille quidē tuam classem
 praevidens, sed quamcunq; similiter extimescēs,
 Ex hac igitur insula proficiscentes tui, Lace-
 daemonios territens. Ita illi domestico occupati
 bello, neq; tibi erunt infestis. neq; cetera Gracia,
 cum à tuis pedestribus copijs expugnabitur, au-
 xilia ferent. Subacta reliqua Gracia, Laconici
 per se reddentur inuálidi. Quod nisi feceris, hoc
 fore expecta: Est Pelopōnēsi arctus isthmus: quo
 in loco Pelopōnēsi bus omnibus coactis, alia tibi
 praelia superioribus atrociora futura prospicio.
 At si illud feceris, & isthmus hic citra praliū,
 & cetera ciuitates ultro tibi se dedent. Post
 hunc Xchamenes Xerxis frater, clas̄is prae-
 fectus, cū ei colloquio interesset, meritis ne Xerxes
 ad id

ad id agendum induceretur: Animaduerto, inquit, te rex uerba admittere uiri, qui tibi prospere agenti inuidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus uti Graci gaudet, ut & fortunato inuideant, & meliores oderint. Quod si è presenti conditione, cum naues quadringenta naufragiū fecerint, trecentas alias è cetera classe miseris ad obeundā Peloponnesum, profecto fiet nobis aduersarij paxes ad decertandū. At si coniuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simulq; omnis exercitus nauticus terrestri, et inuicem terrestri una iter facies, nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neq; tu illis usui eris, neq; illi tibi. Tu uero tua ipsius bene constitueris, si aduersariorum res apud te nō agitaneris. Hic illi bellū sistent, hac agent, tot numero sunt. Illi enim per sese ad sibīp̄s prospiciendum sufficiunt, & nos itidem ad prospiciendum nobis. Quod si Lacedamonij aduersus Persas in pugnam ibunt, impendentē sibi cladem haudquam deuitabunt. Ad hac subiiciens Xerxes: Recte, inquit, Achemenes mihi uideris dicere, quod & faciam. Demaratus quod optimum ille quidē mihi sperat esse, id suadet: eius tamē sententia à tua superatur. Neq; uero illud admitto, eum nolle rebus meis bene consultiū, ut ex ijs qua antea ab hoc dicta sunt, & ex ipsa re cōiecto. Quoniam cinis quidem cini secundis rebus pradi

prædito invidet, eumq; male odit: cum tamē pa-
 tria solo nihil eodem consultante, quod optimum
 sibi videtur, suadet: nisi procul abfuerit à virtu-
 te, quales pauci sunt. Hospes autem hospiti pro-
 spera fortuna utenti, omnium est benenolentissi-
 mus, eiq; consultanti optime consulit. Quapro-
 pter ab infestatione, qua in Demaratum uteris
 hospitē meum, post hac abstinere te iubeo. Hac
 Xerxes locutus, inter caesos trāsijt, ubi erat Leo-
 nides: quem cum audisset Lacedæmoniorum re-
 gem eundemq; ducem esse, iussit abscisso capite
 in crucē tolli: ut mihi cum alijs multis indicijs,
 tum hoc præcipue manifestum sit, regem Xer-
 xem maxime omnium excanduisse in leonidam
 minentem. Nam alioqui nūquam in defunctum
 hoc genere deliquisset: cū ex omnibus (quos ego
 navi) hominibus Persæ soleant viros in re mili-
 tari præstantiores, honore afficere. Illi quibus
 imperatum erat, id executi sunt. Redeo ad eam
 narrationem, unde mihi discessum est. Lacedæ-
 monij primò regem aduersus Græciam tendere
 acceperunt, atq; ita Delphos ad oraculum mi-
 serunt. Vbi responsum est id redditū, cuius pau-
 lō antè meminī. Acceperunt autē mirū in mo-
 dum, Demaratus enim Aristonem, qui profugit
 ad Medos, mō ille quidē Lacedæmonijs beneuo-
 lus, ut ego arbitror, et ratio dicat, tamē hoc
 fecit, siue in hoc bene illis consiliū uellet, ut cō-
 iectare licet, siue quod insultaret: Nā posteaquā

Xerxes statuit aduersus Graciam sumere expeditionem, id Demaratus qui Susis erat, cum accepisset, censuit Gracis esse indicandum, sed cum aliter nequirit quippe periculosum erat, ne deprehenderetur, hanc rem cōmentus est: Sumptibus duarum tabellarum pugillaribus, ceram illinc eradis. Deinde in eorum ligno consilium regis exarat. Quod literis exaratum, rursus cera inducit, ne quid negotij apud uiarum custodes exhiberent pugillares cui ferrentur. Qui ubi Lacedamonem allati sunt, non poterant eos Lacedamonij interpretari, antequā (ut ego accipio) Cleomenis filia, eademq; Leonida uxor Gorgo, illos admonuit, ipsam rem interpretata, iubens cerā effringi. Fore enim ut literas in ligno reperirent. Ita ei auscultantes Lacedamonij, literas repertas relegerunt, easq; deinde ad Gracos dimiserunt.

HERODOTI HALICARNASSEI HIST. LIB. VIII.

QVI INSCRIBITVR VRANIA.

QV E hac quidem ita gesta dicuntur esse. Graci autem, quibus res classiaria delegata erat, hi fuerunt Athenienses, qui naves cētum uiginti septem prabuere, iunctis sibi Plataenis
sibus;

fibus: qui etsi rei nautica inexperiti, tamen stren-
 nue alacriterq; pro se illorum naues armaue-
 rant: Corinthij, qui attulere naues quadraginta:
 Megareses, qui viginti: Chalcidenses totidem
 sibi ab Atheniensibus prabitas armauerunt:
 Megincta undeviginti: Sicyonij duodecim: La-
 cedamonij decem: Epidaurij octo: Eretrieneses
 septem, Trazenij quinq; Styrenses duas: Chij
 totidem: cum totidem penteconteris, id est navi-
 gij quinquagenum remorum, quibus auxiliares
 erant Locri: Opuntij cum septem penteconteris.
 Ha naues ad Artemisium in statione erant: qua-
 rum quot quiq; attulerunt, mihi dictum est. Uni-
 versarum vero praeter penteconteros, ad Arte-
 misium coactarum numerus fuit ducentarum
 septuaginta unius. His ducem, penes quem sum-
 mi imperij esse, Spartiata prabuerunt Eu-
 rybiadem Euryclidae. Nam socij negauerunt
 se, nisi Lacon esset imperator, secuturos esse
 Athenienses ductores, sed exercitum, qui fu-
 turus erat, soluturos. Etenim iam inde ab ini-
 tio, antequam in Siciliam ad societatem incun-
 dam mitteretur, agitatũ, sermonibus erat, tan-
 quam expediret rem nauticam Atheniesibus
 permittere. Caterum recusantibus socijs, cessare
 Athenienses, quod magnificarẽ Graciam su-
 percesse, quam intelligebant esse perituram, si de
 principatu contenderent, recte sentientes. Nam
 intestina seditio tanto deterior est bello quod

concorditer geritur, quanto bellum deterius est pace. Hoc itaq; ipsum intelligentes, non repugnandum putauerunt, sed tanisper concedendū, quoad magnopere illis indigebāt, quemadmodum constituerant. Siquidem posteaquam expulso Persa iam de illius terra dyndicabant, superbiam Pausania causati, Lacedaemonios ducatu abdicauerunt. Verum hac posterius gesta sunt. Tunc autem ij Graci qui ad Artemisium se contulerant, ubi viderunt qd multum navium ad Aphetas esse contractū, qd omnia plena exercitu hostili, percussī metu, quod praeter opinionem suam expectationēq; res Barbarorum succederent, consultabant de faciēda fuga ex Artemisio interiorem in Graciā. Quorum consultatione cognita, Eubæi obsecrabant Eurybiadem, ut aliquantulum temporis prastolaretur, usquedū ipsi liberos atq; domesticos subducerent. Vbi non persuadent, ad ducē Atheniensium Themistoclem transgressi, paciscuntur cum eo triginta talentis, ut tādū ante Eubæam perstaret, donec pugna navali decerneretur. Themistocles hac ratione Gracos retinuit. Eurybiadē ex hac, tanquam ex sua ipsius pecunia, quinq; talentis imperiit. Hoc persuaso, Adimantum Ocyti Corinthiorum ducem, qui solus reluctabatur, negans se permansurum, sed ab Artemisio profecturum, ita allocutus est inreintrādo interpositio: Tu uerò handquaquam
 nos

nos deferres, quem ego maioribus donabo muneribus, quàm qua rex Medorum tibi mitteret socios deferrenti. Hac locutus, statim ad nauem Adimanti tria misit argenti talenta. Istis pecunia corruptis, cum Eubœis gratificatus est Themistocles, tum reliquum pecunia quam acceperat lucrificavit. quam cum interuervisse ideo latuit qui acceperant, quòd putabant eam ab Atheniensibus ad hoc ipsum profectum esse. Ita in Eubœa perstitere, ac praliũ fecere, quod ita gestum est: Barbari cum ad Aphetas circa diluculum venissent, cumq; id quod etiam antè audierant cernerent, paucas Græcorum naues ad Artemisiũ stationẽ habere, libidine tenebantur aggrediẽdi, si forte eos interciperẽt. Ceterũ ex aduerso inuadendũ non uidebatur, ne se conspectis obuiã tendentibus Græci fugã capesserent, noxq; fugientes exciperet. Sed euenire oportebat, ut hi effugerent, & illorum insidiantium ne sacrificulus quidem euaderet. Igitur ad hanc rem transigendũ hoc sunt machinati: Ducẽtas ex omnibus nanibus delectas extra Scia-
thum circumagunt, iuxta Capharea & Gerestum ad Euripum, ne circumuehẽtes Eubœam ab hoste cernerentur, sed eum circumuenirent: ducentis quidem nanibus qua hac irent, uiam, qua retro ferebat, obsepientibus, reliqua uerò classe ex aduerso ingruente. Hoc capto consilio quas constituerant naues miserunt, non
 ~ 2 ~ habent

non habētes in animo ipsi eo die Gracos adori-
 ri: nec prius quān signum quod cōenerat tūm
 ijs qui circumuehebantur, ab illis ederetur iam
 de suo aduentu. His circummissis nauibus, reli-
 quarum apud Aphetas numerum inibant. In
 quibus recensendis dum occupati sunt, Scyllias
 quidam Scioneus, qui iisdem in castris erat,
 omnium ea tempestate hominum optimus uri-
 nator: qui etiam in naufragio ad Pelium facto,
 multam pecuniā Persis seruaui, multa & sibi
 lucratus est. Hic Scyllias iam pridem in animo
 habnerat ad Gracos transire: sed cum ad eam
 diem non fuisset nactus occasiōē: tunc ad Gra-
 cos trās fugit, sed incertum quonam modo illinc
 tranſierit. Demiror tamē, si uerum est quod re-
 fertur. Refertur enim cum ex Aphetis mare
 subisset, non prius emerſisse, quān ad Arce-
 misium peruenit, octoginta ferme maris stadia
 emensus. De hoc uiro et alia memorantur, par-
 tim mēdatijs similia, partim uera: d: quō mōhi
 ea probatur opinio, eum nauigio ad Arce-
 misium peruenisse. Is ubi eō peruenit, Gracos cer-
 tiores fecit & naufragij facti, & nauis ad cir-
 cumeundam Euboeam dimissarum. Hoc illi au-
 dito inter se collocuri sunt: & cum multa essent
 sententia dictae, illa euitit, ut cum dictū illic ma-
 neretur, & in statione perſtaretur: dehinc me-
 dia nocte soluentes proficiscerentur, & classi
 hostium qua circumageretur, occurrerent. Post
 hac

hac ubi nemo se exaduerso fert, observato diei crepusculo, ipsi feruntur in Barbaros, animo expectanda fortuna cum in pugnando, tum in perumpendo. Quos Xerxiani milites ducesq; paucis cum navibus venientes in se conspicati, magna hoc illis demencia dantes, & ipsi naues educunt, sperantes facile se illos ire interceptum. Merito sane sperantes, quod viderent paucas esse Græcorum naues, suas vero multo plures atq; velociors. Itaque præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tamen, qui cum Græcis bene volebant, inuiti militabant: magna calamitatis loco ducentes, quod viderent circumveniri illos, quorum neminem animadverterent esse rediturum. Adeo enim infirma res Græcorum esse videbatur. At ij Iones quibus id quod fiebat voluptati erat, pro se quisq; admirebatur, ut ipse primus aliqua navi Atheniensium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Atheniensibus sermo atq; respectus. Græci, ubi eis signum datum est, primum conuersis in Barbaros prorsus puppes in mediam cogerant. Deinde secundo signo dato opus capebant: quāquam in exiguo spatio deprehensi: & à fronte mox triginta Barbarorum naues excipiunt, in quibus & Philaonem Chersu filium Gorgi Salaminiorum regis germanum, et in eò exercitum virum eximium. Græcorum autem primus naue hostium cepit

uir Atheniensis Lycomedes Aescbrei. idemq;
 palmā rei bene gestā retulit. In hac pugna cum
 inuicem nunc hi, nunc illi superiores essent, in-
 seruientu noctis dirempti sunt: & Greci qui-
 dem ad Artemisium reuēli. Barbari uerò ad
 Aphetas, multo maius opinione sua certamen
 experti. In hoc pralio solus ē Gracis qui cū rege
 erant, Antidorus Lennius ad Gracos trans-
 fugit: quem Athenienses ob eam rem tractu
 soli in Salamine donarūt. Vbi nox affuit (erat
 autem anni tempus media aēstatis) immensa uis
 aquarum exiit per totam noctem, & dira to-
 nitrua à Pelio. Cadavera quoque ac naufragia
 ad Aphetas efferebantur, et circa nauū pro-
 ras excipiebantur, & remorum palmulas per-
 turbabant. Hac audientes qui illic erant mili-
 tes, metu consternebātur, credentes se esse utiq;
 perituros, ut qui in tantū malorum deuenissent.
 Quippe quos antequam respirassent ē naufra-
 gio & tempestate, quā ad Pelion exiiterat, ex-
 cepisset atrox pugna nautalis, ex pugna nautali
 uehemens imber et ualidi aquarum in mare di-
 scursus, ac dira tonitrua. Et istis quidem huius-
 modi nox contigit. At ijs quibus negotium da-
 tum erat ut Euboeam circumirent, quanquam
 eadem nox, tamen multo etiam atrocior erat:
 tanto quidem, quanto maius est, quòd eos dum
 in pelago ferrētur innasit, & tristis exitus fuit.
 Vt enim eos cursum tenentes tempestas ac plu-
 uia

nia adorta est, cum essent ad concava Eubœæ,
ac flatu ferrentur, ignari quò efferebantur, ad
petras impingebantur. Et id omne à deo fiebat,
quò Græca classi par redderetur id nauium quod
supererat, nec multo plus foret. Atq; hi quidē
circa Eubœæ cōcava periere. Barbari uerò qui
apud Aphetas erant, ubi ipsis libentibus dies
illuxit, naues suas stabilierunt, satis habentes,
cū male rem gessissent, quietem agere in præ-
sens. At Græcis auxilio tres & quinquaginta
naues Attica superuenere: qua suo aduentu
illis tum animum addiderunt, tum nuntium at-
tulerunt, eos Barbaros quī Eubœam circum-
uehebantur, tempestate illa qua extiterat, cum-
Elos interisse. Itaq; Græci eadem qua pridie ob-
seruata hora, profecti, naues Cilicum inuasere.
Quas ubi corrumpere, & nox aduenit, iterum se
ad Ariemesium receperunt. Tercio die Bar-
barorum duces tum indigne ferentes à tantula
se classe nexari, tum à Xerxe supplicium imen-
ses, non expectandum sibi amplius censuerunt,
ut Græci priores pugnam capefferent, sed instru-
ctas naues circa meridiem eduxerunt. Contigit
autem, ut per hos eosdem dies & hac naualia
prælia, & illa in Thermopylis terrestria gere-
rentur. Erat autem omne certamen his in mari
de Euripo, quemadmodum illis qui cum Leo-
nide erant de transitu arcendo. Græci quidem
sepe adhortabantur, ne Barbaros intrare Græ-

ciam sincerent: Barbari uero, ut Gracorum cōpys profligatis, transitu potirentur. Proecedente Xerxianorū classe in aciem ordinata, dum Gracise apud Artemisium immotos tenebant: tunc eos Barbari ut comprehenderent, lunata classe circumdabant. Ibi Graci ex aduerso prodeuntes, conflixerē. Qua in pugna pari Marte pugnatum est. Nam Xerxiana classis praemagnitudine & copia sua in se incidebat, perturbatis nauibus & mutuo incurstantibus resistebat: iamē neq; cedebat. Indigna enim res uidebatur, à paucis nauibus in fugam conuerri. Itaq; multae Gracorum naues interibant, multi etiam uiri, sed multo plures Barbarorum & naues & uiri: atq; ita dimicantes, utriq; ab alteris abscessere. Hoc in praelio Xerxianos inter milites optimam Aegyptij nauancrunt operam, cum alijs magnis edictis operibus, tū hoc quòd quinque Gracas naues tum ipsis propugnatoribus cepere. Et Gracis eò die praestantissimi exiitire Athenienses, & inter Athenienses Clinias Alcibiadis filius: qui domestico sumptu ac propria naui, cum ducentis uiris militabat. Vbi utriq; libenter in diuersum abiere, ad suas stationes sese recepere. Graci dirempto praelio reuerti, cū casorum corporibus ac naufragijs positi erant, tamen quòd male affecti essent, praecipueq; Athenienses, quorum dimidium nauium uulneratum erat, defugiendo in ulteriora

Grac

Græciæ deliberabant. Themistocles, reputans si ab amicitia Barbari Iones & Cares abduceret, fieri posse ut reliquos superarent: dum Eubœi pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit: eiq; dixit se astutiam quandam habere, qua speraret, optimos quosq; sociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudauit, addiditq; ad eam transigendam hoc ab illis agendum esse, ut Eubœicorū pecorum quātum uellet quisq; mactaret. Satis enim esse suorum copiis illos potiri quā hostem. Ac monuit, ut suis quisq; popularibus præciperet ignem accendere: sibi autem de discessu sub tempus opportunum cure fore, ut sine noxa abirent. Hoc illis probatum cum esset, accensis ignibus ad pecora est itum. Nam Eubœi contempto Bacidis oraculo: tanquam nihil dicente, neq; exportauerāt quicquam, neq; importauerāt, uelut impēdente eis bello, res sibi quoq; ipsis obscuras effecerant. Ita enim habebat de his oraculum Bacidis:

Dum iuga Barbariorum canabacea iactat in æquor,

Eubœa capra mugientes fuc procul absint.

His uersibus cum nihil illi niterentur, tamen si mala tum aderant, tum impendebant, fiebat, ut in plerisq; aduersa fortuna uterentur. Dum hæc illi agebant, aduenit ex Trechine speculator. Nam ut erat apud Artemisium speculator Polyas, genere Anticyrensis, cui datum erat negotium

gotium cum expedito nanigio aëluario, ut renunciarct his qui apud Thermopylas erant, an clāssis discessisset. At Abrynychus Zysiclis Atheniensis, apud Leonidā, paratus cum lembo ad nūtiandum ijs, qui ad Artemisium agebant, si quid noni pedestribus copijs contigisset. Hic igitur Abrynychus adueniens indicauit ea, quæ circa Leonidam et eius exercitum gesta erant. Quæ isti re audita, non iam sibi differendum abitum putauerunt: sed ut quique locati erant, abscesserunt: primi Corinthij, postremo Athenienses. Quorū Atheniensium uelocissimis nanibus delectis, Themistocles ad aquas potabiles conferens, in lapidibus literas incidebat: quas postero die Iones ad Artemisium uenientes legerunt in hæc uerba: Viri Iones, haud iuste facitis, militantes aduersus patres, & Graciam redigentes in seruitutē. Sed quod præcipuum fuerit, state à nobis. Sin hoc facere non potestis, saltem nunc sitis in medio: quod & ipsi facite, & Cares nunc faciant obsecrate. Quod si horum neutrum agere licet, & maiori necessitate estis obstricti, quàm ut possitis desciscere, in re gerenda, dum pugnam conferimus, sponte agatis instrenue, memores à nobis uos esse oriundos, & inimicitiarum nobis cum Barbaro principium à nobis exitisse: Hæc Themistocles (ut arbitror) ancipiti consilio scripsit: ut si literæ regem laterent, Iones induceret

vet ab rege ad se deficiendum: sin ad eum deferrentur, darenturq; crimini, infidos eidem redderet Iones, ut à pralijs navalibus summonerentur. Postquam hæc Themistocles inscripsit, exemplo uir quidam Histiaus nauigio aduectus, Barbaris nuntium attulit, Græcos ab Artemisio profugisse. Illi homine quod fidem non haberent, seruari iusso, naues ueloces ad rem explorandam miserunt. Qua per istos renuntiata, ita simul atq; refulsit sol, omnis classis addensata ad Artemisium contendit. Vbi ad meridiem usque immorata, mox ad Histiaam processit. Eò appulsi, urbe Histiaorum potiti sunt, & optimam portionem agri Histiai, maritimosq; uicos omnes percursauerunt. Dum isti hoc in loco agunt, Xerxes preparatis quæ ad casus pertinebāt, præconem ad classiarios misit. Hæc autem præparauerat: Quicumq; è suo exercitu apud Thermopylas cæsi (erant autem nigræ millia) eorum mille ferme relictis, cæteros depressa fossa humanit: & ne à classiario exercitu cerni possent, eam humum exagitauit, folijsq; constrauit. Præco ubi ad Histiaam peruenit, factio totius exercitus cœtu hæc dixit: Viri socij, rex Xerxes dat ueniam cuicumq; libet, relictis ordinibus ire uisum, quemadmodum pugnatur cum amentibus hominibus, qui se superaturos sperauerant copias regis. Hæc denunciantæ præcone, mox nihil infrequentius quàm

nauig

*navigia fuit ita multi misere cupiebant. Profecti eo, non omnes Lacedemonios esse ac The-
 spenses credebant, qui strati iacebant, cum
 etiam servos cernerent. Itaque res eos qui trans-
 misere non latuit. Hoc Xerxes circa suorum
 cadavera fecit, rem profecto ridiculam, ut mille
 iacentes extarent, ceteri vero conferti eundem
 in locum quater milleni comportati suique es-
 sent. Atque hunc quidem diem in spectaculo
 consumpscrunt. Postero autem classiarum Hi-
 stiam ad classem remeauerunt. Reliqui qui
 cum Xerxe erant, iter ingressi sunt, ad quos
 pauci quidam ad Arcadia perfuga venerunt,
 victus inopes, et operam suam prestare cu-
 pientes: qui in conspectu regis adducti, inter-
 rogatiq; cum ab alijs Persis, tum vero à quo-
 dam precipue de Gracis, quidnam illi agerent,
 responderunt eos agere Olympia, et spectare
 certamen gymnicum atq; equestre. Rursus eo-
 dem percontante, quodnam illis premium esset
 propositum, propter quod certarent, Oleaginam
 coronam inquiunt esse qua donarentur. Ibi Ti-
 granes Artabani filius, generosissimam dixit
 sententiam, quæ apud regem pro timida est ha-
 bita. Audiens enim premium illis coronam
 esse, non pecuniam, silentium tenere non potuit,
 quin coram omnibus diceret, Pater Mardoni,
 in quos viros induxisti nos ad pugnandum: qui
 non pecuniarum certamen agunt, sed virtutis?*

Hoc

Hoc ille dixit. Eo interim tempore post acceptam apud Thermopylas calamitatem, confestim Thessali caduceatores ad Phocenses mittunt, utpote ipsi insensibiles, cum semper antea, tum precipue post nouissimam cladem. Etenim non multis ante hanc regis expeditionem annis, cum ipsi Thessali & eorum socij omni cum copia bellum Phocensibus intulissent, à Phocensibus fugati sunt ac male mulctati. Nam cum ad Parnasum usq; processissent Phocenses, secum habentes Telliam naticinum illum Helaum, ibi Tellias hic huiusmodi rem eis commentus est: Sexcentos viros è Phocensibus praestantissimos gypso, tam ipsos quam arma illinit: eosq; sub noctem in Thessalos dimisit, dato praecepto, ut quemcumq; albicantem non cernerent, cum obtruncarent. Hos primum Thessalorum excubitores, aliud quoddam prodigium esse arbitrati, deinde ipse exercitus adeo exhorruerunt, ut tribus nullibus casorum atque scutorum Phocenses potiti sint: quorum scutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicauerunt: & ex decima pecuniarum huius pugnae factae sunt statuae grandes, quae circa tripodem è regione delubri Delphis nifuntur: & alicra eiusmodi, in Abis repositae. Hoc Phocenses in peditatum Thessalorum, à quibus obsidebantur, egerunt. Equitatum quoq; eorundem, qui in suum agrum incursum

uerat.

nerat, insanabili clade afflixit. Ad ingressum enim qui est iuxta urbem Hyampolim, depressa ingenti fossa amphoras illic inanes deposuerunt, humumq; desuper iniecerunt, eamq; reliquo solo ex aqua uerunt: ubi cum Thessalos expectarent incursumos, in eos Thessali impetu dato, tanquam rapturi in amphoras inciderunt, ibiq; equorum crura cōfracta sunt. Ob hac ambo Phocensibus insensu Thessali, misso caduceatore ita dixerunt: Nūquid dissimulatis amplius Phocenses agnoscere non esse nos nobis pares, qui & antehac inter Gracos, quandiu partes illorum nobis pla-
uerint, semper nobis antecellimus, & nunc apud Barbarum adeo pollemus, ut penes nos sit & agro nos exuere, & in seruitutem redigere? Quam facultatem etsi obtinemus, tamen iniuriarum non sumus memores, nisi ut eo nomine, quinquaginta talenta rependatis: & nos nobis recipimus, omnia nos ab agro uestro damna auersuros. Hac Thessali Phocensibus denuncia-
bant, quod soli Phocenses inter eius loci homines cum Medis non sentiebant: idq; nulla alia causa, ut ego coniectura comperio, quam Thessalorum odio, partes Medorum, ut mihi uide-
tur, secuturi, si Thessali partes Gracorum fu-
uissent. Hac deferentibus Thessalis, negarunt se Phocenses pecuniam daturus: & sibi itidem ut Thessalis facultatem esse sentiendi cum Me-
dis, si aliter sentire uellent: sed nequaquam fo-
re,

re, ut sponte essent proditores Græciæ. His uen-
 his renuntiatis, adeo Theffali sunt in Phocenses
 indignatione perterriti, ut Barbaro duces itineris
 extiterint, & ex Trechina Doridem regionem
 incurfauerint. Nam eius regionis podion angu-
 stus illic, octoginta nō amplius stadia in latum
 protenditur. Inter Melidem ac Phocensem re-
 giones situs urbis olim Dryopia erat. Hac au-
 tem regio, Dorum, qui sunt in Peloponneso, me-
 tropolis est. Hanc igitur Doride, regionem in-
 gressi Barbari, nihil admodū laferunt, cū Me-
 dæis enim, etsi Theffalis non uidebatur, sentie-
 bant. Posteaquam è Doride in Phocidem in-
 gressi sunt Barbari, ipsos quidam Phocenses non
 sunt adepti, quorū nōnulli cacumina Parnassū
 conscenderant (qui uertex est iuxta urbē Neo-
 nem illic sitam, nomine Tithorea) eoq; se rece-
 perunt: sed plures ad Eacros Ozolus in urbem
 Amphissam, qua supra Criseum sita est cam-
 pum: omnē tamen agrum Phocensem incurfa-
 uerant: Sic enim ducebantur à Theffalis. Et o-
 mnia qua nacti sunt, igni ferroq; uastarūt. Ur-
 bes etiam ingressi, ignes in sacras ades iniece-
 runt. Nam peragrantes eam iuxta Cephissum
 amnem cūcta populati sunt, & hinc urbē Dry-
 mon incendunt, illinc Charadram, & Ero-
 chum, & Teichronium, & Amphicarm, &
 Neonem, & Pedicæ, et Fritææ, & Ekateam,
 & Hyampolim, & Parapotameos, id est, flu-
 a a minia

minis accolas, & Abas, ubi delubrum. Aspol-
 linis erat locuples, & thesauris donarijsq; com-
 pluribus exornatus: in quo ut tunc, ita nunc red-
 duntur oracula. Hoc delubrum posteaquam di-
 vipuere, incendierunt. Phocensium etiam quosdā
 per montana infecuti ceperunt, & mulieres ali-
 quot, quas pra multitudine stuprantium extin-
 xerunt. Pratergressi quoq; fluminis accolas, per-
 venire ad Panopeas. Unde bisariam copia iam
 divisa fuerunt: quorū plurima pars ac validissi-
 ma, cum ipso Xerxe Athenas versus tendens,
 in Bæotios, in agrum Orchomeniarum ingressa
 est. Bæotij cum Medis universi sentiebant: quo-
 rum urbes viri Macedones in eis collocati, qui
 ab Alexandro missi fuerant, servauerunt,
 nolentes planam facere Xerxi, Bæotios sen-
 tire cum Medis. Et hi quidem Barbari hāc
 iter intenderunt. Cateri uerò cum suis ducibus
 Parnassum a dextris prastringentes, ad tem-
 plum quod est Delphus processerunt, quicquid
 agri Phocensis nanciſcebantur, id omne fœdan-
 tes. Nam & Panopeorum oppidum deſlagra-
 verunt, & Danliorū, & Aepolidensium, Ideo
 autem hac ab alijs ſciuntēli pergebant, ut dire-
 pto, quod Delphus est, templo, pecunias repræ-
 ſentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo tem-
 plo erant memoratū digna, melius norat (ut ego
 audio) quā quæ in adibus ſuis reliquerat, per
 multos aſſidue referentibus cum aliis, tum præ-
 cipue

etpue Croesi Haliatis filij donaria. Hoc Del-
 phi cum audissent, in extremam prorsus deue-
 nere formidinem. Qua attoniti, deum de sacra
 pecunia consultarunt, nunquid ea humi deso-
 derent, an alium in locum transportarent. Eas
 deus illis interdixit, ne amouerent: se enim suffe-
 cturum esse ad res suas tutandas. His auditis,
 Delphi de semetipsis curadam putauerant, li-
 beris uxoribusq; in Achaia traiectis. Pleriq;
 uertices Parnassi superauerunt, et ad Corycium
 apertum, quidam ad Amphissam Locridem se
 subdixerunt. Deniq; omnes Delphi urbē dese-
 ruērūt, prater sexaginta uiros, ac prophetam,
 id est, uasicinum. Postea uerò quam Barbari
 subeuntes appropinquabant, templumq; cerne-
 bant, interim propheta, cui nomē erat Accra-
 tos, inspicit ante delubrum sacra arma prolata
 ē cōclauis, quae intus proposita fuerat, quae nefas
 erat cuiquam mortali contingere: quod ostentū
 in Delphis qui adierant perrexit nuntiātū. Vbi
 Barbari properantes peruenere ad fanū Mi-
 neruae quod est ante templū, tum uerò etiā ma-
 iora quā superius prodigia representata sunt:
 res profecto haec ualde miranda. Nam arma
 Martia, sua sponte extra delubrum proposita
 apparuerunt. Quod tamen secundo loco actum
 est, ex omnibus miraculis, maxima est admira-
 tione dignum. Cum enim Barbari ad sacellum
 Minervae, quod est ante templum, accederent,

interea è cælo fulmina in eos deciderunt: & à Parnasso duo abscissi uertices, magno cum fragore sunt deuoluti, permultosq; corū interceperunt. Atq; ex ipso sacello Minerva nocifera-
tio iubilatioq; extiterunt. Quibus omnibus pa-
ritur ingruentibus, terror incussus est Barbaris,
ut fuga se mandarent. Ea re cognita, Delphi
descendentes magnam eorum stragem edidit.
Qui superfuere, rectà ad Bæotios effugerunt: &
cum redissent, referebāt (ut ego accipio) alia se
præter ea quàm dixi miracula, uidisse, duos ar-
matos humana natura augustiores instituisse,
sibi eadem facientes atq; insequētes: Hos duos
Delphi aiunt indigenas heroas esse, Phylacon
& Autonoum, quorū sana nū suntur. Phylaci
quidem, secundum ipsam uiam super adem Mi-
nerua: Autonoi uerò prope Castaliā sub Hy-
ampeo uertice. Saxa quæ à Parnasso deciderūt
adhuc ad nostram usq; memoriam integra ex-
stant in fano Minervæ protemplariæ locata, ad
quod per Barbaros deuoluta peruenire. Atq;
hic receptus à templo horum uirorum fuit. Gra-
corum classis ab Artemisio profecta, rogatu
Atheniēsum ad Salaminem substituit. Quod
ut facerent, ideo rogauerant Atheniēses, tum
ut liberos atq; uxores ex Attica abducerent,
tum ut consultaret quid sibi agendū esset. Nam
in rebus quæ contigerant consilium capiendum
habebant, tanquam opinione frustrata: quippe
qui

qui putassent inuēuros se Pelopōneses, ad ex-
cipiendum Barbarum in Eubœa subsidentes:
horū nihil innenerāt, sed audiebās illos isthmū
muro sepire: huc plurimū facientes, ut ipsi su-
peressent, ex terram suam obrinentes tutaren-
tur, omīssis ceteris. Hæc Athenienses cum au-
dissent, ita socios obsecrarūt, ut ad Salaminem
sisterent classē. Quō alijs appulsis, Atheniē-
ses in terram suā profecto propoliere edictum,
ne qua quisq; Atheniensem ratione passeret
mare: liberos atq; domesticos suos. Ibi plurimū
eorum suos in Træzenem miserant, quidam in
Æginum, nonnulli in Salaminē, pro se quisq;
properantes sua pignora exportare, quod uel-
lēt oraculo obsequi: ei ante omnia, quod Athe-
nienses aiunt, ingentem anguē arcus custodem
in templo fuisse observatum. Et tanquā re uera
essent quæ dicunt, serpenti mēstrua nō cessant
libamina proponere, quæ sint è melle confecta:
quæ cum semper superioribus depascuntur,
tunc illibata manseant. Id cum ipsa templi an-
tistes indicasset, eo magis Athenienses eo quæ
promptius deferre arcem, tanquā a deo etiā
dosituram. Exportatis itaq; rebus omnibus, ad
castra nanigauerunt. Posteaquam eos qui ab
Artemisio soluerāt, ad Salaminem substitisse
audierāt, reliqui classiarij qui ad Træzeniam
erant, eodē confluxere. Nam ut in Pogonem
Trægeniorum portum coiretur, erat edictum.

Pluresq; multo contractas sunt naues, quàm ad
 Artemisium decessauerunt: ex pluribus cuius
 satibus totum, quò ad Artemisium duce. Ha-
 rybiade: Eurycleidis, uero Sparatata, uò samem è
 genere regio: quarum multo plurimas ac maxi-
 mè actoces obtinebat Athenienses: qua classis
 ex his constabat: Ex Peloponneso: Eacedamo-
 nij sedecim naues prestabant: Corinthij totidem
 quot ad Artemisium praestiterant: Sicyonij
 quindecim: Epidaurij decem: Troezenij quinq;
 Hermionenses tres: Hi Dorici generis ac Abase-
 donie gentis, Hermionensibus exceptis, ex Eri-
 neo ex Pindo ex Driopida nouissime profecti.
 Nam Hermionenses, Dryopes sunt, ab Her-
 cule ex Meliensibus è regione qua Doris nunc
 vocatur, abducti: Haec copia Peloponnesum
 erant. Eorum qui sunt in exteriori continente,
 Athenienses supra quam ceteri naues presta-
 bant soli centum octoginta: Quippe quibus non
 affuerunt in pugna ad Salaminem gesta Pla-
 taenses, ob hoc casum, quòd cùm Graeci ab Ar-
 temisia dilapsi sunt, Plataenses, ubi iuxta Chal-
 cidem impulsu fuerat descendentes in Pieriam
 Boeotia, ad recipiendos domesticos suos se con-
 uerterant. Ita dum in suis conseruandis occupa-
 tur, relictis fuerat Athenienses sub Pelasgiis, cùm
 qua nunc Graecia nuncupatur, tenentibus. Pe-
 lasgi erant Cranai nominati: sub rege uerò Ce-
 crope, Cecropida cognominati, Erechtheco au-

tem adepto imperiū, immutato nomine Athenienses appellati; deinde Iones, ab Ione Zuibā filio, qui dux exitiū Atheniensis exercitus. Megarenses tantundem copiarum, quātum ad Artemisium attulerūt. Ampracij sepe cum navibus auxilio venerūt: Lencadij cum tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda. Ex insularis Aegineta triginta naues exhibuerunt, quibus alie quoque erant naues instructæ, scd'is oram suam intabātur. Verum cum triginta omnino navibus præcipua velocitatis, ad Salaminem dimicauerunt. Sunt autem Aeginetae Doreæ, ab Epidauro. Cui insula nomen antea fuerat Oenone. Post Aeginetas easdem, quas ad Artemisium, viginti naues Chalcidenses, & septem Eretrienses: Hi Iones sunt. Dehinc Chij easdem attulere, gens ab Atheniensibus Ionica. Naxij naues attulere quatuor, quemadmodum & ceteri insulari, à populavibus ad Aedon dimissi: sed illorum iussa aspernati, trāsire ad Græcos, discessu Democriti, viri inercines Illustris, & tunc trierarchi. Naxij Iones sunt ab Atheniensibus ducētes originem. Styrenses quoque easdē quas in Artemisio naues præbuere. Cynthij unam omnino, & unum penteconterum. Horū utrique Dryopes sunt Deriphij etiam & Siphnij & Melij fuisse in partibus. Hi enim soli ex insulari terram Barbaro & aquam negantur. Intra Thespro-

108 isti omnes, & amnem Acherontem incolunt. Siquidem Theſproticum ſint contermini Amphracioris ac Leucadijs, ex ultimis regionibus in militiam venerunt. Eorum qui extra hos habitant, ſoli ſuere Crotoniata, qui Gnacia periclitanti auxilium una navi tulere: cui praeerat Phayllus, vir triſpythionicus. Sunt autem Crotoniata genere Achaë. Et ceteri quidē ex hac claſſe triremes attulerūt. Melij autem & Siphnij & Scriphij penteconteros, id eſt, biremes: Melij duas, Siphnij Scriphijq; penteconteros, id eſt, biremes ſinguli. Melij ab Lacedaemone genus ducētes: Siphnij et Scriphij ab Aetheniensibus Iones. Summa navium, praeter biremes, fuit trecenta quinquaginta octo. Qua poſteaquam ex ijs quas dixi vobis ad Salaminem convenerunt, inter earum duces conſultabatur, Eurybiade rogante, ut qui vellent, ſententiam dicerent, ubinam ex ijs locis quibus ipſi potirentur, commodiſſimum foret pugna navali decernere. Iam enim Aethica pro derelicta erat: Itaq; de ceteris deliberabatur. Pleraque illorum ſententia in hoc congruebant, ut proſeſti ad iſthmam, ante Peloponneſam decernerent, hac videlicet ratione: quod ſi male pugnaſſent, ad Salaminem quidem ſibi in inſula obſeſis nulli ſubſidium oſtendebatur: ad iſthmum vero, dabatur ad ſuos eſſugium. Hac ratio cum à ducibus Peloponneſum redderetur,

tur, aduenit quidam Atheniensis, nuntiatum
 iam Atticam Barbarū esse ingressum, eamq;
 omnem igne vastare. Nam copia quæ cū Xer-
 æ erant Bæotiam peragrantes, incensa tum
 Thespiensium qui in Peloponnesum abscesse-
 runt, tum Plataensium urbe, Athenas perua-
 nerant. & omnia illa pervastabant. Ideo au-
 tem Thespiam & Plataeam incenderunt, quod
 à Thebanis acceperant illas ciuitates consen-
 tire cum Medis. A' traiectu Hellesponti, ex
 quo iter ingredi cœpere Barbari, unum men-
 sem trinuere transeundo in Eutropam, tres alias
 dum in Atticam peruenire, Calliade sum-
 mum Athenis magistratum gerente: urbemq;
 desertam cepere, paucis quibusdam Athe-
 niensibus in templo reperiis, necnon quæstori-
 bus avarijs, & hominibus egenis, qui præse-
 pta foribus atque lignis arce subeuntes arce-
 bant, qui non exierunt illinc ad Salaminem, si-
 mul præ inopia uictus, simul opinione oraculi
 soluendi, quod reddiderat sibi Pythia, murum
 ligneum inexpugnabilem fore: id interpretan-
 tes ex oraculo effugiū esse, non naues. Hos Per-
 sa, castris ex aduerso arcis positis in prominen-
 ti colle, quem Arcium pagum Athenienses
 uocant, hunc in modum obsederūt: Sagittas stu-
 pa circumdatas ubi incenderant, emittebant in
 illorum uallum. Athenienses, quanquam ob-
 sessi, & ad ultimum malorū deducti, etiā con-

fecerunt uallo tamen resistebant: ne uerba quæ
 dem Pisistratidarum conditione deditiois offe-
 rentiam, admitterebant: & cū alia ad repugnandum
 excogitarent, tum uerò hoc, quod in Bar-
 baros portis subeuntes deuoluebant saxa mole-
 ria: adeo, ut Xerxes per diu inops cōsiliū fuerit,
 quod eos expugnare nō posset. Tandem ex dif-
 ficultatibus, accessus quidā apparuit Barbaris.
 Necesse enim erat secundum oraculum, omnem
 Asiaticam, qua in cōtinente est, subijci Persis.
 Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarū &
 ascensus, qua parte nemo excubabat, quaq; ne-
 mo credebat quempiam hominum ascensurum,
 hac parte (etsi loco prærupto) quidam conscen-
 derunt iuxta templum Aglaurie filia Ceca-
 rpi: quos ubi in arcē ascendisse uiderunt Athe-
 nienses, partim è muro sese præcipitauerūt, atq;
 extincti sunt, partim in adem refugerunt. At
 Persæ qui ascenderunt, primam ad portas con-
 tendunt, eisq; patefactis supplices trucidant.
 Atq; ubi omnium stragem fecerunt, direpto
 templo arcē incendunt. Athenis omnino Xer-
 xes positus, equitem quendam Susa ad Artaba-
 num mittit, nuntiatum res bene gestas, ac
 præsentem statum. Postero die quàm nuntium
 miserat, conuocatis Atheniensium exalibus
 expeditionis suæ comitibus, iussit, ut cōsensa ar-
 ce, hostias suo ritu immolaret: siue aliquo in som-
 nijs uiso, siue sua sponte facti pœnitēs, quod tem-
 plum

plum cōcremasset. Exules Atheniēses id quod
 iussi erant, exequi sunt. Cuius rei cur mentionē
 fecerim, exponā. Est in arce hae Erechtheios
 (quifertur fuisse, ierigena) templū, in quo olea
 est. & mare, ut apud Atheniēses predicatur,
 Aegeum & Minerva in testimonium posita,
 quod de regione decertassent. Hanc igitur oleā
 quā cum cetero tēplo contigit ut Barbari ex-
 rerent, quā Atheniēses qui ab rege iussi erāt
 rem diuinam facere, aliter ab incensione die cū
 in templum ascendissent, aspexerunt fruticasse,
 edito a stipite virgulto, cubiti instar. Et hac
 quidē illi narrauerūt. Et Graeci qui apud Sa-
 laminem erāt, ubi nuntiatum est, uti res circa
 Atheni sum arcē haberent, eō perturbatio-
 nis deuenire, ut nonnulli ē ducibus nō expecta-
 rent, dum propositum negotiū cōstitueretur, sed
 in naues irruerēt, ac vela tollerēt tanquā profe-
 cturi. Ceteriq; qui relinquebātur, statuerēt sibi
 ante isthmum pralio navali decernendum. Et
 cum nox adfuisset, digressi ē concilio, naues con-
 scenderunt. Ibi Themistoclem pergentē ad na-
 vem sciscitatur Mnesiphilus, vir Atheniēs, ut
 quidnam ab ipsis decretum esset, & cum ab eo
 audisset decretum esse, ut ad isthmum proficisce-
 rentur, & ante Pelopōnesum dimicaret; Si isti
 inquit, ē Salamina proficiscantur, iam tu pro
 nulla amplius patria dimicabis. Ad suā enim
 quisq; patriam remeabunt: ut nec Euribiades,

nee

nec alius hominum quisspiam cohibere possit, quominus copia dilabatur: Græciq; peribis consilij inopia. Quare si quid comminisci potest, perge: & quod decretum est, conare irritum reddere, & Eurybiadem a sententia revocare, ut hic perstet. Themistocles, cum hæc admonita sibi ad modum probarentur, nullo reddito responso, ad Eurybiadis naudem perrexit. Vbi hominem conuenit, ait velle se de negotio communi cum eo colloqui. Hunc ille in naudem ingressum iubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assistens, quæcunq; a Mnesiphilo acceperat, tanquam a semetipso refert, & alia adijcit mala, donec Eurybiadem a sententia revocantis: persuasitq; ut e naui prodiret & duces ad consiliū contraheret. Iti posteaquā cōgregati sunt, præstquam ad eos Eurybiades referret id, cuius gratia ipsos cōegerat, Themistocles multis agebat verbis, prout magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiorum dux Admantius Ocyris Themistocles, inquit, in certaminibus ij, qui ante alios urgent, colaphis caduntur. Eum refellens Themistocles: Atqui, inquit, reliqui non coronantur. Comiter Corinthio cum respondisset, ad Eurybiadem conuersus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius: illos posteaquā a Salamīne profecti fuissent, dilapsuros. Præsentibus enim socijs, non putabat sibi decorum quempiam accusare: sed aliunde oratione sumpta: In te nunc, inquit,

inquit, summe est seruare Graciam, si mihi accedens, nauale hic pralium facias. Et non horum, quibusdam credens, classem ad isthmum abducat: utranq; cum andicris, inter se comparato. Si ante isthmum cōfliges, in patensi pelago dimicabis, ubi nobis minimū expedit, naues habentibus Et grauiores Et numero inferiores. Ex quo etiamsi in alijs feliciter nobiscum agatur, tamen amittes Salaminem Et Megara Et Aeginā. Num illos unā comitabitur suus pedester exercitus. Atq; ita tu eos in Pelopōnesum ages, omnemq; Graciam in discrimen adduces. Sin autem id feceris, quod suadeo, hac in eo ne peries commoda: Primum si in arcto conflixerimus nos pauca naues cum multis, profecto si aequa belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est: in spatiofo, pro illis. Praterea Salamis seruatur, ubi nostri: nūc liberi collocati sunt et uxores. Est Et alia hic causa, propter quā itē debes precipue hic manere, quòd pro Pelopōneso Et isthmo pugnabitur: quòd cane (si sapias) ne istos ducas. Si id quòd spero continget, ut classe nincamus, Barbari neq; ad isthmū nobis aduerant, neq; usquā longius ab Attica procedent, sed nullo ordine abibunt: unde nobis lacrifacimus qua seruauerimus Megara, Aeginamq; atq; Salaminem apud quam credibile est nos hostibus fore superiores. Credibilia enim suadentibus hominibus

fere

fore prospere cedis. Secus facientibus, ne dano-
quidem uult adesse, & humana sententia indul-
gere. Hac dicentem Themistoclem, rursus inter-
pellans. Adimantius, iudebat silere eum, cui
patria non esset: quin etiam Eurybiadem non
finere uirum extorrem sententiam dicere: & ita
demum id sinere, cum urbem Themistocles ha-
buisset: uidelicet exprobrans, quod Athenas
captas essent, tenerenturq; ab hoste. Tunc The-
mistocles, & ille Corinthiis multa ingerens pro-
bra, ratione ostendit, sibi esse & solum, & ur-
bem multo maiorem quam illis, unde naues fer-
me ducenta essent armatae, quas nulli Graecorum
inuadentes possent propellere. Hunc cum ra-
tione significasset, ad Eurybiadem transiens,
maiori cum acrimonia loquebatur, inquam:
Tu uero si hic manes, uir eris egregius: sin mi-
nus, Gracia eversor. totum enim belli momen-
tum nobis naues sustinent: Sed mihi crede, nisi
hac feceris, nos securi sumus, ubi domesticos re-
ceperimus, in Sirin qua in Italia, profecturos,
qua olim iam nostra est: quanquam (ut oracula
aiunt) a nobis cendi oportet. Nos autem tali-
bus socijs destituti, meorum uerborum remini-
scemini. Hac dicente Themistocle, Eurybiades
edocebatur: & ob id edocebatur, ut mihi uide-
tur, quod maxime formidabat, ne si ad isthmū
classē reduxisset, ab Atheniensibus desere-
retur, quibus desertiibus iam reliqui non essent.

in pugnando hostibus pares. Ita sententiā eam
 probavit, ut illic permanentes, pugna navali
 decernerent. Quod ubi Eurybiadi placuit, q̃
 qui altercationibus uelitati fuerant circa Sa-
 laminem, cum illic sese appararent: tanquam
 praelium navale facturi, dies illuxit: & simul
 oriente sole, exiit terra motus & maris: pro-
 pter quod visum est faciendum, ut *Acacidas*
 in auxilium invocarent. Id ubi fecerunt, &
 omnibus qui illinoē Salamine sunt d̃ys nota fe-
 cerunt, & *Atacē Telamonis filiū* invocauerunt.
 nanemq; ad *Acacum* & ad alios *Acacidas*
 invocandos, *Aeginā* miserunt. Narrabat au-
 tem *Dicans Theocydus*, uir *Atheniensis*, atq;
 idē exul, & apud *Medos* factus illustris, per id
 tēpus quo *Attica regio Atheniesibus* desola-
 ta, a pedestri *Xerxis* exercitu uastabatur, se for-
 te fuisse unā cū *Demarato Lacedamonio* apud
 campū *Thriasum* uidisseq; pulverem triginta
 ferme milliū uirorum capacem ab *Elenfine*: &
 cum demirarentur, quorūnam hominū esset ille
 pulvis, statim se audisse nocē, quā uox ipsi uide-
 retur *Iacchus mysticus*: & *Demaratum*, ut qui
 esset sacrorū quā fierēt in *Elenfine* ignarus, in-
 terrogasse quidnam esset quod ita sonaret: seq;
 dixisse: *Demarate*, non aberit quin grandis ali-
 qua clades contingat regis copijs. Hoc autē pa-
 lam est, cum *Attica* sit desolata, numen ab
Elenfine resonans, venire auxilio *Atheniesibus*
 ac so

ac socijs. Quod si in Peloponnesum incumbat,
 periculum regi erit, eiusq; copijs quæ sunt in cō-
 tinente: Sin ad classem quæ ad Salaminem est
 conuertetur, periculum adibit rex, ne nauticum
 amittat exercitum. Hac solennia Athenienses
 quotannis celebrant Cereræ atq; Proserpina: Cy-
 bis sacris, quicumq; uult Cy Atheniensium, Cy
 aliorum Græcorum, initiatur: Cy uox quam au-
 dis, est in hoc festo. Bacchantium: Et ad hæc
 dixisse Demaratum: file! ne' ne alteri cuiquam
 hoc uerbū dixeris. Quod si ad regem referatur,
 capite pleclaris, ut nec ego te, nec alius quispiā
 hominum queat eripere. Quamobrem tene si-
 lentiam de hac expeditione: dijs cura erit: Hoc
 Demaratum admonuisse aiebat. Ex illa autem
 puluere ac nocte factam esse nubem: eamq; in
 sublime elatam, Salaminē uersus ad Græcorum
 exercitū fuisse delatam. Ita se didicisse, nauticas
 Xerxis copias esse perituras. Hæc dicens Theo-
 cydis filius referebat, Demaratū atq; alias te-
 stes citās. Classiaria autē Xerxis copie, ubi con-
 specta strage Laconicorū, ex Trechinia in Hi-
 stieam traiecerunt, triduum illic morata, per
 Euripū nauigabant, totidemq; diebus ad Pha-
 lerum præsto fuerunt. Nec enim minori, ut mihi
 uidetur, numero, uel pedestres copie uel nauti-
 ca Athenas promota sunt, quàm ad Sepia-
 dem atq; Thermopylas. Nam in supplementum
 eorum, qui aut tempestate ad Thermopylas,
 aut in

ant in navalibus ad Artemisium pralijs inter-
 rierunt, eos substitutam, qui nondum regem asse-
 senti fuerat, Aelenses, Dorices, Locros, Bœo-
 tios: qui cum pnni copia aduenerunt, exceptis
 Thespiensibus & Plataensibus: necnon Cary-
 stios, Andrios, Tenios, ac ceteros omnes insu-
 lanos, prater quinque ciuitates, quorū nominum
 superius habui mentionem. Nam quo magis pe-
 netrabat in Graciam Perses, eo plures cum na-
 tiones sequebantur. Qui omnes, exceptis Parijs,
 postquam Athenas uenere, ad Phalerum (Pa-
 rij autem in Cythno relictis, quò bellum caderet
 spectabant) ibi Xerxes ipse ad Classē descen-
 dit, animo totum classiariorum faciendi & eo-
 rum audiendi sententias. Eò profectus ibi pra-
 sedit, aſſidentibus, qui accitū eius adcrant, sua
 quoq; gentis tyrannis, ac uanum profectus, ne
 cuiq; rex honorem dederat, quorū primus erat
 Sidonius rex, tum Tyrius, deinceps alij grada-
 tim: misit ad eos Mardonium sentendi gratia,
 sciscitatum singulos, praliū nauale faceret,
 nec ne. Posteaquā Mardonius à Sidonio exon-
 sus, singulos circūiens interrogauit, ceteri qui-
 dem eandem dixere sententiam, iubentes fieri
 praliū. Artemisia uerò: Hæc, inquit, Mardonij
 qua dico regi referas, me neq; in pralijs ad Bu-
 bœam gestu ignauissimam extiuisse, neq; mini-
 ma contulisse in te domine. Ideo cum talis sit,
 aquū esse, ea qua in rem tuā maxime esse senti-
 q.

demonstrare. Itaq; hoc tibi suadeo, ut navibus
 parcas, nec prælum navale facias cum ijs viris,
 qui tanto sunt tuis in mari prestantiores, quan-
 to scemini viri. Quid enim necesse habes omni-
 no venire in discrimen pugna navalis? Non ne
 Athenda habes, quoram gratia expeditionem
 sumpsisti, non ne reliquam Græciam? Nemo tibi
 obstitit. Qui tibi obstitabant, ita summo sunt,
 ut eos decebat. Quò autè ego recasuras hostium
 res arbitror, id exponam: Si non instabis pugna
 navali committenda, sed cassis perges hic cõ-
 tinere ad terram, ac tendere ipse in Pelopon-
 nsum, tunc tibi domine succedent ea quorũ gra-
 tia venisti. Neq; enim diu tibi resistere Græci
 possunt, sed dilabentur, & abs te ad suas quisq;
 urbes defugient. Quoniam neq; comعاتus est
 eis in hac insula, ut ego audio, neq; esse credibi-
 le est: neq; si tu in Peloponnesum pedestres co-
 pias duces, hic eos perstituros qui illinc huc ad-
 venerunt, neq; de pugna pro Atheniësisbus fa-
 cienda curaturos. Quòd si pugnam navalem ge-
 nere appropinquaveris, mereor ne copia navitica ma-
 le re gesta, pedestribus sint exitio. Præterea hoc
 etiam rex in attimum dimittit usque venire, ut bo-
 nis quidem hominibus mali ferri sint, malis au-
 tem boni. Ideoq; tibi, qui virorum es optimus,
 ferri sunt mali, qui numero sociorum censentur:
 Egyptij, Cyprij, Cilices, Pamphyli, è quibus
 nulla utilitas est. Hac loquente Artemisia, qui-

cumque ei bene uolebant, noxiam illi rebantur
suam orationem, tanquam aliud mali passura
ab rege, quem uetaret pugnam facere naualem.
Atque quidem qui male consultum uolebāt, in-
uidebantque, utpote cum inter primos sociorum
omnium honos haberetur, gaudebāre eius, quam
dixerat, sententia, tanquam peritura. Xerxes,
postquam ad eum sunt relata sententia magno-
pere delectatus. *Artemisia* sententia: cum
iam antea officiosam esse sensisset, tunc multo
impēsius collaudauit. Nihilominus ne pluribus
fleretur, inquit, ratus ad Euboram suos sponte
male pugnassee, quod uidelicet ipse abfuisse.
Itaque constituit spectaculo pugnae naualis inte-
resse. *Classiarj*, ubi nunciatum est illinc esse sol-
endum, classem Salaminem uersus ducunt, et
per ocium in acie sunt digesti. Sed cum eos dies
defecisset, quo minus praelium committerens
(nox enim interuenit) in posterum diem sese in-
struebant: cum interim *Gracos* metus formi-
doque cepit, cum alios, tam uero *Poloponnenses*
quod ipsi desiderantes in Salamine, pro *Athe-
niensium* terra essent certaturi. Qui si supera-
rentur, in insula deprehēsi forent obsidendi, sua
terra sine praesidio relicta. Per eandem noctem
pedester exercitus Barbarorum contendebat in
Peloponnesum: quanquam cuncta qua poterāt,
excogitata erant, ne Barbari per continentem
ingererentur. Nam ubi *Leonida* cum suis apud

Thermopylas occubuisse accepere Poloponneses, celerrime ex urbibus cōcursu facto, isthmum insederunt, duce Cleombroto Anaxandrida filio, Leonida fratre. Ibi confidentes, primū viam Scironidem obstruxerunt. deinde consilio inito isthmum muro inadificabāt, opusq; perficiebāt: quippe nemine (cum tot millia virorum essent) cessante. Nam & lapides, & lateres, & ligna, & cistas sabulo plenas afferebant, nullo temporis momento opus intermittentes, neq; diurno neq; nocturno. Qui è Græcis ad isthmum auxilio cum omni copia venerunt, hi fuere Lacedæmonij, & Arcades, & Helei, & Corinthij, & Sicyonij, & Epidaurij, & Phliasij, & Træzenij, & Hermionenses. Hi fuerunt qui auxilio nenerunt metuentes periclitanti Græcia. Ceteris enim Peloponnesibus id nihil admodum curæ erat. & Olympia iam & Carnia præterierant. Incolunt autem Peloponnesum gentes septem: quarum dua indigenæ, eundem quem habitaverunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurij. Una Achaica, quæ nūquam illa quidem è Peloponneso excessit, sed pristino loco egressa alienum incolit. Reliquæ quatuor è septem aduētitie sunt, Dorienteses, Aetoli, Dryopes, Lemnij. Dorientium multa sunt & insignes civitates: Aetolorum sola Helis: Dryopū Hermiona & Asina, quæ ante Cardamylam Laconicam sita est. Lemniorum omnes paroeritani

Cyn

Cynurij, cum sint indigenæ, soli putantur Iones esse, sed effecti sunt Dores, ipsa die sub imperio Argiorum impositi, cum essent Orneata ex Pericæci. Harum igitur septem gentium, cætera præter eas quas recensui, è medio cesserunt. Et, si ingenue loqui fas est, in medio sedentes cum Medis sentiebant. Apud isthmum quidem in tali labore isti occupati erant, ut pote pro omni iam cursu, quod nulla spes è classe effulgeret, currentes. Quæ audiētes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, nā tam pro seipsis quam pro Peloponneso solicii: adeo, ut alius alium adies summissa voce admiraretur in Eurybiade consilij inopiam. Tandem res erupit in medium, conciliumq; contractum est, & multa de hoc ipso dicebantur, ab his quidem oportere in Peloponnesum navigare, & pro illa adire periculum, non autem pro regione capitiua manentes pugna navali decernere, Ab Atheniensibus acro ex Aeginetis et Megarēsis, satius esse illic manentes dimicare. Ibi Themistocles postquam sententia Peloponnesium eiecit, clanculum è concilio egressus, misit ad classē Medorum navigiū, cum quodā inisso dicere quæ oporteret, cui nomē erat Sicino, cōubernali suo, atq; eodē padagogo liberorū suorum: quem post hæc res gestas ipse Thestiensē fecit (ubi Thestienfes in civitatem sunt recepti) atq; locupletē. Ad hunc navigio ad duces Barbarorum profe-

Atque hæc inquit: Dux Atheniensium, quod
 partibus regis fauet, præoptatq; res nostras
 quam Græcorum esse superiores, misit nec iam
 clam alijs Græcis indicatum nobis, illos metem
 periculosos fugam facere uelle, & nunc offerri uo-
 bis occasionem exequendi rem omnium præcla-
 rissimam, nisi per negligentiam eos dilabi sin-
 ras. Nam neque inter se consentiant, neq; uobis
 amplius obsistent, quam cernatis inter se dimi-
 cantes eos qui nobiscum, & eos qui contra nos
 sentiunt: Hæc re Sicinus indicata, ab illis ab-
 secessit. Cui fidem habentes Barbari, tum in in-
 sulam parvam nomine Phytaleam, qua inter
 Salaminem & continentem sita est, multos
 Persarum traieciunt: tum mediam circa noctem
 cornu quod ad uesperam spectabat, producunt
 Salaminem uersus, eam circumitari. Produ-
 cunt item qui circa Ceon & Cynosram instru-
 ti erant occupantes omne fretum. Manychia
 uenit. Ideo autem & naves producebant, ut qua
 Græcis liceret effugere: sed circumuenti nicem
 redderent prætorum ad Arctemisiu gestorum.
 Ad insulam Phytaleam traieciabant aliquot
 Persas, ut cōmisso nautali certamine, cum pluri-
 mum & uirorum & naufragiorum eò efferreretur
 (erat enim insula in traiectu pugna sita) q̃ Per-
 sa suos seruarent, alienos interimerent. Hoc ne
 hostis sentiret, clanculū egere, nulla noctis par-
 te concessa somno. In hac ego res intuens, non
 habeo

habeo adversarij oraculis regnum non veris
volens evidentes loquentia comari refellere:

Eturicoma postquā Diana litura iungent;

Vanales pontes cum litoribus Cynosura,

Spe solida fortes, quod Athenas Mariæ sub-
egit,

Cōpescet inuenē metūssima pœna superbū,

Instinctū furij, sibi cedere cuncta putantem;

Etā miscbitur ac eri, Mars sanguine pontū

Inficiet: Graijs tunc libera tempora reddet

Saturno genitas, simul Cruietoria pollens.

Cū ita evidenter in his a Baccide dicatur, pro-
fecto neq; ipse de fide oraculis deroganda au-
sim dicere, neq; ab alijs dici sustinē. Inter du-
ces qui in Salaminē erant, ingens conflatu est
enimulus nondum scientes à Barbarorū nauti-
bas se circumueniri. Vbi autē orto scite inspece-
runt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi
manendum. Quibus congregatis, applicuit ex
Regina Aristides Lysimachi, Atheniensis
quidem, sed in exilium a populo cretus, quem
ego (ut eius mores accepi) virum optimū Atho-
ni atq; instissimum censi. Hic vir concilio as-
sistens, Themistoclem euocauit, non amicū sibi
sed in primis inimicum. Verum præ magnitudi-
ne presentium malorū oblitus simultatum, euo-
cauit hominem colloquendi gratia. præsenserat
enim Peloponnesienses mantrare ad isthmū classem
reducere. Qui cum prodisset Themistocles, ad
b b 4 cum

eum inquit : Nos et alio tempore, et hoc ipso
 contendere debemus inter vos. hac de re, merito
 nostrum de patria praclarum mematur. Te vero
 certior facio, peraque esse Peloponnesibus
 multa verba facere, ac paucula de abducendis
 hinc navibus. Ego tibi quod ipsemet vidi, refe-
 ro : nunc, ne si velint quidem, Corinthios atque
 ipsum Euribiadem enavigare posse, quoniam
 circumdati ab hostibus undique sumus. Quare
 ingressus ad eos, hoc indicata. Cui respondens
 Themistocles : Lucunda sane, inquit, iubet, bonum
 afferens nuntium. Nam quod ego precabar ut
 fieret, id ipse tu conspicatus fieri, venisti nuntia-
 tum. Ut enim scias, quae sunt à Medis, propter
 me sunt : quoniam opus factum fuit, ut Graeci qui
 volebant sponte ad pugnam descendere, descen-
 derent inuiti. Tu vero, quandoquidem incunda
 nuntiatus venisti, per te ipsum nuntiato. Quae si
 ego retulero, videbor rem commentitiam dicere,
 nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus
 Barbaris. Itaque tunc ingressus, uti res habet,
 ipse referas. Quod ubi feceris, si tibi fidem ha-
 bebunt, optime habet : sin minus, perinde nobis
 erit. Neque enim si undique circumdati sumus, ut tu
 ais, amplius isti defugient. Aristides concilium
 introgressus, eadem retulit, dicens se ex Aegina
 venisse, et agere elapsus, quod lauerit stationem
 hostium. Omnem enim classem Graecorum, à Xer-
 xis classe circumuentam. Ideoque hortari se, ut
 defen-

defensionē sui, illi sese prapararent: Hac locutus
Aristides, retro abiit. Rursus inter duces al-
 tercatio orta, plerisque eorum fidem nuntio non
 habentibus: quibus nō credentibus, aduenit tri-
 remis transfuga virorum *Teniorum*, cui praeerat
Panetius Sofimenis, quae omnem veritatem at-
 tulit. Cuius facti nomine, *Tenij* in tripodē, qui
Delphis dedicatus est, inter eos qui *Barbarum*
 debellarunt, scripti fuere. Ex hac naui qua ad
Salamincem, & aliter qua ad *Ariemissum*
 transfugit, expleta est *Gracorum* classis trecent-
 orum & octoginta nantium. Dua namq; prius
 ad explendum numerum defuerant naues. *Gra-*
ci, ubi eis verba *Teniorum* fecerunt fidem, sese
 apparauerunt tanquam dimicaturi. Et sub di-
 luculum cum propugnatorum cœtum fecissent,
Themistocles ex omnibus quae expedirēt, pra-
 eiciebat: cuius orationis summa erat, meliorum
 cum peioribus comparatio, quacūq; in hominis
 natura atq; industria existunt, exhortatus ut
 meliora eligerent. Vbi perorauit, insisit illos in-
 gredi naues. Quibus ingressis, rediit ab *Aegi-*
na triremis, quae profecta ad *Acacidam* erat.
Adoxq; omnes naues *Graci* soluerunt. In quos
 mouentes, continuo *Barbari* sunt inuecti. Ibi ca-
 deri quidem *Graci* cum inhiberent remos, ces-
 sūq; irent, *Aminias Pallenem* vir *Atheniē-*
sis, euectus nani in hostilem incurrit: cui impli-
 citus cum haereret, nec abstrahi posset, ita cateri

uenientes auxilio cōferti sunt. Hunc in modum aiunt. Athenienses extitisse initium pugnae, Aegineta uero nauti, quae ad Aecidas abierat, fecisse initium. Quanquam etiam hoc refertur, simulacrum mulieris fuisse eis oblatum: et cum apparuisset, ita illos exhortatum, ut omnis Graecorum exercitus exaudierit, sed prius his uerbis conuiciatus: O' demonij, quousque remos inhibebitis? Aduersus Athenienses instructi erant Phoenices. Nā ij cornu tenebant, quod ad Eleusinam hesperumque uergebat. Aduersus Laecodemonios instructi erant Iones. Hi cornu tenebant, quod ad auroram spectabat et Piraeas quorum pauci admonitu Themistoclis, de industria ignauiter agebant, plerique minime. Enim uero cōplurimum trierarchorum nomina commemorare possem, qui Graecas naues expugnauere, sed neminem nominabo praeter Theomestorem Androdamantis, et Phylacon Histiae, ambos Samios. Quorum duntaxat ideo mentionem facio, quod Theomestor ob hanc nauatam operam à Persis tyrannus Sami creatus: Phylacus, inter bene de rege meritos ascriptus est, et malo tractu soli donatus. Benemeriti autem de rege, Persica lingua Orofanga uocantur: De his quidem ita res habet. Asulriundo autem regiarum nauium ad Salaminem expugnabatur, parim ab Aethenicis corrupta, parim ab Aeginetis, utpotè Graecis seruato ordine ac loco certantibus, Barbaris et incompofite

Et inconsulte agentibus: ut uon ab re fuerit talem eis rem contingere, qualis contigit: quamquam eo die fuerunt atque exiierunt longe se ipsis praestantiores, Et quam ad Eubœam exiierant, pro se quisque adnitescentes, ac Xerxem reformidantes, quod ab eo se singuli conspici arbitrabantur. Et de alijs quidem uel Barbarorum uel Graecorum singulatim, quomodo dimicauerint, non possum pro comperto referre: Circa Artemisiam uero hoc rei gestum: Ex qua impensius illa regi commendata est (nam posteaquam regis res in multam tumultuationis deuenerant, hoc interim tempore Artemisia cum nauem suam Aetia insequeretur, nullum habens effugium, quia ante ipsam naues amicorum, sua uero proxima hosti erat) hoc sibi putauit faciendum, quod Et fecisse profuit. Nam ut fugiebat Aeticam nauem, in nauem sociam, quae erat uirorum Calyndensium, impexit, quaque rex Calyndensium Damastihymus uelhebatur. Cum qua etsi huic iam inde dum essent in Hellesponto, cōtentio intercessit, tamen incertum, an consilio id fecerit, an fortuito nauis Calyndensium oblata fuerit: Eam Artemisia ubi incurrit, pariter demersit, prospero casu usa, Et duplex hinc sibi bonum adepta. Nam trierarchus Aetia nauis eam conspicatus, incurrisse Barbarorum uirorum nauem, existimans, hanc aut Graecam esse nauem, aut ē Barbari profugisse.

Et

Et à Gracis pugnare, ab hac ad alias se cōuer-
 tit. Ita ex hoc facto contigit Artemisia tum ut
 pestem euitaret, tum ut è malo opere praeipue
 se probatam apud Xerxem redderet. Siquidem
 fertur, cum rex spectans animaducriisset hanc
 nauem alteri incurrisse, quendā eorum qui ade-
 rant dixisse: Cernis Artemisiam domine, ut
 bene praeliatur, utq; nauem hostilem depresso.
 Et regem interrogasse, nunquid uere id opus
 Artemisia esset: Et illos qui plane nossent insi-
 gne nautis Artemisiana, ita rem habere adfir-
 masse, ratos eam nauem qua corrupta esset, ho-
 stilem fuisse. Nam prater cetera qua mulieris (ut
 dictum) prospere cesserunt, hoc quoq; accessit,
 quod è navi Calyndensi nemo seruatus est, qui
 existeret accusator. Vnde Xerxem ferunt ad
 ea qua narrabantur, dixisse: Viri quidem exti-
 terant mihi foemina, foemina autem uiri: Hac
 aiunt dixisse Xerxem. In eo praelio cū alij mul-
 ti, Et illustres uiri, tam Persarum Medorumq;
 quàm aliorum sociorū occubuerunt, tum uerò dux
 Ariabignes Darij fili⁹ Xerxiq; frater, è Gra-
 eis pauci. Quippe qui gnari natandi, cum sua
 naues corrupta essent, nec pugna perissent, ad
 Salaminem enatabant: cuius rei quia imperiti
 erant Barbarorū pleriq; in mari perire. Post-
 eaquam eorū prima naues in fugam uersa sunt,
 tum uerò plurima corrūpebantur. Nam qua in
 posterioribus locata erant, dum earum propu-
 gnas

guatores conantur praterire, ut et ipsi aliquam operam regi nauarent, undiq; in suorum naues incidebant. Quo in tumultu etiam hoc actū est, ut quidam Phœnices quorū naues corrupta fuerant, regem aduēses, insimulauerint Iones tanquā proditores, quod propter eos amissa naues essent. Vnde id contigit, non ut Ionum duces interficerentur, sed ut ij Phœnices qui illos insimulabant, eam acciperent mercedem. Etenim illic adhuc ea loquētib; Samothracia nanis Attica impacta, eā demersit: et in hanc Aeginetica impulsā, ipsam depreßit. Verū Samothraces, ut qui iaculatores essent, epibatas nanis qua suam depreßerat, iaculorū ictibus exulerūt: eorumq; cōsensa nani potiti sunt: quod factū Iones liberauit. Nam Xerxes ubi id egregiū facinus Ionū aspexit, conuersus ad Phœnices, ut erat supra modū iracundus, et omnes arguens, insit eorū capita praeidi, ne cū ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties autē suorum quempiam aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est è regione Salaminis, nomine Aegaleo, et scriba trierarchum illum à familia & urbe scripto annotabant. Et cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes uir Persa, quanquā amicus regis. Et isti quidē in Phœnices conuertebantur. Barbaris autem in fugam uersis, & ad Phalarū elabentibus, Aegineta in fracto subsistentes

stentes, operam memoratu dignam ediderant.
 Nam Athenienses quidem in tumultuatione
 naues sibi obsistentes fugientesq; expugnabāt,
 Aegineta vero eas qua clabebantur: Quoties
 aliqua effugiebat Athenienses, eò ipso cursu
 in Aeginetas incidebat. Cum interim confl-
 xerunt naues duae, una Themistoclis insequens
 aliam, altera Polycriti Crio geniti, uiri Aegi-
 neta, dum nauim Sidoniam inuadit, illam u-
 delicet, qua speculatoriam in Sciatho Aegi-
 netica ceperat, qua uehebatur Pytheas Ische-
 ni: quem Persa seminecem plagis, tamē admi-
 ratione uirtutis seruatu in naui habebant: Si-
 donia qua hunc circumserebat nanis, una cum
 Persis est intercepta, ut Pytheas ita sospes redd-
 ret in Aeginetā. Polycritus ubi inspexit Ar-
 ticam nāuem, agnito signo nauis imperatoria,
 inelamans Themistocle, iocatus est, exprobrans
 Aeginetis quòd cum Medis sentirent. Hoc Po-
 lycritus sua naui incurrens, in Themistocle ia-
 culatus est. Barbari, quorum naues supererant,
 fuga se proripuerunt in Phalerum pedestres ad
 copias. In hac pugna nanali ē Graecis optime
 audierant Aegineta, secundo loco Athenien-
 ses: ē uiris Polycrit⁹ Aegineta, Atheniensesq;
 Eumenes Anagyraeus, & Amintas Palle-
 neus, qui & Artemisiā est insecutus, non prius
 desunus, quā aut illā cepisset, aut ipse captus
 esset, si Artemisiam ea naui uehi animadu-
 risset.

visset. Quippe trierarchis Atheniensium prae-
 ceptum erat, ut eam caperent: propositumq; pra-
 mium decem millium drachmarum ei, qui vivam
 cepisset. Indigne enim ferebant mulierem aduer-
 sus Athenas militare. At illa (ut antea dictum
 est) aufugit. Fuerunt & alij, quorum naues inco-
 lumes in Phalerum euaserunt. Adimantum Co-
 rinthiorum ducem, Athenienses ferunt statim in-
 ter initia concursus navium expulsum, atq;
 perterritum sublatiis velis fugam se dedisse: Corin-
 thiosq; inspecta fuga navis imperatoria, itidem
 abuisse. Et cum fugiendo uenissent ad templum
 Minervae Scitadis, quae est in Salamine, occu-
 rrisse eis ecloce diuina cum popa: quem quis nam
 misisset cum non constaret, scirentq; neminem
 suae classis ad ipsos misisset, eos ob id coniecisse
 rem diuinam esse: et illos qui in ecloce erant, ubi
 propiores fuerant, ita locutos fuisse. Adimante,
 tu quidem conuersus in fugam navibus abscede-
 re vis Gracorum proditor: at illi quantum notis
 concoperunt, victores hostium euadent. Et cum
 his uerbis fidem non haberet Adimantus, hac
 iterum dixisse: ipsis posse pro obsidibus ductos
 mortem obire, nisi constaret, Gracos esse victo-
 res: ita conuersa nauti, Adimantum cum cate-
 ris ad classem suorum, re iam ab alijs nauata, me-
 nisse. Hic de illis apud Athenienses rumor ex-
 iit, quod ipsi Corinthij negat, seq; inter primos
 pugnatorez exiisse affirmat, p quib; testimoniū
 dicit.

dicis reliqua Græcia. *Aristides Zysimachi* vir *Atheniensis*, cuius paulò antè ut viri optimi mentionem feci, per eum tumultū, qui circa *Salaminē* fiebat, hoc rei gessit: Per multis eorū qui ad litus *Salaminis* locati erant sumptis, genere *Atheniensibus*, & in *Psyta* insulam traductis, omnes *Persas* qui in ea insula erant, interemit. Defuncti navali pugna *Graci*, reductis in *Salaminē* navibus, potiti sunt naufragijs, quæ illic supererant: parati ad aliam dimicationem, quod sperarent regem ijs, & quæ sibi reliqua erant, navibus usurum. Porro naufragiorum pleraq; ventus *zephyrus* ex *Attica* molliens, asportavit in oram nomine *Coliadem*: ne impletum sit oraculum, cum de cæteris quæ ad pugnam navalem pertinet, faciens mentionem, tum uerò de naufragijs illuc euectis, à *Bacide* et *Musæo* multis annis antea prædictam, ac redditum *Zysistrato Atheniensi*, viro sortilego, quod omnes *Gracos* latnerat:

Horrebant remis mulieres Coliadenses.

Hoc futurum erat profecto, rege. Cognita sua clade *Xerxes* ueritus, ne quis Ionum à *Gracis* subornatus, aut sua sponte ad solvendo pontas in *Hellepontum* navigaret, unde ipse in *Europa* deprehensus salute periclitaretur, de fugiendo consultabat: nolens tamen neque à *Gracis*, neq; à suis detegi, aggerem in *Salamine* tentabat educere, navesq; *Phœnicum* onerarias, ut
pro

pro rate ac muro essent, innectebat: & se tanquam aliam pugnam naualem facturum, ad bellam instruebat. Quae agentem uidentes ceteri, pro certo habebant eum manendi animo atque bellandi illa apparare: sed nihil eorum Mardonium latebat, ut probe gnarum ingenij illius. Xerxes & hac fecit; & simul in Perside misit qui praesentem cladem nuntiarent. His nuntijs nihil pernicius transcurrit in rebus humanis, quod negotium hunc in modum est à Persis excogitatum: Quot ex diebus tota uia constat, totidem equos ac uiros ferunt esse distinctos ad singulorum dierum iter faciendum, quos neque uis nimiam, neque imber, neque aestus, neque nox distinctet, quin propositum sibi cursum celerissime conficiant. Quorum cursorum primus mandata tradit secundo, secundus ite tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque aliam pertranscunt, quemadmodum apud Græcos fax, quam Vulcano per nices ferre cursores perseuerant. Hanc equorum cursitationem Persae angareion appellant. Et primus quidem nuntius Susa perlatus, Xerxem Aethenis positum esse, tanta Persas, qui relictii erant, uoluptate affecit, ut omnes uias myrto constrauerint, & per eas odores incenderint, & ipsi in sacrificijs ac gaudijs uersarentur. Secundus autem ita eos consternauit, ut uniuersi uestes dilaniarent, uociferationeque & eim latin irrequieto uterentur; culpam in Mardo-

nium refundentes, non tam de classe quàm de ipso Xerxe solliciti: idq; tandiu, dū Xerxes illos ita affectos redennādo sedauit. Mardonius cum uideret Xerxem magnā ē pugna nautali iacturam fecisse, suspicans agitare fugam ex Athenis, pro se ipso anxius erat, tanquā pœnas daturus, qui regi persuasisset inferre Graciam bellum: putabatq; sibi cōducibilius esse periclitari, an subigere Graciā, aut magna opera aggressum honeste uita defungi: quanquam opinio eius de subigenda Gracia propensior erat. Hoc cum secum agitasset, regē hac oratione est allocutus: Domine, noli mœrorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc iactura ducere. Nos enim certamen, quo omnia nostra constant, in lignis est, sed in uiris & equis. Itaq; nemo tibi aut horum, qui tibi uidentur omnia confecisse, egressus ē nauibus, conabitur obuiam se ferre, aut ex hac continere: unde qui se obuios uulere, pœnas dedere. Quod si tibi uidetur faciendum, ut Peloponnesum tentemus, continuo tentemus: si uidetur supersedendum, supersedeamus licet, nec animo consterneris. Nequo enim illa possunt ratione subterfugere Græci, quo minus rationem dent eorum, quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuiq; sint serui. Et hoc quidem precipue tibi agendum puta. Quid si tibi consilium est, ut ipse cum exercitu reuertaris, aliud quoq; habeo ex hac re consilium: Rex, ne

com

cōmittas tu, ut Persæ Gracis ludibrio fiāt. Non
 enim res Persarū afflictæ sunt: neq; tu ubi nā nū
 ri fuerimus ignavi dicere potes: quales si Phœ-
 nices & Aegyptij & Cyprij & Cilices fuere,
 nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quo-
 niam Persæ huius rei insontes sunt, iam mihi
 credito. Si tibi non videbitur permanēdum, re-
 mea ipse ad solum natale cum pleraq; parte co-
 piarum. Ego cum delectis de exercitu triginta
 myriadibus militum, debeo Graciam in tuam
 redigere servitutem. His auditis Xerxes, ut ex-
 malis, gavisus est, voluptatemq; cepit: & ad
 Mardonium inquit, se ubi ad conciliū retu-
 lisset, responsurum, nūrum eorum esset facturus.
 Et cum in conciliū vocasset delectos Persarum
 procures: placuit ei Artemisiam quoq; ad con-
 sultandū accersiri: quam solam constabat an-
 tea qua faciēda essent intellexisse. Qua ubi ad-
 venit, eam Xerxes summotis alijs Persarum cō-
 siliarijs atque satellitibus, hunc in modum allo-
 cutus est: Iubei me Mardonius hic permanere
 ad tentandam Peloponnesum, negans ullā cul-
 pam huius damni esse penes Persas atq; pede-
 stres copias, sed eis nolentibus hoc tentari debe-
 re. Itaq; aut hoc me facere hortatur, aut sibi
 tradere triginta miriadas delectorū militum,
 ad subigendum mihi Graciam: me vero ad pa-
 trias sedes cum reliquo exercitu reuerti. Tū igitur
 tur, qua de pugna natali non gerenda probe

consuluiſti, utrum mihi ſuades horum, quod
 eligendo bene mihi conſulucro, Hac Xerxi con-
 ſultanti reſpondens Artemiſia: Arduum, in-
 quit, rex me, dicentem tibi optima, proſperū con-
 ſilium dare: tamen è ſtatu rerū præſentiū mihi
 uidetur eſſe faciendum, ut tu ipſe domū remees:
 Mardonium, uerò hic relinquant, cum ijs quos
 uult, ſi modo uelit ille, atq; recipiat ſe iſta factu-
 rum. Nam ſiue ea qua ait ſe uelle, ſubege-
 rit, hæc ei ex animi ſententia ſuccedant, tua res do-
 mine agitur, quia id tui ſerui effecerint: ſiue
 Mardonius contra opinionem ſuam contingat,
 non magna ſane calamitas erit, ſaluo & te &
 rerum domeſticarum ſtatu. Etenim ſi incolu-
 mis es, & domus tua, proſecto Graci ſapenu-
 ro pro ſeipſis multa certamina curſitabūt. At
 ſi quid contingat Mardonio cladi, id nullius
 erit momenti, Graciq; uincendo non uicerint,
 ſeruo tuo interēpto. Tu uerò Athenis incenſis
 (cuius rei gratia expeditionē ſumpſiſti) reuer-
 ſeris. Delectatus, eo conſilio Xerces, quòd idem
 illa ſuaſiſſet, quod ipſe haberet in animo: quip-
 pe qui (ut ego opinor) nō remanſiſſet, ſi uel can-
 ſti atq; cuncta id ei ſuaſiſſent, adeo perterritus
 erat: Artemiſiam laudatam dimiſit, ducētem
 ſecū liberos regios Ephreſam. Nam aliquot eū
 filij nothi comitabantur, cum quibus ad eorum
 cuſtodiam miſit Hermotimum, genere quidem
 Pedaeſenſem, ſed apud regē inter eunuchos nulli
 ſecundum.

Secundum. Incolūt autē Pedasenses super Halicarnassum: apud quos hoc rei fertur cōtingere, ut quoties Amphictyensibus (qui circa eam urbem habitant) aliquid aduersi certum intra tempus est euenturū, tūc antiſtiti, quæ illic Minervæ est, grandis barba nascatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedasensibus Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus (quos quidem ipsi nonimus) ultio contigit accepta iniuria. Siquidem eum captum ab hostibus ac venale mercatus est Panionius uir Chius, ex hoc impuriſſimo quæſtu quem facitabat, uitā ducens. Nā quos pueros forma praditos cōemerat, eos caſtrabat: ductosq; aut Sardus aut Ephesus, magna pecunia uenundabat. Apud Barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quàm qui non sunt caſtrati in omni genere fidei gratia. Atq; ut alios permultos, ita hunc quoq; Panionius exercuit, ut qui ex hac re uitam toleraret. Sed non usquequaque infelix Hermotimus è Sardibus ad regem cum alijs muneribus deductus est, progressuq; temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem est habitus. Cum autē rex aduersus Athenas moueret è Sardibus, per id tempus Hermotimus cuiusdam negotij gratia descendit in agrū Miſiūm, qui à Chijs incolitur, sed Atarnem uocitatur. Ibi inuentum Panionium atq; agnitum allocutus est, & multis & cōmunibus uer-

bis primum recensens ei, quòd Per illum esset
 affectus bona, deinde pollicēs, quam gratiam
 illius meriti foret relaturus, si homo cum suis do-
 mesticis illuc commigrasset. Ea oratione liben-
 ter audita, Panionius contulit se illuc cū uxore
 & liberis. Quem posteaquam cum omni re fa-
 miliari adeptus est Hermotimus, his verbis af-
 fasus est. O omnium post homines natos sceler-
 atissimū, qui ex nefandissima negotiatione qua-
 stum facis: quid aut ipsa ego, aut meorum quis-
 piam, vel tuorum cuipiam mali fecit, quòd ex
 viro neutrum me reddidisti? putabas fore, ut
 qua tunc machinabaris, lateret deos? qui iussu
 lege utētes, te infandorum opificem tradiderūt
 in manus meas, ut de pœna à me tibi irrogāda
 queri non possis. Hac ubi exprobravit homini,
 filijs in conspectum eius adductis, qui quatuor
 erant, coegit patrem, illorum genitalia recide-
 re: quod cum coactus fecisset, filij sui adacli sunt
 eius virilia abscindere: ita supplicium ab Her-
 motimo in Panionium redijt. Xerxes filiorum
 Ephesum deducendorum negotio Arctemisia
 demādato, accitum Mardonium iussit è copijs
 quas liberet eligere, ut cōsentanea verbis facta
 exequi experiretur: Haclenus eo die est actum.
 Noctu autem, regis iussu praefecti classis è Pha-
 lero soluentes, retro Hellepontum versus abie-
 runt, pro se quisq; accelerantes ad custodiēdas
 rates, quibus rex pertrāsiret. Qui cum ad Za-
 stecum

strenu aduentaret, minuta quadam cōtinentis
protenta promontoria Barbari suspicati mū-
gia esse perditū illinc aufugerunt: Tempore de-
inde edocti non nauigia esse, sed promontoria,
in agmen sese receperunt. Et dies illuxit, Gra-
ci cernentes ibidē pedestres copias hostiū per-
stare, rati classē quoq; circa Phalerū esse, ac
pugnam naualem cōmittendam, se ad resisten-
dum apparabāt. Sed cognito illam uela fecisse,
confestim insequendam sibi censebant: itaque
eam insecuti Andro tenus, cernere cū nequis-
sent, ad Andrum profecti consultabant. Qui-
bus Themistocles suadebat, ut insulas uersus
profecti, classē hostium insequentes, rectā ad
Hellepontum nauigarēt, soluturi pontes. Huic
contrariam Eurybiades opponebat sententiā,
quod diceret fore, ut si dissoluerent rates maxi-
ma ob id calamitate afficerent Graciam. Per-
sa enim si deprehensus in Gracia manere coge-
retur, non quieturus, quod sibi ociū quidē agēti
nec ulla res posset procedere, nec ulli retro osten-
deretur receptus: Et exercitus suus fame confici-
eretur procedenti: Nec uerò Et rebus gerēdis
operam danti omnia possent per Europā succe-
dere, tum in urbibus, cū in nationibus, qua uel
capta fuissent, uel antea sese deditissent, quin-
etiam rem fructuariam habiturum ex annuis
semper fructibus Gracorum: Nunc autē uideri,
illum uelut nictum nauali praelio, non persti-

turum in Europa: ideoq; permittendum fugere,
 dum in terram suam fugiendo perveniat, de qua
 terra deinde certamen iam fieri iubebat. Huic
 sententia aliorum Peloponnesium duces assensere.
 Themistocles postquam animadvertit se non posse
 plerisque persuadere, ut ad Hellespontum navi-
 garent, adiit Athenienses, qui precipue indi-
 gnabantur hostem effugere: animatiq; erant ad
 navigandum in Hellespontum, etiam per seipsos,
 si ceteri recusassent. Eoq; ita est allocutus: Ex
 ipse multis iam huiusmodi casibus interfui: et
 de multo pluribus audiui talia contigisse, viros
 ad necessitatem redactos prolium instaurare, et
 superiorem quam accepissent calamitatem cimen-
 dasse. Itaq; nos, quoniam invenimus quo pacto
 et nosipsos et Graciam tueremur, repulsa iam
 hominum nube, non insequamur eos fugientes.
 Neq; enim nos istud efficiamus, sed dum pariter et
 heroes, qui inviderunt unum esse virum et Asia
 regem et Europa, qui sit impiissimus atq; scele-
 stus: qui sacra perinde atq; prophana habens,
 utraq; incendit, deorumq; simulacra subvertit:
 qui et mare cecidit flagellis: et comedes in il-
 lud deiecit. Sed bene nobiscum in presens tempus
 agitur. Ideoq; nunc quidem, ut et nostri ipsorum,
 et nostrorum domesticorum curam geramus, et
 ut spatium quis ad reficiendas ades, faciendamq;
 sementem habeat, in Graciam maneamus. Bar-
 baro prorsus ciecito. Cum autem nec appetet, tunc
 in Helle

in Hellespontum & Ioniam nauigemus. Hac dicebat Themistocles, animo sibi apud Persam subsidium comparandi: ut si quid apud Athenienses accideret aduersi, sibi haberet quod se conuerteret, prout & contigit. Hac dicenti Themistocli Athenienses, cum tamē ab eo deciperentur, assensu sunt. Nam cum antea prudens habitus fuisset, postea uerò prudens ac bona consules compertus esset, prorsus ad ei assentiendum prompti fuere. Ille ubi Athenienses ipsius sententiam probauere, misit cuestigio uiros quosdam cum nauigio, ad exponenda regi mandata, iussos tacere, ut in omne tormentum deuenirentiquorum unus erat Sicinus eius contubernalis. Hi posteaquam ad Atticam peruenere, ceteris apud nauigium remanentibus, ipse ad regem ascendit, atque ita eū allocutus est: Themistocles Neoclis filius, dux quidem Atheniensium, sed inter omnes socios uir optimus ac sapientissimus, misit me tibi denuntiaturum: Gratia tibi inferuendi, se retinuisse Gracos, classem tuam insequendi cupidos, pontesq; qui sunt in Hellesponto soluēdi. Itaq; nunc magno cum silentio te illuc recipias. Hac renuntiata, isti abiire. Greci posteaquam decreuerunt, neq; persequendam sibi ulterius Barbarorum classem, neque nauigandum in Hellespontum ad soluendam iractam, Andrum obsederunt, animo illam delēdi. Nam primi ex insulanis Andri

c c s pecunias

pecunias poscenti Themistocli denegauerant, eiq; alleganti Athenienses illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela, & Necessitate, & ita sibi dandas utiq; esse pecunias, responderāt Athenas. proportionem magnas esse atq; felices, et dīs propitijs bene processisse. Nam se ad maximam soli tenuitatē redactos, Andriumq; insulam totidem propitia numina nunquā derelinquere, sed semper incolere Inopiam & Impossibilitatē: quibus dīs obnoxios Andrios pecuniam non duros. Numquam enim Andriorū impossibilitate ualidiore fore Athenensium potētiā. Hæc illū respondissent, nec pecuniam dedissent, obsidobantur. Themistocles uerò (neq; enim unquam acquirēdo cessabat) ad ceteras insulas minacia uerba mōtēs, pecuniā flagitabat, eisdē nuntijs, eisdemq; uerbis utens, quibus apud Andrios fuerat usus: nisi pecuniā darent quam posceretur, exercitū se Græcorū illuc adducturū, & eam insulā obsessam deleturū. Hæc dicendo ingentē pecuniā nim coëgit à Carysijs atq; à Parijs: qui audito, eum Andrum obsideri, quòd cum Medis sensissent, eum Themistoclem maximo in honore inter duces esse, hoc metu pecuniā misere. Aliarum autem insularū aliqua pecuniam dederit nec ne, affirmare nequeo. Reor tamē alias quæque dedisse, non has solum. Quanquā Carysijs de hac quidē re cōtigisset effugere cladem, ut Parijs.

rēs, qui *Themistocle* pecunia delinito, hostem
 denitarunt: Ita *Themistocles* ex *Andro* pro-
 fectus, clam catervis ducibus exegit pecunias ab
 insularis. At copia *Xerxi* illis aliquot post
 pugnam dies immorata, mouerunt in *Ereotios*,
 eadem qua. uenerant uia. Quippe *Mardonio*
 nisum est simul regem pramittere: intēpestiuum
 enim propter anni tempus belligerari, simul in
Thessalia satius esse hybernare, & deinde
 inuenire uere, sentire *Peloponnesum*. Iam ubi in
Thessalam peruenit, ibi ante omnia decē mil-
 lia *Persarum* (qui immortales uocantur) elegit,
 excepto eorū duce *Hydarne*, qui negauit se regē
 esse relicturū. Item de alijs *Persis* torquatos, &
 nulle equites: Ad hac *Medorum*, *Sacarū*, *Io-*
porū peditatū equitatūq;: Has nationes sibi to-
 tas desumpsit: ex alijs autē socijs paucos, quorū
 dūtaxat aut speciem animaduertebat, aut ali-
 quod egregium facinus cognouerat. Sed pluri-
 mos ex una gente *Persarū* delegit torquatos &
 armellatos. Secundo loco *Medas*, qui non nume-
 ro *Persis* inferiores, erant, sed robore: ita, ut uni-
 uersi, triginta myriades unā cū equitibus essent.
 Hoc interim tempore, quo *Mardonius* habet
 delectum copiarū, & *Xerxes* circa *Thessalam*
 agit, oraculum ē *Delphis* ad *Lacedamonios*
 uenit, ut *Xerxem* pœnas necis *Leonida* repo-
 scerent, & quod daretur ex eo reciperent.
 Aditum igitur quā citissime *Spartiatæ* ca-
 duce

duceatorē. Is adhuc in *Theſſalia* naſtus exercitum, ubi in conſpectum *Xerxis* uenit, ita uerba fecit: Rex *Medorum*, *Lacedamonij* te & *Heraclida* (qui è *Sparta* ſunt) pœnas cadis repoſcūt, quorum regem ipſorum interemiſti, dum *Graciã* protegit. Ad ea *Xerxes* cachinnos tollit: ac diu reſponſo non reddito, Hic, inquit, mōſtrato *Mardonio*, ut ei aſſiſtebat *Mardonius*, pœnas tales dabit, quales illos decet. Caduceator hoc reſpōſo accepto, diſceſſit. *Xerxes* *Mardonio* in *Theſſalia* relicto, ipſe ad *Helleſpontum* ire maturabat: intrāq; quinq; & quadraginta dies ad traiectū peruenit, nullam prope-modum partem copiarum ducens: qua quocunq; ueniebant, & ad quoscunq; homines, eorum di-reptis fructibus uſcebat̃ur. Vbi nihil fructuum reperiēbant, ipſa herba ut è ſolo germinabat, nonnulli delibatis corticibus, & ſtriſtis frōdibus arborum, tam agreſtium quàm manſuetarum, nihil omnino relinquentes, hoc praefame facere coacti. Quos deinde peſtilētia excipiens ac dyſenteria, id eſt tormēta, inter uia extinguebantur. Eorum non multos *Xerxes* agrotos reliquit, iniungens ciuitatibus, ut in quanq; ueniebat, uti illos curarent & paſcerent: quosdam etiam in *Theſſalia*, & aliquot in *Siri Paonia*, et in *Macedonia*: ubi ſacrū *Iouis* currum, quem in *Graciã* tendens reliquerat, reuerſus non offendit. Eum *Paonēs Thracibus* cum dediffent, tamen
repoſc

repositi Xerxi dixerunt, una cum equis interpa-
scendum fuisse abactum à Thracibus, qui supe-
riora Strymonis circa fontes incolerent. Quo in
locò rex Bisaltheorū ac terra Crestonica Thrax
facinus eximium fecit. Hic & se duntaxat vo-
lentem negavit Xerxi seruiturum: eoq; in edita
montis Rhodope abiit: & filijs uenit, ne aduer-
sus Graciam militarent. Illi patre contemptus
habito, siue alioqui belli libidine inspiciundi,
militare cum Xerxe. Qui postquam incolu-
mes reuerterunt, omnibus pater (erant autem
sex) ob eam causam oculos effodit. Et isti qui-
dem hanc mercedem acceperunt. Persa autem,
ubi citato itinere ad traiectum pervenere, Hel-
lespontum navibus traicere ad Abydum. Non
enim intactas iam rates invenere, sed tempesta-
te dissolutas. Ibi copiosorem quàm in itinere
comeatum adepti, nulla modestia sese reficien-
tes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex ijs,
qui de exercitu superfuerant. Cateri cum Xer-
xe Sardis pervenere. Narratur autem & aliter
hac res: Xerxem, posteaquam Athenis profe-
ctus est ad oram super Strymonē, illinc non am-
plius iter fecisse: sed exercitu Hydarni permis-
so, quē ad Hellespontum deduceret: ipsum navē
Phœnissa cōscendisse, ut in Asiam se reciperet:
& dum cursum tenet à Strymonia, ingenti vento
fuisse exceptum: & eo uahementius tempestate
uxatum, quòd navis referta nectoribus erat.

adeo .

adeo quidem, ut super contabulationes essent
 frequentes Persa, qui cum Xerxe uelabantur.
 Ibi metu percussus regem cum clamore inter-
 rogasse gubernatorem, num qua salus eis esset?
 Et cum ille respondisset: Hec, nulla admodum est;
 nisi horum uelorum aliqua ablitio: tunc Xerxem
 eo audito ita locutum: Viri Persa, nunc aliquis
 uestrum delectet se curam habere regis. In no-
 bis enim uidetur sita esse salus mea. Hac ubi di-
 xit Xerxes, illos eo adorato desilisse in mare.
 atque ita lenata nani, Xerxem incolamem in
 Asiam peruenisse. Et ubi primum in terram
 egressus est, hoc egisse: gubernatorem, quod re-
 gis quidem animam seruasset, aurea corona do-
 nasse: quod ante multos Persarum perdidisset, de-
 collasse. Hic alter modus qui narratur reuer-
 sionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me ha-
 bet, cum propter alia, tum propter obitum Persa-
 rum. Nam si id regi a gubernatore dictum est; ta-
 men ex infinitis rationibus, uel ob hanc unam, cui
 repugnari non potest, negarim hoc regem fuisse
 facturum: quin potius Persas iussurum e tabula-
 ris in uentrem navis descendere, utiq; primores
 Persarum: et remiges Phoenices, nequaquam Per-
 sis numero pares, in mare deiecerunt. Sed cum
 (ut dictum est superius) itinere pedestri cum re-
 liquo exercitu in Asiam reuerisse. Cuius rei
 id quoque magno est testimonio, quod constat
 Xerxem cum rursus in Asiam reciperet se,
 Abde

Abdera peruenisse, adhibuisseq; conuiuio Ab-
 deritas. Et acinace aureo eos, ac tiara auro in-
 vertexta donasse: et ut ipsi oppidani aiunt, il-
 lum postquam ex Athenis retro fugit (quod
 apud me fide caret) illic primum zonam resol-
 uisse: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autem
 sita Abdera ad Hellespontum, uel potius ad
 Strymonē, atq; ad litus, ex quo nauim ille con-
 scendisse fertur. Græci posteaquam Andrum
 expugnare nequeunt, conuersi in Carystū, na-
 stato eorum agro, rediere Salaminem. Ibi ante
 omnia dīs primitias selegerunt cum aliarum
 rerum, tum Phœnissarum triremium tres: qua-
 rum una reponeretur apud isthmum, qua ad
 meam usq; memoriā extabat, altora apud Su-
 nium, tertia Asiæ illic apud Salaminem. Se-
 cundo loco prædam inter se dispariære ex qui-
 bus primitias Delphos misere. Unde statua ef-
 fecta est longitudine cubitorum decem, truncam
 nanis partē manu sustinens eodem in loco stans,
 ubi Alexander Macedo aureus Missus Del-
 phos primitiis, Græci publice deum percontati
 sunt, nūquid perfectus et acceptas primitias ac-
 cepissent. Quibus ille respondit, habere se quidē
 à Græcis alij, ac nū non ab Aeginetis: sed re-
 poscere donū, optime nauata ad Salaminē ope-
 ra in pugna nauali. Id cum audissent Aeginet-
 æ, aureas stellas aris didicauerunt: qua super
 malum nauis arcū stant apud angulū, proxime
 Cræsi

Cræsi craterem. Post disparitam prædam, Græci ad isthmum nauigauerunt, daturi præcipuum præmium Gracorum meritissimo, qui in hoc bello clarissime rem gessisset. Eò ubi peruentum est, duces Græci in aram Neptuni suam quisq; sententiam scriptam detulere, quem nam ex omnibus primum, & quem secundum indicarent. In ea autem suum quisq; nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset, existimans: sed in secundis partibus Themistocli adindicandis, pleriq; congruerunt. Ita cum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc rem Græci linore quodam superfederint indicare, in suam quisq; patriam reuerti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per uniuersam Græciam omnium Gracorum longe prudentissimus. Ipse, quia non fuisset honore affectus ab ijs, qui ad Salaminē dimicassent, ut honore afficeretur, Lacedæmonem se contulit. Eum Lacedæmonij & splendide exceperunt, & magnifice honorauerunt. Et primas quidē partes rei bene gesta Eurybiada, solertia uerò ac dexteritatis Themistocli dederunt, & utriq; oleaginam coronam donarunt: Præterea hunc biga (qua apud Spartam erat) præstantissima, laudatumq; uerbis amplissimis, trecēti ex primoribus Spartiatarum, qui equites uocantur, discedentem ad Tegeaticos usq; fines comitati sunt. Hunc so-

lum

lū ex omnibus, quos nouimus, hominibus Spar-
tiata abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam
ex Lacedamone Athenas uenit, ibi Timode-
mus, unus ex inimicis eius, alioqui non è clari-
oribus, linore insaniens, crimini dabat icionem in
Spartam: dicens illum Athenarum respectu,
non sui, ab Lacedamonij honores affecitū. Et
cum non faceret finem talia dicendi, inquit ei
Themistocles: O homo, ita res habet, neq; ego,
si Belbinitanus forem, sic a Spartanis honora-
tus fuisset: neq; tu, etsi Athenicis. Atq; hac
hactenus. Ariabazus Pharnacis uir inter Per-
sas cum antea illustris, tum ex rebus Plataen-
sibus factus illustrior, regem deducebat ijs sexa-
ginta millibus, qua sibi Mardonius delegerat:
quem ubi traiectu tenuis comitatus est, & iam
esse in Asia scijt, regressus circa Pallentem age-
bat, ut pote Mardonio per Thessaliam Mace-
doniāq; hibernante, nec alias copias obire cu-
rante. Nec è sua dignitate existimabat non di-
ripere rebelles Potidaatas, in quos casu incidis-
set. Etenim Potidaata, postquā rex praterijt: &
classis Persica à Salamīne fugiēs abiit è cōspe-
ctu, à Barbaris descenderant. Mox alij quoq; qui
Pallentē incolebant rebellantibus, tūc uerò Ar-
bazus Potidaā obsedit: suspicatus etiam Olyn-
thios ab rege defecturos & ipsos obsedit. Eam
autē urbē tenebāt Bottiai, qui è sinu Thermao
fuerāt à Macedonibus eiekti. Hos Ariabazus
d d postq

postquam obsidione cepit, in paludem deduc-
 tos irucidauit. Urbemq; administrandam Crito-
 bulo Toronao tradidit à genere Chalcidēsi. Ita
 Chalcidenses Olynthum obtinuerunt. Expugna-
 ta Olyntho Artabazus Potideā obsidēde im-
 pensus incubebat. Hoc faciens cum Timoxeno
 Scioneorū magistratu de facienda proditiōe
 transegit, incertum mihi quonam modo ab ini-
 tio. Neq; enim traditur. Ad extremū ita actū
 est: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus
 ad Artabazū, aut Artabazus ad Timoxe-
 num mittere uolebat, cum sagitta postremo in-
 uolucbat: adaptatisq; de super pennis ad locū de
 quo conuenerat, sagittam emittebat. Sed Timoxe-
 nus qui Potideā prodebat, proditiōis cōper-
 tus est. Nam Artabazus ad conuentū locū sa-
 gittā dirigens, frustrate iactu humerū cuiusdam
 Potideae percuſsit. Ad quem saucium turba
 (ut assolet in bello fieri) cum cucurrisset, subito
 reuulsa sagitta, animaduertiēs libellū deulit ad
 magistratu. Aderat autē & ceterorum Pal-
 lenensium commilitium. Perlecto libello magi-
 stratus & cognito proditiōis autore, non tamē
 censuerūt Timoxenū esse plectendum. Scionae
 ciuitatis gratia: ne in posterum semper Scionae
 pro proditoribus haberentur. Atq; hunc qui-
 dam in modum Timoxenus proditiōis manife-
 stus fuit: Artabazum uerò tris iam menses ob-
 sidentem, ingens aestus maris excepit, & is dicitur

time.

sium. Vnde Barbari nidentes locum factum lacunofum, in Pallenen concesserunt. Quorum cum due partes permissant eluic, tres alia supererant, quas ubi pertransissent, oportebat intrare Pallenen. Sed eas tanta maris aestuatio inuasit, quanta nunquam existerat, ut indigena aius, cum ea frequenter illic accidit. Eorum qui mandati erat ignari, interiere. Qui erat gnari, eos Potidaea nauigij adorti trucidauere. Huius aestus ac reflagnationis & cladis Persarum fuerunt Potidaea hinc causam extitisse: quod isti è Persis qui sunt à mari oppressi, in templum Neptuni & eius simulacrum, quod situm est in suburbanis, impie gesserat. Hanc fuisse causam illi videntur uere dicere. Eos qui superauere Artabazus in Thessalia ad Mardonium duxit: Et cum ijs qui regem reduxerunt ita est actum. Classarius autem Xerxis exercitus qui superfuerat, ubi à Salamine fugiens attingit Asiam, rege cum alijs copijs è Chersonneso Abydum traducto, hyemanit apud Cumam. Idem primo statim uere Samum conuenit, ubi nūnulli naves hyemauerat. Eius classis plerique epibata erat ex Persis & Medis, ducesque superuenerant Mardonius Bagai, et Artayntes Artachai: cuius paruelis Amires ab eodem ascium erat istorum collega. Hi nupote magnopere percussi non audabant occasum uersus producere, ne unus quidem: sed apud Samum subsidentes Ioniam

à rebellando prohibebant, trecentas naves cum
Tadibus habētes. Neq; expectātes fore ut *Graci*
 in *Ioniā* irent : sed ut sua tutari contenti essent,
 ducta ex hoc coniectura: quòd ipsos è *Salamini*
 ne fugientes non fuissent, inseguti, sed libèter ab-
 scepsissent. Atq; ut se nictos mari, ita longe su-
 periozem terra *Mardonium* futurum arbitra-
 bantur. Qui dum apud *Samum* erant, simul
 consultabāt, si quid mali possent facere hostibus,
 simul subauscultabāt quonā res *Mardonij* spe-
 ctarent. At *Graco*: existabat tum ueris adnū-
 tius, tum *Mardonius* in *Thessalia* agens, Et eo-
 rum quidem exercitus pedestris nondum coge-
 batur: naves autem in *Aeginam* abierant nu-
 mero centū ac decem, præfecto atq; nauarcho
Leutychildi, qui fuit *Menaris*, qui fuit *Gesilei*,
 qui fuit *Hippocraride*, qui fuit *Leutychilda*, qui
 fuit *Anaxilei*, qui fuit *Archidemi*, qui fuit
Anaxandride, qui fuit *Theopompi*, qui fuit
Nicandri, qui fuit *Charili*, qui fuit *Eunomi*,
 qui fuit *Polydectis*, qui fuit *Prysannis*, qui fuit
Euryphōtus, qui fuit *Proclus*, qui fuit *Aristode-
 mi*, qui fuit *Aristomachi*, qui fuit *Gleodei*, qui
 fuit *Hylli*, qui fuit *Herculis* filius, ex altera ab
 regia familia. Horū omnes qui prius cōmemo-
 rati sunt, præter duos post *Leutychildem*, reges
Spartæ fuerunt. *Atheniensium* autem duce
Xantippo *Ariphronis* filio, hac omni classe
Aeginam profecta, adueniunt cō nuntij *Io-*

num idem, qui nuper ierant ad orandos Lacedaemonios ut Ioniam liberarent, quorum unus fuit Herodotus Basilidis filius, septem ab initio qui coniuratione inter se facta de trucidando Stratte Chiorum tyranno, postea conspiratione patefacta per unum eorum qui rem detulerat. Cateri qui sex erant, è Chio subduxerunt, Spartamq; se consulerunt, & tunc Aeginam oraturi Gracos, ut in Ioniam nauigarent: agręq; exoratos Delon usq; perduxere. Nam ulteriora omnia Gracis formidolosa erant, cum locorum ignavis, iam plena hostium esse credentibus, & tantandem abesse Samum, quantum Herculis columnas. Contigitq; id rei ut neq; Barbari supra Samum Hesperum uersus nauigare audent, metu perterriti: neq; Graci Chiorum rogatu auroram uersus ultra Delon. Ita timor medium eorum tuebatur. Dum Graci nauigare in Delum, Mardonius qui in hybernis apud Thessaliam erat, inde mouens misit ad oraculum quendam genere Europæum, nomine Murem, iubens ut quantumcunq; sibi liceret persuaderet ad oraculum consultandum: edocuitq; quid uellet ab oraculis scire. Quod autem fuerit, haud compertum habeo, non enim memoratur. Opinor nihil aliud, quàm de rebus presentibus fuisse. Constat hunc Murem in Telchadiam uenisse: & mercede corrupto quodam indigena Trophonium descendisse, & ad Abas

dd 3 Phoc

Phocensium, & illinc ad oraculum, quinetiam prius Thebas adisse. Tbiq; tam Apollinē Ismenium consuluisse, quod illic quemadmodum in Olympiæ fas est in templis sciscitari oracula. Tum quodam non Thebano, sed hospite pecunia corrupto in delubro Amphiarai obdormisse. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco naticinum esse, quod cum Amphiarauis optionem eis dedisset, utrum mallēt nate uis se, an auxiliatore, Thebani sibi auxiliatorē cum maluerunt. Eapropter nefas est ulli Thebano illic obdormiscere. Tunc autem maximum extitisse miraculum, ut à Thebanis mihi narratur. Aurem Europæum peruestigatis omnibus oraculis, isse etiam ad fanum Apollinis Ptoi. Vocatur autem id fanum ita: sed ipsorū Thebanorum est; situm supra paludem Copaidem, ante montem, proxime urbem Acraphiā. Ad hoc templum postquam peruenit is qui Mus appellaretur, secutos cum tris uiros publice detectos ad describenda ea, quæ homini responderent. Et statim antistitē Barbarā linguæ usum: & qui eos subsequerentur stupuisse audientes Barbarā linguam pro Græcā. Cumq; nescirēs quid in præsentī negotio agerēt, Aurum Europæum pugillares ab eis quos ferebant abstulisse. & illis ea, quæ dicerentur à propheta exarasse, eumq; ut dicebant lingua Caria: & ubi illa scripsisset, digressum in Thersuliam abiisse.

Ea Mardonius intelligens quid dicerent, nuntiū dehinc Athenas mittit Alexandrū Macedonem Amyntæ filiū : tum quia in eum propensi erant Persæ (quippe cuius sororem Gygæam Amyntæ filiam in matrimonio habebat Bubaresuir Perses, ex quâ genuit Amyntam in Asia, uni materni serenit̃ nomē, cui ab rege Phrygiæ data est incolenda urbs Alabanda) tum quia audiebat hospitalem atq; munificum esse virum, Mardonius mittendum duxit. Hac præcipue ratione arbitratuſ se conciliaturū sibi Athenienſes, populum & multū & strenuum esse audiens, et qui cladis Persicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitisset. Quibus sibi conciliatis spem concipiebat facile potiundi maris, prout etiam contigisset. Nam terrestribus copijs longe sibi superior esse uidebatur. Ita colligebat suas res fore superiores rebus Græcorum. Cui fortassis oracula illa reddita suadebant, ut Atheniensem sibi socium ascisceret. His obtemperans, Alexandrum hunc mittebat septimum à Perdiccâ: qui Macedonum tyrannidem obtinuit hunc in modum: Tres fratres à Temenoriūdi, Gaanes, Xeropus, Perdiccas ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyris transgressi superiorem Macedoniam, perueniunt ad urbem Lebeam. Vbi se ad mercenariam operam regi locauerunt, unus quidem equis, alter nerò bobus, minimus autem natu minutis

pecoribus pascendis. Erant autem priscorum hominum tyrannides in re numeraria exiles, non solum populares facultates, adeo ut ipsi regi sua uxor coquebat cibaria. Hac cū animaduertisset panem pueri Perdicca mercenarij dū coqueretur, effici duplū quā erat, idq; semper contingere, indicauit marito. Ille re audita ilico ingressus est, ut ostentum cerneret, quonā modo quid maius excrederet. Moxq; accitis mercenarijs, ut à sua domo discederēt, imperauit. Et cum istī dicerent, ita demum se abscedere iustum esse, ubi mercedem accepissent. Tunc rex mercedem nominari audies: hunc, inquit, solem ostendens, indeum contumeliosus, dignam nobis mercedem reddo. Immeabat autem in ades per fumarium sol. Hoc audientes maiores natu Gananēs & Aëropus, steterē attoniti. At adolescens, accipimus rex quæ das, pralocutus, gladioq; (nam gladium gerebat) circumscripsit in pausamento domus solem: circumscriptumq; cum iter in sinum suum haussisset, abiit cum ceteris. Quale autem esset id quod faciebat puer, & quod data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renuntiavit quidam assessorum regi. Hoc audito rex ira percitus equites ad eos interimēdos misit. Est autem in ea regione amnis, cui tanquam liberatori immolant posteri illorum, qui ab Argo erant. Hic amnis posteaquam cum Temenida transferant, ita uehementē effectus est, ut ab

ut ab equitibus transire nequirit. Temenida in
 aliam Macedonia plagam transgressi, habita-
 runt prope hortos qui ferabantur esse Mida
 Gordio geniti. Quibus in hortis sua sponte na-
 scentur-rufa sexagenum folior. & fragrantiori
 odore quam cetera: & in quibus (ut fertur à
 Macedonibus) Silenus fuit exceptus. Super eos
 situs est mons nomine Bermius, per hyemem in-
 accessus. Hinc egressi postquã eam plagam ob-
 sinuerant Temenida, ceterã Macedoniam sub-
 egerunt. Ab hoc Perdicca hunc in modũ Ale-
 xander oriundus est: Amynta filius fuit Ale-
 xader, Amyntas Alceia: pater Alceia fuit
 Acropus, Acropi Philippi Argæus, huius
 perdiccas, qui parauit imperium. Ita Amynta
 fuit Alexander fili⁹: qui ubi Athenas uenit à
 Mardonio missus, ita uerba fecit: Viri Athe-
 nienses, Mardonius hac inquit: Nuntius mihi
 ab rege uenit in hac uerba: Atheniensibus in-
 iurias (quas mihi intulerunt) omnes remitto.
 Nunc autẽ Mardonio ita facito: Suam eius re-
 gionẽ reddito: praterea aliam pro suo arbitratu
 eligant, suãq; libertate potiantur. Quinctiam
 eorum templa, si mecum fœdus inire nolent, o-
 mnia qua ego incendi, restituito. Hic nuntius cū
 mihi allatus sit, necesse habeo ista exequi, nisi
 per uos steterit. Ego uerò hac nobis duco dicen-
 da: quid insanitis bellum regi inscrentes, cui nec
 unquam prestare, nec semper obstare poteritis.

Nolite enim Xerxi & copias, & facta: audire in quoq; nunc de exercitu qui mecum est, quem si superaveritis atque uiceritis, nulla uobis (si sapitis) spes erit, cum alius multo maior exercitus sit affuturus. Nolite igitur equiparando nos regi, privari solo uestro, & pro nobis ipsis usidue discurrere. Imò potius his molestijs nos explicare, cum adsit nobis pulcherrima explicandi facultas, quòd ab rege provocati ut societatem belli nobiscum ineatis, citra dolam & fraudem liberati eritis: Hac me iussit Athenienses apud nos Mardonius dicere. Ego uerò de mea in uos beneuolentia nihil commemorabo. Neque enim nunc primum eam cognouistis. Obsecro tamen ut Mardonio morem geratis, quos animaduerto non semper ualidos fore ad gerendum cum Xerxe bellum: quales si animaduerteterem esse, nequaquam huc cum his mandatis uenissem. Quippe regis uires supra hominum sunt, & manus praelonga. Quòd nisi propere assentiamini magna pollicentibus, quippe ex aequo fœdus facere nolentibus, timeo uestram uicem, qui ex omnibus socijs & maxime in uia habitatis, & soli semper precipuam eladem accipitis, possidentes terram inter diuersas acies positam. Itaque inducite in hoc animum quod magnopere est è uestra dignitate, cum rex magnus nobis Græcorum solis iniurias remittens, cupias effici amicus.
Hac

Hæc Alexander. Quem Athenas euntem ad inducendos in Barbari societatem Athenienses, cum audissent Lacedæmonij, id ne fieret vehementer extinuerunt, remanifestes oraculorum, fatale esse: et ipsi cum cæteris Dorienſibus à Peloponneso eijcerentur à Medi pariter & Athenienſibus. Ideoq; sine mora mittendos illic, censuere legatos. Et sanè contigit, ut orationi adessent Lacedæmonij. Exoraxerant enim Athenienses tempus, probe scientes fore ut Lacedæmonij audirent uenientem à Barbaro nuntium ad societatem contrahendam. Quare de industria id fecere ad declarandam Lacedæmonij sententiam suam. Vbi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nuntij Spartanorum ita locuti sunt: Nos uerò misere Lacedæmonij oratum uos, ne quid noui in Graciâ agatis; neq; uerba quæ afferuntur à Barbaro admittatis, quod neq; iustum sit nullo modo, neq; decorum cum alijs Gracis, tum præcipue nobis, idq; multis de causis. Vos enim hoc bellum excitastis etiam nobis inuitis, & propter imperiũ uestrum est decretatum, quod certamen nunc in uniuersam Graciam emanauit: cuius totius uos præcipui autores fuistis, & Gracis causa seruitutis, res nullo pacto toleranda. Cum præsertim constet Athenienses semper et iam inde à prisca temporibus uindicasse permultos homines in libertatem: & iristem quidem

quidem conditionem ueſtram dolemus, quòd iam bis prouentu frugum fraudati eſtis, & iam domibus qua diruta ſunt careris. Quò nomīne Lacedaemonij nobis ac ceteri ſocij ſpondentes ſe uxores ueſtras, & omnia ad bellum inutilia proxime domeſticos ſuos, quoad bellum hoc ſecerit, alituros. Neq; uerò uos Alexander Macedo ſeducat, cōmendans Mardonij orationem. Facit quod ſibi faciendum eſt. Quippe qui tyrannus tyranno operam praſtat. Sed non idem ueſtra facere intereſt, ſi rectè ſapitis, qui ſcitū nihil Barbaris eſſe neq; fidem neq; uerum. Hac cum nuntij dixiſſent, Athenienſes Alexandro iſa reſponderūt: Et ipſi cognitum habemus hoc; uires Medorum etiam atq; etiam maiores eſſe quàm noſtras, ut id nihil interſit exprobrare nobis. At tamen in tutanda libertate eatenus reſiſtemus, quatenus ualebimus. Vt autem ſocietatem cum Barbaro contrahamus, neq; in perſuadere tentes, neq; nos: ſi in tentaueris, perſuadebimur. Tu uerò renuntia Mardonio, Athenienſes dicere, quoad ſol eodem itinere meabis, quò nunc meat, eoſq; ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem iniuros, ſed ſe protegendo propulſaturos cum, fretos ope deorum atq; heroum, quorum ille nihil penſi habens, & templa & ſimulacra incendit. Tu quoque poſthac cum iſtiusmodi oratione ne cōmittas ut Athenis uidearis, ne ue per ſpecie emolumentorum infanda nos facere

facere suadeas. Nolumus enim te ingratiū quip-
piam ab Atheniensibus pari, quibus & hospes
& amicus es: Hac Alexandro responderunt:
nuntijs autem Spartiatarū illa: Lacedæmonijs
uereri ne fœdus ineamus cum Barbaro, sanè hu-
manum est, neq; hoc uerentes eos turpe est ue-
nisse, quibus mens Atheniensium inexplorata
esset: quoniā neq; tantum aurisquam gentium
est, neq; religio ulla specie & bonitate præstās,
quam nos accipientes, ut cū Medus sentiremus,
ad tradendam seruituti Graciam induceremur.
Quod ne faciamus, etsi uelimus, multa & ma-
gna nos adhortatur. Primum atq; idem maxi-
mum, quod decorum ades effigicaq; incensa pa-
riter & obruta sunt, quos nos in primis ultū ire
necesse est potius, quam cum ijs fœderari qui ista
fecerunt. Deinde, quod sumus Graci eiusdem &
sanguinis et lingua, quorum & sana & sacri-
ficia cōmunia sunt, & mores asīmiles, eorum
proditores fieri Athenienses, non bene habe-
ret. Ex quo si antea nesciebatū, nunc ita acci-
piatis, dum uel unus Atheniensium supercrit,
nunquam nos conuenturos esse cum Xerxe. Re-
stram autem erga nos prouidentiam, quod con-
sulere nobis domo carentibus, ita ut domesticos
nostros alere uelitis, gratam habemus: & licet
beneficium uestrū cumulatum sit, nos tamen ita
illud tolerabimus, ut nihil nobis molestia affe-
ruimus. Quod cum ita sit, copias primo quoque
temp

tempore emittendas curate. Nam ut nos contem-
plamur, non diu differet Barbarus ingredi re-
gionem nostram: sed simulatq; acceperit num-
tiam, nos nihil eorum esse facturos qua orant,
aderit. Qui antequam adsit in Attica, tempus
est nos in Boeotiam auxilio ire.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER IX.
QVI INSCRI-
BITVR
CALLIOPE.

HOC ab Atheniensibus reddito re-
sponso, Lacedamonij Spartam re-
uerterunt. Mardonius posteaquam
regressus ad eum Alexander Athe-
niensium responsa indicauit, mouens e Thessa-
lia citato agmine Athenas ire contendit, qua-
cunq; iter faciebat, illinc uiros ab bellum sumens,
Thessalis ducibus. Quos adeo non poenitebat
eorum qua hactenus egerant, ut etiam multa
studiosius Persam inducerent. E quibus Tho-
rax Larissaeus et Xerxem effugientem dedu-
xerat, et tunc Mardonium propalam dedu-
cebat in Graciam. Mardonium, ubi cum exer-
citu Thebas peruenit, Thebani exceperunt:
suadendo non sincebant progredi longius, quod
negar.

negarent illum locum ponendis castris oportu-
niores esse, quam illum ubi subsidens consequere-
retur ut omnem Græciam sine pralio subigeret:
Arduum enim esse etiam universis hominib-
us, ut subigere Græcos inter se convenientes:
quod & antea cognovissent. Si vero feceris (di-
cebant) quod nos suademus, occupabis nullo ne-
gotio validissima quæq; illorum consilia. Mit-
te pecuniam ad eos qui prepotentes sunt in ci-
vitatibus. Missa pecunia Græciam ad saltim-
nem rediges. Hinc eos qui tecum non sentient;
admotis copijs facile expugnabis. Hac Theba-
ni suadebant: quibus ille obtemperandum non
putavit, parim animi fastum, parim ac-
quodam libidine Athenas iterum occupandi,
præsertim sperans incensis per insulas ignibus
declaraturum se regi Sardibus agenti, Athe-
nas ab ipso teneri. Igitur in Asiam conten-
dens, cum illic Athenienses ne tunc quid inue-
nisset, sed plerosq; eorū in classe ad Salaminem
esse audiret, urbē cepit desertam decimo mense
quā fuerat iterū ab rege capta. Eò postquā
venit, mittit ad Salaminē Mitrachidem quen-
dam Hellepontium, cum eisdem mandatis quæ
Alexāder Macedo pertulisset. Mittebat au-
tem eadem mandata, gnarus ille quid non be-
nenolo erga ipsum animo esse Athenienses: sed
sperans contumaciā deposituros, tanquam sub-
acta omni Asia regione, & sub ipsius impe-

rio posita. Hac de causa *Murichidem* misit in *Salaminem*. Is ubi in senatum uenit, *Mardonij* mandata exposuit. Et senatoribus *Lycidas* sententiam dixit, Satius nideri sibi esse, ut ea quae *Murichides* apud senatū diceret, ipsi admitterentes ad populum referrent. Hac ille dicebat, siue quod pecuniā a *Mardonio* accepisset, siue quod id sibi probaretur. Quod simulatq; audire *Athenienses* tā h, qui ex concilio, quam qui extra concilium erant indigne ferentes, *Lycidam* circumsteterunt, lapidibusq; interemerunt: *Hellepontium* uero *Murichidem* dimiserunt illesum. Excitato de *Lycida* apud *Salaminem* rumore, Et cognito quod gestum erat, *Atheniensium* uxores alia aliam exhortantes, atqueprehendentes ultero domum *Lycida* adiere hominisq; uxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc in modum *Athenienses* in *Salaminem* transferunt. Quam diu ipsi copias e *Peloponneso* uenuras sibi auxilio expectabant, tamdiu hostes in *Attica* habuere statua. At ubi Et socij tardius segniusq; agunt, Et *Mardonius* aduentans iam esse in *Boeotia* audiebatur. Ita suppositis omnibus rebus, Et ipsi in *Salaminē* traieserunt, nuntiosq; in *Lacedamonē* miserunt conquestum de *Lacedamonij*s, qui neglecti haberent *Barbarū* esse *Atticam* ingressum, neq; cū ipsis ei in *Boeotiam* occurrissent: tum admonitiū eorum qua sibi, si ad cū deficere uellent, *Mardonio*

dominus spondisset: tum prædictū, nisi præsidio, ipsis essent, se aliquod per semet remediū inuen-
turos. Agebant autem per id tempus Lacedæ-
monij solennia quæ uocantur Hyacinthia, quæ
festa dei celebrare plurimū faciebāt. Ad hæc,
murū sibi in isthmo extruebāt, quē iam pinxus,
acceperat. Ad hos posteaquam nuntij Athe-
niensium Lacedæmonem uenerunt, ducētes se-
cum Megarensium ac Plataensium legatos.
Ephorus aditis, ita locuti sunt: Athenienses ad
hæc nos referenda miserūt: Regē Medorū cum
nostram nobis regionē reddere uelle, tum socie-
tatem nobiscum æquis conditionibus inire citra
fraudem & dolum, tum aliam regionē nostrā
addere, quam ipsi nostro arbitrio optauerimus.
Nos tamen pudore Graci nominis, & prama-
gno flagitio ducentes prodere. Graciam, annue-
re nolle, sed recusare, quamuis iniuria afflictos
à Gracis ac proditos. Qui, etsi non ignoremus,
conducibilius esse nobis societate inire cū Per-
sa, quam bellum gerere: tamen sponte nostra so-
cietatem non inibimus. Et hæc quidem nostra
sunt (quæ in Gracos præstamus) officia. Si nos
qui tunc in omnem metum deueneratis ne pa-
cisceremur cum Persa, posteaquā compertā ha-
buisstis sententiam nostram, nequaquā proden-
di Graciam, & murum quem in isthmo inadi-
ficabatis absoluisstis, nullā habetis Athenien-
sium rationem. Et cū conueneritis nobiscum de

occurrendo Persa ad Boeotiam, desertores extirpatis, pro nihilo ducentes Barbarum Atticam esse ingressum. Itaque nobis Athenienses in praesens usque succedent, quod non estis officio functi. Quod superest, ut primo quoque tempore nobiscum copias mittatis, iubent: quo Barbarum in Attica, quoniam in Boeotia defecimus, excipiamus nostra in terra: ubi campus Thriasius appositissimus erit ad dimicandum. Hac ubi accepere Ephori, responsum in diem posterum distulerunt. Postero die in alterum, idque in decem dies fecerunt, die de die extrahentes: intra quod tempus universi Peloponenses magno studio incumbentes, isthmum muro interclusere, ad finemque perduxere. Non ausim dicere hanc fuisse causam, cur isti tam opere solliciti fuerint, cum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorum partes sequerentur. Nunc autem nihil aliud curarent, quam ut sibi isthmus inaedificaretur, putantes non amplius quicquam Atheniensibus indigere. At sub aduentum Alexandri in Atticam muro (quem extruebant) nondum perfectio, Persae vehementer extimescebant. Tandem et responsum et exitus fuit huiusmodi: Pridie quam iam ultimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chilon, apud Lacedaemonios maxima inter hospites potentia, cum audisset ab Ephoris omnia quae Athenienses distulerant, his verbis eos allocutus est: Ita se habet viri

viri Ephori, si Athenienses non sentiant nobiscū, sed cum Barbaro, quamvis valido muro sit isthmus inaedificatus, tamen magna fores patesfacta sunt Barbaro in Peloponesum. Quare prius eos audiat, quā aliquid decernat quod cladem Græcia adferat. Hoc Chilæus consilium dedit. Quod in animum admittentes Ephori, confestim nihil collocuti cum nuntiis, qui à civitibus venerant, quinque millia Spartiatarum cum adhuc nox esset, dimiserunt, proposito eis Pausania Embroti filio. Quæ præfectura erat quidem Plistarchi Leonida geniti. Sed cum is puer esset, Pausanias præfectus est: qui eius patruelem erat & idē intor. Nā Cleōbrotus Anaxandrida, pater Pausania iam non supererat, non diu post, quā copias, quæ murū extruebāt, in isthmo reduxerat, vita functus. Reduxerat autē ab isthmo copias Cleōbrotus ob eā causam quod sibi inter sacrificandū aduersus Persam, sol in cælo obscuratus esset. Elegit autē Pausanias sibi collegam Euryanactem Doris filium, suum gentilem. His copiis è Sparta cū Pausania profectis nūtiū de illarum profectioe ignari, ubi dies illuxit, Ephoros adēū, habentes in animo abire in suam quique civitatem. Vbi adierunt, ita verba fecere: Vos quidem Lacedæmonij desidentes hic Hyacinthia agitis, ac luditis socijs proditis. Athenienses verò ut à nobis lesi ob penuriam sociorum, ita ut poterunt cū Persa

transigēt. Soluta autem societate uobiscum, palam est nos, si regis fuerimus socij, militia comites futuros, in quamcunq; regionem nos illi edocent. Inde nos, discetis quidnam uobis ex ea resit euenturū. Hac locutis nuntijs, Ephori iureiurādo interposito dixere suas se copias putare in Orestio esse, tendentes aduersum peregrinos. Peregrinos enim Barbaros appellabant. Hoc nō illi intelligētes, quid diceretur, sciscitabātur. Sciscitati, & rem omnē edocli atq; stupefacti, quā celerrime abire ad illos insequēdos, & cū ijs quinq; millia finitimorū Lacedæmoniorum delecta. His isthmum uersus ire maturantibus, Argj, ubi primum audire copias ē Sparta cum Pausania profectas, praconem quem optimum ē diurnis cursoribus inuenerunt, in Atticam mittūt ad Mardonium: qui uidelicet antea receperant se futuros impedimento, quo minus Spartiata egrediretur. Praco ubi Athenas peruenit, Mardonio, inquit, miserūt me Argj nuntiatum tibi, inuentum ē Lacedæmone esse progressam, scq; ne illa progrediretur praestare nequisse. Ad hac tu bonum consiliū adhibe. Hoc ille locutus, retro abscessit. Quo audito, Mardonius iam non fidebat amplius perstare in Attica: ubi ideo hactenus immoratus fuerat, quod audire cuperet ac scire, ab Atheniensibus quid ageretur, neque populans neque ladens. Atticū agrum, assidue sperans:

fore.

fore ut secum illi paciscerentur. Quod ubi desperavit re cōperta, priusquam Pausanias cum copijs isthmum egredere, subduxit exercitum incensis Athenis, si quid aut murorum aut adium privatarum sacrarumq; exstabat, eo omni diruto, atque obruto. Ideo autem excedendum sibi putavit, quod neque adequitabilis esset Attica regio: neque, si ipse male pugnasset, evadi poterat, nisi per angustias, ubi à paucis transitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas tum civitatem amicam, tum regionē equitibus opportunam. Profecto illinc Mardonio & iam iter facienti, perfertur nuntius properans, alium exercitum mille Lacedemoniorum Megara iter habere. Eo audito, consultabat si quo pacto hos primum posset excipere. Itaque conuersum exercitum ducebat Megara, premisso equitatu, qui omnē oram Megaridem incurfaret. Hucusq; Europa ad solem occidentem uersus longissime processit hac Persica expeditio. Post hac nuntius ad Mardonium uenit, Gracos in isthmo coactos esse, ita retrocessit per Decelēam. Magistratus enim Thebani accolae Asopiorum accersierant, qui Mardonium in Sphendaleas, & illinc in Tanagram duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctem moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolon transfuersis tramitibus peruenit. Ibi

*Thebanorum rura tamenſe Medicas partes
fontium naſtanti : non illorum odio, ſed in-
genti neceſſitate adactus, quod neller cum ca-
ſtra communire, ſum ſi ſibi in acie non cederet,
ex ſententia effugium compararet. Exporre-
xit autem caſtra ſua ab Erythraïs ſecundum
Hyſias Plataenſi tenuis agro, iuxta flumen
Aſopum muro communions: ſed non pro ma-
gitudine caſtrorum, verum per ſingulas fron-
tes dena ſtadia habenti. Hoc in opere Barba-
ris occupatis, Attaginus Phrynonis filius vir
Thebanus, conſilio magnifice apparato, Ma-
donium ipſum & Perſarum honoratiſſimos
quinquaginta inuitavit. Fiebat autem cœna
Thebis. Inuitati illi hominem ſunt ſecuti. Cate-
ra quæ referā, ex Thierſandro accepi, viro qui-
dem Orchomenio, ſed Orchomeni inter primos
honeſto : qui ſe quoque adiebat ad hanc cœnam
ab Attagino inuitatū cum quinquaginta The-
banis: nec utroſque ſcorſum diſcubuiſſe, ſed in ſin-
gulis lectis alternos, Perſam & Thebanū. Se-
cundum cœnam cū potioni daretur opera, Per-
ſam qui eodem toro recumbebas, Gracè ipſum
interrogaviſſe cuius eſſet: ſe uerò reſpōdiſſe Orcho-
menium eſſe: tum illū dixiſſe : Quoniā tu mihi
menſe conſors & libaminum effectus es, nolo tibi
relinquere ſententia mea monumentum, ne
ipſe quoque præſcius huius rei, quæ ſibi con-
ſulere. Cernis hos Perſas in conſilium acce-
ptos,*

ptos, & copias que ad flumen in castris relata
sunt. Horum omnium paruo pòst tempore pau-
culos cernes superstites. Et inter dicendū mul-
tas lacrymas Persam effudisse: admiratum' que
se ea oratione, ad illū dixisse: Non'ne hac Mar-
donio expedit dicere, & ijs Persis qui secūdum
eum in honore sunt? Et illū subiecisse, Hospes,
quicquid ex deo fieri oportet, id homini inevi-
tabile est. Nam ne credibilia quidem dicen-
sibus credere quisquam ault. Hoc permul-
si Persarum cum sciamus, tamen Mardonium
sequimur illigati necessitate. Est enim hoc in
hominibus acerbissimum, cum qui multum sa-
pit, minime potens esse. Hac ego ex Orcho-
menio Thersandro audiebam, & ideo ipsum
hac statim alijs enarrasse prius, quā pralium
ad Plataas factum est. Mardonio in Boeotia
statim habenti, attulerunt copias ceteri cir-
cā Graci, qui cum Medis sentiebant, & ad
Athenas congregati sunt, prater Phocenses.
Nam & isti vehementer partibus Medorum
studebant, non tamen voluntarij, sed coacti.
Idem non multis pòst diebus quā Thebas
itum est, & ipsi advenere nulle armati, du-
ce Harmocyde inter populares spectatissi-
mo. Eos Mardonius ubi Thebas pervene-
re, missis equitibus iussit seorsum in campo
subsistere: quod cum fecissent, protinus af-
fuit universus equitatus. Unde postea rumor

exercitum Gracorum, qui cum Medis erāt, persuasit Phocenses ab equitatu iaculis confodiri, quinetiā per ipsos Phocenses idem divulgatum est, quod tunc dux suus Harmocycles his uerbis adhortabatur: O Phocenses, palam est hos homines certa nos neci destinasse, accusatos (ut opinor) à Thessalis. Quare unūquēq; uestrum oportet egregiū uirum esse potius quam dedentes nos fœdissima morte trucidari. Ipsi quoque intelligant se Barbaros esse inter Gracos, quibus mortē intulerūt: His suos Harmocycles hortabatur. Quos ubi concludere equites, inuehebatur tanquam ad eos occidendos, telis intentis ueluti emissuri: nonnulliq; emiserūt. Phocenses ex aduerso stātes factō orbe quoquò uersus cū sese opponerent, ibi equites digressi retro abiere, incertum an ad hos interficiendos rogatu Thessalorum ierint equites: & posteaquam animaduertierunt eos ad defendendū se conuerttere, ueriti ne ipsi uulnerarentur, ita retro abscesserunt, tanquā à Mardonio iussi an experiri uoluerint nunquid isti præstantiæ haberent. Post abscessum equitatus missō ad cos præcōe, Mardonius ita inquit: Bono estote Phocēses animo: uiros enim uos esse dedistis specimē, non tales quales ego audierā. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. Non enim aut me beneficijs aut regē uincetis: Hactenus quæ circa Phocēses sunt gesta. Lacedæmonij ubi ad isthmum uenere,

uenere, illic castra communiere. Quod audientes ceteri Peloponnesenses utiq; ij, quibus meliora cordi erant, cerneretq; Spartianos egredi uolentes, indignum se putauerunt à Lacedaemonijs se in exeuendo superari. Itaq; cum pulchre litatum esset, cuncti ex isthmo profecti sunt, & in Eleusinem peruenierunt. Vbi cum pulchra etiā fuissent exia, ire perrexerunt. Quibus Athenienses è Salamina trāsmissentes, in Eleusine admixti sunt. Isti posteaquā ad Erythras Boeotia uenere, cognito Barbaros ad Asopū castra habere: inito de hac re concilio, è regione tetenderunt sub Citharonis radicibus. In quos Marodonius quòd in campum nō descenderent, omnē immittit equitatum, cui praerat Masistius, à Gracis Macisius dictus, uir apud Persas inclutus, Nysæo equo insidens, aureo freno & alijs insignibus eximie ornato. Equites ubi promouere ad Gracos, per turmas egressi, multū de iri menti inferebāt, fiximus eos cōpellando. Erāt forte Megarenses ea parte collocati, qua parte nulla alia magis oppugnari, nullaq; magis ab equis adiri poterat. Hac impressione equitum Megarenses quia satagebant, mittunt ad duces Gracorum praconem, qui ita cum uenit, uerba fecit: Megarēses aiunt uiri socij, nos soli excipiendis hostibus impares sumus: qui tenemus eandem in qua collocati sumus à principio stationem. Ibi Haetenus tametsi agre, tamen stre-

une fortiterq; resistimus. Nunc nisi alios nobis
 substitutis, scitote nos ab acie discessuros. Haec
 nobi praeo renuntiavit. Pansianus expediri se-
 cit Gracos, si qui alij Euxo ad locum irent, ut
 Aeteregensibus succederent. Recusantibus ca-
 seris Athenienses susceperunt hoc munus, videli-
 cet eorum trecenti delecti: quibus praerat Olym-
 piodorus Lamponis. Hi fuerunt qui pra omnibus
 Gracis ad Erythrae castra habentibus instru-
 cti succedere sagittarijs sibi assumptis. Qui cum
 aliquandiu pugnassent, hic fuit pugna exitus:
 Impressionem faciente per turmas equitum,
 equus Masistij ut erat pra alijs emittens, sagit-
 ta per latus ictus est: quo dolore in pedes cre-
 ditus, Masistium excussit. Collapsum confestim
 Athenienses circumstiterunt: equo prehensio ho-
 minemq; sese defensantem interierunt, cum ali-
 quandiu non potuissent. Ita enim fuerat arma-
 tus, quod scilicet intus gerebat thoracem au-
 reis squamis confectum desuper Phoeniceum
 paludamentum. Eius thoracem cum ferirent,
 non prius aliquid profecerunt, quam quidam
 re animadversa illum percussit in oculo. Ita
 Masistius collapsus interiit, quae res latebat
 alios equites. Non enim eum aut ab equo cade-
 rem viderant aut occumbentem. Sine tum
 quidem cum se recipiebant quod actum erat
 cognouere: sed postquam consistere, quia ne-
 mo ipsis imperabat, statim desideraverunt do-

eum cognitoq; , quod gestum erat, mutuo se ad-
 hortati, omnes in hostem equos admiscere ut
 mortuum eriperent. Eos conspicati non iam
 sursum, sed uniuersos pariter irrucere, cate-
 rum exercitum instaurauerunt. Dum omnis po-
 ditatus auxilio ueniebat, interea cietur acro-
 pralium de cadauere. At ubi praesidio uenire
 copia, non amplius persistere equites: ita ut
 mortuum eripere potuerunt, sed alios super il-
 lum e suis amittere. Digressi illinc duo circiter
 stadia, consultantes quid facto opus esset, de-
 creuere sibi carentibus praefecto eundem ad
 Mardonium. Vbi in castra rediere, ingens
 ductus cum omnem exercitum, tum uero Mar-
 donium cepit extingui Masistij uiri secundum
 Mardonium honoratissimi tam apud Per-
 sus, quam apud regem: ita ut ciuitatis co-
 rum omnem Boeotiam peruaderet, & seipsos
 & equos & iumenta totonderint. Et Barba-
 ri quidem suo more Masistium defunctum ho-
 norabant. Graeci autem postquam equitatus
 inuadentium excepere, & exceptum repule-
 re, multo sunt audaciores effecti, & ante omnia
 cadaver plaustro impositum per stationes cir-
 cuitulerunt. Erat autem spectaculo digna pro-
 ceritatis ac forma gratia. Quod ideo facie-
 bant, quia cuncti relictis stationibus ad in-
 tendendum Masistium pergebant. Dehinc cen-
 suerunt ad Plateas descendendum, quod sibi

Pla

Plataensis ager multo esset opportunior habendis castris quam Erythraus, cum propter alia, eum propter aquandi comoditatem. Ibi uisum est in eum locum & ad fontē Gargaphiū, qui ibidē est, satius abire, & dispositus stationibus illic habere castra, sumptis armis abierūt per radices Citharonis secundum Hysias in agrum Plataensem. Eōcum peruenire, stationes nationum communiterunt, proxime fontem Gargaphium, & sanum Androcratis herois, per nō editos tumulos & locū planum. Ibi in distinguendis nationibus magna sane altercatio extitit inter Tegeatas & Atheniēses, utrosq; se dignos qui alterum cornu tenerent arbitratēse & sua facinora praclara tū recētia, tum prisca referebant. Dicebant quidem his uerbis Tegeata: Hoc nos semper digni honore à socijs omnibus habiti sumus, quotiescunq; à Peloponnesibus communiter in externas peregrinationes itū est, & proxime, et quondā iam inde ex quo Heraclide post mortem Eurythēci sunt conati in Peloponnesum redire: quo tempore hanc dignitatem assecuti sumus ob hanc rem gestam: Posteaquā cum Achaīs & Ionibus, qui tunc Peloponnesum incolebant, nos auxiliarij in isthmum profecti consedimus aduersus eos, qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire ut utroque exercitus confligendo periclitaretur: sed ut alijs nequiescentibus

*bus secū singulari certamine dimicaretis, quem Pelopōnenses iudicarent ē suo exercitu præstissimum. Accepta conditione Peloponnenses fœdus in hæc verba percussērūt: Si vincet Hyl-
 lus Peloponnensium ducem, ut Heraclida in pa-
 terna reuertantur: Sin uictus fuerit, retro He-
 raclida cedant, & exercitum abducant, ne ue-
 per annos centum de redemendo in Pelopōnesum
 agitent. Omnibus socijs ad eam rem voluntarijs,
 electus est dux atque idem rex noster Echenus
 Eropi filius, Phegeos nepos, qui singulari con-
 gressus certamine Hyl-um interemit. Ex quo
 facto nos cum alia decora inter Peloponnenses
 affecuti sumus, quæ adhuc obtinemus: tum hoc,
 ut alteri cornu præessemus, quoties communiter
 itur in expeditionem. Et nobis quidem Lace-
 demonij non abuersamur, sed optionem cedi-
 mus utri cornu præesse malitis. Alteri uerò cor-
 nu ut præsimus nobis uendicamus, quemadmo-
 dum fecimus. Ad hoc tempus etiam citra hoc
 factum, quod narrauimus, Atheniensibus di-
 gniores, qui hanc dignitatem obtineamus: quip-
 pe qui prospere & multa nobiscum uiri Spar-
 tiata certamina decertauimus, & multa cum
 alijs. Quo fit ut æquius sit nos alterum cornu
 tenere, quam Athenienses, à quibus non tales
 gesta res sunt, quales nobis neq; recentes neque
 uetusta: Hæc Tegeata. Ad quæ hunc in mo-
 dum respondere Athenienses: Etsi scimus hæc
 copias*

*copias pugnandicum Barbaro non altercandi
 gratia esse contrarias, tamen quoniam Tegea-
 ra referre constituit praelara facinora tum ve-
 nusta, tum noua, qua per omne tempus utriq; fe-
 cerunt: necesse habemus & nos exponere apud
 nos, unde nobis patrium est, qui semper egregij
 fuimus, esse primos potius, quam Arcadibus
 Heraclidus: quorum ducem isti apud isthmum
 se pradicant interfecisse: nos soli excepimus, eis-
 ctos prius ab omnibus Gracis, quos illi Myce-
 naorum seruitutem fugientes adibant. Et Eu-
 rythi in iuriā una cum eisdem pugnando
 propulsauimus, victoria que potiti sumus de
 ijs, qui tum Poloponnesum tenebant. Prate-
 rea Argios, qui aduersus Thebas cum Poly-
 nice militauerant nita defunctos & insep-
 tios ducta in Cadmeos expeditione nobis re-
 ceptos fuisse dicimus, & in nostra terra apud
 Eleusinem humatos. Iam uero nostrum prae-
 larum facinus extat in Amazonidas: qua à flu-
 mine Thermodonte aliquando in nostram ter-
 ram excurrere. At ne in heroum quidem la-
 boribus, qui ad Troiam bellauerunt, sumus in-
 postremis. Sed nihil admodum pertinet horum
 facere mentionem. Etenim siue qui tunc egregij
 fuere, nunc instrenui sunt, siue tunc instrenui,
 nunc egregij sunt, satis sit de rebus priscis ista
 dixisse. Vi nulla res alia nobis gesta sit, qua
 multa & praeclarissima sunt, prout quorum-
 cunq;*

omnq; aliorum Gracorum, certe ob rem in Marathonē à nobis gestam digni sumus, qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Gracorum per nos cum Persa dimicauimus, & rem tantam aggressi victores euasimus, sex & quadraginta nationibus superatis. Quo solo nomine digni sumus ut hunc loci honorem consequamur. Verum non decet hac rerum conditione de loci dignitate contendere: ubicunque & iuxta quoscunque nobis Lacedemonij uidebitur, appositissimum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. Ubicunque loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui existere: itaq; educite nos tanquam nobis periret. Hac cum pro sua parte dixissent Athenienses, cunctus Lacedemoniorum exercitus succlamauit digniores qui cornu tenerent Athenienses quam Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere cornu, mox hunc in modum instructi sunt & qui supervenire Gracorum, & qui à principio uenerant. Dextrum cornu tenebant Lacedaemoniorum decem millia, quorum quinque millia erant Spartiatarum, quos custodiebant leuiter armata eriginta quinque millia seruatorum, septenis seruis circa singulos Spartiatas collocatis. Applicauerant sibi Spartiata, & honoris & uirtutis ergo, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundum hos stabant Corinthiorum quinque millia, præter hos inueniebantur apud

apud Pausaniam stantes trecenti Potideata-
 eorum, qui erant ex Pallene. Iuxta hos stabant
 Arcadum. Orchomeniorum sexcenti: Iuxta hos
 Sicyonum tria millia. Hos sequebantur Epi-
 dauriorum octingenti super hos locati erant Træ-
 zenij mille. Iuxta Træzenios totidem Lepreæ-
 ta. Post hos Mycenaorum, & Tyrinthiorum
 quadringenti. Secundum hos mille Phliasij: de-
 hinc Hermionenses trecenti. Iuxta Hermionē-
 ses Eretrienſium & Styrcorum sexcenti. Iuxta
 hos Chalcidensium quadringenti. Post hos Am-
 praciatarum quingenti. Post eos Leucadiorum
 & Anactoriorum octingenti. Hos sequeban-
 tur Pallenensium, qui sunt ex Cephallenia, du-
 centi. Post hos instructi Aeginetarum quin-
 genti. Iuxta hos Megarensium tria millia, quos
 sequebantur Plataensium sexcenti. Ultime &
 iidem primi stabant Athenienses, laeum te-
 nentes cornu, octo millia, duce Aristide Lysi-
 machi. Hi omnes, præter eos, qui septem circa sin-
 gulos Spartanos stabant, fuerunt numero tri-
 ginta octo millia & septingenti, omnes gravis
 armatura aduersus Barbarum contracti: Leni-
 ter uerò armati, triginta quinque millia, septem
 circa singulos Spartiatis collocati, unusquisque
 ad pugnandum instructus. Circa ceteros La-
 cedæmonios ac Græcos singuli ferme leniter
 armati numero triginta quatuor millia quin-
 genti. Summa totius lenis armatura, quæ pu-
 gnare

gnare posset, sexaginta millia quingenti, Totus autem Græcus exercitus qui ad Plataas conuenit pugna apertus, tam leuis quàm grauis armatura, fuit undecim myriades: minus mille & octingentis, id est, centum octo millia ducenti. Sed numerum undecim myriadum expleuere Thespenses, qui adierant ad mille & octingentos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Asopum castra distributi communierant. Barbari uerò qui cum Mardonio erant, posteaquàm Masistiū luxerunt, cognito Græcos apud Plataas esse, & ipsi ad Asopum qui illac fluit, è regione sunt à Mardonio collocati, aduersus Lacedamonios Persæ: quæ numero antecedeabant, eorum acies quæ multæ erant usq; ad Tegeatas opponebantur: ita ut quod robustissimum in exercitu erat, id omne contra Lacedamonios: quod infirmius, id contra Tegeatas esset. Hac faciebat Mardonius Thebanorū indicio atq; admonitu. Iuxta Persas idem collocauit Medos, ut ex aduerso essent Corinthiis & Potideatis, & Orchomeniis, & Sicyoniis. Post Medos collocauit Bætrios ex aduerso Epidauriorū & Træzeniorum & Lepreatarum ac Tyrinthiorum, Mycenaorumq; & Philiasiorum. Secundum Bætrios collocauit Indos ex aduerso Hermionensium & Eretricorum Styreorumq; & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Amyraciatis,

ff

& An

& *Anactorijs*, & *Leucadijs*, & *Pallenensibus* & *Aeginetis*. Post *Sacas* posuit, ex aduerso *Atheniensium* *Plataensiumq;* ac *Megarensium*, *Boeotias*, & *Locros*, & *Melienses*, & *Thessalos*, & mille *Phocensium*. Non enim *Phocenses* omnes à partibus *Medorum* stabāt, sed eorum nonnulli cum *Gracis* sentiebant apud *Parnassum* deprehensi, & illinc profecti deduxerant comitatiq; fuerāt *Mardonij* copias pariter & *Gracorum* qui cum illo erant. Contra *Athenienses* item posuit *Macedonas*, *Thessaliosq;* accolat. Hæ nationes à *Mardonio* in acie instructa erant maxime celebres, maximeq; insignes, & præcipue mentione dignæ, necnon caeterarum quoque gentium uiri memoratu digni cum aliarum, tum *Phrygum*, *Mysorum*, *Thracum*, *Paonum*, *Quinetiã* *Aethiopum* & *Aegyptiorum* qui *Hermorybies*, & *Calasirius* nominantur gladio cincti qui soli sunt ex *Aegyptijs* pugnaces, à *Mardonio*, cum adhuc esset in *Phalacro*, è nauibus in quibus hi epibata erant, in terram translati. Non enim cum pedestribus copijs quæ cum *Xerxe* *Athenas* iorant, *Aegyptij* censi fuerant. Barbarorum, ut etiam superius ostensum est x x x. myriades fuisse. *Gracorum* uerò *Mardonij* auxiliariorum nemo numerum (neq; enim numerati fuerant) nouit. Vt autem coniectura colligi licet, ad quinq; myriades fuisse coniecto. Tot qui ex aduerso instru-
 Eli sue

Et fuerunt pedes. Equitatus uero scorsum erat
 collocatus: ita disposui nationatum, manipula-
 tumque; utriusque postero die sacrificauerunt. Apud
 Gracos haruspex erat Tisamenus Antiochi fi-
 lius. Is enim hunc exercitum uates comitaba-
 tur, Heleus quidem ex genere Iamideorum
 Clytiades, sed à Lacedæmonijs ciuitate dona-
 tus. Nam consultantis naticinium apud Del-
 phos de prole, respondit Pythia quinque ipsum
 maximas palmas è certaminibus reportatu-
 rum. Oraculo non intellecto, Pisamenus gymna-
 sijs operam dabat, et tanquam gymnicas ui-
 ctorias adepturus. Cumque se exerceret ad quinque
 certamina, in uno dum curvis Olympia, uenit
 in contentionem uictoria cum Hieronymo Au-
 drio. Lacedæmonij interpretantes non ad gym-
 nica certamina spectare Tisameni oraculum,
 sed ad bellica, conabantur eum mercede condu-
 cere, ut una cum Hæraclidis bellorum dux re-
 gibus foret. Hic animaduertens Spartiatas pluri-
 mi facere ipsius amicitiam abnuebant: quod nega-
 ret se alio precio id facturum, quam si Spartiata
 se ciuem faceret, omnia iura ciuitatis impertien-
 te. Id Spartiata cum audissent ab initio ferentes
 indigne, oraculum missum omnino fecerunt.
 Tandem imminente hoc ingenti Persici exer-
 citus metu annuebant, impertireque homini no-
 lebant. Eos iste immutatos intelligens, negare
 iam se eo solo esse contentum: sed oportere fra-

erem suum Hegiam etiam fieri Spartiatam, ead-
 dem conditione, qua & ipse fieret. Hoc dicens
 imitabatur, ut conieclare licet, Melampodem
 regnum pariter & civitatem deposcēs. Etenim
 Melampus cum ab Argijs mercede cōducere-
 tur, è Pylo ad compescendum morbum furoris
 mulierū Argiarū, deposcebat pro mercede di-
 midii regni. Recusantibus id Argijs, atq; di-
 gressis, cum plures è mulieribus insanirent, ita
 obteperantes quod Melampus poposcerat da-
 zuri, reuerterunt. Ibi ille cernens hos esse immu-
 zatos plura optauit, negans se indulurum qua
 uellent: nisi & fratri suo Bianti certiam partē
 regni donassent. Argij in arctum redacti hoc
 quoq; annuerunt. Ita Spartiata Tisameno, quo
 maiore in modū egebant, prorsus assenserūt: &
 cōcessu istorū Tisamenus Heleus Spartiata ef-
 fecit quinque maxime certamina ex oraculo
 illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus so-
 li sunt à Spartiatis civitate donati. Quinq; an-
 tē certamina hac fuere. Vnū & id primū hoc,
 quod pugnatū est ad Plataas. Alterū, quod in
 Tegea cū Tegeatis atq; Argijs. Tertiū, quod
 in Dipacēsiis cū uniuersis Arcadibus, præter
 Mantineos. Quartum, quod cum Messenijs ad
 isthmū. Vltimū, quod in Tanagra cum Athe-
 niensibus & Argijs. Hoc ultimum consumma-
 nit quinq; certamina. Tisamenus igitur Spar-
 tiatarum tunc ductor, naticinatus est Græcis in
 agro

Agro Plataensi. Et apud Gracos quidē pulchre
 litatū est, si se defenderent, num si *A*sopū trās-
 gressi pugnam capefferent. *M*ardonio autē ca-
 peffenda pugna anido nō exitere pulchra ex-
 ta, nisi & ipse sese defenderet. Nam is quoque
 Gracis sacrificijs utebatur, haruspicem habens
Hegesistratum uirum *Heleum* & *Telliadeo-*
rum praestantissimum. Hunc ante ea tempora
Spartia cum cepissent, in uincula coniecerae
 morte affecturi, ut à quo multa intoleranda
 perpeffi fuissent. *Hegesistratus* in hac calami-
 tate positus, ut pote pro anima sollicitus, & qui
 ante mortem multa ac tristia foret passurus,
 rem perpetravit fide maiorem. Nam ut erat li-
 neis atq; ferratis soleis uinctus, ferro quod illa-
 tū fuit positus, cōfestim excogitauit opus omniū
 (qua nos nouimus) animosissimum. *Commentus*
 qua ratione reliquum pedis educeretur, praci-
 dit sibi dimidium pedem. Hoc aēto quamuis
 ab excubitoribus obseruaretur, tamen subruta
 muro profugit *Tegeam* uersus, noctu uer facies,
 interdū syluis se abdens atq; immorans, ut tri-
 noctio *Tegeam* perueniret. *Lacedamonij*s eum
 passim perscrutantibus admirantibusq; ma-
 gnopere hominis audaciam: cuius diuiniatum
 pedem iacentem cernebant, ipsum non inueni-
 re possent. Ita *Hegesistratus* *Lacedamonij*s
 elapsus, in *Tegeam*, qua per id tempus non erat
 pacata *Lacedamonij*s, transfugit. Sanato uul-
 ff 3 nere

nere & ligneo pede afficto, ex professo & acedamonij hostis extitit. Sed non ad postremum ei protractum in Lacedamonios odium profuit. Nam in Zacyntho cum uaticinaretur, ab his captus atque interemptus est. Verum hic Hegerestrati interitus posterior rebus Plataeis fuit. Tunc autem is à Mardonio nō exigua summa conductus, capide sacrificabat cum in Lacedamonios odio, tum lucri gratia. Cum igitur extra non essent pulchra ad pugnam committendam, neq; ipsis Persis neq; Gracis, qui cum illis erant (habebant enim et Graci suū haruspicem quēdam Laucadium Hippomachum) cumq; dilaberentur multi Graci, suasisit Mardonio Timogenides Herpyi uir Thebanus, ut exitus Cithæronis custodiendos curaret, quòd diceret assidue Gracos ad hostem quotidie transire, seq; complures deprehendisse. Iam dies octo abierant positis è regione castris, cum iste Mardonio hoc consilium dedit. Mardonius admoneri se probe intelligens, primis tenebris equitatū mittit ad ingressus Cithæronis, qui Plataas ferunt: quæ Bæotij tria capita, Athenienses capita quærius appellant. Equites missi non frustra peruenire. Nacti enim ingredientia cāpum quingenta iumenta, quæ cōmeatum è Peloponneso ad exercitū subuehebant, diripiunt: & eos qui iumenta sequebantur immisericorditer trucidant, neque inuentis neq; hominibus parcentes. In quibus
occid

occidendis posteaquam satis sunt grassati, cum
 ceteris qua eripuerant, ad Mardonium sunt et
 ad exercitum reuersi. Post hanc rem gestam bi-
 dum absumptum est, neutris pugnam laceffe-
 re uolentibus. Nam etsi Asopo tenuis Barbari
 processerant irritandi Gracos gratia, neutri ta-
 men sibi transcundum statuebant. Equitatus
 modo Mardonij progrediebatur, et Gracos mo-
 lestia afficiebat: quia Thebani utpote in amo-
 rem Medorum uehementer propensi ferebant
 alacriter bellum, & assidue pronehebantur
 usque ad pralium. Deinde excipientes Persa
 pariter ac Medi precipue praclara facinora
 edebant. His amplius ad decem usque dies ni-
 hil est actum. Vbi undecimus dies illuxit, cum
 & Graci multo plures efficerentur ad Plataeas
 castris è regione positis, & Mardonius sta-
 tionem grauarietur, ibi uenire in colloquium
 Mardonius Gobryis filius, Ariabazus Phar-
 nacis, uir apud Xerxem inter paucos Persa-
 rum uirtutis experta. Quorum consultantum
 haec fuit sententia: Ariabazi quidem expe-
 diens esse contractis quam primum copijs ire
 ad moenia Thebana, quò multum rei frumen-
 tariz ipsis, multumque pabuli iumentis com-
 pararent: atque ibi confidentes per omnem rem
 conficerent, uidelicet cum multum auri tum si-
 gnati, tum non signati haberent, multum etiam
 argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad

ff 4 Grec

Gracos mitterent, eos precipue qui civitatibus præsiderent: Fore enim ut illi suam traderent libertatem, neq; oportere pugnandi adire discrimen. Eadem Thebanorum quæ istius sententia erat, tanquam aliquid ultra hoc prospicientis. Mardonij autē sententia ferocior pertinaciorq; & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem suum esse, quàm Gracorum exercitum: satius primo quoq; tempore conflagrare, quàm cōmittere ut plures, quàm coacti erant Graci, cogerentur. Hegesistrati verò auspicia valere sinere, nec eis vim asferre: quinimo Persarum more servato debere conflagrare. Mardonio ita opus factū esse censi nemo contradicebat. Qui ubi sententia sua nixit, accitis cohortium præfectis & qui secum erant ducibus Gracorum (penes eum nanque erat summa imperij, non penes Artabazum) percontabatur, num quod oraculum scirent de Persis tanquam perituris in Gracia. Silentibus evocatis, partim quòd ignorarent oracula, partim quòd haud tutū putarent proferre quod sciret, inquit ipse Mardonius: Quoniam nos aut nihil nostis, ut promere non audetis, ego rem proferam, tanquam bene cognitam habens: Est oraculum Persis, fatale esse, ne in Graciam profecti diripiant templum, quod Delphis est, utq; direpto tēplo omnes intereant. Quocirca cum hoc sciamus, neque diripere conabimur, neq; adibimus templum, ob hanc causam

*sum interitum deventuri. Quò nomine quicūq;
 nostrum bene Persis volunt, voluptatem ca-
 piant, tanquam Persis Gracos superaturis. Hac
 locutus secundo loco signum dedit ut omnia ap-
 pararent, & corpora curarent, veluti sub lucis
 exortū pralio futuro. Oraculum, quod ad Per-
 sas aiebat spectare Mardonius, id ego scio non
 Persis redditum esse, sed Illyrijs & Encheleo-
 rum copijs. Quod autē de hoc pralio redditum
 est à Bacide, id nerò hoc fuisse:*

*Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis,
 Barbarica Graijs acies clamore coibunt.*

Hic multi occumbent defuncti munere vita,

*Quādo sagittiferis aderit lux ultima Medis:
 Hac ego atq; alia his similia è Musso noni ad
 Persas spectauisse. Fluvius autem Thermodon
 Tanagran ac Glisantem interfuit. In sequen-
 ti nocte, quā Mardonius de oraculis interro-
 gavit, exhortatusq; suos est, excubitores dispo-
 sui facere. Eius noctis cum multum processisset
 conticiniumq; in exercitu esset & tempus con-
 cubium, tunc Alexander Amynta, dux &
 idem rex Macedonum ad excubias Athe-
 niensium adequitavit, efflagitavitq; suos ut
 cum ducibus colloqueretur. Id audientes excu-
 bitores plerique remanserunt: nonnulli ad du-
 ces concurrerunt: quibus aditis, inquirunt quen-
 dam equo aduectum esse è castris Medorum:
 qui nihil aliud proloqueretur, nisi nominatim*
ff appell

appellans Atheniensem duces uelle se in collo-
 quium illorum venire. Duces hoc audito, con-
 festim ad locum excubiarum secutifunt: Quos
 Alexander ubi uenere, his uerbis allocutus est
 Viri Athenienses, hac ego uobis uerba deposi-
 to trado, ne cui efferatis nisi Pausania: ne ob id
 me perditum eatis. Quod haudquaquam dice-
 rem, nisi cum uniuersa Gracia sollicitus essem:
 quippe q̄ uerusta origine Gracus sum, nec uel-
 lem uidere Graciam pro libera seruietem. Itaq;
 nos certiores facio, Mardonium atq; exercitum
 litare non posse, alioqui olim iam conflicturum.
 Is nunc sacrificia ualere sinere constituit: Cy-
 ubi primum illuxerit nobiscum configere, exi-
 mescens admodum (quantum ego conijcio) ne
 plures ad copias uestras accedant. Ad hac
 nos parati estote. Quod si differet Mardonius,
 nec committeret certamen, nos persenerate hic
 manere: paucos enim dies eis suppeditat com-
 meatus: Sin hoc bellum nobis ex sententia fi-
 niatur, debet aliquis uestrum reminisci moi-
 meaq; libertatis: qui Gracorum causa, rem
 adeo temerariam, libenter tamē feci, ut ad nos
 consilium Mardonij deferrem: ne uae Barbari
 ex improviso nos adorirentur. Ego autem sum
 Alexander Macedo. Hac locutus Alexan-
 der, ad exercitum se recepit ad suamq; statio-
 nem. Duces Atheniensium ad cornu dextrum
 profecti, qua ab Alexandro audierant, Pau-
 sania

*Janis retulere. Hac ratione Pausanias in me-
tam Persarum adductus : quoniam, inquit, sub
auroram praelium fiet, expedit nos Athenien-
ses stare in acie adversus Persas nobis cognitos,
ut qui cum Medis in Marathonē pugnavitis :
Nos verò qui eorum sumus inexperii atque
ignari (nemo enim Spartiata Medorum pe-
riculum fecit) contra vobis oppositos Bæotios
et Thessalos : quorum sumus experii, horum
Græcorum gratia. Itaque opus est sumptis ar-
mis vos in hoc dextrum, nos in sinistrum cor-
nu transire. Ad hac ita respondere Athe-
nienses : Nobis quoque olim iam inde ab initio
posteaquam aspeximus Persas adversus nos
esse instructos, fuit in animo istud dicere, quod
vos dicere occupavitis : sed verebatur ne non
grata esset vobis oratio. Nunc quandoquidem
ipsi fecistis huius rei mentionem et vobis in-
cūda oratio est, parati sumus istud exequi. Vbi
hoc utrisq; cōplacitum est, et loca permutave-
runt, sub auroram rem advertentes Bæotij ad
Mardonium detulorūt. Ea audita Mardonius
ex templo et ipse conatus est Persas contra La-
cedæmonios transferre. Pausanias hoc fieri in-
telligens, nec latere factum suum, rursus in de-
xterum cornu Spartiatas reducit. At ibi Mar-
donius et ipse suos in sinistrum duxit : et acies
pristino in loco stare, misso caduceatore ad
Spartiata, Mardonij ita inquit : Lacodamonij.*

nos uerò fama fert omnium (qui istic sunt) esse
 praestantissimos : qui neq; è bello fugiatis, neq;
 ordines deseratis : sed praestantes aut interfici-
 atis hostes, aut ipsi occumbatis. Horum nihil
 admodum ueri est. Quippe antequam manus
 conserantur, nos cernimus fugientes, aciemq;
 desidentes : & relegato Atheniensibus peri-
 culo, consistentes ex aduerso nostrorum seruo-
 rum : quod neutiquam est factum praestantium
 ulrorum. Ex quò plurimum de uobis nos fefel-
 lit opinio, quos expectabamus ex nominis glo-
 ria missuros uestra sponte caduceatorem nos
 prouocatum, quòd cum solis Persis, tanquam
 huic rei sufficientes pugnare uelletis. At nihil
 tale inuenimus quale ferebatur : sed potius esse
 nos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipsi
 non occupastis hoc dicere, occupamus. Ut quā-
 do quidem uos inter Gracos praestantissimi esse
 existimamini, & nos inter Barbaros, dimice-
 mus totidem utrique numero. Et si uideatur ne
 cateri quoque iidem, & illi postmodum pu-
 gnent. Sin hoc non uideatur, sed satis esse nos
 solos decernere, nos soli decernamus, & utri è
 nobis uicerint, ù totum exercitum uicisse cen-
 seantur. Hac factus caduceator, cum aliquandis
 expectassent, nemine quippiam respondente, re-
 tro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille maio-
 rem in modum latatus & frigida uictoria ela-
 tus, equitatum in Gracos immisit. Equites in
 Grac

Græcos inuēti, omnem illorum exercitum perturbabant, iaculis sagittisq; incessentes. Qui cum essent hippotoxotæ, id est, equites sagittarij, cominus pugnare insueti, fontem Gargaphium, unde cunctus Græcorū aquabatur exercitus, confuderunt obstruxeruntq;. Eum iuxta fontem soli Lacedæmonij stationem habebant: Cateri Græci ut. quiq; stationes habebāt, maius minusve procul illinc aberant. Erat quidem Asop' in propinquo: sed aquari ex eo ab equitibus missilibusq; prohibiti, ita ad fontem pergebant. Hunc in modum aqua exercitus exutus cum esset, & qd equitatu perturbaretur, duces Græcorum his, tum alijs de causis frequentes ad Pausaniam in dextrum cornu ueniunt. Qui etsi tales essent rerum status, tamen ob id præcipue agebantur, quod iam re frumentaria deficiebantur, cum ipsorū serui in Peloponnesum missi frumentatum intercluderentur ab equitatu, quod minus ad castra reuerterentur. De hoc deliberantibus ducibus uisum est, si Persæ eò die supersederent cōmittere prælium, esse eundem in insulā, quæ ab Asopo & à fonte Gargaphio, ubi castra habebant, decem stadijs abest, ante oppidum Plataense sita in continente, hunc in modum: Fluvius superne è Citherone delabens in campum diuortia facit: rursusq; intercapedine trium ferme stadiorū sua fluentia cōmiscet. Huic insulæ nomen est Oeroc: quam Asopi filiam

liam esse indigenam aiunt. In hunc locum Græci transire decreverant, ut & assatim aqua ad usum haberent, neque ab equitatu fixi cum ex aduerso erant, infestarentur. Et decreverunt transire nocte secunda nigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu, in tumultum uenirent. Quin etiam cum ad eum locum uentum esset, ubi Asopi filia Oeroë diuortio aquarum à Citharone singitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Citharonem ad recipienda seruitia, qua frumentatum concesserāt. Erant enim illæ in Citharone interclusæ. Hac ubi statuerunt, totum illum diem incessante equitatu immensum laborem perulerunt. Sub exitū dici digressis equitibus ea noctis hora, qua de abeundo conuenerat, plerique sumptis mensilibus abscesserunt, non habentes in animo quem ad locum ut irent, conuenerant. Nonnulli ut moueri cœptum est, iter Plataensem ad urbem intendunt, cupidi equitatum effugere, in templumq; Iunonis fugiendo perueniunt, quod situm est ante urbē, à fonte Gargaphio nigranti stadiis distans. Quò ubi peruenere, positis pro templo armis circa tēplum ipsum castra posuerunt. Hos Pausanias cernēs ab exercitu digressos, præcipit et ipse Lacedæmonijs, ut sumptis armis irent quā ceteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutū. Ibi ad obtemperandū Pausania ceteri præfecti parati cum essent, Amōpharcti

pharetus Poliadæ tribunus cohortis Pitaneorum negare se fugituum peregrinos, neq; ultro dedecoraturū esse Spartam : quin etiam mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio superiori interfuisset. Pausanias autem et Euryanax cum indigne ferentes nō parēre sibi illum, tam indignius cohortem Pitaneā relictum iri tribuno repugnante, quod erat futurum si ipsi eos missos facerent, gratia exequendi ea, quæ cum alijs Græcis constituissent : hoc reputantes subtiliter cum Laconicis copijs, conabanturq; persuadere homini non id factū opus esse : et alij quidem hortabantur solum Amompharetum à Lacedæmonijs ac Tegeatis relinqui. Athenienses autem hoc sibi faciendum putarunt, ut ubi collocati erant, ibi persisterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque ubi exercitus monere cepit, equitem è suis miserunt speculatum, nūquid Spartiata tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent, sciscitatumq; à Pausania quidnā facere oporteret. Præco ubi peruenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, eorumq; primores tendere ad rixas. Hortatibus enim Amompharetum Euryanactæ & Pausania, ne Lacedæmonios qui soli remanebant, in periculum traheret : necdum persuadentibus, donec ventum est ad iurgia, intervenit præco Athenicjs, Amomphareto inter altercādum sumente

sumente ambabus manibus saxum, et illud ante pedes Pausania ponente ac dicente, se illo calculo sententia sua calculum dare, non fugiendos esse peregrinos, appellans Barbaros. Eum Pausanias insanum nec potentem mentis uocans, ad praconem Atheniensium, quae iussus erat percontantem respondit, ut illis referret praesentem rerum suarum statum, obsecrans eos ad sese venirent, et de discessu eadem quae ipsi agerent. Pracone ad Athenienses reuerso, hos inter se altercantes aurora deprehendit. Ad id tempus Pausanias moratur, dato signo ceteros omnes Lacedaemonios Tegeatis sequentibus per edita abduxit, ratus Amompharetum non deserturum alios, prout et contigit. Horum itinere rursus instructa acie Athenienses iere: et quia Lacedaemonum praerupta occupauerant et Citharonis radices, metu equitatus ipsi deorsum ad capum deflexere. Amompharetus non credens ausurum ipsos relinquere Pausania, circuire eos qui manebant, ne desererent ordinem. At ubi qui cum Pausania erant iam abibant, tunc ratus est disciplina militari se deserui, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Melientem, in loco qui dicitur Argiopius, ubi situm est templum Cercris Eleusina, substiterat, operiens Amomphareti cohortem, eo consilio, ut si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco

loco, in quo instructa erat sed in eo persisteret,
 retro ad hominem suppetias iret. Itaque &
 Amompharetus cum suis ad caeteros pervenit,
 & omnis Barbarorum equitatus ingruerat,
 agens pro sua consuetudine. Nam cū inspe-
 xisset locum, ubi superioribus diebus habuerant Gra-
 ci castra, vacuum, admissis equis assidue inse-
 qui pergens, illos adeptos urgebat. Mardonius
 quoq; cognito hostiū nocturno abitu, inspectoq;
 loco deserto, accitis Thorace Larissaeo & fratri-
 bus eius Eurypylo & Thrasydio, inquit: Filij
 Alenei, quidnam dicetis adhuc cum hac de-
 serta cernatis à Lacedaemonijs, quos negabatis
 nos finitimis ex acie fugere, sed viros summos
 esse in re bellica; qui & primi, ut omnes vidi-
 mus, locum in acie immutauerunt, & nunc pro-
 xima nocte se fuga proripuerūt? Proripuerant
 autem, quia necesse eis erat cum his praelio de-
 cernere, qui non falsò sunt hominū praestantissi-
 mi. Unde nullius esse se pretij inter Gracos &
 ipsos nullius pretij viros, ostenderunt. Caterum
 nobis Persarum inexpertis, sane quàm ignosce-
 bam laudantibus istos nobis expertos. Artabazum
 autem vehementius admirabar formi-
 dare Lacedaemonio, et praeformidine sententiā
 dicere ignavissimā, expedire ex his castris nos
 in urbem Thebanorum concedere obsidendos.
 Quam sententiā rex antea aliunde, quàm ex
 me, audiet. Sed de hoc aliàs dicetur. Nunc autē

istis ita facientibus non est remittendū, sed in-
 standum, donec intercepti nobis dent pœnas co-
 rum, qua in Persas perpetrarunt. Hac locutus,
 Persas Asopo transmissō cursim ducit contra
 Gracorū agmen tanquā fugam capessentiū, La-
 cedæmoniosq; solos ac Tegeatas adeptus est.
 Nam Athenienses transuersis tramitibus sub-
 ter prærupta in planū digressos nō cernebat. Ca-
 teri Barbarorum agminū præfecti Persas mo-
 nentes ad Gracos insequendos conspicati, sub-
 latis et ipsi signis cūcti insequuntur, pro se quisq;
 maturantes nulla diligētia, nullo ordine uiam
 ingressi. Et isti quidē uociferatione ac tumultu
 instabant Gracis, tanquā excepturi. Pausanias
 autem, ubi equitatu præmi cœpit, equitem ad
 Athenienses mittit, qui hac diceret: Viri Athe-
 nienses, propofita dimicatione maxima, ut aut
 libera Gracia sit, aut seruituti obnoxia, proditi
 sumus à socijs noctu elapsi, & nos Lacedæmo-
 ni & nos Athenienses. Quod reliquum est, ita
 nobis uidetur esse faciendum, ut quàm strenuissi-
 me possimus nosmetipsos defensantes, mutuo
 simus auxilio. Si in uos priores impetū dedisset
 equitatus, è nostra dignitate erat & Tegeata-
 rum qui nobiscum Graciam non prodiderunt,
 subsidio nobis uenire. Nunc, quoniā totus in nos
 equitatus contendit, debetis uos ad partem ma-
 xime laborantē suppetias ferre. Quod si nobis
 aliquo discrimine occupatus, fas non est subsidio
 uenire,

venire, saltē hoc gratificamini nobis, ut sagittarios mittatis, quos agnoscimus longe omnium (qui in hoc bello sunt) propitios esse ad nos exaudiendos. Hac ubi audire Athenienses, cū mouerent ad ferendā strenue opem, & iam aduentarent, ibi in eos ij Graci qui partes regias sequebātur, ex aduerso instructi inuadūt. Quō factum est, ut Athenienses ab ijs urgentibus auxilium ferre non possent, agre admodū id ferentes. Ita destituti Lacedamonij, numero cū leui armatura quinquaginta millia, & Tegeata numero tria millia (hi enim nusquā ab Lacedamonijs dirimebantur) sacrificauerunt tanquam cōsisturi cum Mardonio presentibusq; copijs: & cum litare non potuissent, multi eorū interea cadebant, multo plures vulnerabātur. Confertis enim gerris Persa ingentē vim sagittarum emisit, adeo instanter, ut satagentibus Spartiatis, & quia litari non poterant, respiciens ad templum Innonis Plataensiū Pausanias, implorauit deā, obsecrauitq; ne spes sua ipsos omnino frustraretur. Adhuc eo decem his uerbis innocente, Tegeata prius exurgentes in Barbaros tendūt: statimq; post Pausania preces sacrificiis Lacedamonijs exia pulchra extitere, qui aliquanto post & ipsi in Persas eunt. Persa omīssis arcubus ex aduerso steterē. Ad quorum gerra, primum pugna atrox commissā est iuxta ipsum Cereris templū, eaq; per-

tinax. donec ad propulsiōem uentū est. Siqui-
dem Barbari prahēsan̄tes lanceas cōfringebāt,
nec audacia nec robore inferiores, sed inermes
erant & imperiti, nec hōstibus prudentia pa-
res: qui etsi deni plures uel aut pauciores in sin-
gulos irruēbant, tamen quia cōfusi incidebāt, à
Spartiatīs cōficiēbātur. Mardonius qua parte
ipse ex equo albo ciens pugnam, mille delectis
Persarum præstantissimis stipatus, ea maxime
parte hōstē urgebat, qui quādiu superfuit, tam-
diu Persæ resistētes seseq; defensantes, strauere
multos Lacedæmoniorū. Postea uerò quā Mar-
donius & agmē, quod circa illum robustissimū
erat, occubuit, tum demum alij quoq; terga uer-
sentes cessere Lacedæmonijs, quorū plerisq; offi-
ciebat uestis armis uacans. Inermes enim cum
armatis preliū faciebāt. Ibi & ultio necis Leo-
nidæ de Mardonio peracta est, secundū oracu-
lum Spartiatīs redditum: & uictoria omnium
(quas unquam nouimus) speciosissima potitus
est Pausanius, Cleombroti filius, in Alexandria
nepos. Horū superiora maiorū nomina in Leo-
nida recensui, qui & Pausania maiores fuere.
Oppetiit autem Mardonius sub Ximnesto, ni-
ro inter Spartiatas eximio: qui aliquādiu post
bellū Medicum trecentos uiros secum habens,
apud Dienycletū cū omnibus Messenijs quibus
cū erat, bellum cōfluxit, ubi ipse & trecenti occu-
buerunt. Ad Pluriam autē Persæ postquā a Ta-

cedamonijs in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua contendunt, & ad murū ligneū quē fecerant in parte quaddā agri Thebanī. Tenet me admiratio cum iuxta lucum Cereris dimicaretur; ne unum quidē Persarū visum esse intrasse sanum, neq; circa templū occubuisse, sed plerosq; in profano opinor (si quid de rebus divinis opinari oportet) deam ipsam eos nō recepisse, quia templū quod est in Eleusine, Anaclorium cōcremanerant: Hæclenus pugna hac gesta est. Ariabazus Pharnacis, cui iam inde ab initio displicerat Mardonius relinqui ab rege in Gracia, quiq; multis verbis pugnā dissuadens nihil profecerat, hoc sibi agendū putavit: Is quod sibi non placerent, quæ à Mardonio fiebant, eos quibus præerat (præerat autē nō parvis copijs) ad quadraginta millia hominū ducebat instructos, dum prælium fiebat, quid futurum è prælio esset probe intelligens, iusseratq; omnes ire cōsertos quacūq; ipse duceret: et quā viderent ipsam festinantē. Sic iussas tanquā ad pugnā copias ducebat, cernit Persas fugientes. Ita non servato amplius eodē ducendi ordine, sed repente effuso cursu fuga se dedit, nō ligneū murū versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phœces, animo celerrime perueniendi ad Hælespontum. Et ij quidē horsum iter intenderunt. Cæteris autem Græcis qui stabant à regis parvibus, ignanter de industria agētibz, Bæotij

tamen perdit cum Atheniensibus decertauerunt, Nam ex Thebanis (qui cum Medo sentiebant) hi non parum strenuos se praestitērūt: quī nolentes ulro ignauiter agere, ita dimicauerunt, ut trecenti primores eorū ac fortissimus quisq; illic sub Atheniensibus occubuerint. ubi & isti terga dederunt, non quò Persa & alia multitudine, quae aut cum nemine pugnauerat, aut non expectauerat, sed Thebas uersus fugerunt. Omnem rem pepēdisse è Persis, quanquā ei ipsorum quidem antè quàm cum hoste cōgredierentur, fuga se mandauerunt, apud me fidem facit, quòd ad Persas intuebātur: atq; ita cuncti illis uictus fugam capefferunt, prater equitatū tum alium, tum Boeotiorum: qui hactenus profuit fugientibus, ut assidue adherens hosti, arceret eū ab amicis, quos Graeci insequabantur. Insequabantur enim Graeci uictores, urgendo Xerxianos atq; interficiendo. Inter hunc tumultū nuntiatur Graecis, qui circa tēplū Iunonis instructi à pralio aberant, geri praliū, & Pausanianos uincere. Ea re audita, Corinthij, Megarenses, & Phliasij nullo ordine eunt. Corinthij rectè per colles, quae itur ad Cereris tēplū: alij per campū, quae planissima uiarū est. Quos iam hosti propinquos nullo ordine irrucere conspicati Thebani equites, quorum praefectus erat Aspodorus Timandri, equos in illos incitauerunt, eosq; adorti sexcentos strauerunt. Ceteros ad

Cuharo

Citharonem usq; persecuti, terga ceciderūt. Et isti quidē Megarenses atq; Phliasij nulla cum laude perierunt. At Persa ceteraq; multitudo postquam ad ligneum murum effugerūt, turres antequam Lacedamonij aduenirent, ascendere occupant. Illis conscensis, quā commodissimē possunt murum praestruunt. Ex quo subcunctibus mox Lacedamonij, acrior exitit muri oppugnatio. Nam quoad Athenienses abfuere, non modo sese Barbari defensabant, sed etiam Lacedamonij antecellebāt, utpote ignavis morum oppugnandorum. Ut uerō Athenienses supervenere, tum atrox muri oppugnatio propugnatioq; exitit: eaq; permagno temporis spatio, tandem uirtute & pertinacia Athenienses murum transcenderunt, subrueruntq;, atq; ea parte se Graci infuderūt, quorum Tegeata introire principes: ijdem tentorium Mardonij diripuerunt. Et ex eo cum alia, tum uerō equorum praesepe Mardonij ex arc totum spectatum dignum, quod praesepe Mardonij, Tegeata in templo Alea Minerva reposuerunt. Nam cetera quae cepere, in unum cum ceterorum Gracorum praeda contulerunt. Proruto muro, Barbari non amplius caernam cogere, nemo strenuitatis memor esse, uidelicet oppressi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. Quos tanto studio Graci cruciabant, ut ex triginta myriadibus, ex-

ceptis quatuor, cum quibus Artabazus aufu-
git, ne tria quidē millia hominū cadi superfue-
rint. Et Lacedamōys qui Spartani essent, unus
et triginta sunt omnino desiderati. Tegeatarū
sedecim, Atheniēsium duo et quinquaginta.
Inter Barbaros strenuissimī extiterunt, ē pedi-
tibus quidem Persa, ex equitibus autem Saca,
ē viris verò Mardonius. Inter Græcos cū Te-
geata Atheniēsesq; multum emīnuerūt, tum
multo plus Lacedamonij. Quod nulla alia re
possum ostendere, nisi quod omnes ij, eos qui sibi
oblatis sunt uiderunt. Lacedamonij verò (quod
robustissimum fuit) hostileis exercitus supera-
uerunt. Quorum longe præstantissimus extitit
mea sentētia Aristodemus, is qui solus trecen-
torum ex Thermopylis quod enasisset, dedecus,
ignominiamq; acceperat. Secundum hunc na-
uauere operam Posidonius, et Philocyon, et
Amompharetus Spartiata. Quanquā cū ser-
mo haberetur, quisnā præstantissimus extitisset,
q; Spartiata qui adfuere, cōsuerunt Aristode-
mū, eisi præclara facinora edidit, tamē ad eluē-
dam eam quā contraxerat inuidiā, ordinē de-
seruisse, et propalā mori noluisse: Posidonium
verò qui perire noluisse, ob id extitisse tanto
præstabiliore virum. Verum id fortasse linore
dixerunt. Qui hac in pugna mortē appetiere,
omnes honore affecti sunt præter Aristodemū
qui ideo caruit honore, quod ob causam prædi-
ctam

Etiam sibi occumbendum putavit. Hi sunt qui ad Plateas nobilissimi exitere. Nam Callicrates extra pralium occubuit: quo nemo tunc in castra Gracorum praestantior nenerat, non modo Lacedaemoniorum, sed etiam aliorum Gracorum. Hic cum Pausanias sacrificasset, sedes in ordine, sagitta per latera ictus est: et cum alijs pugnatoribus ipse exportaretur, sese morientem miserabatur, ad Amnestum virum Plataensem inquires, non sibi dolere quod pro Gracia periret, sed quod nihil manu usus esset, nullamque operam navasset dignam se et sua cupiditate navandi. Ex Atheniensibus eminuisse fertur Sophanes Eutychedus, e tribu Decelensi. Decelenses autem rem aliquando gesserunt, ut ipsi Athenienses aiunt, in omne annu fructuosam. Siquidem cum olim ad invellendam Helenam Tyndarida cum magnis copijs oram Atticam invasisset, et populos e sedibus suis ejcerent, ignari quonam loci subdola Helena esset, tunc Decelenses feruntur, et, ut quidam volunt, ipse Deceleus tum dolore consumelia qua Theseo fieret, tum metu totius Atheniensium soli, ne nascaretur, exposuisse illis omnem rem gestam, eosque deduxisse ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelensibus permansit ad hanc usque memoriam in Sparta immunitas neeligalium, et dignitas praesidendi: adeo quidem, ut bello multis postea annis inter Athenienses

atque Peloponnenses gestum est, Lacedæmonij cum ceteram Græciam popularentur, à De-
 cæla tēperauerint. Ex hoc populo ortus Sopha-
 nes, & præclarissimè inter Athenienses naua-
 ra opera, ancipiti sermone celebratur. Vno fer-
 tur gestasse ferream ancoram è balteo thoracis
 catena alligatam: quam quoties aduētantibus
 hostibus propinquus erat, obijciebat: ne illi ir-
 ruētes ipsum ex ordine summonere possent. Rur-
 sus eisdem in fugā reuertentibus, resumpta an-
 cora ita fugientes insequēbatur. Aliero sermo-
 ne à superiori differente fertur gestasse ancorā
 non ferream ex balteo alligatā, sed insignitam
 in scuto, quod nunquā acquiescēs assidue rota-
 batur. Extat & alterū Sophanis præclarū fa-
 cinus, quod obsidentibus Arginā Atheniensibus,
 Eurybiadem uirum Argium quinq; cer-
 saminum uictorem ex promocatione interemit.
 Sed aliquanto post hoc bellum, in quo uir egre-
 gius extitit, dum Atheniensium una cū Leagro
 Glauconis dux esset, & de metallis aureis de-
 certaret, cōtigis ut sub Hedonibus apud Datō
 occumberet. Post Barbarorū stragē ad Plataas
 editam, transfugit illuc ad Gracos mulier qua-
 dam, quæ erat pallaca Pharandatis filij Thea-
 spii uiri Persæ. Hac cum accepisset Persas suos
 esse, Gracos uictores, tū multo auro ornata in-
 ter ancillas & ipsas ornatas cum uelle specio-
 sissima carpento aduenit: ex eoq; descendens,
 pergis

pergit ad Lacedamonios adhuc in eade occupatos: & inuicta Pausaniā illa omnia administrantem, agnoscit hominē: cuius & nomē iam pridem & patriam didicerat. Eius genua amplectēs, Sparta res, inquit, libera me supplicem captiuitatis seruitute, quam etiā hoc factō demeritus es, quod istos extinxisti, neque demonum, neq; deorum respectum habentes. Equidem genere sum Coa, Hagetorida Antagora filia: ni raptam ex Coa uir Perses habuit. Huius respondit Pausanias: Bono, inquit, animo es, sum quia supplex, sum quia multa loqueris uera. Nam filia es Hagetorida Coi, mihi inter omnes, qui illa circa loca incolunt, hospitis summi. Hec locutus, eam in praesentiarum Ephoris qui aderant, commendauit. Postmodum in Aeginam, quō illa uoluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuo Mantinei superuenerunt re iam confecta, qui se animaduertentes uenisse sero ad pugnam magna iactura loco id sibi esse putauerunt, sed idoneos se esse adsumendas de se poenas dixere. Itaque cognito Medos qui cum Artabazo erant, fuga se mandasse, eos in Thesfaliā usque persecuti sunt, & si uesantibus Lacedamonijis insequi fugientes. Idem postea domum reuersi, duces suos exilio multauerūt. Post Mantineos aduenere Helei, qui itidem ut Mantinei magno id sibi detrimento existiman-

tes, domum regressi sunt, suosq; & ipsi exilio mulctauerunt: Haetenus de Mantinea & Heleis. Erat ad Plataas in exercitu Aeginetarum è primoribus Lampon Pythaei: qui Pausaniam adiens, infandissima usus est oratione, in-
 quiens: Fili Cleobroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore gessim, cui dii tribuerunt, ut liberata Gracia omnes quos nouimus Gracos gloria supergredereris. Quod superest in hac re agas ita, ut & in maiore fama celebreris, & aliquis Barbarorum posthac caueat nefanda facinora perpetrare in Gracos. Etenim Leonida apud Thermopylas interempti reciso capite, Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sustulerunt. Quibus si uicem reddes, laudem nancisceris primam ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab uniuersis Gracis. Siquidè suffixo Mardonio, Leonidam patruū tuum fueris ultus. Hac Lampon gratiam se initurum ratus apud Pausaniam dicebat. Cui respondēs Pausanias: Tuā, inquit, hospes Aeginetā beneuolentiam atque prouidentiam amplector, tamē ab aequitate indicandi decerras. Nam & me & patriam quos in altum extulisti, ob hac gesta ad nihilū redigis, cum suades mihi sanire in mortuū, aiq; me auditurū melius, si istud fecero, quod Barbaros decet potius facere quā Gracos, quodq; in illis & exprobramus. Quare ego neq; Aeginetis, neque ijs quibus ista probantur assentior: con-
 sentio

tentusq; sum Sparti placere ut honeste agam,
 honesteq; dicam Leonidæ, cui me iubes paren-
 tare, affirmo & ipsi & ceteris qui apud Ther-
 mopylas occubuerunt, magnifice esse parenta-
 rum innumerabilibus horum funeribus. Tu vero
 posthac ad istud consulendū ne me adieris, quod
 tibi impune esse, loco beneficij ponas. Hoc cum
 ille audisset, abiit. Pausanias edicto proposito,
 ne quis de prædā quid tangeret, insit seruos
 omnem comportare pecuniam. Illi per castra di-
 spersi inueniunt tentoria auro & argēto refer-
 ta, lectosq; auro & argento constratos: crateras
 etiam aureas, phialasq;, & alia uasa potoria,
 necnon saccos super plaustra interlucētibus in-
 tus inclusis ex auro & argēto leberibus. Quine-
 tiā ē casorum cadaueribus exuebant armillas,
 & torques & acinaces aureos. Nam narij ge-
 neris uestimenta nullius momenti habebantur, ea-
 rum rerū multā furto subtrahētes serui Ægi-
 netis uenūdabant, multū quod occultare non
 poterāt, representabant. Unde principiū exitiis
 ingentiū diuitiarū Æginetis, utpote aurum à
 seruis pro are mercatibus: collata pecunia deci-
 mās elegerunt, ex qua tum deo qui Delphis est,
 tripes aureus ubi repositus est, insistēs super tri-
 cipiti ex are colubro, proxime ara, tum deo qui est
 in Olympia Iupiter arcus decē cubitorum, tum
 deo qui est apud isthmum Neptunus arcus se-
 pte cubitorū. Hac parte selecta, ceteras inter se
 distri-

distribuerunt, pro suo quisque merito accipientes.
 Itemque palladas Persarum, et aurum, et ar-
 gentum, et reliquam pecuniam cum iumentis.
 Quae autem peculiariuer data sunt, qui optimam
 operam nauauerunt ad Plataeos, refertur à nemi-
 ne, data tamen fuisse arbitror. Certe Pausania
 sunt ex omnibus dena et ea delecta dono data,
 ex mulieribus, equis, talentis, camelis, et item
 ex ceteris rebus. Peritur autem haec quoque acta
 esse, et Xerxem dum à Gracia fugit, omnem ap-
 paratum suum ex auro argenteoque et peripetasma-
 sis Mardonio reliquisse, et Pausaniam dum eum
 apparatusum uidit, iussisse pistorum et coquorum cenam
 sibi uti Mardonio instrueret. Quod cum illi fe-
 cissent, tum Pausanias lectos intuentem aureos,
 argenteosque probe instratos: mensas etiam aureas
 ac argenteas, magnificumque cene apparatusum,
 propositis bonis stupefactum, imperasse per iocum
 suis ministris ut Laconicam instrueret cenam.
 Id cum illi ex spatio multum distate fecissent, ibi
 eundem cachinnantem accersisse Gracorum duces,
 eisque ubi conuenerunt inter ostendendum utriusque
 cena apparatusum dixisse: Viri Graci hac ego nos
 de causa conuocavi, quod volebam nobis amen-
 tiam Medorum ducis ostendere: qui cum talem
 uirum duceret, ad nos subigendus uenit, qui tam misere
 uisitamus: Haec Pausanias apud Gracorum
 duces dixisse fertur. interiecto deinde tempore
 complures Plataeum repererunt loculos auri,
 argenti

argentiq; & aliarum pecuniarum. Hoc quoq;
 rei apparuit postmodum in his mortuis. carne
 nudatis, ut cum eorum ossa comportarent unum
 in locum Plataenses, inuētum sit caput nullam
 futuram habens, sed ex uno osse solidum. Item
 maxilla cum eo quod super maxillam est, ha-
 bens dentes etsi distinctos, tamen ex uno osse
 uniuersos tam molares quā ceteros. Quine-
 tiam ossa uiri quinque cubitorum. Postero die
 cum Mardonij cadauer non extaret, incertum
 à quibus hominibus subtractum. Audiui ta-
 men iam diuersos illum sepelisse: & ob id per-
 multos scio ingentia dona ab Arionte Mar-
 donij filio accepisse. Quis curam suscepit ca-
 daveris Mardonij humandi, pro comperto non
 potui audire: habet tamen huius rei nonnihil
 fama Dionysiphantes uir Ephesius. Mardo-
 nius quidem hoc modo tumulatus est. Graci ue-
 rò posteaquam prædam dissipauerunt, casos se-
 paratim quisq; suos tumularunt. Lacedæmonij
 tribus sepulcris effectū, in eorū uno sacerdotes,
 è quibus fuisse Posidonius & Amompharetus
 & Philocyon & Callicrates: in alio reliquos
 Spartiatis, in tertio seruos humauerunt: Hunc
 in modum Lacedæmonij sepulti sunt. Tegaata
 uerò & Athenienses suos utriq; promiscue cō-
 diderunt: necnon Megarēses atq; Phliasij suos
 ab equitatu interemptos. Horum omnium se-
 pulcra fuerunt plena. Nam aliorum sepulcra
 qua

quæ ad Plataeam ostenduntur, ea sunt (quantum
 ego accipio) ab ijs excitata, qui erubescabant se
 à pugna abfuisse, cū sero supervenissent. Quip-
 pe tumultus illic visitur, qui dicitur Aegineta-
 rum: quem ego audio decem post hanc pugnam
 annos rogatu Aeginetarum ab Cleade Au-
 todici viro Plataensi illorum hospite, excitatum
 fuisse. Gracis statim à casorum humatione in
 agro Plataensi inito consilio visum est bellum
 Thebis inferendū, petendūq; eos qui cum Me-
 dis sensissent: Et in primis Timegenidē et At-
 taginum, qui principes factionis extitissent: Et
 ni eos dedidissent, non prius ab urbe disceden-
 dum, quàm eam evertissent. Hoc ubi decrevere,
 undecimo à pugna die monētes obsedere Theba-
 nos, iussos dedere quos dicimus viros: Abnuē-
 ribus dedere Thebanis, agrum eorū populabā-
 tur, murumq; adoriebātur. Quibus ab agro na-
 flando non discedentibus, vicesimo die Timege-
 nides ad populares ita inquit: Viri Thebani,
 quandoquidē Gracis ita cōstitutū est, non prius
 abscedere ab oppugnatione Thebarū quàm aut
 eas expugnauerint, aut nos dedideritis, absit ut
 nostra causa Thebanus ager amplius vexetur.
 Sed sine per causam deposcēdi nos, pecunias cu-
 piūt, pecunias eis publico demus. Nam Et pu-
 blice cū Medis sensimus: non autē nos soli. Sine
 reuera deposcētes nos urbē obsident, nos ipsi nos
 in disceputationem exhibemus. Eum Thebani
 sane:

sane probe & opportune locutum arbitantes,
euestigio caduceatorem ad Pausaniam misere,
nolle se viros dedere. Ea re inter eos conuenta,
Attaginus ex urbe profugit, cuius liberos ad
se Pausanias adductos culpa absoluit, negans
pueros factionis Medica esse principes. Cateri
quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant
se crimē refutatuuros, ac pecunia elapsuros. Pau-
sanias autem hoc ipsum suspicans fortē ubi illos
accepit, dimissis omnibus sociorū copijs, Corin-
thum deductos supplicio affecit: Hac haftenus,
qua ad Plataas et ad Thebas gesta sunt. Ar-
tabazum Pharnacis, ut è Platais fugiens porro
se proripuerat, Thessali, cum ad ipsos uenit, ho-
spitio inuitatum interrogabant de reliquo exer-
citu, ignari prorsus rei ad Plataas gesta. Iste in-
telligens si omnem ueritatem pugna referret,
adituum se uita discrimen cum suo exercitu
(fore enim, ut omnes cognita re ipsum adoriren-
tur) ideo ne apud Phocenses quidem retulerat
quippiā, ad Thessalos autē ita locutus est: Equi-
dem uiri Thessali maturo (ut cernitis) quā-
celerrime peruenire in Thraciam, missus cum
hac exercitus parte ad quoddam negotiū tran-
sigendū. Mardonius ipse cum suo exercitu ade-
rit, nostris uestigijs insistens, cui hospitiiū & of-
ficiū praestare. Hac enim uos in tempus pra-
stitisse non poenitebit: Hac satius, copias festina-
bundus per Thessaliam Macedoniamq; age-
bat

bat rectâ Thraciam uersus, tanquam uere pro-
 perans ac regionem mediterraneam praeiens,
 peruenit Byzantium, permultis sociorum in itin-
 nere relictis, qui uel à Thracibus obtruncati
 sunt, uel quòd fame atq; labore erant enecti. Ex
 Byzantio nauigijs transmisi in Asiam: Hunc
 in modum iste rediit. Quo autem die ad Plataeas
 pugnatum est à Persis, ea die contigit hoc apud
 Mycalem Ionia geri. Cum apud Delon Graeci
 considerent, ij qui unâ cum Zeutychna Lace-
 damonio nauibus uenerat, eò appulsi sunt è Sa-
 mo legati, Lampo Thrasyclei, & Aihenago-
 ras Archestratido, & Hegesistratus Aristag-
 ora, missi à Samijs clâ Persis ac tyrânò Theô-
 nestore Androdamantis, quem Persa tyrannus
 Sami constituerat. Hi cum adierunt duces, uer-
 ba fecit Hegesistratus multa & uaria: Fore
 enim, ut si tantummodo hos uiderent Iones, à Per-
 sis deficerent, nec Barbari expectarēt: etiam ut
 expectarent, tamen non aliam praedam talem
 isti reperirent. Praeterea deos inuocans obse-
 abat, ut Gracos Graeci liberarent, ultiscerētq;
 Barbari: facilia dicebat factu esse, quia naues
 illorum segnes essent ad cursum, nec pares Gra-
 eis ad praelium. Si quid uerò apud hos suspitio-
 nis subesset, ne dolo deducerentur, dicere para-
 tos esse se, ut in horum nauibus pro obsidibus
 agerentur. In his obsecrandis cum multus esset
 hospes Samius, si scitabatur cum Zeutychna,
 siue

siue hominis gratia, volens audire nomen, siue
 casu, id deo agente: Samie hospes, quod est tibi
 nomen? Ille respondet, Hegestrato. Leutychides
 interpellata reliqua eius oratione, si quam in-
 stituerat: Accipio, inquit, pro augurio Hege-
 stratum, Hospes Samie, effice in, ut nanigemus,
 data nobis parte, & istos qui tecum sunt fide,
 Samios promptos esse ad incundam nobiscum
 societatem. Hac locutus, & rem pariter exequi
 aggressus est. Nam cum Samij exemplo fidem,
 interposito etiam iureiurando, dedissent, de sua
 societate cum Gracis, Leutychides dimissis do-
 mum ceteris legatis, iussit eum cuius nomen pro
 augurio acceperat, secum nanigare. Gracicum
 illic diem commorati, postridie pulchre litare,
 haruspice Deiphono Euenij Apolloniata, ex
 Apollonia, quæ est in sinu Ionico. Huius patri
 Euenio res huiusmodi contigit: Sunt in hac
 Apollonia sacra Solis oves, quæ interdum secun-
 dum flumen pascuntur, quod è monte Lacmone
 per Apolloniatæ agrum fluit in mare iuxta Ori-
 cum portum. Eas noctu stabulantes in antro, non
 procul ab urbe, custodiunt delecti uiri, diuitijs &
 genere inter propulares suos splendidißimi. Singu-
 lis annis singuli, quod ex oraculo quodam Apol-
 loniata eas oves permagni faciant. Ibi Euenius
 hic cum aliquando delectus ad custodiendas oves
 non excubaret uigilans, sed obdormisset, ingres-
 so antrum lupi, circiter sexaginta oves truci-
 bus hauriunt.

darūt. Id ubi iste animaduertit, rem suppressit, neminiq; aperuit, habens in animo totidē mercari, quas substitueret. At Apolloniata ubi acceperunt (neq; enim eos quod gestū erat latuit) adductum in iudicium Euenium condemnauerunt, ut quia uigiliam edormisset, uisu priuaretur. Quem posteaquam excacauerunt, mox eis neq; pecora fixtificauere, neque humus pro consuetudine fructum ferre. Erant autem illis pecora et in Dodona et in Delphis. Interrogati propheta causam mali praesentis, responderūt causam esse, quia custodem sacrarū omnium Euenium inique luminibus orbassent: se enim immisisse lupos: nec prius ab illius ultione cessaturos, quam ei satisfecissent ex ijs, qua in eum perpetrassent, prout ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret: His perfectis, daturos se Euenio tale donum, quod habentem pleriq; hominum putarent beatum: Hac Apolloniatis sunt reddita oracula. Qua Apolloniata silentio suppresserunt, quibusdam ē ciuibus exequenda delegauerūt. Isti hunc in modū putarunt exequenda: Eueniū in statione sedentem adeunt, eiq; assidentes alijs de rebus uerba faciūt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mentione, percontantur quam multam optaret, si eam uellent pendere Apolloniata. Hic qui oraculū non audisset, se optare dixit duo pradia cinium, quos nominabat,

bat, quorum patrimonium omnium Apolloniatarum putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium, quod in urbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non insensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc cum respondisset Euenius, tum ij qui ei assidebant excipientes: Eueni, inquit, hanc tibi satisfactionem Apolloniata pro ereptis oculis tibi rependunt, ex oraculo eis reddito. Euenius, ubi omnem rem audiuit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. Ciues ea prædia à dominis mercati, huic, qui illa optasset, dedere, qui mox deinde. istam diuinationem obtinuit, unde celebratissimus euasit. Huius Euenij filius fuit Deiphonius, qui ductus à Corinthijs exercitui maticinabatur. Quanquam illud quoque audiui, Deiphono negotium in Gracia fuisse exhibitum: quod se filium Euenij, cuius non esset, nuncuparet. Postquam li-
saure Graci, classẽ à Dolo Samum uersus soluerunt: quam cum Samum applicuissent, ad templum Iunonis eam locauere, sese ad prælium nauale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi ceteras naues ad continentem reducunt, præter Phœnissas, quas abire permisserant. Non enim censebant pugnam naualem sibi esse capeßendam, cum patres hosti non esse sibi uiderentur. In continen-
tem autem ideo nauigabant, ut essent sub suo

peditatu, qui apud Mycalem agebat, praecepto Xerxis ab alijs copijs relictus ad Ioniam eundam, numero sexaginta millia, duce Tigra-
 ne, omnium Persarum & specie & flatura eminentissimo. Ad hunc exercitum constitue-
 rant refugere duces Persica classis, subductisq;
 nauibus, munimenta nalli circumdare, in illa-
 rum suumq; praesidium. Hoc inito consilio, pro-
 fecti sunt ad Potniceisium templum Mycale,
 prateruecti ad Gasonem & Scolopoentem, ubi
 Cereris Eleusina cernitur templum, quod Phi-
 listus Pasiclis condidit, sectans Neliu Codri
 in colonia Mileti locanda uenerunt. Ibi subdu-
 ctas naues munimento circumdederunt: & è
 saxis stipitibusq; feliciam arborum, quas ipsi
 exciderunt, & circum munitiones depactis su-
 dibus se instruxerunt, tanquam & obsidendi
 & uictoria potituri. In utrunq; enim casum ra-
 tione inita sese apparabāt. Hos abiisse in conti-
 nentem postquam accepere Grati, aequam eos
 Barbari effugissent, agre ferebant, incerti quid
 agerent, retro ne se reciperent, an tenderent, in
 Hellespontu. Tandem neutrum horum uisum est
 esse faciendum, sed porro eundē in continentem.
 Preparatis igitur ad pugnam naualem tabu-
 latis, alijsq; quibuscunq; opus erat, ad Myca-
 lem nauigant: & cum proxime castris hostium
 fuere, neminem ex aduerso obuiam firri uidēt,
 sed naues intra murum subductas, & magnam
 animo

nim pediatas pro littore dispositam. Ibi pri-
 mum *Lentychides* naue littori applicans, quam
 maxime appropinquare poterat, *Iones* per pra-
 conem compellebat, inquiens: *Viri Iones*, qui-
 cunque è nobis me exauditis, intelligite qua di-
 co: Nihil enim horum qua nobis mando, intel-
 ligunt *Persæ*: ubi pugnam conseruerimus, de-
 betis ante omnia reminisci libertatis. Deinde
 accessera *Hebcs*. Hoc qui è nobis non audiit, ab
 eo qui audiit discat. Huius facti eadem mens
 fuit qua *Themistoclis* ad *Artemisium*: quòd
 uidelicet hac uerba si laterent *Barbaros*, indu-
 ctura ad obsequendum *Ionus* essent: sin delata
 ad *Barbaros*, redderent eis *Græcos* infidos. His
 per *Lentychidem* admonitu, secundo loco *Græci*
 naues littori adiouit, et ex illis in litus egressi,
 sese ad pugnandū instruebant. Quod facientes
 cū cernerent *Persæ*, et scirent *Samijs* fuisse ad-
 hortatos, arma *Samijs* adimunt, suspicati illos
 sentire cū *Græcis*. Quippe *Samijs* exceptos circa
Asiaticam Athenienses à *Xerxe*, et illuc classe
Barbarorū diuectos, redemerant omnes. *Athe-
 nasq;* cum uiatico remiscent. Quò nomine non
 in minimam suspicionem uenerant, quòd quingenta
 hominum capita hostium *Xerxis* libera-
 rassent. Præterea *Milesijs*, tanquam maxime
 locorum gnaris, *Persæ* imperat, ut compita qua
 ad cacumina *Mycales* ferunt, custodiāt: eò con-
 silio facientes id, ut *Milesijs* ab exercitu abessent.

Hunc in modum ab ijs Ionibus, qui aliquid rerum novarum molituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persa sibi praeaverunt. Idem facta ex gerris testudine, sese constipauerant. Graci ubi instructi fuere, ire in Barbaros tendunt: quibus euntibus, adnolavit in universum exercitum rumor, caduceumq; supra fluctus positum apparuit. Rumor autem huiusmodi ad eos ferebatur: Gracos acie in Boeotijs superasse Mardonij copias. Multis autem signis res quae diuinitus fiunt, declarantur: etsi tunc eodem die contigit utraq; clades, ea quae ad Plataeas accepta, & quae ad Mycalem accipienda erat. Fama quae huc ad Gracos venit, reddidit eos multo ferociores, & ad subeundum multo periculum alacriores. Alterum etiã quiddam concurrere contigit, ut ad utranq; pugnam fuerint Cereris Eleusinae templa. Nam apud ipsum Cereris fanum (ut à me superius demonstratum est) in agro Plataensi pugna commissa est, & item in Mycale, iuxta Cereris delubrum pugna erat committenda: ut non ab re veneris ad istos fama victoriae Pausania atque Gracorum. Nam pugna ad Plataeas diluculo diei gesta est, apud Mycalea vesperi. Quarum utranq; eodem eiusdem mensis die gestam esse, non diu post ab his rem repetitis declaratum est. Ante rumoris aduentum subibat istos timor, non tam de seipsis, quam de Gracia, ne Mardonio subijceretur.

At

At ubi fama hac ad eos adnolavit, impensius atque properantius ad congregandum processerunt: tanto animo Græci ac Barbari in pugnam iradentibus, tanquam insula eis & Hellespontus proposita præmio essent. Athenienses, et qui iuxta erant, instructi penè dimidium copiarum, iter tenebant per litus atque planitiem. Lacedæmonij autem, & deinceps collocati, per confragosa & montes. Quadam Lacedæmonij circuibant, interim Athenienses in altero cornu præliabantur: Persæ, quoad sibi guerra mansere recta, sese defensauere, nihilo inferiores hostibus. Postea uerò quàm Atheniensem, & eorum qui cum Atheniensibus erant, copia adnixa sunt, uehementius se mutuo adhortantes, ut laus operis ipsorum esset, non Lacedæmoniorum, tum commutari iam res, & delectis gerris Græci conferti impressionem facere in Persas: illi accepto impetu per diu resistere, ad postremum in munitiones refugere, cum quibus pariter irruerunt Athenienses, & Corinthij, & Sicyonij, & Træzenij: ita enim erant in acie collocati. Vbi uerò & murus capitus est, ibi Barbari non roboris memores esse, sed fuga, præterquàm Persæ. Hi soli ad paucos redacti pugnabant, Græcis assidue in murum irruentibus. Quorum duo duces Artayntes, & Ithramiæres, classiarij exercitus duces effugerunt: totidem pugnantes occubuerunt, Mardontes, &

h h s pedes

pedestrium copiarum dux Tigranes. Adhuc dimicantibus Persis, supervenere Lacedaemonij ac socij, qui eos qui supererat trucidaverunt. Ipsorum quoque Gracorum complures illic cecidere, et cum alij ex Sicyonijs, tum eorum dux Perilans. Quinetia Samij, qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, ubi uiderunt statim ab initio pugnam perstinaciorem, quoad poterant Gracis suppetias ire. Quos inchoasse cernentes alij Iones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt Barbaros. Milesijs praeceptum erat, ut exitum viarum custodirent, Persarum salutis gratia, ut si quis casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesijs ducibus salutem sibi ad Mycales cacumina compararent. Huius quidem rei causa Milesij illic collocati fuerant, ne, si pugna adissent, aliquid innovarent. At illi è contrario prorsus quàm iussi fuerant fecere: alijsq; qua ad hostem ferebant vijs, in Barbaros ingruere, & ad extremum in eis mactandis omnium exitere hostilissimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit è Persis. In hoc praelio praeclarissimam inter Gracos operam navaverant Athenienses, & ex Atheniensibus Hermolycus Euthæni, vir in Pancratio celeberrimus: cui postea contigit, ut bello inter Athenienses & Carystios in pugna, apud Cynnus agri Carystij facta, casus in Gerasio iaceret.

Secund

Secundum Athenienses egregij existeret Corinthij Trezenijq; ac Sicyonij. Graci perquam multis Barbarorum alijs in pugna, alijs in fuga interfectis, eorum naues incendunt, totumq; murum egesta illinc in litus prada, & quibusdam pecuniarum thesauris repertis. Vbi castra atque naues cremare, uela fecerunt. Et cum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica transferenda, & ubinam in Graecia illam locari oporteret, cuius ipsi imperium obtinerent. Neque enim uidebatur eis fieri posse, ut per omne tempus Ionibus intandis praessent: sperandum esse, ut Iones à Persis rebellassent. Ad hac magistratus Lacedaemoniorum censebant emporia nationū Graecarum, quae cum Medis sensissent, ciectis incolis, danda cum territorio Ionibus habitanda. Athenienses è contrario, non esse principatum Ioniae summouendum, nec Lacedaemonijs de ipsorum colonijs consultandum. Et cum in hoc contenderent Athenienses, libenter ei cessere Peloponneses. atque ita Samios, & Chios, & Lesbios, ac ceteros insulanos, qui scum militabant, ad societatis fœdus adegerunt: data acceptaq; fide cū iureiurando se permansuros in societate, nec ab ea descituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes soluendos nauigauerunt, rati adhuc illos intentos se esse inuenturos. Et isti quidē in Hellespontum nauigabant.

Si nerò

Iti uerò Barbari qui profugerant, non ita multi, cum ad cacumina Mycales peruenissent, se Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt, Mafistes Dary filius, qui pugna malè gesta affuerant, cōniciari Artaynta cum alijs multis probris, tum uerò dicere, illum muliere fuisse ignauio- rem, ita illam praefecturam administrasse, dignūq; omni malo esse, qui de regia domo male meritus esset. Apud Persas summo opprobrio datur, audire se muliere esse ignauio- rem. Artayntes ubi multa audiit, indigne ferens, acinacem in Mafistem stringit, interficiendi auidus, quem irruentem cernens Xenagoras Praxila- niri Halicarnasseus, ut stabat à tergo, hominem medium accipit, sublatū humi allidit, interea- que satellites Mafistis affuere. Eò facto Xenago- ras et ipsius Mafistis gratiam inijt, et Xerxis cuius fratrem seruasset. Quippe ab eo ob hanc rem totius Cilicia praefectura donatus est. Nihil hoc amplius inter uiam Barbari egerunt, Sar- disq; peruenierunt, ubi rex erat, et ex eo tēpore, quo praelio nauali male gesto Athenis, illuc profugerat. Sardibus autē tunc agens, adama- bat uxorem Mafistis, qua ei ipsa illic erat. Ea cum potiri non posset, neque donis missisandis, neq; ni, quam asferre nolebat fratris Mafistis respectu: qua res et mulierem retinebat, probe gnaram, non se coactum iri ni. Ibi Xerxes cate- ra prohibitis huc enasit, ut filio suo Dario in

matrim

matrimonium daret filiam huius mulieris, ac *Masisstis*, existimans si hoc fecisset, commodum se illa potiturum. Contracto matrimonio, alijsq; ex consuetudine celebratis, susa profectus est. Et postquam pervenit, et uxorem *Dario* domum duxit, ita demum ab uxoris *Masisstis* amore cessavit, ad amata ex familiaritate nurus *Masisstis* filia, cui nomen erat *Artayntæ*. Qua cum potiretur, processu temporis res patefacta est, hunc in modum: *Amestris* uxor *Xerxis*, amiculum quod ipsa texerat, atq; grande, atq; distinctum, et spectatu dignum, viro donavit. Quod ille delectatus atq; amictus ad *Artayntam* se confert, atq; ubi se oblectavit, cum casusit a se petere mulierem qua optaret, sibi fieri in remunerationem obsequij. Omnia enim qua peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens (debeatur enim toti familia infortunium) *Dabis'ne*, inquit, mihi quicquid a te peticro? *Xerxes* omnia alia potius eam petituram ratus, cum iure iurando promissit. Qui postquam iuravit, mulier intrepidè amictum poposcit. *Xerxes* enimvero recusare non ob aliud, quam quod vereretur *Amestrin*: ne sic illa rem qua agebatur, iam pridem suspicata deprehenderet: offerre ei et urbes, et immensam vim auri, et copias militum, quibus nemo præter illam esset præfecturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitum donari. Verum cum non posset persuadere

dere mulieri, amiculum dedit. Quò dono illa su-
 pra modum leta, co gestando gestiebat. Ame-
 stris ubi mulierem habere amiculum scinit, ex-
 rem gestam, non in puellam concepit odium, sed
 in illius matrem, penes quam culpam, & quam
 huius rei autorem esse credebatur, exitium machi-
 natur. Observato itaque tempore, quò vir suus
 Xerxes regalem instrueret cœnam, quæ cœna
 semel quotannis eò die (quò rex creatus est) in-
 struebatur. Cœna nomen Persicè Τυξία, Græce
 τιλειον, id est, perfecta: in qua rex solum caput
 ornatur, Persasq; strenis donat. Hoc die obser-
 vato, Amestris à Xerxe petiit, ut se Masistis
 uxore donaret. Xerxes id indignum factu nefa-
 riumq; arbitrari, uxorem germani dono dari:
 eaq; infontē negotij illius, cuius causa uxor sua
 eā flagitaret. Tandē huius precibus enictus &
 instituto, quò nefas est, regia cœna pposita oran-
 tem non exorare, inuitus admodum annuit, tra-
 densq; uxori, ac iubens facere, quod liberet, ger-
 mano ad se accersito, ita inquit: Masista, tu
 Darij filius es, idemq; mihi frater, præterea vir
 eximius, tamen cum ista muliere, cum qua con-
 suberniū habes, noli habere: in cuius locum da-
 bo tibi filiam meam, cum qua cōtubernium ha-
 beas. Istam autem, quam in matrimonio habes
 (non enim mihi uidetur habenda) missam fa-
 cias. His verbis stupefactus Masistes, Domine,
 inquit, quam tu mecum orationem habes im-
 portun

portunam, qui uxorem, ex qua liberi mihi sunt
adolescentes & filia, quarum unam in filio tuo
duxisti uxorem, iubes me relinquere, qua mihi
est ex animi mei sententia, ut filiam tuam in
matrimonio ducam? Equidem rex, etsi ma-
gnifacio me dignari coniugio filia tua, tamen
neutrum istorum faciam: Tu vero, qui nequa-
quam necesse habes, noli hoc ad rei me cogere:
alius non inferior me existet maritus filia tua.
sine me mea uxoris consuetudine frui. Hac ille
cum respondisset, percitus ira Xerxes. Atqui,
inquit, ita tecum Masista agetur, ut neque
iam tibi filiam meam nuptum dem, neque in
consuetudine tua diutius fruaris, ut discas ac-
cipere oblata. Masistes his auditis, extra abiit,
hactenus locutus, Domine nondum interemisisti.
Hoc interim tempore dum Xerxes cum fratre col-
loquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis
uxorem Masista excarnificat, mamillas prae-
cidit, easque canibus abiicit: prae-
cidit nares, aures, la-
bra, linguam, atque ita excarnificatam remittit
domum. Harum rerum cum nihil audisset Mas-
istes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu
se domum proripiebat. Vbi vero mutilatam ux-
orem uidit, confestim inito cum liberis consilio, abiit
Bactra cum illis & alijs quibusdam, tanquam
provincia Bactriam ad defectionem induciturus.
& plurimum mali regi facturus: quod et corrigis-
set (ut mihi uidetur) si occupasset ad Bactrios

Grad Sacas ascendere. Etenim praeses erat Ba-
 Etiorii, à provincialibusq; diligebatur. Sed hac
 eum perpetraturum Xerxes audiens, missis ad-
 uersus hominem copijs, & ipsum & liberos, &
 copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis
 & nece Masista hac haecenus. Graeci à My-
 cale profecti Hellespontum uersus, primum cir-
 ca Leeton stationem habuerunt, à uentis inter-
 cepti. Inde soluentes, Abydon tenuerunt, pon-
 tesq; : quorum praecipue causa illuc ierant, cre-
 dentes se adhuc eos intentos esse inuēituros. cum
 reperissent solutos, deliberabant. Leutychildi et
 qui cum eo erant Laedemonijs, uidebatur in
 Graciam redeundum : Atheniensibus autem
 & eorum duci Xanthippo, illic manendum, ut
 Chersonesum tentarent. Itaque Peloponneses
 quidem abiire : Athenienses uerò Abydo in
 Chersonesum traiccentes, Sestum obsidebant.
 Huc postquam auditum est Gracos in Helle-
 sponto adesse, tanquam ad omnium eius tra-
 ctus urbium ualidissimo muro pradam, con-
 uenere cum alijs ex alijs circa oppidis, tum ex
 Cardia Oebazus, uir Perses, qui arma è ponti-
 bus illuc comportauerat. Tenebant autem id
 oppidum indigenae Aeoles, iunctis Persis parti-
 cer & magna sociorum frequentia. Tyranni-
 dem illius provinciae obsinebat Xerxis prator
 Artayctes, uir ille quidem Persa, sed dirus ta-
 men et facinorosus, qui Xerxem Athenas ten-
 dentem

dentem ex Eleūte circumuenit, petitis Protesila-
 lai Iphiclogeni pecunijs. Etenim est in Eleun-
 te Chersonesi Protesilai sepulcrū, & ei sanum
 circumiectum, ubi inerat ingens uis pecunia,
 nec non phiala aurea, argenteaq; & as, & ae-
 sis, aliaq; donaria, quae Artaystes rege donā-
 te compilauit, his uerbis eum circumueniens:
 Hec est hoc in loco domus uiri Graci: qui cum
 militum copijs terram tuam adortus, meritis
 morte pœnas dedit, eius mihi domum dato, ut
 discant alij non militare aduersus regionē suā.
 Hac dicendo facile erat persuadere Xerxi, ut
 largiretur sibi domum eius uiri, de quo nihil su-
 spicabatur istū ea sentire. Enimvero sentiebat
 Artaystes Protesilaum in provinciam regis
 militasse, quod uidelicet Persa omnem Asiam
 suam esse arbitrabantur. & eius semper qui po-
 titur regno. Hic postquam pecunijs ab rege do-
 natus est, eas ab Eleūte ab Seson exportauit,
 sanumq; scuit & coluit: & quoties Eleuntē
 pergebat, in adyto, id est, in templi loco inac-
 cesso, cum mulieribus concumbebat: Tunc autē
 ab Atheniensibus obsidebatur, nullis rebus
 preparatio, quae pertinerent ad tolerandā obsi-
 dionem, quam non expectauerat, ex improviso
 à Grecis inuasus. Illi, posteaquam sibi obsiden-
 tibus aduenerat Autumnus, grauari peregri-
 nam à patria expeditionem, quoniam murum
 expugnare non possent: Itaq; orare duces suos,

ut se illinc reducerent. Duces negare se prius id facturos, quam aut murum expugnassent, aut ipsos respublica Atheniensium accersisset. Adeo res illa eis cordi erat. Atque qui cum Artayete intra muros erant, in omnem adducti calamitatem, adeo, ut funibus lectorum elixis uescerentur: ubi iam ne hoc quidem habebant, ita sub noctem capefferant fugam cum alij Persae, tum Artayetes et Oebasus, delapsi a posteriori murorum parte, qua praecipue destituta ab hostibus erat. Postquam illuxit, Chersonitani è turribus rem indicauere Atheniensibus, portasque patefecere. Atheniensium plerisque fugientes Persas persequentibus, alij urbem tenere. Oebasum in Thraciam fuga elapsum, Thraces Absinthij exceptum, Plestoro indigene deo ritu suo immolauerunt: ceterum eius comites aliter interfecerunt. Artayetes autem cum suis inita posterius fuga, cum pauci essent, super Aegos fluentia circumuerti, cum perdis sese defensassent, partim oscubuerunt, partim uini sunt capti. Quos Graeci alligatos sestum duxerunt, interque eos Artayetem cum filio suo. Fertur à Chersonitanis, uni eorum, qui istos seruabant, dum carnem salsam torret, tale ostentum exiisse: Offa illa salsura prius imposita resiliit, palpitauitque, quemadmodum pisces recens capiti. Qua de re cum circumfusi admirarentur, Artayetes ostentum ne nidiit: accito uiro, qui salsuram coquebat, Hospes,

*ſpes, inquit, Athenienſis, nō eſt, quod iſtud me-
 tuas oſtentum, quod non tua cauſa extitit, ſed
 mea. Proteſilao qui eſt apud Eleuntē ſignum
 dante, qui mortuus ac ſale cōditus, habet à dīs
 poteſtatem, eum à quo iniuriā excepit, uexan-
 di. Nunc igitur ei donaria reſtituere in animo
 habeo. Pro pecunijs quidē quas è templo ſuſtu-
 li huius dei, centum talenta pendam: pro mea
 uerò ipſius ſalute ac filij, ducenta. Hac pollicēs,
 Xanthippum Athenienſium ducem non per-
 ſuaſi, tum ſua ſponte animatū, tum ab Eleun-
 tiis exoratum, quo Proteſilaū ulciſcerentur,
 ut hominem interimeret. Itaq; adductum hunc
 in litus, in quo Xerxes traiectum iunxerat, ut
 alij aiunt, in tumultum urbi Madyto imminen-
 tem, depaſtis humi aſſeribus ſuſpenderunt, filio
 eius ante patris oculos lapidibus obruto. His
 actis, Athenienſes in Graciam remeauerunt,
 portātes tum alias pecunias, tum uerò arma pō-
 tius, tanquā apud tēpla reſpoſituri. Nec aliud
 præterea quidpiam geſtum eſt per eum annum.
 Huius Artayēta, qui ſuſpēſus eſt, auus pater-
 nus fuit Artembares, qui orationem quādam
 habuit apud Perſas, quam orationem excipien-
 tes Perſæ, ad Cyrum detulerunt. in hac uerba:
 Quandoquidem Perſis Iupiter principatū do-
 dit, & ex uiris tibi Cyre Aſtyage deicēto, age
 dum demigrātes ex hac regione, quā exiguam
 habemus et aſperā, obtineamus meliorē aliam.*

Multa sunt nobis confines urbes, multa longinqua. Quarum unā incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosq; . Decet autē hoc eos viros facere, qui possunt. Nam quando facultas nobis praestabitur melior, quā dū multorum hominū imperiū habemus, & uniuersa Asia? Hac oratione audita, Cyrus haudquāquā admiratus, iussit eos illud facere, sed ita, ut inbendo admoneret, se posthac praeparare, non ad imperandū alijs amplius, sed alijs parendū. Natura enim comparatū esse, ut ē mollibus regionibus molles uiri existās, neue ex eadē terra admiranda fruges, & egregij bello uiri gignātur. Hac Cyri sentētia Persae superati, ā sua destiterunt: praoptarūq; exile solū incolētes imperare. alijs, quā campestre colentes, alijs seruire.

FINIS.

OMNIBVS NOBILITATIS VIRTUTIBUS;
 sumq; ornamētis cumulatis. uiro D. Ioāni
 Gograuiō principis Cliuensis consiliario,
 Conradus Heresbachius S. D.

HERODOTVS Halicarnass. praeter nouē historiarum libros, quos Musarū nominibus inscripsit, compendium quoq; reliquit, quo Homerū itā cōplexus: id quod Suidas eiusdē poemam succincte, suoq; more perstringens tenet.

Rainer

Platur. Nempe ἐν τῷ ὅμῳ ad finem, ἡρόδοτος, inquit, ὁ ἱστορικὸς ἔγραψεν βίον ὁμῆρου μάλιστα ὃ τῷδε ἀρμόδιόν τερον. Hunc libellū cū nuper Latium à me factum Herodoto apprimendū curassem, nīsum est quātulū id cunq; est, tuis virtutibus consecrare, cum alijs plerisq; causis adductus, tum quòd tu pro exactissimo tuo iudicio, proq; auita atq; innata integritate nō nisi castissimos auctores deligas ἐν ἀλασκαπῷ. Homoero omnis uirtutis eruditionisq; parenti (ut Iustiani uerbis in pandectas prefantis utar) tantū tribuas, adeoq; eius potia ingenio delecteris, ut identidem laxandi animi causa. Homeri carmina ad testudinē decātare cōsueueris: Maxime uerò, quo dicamentū aliquod, atq; μυμῶσυρ extructi necessitudinis nostrae iā olim iter parentes nostros coalita: sed quā nos iam inde à pueritia domi atq; peregre linguarum, meliorumq; studiorū cōmilitio firmatā, etiamnum in eandē principis nostri aulā asciti religiose fouemus. Nā uti nihil tum in omnibus obscundis negotijs, tum in aulis maxime principū suauius, magisq; necessarium, quā fidus, & syncerus amicus: ita nulli sunt ferme amici, uel cōstantiores, magisq; fidi, minusq; fucati, quā studiorum similitudine copulati. Bene uale, & hanc nostrā qualemcūq; opellam boni consule, meq; quod facis mutuis amare perge. Ex Hambœch, Nonis Nouemb. M. CCCC. XXVI.

HERODOTI HALI-

CARNASSEI DE GENERE

uitaque Homeri Libellus, à

Conrado Heresbachio

Latinitate do-
natus.

ERODOTVS *Halicar-*
nassens de genere, nita, atq;
adeo aetate Homeri studens
quàm verissima referre, hac
tradidit: Cum uetusta illa
Æolicorum ciuitas Cuma

primum conderetur, eodem cum alia permulta
omnisq; generis conuena confluxerunt, tum è
Magnesia illuc pleriq; cômigrarūt: inter quos
fuerat Melanopus Ithagena Crithonis filio ge-
nitus, homo fortuna nō perinde ampla, attamē
expedita. Hic Homiretis Cumani filiam duxit
uxorem, procreatq; è legitimo toro femineam
prolem, cui nomen indidit Critheidi. Moxq;
ipse Melanopus unā cum uxore uita functus
est, cōmissa interim filia Cleonælis Argini in
tela, quo familiarissime uti consueuerat. Porro
tempore interiecto, accidit forte, ut puella ista
è furtino concubitu pragnās deprehenderetur:
id quod paulisper suppressum dum Cleonax re-
sciuiſſet, uehementer rei indignitate commotus
Critheida

Critheida seorsum ad se accersitam acerbè ob-
iurgauit, cōmemorans cōmissi apud populares
suos infamiam. Postremo huiusmodi quidpiam
quo illam excusaret, cōminiscitur: Cumani iam
tum in *Hermea* sinu recessu adificantes, ubi
Smyrnam ciuitatē extraxissent: *Theseus* enim
uolens uxoris suae memoriā relinquere, ab ux-
oris nomine *Smyrnam* appellauit: Quippe id
uxori nomen erat. *Theseus* autem è primarijs
Thessalorum fuit, qui *Cumam* adificabant, ab
Eumelo *Admeti* filio ortus, uita facultatibus
appruè instructus. Hoc loco *Cleonax* per oc-
casionem *Critheida* obtrusit *Ismenia* *Boeotio*,
ex his qui coloniam illuc duxerant in primis
sibi amico. Progressu deinde temporis, *Critheis*
cum alijs mulierculis ad festū quoddam egres-
sa, iuxta fluium *Melitem*, ut qua parui iam
uicina esset, *Homerum* peperit, non cacum, sed
uidentem, nominatq; eundem *Melesigenem*, à
flumio uidelicet, ad quē editus esset. Etiam nunc
apud *Ismeniam* se *Critheis* continebat: à quo
postea digressa, manuaria industria se fi-
liumq; alibas, aliunde alia sumens opera: un-
de filium quoque quantum potuit, honestis dis-
ciplinis erudit. Erat autem eo tempore *Smyr-
nē* quidam nomine *Pheuius*, qui inuentui il-
lic litteras musicemq; tradebat. Hic cum ci-
tra uxorem uineret, *Critheidem* conduxit, qua
lanam illi exercebat, quam à discipulis merce-

dem acceperat. Illa uerò industria multa, atq;
elegantia freta, Phe^mio cœpit impēse placere,
adeo, ut tandem Phe^mius eam uerbis ad coniu-
gium sollicitaret, refrens cum alia quibus ei si-
dem facere cōfidebat, tum precipue, quòd Me-
lesigenem in filium esset adoptaturus, liberali-
terq; simul & aliturus instituturusq;. Siquidē
hūc cernebat iam miram quādam, & ingenij,
& indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur
Cris^{theis}, Phe^mio assentitur. Melesigenes cū na-
tura bonitate præstans, tum cura accedēte in-
stitutioneq;, continuo omnes sui ordinis adole-
scētes facile præuertit; atq; non ita multo pōst
eruditionis auctibus crescens, nihilo ipso Pha-
mio in disciplinis factus inferior. Et cum Phe-
m^{ius} uita functus, uniuersa ei legasset, paulò
pōst Cris^{theis} quoque fato cōcedit. Melesigenes
itaq; ludo præfectus, suiq; iam iuris effectus, in
magna fuit hominum admiratione, non apud
suos modo, uerum apud externos etiā, qui pere-
gre frequentes illuc mercatus gratia conuene-
rant. Erat enim Smyrna emporiū celebre, unde
frumenta, quæ eòdem è uicinis agris abunde cō-
uecta, a peregrinis cōmebantur. Externi autē
cum ab opere cessarēt, Melesigeni libenter ua-
cabant. Cōmodum inter hos Mentes fuit navi-
cularius, qui è finibus Zencadis soluens, nauem
meritoria in eius usum cōparauerat, qua frumē-
ta Smyrna deueheret, nix (quantū illa ferebant
tempora

tempora) & eruditus, & multarum rerum usu exercitus. Hic Melesigenē persuasit, ut relicto ludo secū navigaret, accepturū & mercedem, & qua ad profectiōem essent necessaria. Ad hac Melesigenes quādiu iuuenis esset, ciuitates regionesq; spectare operapretium fore ducebat sibi, qui cōscribenda pōescos iam argumētum in animo concepisset, qua nimirū occasione potissimū cum arbitror pellectū. Proinde relicto ludo cum Mente navigabat Melesigenes: quoq; cunq; locorū appulit, studiose uniuersa rimatus, contēplabatur si quid esset loci alicuius peculiare ac uernaculū, memoratuq; dignū: adeo, ut appareat cōmētarios eū profectiōis sue descriptisse, eorumq; qua quoq; loco lustrando didicerit. Porro cū ex Hispania Thusciaq; delati in Ithacam dēuherentur, contigit Melesigenē oculis iam antē parum ualentem, extreme laborare: ita, ut Mentes negotiorum gratta in Leucadē traieclurus, eū apud Mentore Alcimā Ithacensem reliquerit, hominem sibi uehementer amicam: multis precibus adigens eundē quo Melesigenis curam haberet tantisper, dum ē Leucade reuerteretur ipse. Mentor uerò agrosantem Melesigenem sedulo curauit, uir nimirum facultatibus pollēs: quiq; ob egregiā equitatem, hospitalitatemq; inter ceteros Ithacēses maxime pradicaretur. Atq; hic accidit, ut de Plynse multa Melesigenes percontādo cognosceret

sceret. Narrantq; ipsi Ithacenses, tum visum eū
amisisse ibidem. Atqui ego affirmare non du-
bitem, iam tum eundem conualuisse, ac postea
apud Colophonē prorsus caecum factū, id quod
ipsi quoq; Colophonij mecū fatentur. At verò
Adentes è Leucade Ithacam reuersus, Melesi-
genem recepit, cum quo iam inde diu ultro ei-
troq; nauiganis, donec Colophonem appellenti
eueniret, ut in ueterē morbum recideret: quem
nbi effugere nō daretur, visu putatur priuatus.
E' Colophone iam caecus Smyrnam remeās, ad
poëmata conscribenda animū conuertit. Tēpo-
re deinde interiecto, cum Smyrna uisū necessa-
rijsq; desitueretur, cōstituit Cuman proficiscie
commodumq; Hermi prata transiens, ad eum
locum peruenit qui appellatur Nouus murus,
Cumanorum coloniam. Qui locus post Cu-
mam habitabatur annis octo. Hic memora-
tur primum Melesigenes pro coriarij officina
consistens, huiusmodi quadam carmina re-
citasse:

Αἰ δ' ἔαδε ξοῖον περικλυόν ἰδὲ δόμοιο
Ὅι πόλιν αἰπινὴν κυμὴν ὑπὸ πίδα κούρην
Ναῖετι Σαρδάνης πόδα νεώτερον ὑψιμόμοιο,
Ἀμβρόσιον πίοντες ὕδασι θεῶν ποταμοῖο
Ἔρμης δινύουσι, ὅν' ἀθάνατον τίναςτο ζῆντι.

Sardana, cuius hic cōmeminit, mons est ad Her-
mum fluvium Nouumq; murum situs. Coriario
nomē erat Tychio, cui cōtinuo auditis uersibus
visum

visum est hominem recipiendum, commiseratio-
ne nimirum motus, cum uideret oculis tam mi-
sere multatum, iussit presentibus secum frui.
Melesigenes ingressus suarinam, confidentibus
illic poesim suam ostendit: Amphiarai in The-
bas expeditionem, atq; hymnos in deos à se scri-
ptos. Et cum inter fabulandum crebras senten-
tias in mediam multamq; eruditionem afferret,
in magna habitus est ab auscultantibus admí-
ratione. Atq; iam tum apud Nouum murum
agens, è poësi nictus subsidia habebat. Ostendi-
tur ad nostra usq; tēpora ibidē locus, ubi Me-
lesigenes sedens carmina sua exhibuerit. Quí
locus in magna illic habetur ueneratione ab
incolis, memoraturq; populus arbor ab Homeri
aduētu in eodem loco enata. Porro egestate po-
stea adactus, cum mixta alimenta haberet, statuit
in animo Cumam ad feliciorē successum reuer-
ti. Iturusq; hac pronūncians carmina:

Αἶψα πόδες μεφίροισιν ἐς αἰδοίων πέλιον ἀνδρῶν.

Τῶν γὰρ καὶ θυμὸς πρόφρων καὶ μῆτις ἀρίστη.

Proficiscens igitur Cumam è Novo muro, per
Lavissam iter fecit ut pote compendiosissimum.

Ubi, ut Cumanī narrant, flagitante socero, epi-
gramma hoc scripsit Mida Phrygū regi Gordij
filio, id quod etiam nunc in Gordij cippo inscri-
ptum visitur:

Χαλκῷ παρθένος ἐμὶ μέδω δ' ἐπὶ σίμαϊ κῆμα,
ὣς τ' ἂν ὕδωρ καὶ δούδρα μακρὰ τεύχελοι,

ἥλιος

Ἡελίος τ' αὐτῶν λάμποι, λαμπράτε σελῶν.
 Αὐτὸς τῷδε μέγας ἀπολυκλάτω ἐπὶ τῷ μῶ
 Ἀγγελίῳ παρῆσι μίδης, ὅτι τῇδε τέθναται.

*Reversus autem Cumam, in senum passim con-
 uenticulis carmina sua, quae fecerat ostēdit, col-
 loquijq; suauitate auscultantes in sui admira-
 tionem facile protraxit. Intelligens igitur Cu-
 manos poesim suam recipere, pergit eosdem con-
 suetudine sua oblectare, ac postremo huiusmo-
 di cōditionem proponere, ut si publice cum ale-
 re uellent, ciuitatem Cumanorum celeberrimam
 se redditurum. Qui praesentes haec audierant,
 institutum probabant: addentes se quoq; adiu-
 turos, si petitionem suam ad senatum referret,
 ut notis suis fieret satis. Melesigenes his uerbis
 erectus, collecto senatu in curiam processit: ro-
 gatoq; eo, cuius id muneris erat, ut in senatum
 duceretur. Ille nihil recusans, ubi opportunum
 uidebatur, hominem deduxit. Hic consistens
 Melesigenes, eadem uerba habuit in senatu,
 qua paulò antè in conuenticulis de alimentis
 praestandis proposuerat. Vbi dixisset, egressus
 pro curia sedebat. Interim dum senatores agi-
 tarent, quidnam par esset homini respondere,
 uisumq; esset cum ei qui deduxerat, tum alijs
 omnibus quotquot in conuenticulis Melesige-
 nem audierant, petitionem admittendam: unus
 tantum è senatoribus, refertur Melesigenis po-
 stulatis calculo suo repugnasse, imerq; alia mul-
 ta, haec*

τα, hac quoq; cōmemorasse: Quod si semel ὀμύ-
 γης, hoc est cacos, alendos suscipiant, futurum ut
 continuo turbam habeant, & multam, & inu-
 tilem: Atq; hic primum Homeri nomen Me-
 lesigeni inditum, a cecitatis videlicet calamitate.
 Nam Cumani cacos ὀμύγης appellant. Jamq;
 inde, qui prius Melesigenes, nomē obtinuit Ho-
 meri. Arcuiter hac sententia evicit, perq; prae-
 tem fuit approbata, qua cōtendebatur non alē-
 dum Homerum. Hac cum illi nunciaretur, ve-
 hementer commotus, his versibus calamitatem
 suam deplorabat:

Οἷα μ' αἴσῃ δῶκε παντὸς ζῆντος χυζμα γενέσθαι
 Νήπιον αἰδέϊας ἐπὶ γυνάσσι μικρὸς ἀτάλῃων
 ἦν ποτ' ἐπύργωσαν βελῆ διὸς αἰγιόχοιο.
 Λαοὶ φρίκων & μάργων ἐπιβήτιγες ἴπων.
 Ὀπλοτέρου μαλδροῖο πυρὸς κρίνοντες ἄρῃα,
 Λιομίδα σμύρην ἀλιγέτον ἀποτνιαύνακτον.
 ἦν τε δὲ ἀγλαὸν εἶσιρ ὕδαρ ἰδροῖο μέλει &
 ἔνθον ἀπορνύμενας πῦραι διὸς ἀγλαὰ τέκνα
 ἠελίε τῷ κληῖσαι διαρ χθόνα, καὶ πόλιν ἀνδρῶν
 Νιδ' ἀπαιοννάδην ἰδρὴν ὅπα φημὶ αἰοδῆν.
 Ἀφραδίην τ' μὲν τε παθῶν τις φράσεται ἄνθις
 ὅς σφιρ ὀνείδεσιρ ἐμδρ διεμήσατο πόντον.
 Κῆρα δ' ἐγὼ τίω μοι θεὸς ὤπασε γεινομένη περ
 Τλήσσομαι ἀνδράων φέρον τετραπύκτω θυμῷ
 Οὐδέτε μοι φιλαγῆα μέλειν ἰδραῖς ἐν ἀγλαῖς,
 Κύμας ὀρμαίνουσι μέγας δέ μοι θυμὸς ἐπάγει.
 Δῦμον ἐς ἀπλοδαπὸν ἰέναι δλίγον περ ἔοντα.

Cuma abiens ad Phoceam contendit, imprecans interim Cumanis, neminem unquam fore clarum poetam, qui tam stupidos celebraret. In Phoea autem eodem modo sibi uictum parauit, in contuberniculis uidelicet passim carmina sua ostentans. Erat autem eo tempore in Phoea Thestorides quidam, qui pueros illic literas docebat, homo fidei parum probata. Hic subodorata poetis huiusmodi uerbis Homerum adoriebatur: Paratum se inquitens et ministrare ei, et uictum suppeditare, si carmina qua meditatus esset, describere pateretur, et alia subinde faciens, ad se deferret. Homerus iam ministerij alicuius, atque adeo necessariorum indigens, recipiendam hanc conditionem putauit. Commoratusque apud Thestoridem, minorem illam fecit Iliadem, cuius initium est:

Ἰλίου ἀείδω, πρὶ δαρδανίην εὐπωλον
 ἥτε πρὶ πολλὰ πάθον δαυαοὶ θεράποντες ἄρην.
 Phocaidem quoque, quam uocat, Phocenses apud se conditam ab Homero asservunt. Iam uero Thestorides, ubi Phocaidem atque alia pleraque ab Homero communicata descripsisset, constituit e Phoea discedere, Homerique poetam pro sua uendicare. Unde factum ut cum Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem huiusmodi usus disticho:

Θετορίδης θυπτοῖσι ἀνώγει πολέοντες
 Ὀδὴν ἀφραγτότορον πέλετ' ἄνθρωποισι.

Alqui

Atqui *Thestorides* relicta *Phocæa* in *Chium* concessit, ubi erecto ludo, carmina illa pro suis enuligans, egregiam simul & laudem sibi paravit, & fructum haudquaquam ulgarem. Porro *Homerus* suo eodemq; more vivere pergebat apud *Phocenses*, nimirum è poësi, uictum ubiq; habens. Tempore deinde non ita multo post, miri aliquot è *Chio* eruditi, audientes eadem carmina quæ iam sæpius in *Chio* à *Thestoride* pro suis recitari audierant, indicabant in *Chio* hæc ipsa à quodam ludi magistro pro suis cum magno fructu ostentari. *Homerus* intelligens continuo *Thestoridem* esse, magno studio properabat in *Chium* transmittere. Et cum portum adiisset, neq; offendisset, nauem qua transiret, essent autem qui pro lignis *deuchædis* in *Erythream* soluere pararent, belle conuenire uidebatur, si per *Erythream* iter faceret. Accedens igitur nauas, flagitauit ut comitem se navigationis reciperent, multis bladiisq; usus uerbi, quibus quad poscorce persuaderet. Nauta admittentes hominis preces, iusserunt nauem cum conscendere. Quo impetrato, *Homerus* confidens in nautis, his uersibus nautis bene precatur:

Κλῆθι ποσειδάων μεγαλοδούρις ἐννοσίγαιε.
 Εὐρυχόρῃ μαδῆων καὶ ξυρῶς ἐλινῶν
 Δὸς δ' οὐρον ναλὸν καὶ ἀπήμενος νότον ἰδέσθαι
 Ναύτας, οἱ νὸς πομποὶ καὶ ἄρχοι ἔασι
 Δὸς δ' ἐς ὑπὸ γαίῃ ὑψιγυμνοῖο μίμῃσι

Aida

Αἰδοῖορ μ' ἐλθόντα βροτῶρ ὁσίωρ γευεῖσθαι
 Φῶτά τε τισαίμην, ὅς ἐμὸν νοῦν ὑπεροπύσας
 Σιδύσατο ζῶα ξένιορ ξένιω τε τραπέζῳ.

*Ubi uerò secundo uenio Erythraam appulif-
 sent, Homerus in nani id iēporis stabulabatur.
 Postero die nautas rogauit, ut aliquem prabe-
 rent, qui ad urbem eum perduceret. Illi obsecuti,
 ducem itineris unum è suis permisērunt. Cumq;
 iam pergendo ad Erythraam appropinquasset,
 deprehendissetq; urbē asperam, atq; montiosam,
 in hac prorupit carmina:*

Πόττια γῆ πάντα Δ' ὅττιρα μαλίσθον ὄλβη
 Σὺς ἄρα δὲ τοῖς μὲν φωνῶν ὕσχεθ' ἐτύχθης
 Τοῖς ἡ δύσβωλ' ἡγεῖται τευχῇ σὺς ἐχολύθης.

*Ingressus deinde Erythraorum urbem, percon-
 tatur de nani. Et cum forte quidam occurrisset
 salutaturus, qui eum in Phoea uidisset, ab hoc
 contendit, ut secum dispiceret, sicubi nanis ap-
 pareret, qua in Chium transmitteret. Atque
 ubi in portu, naualibusq; nullum reperiretur
 traiecitium nauigium, ille Homerum ad eum
 locum ducit, ubi piscatorie nanicula stationem
 habebant. Et forte fortuna incidit in quosdam,
 qui in Chium erant traiecturi. Hos adiens pre-
 catur, ut Homerum transportarent. Verum illi
 nullis precibus permoti, nō recepto Homero sol-
 uerunt. Homerus autem hac cecinit carmina:*

Ναῦτ' ἡ ποταπόροι συγερῇ ἐναλίγιστοι ἄντ'
 Πρωχάσιρ αἰνήσιρ βίον δύσζυγον ἔχοντις.

ΛΙΛΛ.

Ἰδὲ δ' αὖτε ξένους διὸς σέβας ὑψιμέδοντα
 Δαίνα γὰρ μέτοπισ ξένους διὸς, ὅσ' ἂν ἀλίτῃ.

Si vero in altum iam praeceps contigit, ne
 aduerso vento rapti, eodem unde soluerant re-
 currebant, ubi etiam dum Homerum in littoris
 crepidine confidentem offenderunt. Qui cognito
 nauis recurſu, hunc in modum eos alloquitur:

Ὑμᾶς ὦ ξένοι ἔλαβεν ὁ ἄνεμος αἰετίας γενόμενος
 Ἄλλ' ἔτι καὶ νῦν με δέξασθαι καὶ ὁ πᾶς ὑμῖν ἔσται.
 Piscatores autem poenitentia ducti, quod prius
 hominem non receperāt, compellato eodem, in-
 bent conscendere (si uelis) nanem. Recepto Ho-
 mero rursus uela faciunt. Cumq; ex alto itinere
 litus appulissent, pisces ad sua cuiq; opera
 digressi, Homerum in litore ea nocte relin-
 quunt. Vbi diluxit, itineri se accingens ober-
 ransq; ad eum locum peruenit, qui appellatur
 Pinus: illicq; quiescenti noctu pini fructus ex-
 cussus, quem aliqui σφόδιον alij κώνον appel-
 lant, Homerus hos cecinit uersus:

Ἄλλα τίς σε πύκη ἀμείνονα καρπὸν ἴσιμ
 Ἰδὲς ἐν κορυφαῖσι πολυπύχ' ἀνεμόεσσας
 Ἐνθα σίδηρον ἄρη' ἐπιχθονίοισι βροτοῖσι
 Ἔσσετ' ἐν τ' ἄρ' μιν καβηρῖνοι ἄνδρες ἔχωσι.

Ex enim tempore Cumani Cebrenia ad Idam
 montem edificare parabant, ubi ferrum tum
 effodiebatur. Caterum illinc abiens Homerus,
 uocem caprarum, qua ibidem forte pascebantur,
 secutus, in canes incidit pastores: qui cum

kk

fero

ferocius eum adorirentur, nociferabatur. Quod audiens Glaucus, id enim erat caprario nomen, accurrit festinanter, compellatosq; canes ab Homero excussit. Atq; ubi diu multumq; admiratus fuisset; quod nimirum cecus existens eò locorum pervenerit, tandem accedens rogabat quisnā esset, & cuius rei indigens, quibusq; modis ad inhabitata illa vastaq; loca diuenerit. Homerus omnem suam calamitatem commemorans, ad commiserationem Glaucum pertraxit. Siquidem homo erat (ut apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum ad suum deduxit tugurium, incensoq; igne cœnam instruxit: qua apposita iussit cœnare secum hospitem. At vero cum canes à cibo abstinentes non cessarent suo more cœnitantiē adlatrare, Homerus Glaucum his versibus alloquitur:

Γλαῦκε πέπλον ἐπιδὼρ τόδ' ἔπος τὸ ἐνὶ φρεσὶ θέσω
 Πρῶτον μὲν νυστὶ δειπνον ἐκ' αὐλάῃσι θυγαῖσι
 Δόναι, ὥς γὰρ ἄμεινον, ὃ γὰρ καὶ πρῶτον ἀνδρες
 Ἄνδρὸς ἐπερχομένοισι καὶ ἐς ἔκθεα θυρὸς ἰόντο.

Hæc audiens Glaucus, laetatus est admonitione illa, habuitq; in magna hominem admiratione. Inter cœnandum autem utro citroq; habitis sermonibus, mutuis quoque colloquijs oblectabantur. Nam Homerus ubi errores suos civitatesque quas adiisset, enarrasset, Glaucus hæc audiens præ admiratione stupēbat. Eratq; iam tunc cœnandi tempus, & quicquid

sc da

se dabant. Postero die Glaucus cogitavit ad herum suum proficisci, animo hac de Homero indicandi. Proinde commissis socio capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens se quam festinantissime iturum. Descendens autem ad Bolissum, id erat vicino huius loco nomen : heroq; suo adito narrauit de Homero, quemadmodum res habebat, quod nimirum pro miraculo hominis aduentum duceret, idemum rogat quid facere conueniat. Herus parum delectatus hoc nuncio, cepit cum Glauco expostulare, qui quoslibet citra delectum errores multosq; reciperet aleretq; : tamen precepit ut hospitem ad se perduceret. Glaucus vero ad Homerum reuersus ea narrauit, insitq; sequi se in urbem : fore enim hac ei ad felicem fortuna successum. Quibus non grauatis assensitens Homerus, caprarium sequitur. Hic Chius Glauco herus, ubi in colloquium cum Homero, uenisset, reperissetq; hominem esse cordatum, multaq; rerum peritia instructum, cepit suadere ei ut apud se commoraretur, liberorumq; quos habebat adolescentes formandorum curam susciperet. Ille accepta conditione, pueros sibi concreditos erudit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam, Epicichlidas, & alia omnia quaecunque iuuenilia ludicraq; huius poeta extant, apud Chium illum condidit in Bolisso. Hincque cepit per urbem inclarescere. Iam

acchè Thestorides ut primum intellexit Homerum adesse, nauigans è Chio fugam capeſſebat. Deinde progressu temporis impetrata ab hero Chy uisendi copia, urbem adijt, ludumq; illic instituens, pueros carmina docebat. Id cum magna felicitate Chys facere uideretur, multos sibi admiratores conciliauit. Hinc igitur uictum parans tolerabilem, uxorem duxit, è qua duas suscipit filias, quarum una decessit innupta, aliteram uero Chio elocauit. Enimvero hic poëſi manum admolitus, gratiam habuit benemerentibus. Et primum quidem Mentori Ithacensi in Odyſſea, ut qui laborantem ex oculis sustinuerit in Ithaca, cuius beneficij gratia eundem ampliter poëſi ſue inſulciens, Ulyſſis fingit ſocium, cuius fidei Ulyſſes Troiam nauigans, domum familiamque concrediderit, tanquam Ithacensium præſtantiſſimo atque aequiſſimo. Alijs etiam plerisque locis eundem laudibus uehit. Siquidem Minervam quoties cum aliquo humana ſpecie congregi fingit, Mentori identidem tradit aſſimilatam deam. Ad hac Phemio præceptor, ſimul et eruditionis et nutritionis gratiam in Odyſſea retulit in hac uerba:

Κῆρυξ δ' ἐν χόρσῳ κίθαριν πόρνα καὶ ἔθνε
 Φήμιο, ὃς τε πολλὸν ἐκαίνυτο πάντας ἀείδων.

Et rurſum:

Ἄντ' ὃ φορμίζων ἀντὶβάλλετο καλὸν ἀείδων.

Memo

*Meminit & nauicularij, in cuius comitatu ultro citroq; nauigans, urbes locaq; plurima col-
lustrauit. Huic nomen erat Menta, cuius com-
meminit his uersibus:*

*Μέντας ἀγχιάλοιο δαΐφρονος εὐχρημαί εἶναι
ἕως, ἀτὰρ ταφίοισι φιλιεῖται τοῖσι πρὸ ἀνάσσει.*

*Habuit etiā Tychio coriario gratiā, nimirum
qui uenientē ad sutrinā apud Nasonum murū ho-
spitio exceperit. Hūc Iliadī inferſit his uersibus:*

*Ἰῆας δ' ἐγγύθεν ἔλθε φέρων σάκον· εὐτε πύργου
Χάλκεον ἱπταβόειον ὃ δὲ τύχη· καί με τόδ' ἔχω
Σκῆτοτόμου, ὃς ἄρ' ἔστι· ὕλην ἐν τοῖσιν αἰῶν.*

*A poëſi uerò hac inclareſcens Homerus, non
per Ioniā ſolum celebrabatur, ſed in ipſam uſq;
Graciam multus de eodē ſermo perſerebatur.*

*Et cum iam eruditionis exiſtimatione auge-
ſcentem multi uiferent, inciderūt forte qui ſua-
derent ut in Graciam ſe tranſſerret. Quod con-
ſilium admiſſens impenſe cupiebat adornato
itinere illuc demigrare. Commodūq; intelli-
gens Argos multis egregijsq; elogijs celebra-
tum, Athenas nō item, proinde hanc poëſi ſua
affingens, in maiori Iliade, nempe nauium ca-
talogo, Erechthium his uersibus magnifice lau-
dibus uehit:*

*Δῆμον ἐρεχθίδος μεγάλτορος, ὃν ποτ' ἀθήνα
Θεῖα διὸς θυγάτηρ, τίς ἢ ῥείδωσ' ἄρυσεν.*

*Naneſthea etiā pratorē Athenienſium, tra-
dit in exercitu tam pedeſtri quàm equeſtri or-*

dicando peritissimam, idq; hu carminibus:
 Τῶν αὖθ' ἡγεμόνων ὅς πεπῶο μελεδόντες
 Τῷ δ' ὕπνω τις ὁμοῖ' ἐπιχθόνι' ἔγνε' αὐτῷ
 Κομῆσαι ἴππους τε, καὶ αὐτὰς ἀσπιδιώτας.

Atacem uero Telamonium ipsosq; Salamonios. Atheniensibus in naniū nomenclatura adnumerant, sic scribens:

Αἴας δ' ἐκ σαλαμῖν' ἄγρον δύο καὶ δέκα νῆας
 Στῆσι δ' ἄγον ἵπ' ἀβλωαῖω ἴσαντο φάλαγγες.

Postremo in Odyssæa Atinernā, postquam cum Ulyssæ in colloquium uenerit, ad Atheniensem urbem quam præcipue colebat, cōcessisse fingit:
 Ἰντρο δ' ἐς μαραθῶνα, καὶ στυχόγους ἐς ἀβῦνας
 Δύνε δ' ἐπεχθῆν' πύκνινον δόμον.

Hæc ubi hunc in modum meditatæ composuisset, animo in Graciam trajectendi, commodum profectiōnem capessens, Samum appulit, consigitq; forse ut eodem tempore Samij Ἀπατῦρια festum agerent. Hic Samius quidam agnito Homero, ut pote quem iam antè in Chio uidisset, cōpulones suos adiēs, indicauit tanti hominis aduentum. Illi audita multa hominis prædicatione, iuebant adduci eum. Conueniens igitur Homerū Samius. Quando quidem, inquit, hospes Ἀπατῦρινῶν festū agit ciuitas, inuitant te cōtribules ad idem festū conocelebrandum. Homerus affuturum se affirmans, comitatur inuitantem. Porro cum iam illuc quò uocatus erat pergeret, in mulieres impegit, quæ in
 trinio

terminio Curotropho sacra facerent. Sacrificia ex
occurfantis aspectu indignata, exclamavit: Vir,
inquirens, facessas à sacris. Homerus dilectum illud
in animo voluens, rogabat quisnam esset qui lo-
queretur, & cui deo sacrificaret. Dux eius in-
dicaui mulierem esse, quæ Curotropho sacrifi-
caret. Quod audiens Homerus, huiusmodi car-
mina illius sacris accinebat:

Κλῦθι μοι δυνόμην κροπρόφῃ, δὸς ἧ γυναικῇ
Τὴν δὲ νύμφην μὲν, ἀνύνασθαι φιλότιζα καὶ δυνήρ
Ἥδ' ἐπιδρωπιδῶ πολιδυμῆσσι γέραςιν
Ὡς ἄρ' ἐμὴ μὲν ἀπαμβλύνετ' ἑλκὸς ἧ μοισίνῃ.

Ubi necdò ad coëpulonum collegium, hoc est,
Pheatriâ, accessisset Homerus, iamq; in limine
edium consisteret in quibus epulum instruendum
erat, aliqui narrant iam tum ardente igne poë-
tam cecinisse, alij proëta accensum quam car-
mina ista canere inciperet:

Ἀνδρὸς μὲν τέφραυ' ᾤαδες, πύργοι ἧ πόλει
Ἰπποὶ δ' ἐν πεδίῳ νόσμου, νῆες ἧ θαλάσσης
Χρῆμαί τε δ' αὖξαι οἶνον, ἅτ' ἀρ' ἑσθ' αἰεὶ βασιλῆες
Ἄμεινοι ἐν ἀγορῇ νόσμου τ' ἀνδραμ' ὀργᾶσαι
Λιθομύων ἧ πρυμνὸς ἑσθ' αἰεὶ οἶνον εἰδιδάει.
Ingressus autem reclinatusq; cum ceteris epulo
fruebatur, in magno honore admirationeq; ab
accumbentibus habitus, ibidemq; ea nocte cu-
bile sibi paravit. Crastino die conspicantes eum
figuli, qui ad viam in figlina laterunculos re-
gulasq; coquebant, & cum intellexissent homi-

nem esse eruditum, comitellatum iusserunt eum canere, pollicentes eum regulas, tum alia quaelia ea cunq; essent qua haberent, se illi daturos. *Homerus* hac illis eccinit carmina qua vocantur *Caminius*, id est, fornax.

Βε μὴ δώσετε μισθὸν αἰίσω ὦ κόρα μέγες.
 Δεῦρ' ἀγ' ἀθηναίη, καὶ ὑπείρεχε χεῖρα καμίνῳ
 Εὖ γ' μελανθέων νότυλοι, καὶ πᾶντα μάλ' ἰσά
 Φοιχθῆναί τε καλῶς, καὶ τιμῆς ὄνον ἀρέσσει
 Πολλὰ μὲν ἐν ἀγορῇ πολεῦμεθα, πολλὰ γ' ἀγναῖς
 Πολλὰ γ' κερδύναι ἡμῖν γ' ἂν ὥς σφί τοῦσαι
 Ἦν δ' ἐπ' ἀναιδέων τρεφθέντες ψεύδη ἄρπασθε
 Σύνκαλίσω δ' ἡπειτα καμίνῳ δηλατῆρας
 Σύντροβ' ὁμῶς μάγαρόν τε, καὶ ἄσβεστον ἐλπίγ'
 ἄβρακτον

Ὡμολοκαμεν θ' ὅς τῃ γ' τέχῃ πολλὰ κἂνὰ πορίζει.
 Πᾶνθε πυρίθυσον καὶ δώματα σὺν γ' κάμινῳ
 Πᾶσα κυκλιθεὶς κόρα κ' ὕμνῳ μέγα κωκυσάντων
 Ὡς γνάβῃ ἰπώει βρύκει, βρύκοι γ' κάμινῳ
 Πάντ' ἐν τοῦδ' αὐτῆς κεραιμῖα λεπτὰ ποίῃσαι
 Δούρο καὶ κελὶς θυγάτηρ πολυφάρμακε κίρκη
 Ἄργια φάρμακα βάλλει, κἂν δ' αὐτὸς ἴη ἔργα
 Δούρο γ' καὶ χείρων ἀγέτω πολέως κοτταύρους
 Οἷδ' ἡρακλείδης χεῖρας φύγον οἷτ' ἀπόλοντο
 Τῦπῃσι τὰδε ἔργα κακῶς, τῦπῃσι γ' κάμινον
 Ἄντοί δ' οἰμώζοντας ὀρώατο ἔργα πονηρά
 Γυθίσω δ' ὀρώων αὐτὴ κακοδαίμονα τέχνην
 ὁ δ' ἐχ' ὑπερκύνψαι περὶ ταῦτα πᾶν τὸ πρόσσωπον
 φλεχθεῖν, ὡς πάντες ἐπιστῶν τ' αἰσιν ῥίξαν.

Λε

At uerò in Samo hybernans Calendarum festo, potentiorum ades oſtiantim adiens, strenam accipiebat. Canebat autem ea carmina quæ Erefione, hoc est, ramalia uocantur: ducente eum comitanteq; undecunque frequenti puero- rum indigenarum choro:

δῶμα προσέειραπόμαδ' ἀνδρὲς μέγα δῶνα μύλοιο
Ὅς μέγα μὲν δύναιτ', μέγα ἧ βρέμει ὀλβιος αἰεὶ
Αὐτὰρ ἀνακλίεσθε θύραι, πλῆστω γὰρ ἔσσειο
Πολλὸς, σὺν πλῆστω ἧ καὶ ἐνφροσύνῃ τε θυλῆα
ἔργον τ' ἀγαθὴν, ὅσα δ' ἄγχι κ' μεσὰ μὲν εἰς
Κυρβαῖν δ' αἰεὶ κατὰ καρδίη ἐχθροὶ μάλα
Τὸ παιδὸς ἧ γυνὴ κατὰ διφραδα βύσσει ὕμμιρ
Ἡμίονοι δ' ἄξιοι κρατ' αἰπόδες ἐς τὸδε δῶμα
Αὐτὴ δ' ὑφαῖνα ἰσθμὸν ἐπ' ἐλέκτρῳ βεβαῖα
Νεῦμαί σοι νεῦμαι ἐνιάνσοι, ὥστε χελιδὼν
ἔστι κ' ἐν προθύροισι, καὶ εἰ μὲν τοι δῶσεις εἶδε μὴ
ἄχ' ἐπ' ἵσθμῳ, ὃ γὰρ στωικίσσοντ' ἐνθάδ' ἔλθομεν.

*Atq; hæc carmina postea in Samo diu a pue-
ri decantabantur, quoties ad Apollinis festum
collecti conueniebant. Incunte deinde uere, mo-
liebatur Homerus è Samo Athenas proficisci:
subuectusq; unà cum popularibus quibusdam,
ad Ium appulit, ubi stationem non ad urbem,
sed in litore habebant. Hic contigit Homerum
graniter agrotare. Egressus igitur è naui, in cre-
pidine litoris iacebat agrotus. Atq; ubi diu-
sius illic ob nauigandi difficultatem in portu
remorarentur, subinde pleriq; ex urbe Homero*

macabant, cumq; audientes reuerenter obseruabant. Iam uerò nautis caeterisq; aliquot qui è ciuitate conuenerunt, illic apud Homerum confidentibus, forte piscatorum ministri eodem appulerant: qui è nauticula egressi, hæc uerba habuerunt: Agite uerò peregrini, audite nos, num quid eorum qua proponemus explicabitis. Ibi è presentibus quidam iubebat eos proloqui. Illi, Nos, inquit, quacunq; cepimus, reliquimus: qua uerò non cepimus, nobiscam portamus. Et cum nemo id enigmatis interpretati posset, piscatores explicabant: significantes nimirum se, cum pisciam nihil capere possent, desidentes in sicco pediculos uenatos. Et horum quotquot cepissent abiēcisse, quos non inuenissent domum retulisse. Qua audiens Homerus, hæc dixit carmina:

Ταῖσιν γὰρ πατέγων ἐξ αἵματός ἐνεγάατε
 Ὅντε βαθυκλήρων, δὴν' ἀσπία μῦλα μεμόνην.
 Atqui ex agritudine hac extremū diem clausit Homerus in Io, non autem (ut arbitrantur aliqui) enigmatis perplexitate eneclius, sed morbo. Extinctus uerò in Io Homerus, à comitibus suis atq; ciuibus, qui ex urbe in colloquium cum eodem uenerant, in litore ibidem honorifice sepeliebatur. Cuius sepulcro multo postea tempore Ienses, ubi poësis eius iam publicata ab omnibus celebraretur, huiusmodi inciderunt elegiacum:

Ἐνθάδε τὴν ἑρμυ κεφαλὴν κατὰ γαῖαν καλὴν ἦεν
 Ἄνδρῶν ἡρώων νοσμήτορα Δαῖον ὄμμερον.

Porro quod *Æolicus* fuerit *Homerus*, & non
Ionicus, neq; *Doricus*, partim è iam dictis per-
 spicuum esse poterit, partim etiam his cōiecturis
 prehenditur. Siquidem poëtam tantum qui
 hominū peculiare mores in suam poësim trans-
 ferre studuerit, par est aut laudatissimos exco-
 gitasse, aut patrios commemorare. Iam verò car-
 mina eius expendentes, indidem pronuntiabi-
 mus. Nam cum sacrificij ritum huiusmodi quen-
 dam referat, aut ipse eundem tanquam proba-
 tissimum excogitavit, aut quod cum patrijs in-
 stitutis conveniret. Sic enim inquit:

Ἀνέρουσαν μὲν πρῶτα καὶ ἱσθαῖσαν καὶ ἑδεύσαν
 Μυρσὲ τ' ἐξέταμον κατὰ τε κνία καὶ ἐκάλυψαν
 Διῶψυχα ποιήσασσες, ἐπ' αὐτῶν ᾧ ὁμοδέτυσαν.
 In his versibus de illis nulla mentio, quibus in
 sacrificijs tamen utebantur ceteri, præterquam
 unam *Æolicam* gentem, quæ illa non con-
 cremabat. Indicat præterea his quoque versibus,
 quod *Æolicus* existens, suæ gentis ri-
 tibus usus sit:

Καὶ ἐπὶ στήθεσσι ὁ γέρον, ἐπὶ δὲ αἰδοπα οἶνον
 Λεῖβε νῖοι ᾧ παρ' αὐτὸν ἔχον πεμπύβωλα χερσίν.
Æeoles enim soli intestina quinque veribus
 defixa torrebant, reliqui *Græci* tribus. Etenim
 ὡμῶν dicunt *Æeoles* pro ὡνῶν. Atque hæc
 sane de genere, vita, interituq; *Homeri* à nobis
 relata

relata sint. Caterum atate Homeri si quis diligenter reſteq; ratiocinetur, ex hiſce facile deprehendet. Nempe ab expeditione Græcorum, quam Agamemnon et Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum poſt atq; triginta Lesbos oppidatim habitari cœpit, cū antea nullam prorsus haberet civitatē. Poſt Lesbum habitatam annis viginti, Cuma Œcolica et Phricotis appellata habitabatur. Porro à Cuma annis duodeviginti in Smyrnam Cumani colonias tranſtulerunt, quò tempore natus fuit Homerus. Ab Homero uerò nato anni ſunt ſexcēti vigintiduo ad Xerxis uſq; in Græciam traiectum, qui uidelicet iuncto Hellesponto pontibus cum exercitu ex Aſia in Europā penetravit. Ex hiſ igitur facile fuerit calculo colligere tempus ei, qui pratorum Athenienſium rationem habuerit. Nam à Troiano bello claruit Home-

rus annis centum

ſexaginta-
oſto.

•

F I N I S.

INDEX IN HERO-

DOTI LIBROS

NOVEM.

A Bantes Ionia populus	98
Abaris fabula	372
Abdera urbs à Teijs condita, ubi	111. 654. 783
Abba oppidum Phoenisium	735. 738. 790
Abrocomes & Hyperanthes Darij filij	714
Abrotychus Atheniensis	712
Abstinij populus	538
Abodus urbs	512. 622. 627
Accipiter Aegyptijs sacer	182
Accipitrum sepultura ubi,	ibidem.
Aces fluvius	327
Aceratus propheta	739
Achamenidarum cognatio unde	86
Achamenes Darij filius Aegypti praeses	602
Achamenes ab Inaro interimitur	647
Achaorum duodecim genera & partes	98
Achelous fluvius	148. 661
Acheron fluvius ubi	510. 639
Achilleius cursus ubi	381. 391
Achillenm oppidum	513
Acinacis à Xerxe in mare deijcitur	639
Acraphia oppidum ubi	790
Acrisij progenitores qui	561
Acrothoon urbs ubi	616
Adicran, Pænorum rex	435

<i>Adimantus Corinthiorum dux</i>	767
<i>Adraſtus ob fratricidium à Cræſo expia-</i> <i>tur</i>	24
<i>Adraſtus cuſtos Atys</i>	27
<i>Adraſtus Gordij filius, Myda nepos</i>	24.29
<i>Adraſtus ſibi ipſi mortem conſciuit</i>	29
<i>Adraſti calamitoſi monumentum</i>	492
<i>Adria à Perſis occupatur</i>	107
<i>Adymachida Pœnorum primi ubi</i>	447
<i>Æceus Syloſontis, Sami tyrannus</i>	332
<i>Æaci fanum</i>	504
<i>Æacides Samius</i>	423
<i>Ædificium è ſolido ſaxo ubi</i>	350
<i>Ægaleus mons ubi</i>	506
<i>Ægelonia ciuitas</i>	98
<i>Ægea Æolia ciuitas</i>	100
<i>Ægea urbs in Pallena</i>	659
<i>Ægeum mare</i>	397
<i>Ægeus Oilyci filius</i>	418
<i>Ægina (alias Argia) Ariſtodemæ uxor</i> 550	
<i>Ægilia Styreorum inſula</i>	579
<i>Ægicores Iouis filius</i>	491
<i>Ægiales ab Ægialao dicti</i>	493
<i>Ægialees Pelasgi</i>	446
<i>Ægion ciuitas</i>	98
<i>Ægiroëſſa Æolia ciuitas</i>	100
<i>Ægida tribus</i>	418
<i>Ægila locum</i>	440.445
<i>Ægin</i>	

<i>Aeginetarum nomen unde</i>	743
<i>Aeginetarum strenuitas</i>	768
<i>Aeginetarum odia in Athenienses</i>	101. 104
<i>Aegineta ab Atheniensibus superantur</i>	172
<i>Aegis unde appelletur</i>	448
<i>Aegli populus</i>	316
<i>Aegyptiaca Theba</i>	119
<i>Aegyptij duodecim deorum prima institutio- res</i>	144
<i>Aegyptij aras, simulacra, delubra primum dijs statuerunt</i>	ibid.
<i>Aegyptiaca regiois natura et descrip.</i>	145. 163
<i>Aegyptiorum agrorum cultura spontanea</i>	150
<i>Aegypti diuisio secundum Iones</i>	151. 245
<i>Aegypti diuisio secundum Herodotum</i>	152
<i>Aegypti ambitus & descriptio</i>	200
<i>Aegyptus, Asia et Africa terminus</i>	152. 318
<i>Aegyptij q sint, ex Iouis Ammonis oraculo</i>	153
<i>Aegypti miracula</i>	163
<i>Aegyptiorum instituta & mores</i>	164
<i>Aegyptij cum feris uesuntur</i>	ibid.
<i>Aegyptiorum circumcisio, & huius rei cau- sa</i>	164. 201
<i>Aegyptiorum uestitus</i>	164. 189
<i>Aegypti scriptura et literarũ duplex usus</i>	164
<i>Aegyptiorum religio, cultus erga deos maxi- mus</i>	165. & seq.
<i>Aegyptij piscibus & fabis abstinent</i>	165
<i>Aegyptiorum sacrificandi ritus</i>	165
<i>Aegyptiorum maximus deus quis</i>	166

<i>Aegyptiorum uictima</i>	166.172
<i>Aegyptiorū ablutiones post contactū suū</i>	172
<i>Aegyptiū subulcum ingredi tēplū nefas</i>	ibid.
<i>Aegyptij quō tempore sues immolent, et suilla carne nescantur</i>	172
<i>Aegyptus quorū deorum nomina nesciat</i>	173
<i>Aegyptiorum praeipui conuentus</i>	177
<i>Aegyptiorum fastuaria pugna</i>	182
<i>Aegyptus Africa finitima</i>	181.315
<i>Aegyptijs crocodili sacrosancti</i>	188
<i>Aegyptiorum purgamina</i>	187
<i>Aegyptij Asiorum saluberrimi</i>	187
<i>Aegyptiorum panis collectis appellatus</i>	ibid.
<i>Aegyptiorum aer immutabilis</i>	ibid.
<i>Aegyptiorum vinum ex hordeo</i>	ibid.
<i>Aegyptus uiribus caret</i>	ibid.
<i>Aegyptiorum cantilena</i>	188
<i>Aegyptij prodigiorum, diuinationumq; obseruantiſſimi</i>	ibid.
<i>Aegyptiorum lugendi ritus</i>	ibid.
<i>Aegyptiorū mos in cōdiendis cadaueribus</i>	190
<i>Aegyptiorum unguenta qualia</i>	195
<i>Aegyptiorum naues</i>	ibid.
<i>Aegyptiorum uela iuncea</i>	196
<i>Aegyptiorum reges</i>	198.204.206.207.211.217. 226.228.232.240.243.262
<i>Aegypti linum</i>	202
<i>Aegypti feria</i>	222
<i>Aegyptij immortalitatem animarum primi assener</i>	

<i>affererant</i>	217
<i>Aegyptiorum calamitas</i>	220
<i>Aegyptiorum progenies</i>	229
<i>Aegyptus in XII. regulos distributa</i>	233
<i>Aegyp. castra, locus ubi</i>	238
<i>Aegyptiorum mysteria</i>	247
<i>Aegyptijs pluvia portentosa</i>	259
<i>Aegyp. capita cur dura</i>	262
<i>Aegyptij ignem animal afferunt</i>	265
<i>Aegyptiorum clades apud Irafam</i>	434
<i>Aegyptiorum à Persis defectio</i>	599
<i>Aegyptij à Xerxe subacti</i>	606
<i>Aegyptiorum ab Aprie rege defectio</i>	435
<i>Aegroti Babyloniorum quomodo curentur</i>	130
<i>Aenus urbs, & ubi</i>	400. 635
<i>Aenesidemus Hippocratis satelles</i>	678
<i>Aenea oppidum ubi</i>	659
<i>Aenigma piscatorum</i>	390
<i>Aenyri, Cœnyri</i>	548
<i>Aeoles à Cræso subacti</i>	717. 19
<i>Aeolica civitates</i>	102
<i>Aeoles olim Pelasgi appellati</i>	646
<i>Aeolum mos in sacrificijs</i>	892
<i>Aeoles ab Hymæa capiuntur</i>	525
<i>Aeorpata Scythijs quid</i>	408
<i>Aeris copia apud Massagetas</i>	7
<i>Aeropus, Gananes & Perdiccas, fratres</i>	792
<i>Aeris mutatio in hominibus causa morbi</i>	187
<i>Aes alienū debere apud Persas turpissimū</i>	93
ll <i>Aes</i>	

<i>Aes apud Aegyptios preciosissimum</i>	269
<i>Aestatis & hyemis simulacra ubi</i>	212
<i>Aesopus fabularū scriptor, genere Samius</i>	224
<i>Aeschines Eretricus dux</i>	376
<i>Aeschylus poeta</i>	240
<i>Aeschrionia tribus Samiorum ubi</i>	271
<i>Aethiopum circumcisio</i>	201
<i>Aethiopum niētus nitaq; longissima</i>	269
<i>Aethiopes ubi</i>	639
<i>Aethiopum discrimen</i>	ibidem
<i>Africe terminus quis</i>	152
<i>Africus et Auster nēti omniū pluuiosissimi</i>	136
<i>Africus mons ubi</i>	218
<i>Afrorum deditio</i>	263
<i>Africa Aegypto contermina</i>	318
<i>Africa arboribus nuda</i>	442
<i>Afri pastoritij & eorum niētus</i>	447
<i>Afrorum pastoritiorum sacrificia</i>	ibid.
<i>Africa pastoralis regio feras gignit</i>	319
<i>Agasicles Halicarnassicus</i>	98
<i>Agathyrsus Hercules filius</i>	319
<i>Agathyrsi populus</i>	372.408
<i>Agathyrforum mores & amicitia</i>	407
<i>Agaristia porci</i>	389
<i>Agaristia somnium</i>	193
<i>Ager Calvus</i>	339
<i>Agina urbs ubi</i>	98
<i>Aylauria Cecropis filia templum</i>	746
<i>Aglomachi turris</i>	437
	<i>Agora</i>

<i>Agora locus</i>	635
<i>Agrestium bonum ubi ingens multitudo</i>	662
<i>Agrianes fluvius</i>	413
<i>Agriane populus</i>	462
<i>Agriculatō ubi contemptui habeatur</i>	459
<i>Athena citra ignem ferventia</i>	36
<i>Ajax Telamonius</i>	68
<i>Almneſtus Spartiata</i>	836
<i>Alabanda urbs</i>	793
<i>Alalia à Phocensibus adificatur</i>	109
<i>Alarodij populus</i>	316
<i>Alati serpentes ubi</i>	323
<i>Alaxer Barcaorum rex</i>	438
<i>Album litus ubi</i>	618
<i>Alcaus Hercules filius</i>	7
<i>Alcaus poëta</i>	512
<i>Alcenor & Chromius Argini</i>	14
<i>Alcmaonida, genus Atheniensium</i>	488
<i>Alcmaonida an scutū Persis prodiderint</i>	586
<i>Alcmaonidarū generis claritas</i>	587
<i>Alcmaon Megaclis filius</i>	ibidem
<i>Alcmaonis in auferēdo auro callidū cōmētū</i>	588
<i>Alea Minerva templum</i>	42.709
<i>Alea ludus & tesserarum à Lydis primum inventus fitur</i>	65
<i>Alebada Thessalia reges</i>	601
<i>Alenada populus</i>	688
<i>Alexandri tyrannidis origo</i>	791
<i>Alexandri progenies</i>	793
	11 2 <i>Alex</i>

<i>Alexāder Amynta dux et Macedonū rex</i>	825
<i>Alga Achaia</i>	690
<i>Alitta Venus Arabibus dicta</i>	90
<i>Alilat Vrania Arabibus dicitur</i>	259
<i>Aliarchus Arcesilaum strangulat</i>	435
<i>Aliarchus dolo interficitur</i>	ibidem
<i>Alopeca insula</i>	490
<i>Alpis fluvius ubi</i>	379
<i>Alpeni vicus</i>	692
<i>Alpenus urbs ubi</i>	710
<i>Alpheus & Maron fratres</i>	717
<i>Alysonij populus</i>	314
<i>Amasis rex 168. 224. 231. 243. 248.</i>	
<i>Amasis regis monumentum</i>	247
<i>Amasis rex Saitanus</i>	ibidem
<i>Amasis regis mos</i>	249
<i>Amasis Minervæ vestibulum crexit</i>	ibid.
<i>Amasis amicitia cum Cyrensis</i>	253
<i>Amasis varia donaria</i>	253
<i>Amasis Cyprum primus omnium cepit</i>	254
<i>Amasis regis mors</i>	260
<i>Amasis cadaver verberibus caditur</i>	265
<i>Amasis cadaver crematur</i>	ibidem
<i>Amasis epistola ad Polycratem</i>	281
<i>Amasis picturati choraces</i>	285
<i>Amasis Maraphius</i>	439
<i>Amathusij populus</i>	517
<i>Amaxampcus fons amarus</i>	380
<i>Amazones populus</i>	408

Amazones

I N D E X.

<i>Amazonū cum Sauromatibus cōmixtio</i>	408
<i>Amazonum sedes ubi</i>	411
<i>Amazonum nuptia</i>	ibidem
<i>Amestris Xerxis uxor</i>	616.616.861
<i>Amestris crudelitas in Masista uxorem</i>	861
<i>Amici deploratio</i>	263
<i>Amiantus Lycurgi filius</i>	590
<i>Aminoclis fortuna</i>	698
<i>Aminias Palleneus Atheniensis</i>	761
<i>Amompharetus Pitaneſi</i>	831
<i>Ammonis oraculum de Aegyptijs</i>	153
<i>Ammonij populus ubi</i>	345.168
<i>Ammon Aegyptijs quid</i>	168
<i>Ammonis oraculi origo</i>	177
<i>Amorges Persarum dux</i>	514
<i>Ampa urbs ubi</i>	536
<i>Ampelon</i>	659
<i>Amphiarao aureus clype⁹ à Cræſo donatus</i>	33
<i>Amphilytus Acarnan ariolus</i>	39
<i>Amphilyti naticinium</i>	ibidem
<i>Amphiarai expeditio in Thebas</i>	875
<i>Amphicrates rex</i>	292
<i>Amphilochus Amphiarai filius</i>	315
<i>Amphion</i>	506
<i>Amphimneſtus Epidamnius</i>	590
<i>Amphictyonidis Cereris fanum</i>	704
<i>Amphictyonis fanum & ſedilia</i>	ibidem
<i>Amphictyones populus</i>	489
<i>Amphiffa urbs ubi</i>	717
11	<i>Amphi</i>

I N D E X.

<i>Amphicæa oppidum</i>	<i>ibidem</i>
<i>Amphictyenses populus ubi</i>	<i>ibidem</i>
<i>Ampracij</i>	769
<i>Ampraciota</i>	770
<i>Amyrtaus</i>	218
<i>Amynas</i>	465.512
<i>Anætorium templum</i>	897
<i>Anacreon Teius</i>	330
<i>Anacharsis 377. & eius cades</i>	392
<i>Anaphlystia tribus</i>	404
<i>Anaphanes Cissiorum dux</i>	637
<i>Anana urbs Phrygia</i>	610
<i>Anaxandrides Lacedæmoniorum rex</i>	42
<i>Anaxagora opinio de Nili incremento</i>	254
<i>Anaxandrides & eius uxores</i>	476
<i>Anaxileus Rhegiorum tyrannus</i>	336
<i>Anachimolius Asteris, & eius cades</i>	489
<i>Ancora Sophanis</i>	842
<i>Androphagi populus ubi</i>	364.408
<i>Androphagorum mores</i>	407
<i>Andrus insula</i>	472
<i>Andrum Græci obsident</i>	777
<i>Androcratis fanum ubi</i>	812
<i>Andromeda Cephai filia</i>	637.678
<i>Anderica ubi</i>	526
<i>Angarion Persis quid</i>	769
<i>Angites fluvius ubi</i>	656
<i>Ingrus fluvius</i>	378
<i>Angilla Aegyptijs sacrosancta</i>	185
	<i>Anima</i>

<i>Animarū immortalitas atq; trāsanimatio</i>	117
<i>Animalia Indica grandiora ceteris</i>	312
<i>Anisis urbs</i>	216
<i>Anisis Aegypti rex</i>	ibidem
<i>Anisis imperium Aegypti recuperat</i>	219
<i>Anni humana uita septuaginta</i>	22
<i>Annus ab Aegyptijs primum inuentus, in q̄s duodecim menses ab eisdem distinctus</i>	144
<i>Anopæa mons & uicus</i>	710
<i>Antacæi ubi</i>	382
<i>Antandrus locus</i>	469
<i>Antandros urbs ubi</i>	617
<i>Anthela urbs</i>	390
<i>Anthela uicus ubi</i>	703
<i>Anthylla oppidum</i>	199
<i>Antichares Cleonius</i>	478
<i>Antidorus Lemnius</i>	728
<i>Anticyra urbs</i>	702
<i>Apaturia ab Ionibus Athenis celebrari so- lita</i>	99.826
<i>Aper immensus Mysorum opera deuastās</i>	25
<i>Aper in Africa nullus</i>	450
<i>Apheta loci nomen</i>	700
<i>Aphislia Pallena urbs</i>	659
<i>Aphlystij Iouis templum</i>	702
<i>Aphrodisias insula ubi</i>	440
<i>Apia urbs ubi</i>	153
<i>Apidanus fluius Thessalia</i>	662
<i>Apollinis Ismenij templum</i>	33.63.487
	ll 4 <i>Apol</i>

<i>Apollinis imbre Cræsus è pyra liberatur</i>	59
<i>Apollinis Triopij sacrum atq; certamen</i>	97
<i>Apollinis oraculum apud Aegyptios</i>	718
<i>Apollo Aegyptijs Orus dictus</i>	252
<i>Apollinis templa ubi</i>	239
<i>Apis aula ubi</i>	238
<i>Apis Græcorum lingua quid</i>	ibidem
<i>Apollinis & Diana parentes</i>	240
<i>Apollinis ara ab Aristeo extructa</i>	362
<i>Apollo Scytharum deus</i>	382
<i>Apollo Octosyrus apud Scythas</i>	ibidem
<i>Apollinis oraculum Bauto redditum</i>	432
<i>Apollinis fons ubi</i>	434
<i>Apollinis simulacrum</i>	384
<i>Apoll. delubrum apud Abas</i>	763
<i>Apoll. oraculum apud Delphos</i>	765
<i>Apoll. arma sponte apparentia</i>	ibidem
<i>Apollinis Ptoi fanum</i>	790
<i>Apollonia urbs ubi</i>	400. 852
<i>Apolloniates ager.</i>	ibidem
<i>Apolloniatis oraculum redditur</i>	ibidem
<i>Aparyta populus</i>	315
<i>Apries rex Aegypti</i>	243. 434
<i>Aprijs bellum cum Sidonibus & Tyrijs</i>	243
<i>Apries strangulatur</i>	247
<i>Aqua diversarum qualitatum ubi</i>	445
<i>Aqua Stygis ubi</i>	562
<i>Ara duodecim deorum ubi</i>	144
<i>Ara à quibus primum dijs consecrata</i>	ibid.
<i>Ara</i>	

<i>Ara Diane</i>	398
<i>Ara forensis Iouis</i>	480
<i>Ara Herculis</i>	398
<i>Ara uentorum in Thyia</i>	692
<i>Arabia ubi</i>	322.378
<i>Arabia mons 146. 373. & humus</i>	249
<i>Arabici sinus descriptio</i>	248
<i>Arabum fides constantissima</i>	258
<i>Arabia tributorum immunis</i>	315
<i>Arabia qua producat</i>	322
<i>Ararus Scythia fluvius</i>	378
<i>Araxes fluvius 133. & in eo insula</i>	373
<i>Araxis accola quo uictu et uestitu utatur 133</i>	
<i>Arborea lana mollissima ubi</i>	322
<i>Arcades</i>	99.482
<i>Arcefilaus rex</i>	426
<i>Arcefilaus rex strangulatur</i>	435
<i>Arcefilaus cūcitur Samo</i>	436
<i>Arcefilaus Samum recuperat</i>	437
<i>Arcefilai mors</i>	438
<i>Archandri urbs</i>	198
<i>Archander Pihij Achai filius</i>	ibidem
<i>Archilochus Parus</i>	10
<i>Archidice meretrix</i>	225
<i>Archias Samius</i>	290
<i>Archidemus Zeuxidemus filius</i>	560
<i>Arcis Atheniensis expugnatio</i>	495
<i>Ar dys rex filius Gygis</i>	12
<i>Ar dys Priemias expugnat</i>	ibidem
ll s	<i>Arcius</i>

<i>Areius pagus</i>	771
<i>Arena maxima nis</i>	271
<i>Argathonius Tarteſſiorum rex</i>	108
<i>Argathonius moritur</i>	109
<i>Argadeus Iouis filius</i>	491
<i>Argentū & aurū primū à Lydiis ſignatū</i>	65
<i>Argentum in uſu Scythæ non habent</i>	389
<i>Argiui</i>	482
<i>Argiuorum cum Spartia de agro Thyrea conſentio</i>	54
<i>Argiuorum fines diſtioq;</i>	<i>ibidem</i>
<i>Argiuorum ruſura</i>	15
<i>Argiuorū mulieribus uctitū aurū ferre</i>	<i>ibid.</i>
<i>Argiui Xerxi ſubdi maluerunt, quàm Lacedæmonijſ eſſe inferiores</i>	678
<i>Argiuorum cum Perſis affinitas</i>	<i>ibid.</i>
<i>Argippai populus ubi</i>	366
<i>Argis dea</i>	371
<i>Argilucus à Cleomene incenditur</i>	565
<i>Argilum Græcia urbs ubi</i>	616
<i>Argiopius locus quidam</i>	812
<i>Argos ciuitatum Græciæ nobiliſſima</i>	3
<i>Argon Heraclidarum primus, Sardiū rex</i>	7
<i>Argus ædificatio</i>	443
<i>Argos à ſeruis occupatur</i>	166
<i>Ariabignes Darij filius</i>	647.765
<i>Ariantes rex</i>	395
<i>Aridius Nervalus Arbali filius</i>	647
<i>Aridolis Alabandenſium tyrannus</i>	700
<i>Ariena</i>	

<i>Ariena & Aslyagi nuptia</i>	49
<i>Arietes cur non immolentur</i>	167
<i>Arietes Thebanis sacrosancti</i>	ibidem
<i>Arimaspi niri unoculi ubi</i>	316.362.367
<i>Arimaspei versus</i>	362
<i>Arion Methymnaus delphino insidēs ad Tanarum euectus est</i>	15
<i>Arion Methymnaus disthyramborum primus autor</i>	ibidem
<i>Ary populus</i>	316.618
<i>Arionis ingens donarium in Tanaro</i>	17
<i>Ariomardus Caspiorum dux</i>	638
<i>Ariomardus Moschorum dux</i>	641
<i>Aripithes Scytharum rex</i>	391
<i>Arisba Lesbi ciuitas</i>	101
<i>Ariston rex Lacedaemoniorum</i>	48
<i>Aristodicus Heraclides Cymaeus</i>	105
<i>Aristophilides Tarentinorum rex</i>	362
<i>Aristeus Proconnesius uersificator</i>	361
<i>Aristei Proconnesij ara & statua</i>	372
<i>Aristagoras Cyzicenus</i>	369.413
<i>Aristagoras Cymaeus</i>	413
<i>Ariston Byzantius</i>	ibidem
<i>Aristagoras Mileti tyrannus</i>	411
<i>Aristagoras Ionica rebellionis autor</i>	ibidem
<i>Aristagora oratio ad Cleomenem</i>	483
<i>Aristagora mors</i>	516
<i>Aristocyprius Saliorum rex</i>	512
<i>Ariston rex</i>	556
	<i>Ari</i>

<i>Aristides Lysimachi Atheniensis</i>	759
<i>Aristidis nobile facinus</i>	768
<i>Arizanti populus Medica nationis</i>	70
<i>Armatura diuersorum populorū in exercitum</i> <i>Xerxiano. 637. 638. 639. 640. & seq.</i>	
<i>Armenij pecuarij</i>	482
<i>Arma Martia sponte apparentia</i>	765
<i>Arpoxais Targitai filius</i>	356
<i>Arsamenes Viiorum dux</i>	639
<i>Arsamenes Aethiopum dux</i>	ibidem
<i>Artaban⁹ Hystaspis fil⁹; Xerxis patruus</i>	477
<i>Artabanus Susa dimittitur</i>	632
<i>Artabazus Pharnacis Parthorum dux</i>	638
<i>Artabazi mors</i>	787
<i>Artabazi fuga cum Persis</i>	833. 849
<i>Artaba mensura Persica</i>	226
<i>Artachaes Achamenides genere, & eius</i> <i>proceritas</i>	656. 657
<i>Artacia urbs</i>	262
<i>Artaus Artachai filius</i>	617
<i>Artaphernes Hystaspis filius</i>	468
<i>Artaphernes Sardinum praefectus</i>	495
<i>Artaphernes Ionibus uectigalia imponit</i>	146
<i>Artaxerxes quid Graecis significet</i>	575
<i>Artaxeres Xerxis filius</i>	653. 676
<i>Artaycles Sesti praefect⁹ stipitiu⁹ suffigiunt</i>	622
<i>Artaycles Macronum dux</i>	642
<i>Artaycles Xerxis prator</i>	864
<i>Artaycles captus 866. suspenditur</i>	867
<i>Artayn</i>	

<i>Artayntes Metachei</i>	787
<i>Arteata Persarum genus</i>	86
<i>Artembaris Medus</i>	78
<i>Artembaris oratio apud Persas</i>	867
<i>Artemidus, id est, Diana templum</i>	392
<i>Artemisiam Lygdamis filia, Xerxis exerci- tum secuta</i>	610
<i>Artemisium ubi</i>	392
<i>Artemisia gloriosa pugna</i>	761.763
<i>Artemisia capiende premium</i>	766
<i>Artibij equus</i>	520
<i>Artibij cades</i>	522
<i>Artimpasa Venus apud Scythas</i>	382
<i>Artiscus fluvius ubi</i>	400
<i>Artochmes Armeniorum dux</i>	640
<i>Artontes Mardonij filius</i>	847
<i>Artoxostra Darij filia</i>	546
<i>Artyphius Artabani Gandariorum dux</i>	638
<i>Artystona Darij uxor</i>	639.313
<i>Artystona Cyri filia</i>	ibid.
<i>Ariandes Aegypti prator</i>	438
<i>Aryandis mors</i>	439
<i>Aryandicum argentum</i>	ibid.
<i>Asbysta populus ubi</i>	440
<i>Ascalon urbs Palaestina</i>	72
<i>Aschi liquoris genus</i>	366
<i>Asia à Phraorte subacta</i>	72
<i>Asiam omnem trans Halym fluvium Cyaxa- res sibi subiecit</i>	72
	<i>Asia</i>

<i>Asia termini quot & ubi</i>	973
<i>Asia unde sortita nomen</i>	294
<i>Asias familia</i>	ibid.
<i>Asini apud Scythas non uisuntur</i>	418
<i>Asinorum uox Scythis insuetæ</i>	ibid.
<i>Asini ubi cornibus præditi</i>	450
<i>Asini non potantes ubi</i>	ibidem.
<i>Asina Dryopum urbs</i>	716
<i>Asmach populus ubi</i>	119
<i>Asopus, & duæ eius filie</i>	499
<i>Asopus fluvius</i>	581.702.819
<i>Asphatines Persæ</i>	300
<i>Asphaltus quid & unde trehatur</i>	118.387
<i>Assa urbs ubi</i>	619
<i>Assesia Minerva templum</i>	13
<i>Assyriorum imperium</i>	66
<i>Assyriorum bellum cum Phraorse</i>	71
<i>Assyrj à Medo subiguntur</i>	ibidem
<i>Assyrj Venus Myllitta uocatur</i>	50
<i>Assyriorum bellum cum Cyro</i>	117
<i>Assyria siccitas</i>	127
<i>Assyria seges quomodo irrigetur, frumentumq; pronciat</i>	ibidem
<i>Assyria quæ, & ubi,</i>	112.372
<i>Assyrj Græcis Syry dicti</i>	637
<i>Assyages Cyaxaris Medorum rex</i>	29.47
<i>Assyages à Cyro capitur</i>	49
<i>Assyagis cum Cræso affinitas</i>	ibidem
<i>Assy</i>	

<i>Astyages cum Ariana nuptia</i>	1012.
<i>Astyages Cræsi auus maternus</i>	ibidem
<i>Astyages à Persis capitur</i>	82
<i>Astyages patre defuncto, Scytharum regnum suscipit</i>	74
<i>Astyagis somnia</i>	ibidem
<i>Astyages Cyrum agnoscit</i>	72
<i>Astyages Harpagi filium mactat</i>	81
<i>Astyages Harpagen proditorem arguit</i>	80
<i>Asylum Hercules ubi</i>	206
<i>Asychis Aegyptiorum rex</i>	215
<i>Asychidis regis pyramis lateritia</i>	216
<i>Atarneus ager ubi</i>	107.773
<i>Atarbechis urbs ubi</i>	167
<i>Artarnes fluvius</i>	378.627
<i>Artarnes Darij regis frater</i>	714
<i>Athamantes Aeloi filius</i>	702
<i>Athenienses Gracorum potentissimi</i>	34
<i>Athene Gracorum urbs insignis.</i>	97
<i>Athene tyrannis liberata</i>	491
<i>Atheniensium mutua cades</i>	502
<i>Atheniensis quidam fibulis à mulieribus con- fectus</i>	503
<i>Atheniensium cum Aeginetis bellum</i>	571
<i>Atheniensium x 11. dñ</i>	580
<i>Atheniensium panagyria.</i>	183
<i>Athenien. apud Marathonem victoria</i>	583
<i>Atheniensium uxores à Pelasgis raptae</i>	595
<i>Atheniensium laus</i>	603
<i>Athe.</i>	

<i>Atheniensium solum cur à Persis uastatū</i>	663
<i>Athenienses Gracia liberatores</i>	668
<i>Athenarum arx</i>	670
<i>Athenienses nunquam solum uerterunt</i>	683
<i>Athenienses unde dicti</i>	742.743
<i>Athena capta</i>	745
<i>Atheniensū uirtus in propugnanda arce ibi.</i>	
<i>Athenarum arx incensa</i>	747
<i>Athenarum incendium</i>	805
<i>Atheniensium præclara facta.</i>	814
<i>Athena ab Homero celebrata</i>	885
<i>Athenades Trechinius</i>	709
<i>Athos mons effoditur</i>	616
<i>Athres fluminis ubi</i>	378
<i>Atlanticum mare ubi</i>	39
<i>Atlas fluminis</i>	378
<i>Atlantes populi ubi, & unde dicti</i>	446
<i>Atlas mons ubi</i>	ibid.
<i>Atossa Darij uxor</i>	313.599
<i>Attagimus Phrymonis filius Thebanus</i>	806
<i>Atticorum lingua</i>	35
<i>Atramyttium urbs ubi</i>	627
<i>Atrayntes dux Paethyensium</i>	368
<i>Atryda exercitus aduersus Ilium</i>	616
<i>Arys Lydi pater</i>	7
<i>Arys Cræsi filius</i>	24
<i>Arys oratio ad Cræsum patrem suum</i>	25
<i>Arys Adraſto custodiendus datur</i>	ibidem
<i>Arys cuspide iclus, paternū somniū implet</i>	28
<i>Arys</i>	

<i>Atys Cræsi filij mors</i>	<i>ibidem</i>
<i>Atys rex Thuscorum</i>	65
<i>Auchata Scythæ</i>	356
<i>Augurium expulsionis magorum</i>	305
<i>Auri immensa vis à Gyge Delphis dicata</i>	11
<i>Aurum & argentum à quo primum signatum</i>	54
<i>Aurum Indicum</i>	317
<i>Aureacea arena ubi, & quomodo diripiatur</i>	321
<i>Auras fluvius ubi</i>	378
<i>Aurea platanus atq; nitis ubi</i>	619
<i>Aureorum metallorum certamen</i>	842
<i>Aureus tripes apud Delphos</i>	845
<i>Auses populus ubi</i>	312.449
<i>Auster et Africus ueti omnium pluuiosissimi</i>	156
<i>Auschisa populus</i>	440
<i>Autonous & Phylacus Delphorum heroës,</i> <i>& eorum delubra</i>	766
<i>Auxesia & Damia simulacra</i>	500
<i>Axi' flumi' mygdoniâ à Bottiaide dirimit</i>	660
<i>Azanes Ariai Sogdorum dux</i>	637
<i>Aziristius locus ubi</i>	313
<i>Aziris portus ubi</i>	440
<i>Azotus urbs Syria à Psammeticho expugna-</i> <i>ta</i>	240

B

B <i>Babyloniæ fœdus cum Cyro.</i>	91
<i>Babylō Assyria urbs celeberrimâ nois</i>	117
<i>Babylonis situs & magnitudo</i>	<i>ibid.</i>
<i>mm</i>	<i>Baby</i>

<i>Babylonis centum arca porta</i>	118
<i>Babylonis constructio</i>	119
<i>Babylonis dua plaga</i>	118
<i>Babylon à Cyro capitur</i>	126. 132
<i>Babilonis regionis potentia quanta</i>	146
<i>Babylonis præcipat? Persis satrapia dicitur ibi.</i>	
<i>Babylonica regio fossis distincta.</i>	148
<i>Babylonia fertilitas</i>	ibidem
<i>Babyloniorum palma usus & diuersitas</i>	ibid.
<i>Babyloniorum nauticula orbiculata</i>	ibidem
<i>Babyloniorum cultus</i>	129
<i>Babyloniorum comota capita</i>	ibidem
<i>Babylonis sceptrū gestare sine insigni nefas, ibi.</i>	
<i>Babyloniorum leges & instituta</i>	ibidem
<i>Babylonicarum uirginum auctio</i>	129
<i>Babyloniorū medica cura erga aegratos suos</i>	130
<i>Baby. mellea sepulcra</i>	132
<i>Babyloniorum ablutio post coitum</i>	ibidem
<i>Babyloniorum uictus</i>	133
<i>Babylonicum talentum</i>	314
<i>Babylonij mulieres strangulant.</i>	348
<i>Babylonis obsessio à Dario</i>	ibidem
<i>Babylon secundo à Dario capitur.</i>	352
<i>Bacchus Aegyptijs Osiris dictus</i>	168
<i>Bacchi festum apud Aegyptios</i>	172
<i>Bacchici sacrificij inuentor. quia</i>	ibidem
<i>Bacchica Orphica.</i>	189
<i>Bacchi delabrum</i>	398
<i>Bacchanium uox</i>	752
	Bacch

<i>Baccidis oraculum</i>	731.759
<i>Bactriorum dux Hytastres</i>	638
<i>Bactriana natio</i>	102.316
<i>Badra genere Pasargadi</i>	419
<i>Badres Hytastis filius Myliarum dux</i>	648
<i>Bageus Artotis filius</i>	335
<i>Bagassaces Teucrorum dux</i>	641
<i>Barba sacrificia ominosa</i>	733
<i>Barbarorum uociferatio</i>	835
<i>Barbarorum apud Marathonē ingēs strages</i>	584
<i>Barbarorum fuga cum Ariab.</i>	839
<i>Barbarorum cades</i>	ibidem
<i>Barcaorum deditio</i>	162
<i>Barca oppidum</i>	315.435
<i>Barca obsidio</i>	456
<i>Barcaorum expugnatio</i>	455
<i>Barca uicius</i>	456
<i>Barcaorum fœdus cum Persis</i>	455
<i>Baris nanigū genus</i>	197
<i>Battus Arcefilai filius</i>	253
<i>Battus generis Polymnesti</i>	430
<i>Batto unde nomen institutum</i>	432
<i>Batti claudi regnum</i>	432.435
<i>Beatus qui diem suum recte obierit.</i>	23
<i>Beccus quid sit.</i>	143
<i>Belides porta.</i>	351
<i>Bellorum Græcorum initia</i>	4
<i>Belli inter Cambysen. & Xmasim occasio.</i>	155
<i>Bellum seruorum.</i>	565
	mm 2. <i>Bellum</i>

<i>Bellum Poloponnensium</i>	842
<i>Benemeriti Orasanga Persis dicta</i>	762
<i>Bermius mons ubi</i>	993
<i>Biantis Prienai responsio ad Cræsum</i>	235
<i>Biantis Prienai consiliū ab Ionibus spreū</i>	112
<i>Bibli quid Ionibus</i>	487
<i>Bisaltia regio ubi</i>	655
<i>Bisalticorū regis crudele facinus in filios</i>	782
<i>Bisanthes oppidum ubi</i>	667
<i>Bistonis lacus Dicaea contiguus</i>	654
<i>Bistones Thracia populus</i>	ibidem
<i>Bithyni à Cræso subacti</i>	18
<i>Bithyni populus quis</i>	642
<i>Biton & Cleobis beati</i>	22
<i>Bitonis & Cleobis Argium genus</i>	ibid.
<i>Bitō & Cleobis in certaminibus victores</i>	ibid.
<i>Bitonis & Cleobis felicissimus exitus</i>	ibid.
<i>Bitonis & Cleobis effigies apud Delphos</i>	ibid.
<i>Bæotia terra</i>	173
<i>Bæbeis lacus ubi</i>	662
<i>Bogis amplissima landes</i>	306.653
<i>Boges Eionis urbis præfectus</i>	ibid.
<i>Bolbitinum ostium Nili</i>	152
<i>Bolissus locus</i>	383
<i>Boues mares Aegyptiū immolant</i>	167
<i>Boum sepultura apud Aegyptios</i>	167
<i>Bos lignea sepulcri loco ubi</i>	221
<i>Bobus ubi cornua succrescant</i>	368
<i>Boues præpostere pascenses ubi</i>	446
	boues

<i>Bonm agrestium ingens vis ubi</i>	661
<i>Borysthenes fluvius ubi</i>	364.380
<i>Borysthenes fons uberrimus</i>	380
<i>Borystenitarum camporium</i>	363
<i>Borysthenita populus ubi</i>	363.382
<i>Boryes ubi gignantur</i>	450
<i>Borea uxor Orithyia Eriechtei filia</i>	698
<i>Borea delubrum apud Athen.</i>	698
<i>Bosphorus Cimmericus</i>	360.403
<i>Bottiaia terra ubi</i>	660
<i>Branchida populus</i>	29
<i>Brauron insula ubi</i>	461.425
<i>Brongus fluvius</i>	378
<i>Brundisium urbs</i>	404
<i>Brygi populus</i>	547
<i>Bubastis oppidum</i>	188.227
<i>Bubastis quid Aegyptijs</i>	227.245
<i>Bubastis, hoc est, Diana templum</i>	ibidem
<i>Bubares Megabizi filius</i>	616.792
<i>Bucolicum ostium Nili</i>	152
<i>Budi populus</i>	70
<i>Budini populus ubi</i>	365.407
<i>Budinorum mores</i>	ibidem
<i>Bulis Spariata Nicolai filius</i>	664
<i>Bura Ionia ciuitas ubi</i>	98
<i>Busa Medica nationis populus</i>	70
<i>Busiris oppidum</i>	178
<i>Butus urbs</i>	239
<i>Byblefia ubi</i>	115

C

C abalij populus	314
Cabales Pœnini	440
Cabēlees Maones quem cultum in Xerxiano exercitu tulerint	642
Cabēlees Lasinij (aliās Lasonij) disli	ibid.
Cabyrorum orgijs Thraces initiantur	174
Cadanera Persarum quomodo humentur	94
Cadaueris paterni oppignorandi lex	275
Cadanera ubi non cremantur	265
Cadaneris regij illustratio apud Scythas	388
Cadmai Dryopes	99
Cadmea victoria Phocensibus obigit	110
Cadmus Tyrius	173.486
Cadmea litera	487
Cadmeorum ab Argis eicilio	488
Cadmus Scythai Goue	683
Cadmī inslitia	684
Cadytis urbs Syria	242.157
Caira Halyattis uxor Cræsi mater	63
Caira nestis	503
Caicus ager ubi 539. ex flumine	616
Cayster fluvius	515
Calasiries Aegyptij	245
Calasirium Aegyptiorum plaga qua	245
Calandia India populus	318
Calatibus urbs ubi	622
Callatia Indi parentibus nescuntur	280
Call	

<i>Callista insula</i>	427
<i>Callias Heleus Iamædeorum naticinus</i>	479
<i>Callimachus Aphidneus</i>	383
<i>Callimachi cades</i>	384
<i>Callias Phanippus Hipponici pater</i>	387
<i>Callia filiae tres</i>	387
<i>Callias Hipponici</i>	676
<i>Callipotani populus</i>	678
<i>Callipide populus</i>	363
<i>Calyndici montes ubi</i>	114
<i>Calestrea urbs</i>	660
<i>Calui à natali ubi</i>	365
<i>Caluitici causa</i>	161
<i>Camarina urbs</i>	679
<i>Camarinei populus</i>	ibid.
<i>Cambyxis nuptia cum Mandana</i>	73
<i>Cambyses Cyro patre defuncto regnum susci-</i>	
<i>pit</i>	142
<i>Cambyxis expeditio aduersus Aegypti.</i>	ibid.
<i>Cambyses aduersus Amasim bellum mouit</i>	254
<i>Cambyxis ortus</i>	256
<i>Cambyxis expeditiones</i>	266
<i>Cambyxis dona ad regem Macrobiorum</i>	267
<i>Cambyses impetum in Apim facit</i>	273
<i>Cambyxis somnium</i>	ibid.
<i>Cambyxis parricidia</i>	273
<i>Cambyses sororem interimit</i>	274
<i>Cambyxis morbus</i>	276
<i>Cambyses uinolentus</i>	277

<i>Cambyſis crudeliſſima facinora</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cambyſis fatum, imprecatio, mors</i>	296. & ſeq.
<i>Cameli formidini ſunt equis</i>	53
<i>Camerus oppidum</i>	99
<i>Campus Niſeus Medica regione</i>	626
<i>Cameli Indici forma</i>	322
<i>Camici oppidi obſeſio</i>	687
<i>Camicum Acragantini incolunt</i>	<i>ibid.</i>
<i>Caminius Homeri</i>	828
<i>Cana mons ubi</i>	626
<i>Canobum Nili oſtium ubi</i>	151. 206
<i>Canales mira longitudinis</i>	259
<i>Conaſtreum promontorium</i>	659
<i>Candaules Græcis Myrſilus dictus Sardinum tyrannus</i>	7
<i>Candaules ab Alceo Herculis filio oriūduſ</i>	7
<i>Candaules Sardinum noſſimus rex</i>	<i>ibid.</i>
<i>Candaulis amor in uxorem ſuam</i>	<i>ibid.</i>
<i>Candaulis interitus</i>	10
<i>Camſa oppidum</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cappadocibus à Cræſo bellum inferitur</i>	46. 47
<i>Cappadoces Græcis Syri nominantur</i>	47. 640
<i>Cappadoces populus</i>	47. 482
<i>Caprarum immolatio ubi</i>	168
<i>Capripedes homines ubi</i>	366
<i>Caput ſine futura</i>	849
<i>Capita Aegyptiorum cur dura</i>	261
<i>Capita Perſarum cur fragilia</i>	<i>ibid.</i>
<i>Carcinitis oppidum</i>	281. 404
	<i>Card</i>

<i>Cardamyla nunc Asia dicta</i>	716
<i>Cardia urbs</i>	541.545.635.864
<i>Cares in potestatem à Cyro subacti</i>	18
<i>Cares populus</i>	112
<i>Caria pars Ionia</i>	96
<i>Caricarum mulierum lex aduersus maritos</i>	99
<i>Cares insularum habitatores</i>	112
<i>Carum inuenta tria memorantur</i>	113
<i>Cares indigenæ & Aborigines</i>	113
<i>Carij Iouis templum apud Mylassos</i>	ibid.
<i>Cares Aegyptij</i>	179.237
<i>Carius Iupiter</i>	495
<i>Carum cum Persis praelium</i>	524
<i>Cares Pedasenses</i>	535
<i>Caria à Persis capitur</i>	538
<i>Carum in Xerxis exercitu armatura</i>	646
<i>Cares olim Hætines appellati</i>	ibid.
<i>Carina urbs ubi</i>	627
<i>Carmen orithium</i>	16
<i>Carnia festa</i>	705.756
<i>Carpathium mare</i>	183
<i>Carpis fluuius</i>	378
<i>Carthaginensium bellum cum Phocensibus</i>	110
<i>Carystus ubi</i>	380
<i>Carystus obsessa & capta</i>	575
<i>Casambus Aristocratis</i>	562
<i>Casia collectio</i>	324
<i>Casiliris nestis linea genus apud Aegyptios</i>	189
<i>Casius mons Aegyp. et Syria determinat</i>	241
	m m 3 Casius

<i>Casius mons</i>	458
<i>Casmena urbs</i>	678
<i>Casbatyrus oppidum</i>	320.375
<i>Caspium mare</i>	133.375
<i>Caspj maris longitudo & latitudo</i>	134
<i>Caspj populus</i>	316
<i>Caspiorū in Xerxis exercitu armatura</i>	638.644
<i>Cassandanes Cambysis filius</i>	256
<i>Cassiterides insula ubi</i>	316
<i>Cassius mons ubi</i>	245
<i>Casthanaa urbs ubi</i>	694
<i>Castorū testiculorū medicina et operatio</i>	408
<i>Castor & Pollux Tyndarida</i>	416
<i>Castratio iuvenum</i>	340
<i>Catadupa</i>	358
<i>Cataracta fluvius ubi</i>	619
<i>Casiari Scythæ</i>	356
<i>Caucasus mons</i>	71.134
<i>Caucasij populus</i>	318
<i>Cannus urbs ubi</i>	316
<i>Cebrenia à quibus adificata</i>	881
<i>Cecropida, Cranai, Pelasgi</i>	743
<i>Ceciorum oraculum</i>	371
<i>Celena urbs ubi</i>	619
<i>Celia populus ubi</i>	261.379
<i>Centum insula</i>	101
<i>Cephenes</i>	636
<i>Cepheus Beli filius</i>	637
<i>Cephissus amnis</i>	737
<i>Cercasi populus ubi</i>	151.197

<i>Cercoponhedra</i>	710.
<i>Cereris templum</i>	217. 382.
<i>Cereris & Liberi principatus apud inferos</i>	257.
<i>Ceres Aegyptijs Isis dicta</i>	240
<i>Cereris Achaia templum</i>	488
<i>Cereris tēplo adharens, manibus truncatur</i>	572
<i>Cereris Amphictyonidis fanum</i>	704
<i>Cereris & Proserpina sacra</i>	752
<i>Cereris Eleusina templum</i>	832. 854. 856
<i>Cervus in Africa nullus</i>	450
<i>Chalcedonius populus ubi</i>	541
<i>Chaldaei inter Assyrios</i>	637
<i>Chalybes in potestatem à Croeso subacti</i>	18
<i>Champsia crocodili dicti</i>	184
<i>Charadra oppidum Phocensium</i>	737
<i>Charaxus Mitylenaeus</i>	224
<i>Charopinus</i>	515
<i>Chemmis insula ubi</i>	239
<i>Chemmis oppidum</i>	192
<i>Cheopes Aegypt. rex</i>	217
<i>Cheopes Aegyptijs ne sacrificarent interdixit</i>	ibidem
<i>Cheopes filiam suam prostituit</i>	120
<i>Cheophrenis regis Aegypti pyramis</i>	221
<i>Chersonesum opp. à quibus conditum</i>	360
<i>Chersonesus ubi 422. & eius praestantiores urbes</i>	598
<i>Chiorum bellum</i>	13
<i>Chius oppidum</i>	96. 252
	<i>Chij</i>

<i>Chy Pactyam Persis tradunt</i>	107
<i>Chiorum cades & constantia</i>	334
<i>Chiorum prodigia</i>	338
<i>Chidori aqua Xerx. copys deficit</i>	661
<i>Chidori fluij origo</i>	ibid.
<i>Chileus Tegeata</i>	802
<i>Chilonis Lacedamonij consilium</i>	36
<i>Chilon Lacedamonius vir praestans</i>	720
<i>Chœnix quid</i>	353
<i>Chœrea locus</i>	376
<i>Choaspes fluius</i>	114.482.485
<i>Chorasmij populus</i>	316.326
<i>Chorus iuuenum pestilentia absumptus</i>	338
<i>Chromius Arginus</i>	54
<i>Cicones Thracia populus</i>	654
<i>Cilicia ubi</i>	152.162.315
<i>Cilices populus</i>	315.482
<i>Cilicum in Xerxis exercitu armatura</i>	645
<i>Cilices unde dicti</i>	ibid.
<i>Cilix Phoenix Agenoris filius</i>	649
<i>Cilix Cyrenensis Horomedontis filius</i>	647
<i>Cillia Aeolia ciuitas</i>	100
<i>Cimmeriorum aduersus Ioniam expeditio, Cræso uetustior</i>	7
<i>Cimmeriorum è sedibus suis eiectorum in Asiam transitus</i>	12
<i>Cimmerij ex Asia per Halyatem exacti</i>	12
<i>Cimmerij ex Europa puls</i>	72
<i>Cimmerij ubi</i>	359
<i>Cimms</i>	

I N D E X.

<i>Cimmerij muri</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cimmeriorum sepultura</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cimmerius Bosporus ubi ibidem</i>	406
<i>Cimmerium mare ubi</i>	376
<i>Cimonis cades & sepulcrum ubi</i>	377
<i>Cinnamomum quomodo colligatur</i>	314
<i>Cineas rex Thessalia</i>	489
<i>Cinyps fluvius ubi</i>	442
<i>Cippi Herculi ubi</i>	161.169
<i>Cippi Sesostris nomine inscripti</i>	290
<i>Cippi Darij regis ubi</i>	398
<i>Cippus Cræsi regis ubi</i>	622
<i>Cippis Mida regis Gorgij, epigramma ab Homero inscriptum</i>	375
<i>Circuncisionis Aegyptiorum causa</i>	164
<i>Circuncisio quibus communis</i>	201
<i>Cissij. Cissiorum regio</i>	482.485
<i>Cissia porta</i>	351
<i>Cissiorum in Xerx. exercit. armatura</i>	643
<i>Cius fluvius ubi</i>	378
<i>Cius urbs capitur</i>	525
<i>Clazomena urbs</i>	96
<i>Clazomena urbs capitur</i>	535
<i>Cleander Phygaſeus nates</i>	566
<i>Cleander Patareus Gela tyrannus</i>	677
<i>Cleobis & Biton à Solone beati habiti</i>	20
<i>Cleobis & Biton Argium genus</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cleobis & Biton in certaminibus victores</i>	21
<i>Cleobis & Bitonis felicissimus exitus</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cleob</i>	

<i>Cleobis effigies apud Delphos</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cleombrotus & Leonides gemini</i>	478
<i>Cleomenes Spartiatarum rex</i>	347. 349
<i>Cleomenes uirorum iustissimus</i>	347
<i>Cleomenes nascitur</i>	478
<i>Cleomenis regnum</i>	480
<i>Cleomenis ad Aristagoram oratio</i>	496
<i>Cleomenis profugium</i>	362
<i>Cleomenis insania 363. & unde</i>	366
<i>Cleomenes seipsum laniat</i>	363
<i>Cleomenes lucum Argium incendit</i>	366
<i>Cleona urbs ubi</i>	627
<i>Clinius Atheniensis</i>	730
<i>Clisthenes Alcmaonidis</i>	491
<i>Clisthenes Athenis eicitur</i>	494
<i>Clisthenes Sicyonis tyrannus</i>	589
<i>Clisthenis oratio ad procos filie sue</i>	591
<i>Clytades ex Lamidarum genere</i>	819
<i>Cnidus ciuitas</i>	98. 152
<i>Cnidij Lacedamoniorum coloni</i>	115
<i>Cnidiorum regio</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cnydij de Istmo fodendo Pythiam cōsulunt</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cnidorum deditio</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cobon Aristophanti</i>	558
<i>Codrus Atheniensium rex</i>	497
<i>Coës Erxandri filius lapidibus interceptus</i>	475
<i>Cois Erxandri filij oratio ad Darium</i>	401
<i>Coitus hirci cum muliere</i>	191
<i>Coitus in templo</i>	181
	<i>Coitus</i>

<i>Coitus Indorum in propatulo</i>	319. & seq.
<i>Coitus & partus nupera</i>	323
<i>Coitus Nasamonum in propatulo</i>	442
<i>Cblaxais Argitai filius</i>	356
<i>Colchi ubi</i>	71. 201. 318. 372
<i>Colchorum circumcisio</i>	201
<i>Calchicum linum</i>	ibid.
<i>Coliadis ora</i>	768
<i>Collestis Aegyptiorum panis</i>	187
<i>Colophon ubi</i>	96
<i>Colophon à Gyge capitav.</i>	12
<i>Colonos in Thusciam quis primū deduxerit</i>	69
<i>Colossi concubinarum. Mycerini regis</i>	222
<i>Colossi androsphynges ubi</i>	250
<i>Colossus Vulcani</i>	251
<i>Colossas Phrygia. oppidum</i>	620
<i>Colubri ab equis denorantur</i>	52
<i>Columba Dodonae</i>	176
<i>Columna Herculis ubi</i>	147. 357. 430
<i>Columna alba ubi</i>	522
<i>Colus cū fuso feminis tractanda. nō arma</i>	437
<i>Coma Lacedaemoniorum</i>	55
<i>Combria urbs</i>	659
<i>Compascus fluuius iuxta Abderam</i>	654
<i>Consultant Persa inter pocula</i>	92
<i>Conchylia in montibus ubi</i>	242
<i>Contadesdus fluuius</i>	400
<i>Copais palus ubi</i>	790
<i>Coquendi modus citra lebetem.</i>	381

<i>Coreyra urbs, Corcyrai populus</i>	226
<i>Corcyraeorum oratio ad Xerxem</i>	626
<i>Coresum ubi</i>	315
<i>Corinthia nectis</i>	503
<i>Corinthia mulieres à Periandro denudata</i>	310
<i>Corobius</i>	430
<i>Coronai populus</i>	499
<i>Corona oleagina Olympicum præmiũ</i>	734
<i>Cornua quibus in locis maturius promeriant, aut serius</i>	368
<i>Corys fluvius Arabia</i>	259
<i>Corycium antrum</i>	765
<i>Cotyle quid sit</i>	213
<i>Crater in ostio Ponti</i>	345
<i>Crater Argolicus</i>	430
<i>Crathis fluvius ubi</i>	98
<i>Craſtis, Craſtia Minerva</i>	479
<i>Cranai Pelasgi nominati</i>	742. 743
<i>Critalli Cappadocia</i>	618
<i>Crobizi populus Thracia</i>	378
<i>Crocodili natura</i>	183
<i>Crocodylus animal æμφίβιον</i>	ibid.
<i>Crocodylus, solus animalium inferiorem mandi- bulam non mouet</i>	ibid.
<i>Crocodylus animalium soli trochilo pacatus</i>	ibid.
<i>Crocodili Aegyptij sacrosancti</i>	ibid.
<i>Crocodili capiendi modus</i>	184
<i>Crocodili tricubitali magnitudine ubi</i>	449
<i>Craesi genus alius repetitur</i>	6
	<i>Craesi</i>

Cræsi pater Halyastres	ibidem
Cræsus ad pendendum tributum Græcos cō-	
git	6.17
Cræsi regnum	18
Cræsus quas gentes in potestatem suam rede-	
perit	ibidem
Cræsi summum de filio Atys	24
Cræsi liberi	23.24
Cræsus ob mortem filij duos annos in luctu	
transigit	29
Cræsus donaria et hostias Pythio cōsecravit	31.33
Cræsus potentissimos Græcia sibi conciliat	34
Cræsi legati de incunda pace ad Lacedæ-	45
Cræsi affinitas cum Astyage	47
Cræsus exercitum Halym fluvium trajicit	49
Cræsi & Cyri regum pugna	50
Cræsus capitur	51.55
Cræsi filius nectæis factus	56
Cræsi regnum quot annorum	ibidem
Cræsus super ingentem lignorum struem imposi-	
tus, Solonis recordatur	58
Cræsus Apollinis imbre è pyra liberatur	59
Cræsus abani sui erimen luit	62
Cræsus Cambysi traditur	137
Cræsi crater 181. & pecunia	475
Cræsi in Alcmeoniden munificentia	589
Cræsi cippus ubi	622
Creston oppidum	35
Crestoniarum lingua	ibidem
nn	Cressca

<i>Cressæa regio</i>	639
<i>Crestonius ager</i>	ibidem
<i>Cremni emporium ubi</i>	364
<i>Grex animal</i>	185
<i>Crios Polycrati</i>	362
<i>Crisæus campus</i>	737
<i>Crophis mons ubi</i>	157
<i>Crotoniatarum genus</i>	744
<i>Cubitus regius quid</i>	117
<i>Cubitus Aegyptius, Samius</i>	246
<i>Culicum vis ingens apud Aegyptios</i>	196
<i>Cultus Babyloniorum</i>	129
<i>Cuma ciuitas Aecolia</i>	100, 870
<i>Cuma capitur</i>	313
<i>Curienses Argiorum coloni</i>	522
<i>Cyaxares Medorum tyrannus</i>	47, 70
<i>Cyaxari puer trucidatus, in moremq; uenationis apparatus offertur à Scythis</i>	48
<i>Cyaxares Phraortis filius</i>	47, 70
<i>Cyaxares Asia populos primus in provincias distinxit</i>	70
<i>Cyaxaris prælium cum Lydis</i>	ibidem
<i>Cyaxares Nimum ciuitatem obsidet</i>	ibidem
<i>Cyaxares x. imperij sui anno moritur</i>	72
<i>Cyanea insula ubi</i>	397
<i>Cybelles templum concrematur</i>	316
<i>Cyclades insula ubi</i>	471
<i>Cydra urbs ubi</i>	610
<i>Cydippa Terilla Anaxilei uxor</i>	685
	<i>Cydonia</i>

I N D E X.

<i>Gydonia urbs à quibus condita</i>	292
<i>Gilices Croesus in potestatem suam redegit</i>	12
<i>Sylon Atheniensis</i>	494
<i>Cyllarij Cyraenarum serui</i>	678
<i>Cynarij populus</i>	716
<i>Cynesij populus</i>	162
<i>Cynipis fertilitas</i>	162
<i>Cynocephali ubi</i>	450
<i>Cinthij populus</i>	743
<i>Cyprij uersus Homeri</i>	209
<i>Cyprus à quo primum capta</i>	254
<i>Cyprus tributaria facta ab Amasi</i>	ibidem
<i>Cyprus insula</i>	482
<i>Cypriorum defectio à Medis</i>	317
<i>Cyprij clanes</i>	319
<i>Cypriorum oratio ad Iones</i>	520
<i>Cyprij in seruitutem redacti</i>	523
<i>Cypselus Eetionis filius</i>	11
<i>Cypselus Periandri pater</i>	508
<i>Cypselus unde appellatus</i>	ibidem
<i>Cypsela quid</i>	ibidem
<i>Cyrenaeorum deditio</i>	262
<i>Cyrena urbs</i>	315
<i>Cyrenai populus</i>	432
<i>Cyrenaeorum pugna cum Aegyptijs</i>	434
<i>Cyrenorum 7000 à Pœnis caesi</i>	435
<i>Cyrenensium foeminarum superstitio</i>	447
<i>Cyrenaica regionis fecunditas</i>	453
<i>Cyres fluiuius</i>	379

<i>Cyrmiana, aliàs Scyrmia, Thraces</i>	400
<i>Cyranis insula ubi</i>	438
<i>Cyrenensium distributio</i>	438
<i>Cyrus Cambysis filius</i>	19.73
<i>Cyri & Cræsi pugna in regione Pteria</i>	30
<i>Cyri fœdus cum Babylonys</i>	51
<i>Cyri nobile stratagema</i>	53
<i>Cyrus seipsum cognoscere incipit</i>	79
<i>Cyri mater Astyages</i>	61.72
<i>Cyrus infans morti destinatus clam nutritur</i>	73.76
<i>Cyri nutritius pater Mitridates</i>	74
<i>Cyrus rex puerorum eligitur</i>	77
<i>Cyrus à magis regnasse dicitur</i>	82
<i>Cyrus à cane educatus fertur</i>	84
<i>Cyrus Assyrys bellum infert</i>	117
<i>Cyrus in Babylonem exercitum ducit</i>	123
<i>Cyrus Gynidem fluvium ulciscitur</i>	124
<i>Cyrus i Massagetæ expeditione parat</i>	131.135
<i>Cyri somnium & eiusdem interpretatio</i>	137
<i>Cyri casus in pugna contra Massagetæ</i>	7
<i>Cythera insula ubi</i>	719.14
<i>Cyrius forus</i>	701
<i>Cyzicus urbs ubi</i>	540

D

D <i>Adica populus</i>	315
<i>Dai Persarum genus</i>	86
<i>Damas Siritanus Samyris filius</i>	390
<i>Damasis hymus Candaulis filius</i>	648
<i>Damasi</i>	

I N D E X.

<i>Damasithymus Calyndensium rex</i>	763
<i>Daniæ & Auxesia simulacra</i>	100
<i>Danaus & Lynceus Chemonitani</i>	193
<i>Daphna Pelusia</i>	159.203
<i>Daphnis Abydenus</i>	423
<i>Darius Histaspis filius</i>	464.10 .137.302
<i>Darij regis auaritia</i>	123
<i>Darij regis statua</i>	104
<i>Darij ad monarchiam exhortatio</i>	309
<i>Darius quo machinamento imperio Persarum potitur</i>	312
<i>Darius rex Persarum declaratur</i>	ibidem
<i>Darij matrimonia</i>	313.600
<i>Darius institutor</i>	314
<i>Darij thesaurus & annuum tributum.</i>	317
<i>Darius Cambysis satelles</i>	342
<i>Darius Babylonem obsidione cingit</i>	348
<i>Darij clogium celebre de Zopyro</i>	ibidem
<i>Darij expeditio in Scythas</i>	354
<i>Darius Indos subegit</i>	376
<i>Darius quas urbes in Scythia condiderit</i>	415
<i>Darij crudele factum</i>	397
<i>Darij moneta</i>	439
<i>Darius quid Græcis significet</i>	575
<i>Darij liberi de imperio disceptantes</i>	599
<i>Darij obitus</i>	600
<i>Darianus exercitus aduersus Scythas</i>	615
<i>Darij legati in pacem conijciuntur</i>	664
<i>Darij uxor & duo filij</i>	714
n n 3	<i>Dard</i>

<i>Dardanei populus</i>	114
<i>Dardanus urbs ubi</i>	617
<i>Dardanus urbs capitur</i>	522
<i>Darita populus</i>	316
<i>Dasis urbs</i>	271
<i>Datis Medus natione</i>	573
<i>Datis oratio ad Delios</i>	574
<i>Daurises Persarum dux in servitutem redactus</i>	523
<i>Decima Ioni necessario redduntur</i>	69
<i>Deiphonus nates</i>	853
<i>Decelensium immunitas uel ligalium</i>	841
<i>Delie puella sacra</i>	370
<i>Delij sacri</i>	574
<i>Delos tremuit</i>	ibidem
<i>Delius Thebanorum</i>	585
<i>Delus insula à Pisistrato expiatur</i>	40
<i>Delphici oraculi responsum</i>	30
<i>Delphorum fuga</i>	739
<i>Delphorum indigenæ heroës</i>	640
<i>Delubra à quibus dijs primum consecrata</i>	144
<i>Delta Nili</i>	149.151
<i>Demaratus Spartiatarum rex</i>	756
<i>Demarati nomen</i>	556
<i>Demarati eulogium</i>	560
<i>Demarati stratagema</i>	719
<i>Demarati pugillares</i>	722
<i>Demon maximus Aegyptiorum</i>	166
<i>Democides Crotoniensis medicus</i>	332
<i>Democedes</i>	

<i>Democades splendido munerib. donatur</i>	335
<i>Democedis in medicina profectus</i>	336
<i>Democides explorator in Graciā mittitur</i>	339
<i>Democidis nuptia</i>	240
<i>Demonax Antineus</i>	416
<i>Demophilus Diadromes</i>	713
<i>Dentes ex uno osse</i>	249
<i>Deorum oracula apud Aegyptios</i>	189
<i>Deorum acres vindicta</i>	456. 774
<i>Depositum reddendi argumentum</i>	570
<i>Derusiae Persarum genus</i>	86
<i>Dersei Thracia populus</i>	654
<i>Detractio importunissima res</i>	608
<i>Diana oraculum apud Aegyptios</i>	189
<i>Diana templum ubi maximum</i>	217. 239
<i>Diana & Apollinis parentes</i>	240
<i>Diava Aegyptijs Bubastis dicta</i>	ibid.
<i>Diana pulvinar</i>	285
<i>Diana regia sacra</i>	370
<i>Diana ara ubi</i>	398
<i>Diana templum</i>	391
<i>Diacœle nia</i>	577
<i>Diaclorides Cranonius</i>	590
<i>Dicai dininatio</i>	751
<i>Dicaa urbs Græca</i>	654
<i>Dictynes delubrum</i>	292
<i>Dictyes ubi gignantur</i>	450
<i>Dies repente nox facta Lydorū Medorumq;</i> <i>bello</i>	48. 71

<i>Diei natalis observatio ab Aegyptijs</i>	128
<i>Diei in horas distributio à quibus facta</i>	204
<i>Dienecis Spartani praestantia</i>	715
<i>Dioces Phraortis filius</i>	67
<i>Diocem Medi sibi indicem constituunt</i>	ibid.
<i>Dioces Medorum rex declaratur</i>	69
<i>Dioci regia à Medis adificatur</i>	ibidem
<i>Dioces in exercenda iustitia incorruptus</i>	69
<i>Dioci defuncto Phraortes in regno succedit</i>	70
<i>Dionysius Aegyptijs Osiris dictus</i>	232
<i>Dionysius Vrotale Arabibus appellatur</i>	219
<i>Dionysij educatio</i>	324
<i>Dionysij Phocensis oratio ad Iones</i>	532
<i>Dionysiophanes Ephesus</i>	847
<i>Dion urbs ubi</i>	617
<i>Dipaenses populus</i>	820
<i>Diithyramborum primus autor quis fuerit</i>	15
<i>Diithyrambus Harmatidens</i>	716
<i>Dines quis dicatur</i>	22
<i>Dobera populus</i>	462
<i>Doberes populus ubi</i>	655
<i>Dodona</i>	175
<i>Dodona columba</i>	ibidem
<i>Dolonci Thraces</i>	545
<i>Dores Asia populus à Cræso subacti</i>	7.12.500
<i>Dorica gens</i>	35.97.99.113
<i>Dorico genere excellentes</i>	34
<i>Dorus Hellenis filius</i>	ibidem
<i>Dorum demigratio</i>	ibidem
<i>Dorien</i>	

<i>Doriensium sacra</i>	97
<i>Doria inecis causa</i>	479
<i>Dorum in Atticum expeditiones</i>	497
<i>Doricum uestimentum</i>	503
<i>Doriensium principum origo</i>	511
<i>Dores unde propagati</i>	646
<i>Dorlensium ciuitates</i>	756
<i>Doriscus Thracia littus 618 et ingēs cāpus 635</i>	
<i>Doria Anaxandrides</i>	680
<i>Dotus Megasidi filius Matienorum dux</i>	640
<i>Dropici Persarum genus</i>	86
<i>Dryopes populus</i>	737.756
<i>Drymos urbs</i>	717
<i>Duodecim deorum delubra instituisse Aegyptios</i>	144
<i>Duodecim deorum ara ubi</i>	146
<i>Dyamanates</i>	493
<i>Dyma ubi</i>	98
<i>Dyras fluius ubi</i>	703
<i>Dysenteria in Kerxiano exercitu</i>	780
<i>Dysorus mons ubi</i>	464

E

E Benum ubi nascatur	326
E Echata na quid	68.102
<i>Echinadum insularum mare ubi</i>	148
<i>Echemmis insula</i>	219
<i>Echines genus murum apud Afros</i>	410
<i>Echenus Eropi filius Hyllum interemit</i>	813
<i>Eclipsis solis</i>	624

<i>Ætion Cypseli pater</i>	11
<i>Ætion Echecrates</i>	507
<i>Ætioni oraculum redditur</i>	ibidem
<i>Effigies argentea pistricis Cræsi</i>	32
<i>Elon urbs supra Strymonem</i>	619.655
<i>Elbo insula</i>	228
<i>Elatea oppidum</i>	738
<i>Electrum ubi</i>	326
<i>Elephantina urbs</i>	153.450
<i>Elephantes Æthiopia</i>	345
<i>Eleusij innaduntur</i>	496
<i>Eleusina Cereris templum</i>	233.854
<i>Elornus fluvius</i>	678
<i>Enagees qui dicuntur</i>	494
<i>Enarees thelia morbi curatores apud Scythas</i>	72
<i>Enarees androgyni</i>	386
<i>Enipeus Thessalia fluvius</i>	662
<i>Epaphi bones</i>	165
<i>Epaphus Ægyptiorū lingua apis dicitur</i>	138
<i>Epaphi figura</i>	172
<i>Epaphus è uacca genitus</i>	ibidem
<i>Epidaury</i>	99.756
<i>Epigrammata Spartiatarum</i>	716
<i>Ephesus</i>	96.147
<i>Ephesus à Cræso bellum inferitur</i>	17
<i>Ephesij obsessi Cræso urbem Diana donauerunt</i>	ibidem
<i>Epium oppidum</i>	429
	<i>Epizeli</i>

<i>Epixeli prodigiosa cecitas</i>	317
<i>Equi colubros norant</i>	31
<i>Equi camelos reformidant</i>	33
<i>Equorum & canum numerus regis Babylonia</i>	
126	
<i>Equi à Messagetis soli immolantur</i>	141
<i>Equorum fluminalium natura</i>	134
<i>Equi sylvestres candidi</i>	320
<i>Equa Olympica uictrices</i>	177
<i>Equa leporem enixa</i>	634
<i>Aquarum iube pro cristis quibus</i>	639
<i>Equa Thessalia omnium optima</i>	701
<i>Erasinus fluvius</i>	563
<i>Retria capta, direpta, incensa</i>	576
<i>Retrienses populus</i>	769
<i>Erechtheios templum in ara Athenien.</i>	747
<i>Eresione Homeri</i>	829
<i>Eridanus fluvius ubi</i>	316
<i>Erizo Arcesilai uxor</i>	435
<i>Erochus opidum</i>	738
<i>Europhantus Parienens</i>	423
<i>Erythraa insula</i>	96.203
<i>Erythrai populus</i>	529
<i>Erythraeorum cum Chijs bellum</i>	13
<i>Erythya insula</i>	227
<i>Erix regio Heraclidarum</i>	478
<i>Etearchus Ammoniorum rex</i>	161
<i>Etearchi regis sermo de Nili ortu</i>	161
<i>Etearchus Oaxi rex</i>	411
<i>Esfia</i>	

<i>Btesia ueti causa inflationis Nili fluminis</i>	154
<i>Eualcides Eretriorum dux</i>	516
<i>Euagoras Lagonis</i>	577
<i>Eubnicum pondus</i>	314
<i>Euhoica plebs uenundata</i>	679
<i>Euhoij populus ubi</i>	ibidem
<i>Euclides & Cleander Hippocratis filij</i>	677
<i>Euclithon</i>	436
<i>Euhesperides ubi</i>	440.454
<i>Eucnetus Lacedamoniorum dux</i>	689
<i>Euenius nates excecatus</i>	852
<i>Euphrates in rubrum mare ex Armenijs decurrit</i>	118
<i>Euphratis ductus atq; anfractus</i>	122
<i>Euphrates Armeniã à Cilicia determinat</i>	484
<i>Euphorbus, Philagrus proditores</i>	576
<i>Eupalinus Magerensis</i>	293
<i>Eunuchi in pretio habiti</i>	773
<i>Euripidis opinio de Nili incremento</i>	254
<i>Euristhai genus</i>	476
<i>Eurimachus à Plataensibus interficitur</i>	718
<i>Europa Agenoris Phœnicum regis filia</i>	4
<i>Europa a Græcis rapitur</i>	ibidem
<i>Europa filij Sarpedo & Minoë</i>	114
<i>Europa extrema</i>	325.376
<i>Europa ubi & unde dicta</i>	176
<i>Europa landes</i>	601
<i>Europei Macedonum accole</i>	640
<i>Euryleon obtruncatur</i>	480
<i>Eurysthe</i>	

<i>Eurysthenis familia</i>	552
<i>Eurysthencs unde dictus</i>	ibidem
<i>Eurydame Leutyichidis uxor</i>	562
<i>Eurybates Aeginetorum dux</i>	572
<i>Eurypus</i>	629
<i>Eurytus & Aristodemus</i>	718
<i>Eurybiades Euryclida</i>	714.742
<i>Euxinum mare</i>	6.47
<i>Euxinus pontus</i>	377
<i>Exampaus locus ubi</i>	398
<i>Exampai ahenum</i>	ibidem
<i>Exercitu donari apud Persas eximium</i>	262
<i>Exitus rerum inspiciendus</i>	24
<i>Experimenti compendia</i>	606
<i>Expiandi ritus apud Lydos idem qui apud Gracos</i>	24

F

F <i>Fabis Aegyptij abstinent</i>	162
<i>Fames mira</i>	266
<i>Famis discutienda inuentum à Lydis</i>	65
<i>Fanum Iouis Beli apud Babylonem</i>	118
<i>Fanum Thebani Iouis</i>	119
<i>Fanum Protei regis Aegyptiorum</i>	206
<i>Fanum Diana ubi maximum</i>	227
<i>Fanum Latona ubi</i>	239
<i>Fatis frustra obsistitur</i>	396
<i>Fax Vulcani apud Gracos</i>	769
<i>Feles proles amantiſſima</i>	122
<i>Felinum ſepultura ubi</i>	ibidem
	Ferri

<i>Petri compactionē quis primus excogitavit</i>	249
<i>Fera Aegyptijs sacra</i>	181
<i>Petrarum cura apud Aegyptios</i>	181
<i>Petrarum interfector apud Aegyptios morte multatur</i>	179
<i>Festum Theophania</i>	32
<i>Fides Arabum constantissima</i>	258
<i>Filiorum Iouis cognomina</i>	491
<i>Flamma è Iunonis simulacro</i>	566
<i>Flaminum veneratio apud Persas</i>	93
<i>Federis ineundi ritus apud Medos et Lydos</i>	49
<i>Fœmina feminiuipera</i>	538
<i>Fœmina uirili uirtute</i>	764
<i>Fœmina agrestes ubi</i>	448
<i>Fontes Maandri ubi</i>	619
<i>Fontis mirum</i>	269
<i>Fons amarus</i>	380.395
<i>Fons Apollinis</i>	434
<i>Fons solis ubi</i>	445
<i>Formica Indis, Græcia</i>	320
<i>Forma in Xerxe dignitas</i>	698
<i>Fortunatus quis sit</i>	23
<i>Fortuna circus semper eosdem fortunatos esse non sinit</i>	135
<i>Frigoris mira uis ubi</i>	367
<i>Fructus arborum ebrios reddens</i>	133
<i>Fulgura & tonitrua in Xerxianum exercitum ingruunt</i>	627
<i>Funerum lustratio apud Scythas</i>	520
<i>Furis apud Aegyptū callidissimū cōmentū</i>	215

Influaria pugna apud Aegyptios 288

G

Gades ubi 357

Gafon 359

Galaica olim, nunc Briantica 654

Galipsus urbs Græca 659

Gamori Syracusani appellati 678

Gandarij populus 319

Garamantes populus 442. 447

Gargaphius fons 812. 819

Gavanes. Acrapus & Perdiccas fratres 792

Gebeleizes demon Oetarum 401

Gela oppidum à Lindijs conditum 677

Gelonus Herculis filius 280. 359

Gelonus urbs 407

Geloni populus ibidem

Gelonorum regio, mores, niellus ibid.

Geloni agricultura operam navant ibid.

Gelon Dinomenis filius 672

Gelon Syracusana urbe potitur 679

Gelonis magna imperandi libido 682

Geometria ortus ab Aegyptijs 203

Gephyrei populus 418

Gergis ab Hymæa capiuntur 519

Germani Persarum genus 86

Gerrus fluvius & locus 364. 380. 382

Gerra Persica 837

Geryonis uacca 357

Geta 412

Gigo

<i>Gigonius oppidum ubi</i>	659
<i>Gillus Tarentinus</i>	341
<i>Gindanes populus</i>	442
<i>Gindanarum mulierum fimbria</i>	ibid.
<i>Glauci Chij inuentum</i>	17
<i>Glauci Epicydidis aquitas</i>	569
<i>Glauci stirps exirita</i>	ibidem
<i>Glancus caprarius</i>	222
<i>Glifantem Thermodon interfuit</i>	227
<i>Gnomonis & poli inuentio ab Aegypt.</i>	204
<i>Gobryes Darij filius Syrorum dux</i>	640
<i>Gobryas Persa</i>	300
<i>Gonus urbs ubi</i>	661.690
<i>Gorgonis caput</i>	193
<i>Gorgo Cleomenis filia</i>	421
<i>Gorgus Salaminiorum rex</i>	317
<i>Gorgus ad Medos transfugit</i>	ibidem
<i>Gratiarum colla nemoribus frequens</i>	443
<i>Gracorum bellorum initia.</i>	3
<i>Graci imperium Priami euerterunt</i>	4
<i>Graci ante Cræsi imperium liberi</i>	7
<i>Gracorum oracula</i>	29
<i>Graci eadem semper lingua usi</i>	35
<i>Græca gentis laudes</i>	37.649
<i>Gracorum Athenienses sapientissimi</i>	36
<i>Graci Ionum nomen refugerunt</i>	97
<i>Gracorum festiuitatum nomina</i>	100
<i>Gracorum negotiationes</i>	102
<i>Gracorum litera & scriptura</i>	164
	<i>Graci</i>

<i>Graci ab Aegyptijs pleraq; sumpſere</i>	173
<i>Gracorum dij</i>	232
<i>Gracum ſanum apud Aegyptios</i>	212
<i>Gracanicorum operum tria maxima apud Sa-</i> <i>mos</i>	293
<i>Gracorum natalitia</i>	468
<i>Gracorum litera ex Phœnicibus</i>	487
<i>Gracorum imbecillitas in bello incundo</i>	605
<i>Gracorum inſurandum</i>	663
<i>Gracorum de conſpirando contra Barbaros</i> <i>conſilium</i>	801
<i>Gracorum ſpeculatores à Xerx. capiuntur ibid.</i>	
<i>Gracorum Perſam opperientiũ catalogus</i>	702
<i>Gracorum in bellando uirtus</i>	715
<i>Gracorum mores</i>	720
<i>Gracorum claſſes aduerſus Xerxem</i>	722
<i>Gracorum claſſica uictoria</i>	727
<i>Gracorum de inſequendo Perſa conſultatio</i>	775
<i>Gracorum ad Plateas exercitus ſumma</i>	816
<i>Gracorum prada è Perſarum clade</i>	845
<i>Gracorum ſepulchra</i>	847
<i>Grinus Thera inſula rex</i>	429
<i>Grum pelles in locum clypeorum</i>	639.640
<i>Grumi grandes ſalis in montibus</i>	704
<i>Gryphes ubi</i>	326
<i>Grues Scythica ubi hybernent</i>	115
<i>Grynia Aeolia ciuitas</i>	100
<i>Gygama Pœni ubi</i>	440
<i>Gyges Daſcyli filius</i>	7
	00 Gyges

Gyges Candaulæ interemptio uxore eius & re-
gno potitur 10

Gygis atnepos de Candaulis morte pœnas de-
dit *ibidem*

Gygis donaria Delphis consecrata 14

Gyges barbarorum primus apud Delphos ma-
nera posuit *ibidem*

Gygis tribunal *ibidem*

Gyges Mileto & Smyrna arma intulit *ibid.*

Gyges Colophonem cepit *ibidem*

Gygis crimen Crœsus luit 61

Gyges Heraclidarum satellites *ibidem*

Gygeus lacus proximus Halyattis sepulcro 64

Gygea Alexandri soror 469

Gygea Amynta filia 795

Gymnici certaminis institutio 193

Gyndis fluminis ortus 124. 485

Gyndis fluij riuuli 124

H

H *Agetorides Antagora filius* 845

Halicarnassus ciuitas 98. 158

Haliacmon fluminis 661

Halizones populus ubi 363

Halys amnis 7. 18. 47. 71. 89. 484

Halys amnis in mare Euxinum uoluitur 7

Halys amnis Medicum imperium & Lydium
disternat 47

Halyattes successor Sadyatti 12

Halyattis bellum cum Cyaxare & Medis 12
Halya

<i>Halyattes Smyrnæ capie</i>	ibid. 12
<i>Halyattes ad tiliarum fistularumq; cannum in expeditionem procedebat</i>	ibidem
<i>Halyattes paternum bellum administrat</i>	ibid.
<i>Halyattis cum Milesijs foedus</i>	11
<i>Halyattis regnum & mors</i>	17
<i>Halyatte defuncto Cræsus in regno succedit ibi.</i>	
<i>Halyattis dona Delphis consecrata</i>	17. 765
<i>Halyattes fugientes Scythas recepit</i>	47
<i>Halyattis uxores Caïra & Iade</i>	63
<i>Halyattis sepuchrum apud Lydos</i>	64
<i>Hamafus rex Cyro confederatus</i>	52
<i>Hamilcar Carthaginiensium rex</i>	635
<i>Hamilcaris genus & mors</i>	636
<i>Harmamuthes Persici equitatus præfectus</i>	644
<i>Harmocydus oratio ad Phocenses.</i>	808
<i>Harpagus Medus</i>	52
<i>Harpagus Astiagis familiaris.</i>	73
<i>Harpagi coram Astyage expurgatio.</i>	80
<i>Harpagi filium Astyages maculat</i>	80
<i>Harpagus proprium filium comest.</i>	81. 107
<i>Harpagi ad Cyrum literæ intra leporem recon- dite</i>	85
<i>Harpagus exercitui Astyagis contra Cyrum præficitur</i>	87
<i>Harpagus Ionia subacta, in Caras exercitum traduxit</i>	112
<i>Harpagus Cyrum in potestatem regni inuexit</i>	

I N D E X.

<i>Harpagus inferiorem Asiam subigit</i>	117
<i>Harpagus Persa</i>	140
<i>Harpagus in Mazæis defuncti locum sufficitur</i>	107
<i>Hebes tessera</i>	155
<i>Hebrus fluvius ubi</i>	311.635
<i>Hecataeus historiographus</i>	230
<i>Hecataeus Egesandi</i>	311
<i>Hecataei Egesandri sermones</i>	395
<i>Hector successor Troiani regni</i>	211
<i>Hedoni Thracia populus</i>	654
<i>Hedonorum novem nia</i>	656
<i>Hegesicles Spartiatarum tyrannus</i>	41
<i>Hegesipyla Miltiadi nxor</i>	144
<i>Hegesistratus tyrannus</i>	311
<i>Hegesistratus Telliadæus aruspex</i>	211
<i>Hegesistrati interitus</i>	636
<i>Helena ab Alexandro rapta</i>	7.106.207
<i>Helena Menelao redditur</i>	5
<i>Helena templum</i>	333
<i>Helcus naticinus</i>	337
<i>Helcus Agæi Peloponnesius</i>	190
<i>Helice ubi</i>	98
<i>Heliopolis solis urbs</i>	178
<i>Heliopolitani Aegyptiorum solertiſſimi</i>	11.185
<i>Heliorum certamen</i>	242
<i>Helus Aetolorum civitas</i>	756
<i>Helleſpontij populus</i>	314
<i>Helleſpontus</i>	397
<i>Helle</i>	

I N D E X.

<i>Helleſponti pons</i>	612
<i>Helleſponto Xerxes compedes injicit</i>	612
<i>Helleſpontum Xerxes muneribus donat</i>	522
<i>Helleſpontias, nentus ſubſolanus</i>	568
<i>Helles filia Athamantis ſepulcrum</i>	635
<i>Hemus</i>	378
<i>Heneti populus</i>	104.459
<i>Heraclida Sardinum reges</i>	7
<i>Heraclidarum genus</i>	ibidem
<i>Heraclidarum imperium quot annorum</i>	ibid.
<i>Heraclidarum ultio in atnepotem Gygis</i>	12
<i>Heraclides Iſanoleus</i>	514
<i>Hercules unus è XII dijs</i>	168
<i>Herculis parentes ab Aegyptijs oriundi</i>	169
<i>Hercules vetuſtus deus</i>	ibidem
<i>Herculis cippi ubi</i>	169.162
<i>Herculis templum ubi</i>	170.206.490.580.584
<i>Hercules geminus</i>	170
<i>Herculis fabula</i>	ibidem
<i>Herculis oraculum apud Aegyptios</i>	129
<i>Herculis columna ubi</i>	357
<i>Herculis tres filij</i>	358
<i>Hercules Scytharum deus</i>	382
<i>Herculis neſtigium ubi</i>	396
<i>Herculis ara ubi</i>	391
<i>Hercules ab Iaſone dereliſtus</i>	699
<i>Hermus fluvius</i>	47.515.874
<i>Hermus fluvius inſta Phociam urbem in mare effunditur</i>	52

<i>Hermotybies Aegyptij</i>	247
<i>Hermotybiarum Aegyptiorum plaga</i>	248
<i>Hermophantus</i>	515
<i>Hermippus</i>	513
<i>Herma ubi</i>	694
<i>Hermionenses Dryopes sunt</i>	742
<i>Hermiona Dryopum ciuitas</i>	756
<i>Hermotimus cunuchus Pedasensis genere</i>	772
<i>Hermicus sinus</i>	872
<i>Herodoti peregrinatio</i>	142.157.169
<i>Herodoti sententia de incremento Nili</i>	155
<i>Herodoti de origine oraculorum sententia</i>	177
<i>Herodoti de rapto Helena sententia</i>	211
<i>Herodotus Basilidis filius</i>	789
<i>Hephaestenses, populus</i>	592
<i>Hesiodus & Homerus deorum opifices</i>	176
<i>Hexapolis olim Pentapolis dicta</i>	97
<i>Hillus Hercules filius</i>	704
<i>Hiperocha</i>	371
<i>Hipparchi insomnium</i>	486
<i>Hipparchi interfectores</i>	ibid.
<i>Hippias tyrannus Atheniensium</i>	488
<i>Hippias Pisistrati filius</i>	572
<i>Hippia somnium</i>	579
<i>Hippia dens tussiendo excussus</i>	579
<i>Hippoclidus Tisandri filius</i>	590
<i>Hippoclidis proci praestantia</i>	591
<i>Hippoclus Lampsacenus</i>	423
<i>Hippocrati portentum ingens visum</i>	36
<i>Hipp</i>	

<i>Hippocrates pater Pisiſtrati</i>	491
<i>Hippocrates Gela tyrannus</i>	537
<i>Hippocratis Pataraei mors</i>	678
<i>Hippophora naues quæ</i>	548
<i>Hippotoxota quid</i>	829
<i>Hirci coltus cum muliere</i>	271
<i>Hirus mons ubi</i>	52
<i>Hiſtias Mileſius</i>	423. 460
<i>Hiſtiai ad Scythas oratio</i>	ibid.
<i>Hiſtiai callida oratio ad Darium</i>	519
<i>Hiſtias à Chijs in nincula conijcitur</i>	527
<i>Hiſtiai litera produntur</i>	528
<i>Hiſtiai vulnus</i>	ibid.
<i>Hiſtias capitur, & in crucem tollitur</i>	539
<i>Hiſtias Tymnis filius</i>	642
<i>Hiſticotis ora ſuper Ariemiſium</i>	391
<i>Hiſtiaæ urbs capitur</i>	733
<i>Hoarus fluvius ubi</i>	416
<i>Homerus & Heſiodus deorum opifices</i>	175
<i>Homerus de raptu Helena</i>	808
<i>Homeri Epigoni</i>	369
<i>Homericæ proſeſtionis commentarij</i>	873
<i>Homeri cacitas</i>	ibid.
<i>Homeri epigramma pro Mida Phrygum re-</i> <i>ge</i>	875
<i>Homeri nomen unde</i>	877
<i>Homeri minor Ilias</i>	878
<i>Homeri Phocæis</i>	879
<i>Homerus apud Chinos</i>	883

<i>Homeri Cecropis, Batrachomyomachia, Epiciclides</i>	<i>ibid.</i>
<i>Homeri uxor & filia</i>	884
<i>Homeri caminus</i>	888
<i>Homeri Eresione</i>	889
<i>Homeri mors & sepulcrum</i>	890
<i>Homerici sepulcri inscriptio</i>	<i>ibid.</i>
<i>Homerus Aeolicus</i>	<i>ibid.</i>
<i>Homeri atas</i>	898
<i>Homini satius mori quàm uiuere</i>	22
<i>Hominis calamitosa conditio</i>	22
<i>Hominis prima & naturalis uox</i>	143
<i>Homo fato functus ubi per latitiam terra demandetur</i>	458
<i>Homines in fortuitorum arbitrio & non contra</i>	630
<i>Hoples Iouis filius</i>	498
<i>Hora diei a quibus inuenta sint</i>	104
<i>Horti Mida Gordij</i>	793
<i>Hostia Pythio à Cræso consecrata</i>	38
<i>Hotaspis Artachai filius Assyriorum dux</i>	637
<i>Humana uita anni L X X.</i>	22
<i>Humana uita breuitas & calamitas</i>	618
<i>Hyampolis urbs</i>	738
<i>Hyampeus uertex</i>	740
<i>Hyacinthia Lacedæmoniorum solennia</i>	801
<i>Hybla urbs</i>	678
<i>Hydarnes Persa</i>	302
<i>Hydarnes Hydarnis filius Persarum dux</i>	642
<i>Hyd</i>	

<i>Hydrias regio</i>	323
<i>Hyela ager Oenotriae</i>	111
<i>Hyena ubi nascantur</i>	410
<i>Hygennenses populus</i>	314
<i>Hylaea locus</i>	358.395
<i>Hyllea</i>	382
<i>Hyllus interimatur</i>	813
<i>Hymee Persa</i>	523
<i>Hymea obitus</i>	525
<i>Hymessus</i>	598
<i>Hymni deorum ab Homero conscripti</i>	875
<i>Hyppachei iam Cilices appellati</i>	645
<i>Hypacarus Scythia fluvius</i>	382
<i>Hypanis fluvius impotabilis</i>	361.378.398
<i>Hyperanthes & Abrocomes Darij filij</i>	714
<i>Hyperborei ubi</i>	368
<i>Hyperboreorum sacra</i>	269
<i>Hyppoleo promontorium</i>	381
<i>Hyrcani populus ubi</i>	327
<i>Hyrgis fluvius</i>	382
<i>Hyria urbs à quibus condita</i>	527
<i>Hysies populus ubi</i>	496
<i>Hystaspes Arsamenis filius</i>	137
<i>Hytaspes Darij filius</i>	638
<i>Hystriches ubi gignantur</i>	37

I Admon Samius	224
<i>Ialissus ubi</i>	98.404
<i>Iapygia</i>	342
00 5	Iapyg

<i>Zapyges Messapij</i>	404.687
<i>Zardanna ancilla</i>	7
<i>Zasonis aureus tripus</i>	443
<i>Zatrageas</i>	475
<i>Ziberiam Persa occupans</i>	108
<i>Zibidis forma</i>	286
<i>Zibidum duplex genus</i>	286
<i>Zibis Aegyptijs sacer</i>	281
<i>Zichna urbs terra Bottiaidis</i>	660
<i>Zida mons</i>	427
<i>Zicunia & festus dies Isidis</i>	446
<i>Zenysus urbs ubi</i>	358
<i>Zignem Persa deum arbitrantur</i>	263
<i>Zignie Aegyptijs animata bellua dictus</i>	ibid.
<i>Zyrca populus ubi</i>	365
<i>Zlias minor Homeri</i>	278
<i>Zliensis ager</i>	612.627
<i>Zlium ubi</i>	247
<i>Zlij obsessio & expugnatio</i>	212
<i>Zlissus fluvius</i>	698
<i>Zmbeccillitatis fortissima necessitas</i>	689
<i>Zmbrus</i>	469
<i>Zmbribus uacantes</i>	447
<i>Zmperium Priami à Gracis eversum</i>	5
<i>Zmpossibile sortem fato destinatum posse effu- gere</i>	61
<i>Zmpossibilitatis numen</i>	778
<i>Znarus Psammeichus vir Pœnus</i>	602
<i>Znconstantia rerum humanarum</i>	6
	<i>Indi</i>

<i>Indi Callatia parentibus uescuntur</i>	280
<i>Indorum multitudo</i>	316
<i>Indi Calandia</i>	318
<i>Indicum aurum</i>	ibid.
<i>Indica regionis descriptio & situs</i>	318
<i>Indi pecuarij & eorum mores</i>	319
<i>Indorum nauigia</i>	ibid.
<i>Indi agrotos suos epulantur</i>	ibid.
<i>Indorum coitus in propatulo</i>	319
<i>Indorum genitura atra</i>	ibid. 320
<i>Indica formica</i>	ibid.
<i>Indici cameli forma & pernicious</i>	ibid.
<i>Indica animalia grandiora ceteris</i>	322
<i>Indis sol matutinus ardentissimus</i>	322
<i>Indus fluius</i>	375
<i>Indi a Darjo subacti</i>	ibid.
<i>Indathyrus filius Saulis rex</i>	392
<i>Ingenium Persarum quale</i>	60
<i>Inopia & impossibilitatis numina</i>	772
<i>Institutores primi Lydi existeret</i>	64
<i>Institutio Persarum</i>	91
<i>Insomniorum ludibria</i>	613
<i>Insulani Iones qui</i>	96
<i>Insula Oenusa</i>	109
<i>Insula Echanades ubi</i>	148
<i>Insula natans ubi</i>	239
<i>Insula beatorum ubi</i>	272
<i>Insula rubri maris</i>	316
<i>Insula Castitrides ubi</i>	326
	<i>Intaph</i>

<i>Antaphernis facinus & mors</i>	318
<i>Intercalationis mensis à quibus introductus</i>	
22.144	
<i>Io filia Inachi regis</i>	4
<i>Io à Phœnicibus rapitur</i>	ibid.
<i>Io stuprata</i>	6
<i>Jones à Cræso subacti</i>	7.17
<i>Ionico genere excellentes</i>	34
<i>Ionum cinitates</i>	96
<i>Ionum lingua</i>	96
<i>Jones insulares qui</i>	96
<i>Ionum cur X 11. cinitates</i>	98
<i>Jones ab Achivis suis sedibus pulsæ</i>	99
<i>Ionum reges qua progenie oriundi</i>	99
<i>Jones veri & genuini qui</i>	99
<i>Ionum qui ab Apaturijs arceantur</i>	99
<i>Ionum Panonium sacrum</i>	99
<i>Ionum insulanorum deditio</i>	112
<i>Jones Biantis consilium spernunt</i>	112
<i>Ioniam Harpagus subigit</i>	112
<i>Jones quomodo Aegyptum diniferunt</i>	152
<i>Jones ubi & unde dicti</i>	314.395
<i>Jones ignavissimi hominum</i>	424
<i>Ionica rebellionis occasio 470. & initia</i>	422
<i>Ionum fuga</i>	525
<i>Ioniarum navium catalogus</i>	519
<i>Ionibus Persarum mina intentata</i>	ibidem
<i>Jones laborum insucti</i>	532
<i>Jones tertio in servitutem redacti</i>	540
<i>Jones</i>	

I N D E X.

<i>Iones Dario tributarij</i>	345
<i>Iones pelasgi Aegialees appellati</i>	ibid.
<i>Ionia Graecis iterum restituta</i>	318
<i>Ionia translatio</i>	357
<i>Ioni decima necessario redduntur</i>	60
<i>Ionis Carij sanum apud Mylassum</i>	113
<i>Ionis Beli templum & simulacrum</i>	119. 445
<i>Ionis Thebani templum</i>	219
<i>Ionis culus apud Meroën</i>	159
<i>Ionis sanum apud Thesprotos</i>	177
<i>Ionis oraculum apud Aegyptios</i>	189
<i>Ionis Ammonij templum a Cäbyse accësum</i>	169
<i>Ionis Beli pulvinar</i>	352
<i>Ionis forensis ara</i>	480
<i>Ionis filiorum cognomina</i>	491
<i>Ionis militaris templum</i>	524
<i>Ionis Olympij delubrum</i>	146
<i>Ionis currus in Xerxis exercitu</i>	616. 333
<i>Ionis Aphlystij templum</i>	701
<i>Iphigenia apud Tauros culus</i>	406
<i>Ipni locus quidam</i>	697
<i>Irasa locus ubi</i>	434
<i>Is urbs & flumen</i>	118
<i>Is fluvius in Euphraten se inuoluit</i>	ibid.
<i>Isagoras Tisandri</i>	491
<i>Isidis macca sacra</i>	167. 447
<i>Isidis simulacrum</i>	167
<i>Isidis templum maximum in urbe Bnsiri</i>	178
<i>Isis Augustus, id est, Ceres dicta</i>	178. 240
<i>Isid</i>	

<i>Asidis & Dionysij filij</i>	240
<i>Asidis sacra & festa</i>	<i>ibid.</i>
<i>Asmares lacus famosissimus</i>	654
<i>Asmenij Apollinis templum</i>	33
<i>Issedoni populus</i>	133
<i>Issedones populus</i>	282.367
<i>Issedonium mores</i>	<i>ibid.</i>
<i>Istri orius & fluxus</i>	162
<i>Ister ubi</i>	378.402
<i>Ister semper par</i>	379
<i>Isthmus Cnidia</i>	116
<i>Isthmus muro praeseptus a Militiade</i>	543
<i>Istiaotis locus proximus Ossa & Olympo</i>	34
<i>Istiai populus</i>	116
<i>Itanus oppidum</i>	419
<i>Indices regij apud Persas</i>	274
<i>Iudicis corrupti iusta vindicta exemplum</i>	469
<i>Iuncus esui aptus</i>	194
<i>Iunonis festum</i>	20
<i>Iunonis templum ubi</i>	400.831.837
<i>Iupiter expiator hospitalis</i>	28
<i>Iupiter apud Persas</i>	89
<i>Iupiter Bel apud Babylonios</i>	118
<i>Iupiter aretina facie apud Aegyptios</i>	168
<i>Iupiter Ammon</i>	168.445
<i>Iupiter Thebanus</i>	445
<i>Iupiter liberator, & eius templum</i>	344
<i>Iupiter Scytharum deus</i>	382
<i>Iupiter Papae apud Scythas</i>	<i>ibid.</i>
	<i>Iup</i>

<i>Jupiter Lycæus</i>	459
<i>Jupiter Carinus</i>	491
<i>Jupiter Lacedæmonius</i>	452
<i>Jupiter Cœlestis</i>	ibid.
<i>Jupiter sub nomine Xerxis</i>	634
<i>Jupiter æreus decem cubitorum ubi</i>	845
<i>Jurare per aquam Stygis</i>	562
<i>Jusli principis officium</i>	268

K ^K <i>ki quid sit</i>	195

L ^L <i>abda Amphionis filia</i>	507
<i>Labynetus Babyloniorum tyrannus</i>	51
<i>Labyrinthi descriptio</i>	184
<i>Labynetus Assyria rex</i>	123
<i>Lacedæmonij Cræso amict</i>	734
<i>Lacedæmonij potentiſſimi Græcorum</i>	34
<i>Lacedæmoniorum leges à Lycurgo</i>	41
<i>Lacedæmonij bellum Tegeatibus inferunt</i>	42
<i>Lacedæmoniorum cōpedes apud Tegeatas</i>	42
<i>Lacedæmonij quibus artibus Tegeatibus facti sunt superiores</i>	44
<i>Lacedæmoniorū Argiuorumq; pro agro Thy- rea dimicatio.</i>	54
<i>Lacedæmo. coma post victoriam de Argivis</i>	55
<i>Lacedæmonū expeditio adversus Polycratē</i>	183
<i>Lacedæmonum. in Samum expeditio</i>	ibid.
<i>Lacedæ. mos in sumendis noctu supplicijs</i>	416
<i>Lacedæmonum de seipsis opinio</i>	550
<i>Laced.</i>	

<i>Lacedæmonū lex de progrediendo ad bellū</i>	579
<i>Lacedæmonum oratio ad Plataenses</i>	320
<i>Lacedæmoniorum uirtus</i>	650
<i>Lacedæmoniorū orō ad Hydarnen Persam</i>	666
<i>Lacedæmoniorum consuetudo</i>	707
<i>Lacedæmonum oratio ad Athenienses</i>	795
<i>Lacedæ. frugalitas</i>	846
<i>Lacedæ. occisorum sepultura</i>	ibid.
<i>Lacmon mons ubi</i>	852
<i>Lacrines Æcolus</i>	102
<i>Lactis mulgendi mos apud Scythas</i>	355
<i>Lacus Tritonidis</i>	447
<i>Lacus unde pix hauritur</i>	452
<i>Lacus Stymphalius ubi</i>	569
<i>Lacus famosissimi</i>	614
<i>Lacus piscosus & salsus</i>	ibid.
<i>Lacus Bæbeis ubi</i>	662
<i>Lacus Gygeus ubi</i>	64
<i>Lada insula ubi</i>	329
<i>Ladice uxor Amasis</i>	253
<i>Ladices notum</i>	ibid.
<i>Laij delubrum 428. oraculū 478. & genus 488</i>	
<i>Lampito Lentychidis filia</i>	562
<i>Lamponium ubi</i>	469
<i>Lampsacum urbs</i>	523
<i>Lana arborea ubi</i>	312
<i>Laodamas Phocensis</i>	423
<i>Laodamas Eteoclis filius</i>	428
<i>Laodice</i>	370
<i>Laos</i>	

<i>Laos oppidum</i>	538
<i>Lapidicina pyramidum</i>	246
<i>Lapis porinus, Parius</i>	489
<i>Lapidum aceruus à Dario, congestus</i>	409
<i>Lapis Melampygu</i>	719
<i>Larissa Scolia ciuitas</i>	200
<i>Lafus Hermionis filius</i>	601
<i>Laxij Sauromata ubi</i>	365
<i>Lebaa urbs</i>	791
<i>Lebedus</i>	96
<i>Leana partus</i>	323
<i>Ledanum, aliàs Ladanum</i>	322
<i>Ledanum quomodo colligatur</i>	325
<i>Ledani medica uirtus</i>	ibidem
<i>Legati Darij in puteum coniecti</i>	663
<i>Legati non uiolandi</i>	ibidem
<i>Leges Atheniensium à Solone condita</i>	12
<i>Leges & instituta Babyloniarum</i>	219
<i>Lemnum oppidum capitur</i>	598
<i>Leobotus Spartiatarum rex</i>	41
<i>Leocides Phidonis Arginorū tyrāni filius</i>	590
<i>Leonis ex auro effigies</i>	31
<i>Leon & Hegesiclus Spartiatarū tyranni</i>	41
<i>Leo Sardinus</i>	56
<i>Leonides 478. in crucem tollitur</i>	621
<i>Leonidis regis Spartarum genealogia</i>	704
<i>Leonida mors</i>	ibidem
<i>Leonida cadis uindicta</i>	766
<i>Leonum natura atq; loca</i>	660

<i>Zeones ubi gignantur</i>	662
<i>Zeontini populus</i>	678
<i>Zeporis fecunditas</i>	323
<i>Zepreum oppidum</i>	428
<i>Zepus ex equa natus</i>	634
<i>Zeros insula</i>	516
<i>Zesbus insula ubi</i>	86.107.133
<i>Zesbus quando habitari coepta</i>	892
<i>Zesby à Polycrate nicti</i>	280
<i>Zeucadius Hippomachus arripser</i>	822
<i>Zeucady Dorica gens</i>	743
<i>Zeucan oppidum Asia</i>	438
<i>Zeutychides Memaris filius</i>	557
<i>Zeutychides Spartiatarum rex</i>	558
<i>Zeutychide fuga & mors</i>	562
<i>Zeutych. oratio de deposito reddendo</i>	562
<i>Zeutychidis genealogia</i>	788
<i>Zeutychidis stratagema</i>	858
<i>Zex Caricarum mulierum in maritos</i>	99
<i>Zex omnium rex & domina</i>	652
<i>Ziberi cultus apud Meroën</i>	159
<i>Ziberi nomen quando apud Persas</i>	175
<i>Ziber Aegyptijs Osiris dictus</i>	252
<i>Zibya unde sortita nomen</i>	376
<i>Ziches Delphici oraculi coniector</i>	44
<i>Ziliorum ingens vis ubi</i>	194
<i>Ziliorum radices esui apta</i>	ibidem
<i>Zimeneium regionis Milesiorum</i>	13
<i>Zindos oppidum</i>	98
	<i>Zindi</i>

I N D E X.

<i>Lindi populus è Rhodo</i>	677
<i>Linus modulationis genus apud Aegyptios</i>	188
<i>Linum Colchicum, Sardinu, Aegyptiacu</i>	102
<i>Lipaxus urbs ubi</i>	659
<i>Lipoxais Targitai filius</i>	316
<i>Lipsydrum oppidum</i>	488
<i>Lissus fluvius ubi</i>	654
<i>Lissi fl. aqua copys Xerx. nō suffecerunt ibid.</i>	
<i>Lisse oppidum ubi</i>	659
<i>Literarum mira occultatio</i>	712
<i>Literarum per sagittam transmissio</i>	486
<i>Litera capiti impressa</i>	474
<i>Litera Græcorum ex Phœnicibus</i>	487
<i>Locri epizephyrj populus ibidem</i>	556
<i>Locri Ozola populus ubi</i>	737
<i>Lotophagi populus ubi</i>	442. 446
<i>Lotos ubi plurima</i>	194
<i>Loti radix esculenta</i>	ibidem
<i>Loti fructus descriptio</i>	442
<i>Lotij mulieris usus</i>	205
<i>Lucernarum accensarum festum apud Aegyptios</i>	179
<i>Lucus platanorum</i>	254
<i>Lucina tributum</i>	378
<i>Luderum primi inventores Lydi</i>	65
<i>Luna festum</i>	170
<i>Luna Persarum præfes</i>	624
<i>Luporum sepultura</i>	182
<i>Lupi ex hominibus</i>	407
	pp 2 <i>Lutra</i>

<i>Lutra ubi capiantur</i>	408
<i>Lycij in potestatem Cræsi subacti</i>	18
<i>Lyciorum è Creta origo</i>	114.500
<i>Lycus Pandionis filius à fratre pellitur</i>	Ac-
<i>geo</i>	114
<i>Lyciorum nom en & leges</i>	114
<i>Lycij ab Harpago uicti</i>	117
<i>Lycij populus Dario tributarius</i>	314
<i>Lycij quondam Termila uocati</i>	646
<i>Lycius Cyberniscus Saca filius</i>	647
<i>Lycidas cum uxore & liberis lapidatur</i>	880
<i>Lycophronis Periandri filij interitus</i>	189
<i>Lycus fluuius</i>	415.610
<i>Lycurgus Aristolaidi filius</i>	36
<i>Lycur. & Megacle Pisistratum eijciunt</i>	ibid.
<i>Lycurgus Spartiata integerrima uita</i>	41
<i>Lycurgus legum lator apud Lacedæm.</i>	44
<i>Lycurgus Leoboti Spartarum regis tutor</i>	41
<i>Lycurgi delubrum apud Spartiata</i>	41
<i>Lycaus Iupiter</i>	411
<i>Lycaretus Meandri germanus</i>	469
<i>Lydius, Atyx filius</i>	7
<i>Lydi populus antea Meon uocatus</i>	ibidem
<i>Lydorum expiandi ritus idem qui apud Gra-</i>	
<i>cos</i>	24
<i>Lydorū partes prima in cōsulendis oraculis</i>	34
<i>Lydorū Medorumq; quinquennale bellū</i>	48
<i>Lydorum Medorumq; bello dies repente nox</i>	
<i>facta</i>	55.71
<i>Lydorum</i>	

<i>Zydorum Medorumq; fœdus</i>	42
<i>Zydorum ritus incundi fœderis</i>	ibidem
<i>Zydorum strenua gens</i>	52
<i>Zydorum gens equitandi peritissîma</i>	ibidem
<i>Zydorum cum Persis conflictus, & fuga</i>	53
<i>Zydia auri ramēta è Tmolo provenientia habet</i>	54
<i>Zydia Halyattis regis sepulcro se nobilem iacet</i>	ibidem
<i>Zydorum filia omnes prostituuntur</i>	ibidem
<i>Zodorus mores & leges</i>	ibidem
<i>Zydi primis omnium aureum argenteumq; nummum ad utendum percusserunt</i>	ibidem
<i>Zydi primis caupones institutoresq;</i>	ibidem
<i>Zydi primis inuectores ludorum</i>	65
<i>Zydi in Thusciam primos colonos deduxerunt</i>	65
<i>Zydorum diuisio</i>	ibidem
<i>Zydorum cum Cyaxare prælium</i>	70
<i>Zydi è Sardibus per Cyrum exacti</i>	103
<i>Zydi Caribus germani</i>	113
<i>Zydi populus tributum Dario pendens</i>	314
<i>Zyda mons à Pedasîis extractus</i>	116
<i>Zydeus fluvius</i>	65
<i>Zygdamus Nauius</i>	39

M

M <i>Acæ populus</i>	478
<i>Macedones à Dario subacti</i>	546
<i>Macedo Amyntæ filius</i>	571
<i>Machlyes populus</i>	448

pp 3

Macro

<i>Macrobij populus Aethiopia</i>	208
<i>Macrones populus</i>	201. 316
<i>Maflorium urbs fupra Gelam</i>	677
<i>Madyes filius Protothia Scytharum rex</i>	71
<i>Madytus urbs</i>	622
<i>Meandri campus</i>	13. 139
<i>Meandri campos Mazares incurfat</i>	107
<i>Meader fluvius 330. 513. Cy eius fontes ubi</i>	619
<i>Meandrius Polycratis fcriba</i>	331
<i>Meandrius Sami procurator</i>	344
<i>Maotis pal' ubi 71. 413. 415. 355. 376. 382. 398. 405</i>	
<i>Maotei populus ubi</i>	415
<i>Magdolus oppidum ubi</i>	242
<i>Magi populus Media.</i>	70
<i>Magi Perfaram.</i>	94
<i>Magorum commectum ut Perfaram imperium occupent</i>	293
<i>Magi cuiusdam imperium apud Perfes</i>	298
<i>Magorum oedes</i>	306
<i>Magophonia Perfaram feftum.</i>	307
<i>Magiftum oppidum</i>	418
<i>Magnetes populus</i>	315
<i>Magnesia urbs ubi</i>	330. 697
<i>Malea promontorium ubi</i>	54
<i>Mala dextra in contumeliam derafis</i>	215
<i>Malcna</i>	539
<i>Males Actolus</i>	590
<i>Mandanes Aftiyagis filia</i>	73
<i>Mandanes Cambys nuptum datur</i>	73
<i>Mandro</i>	

<i>Mædrocles Samius</i>	398. et cum monumētū ibi.
<i>Mantiēni montes</i>	114. 133
<i>Mantina urbs</i>	436
<i>Maneros Aegyptijs quid</i>	188
<i>Marathonem occupat Pisistratus</i>	39
<i>Marathon locus</i>	577
<i>Marathonia clades</i>	584
<i>Mardonius Gobryis filius</i>	546. 600
<i>Mardonius vulneratur</i>	547.
<i>Mardonius à præfectura semouetur</i>	573.
<i>Mardonij oratio de bello Græciæ inferendo</i>	604
<i>Mardonij in Lacedæmones obiurgatio</i>	828
<i>Mardonij cades</i>	8. 6
<i>Mardonius Xerx. exercit. imperator</i>	642
<i>Mardus Heraades Sardiū muros primus con-</i> <i>scendit</i>	55
<i>Mardi Persarum genus</i>	26. 316
<i>Mariandini populus</i>	312
<i>Mariandini à Cræso subacti</i>	12
<i>Mare Sardonium ubi</i>	210
<i>Mare Caspium</i>	134
<i>Mare Atlanticum, rubrum</i>	190. 233. 146
<i>Mare Echinadum insularum</i>	142
<i>Marca urbs ubi</i>	113
<i>Mariandicus sinus ubi</i>	372
<i>Maris fluvius</i>	378
<i>Maronea Græciæ urbs</i>	654
<i>Martis sepulcrum apud Scythas</i>	383.
<i>Marsya fluvius</i>	123

<i>Mafanges Xorizij filius Pœnorum dux</i>	648
<i>Mascamis elogium</i>	652
<i>Masij Persarum genus</i>	36
<i>Masistes Darj, Xerxiani exercitus impera-</i> <i>tor</i>	642
<i>Masistij cades</i>	810
<i>Masistius à Gracis Macisus dictus</i>	ibidem
<i>Masista & liberorum eius cades</i>	812
<i>Massageta populus ferus & robustus</i>	138
<i>Massagetarum deus sol</i>	139. 141
<i>Massagetarum uictus</i>	142
<i>Massagetarum uxores communes</i>	142
<i>Massagetarum senes immolantur</i>	142
<i>Mastyes populus</i>	460
<i>Maternum genus nobilius paterno apud Ly-</i> <i>cios</i>	114
<i>Matri Martis templum ubi</i>	180
<i>Matieni populus</i>	47
<i>Maxyes Pœni ubi</i>	449
<i>Mazares Medus</i>	105
<i>Mazares Prienenses subigit</i>	107
<i>Mazares Maandri campos incurfas</i>	ibidem
<i>Mazares moritur,</i>	ibidem
<i>Meci populus</i>	316
<i>Mecyberna Graca urbs</i>	670
<i>Medea Colchorum regis filia</i>	4
<i>Medea raptus à Gracis</i>	ibidem
<i>Medicum nomen Gracis terrorem incutere so-</i> <i>litum</i>	187
	<i>Medici</i>

<i>Medici singuli singulorum morborum apud</i>	
<i>Aegyptios</i>	190
<i>Medica nationis gentes qua</i>	68
<i>Medi Diocem sibi iudicem constituunt ibidem</i>	
<i>Medi regi suo regiam adificant</i>	ibidem
<i>Medi à Scythia praelio fusi, Asia imperium</i>	
<i>amittunt</i>	71.89
<i>Medi inebriatos Scythas interimunt</i>	72
<i>Medi Assyrios subigunt</i>	72
<i>Medus canis spaca dicitur</i>	77
<i>Media regionis facies</i>	ibidem
<i>Medimnus Atticus mensura genus</i>	126.742
<i>Medorum bellum cum Halyatte</i>	17
<i>Medo bellum quinquennale cum Lydis</i>	48
<i>Medori & Lydori mos ineundi fœderis</i>	49
<i>Medorum ab Assyrijs defectio</i>	66
<i>Medorum imperium ad Persas translatum</i>	89
<i>Medorum à Dario defectio</i>	ibidem
<i>Medorum appellatio unde</i>	637
<i>Medi ubi</i>	377
<i>Megabates Persa</i>	477
<i>Megabazus Megabatis filius</i>	647
<i>Megabizus Persa</i>	301
<i>Megabizi oratio ad holigarchiam</i>	308
<i>Megabizus Zopyri filius</i>	313
<i>Megabizi elogium</i>	425
<i>Megabizus in Pœnos exercitum ducit</i>	462
<i>Megabizus Xerx. exercit. imperator</i>	642
<i>Megacles Alcmeonis filius</i>	37.188
<i>pp s</i>	<i>Megaci</i>

<i>Megacles & Lycurgus Pisistratum imperio</i>	
<i>Atheniensium pellunt</i>	37
<i>Megacles Clisithenis gener factus</i>	192
<i>Megacles Hippocratis filius</i>	ibidem
<i>Megacreon Abderites</i>	618
<i>Megapanus Hyrcanarum dux</i>	637
<i>Megarensis populus</i>	679
<i>Megarensis plebs uenundatur</i>	ibidem
<i>Megistia extispicia</i>	711
<i>Megistias Aarnas à Melampode progentus</i>	713
<i>Melampodis postulata ab Argijs</i>	820
<i>Melampus Bacchici sacrificij inuentor apud</i>	
<i>Aegyptos</i>	173
<i>Melampygius lapis</i>	840
<i>Melanchlani populus</i>	408
<i>Melanchlanorū mores & nomenclatura</i>	407
<i>Melanchano uiclus humana caro</i>	ibid.
<i>Melana sinus quidam & fluminis</i>	635
<i>Melanopus Ithagena</i>	880
<i>Melas, alias Pirus, fluminis</i>	99
<i>Melis fluminis ubi</i>	702
<i>Meles primus rex Sardinum</i>	56
<i>Melibœa unba</i>	697
<i>Meliensis sinus ubi</i>	370
<i>Melesigenes unde appellatus</i>	871
<i>Melissa Periantri uxor</i>	286.399
<i>Melissa à Periano occisa</i>	286
<i>Melites fluminis</i>	871
<i>Mellis</i>	

<i>Mellis ubi maxima copia</i>	492
<i>Melois amnis</i>	232
<i>Melyenses populus</i>	324
<i>Memnonia regia</i>	489
<i>Memnonis urbs ubi</i>	<i>ibidem</i>
<i>Memnonia Susa</i>	489
<i>Memphis urbs</i>	249
<i>Memphis urbs à Mæne primum condita</i>	198
<i>Memphis urbis situs & descriptio</i>	<i>ibidem</i>
<i>Menalippus Astaci filius</i>	492. 512
<i>Mendacium dicere quando expediat</i>	302
<i>Mendesium ostium Nili</i>	152
<i>Mendesij populus</i>	162
<i>Mendesij cur oves imolēt, capris abstinentes ibi.</i>	
<i>Mendesij capras venerantur</i>	172
<i>Mendesij caprarios precipuo honore afficiunt</i>	
<i>ibidem</i>	
<i>Mendesis templum</i>	162
<i>Mendes quid lingua Aegyptiaca</i>	172
<i>Menelaus Helenam recuperat.</i>	210
<i>Menelai portus ubi</i>	440
<i>Mena primus regnasse fertur.</i>	144. 256
<i>Mensa solis</i>	306
<i>Mensis intercalaris</i>	22
<i>Mensis intercalaris à Græcis alijs additus</i>	144.
<i>Mentes nauticularius</i>	272.
<i>Mentiri apud Persas turpissimum</i>	93.
<i>Mentor Ithacensis ab Homero celebratus</i>	
873. 884	

Mentula

<i>Mentula portentum apud Aegyptios</i>	170
<i>Mærios stagnum 184.233 & eius descriptio</i>	315
<i>Mæris Aegyptiorum rex</i>	199
<i>Mæris præclara opera</i>	ibidem
<i>Mænia lignea Budinorum</i>	415
<i>Mæones antiè Lydi appellati</i>	7.640
<i>Meraphij Persarum genus</i>	88
<i>Mercurij statua 62. & templum</i>	174
<i>Mercurius quibus gentibus colatur</i>	459
<i>Mermnada populus</i>	7
<i>Mermnadarum tyrannus</i>	12
<i>Meroë oppidum ubi</i>	159
<i>Mesambria urbs ubi</i>	400.654
<i>Mesambriam urbem quis condiderit</i>	541
<i>Messana olim Zante</i>	685
<i>Metalla aurea atq; argentea ubi</i>	655
<i>Metallorum aureorum certamen</i>	842
<i>Metallum salis</i>	447
<i>Metapontini populi ubi</i>	362
<i>Metiochus Olori filius</i>	545
<i>Metra Venus</i>	90
<i>Micythus Anaxilei famulus</i>	688
<i>Midas Gordij filius Phryg. rex</i>	11.875
<i>Mida Gordij horti</i>	793
<i>Mida Gordij epigramma ab Homero</i>	875
<i>Milesiorum cum Halyatte bellum</i>	12
<i>Milesiorum duo acerba vulnere</i>	ibidem
<i>Milesiorum oppugnatio per XI. annos</i>	ibid.
<i>Milesiorum cum Halyatte fœdus</i>	25
	<i>Mile</i>

<i>Milesij Cyro confederati</i>	98
<i>Milesiorum correctio</i>	469
<i>Milesiorum & Carum fuga</i>	514
<i>Miletum oppugnatur</i>	12
<i>Miletus urbs Ionia</i>	96.468
<i>Miletus capta diripitur</i>	534
<i>Militia ordo à quo primum distributus</i>	71
<i>Militum Cambysis depastio</i>	271
<i>Mila Cratoniatis luctator</i>	341
<i>Miltiades Atheniensium dux</i>	413
<i>Miltiades Cimons filius tyrannus</i>	541
<i>Miltiades victor in Olympiaco certamine</i>	541
<i>Miltiades capitur</i>	ibidem
<i>Miltiades Chersoneso potitur</i>	ibidem
<i>Miltiades Parum obsidet</i>	593
<i>Miltiadis accusatio & obitus</i>	57
<i>Milyada Milya Solyma</i>	114
<i>Minerva templi deflagratio</i>	13
<i>Minerva templum cognomine Assesia</i>	ibid.
<i>Minerva duo templa apud Assesum</i>	ibid.
<i>Minerva Pollenidis templum</i>	39
<i>Minerva Alea templum apud Tegeates</i>	41.649
<i>Minerva tutelaris templum apud Chios</i>	106
<i>Minerva oraculum apud Aegyptios</i>	189
<i>Minerva vestibulum apud Saïos</i>	250
<i>Minerva parentes</i>	444
<i>Minerva agis</i>	448
<i>Minerva Crassia</i>	479
<i>Minerva urbana</i>	500
<i>Miner</i>	

I N D E X.

<i>Minerva templum in Sigeo</i>	318
<i>Minerva Iliaca 1000. boues immolantur à</i>	
<i>Xerxe</i>	627
<i>Minerva Sciradis templum</i>	767
<i>Minoë & Sarpedo Europa filij</i>	114
<i>Minoa Selinusiorum colonia</i>	430
<i>Minois cades</i>	687
<i>Minya populus</i>	99.426
<i>Minya cōmento suarum uxorū liberantur</i>	417
<i>Miraculum maximum Periandro oblatum</i>	13
<i>Mitradates pastor Cyri nutritus</i>	73.84
<i>Mnesiphilus Atheniensis</i>	747
<i>Molossi populus</i>	99
<i>Mons Arabicus 147. Panicus</i>	ibidem
<i>Mons Africanus ubi</i>	218
<i>Mons Atlas ubi</i>	446
<i>Mons ingens enersus indagandis metallis</i>	548
<i>Mophis mons</i>	157
<i>Mortis statua exēplaris apud Aegyptios.</i>	138
<i>Mortuorum apud Aegyptios conditura</i>	190
<i>Mors optatissimū perfugiu arumnose uita</i>	628
<i>Mora compendia</i>	608
<i>Moschi populus</i>	316
<i>Mosynæci populus</i>	316
<i>Mula mulum peperit</i>	634
<i>Mula parius</i>	349
<i>Muli ubi non gignantur</i>	366.418
<i>Mulorum species Scythis horrenda</i>	418
<i>Mulier exuendo tunicam & uerecundiam pa-</i>	
<i>ritur</i>	

<i>viter exiit.</i>	8
<i>Mulieris simulacrum ex argento</i>	32
<i>Mulieres à Dodonai cur columba nocētur</i>	176
<i>Mulierum pudenda cippis a Sesoſtre inſcripta</i>	200
<i>Mulier ex turpiſſima ſpecioſiſſima facta</i>	357
<i>Mulierū Atticarū una cum liberis cades</i>	397
<i>Mulieres ſuprando extinſa</i>	738
<i>Munychia</i>	738
<i>Murinum auxilia</i>	219
<i>Murichides Helleſpontino</i>	860
<i>Mus Europæus</i>	789
<i>Muriū tria genera apud paſtorales Pœnos</i>	450
<i>Murus ligneus Perſarum, et eiufdem expugna-</i>	
<i>tio</i>	837.839
<i>Muſici Argivi</i>	373
<i>Muſtela Africa</i>	450
<i>Muſai ſortes & earundem ediſertator</i>	601
<i>Mycala promontorium</i>	100
<i>Mycerinus rex Aegypti</i>	222
<i>Mycerini clementia & inſtitia</i>	ibidem
<i>Mycerini filia mors & ſepultura</i>	ibidem
<i>Mycerini concubina</i>	ibidem
<i>Mygdoniā à Boſſiade Axius dirimēt</i>	659
<i>Mylafforum fanum</i>	113
<i>Mylaffa oppidum ubi</i>	124
<i>Mylitta Affyrjæ Venus appellata</i>	90.138
<i>Marfilius, aliās Candaules dictus</i>	7
<i>Myrina Aeolia ciuitas</i>	100
	<i>Myri</i>

<i>Myrios stagnum</i>	145
<i>Myris rex</i>	149
<i>Mysi Caribus germani</i>	112
<i>Myrsus Gygis filius</i>	330
<i>Myrses Persarum dux</i>	515
<i>Myrcinus urbs ubi</i>	518
<i>Myrenai populus</i>	598
<i>Myrias quid sit</i>	636
<i>Mysi à Cræso subacti</i>	11
<i>Mysi populus ubi</i>	314
<i>Mysia ab Hymæa capitur</i>	514
<i>Mytilene urbs ubi</i>	252
<i>Myus urbs Ionia</i>	96
<i>Myusij populus ubi</i>	519

N

N <i>Aparis Scythia fluvius</i>	372
<i>Nasamones populus</i>	162. 440
<i>Nasamonum coitus in propatulo</i>	ibidem
<i>Nasamonum insurandum & diuinatio</i>	ibid.
<i>Nasamonum cadauerum sepultura</i>	449
<i>Nascentium deploratio</i>	458
<i>Natso insula ubi</i>	245
<i>Natura solertia</i>	312
<i>Nauius longis qui primi usi fuerint</i>	107
<i>Nanivula Babyloniorum</i>	119
<i>Nanes Aegyptiorum è spino</i>	197
<i>Nanes rubrica delibuta</i>	291
<i>Naues quinis drachmis addicta</i>	575
<i>Nanium Pescicarium catalogue</i>	645
<i>Nane</i>	

<i>Naucrates oppidum</i>	199
<i>Naufragi ubi immolentur</i>	406
<i>Nauplia</i>	162
<i>Naxus insula</i>	470.472
<i>Naxus insula à Pisistrato subacta</i>	47
<i>Naxij populus</i>	670.643
<i>Nobris</i>	379
<i>Necus rex Aegypti. Psammiti filius</i>	242.373
<i>Necus à quo interemptus</i>	237
<i>Neci victoria contra Syros</i>	240
<i>Neceſſitatis numen</i>	778
<i>Neleus Codri</i>	354
<i>Neon urbs ubi</i>	737
<i>Neptuno Heliconio Paniomū locus sacer</i>	100
<i>Neptunus Asrorum deus</i>	174
<i>Neptunus Thammasades</i>	382
<i>Neptunus liberator, & eius templum</i>	699
<i>Neptuni templum apud Potidaeas</i>	787
<i>Nestus fluvius Abderorum</i>	654
<i>Netri populus & eorum mores</i>	403.406.263
<i>Nicandra Dodonaorum sacerdos</i>	177
<i>Nicodromus Cincethi</i>	370
<i>Niger sinus ubi</i>	348
<i>Nili fluminis origo</i>	152.160
<i>Nili fluminis ostia</i>	152
<i>Nili fluminis natura & incrementum</i>	153
<i>Nilus solus amnium aura caret</i>	154.159
<i>Nili fontes ignoti</i>	297.157.162
<i>Nilus scopulosus</i>	159

<i>Nilus Africam mediam diuidit</i>	151.100
<i>Nilus Aegypti flumini</i>	376
<i>Ninum ciuitatem Cyaxares obsidet</i>	71
<i>Ninum ciuitatem Aedi expugnant</i>	72
<i>Nini oppidum situm</i>	127
<i>Ninum Assyriorum urbs</i>	236
<i>Nipsei Thraces</i>	400
<i>Niphraga unus Picrum murus</i>	655
<i>Nisa oppidum ubi</i>	317
<i>Nisei equi</i>	322.626
<i>Nisem campus grandes fert equos</i>	616
<i>Niteticus Aprius regis filia</i>	256
<i>Nitocris regina Babylonia egregia monumen-</i> <i>ta</i>	121
<i>Nitocris Ninum oppi. sibi subegit</i>	ibidem
<i>Nitocris epitaphium</i>	123
<i>Nitocris aegyptiorum regina fratrem ulciscitur</i>	199
<i>Nitri ingens uis</i>	191
<i>Noas flumini</i>	378
<i>Noctes in dies commutata</i>	223
<i>Nocranis oppidum</i>	561
<i>Nomades Scythia</i>	12.47.234
<i>Nomadatum Scytharum seditio</i>	47
<i>Nomades Pæni</i>	444
<i>Nomades Sagittarii</i>	643
<i>Nonem fontes ubi</i>	196
<i>Novus murus ciuitas Scolia, & Cumanorum</i> <i>colonia</i>	100.677
<i>Nonia urbs oppidum in Pallena</i>	659.511
<i>Nox pro die ubi exitiis</i>	624

<i>Nudium oppidum</i>	468
<i>Numi primum à Lydia percussū</i>	62
<i>Numina Persarum</i>	89
<i>Nymphodorus Pythij filius</i>	666
O	
<i>Oasis urbs ubi</i>	271
<i>Oaxus oppidum Creta</i>	431
<i>Obeli Pheronis donaria</i>	205
<i>Obeli Trochoides</i>	206
<i>Oceani ortus ubi</i>	318
<i>Ociosus pro honestissimo habitu</i>	178
<i>Oclamasades Scyalius frater</i>	395
<i>Oculos in pectoribus gestantes</i>	450
<i>Odomanti populus ubi</i>	655
<i>Odryses ubi</i>	400
<i>Oebares Darij equiso</i>	311
<i>Oebarus Megabizi filius</i>	541
<i>Oecetor Gelonis progenitor</i>	677
<i>Oedipoda delubrum</i>	428
<i>Oea locus ubi</i>	501
<i>Genusa insula ubi</i>	109
<i>Oenotria ager ubi</i>	110
<i>Oenoën Bxoij occupant</i>	496
<i>Genone insula</i>	743
<i>Oeobazus Perses</i>	396
<i>Ocobasi liberi occid</i>	397
<i>Oeroë insula ubi</i>	819
<i>Oetiosyrus Apollo apud Scythias</i>	382
<i>Oetgi montes ubi</i>	710
	Opific

<i>Opificum ignobilitas ubi</i>	245
<i>Oetyni à Cræſo ſubacti</i>	18
<i>Offa ſalſura reſilijt</i>	866
<i>Oilycus unde appellatus</i>	428
<i>Olenus</i>	98
<i>Olea in arce Athenienſis</i>	747
<i>Olen Lycius</i>	371
<i>Oliatus</i>	475
<i>Olorus rex Thracia</i>	544
<i>Olbiopolita populus ubi</i>	363
<i>Olophyxus urbs ubi</i>	617
<i>Ollas pulſandi mos</i>	553
<i>Olympus Myſia</i>	25
<i>Olympus & Offa Theſſalia montes</i>	4.661.689
<i>Olympij Iouis delubrum</i>	146
<i>Olympieni à monte Olympo dicti</i>	640
<i>Olympiodorus Lamponis</i>	810
<i>Olynthiorum ab Artabazo obſeſſio</i>	425
<i>Olynthij ab Artabazo trucidantur</i>	ibidem
<i>Onesylus Gorgi frater</i>	517
<i>Onesyli dolus, & mors</i>	522
<i>Onesyli caput in portas ſuſpenſum</i>	ibidem
<i>Onesyli ſacrificia</i>	ibidem
<i>Onetes Phanagora</i>	709
<i>Onochonus Theſſalia fluvius</i>	662
<i>Onochonus Xerxiano exercitui defecit</i>	702
<i>Onomacritus ſortilegus Athen. eijcitur</i>	608
<i>Opæa ſpargapithis uxor</i>	392
<i>Ophryneus urbs ubi</i>	627
	Opifi

<i>Opiniones de Nili fluminis natura & incremento</i>	154
<i>Opis ciuitas 124 & dea</i>	372
<i>Oraculum Halyatti à Pythia redditum</i>	14
<i>Oraculum Delphicum Cræſo redditur</i>	30
<i>Oracula Græcorum</i>	29
<i>Oraculum Delphicum Cræſus uerum deprehendit</i>	32
<i>Oraculum Lycurgo à Pythia redditur</i>	42
<i>Oraculum captioſum Spartiatæ redditum</i>	42
<i>Oraculum Pythia de oſſibus Oreſtis</i>	43
<i>Oraculum Cræſo redditum de muto filio</i>	56
<i>Oraculum Branchidarum de Paſſya</i>	105
<i>Oraculum Ammonis Ioniæ de Aegyptijs</i>	153
<i>Oraculum Dodonæum omniũ uetuliſſimũ</i>	175
<i>Oracula apud Græcos prima eorũq; origo ibid.</i>	
<i>Oraculi Ammonis origo</i>	177
<i>Oraculorum origo ſecundum ſententiã Herodoti</i>	ibidem
<i>Oracula apud Aegyptios qua</i>	189
<i>Oraculum Pheroni regi redditum</i>	205
<i>Oraculum Mycerini regi ex urbe Buti</i>	212
<i>Oraculum de area phiala</i>	237
<i>Oraculum Latona</i>	238
<i>Oraculum Siphnijs redditum</i>	292
<i>Oraculum Corinthijs redditum</i>	307
<i>Oraculum promiſcuum Argijs redditum</i>	335
<i>Oraculum Doloncorum</i>	342
<i>Oraculum Martis ubi</i>	389. 640

<i>Oraculum Dionysij ubi</i>	655
<i>Oraculum Atheniensium</i>	668
<i>Oraculum Argiuorum</i>	674
<i>Oraculum Cretensium</i>	687
<i>Oraculum Spartiatarum</i>	713
<i>Oraculum Bacidis</i>	731. 759
<i>Oraculum & delubrum Amphiarai</i>	63. 790
<i>Oraculum Persis à Bacide redditum</i>	825
<i>Orbelus mons ubi</i>	463
<i>Orbis partitio secundum Herodotum</i>	372
<i>Orosanga quid Persica lingua</i>	762
<i>Orchomenij populus</i>	99
<i>Orchomeniorum ager</i>	738
<i>Orci filius</i>	569
<i>Ordo militia à quo primum distributus</i>	70
<i>Ordissus Scythia fluvius</i>	378
<i>Orætis dolus</i>	332
<i>Orætes indignam Polycratii affixi cruci mor- tem kuit</i>	332
<i>Oricus portus</i>	852
<i>Orneæta populus</i>	757
<i>Oropus</i>	576
<i>Orestes Agamemnonis filius</i>	43
<i>Oristis proceritas & sepulcrum</i>	ibidem
<i>Orithyia Borea uxor</i>	668
<i>Orphica unde ortum duxerint</i>	189
<i>Orus Osiris filius rex Aegypti</i>	332
<i>Orus Græcis Apollo dicitur</i>	ibid.
<i>Oryes ubi gignantur</i>	430
	Oritho

<i>Orthocorybantes populus</i>	315
<i>Ossa & Olympus Thessalia montes</i>	34. 256
<i>Ossa quinque cubitorum</i>	347
<i>Ostenta Xerxi oblata</i>	434
<i>Ostenta Delphis representata</i>	609
<i>Ostis Aegyptijs Bacchus & Dionysius di- tus</i>	158. 231
<i>Ostia Nilis septem numero</i>	152
<i>Otanes Pharnaspis filius</i>	298
<i>Otanes Amasiris pater, dux Persarum</i>	636
<i>Otanic morbus</i>	347
<i>Othrys mons Thessalia</i>	662
<i>Onium mira genera</i>	325
<i>Ones sacra Solis ubi</i>	352
<i>Orithium carmen 16. & Jul. Gellius capite 19. libri</i>	16

P

P <i>Actyas Lydus à Cyro deficit</i>	102
<i>Paetias Persis traditus</i>	107
<i>Paetia regio ubi</i>	316. 321. 375
<i>Paetolus fluvius</i>	515
<i>Paan carmen quale</i>	497
<i>Paonia situs</i>	462
<i>Paones populus</i>	457. 54. 655
<i>Paopla in Asiam abducti</i>	462
<i>Paones transportati</i>	514
<i>Paonius ager ubi</i>	660
<i>Pasus urbs ubi</i>	513
<i>Pari Thracia populus</i>	654

<i>Palaestini Assyrij dicti</i>	202
<i>Palladis barba</i>	216
<i>Pallena Plegra prius appellata</i>	659
<i>Pallenidis Minerua templum</i>	39
<i>Palmarum Babylon. diuersitas</i>	222
<i>Palmarum spatia</i>	639
<i>Palma Babylonica usus quic</i>	222
<i>Palma ubi multa</i>	441.443.442
<i>Panissus Thessalia flumina</i>	662
<i>Pamphylj populus</i>	314.493
<i>Pan unus inter vii deos</i>	272
<i>Pan Aegyptiorum nouissimus deorum</i>	232
<i>Panos templum ubi</i>	568
<i>Panos simulacrum</i>	272
<i>Pan quibus parentibus ortus</i>	ibid.
<i>Panagyria Atheniensium</i>	582
<i>Pans Perdicca dupli effecti</i>	792
<i>Pantius Sositimenis</i>	764
<i>Panæus mons ubi</i>	652
<i>Panoniæ China</i>	747
<i>Pantis Messenij consilium in discernendis ge-</i> <i>niis</i>	550
<i>Paninium locus</i>	97.100.112
<i>Paninium sacrum</i>	97.100
<i>Pancmus lacus ubi</i>	105
<i>Pantognotus Polycratis frater</i>	220
<i>Pantaleon Halys. filius. Cræsis frater</i>	53
<i>Pantelæi Persarum genus</i>	26
<i>Pantira ubi gignantur</i>	410
<i>Pant</i>	

<i>Pantimathi populus</i>	318
<i>Panticapes fluvius</i>	363.378.382
<i>Pantita sese strangulat</i>	717
<i>Papaus Iupiter apud Scythas</i>	382
<i>Paphlagones populus</i>	6.47.246
<i>Paphlagones à Cræso subacti</i>	18
<i>Paphlag. in Xerxis exercitu armatura</i>	640
<i>Papracæ pisces</i>	463
<i>Papremus oppidum</i>	179
<i>Papremitanis equi fluviales sacri</i>	184
<i>Parapotami populus</i>	738
<i>Parasanga quid</i>	146.484.548
<i>Paralata Scythæ unde</i>	317
<i>Paretaceni populus Medie</i>	70
<i>Paris Alexan. ad Proteum ducitur</i>	207
<i>Parius lapis</i>	489
<i>Parios urbs</i>	523
<i>Parmys Smerdis Cyri filia</i>	641
<i>Parnasti vertex ubi</i>	735
<i>Parorcata populi</i>	428
<i>Parthenius fluvius ubi</i>	202
<i>Parthenius mons ubi</i>	578
<i>Parthi populus</i>	316.327
<i>Partus nivera & leana</i>	323
<i>Partus diversa tempora</i>	360
<i>Parus insula</i>	472
<i>Parus à Miltiade obsidetur</i>	593
<i>Parycani populus</i>	315
<i>Parycanorum in Xerxis exercitu armatura</i>	319

<i>Pasargada Persarum genus</i>	88
<i>Pataici dñ</i>	279
<i>Patarbemi aures nasusq; prascinduntur</i>	244
<i>Patarum oppidum Lycia</i>	110
<i>Patera aurea Delphis à Croeso missa</i>	11.32
<i>Patera ahenea mira capacitas</i>	43
<i>Paternorum opificum successio ubi</i>	552
<i>Patirampis Xerxiani currus auriga</i>	626
<i>Pauzithes magnus</i>	293
<i>Patenses populus ubi</i>	98
<i>Patumus oppidum Arabia</i>	241
<i>Pausanias Cleombroti filius</i>	395
<i>Pausania, Embroti filius</i>	804
<i>Pausania exercitus ordo</i>	827
<i>Pausania victoria adversus Mardonium</i>	836
<i>Pausanias sagitta per latera ictus interijt</i>	841
<i>Pausania præda</i>	845
<i>Pausiris Amyrteus</i>	864
<i>Pausica populus</i>	316
<i>Pecuarij Armenij ubi</i>	329
<i>Pecuarij Indi</i>	318
<i>Pecuarij Persa</i>	86
<i>Pedasi populus ab Harpago expugnati</i>	116
<i>Pedasenses populus ubi</i>	535.772
<i>Pedica oppidum ubi</i>	737
<i>Pedunculorum comestores</i>	407
<i>Pedunculorum premorsus</i>	439
<i>Pelasgi populi 99. & eorum lingua</i>	35
<i>Pelasgi Regiales nunc Iones dicti</i>	646
<i>Pelasgi</i>	

<i>Pelasgi, Cranaï, & Cecropida</i>	743
<i>Pelasgi ex Attica exacti</i>	395
<i>Pella urbs Bottiæidis terra</i>	660
<i>Pellena Achaorum pars</i>	98
<i>Pelios mons ubi</i>	443.662
<i>Peleon Iouis filius</i>	492
<i>Pelopis Phrygiæ serui regio</i>	605.610
<i>Peloponnesi gentes, septem</i>	756
<i>Peloponnesium bellum</i>	842
<i>Pelusium ostium Nili</i>	152.238.260
<i>Peneus fluvius Thessalia</i>	616.661.689
<i>Pennis oppletus aer</i>	369
<i>Pentapolis antiè Hexapolis appellata</i>	97
<i>Penthylus dux Paphius</i>	700
<i>Peræbi populus</i>	662
<i>Persotes urbs ubi</i>	513
<i>Perdiccas, Gauanes, et Aeropus fratres</i>	612.791
<i>Pergamum unus Picrum murus</i>	635
<i>Pertalla uaticina</i>	557
<i>Periander Cypseli filius Corinthiorum tyrannus</i>	15.285
<i>Periandro maximum miracu. oblatum</i>	15
<i>Periander cum defuncta concubuit</i>	510
<i>Periandri de non recipiendo filio edictum</i>	287
<i>Periandri duo filij</i>	286
<i>Perinetades Demarmeni filia</i>	478
<i>Perinthus urbs ubi</i>	339.542
<i>Perinthus à Persis subacti</i>	456
<i>Perinthiorum cum Paonibus singulare certamen</i>	men

<i>men</i>	417
<i>Perinthis expugnatio</i>	417
<i>Persarum uicinus habitusq; priscus</i>	46
<i>Persarum aspera regio</i>	ibid.
<i>Persarum cum Lydis conflictus</i>	52
<i>Persarum ingenium</i>	62
<i>Persa in potestatem Medorum redacti</i>	70
<i>Persis à Phraorte bellum infertur</i>	71
<i>Persarum complura genera</i>	86
<i>Persarum à Cyro defectio</i>	86
<i>Persarum praestantissimi Pasargada</i>	86
<i>Persa aratores, Persa pecuarij</i>	ibid.
<i>Persa gyrum cæli Iouem appellant</i>	89
<i>Persa deos ex hominibus ortos esse negant</i>	ibid.
<i>Persarum ritus dum Ioni immolant</i>	ibid.
<i>Persarum numina qua</i>	ibid.
<i>Persa Vrania Veneri sacrificant</i>	ibid.
<i>Persis Venus Metra appellatur</i>	ibid.
<i>Persarum natales</i>	90
<i>Persa inter pocula consultant</i>	ibid.
<i>Pers. necessitudo uicinitatis maxima</i>	92
<i>Persarum φιλαυτία</i>	ibid.
<i>Persa externarum rerum studiosiss.</i>	ibid.
<i>Persarum institutio qualis</i>	ibid.
<i>Persis flumina religiosissime coluntur</i>	93
<i>Persarum mos in sepeliendis cadaveribus defunctorum</i>	94
<i>Persarum magi</i>	ibid.
<i>Persarum clementia</i>	264
<i>Persar</i>	

<i>Persarum capita cur fragilia</i>	261
<i>Persa ignem deum arbitrantur</i>	265
<i>Persarum niſtus uiuendiq; ſpatium</i>	269
<i>Persarum uxores per uices concumbunt</i>	312
<i>Persarum ſatrapia</i>	ibidem. 126
<i>Persarum conuiuia</i>	464
<i>Persicum mare ubi</i>	372
<i>Persarum caedes in conuiuiis</i>	466
<i>Persarum bellica arma</i>	513
<i>Persarum cum Caribus conſertum bellum</i>	524
<i>Persarum 2000. caſa à Caribus</i>	ibid.
<i>Persarum obtruncatio</i>	514
<i>Persa trinitis</i>	535
<i>Persa Cepheneſes appellati</i>	637
<i>Persa immortales qui</i>	643
<i>Persarum equeſtrium copiarum numerus</i>	644
<i>Persici equitatus præfecti</i>	ibid.
<i>Persarum origo unde</i>	675
<i>Persarum naufragium ad Eubœam</i>	728
<i>Persarum luxus</i>	846
<i>Perſei ſpecula</i>	152
<i>Perſei templum, ſimulacrum, ſandalium, ubi</i>	192
<i>Perſeus gymniconum ludorum inſtitutor</i>	ibid.
<i>Perſei proſectio in Aegyptum</i>	193
<i>Perſeus Aſſyrius</i>	551
<i>Perſeus Danaës & Iouis filius</i>	637. 675
<i>Petra tribus</i>	507
<i>Petra Trechinia locus</i>	702
	Phal

<i>Phalerus urbs</i>	489.499
<i>Phalli</i>	171
<i>Phanes Halicarnassicus genere</i>	257
<i>Phanem ulciscuntur Aegyptij</i>	160
<i>Phanazetres Indorum dux</i>	638
<i>Pharandates Theaspis filius</i>	841
<i>Pharenses populus</i>	98
<i>Pharmiches praefectura submonetur</i>	644
<i>Pharnaspes Achaemenides</i>	256
<i>Phaselis urbs</i>	252
<i>Phasis</i>	71.200.567
<i>Phayllus vir trisspythionicus</i>	770
<i>Pheatria quid</i>	287
<i>Phadyma Otanis filia</i>	300
<i>Phemius Smyrneus Homeri praeceptor</i>	172.385
<i>Pheneum urbs</i>	562
<i>Pherendates Sarangarum dux</i>	638.642
<i>Pheretima Arcesilai regis mater</i>	436
<i>Pheretima in Barcaos crudelitas</i>	455
<i>Pheretima miseranda mors</i>	456
<i>Pheron rex cecus</i>	205
<i>Pheronis donaria</i>	ibid.
<i>Piala in balteis Scytharum</i>	319
<i>Phidippides Atheniensis</i>	578
<i>Philaeon Gorgis filius</i>	727
<i>Philagrus & Euphorbus proditores</i>	576
<i>Phileus Aeacis filius</i>	542
<i>Philippus Butacides Olympionicus</i>	480
<i>Philitionis pyramides</i>	311
<i>Phill</i>	

<i>Phillis Pangeorum regio</i>	635
<i>Philocyprus à Solo uersib. celebratus</i>	322
<i>Phirmus Atheniensis</i>	693
<i>Phla insula</i>	443
<i>Phocæi Homeri</i>	878
<i>Phocæa regio</i>	96.109.132
<i>Phocæa quomodo capta & à Persis occupa- ta</i>	109
<i>Phocenses</i>	99
<i>Phocenses primi longè nauibus usi sunt</i>	107
<i>Phocensium murus</i>	ibid.
<i>Phocensium demigratio in Corsicam</i>	109
<i>Phocensium execratio</i>	ibid.
<i>Phocensium cum Tyrrhenis & Carthaginiensibus nauale bellum</i>	110
<i>Phocenses pralio uicti Corsica insula sece- dunt</i>	ibid.
<i>Phocensibus Cadmea uictoria obligit</i>	ibid.
<i>Phocenses in Rhegium demigrant</i>	ibid.
<i>Phocenses capti lapidantur</i>	ibid.
<i>Phocensium in Thessalos eruptio</i>	786
<i>Phocensium regio à Barbaris uastatur</i>	737
<i>Phocia oppidum</i>	57
<i>Phæbi fanum ubi</i>	355
<i>Phœnices dissensionum autores cum Græcis</i>	3
<i>Phœnices Palaestini</i>	201.648
<i>Phœnices ad Africā cognoscendam missi</i>	374
<i>Phœnices litera</i>	477
<i>Phœnix Aegyptijs sacrosancta avis</i>	188
<i>Phœnix</i>	Phœnix

<i>Phœnicis avis descriptio</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phœnix fluvius</i>	691.704
<i>Phraortes filius Diocis</i>	70
<i>Phraortes patre defuncto succedit in regnū</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phraortes bellum Persis intulit</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phraortes Persas in potestatem Medorum redigit</i>	70
<i>Phraortes Asiam sibi subegit</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phraortis interitus apud Assyrios</i>	71
<i>Phraorti Cyaxares in rego succedit</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phrataguna Darij regis uxor</i>	714
<i>Phronima Etearchi filia</i>	431
<i>Phryges à Crœso subacti</i>	18
<i>Phryges populus ubi</i>	47.314.374
<i>Phryges antiquissimi</i>	142
<i>Phryges Bryges dicti</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phrynichi comœdia</i>	536
<i>Phthiotis ora</i>	34
<i>Phya mulier ex tribu Paanica</i>	37
<i>Phya Pisistrato uxor ducitur</i>	38
<i>Phylacais & Antonous Delphorum heroës,</i> <i>& eorum delubrum.</i>	740
<i>Pidorus urbs ubi</i>	659
<i>Picria pix</i>	451
<i>Pierum muri ubi</i>	655
<i>Pieria ora Bœotia</i>	742
<i>Pigres Paon</i>	460
<i>Pindus mons ubi</i>	662
<i>Pinus locus</i>	821
	<i>Pirus</i>

<i>Pirus, aliàs Melus, fluvius</i>	98
<i>Piromis Gracis quid</i>	231
<i>Pisa urbs ubi</i>	146
<i>Piscibus Aegyptus abstinet</i>	165
<i>Piscium qui Aegyptio sacri</i>	185
<i>Piscium genitura in stagnis apud Aegyptios</i>	194
<i>Pisces pabulum equorum ubi</i>	463
<i>Piscium mira copia</i>	ibidem
<i>Pisces Papraces & Tilonos</i>	ibidem
<i>Pisistratus Hippocratis filius, Atheniensium tyrannus</i>	37
<i>Pisistrati nobile commentum</i>	37
<i>Pisistratus Athenarum imperio potitur</i>	ibid.
<i>Pisistratus Athenis ejicitur</i>	ibidem
<i>Pisistrati uxor phya</i>	37
<i>Pisistratus illegitime cum uxore coit</i>	38
<i>Pisistratus Marathonem occupat</i>	39
<i>Pisistrati in Athenienses copia</i>	ibidem
<i>Pisistratus tertio urbe Athenis potitur</i>	ibid.
<i>Pisistratus Naxum insulam subegit</i>	40
<i>Pisistratus Delum insulam expiat</i>	ibidem
<i>Pisistratida Athenis pulsus</i>	490
<i>Pissyrus urbs, & lacus in ea salsus & pisco- sus</i>	654
<i>Pitana civitas Aetolia</i>	100
<i>Pittaci Mitylenai responsum ad Cræsum</i>	18
<i>Pituitæ fluxus remedia</i>	448
<i>Pix Pieria ubi</i>	451
<i>Pixodorus Cindysensis</i>	523

<i>Placianorum lingua</i>	39
<i>Platea insula Africa</i>	431. 440
<i>Platea urbs 433. incenditur</i>	745
<i>Plataarum pugna</i>	856
<i>Platanorum ingens lucus</i>	524
<i>Plinthinetes sinus ubi</i>	145
<i>Pluvia nulla apud Theraos per septem an-</i> <i>nos</i>	429
<i>Plynia portus ubi</i>	440
<i>Podion Doridis</i>	414
<i>Pœna modus apud Persas</i>	93
<i>Pœni Aegyptijs se dedunt</i>	436
<i>Pœnorum varia nationes</i>	439
<i>Pœni Nomades, id est pascuales</i>	444
<i>Pœni saluberrimo corpore</i>	448
<i>Pœnorum pastorisiorum sacrificia</i>	ibidem
<i>Pœni ubi</i>	452
<i>Pogon Træzeniorum portus</i>	742
<i>Poli & gnomonis inuentio</i>	204
<i>Polycratis prodigiosa fortuna</i>	282
<i>Polycratis smaragdus</i>	ibidem
<i>Polycratis cadis occasio</i>	329
<i>Polycratis, filia somnium</i>	332
<i>Polycrates cruci affixus</i>	332
<i>Polynices</i>	427
<i>Polymnestus Theraos</i>	438
<i>Polyas Anticyrensis genere</i>	712
<i>Pollux & Castor Tyndarida</i>	426
<i>Pons funestus à Sefostre</i>	209
	<i>Ponticum</i>

<i>Ponticum genus arboris</i>	366
<i>Pontus Euxinus</i>	377
<i>Ponti amplitudo</i>	398
<i>Portentum ingens Hippocrati uisum</i>	36
<i>Portentum Cræso uisum est</i>	51
<i>Porata, aliàs Pyreton, Scythia flumini</i>	378
<i>Porinus lapis</i>	489
<i>Potidaa, et eius ab Artabazo obseſſio</i>	659. 486
<i>Præſiadis paludis inhabitatores</i>	462
<i>Prælium circa Maſiſtj cadaver</i>	811
<i>Præſij populus ubi</i>	387
<i>Præſepe Mardonj à Grecis diripitur</i>	859
<i>Præſepes Perſa</i>	273
<i>Præſepes ſe præcipitem dat è turri</i>	304
<i>Præſepis oratio ad Perſas</i>	ibidem
<i>Præſepes Aſſpathiniæ</i>	647
<i>Priene urbs Ionia</i>	96
<i>Prienas Ardys expugnat</i>	12
<i>Prienciſes populus</i>	319
<i>Prienciſes à Mazare ſubiguntur</i>	107
<i>Primogenitus ex lege ſuccedit in regno</i>	349
<i>Procles Epidauri tyrannus</i>	286
<i>Procles capitur</i>	288
<i>Prodigiorum maxima obſcrvatio</i>	189
<i>Prodigioſa cecitas</i>	385
<i>Prodigium</i>	712
<i>Promenæa Dodonæorum ſacerdos</i>	176
<i>Propontidis longitudo</i>	397
<i>Proſopitis inſula & eius latitudo</i>	167. 241
rr a	<i>Protesus</i>

<i>Proteus Pheronis in regno successor</i>	206
<i>Protesilai templum ubi</i>	612
<i>Protemplaris Azincua</i>	740

P R O V E R B I A.

<i>Animus in auribus habitat</i>	625
<i>Cadmea victoria</i>	110
<i>Dolosi homines, dolosa & eorū uestimenta</i>	121
<i>E' tripode oraculum</i>	443
<i>Hanc calceum tu quidem consuisti, Aristagoras autem sibi induit</i>	517
<i>In frigidum furnum panes ingerere</i>	510
<i>Isthmum fodere</i>	115
<i>Longa regum manus</i>	794
<i>Lemnia facinora</i>	597
<i>Molles uiri ex mollibus regionibus</i>	868
<i>Mula partus</i>	349
<i>Muliere ignauior</i>	856
<i>Non est istud cura Hippoclida</i>	591
<i>Non statim ab initio exitus omnis est manifestus</i>	632
<i>Quem lupis relinquere</i>	418
<i>Scythiisato</i>	367
<i>Sylofontis amiculum</i>	342
<i>Ver ex anno exaruisse</i>	683
<i>Prytaneum</i>	577. 701
<i>Psammitichus Aegyptiorum rex</i>	70. 142. 237
<i>Psammi rex aegyptiorū Psammitici filius</i>	242
<i>Psammis mors</i>	249
<i>Psammenitus Amasis filius rex</i>	260
<i>Psamme</i>	

I N D E X.

<i>Psammenitus deponitur</i>	243
<i>Psammenit' epoto taurino sanguine obijt</i>	264
<i>Psylli populus ubi</i>	442
<i>Psyllorum expeditio aduersus austrum</i>	ibid.
<i>Psyllalea insula ubi</i>	718
<i>Pteria locus Cappadocia munitiss.</i>	50
<i>Pteria urbs à Cræso expugnatur diripiturq;</i>	
<i>ibidem.</i>	
<i>Ptoon</i>	790
<i>Ptoi Apolinis sanum ubi</i>	ibidem
<i>Punicus mons</i>	147
<i>Punica humus</i>	149
<i>Puluinar Diana</i>	285
<i>Puteus trifarius rerum species exhibens</i>	526
<i>Pygres Selidonij filius</i>	648
<i>Pylus</i>	686
<i>Pyla</i>	690.794
<i>Pyramidum lapidicina ubi</i>	146
<i>Pyramides Mæris regis Aegyptiorum</i>	199
<i>Pyramis regis Cheops</i>	119
<i>Pyramis è questu meretricio ubi</i>	ibid.
<i>Pyramis Chephrenis Aeg. regis</i>	ibidem
<i>Pyramides Philitionis ubi</i>	210
<i>Pyramis Mycerini regis</i>	223
<i>Pyramis Rhodopie mulieris prostantis</i>	224
<i>Pyramis regis Asychi lateritia</i>	226
<i>Pyrene urbs ubi</i>	162
<i>Pyreton flauius Scythia</i>	378
<i>Pyrgus oppidum</i>	428
	Pytha

I N D E X.

<i>Pythagoras monarcha</i>	480
<i>Pythagoras Mnesarchi filius</i>	402
<i>Pythagoras Mileti procurator</i>	326
<i>Pythia 3000. pecorum à Cræso immolata</i>	31
<i>Pythia oraculū Lacedæmonibus redditum</i>	42
<i>Pythia oraculum de ossibus Orestis</i>	49
<i>Pythia oraculum ad Cræsum</i>	61
<i>Pythia oraculū de Isthmo Cnidys datum</i>	216
<i>Pythij qui</i>	352
<i>Pythius Atys filius Lydus</i>	619
<i>Pythij facultates</i>	ibidem
<i>Pythij Lydi filius diffecatur</i>	624
<i>Pythij Ischenoi præstantia</i>	693
<i>Pythermus Lacedæmoni auxilium rogat</i>	102
<i>Pythogenes in Inycum oppidum relegatur</i>	338

R

R <i>Asura Argiuorum</i>	35
<i>Regem ubi conspici nescit</i>	69
<i>Rex ubi maximus statura deligitur</i>	267
<i>Rerum humanarum inconstantia</i>	6
<i>Rerum omnium inspiciendus exitus</i>	23
<i>Res diuinitus futura signis declarantur</i>	216
<i>Rhadinace genus olei, & eius vis</i>	386
<i>Rhamsinitus rex Aegypti</i>	210
<i>Rhamsinitii regis simulacra</i>	ibidem
<i>Rhamsinitii filia prostituitur</i>	215
<i>Rhampsinitus pecunia ditissimus</i>	212
<i>Rhampsinitii regis descensus ad infernas sedes</i>	216
	<i>Rhapfodi</i>

<i>Rhapsodi Homericorum carminū explosi</i>	751
<i>Rheginorum maxima eades</i>	688
<i>Rhenea</i>	574
<i>Rhegium</i>	111
<i>Rhetium urbs ubi</i>	617
<i>Rhœcus Philei filius</i>	293
<i>Rhodium mare ubi</i>	115
<i>Rhodopis pyramis</i>	124
<i>Rhodopis monumentū in tēplo Delphico</i>	ibid.
<i>Rhodus ciuitas ubi</i>	252
<i>Rhodope mons</i>	378
<i>Rhyfes populus ubi</i>	98
<i>Rosa sexagenum foliorum</i>	793
<i>Rubrum mare</i>	133.147.241
<i>Ruina hominibus disciplina sunt</i>	135

S

S <i>Sabacus rex Aethiopum</i>	226.137
<i>Sabaci regis instituta</i>	ibidem
<i>Sabaci uisum</i>	128
<i>Sabyllus Gelous</i>	678
<i>Sacæ populus</i>	316.037
<i>Sacarum dux Hyſtaſpes</i>	631
<i>Sacrum Panionium</i>	97
<i>Sacra Cabyrorum à Persis sumpta</i>	174
<i>Sacerdotes Aegyptiorum rasi</i>	164
<i>Sadyattes successor Ardys</i>	12
<i>Sadyattis imperium apud Lydos</i>	12
<i>Sagartij Persarum genus</i>	641
<i>Sagitta ad Ionem excussa</i>	117

<i>Sai</i> urbs ubi	157
<i>Saitanorum</i> regum sepultura	245
<i>Saiticum</i> ostium Nili	152
<i>Sal</i> sua sponte crescens	381
<i>Salis</i> collis ubi	445
<i>Salis</i> metallum	447
<i>Sala</i> urbs <i>Samothracia</i>	635
<i>Salamis</i> Atheniensium profugium	749
<i>Salinarij</i> concubitus cum cadauere	192
<i>Salmydesus</i> urbs	400
<i>Samothracia</i> populus <i>Pelasgi</i>	174
<i>Samiorum</i> <i>Aeschrionia</i> tribus	271
<i>Sami</i> emersionis causa à <i>Dario</i>	342
<i>Samus</i> <i>Sylofonti</i> traditur	345
<i>Samiorum</i> ahenum ubi	430
<i>Samum</i> ubi	79
<i>Sami</i> <i>Zanclam</i> occupant	416
<i>Samothraçes</i> muri	654
<i>San</i> litera apud <i>Persas</i> nomina magnificentia terminantur	94
<i>Sandanis</i> <i>Zydu</i>	46
<i>Sanacharib</i> rex Arabū <i>Aegyptiū</i> inuadit	229
<i>Sana</i> urbs	618.659
<i>Sandoces</i> <i>Thaumasi</i> cruci affixus	830
<i>Sapai</i> <i>Thracie</i> populus	654
<i>Sapientes</i> non esse prudentes, acerbum	807
<i>Sappho</i> poëtria	224
<i>Saranga</i> populus	316.327
<i>Sardana</i> mons ubi	874
<i>Sardana</i>	

<i>Sardanapalus rex Nini</i>	236
<i>Sardanapali thesaurus</i>	<i>ibidem</i>
<i>Sardinum reges Heraclida</i>	7
<i>Sardinum primus rex quis</i>	736
<i>Sardis & Cimmerijs capta</i>	12
<i>Sardis expugnatur</i>	36
<i>Sardius leo circumlatus urbi</i>	36
<i>Sardinum expugnatio in tertium annu dilata</i>	62
<i>Sardonium mare ubi</i>	110
<i>Sardinicum linum</i>	202
<i>Sardis capta & concremata</i>	315
<i>Sarga urbs ubi</i>	639
<i>Sarpedon, & Minos Europa filij</i>	115
<i>Sassires populus</i>	60.71.316
<i>Sataspes Achemenidis</i>	374
<i>Sataspes cruci affixus</i>	375
<i>Satira Thracia populus</i>	654
<i>Satrapia Persarum</i>	313
<i>Satagida populus</i>	315
<i>Sauromatū cum Amazonibus cōmixtio</i>	410
<i>Sauromata solæcizantes</i>	411
<i>Scamandrus fluvius</i>	490
<i>Scamandri aqua exercitui Xerxis defecit</i>	627
<i>Sceptum Babyloniorum</i>	119
<i>Scaus Hippocoontis filius</i>	480
<i>Schæni quid</i>	145
<i>Sciathus insula</i>	691
<i>Scidros oppidum</i>	536
<i>Sciona urbs in Pallena</i>	659

<i>Scironis uia</i>	710
<i>Siracus Minerva templum</i>	767
<i>Schola rectum in pueros cornuens</i>	338
<i>Scolopis ubi</i>	854
<i>Scopasus rex</i>	413
<i>Scutum Atheniensium</i>	384
<i>Sentū Athen. quomodo ostentatum Persis</i>	388
<i>Scylax oppidum</i>	38
<i>Scylax Cariandis</i>	375
<i>Scyles Aripithus filius 392. Et eius mors</i>	394
<i>Scylacis supplicium</i>	473
<i>Scythes Zancleorum rex iustissimus</i>	473
<i>Scyllias urinator</i>	716
<i>Scytha pecuarij Nomades sunt</i>	47.363
<i>Scytharum Nomadarum seditio</i>	47.360
<i>Scytharum fuga ad Halyatten</i>	48
<i>Scytha in Asiam transiunt</i>	71
<i>Scytha Cimmerios ex Europa pellunt</i>	71
<i>Scytharum cum Medis apud Caucasum congressio</i>	71
<i>Scytha fufis Medis Asia potiuntur</i>	ibidem
<i>Scytha thelia morbo obnoxij ob direptum Venereis sanum</i>	ibidem
<i>Scytha quot annis Asia imperium obtinuerint</i>	ibidem
<i>Scytha à Medis inebriati occiduntur</i>	ibid.
<i>Scythia grues quò prouolent hybernatum</i>	155
<i>Scytha à Scythre subacti</i>	200
<i>Scytharum serui quare oculis orbentur</i>	354
	Scy

Scytharum modus in emulgendo lacte	ibid.
Scytharum origo	396
Scythæ Suchiaæ quæ	ibidem
Scythæ Hercules filius	399
Scytharum regum origo	ibidem
Scythæ aratores, agricultores	381
Scytharum mores	377
Scythia flumina	378
Scythæ regij	383
Scythicum gramen	ibidem
Scytharum dij 381. & iusiurandum	386
Scytharum mos in cadendis uiciniis	383
Scythia lignorum inops	ibidem
Scytharum mantilia	385
Scytharum mos in hostes	385
Scytharum mos in eundi fœderis	387
Scytharum regum sepultura	388
Scytharum à Scyle defectio	393
Scythæ suorum institutorum obseruatissimi	394
Scythia uetus ubi	404
Scythia dua partes	ibidem
Scythis malorum species horrendæ	418
Scytharum munera ad Darium regem	419
Scytharum intemperantia	467
Scythicus exercitus Medicam regionem inua-	
dit	615
Scythæ Persis Sacæ appellari	617
Sebennyticam ostium Nilij	111. 153
Selbonidos stagnum ubi	148
	Scy

<i>Selymbria oppidum ubi</i>	179.42
<i>Semiramis Babyloniorum regina</i>	112
<i>Semiramidi regina egregia monumenta</i>	ibid.
<i>Semen Indicum quale</i>	319
<i>Seneca maximus honores apud Aegyptios</i>	319
<i>Senes ubi maculentur</i>	319
<i>Sepia locus</i>	564.695
<i>Sepulcrum Halyattis apud Lydos</i>	54
<i>Sepulcri Halyattis descriptio</i>	ibidem
<i>Sepulcra Babyloniorum</i>	132
<i>Sepulcra nitrea ubi</i>	269
<i>Serbonis lacus ubi</i>	238
<i>Seriphij populus</i>	769
<i>Sermyla Græca urbs</i>	639
<i>Serpentum sacrorum descriptio</i>	126
<i>Serpentum sepultura in Iouis templo</i>	ibid.
<i>Serpentes alati ubi</i>	ibidem
<i>Serpentes alati thuriferas arbores observantes</i>	324
<i>Serpentum nis apud Venetos</i>	486
<i>Serpentibus uescentes ubi</i>	446
<i>Serpens arcis Athenarum custos</i>	767
<i>Servi Scytharum cur oculis primentur</i>	334
<i>Servorum bellum</i>	566
<i>Servi boni interdum hominibus malis</i>	754.384
<i>Sorrium promontorium ultimus zona orbis</i>	637
<i>Sesostris rex Aegypti</i>	200
<i>Sesostris quas gentes subegerit</i>	200.282
<i>Sesostris inscriptiones et monumenta</i>	203
<i>Sestus urbs ubi</i>	425.623
	<i>Sestus</i>

<i>Seslus à Gracis obsidetur</i>	737.
<i>Seibon Aegypti rex, Vulcani sacerdos</i>	228.
<i>Sicania nunc Sicilia dicta</i>	687.
<i>Sicyoniorum tribuum nomina</i>	493.
<i>Sicyonum multa</i>	572.
<i>Sicyon</i>	491.
<i>Sidon Græca urbs</i>	209.
<i>Sidonius Tetramnestus, Allesi filius</i>	647.
<i>Sigenm ubi</i>	511.
<i>Sigma litera apud Persas magnificentia nominum terminatur</i>	94.
<i>Sigynæ populus ubi</i>	419.
<i>Sigynarum appellatio</i>	ibidem.
<i>Sileni Marsie pellis in utrem formata</i>	618.
<i>Sillicypria kiki quid</i>	195.
<i>Silphium ubi</i>	440. 450.
<i>Simiarum comestores</i>	451.
<i>Simiarum ubi maxima nis</i>	ibidem.
<i>Simonides poeta Leoprepis filius</i>	516.
<i>Simulacra primum ab Aegyptiis dijs consecrata</i>	145.
<i>Simulacrum Iouis arietina facie</i>	167.
<i>Simulacrum Pæros</i>	171.
<i>Simulacra æstatis & hyemis</i>	212.
<i>Simulacra Minervæ lapidea</i>	254.
<i>Simulacrum Darij lapideum</i>	313.
<i>Simulacra ex oleis</i>	300.
<i>Simultatis inter Phœnices & Græcos initiū</i>	6.
<i>Sinope urbs</i>	50. 163. 360.
	Sinum

<i>Sinus maris Arabica regionis descriptio</i>	148
<i>Sindus urbs</i>	660
<i>Singus urbs</i>	659
<i>Siphnius insula locupletissima</i>	290
<i>Siphniarum ingens thesaurus</i>	291.769
<i>Sironiæ Oebasi Paricanorum dux</i>	639
<i>Sisamnes Hydarnis filius Arriorum dux</i>	638
<i>Sisyra genus penularum</i>	638
<i>Sitalces Thracum rex</i>	916.394
<i>Sinph urbs</i>	248
<i>Smaragdus Polycratis</i>	282
<i>Smerdis Cambysis frater</i>	272
<i>Smerdis regno Persarum positus</i>	298
<i>Smerdis auribus mutilatus</i>	300
<i>Smerdones Otanis fil. Xerxiani exercitus dux</i>	642
<i>Smila oppidum ubi</i>	659
<i>Smindyrides Sybarita</i>	329
<i>Smyrna arma à Gyge illata</i>	11
<i>Smyrna à Colophone condita</i>	12
<i>Smyrna Scolia ciuitas & celeberrimum emporium</i>	100.872
<i>Sobolis procreanda premia apud Persas.</i>	92
<i>Sogdi populus</i>	316
<i>Sol Massagetarum deus</i>	139.145
<i>Sol causa exundationis Nili fluij</i>	256
<i>Solis insuetus ortus & occasus</i>	230
<i>Solis mensa ubi</i>	266
<i>Splen execrantes</i>	446
<i>Sol</i>	

<i>Sol Græcorum deus</i>	624
<i>Sol pro mercede</i>	792
<i>Sol obscuratus</i>	803
<i>Solis sacra ones ubi</i>	852
<i>Soli urbis obsessio & expugnatio</i>	822
<i>Solonis peregrinatio in Aegyptum</i>	19
<i>Solon legislator Atheniensium</i>	ibidem
<i>Solon à Cræso humaniter exceptus</i>	ibid.
<i>Solon Cræsi diuitias nihil duxit</i>	57
<i>Solonis lex Atheniensibus data</i>	252
<i>Solois promontorium ubi</i>	262
<i>Solyms olim Milya dicti</i>	224
<i>Sophanes Eutychidis Decelensis</i>	652
<i>Sophistarum totius Græcia peregrinatio</i>	12
<i>Sostrates</i>	430
<i>Spaca Medis canis appellatur</i>	74.75
<i>Spammius (aliàs Psammius) mons ubi</i>	192
<i>Spargapises Tomyrus filius à Cyro capitur</i>	139.
<i>Spargapises scipsum interfecit</i>	ibidem
<i>Spargapishes Agathyrforum rex</i>	392
<i>Spartiatarum instituta à quo</i>	42
<i>Spartiatarum respu. & leges bellica à Lycurgo</i>	ibidem
<i>Spartiatarum cum Arginis de Thyrea agro contentio</i>	54.
<i>Spartiatarum regum dignatio & iura</i>	552
<i>Spartiatarum senatus 553. & lex</i>	495.
<i>Spartiatarum cedes apud Thermopylas</i>	714.
<i>Sparta urbs in Lacedamone</i>	712
	<i>Spas</i>

<i>Spartanorum reges</i>	788
<i>Spasmi remedia</i>	448
<i>Spatha palmarum</i>	638
<i>Speculatores Græcorum</i>	678
<i>Sperchius Aleristi filius</i>	668
<i>Sperchius amnis Anticyrā præterlabitur</i>	702
<i>Spini lacryma gummi est</i>	196
<i>Sponsa ubi conuinis prostituatur</i>	441
<i>Squamosi pisces Aegyptijs sacri</i>	184
<i>Stadium, passus, cubitus, pes, quid</i>	239
<i>Stagirus Græca urbs</i>	656
<i>Stathmi regij quid</i>	484
<i>Stesenor Curij tyrannus</i>	512
<i>Stesagoras Cimonis filius</i>	578
<i>Stesagora cades</i>	544
<i>Stentoris lacus ubi</i>	639
<i>Storacis usus ad quæ utilis</i>	322
<i>Struthij subterranei ubi</i>	450
<i>Stratias Chius</i>	35
<i>Strattes Chiorum Tyrannus</i>	789
<i>Struthion nūvos quid</i>	881
<i>Struchates populus ubi</i>	70
<i>Strymon fluvius</i>	40. 461. 514. 653
<i>Strymonij populus ubi</i>	641
<i>Stryma Thasiorum urbs</i>	654
<i>Stygis aqua ubi</i>	561
<i>Stymphalini lacus</i>	563
<i>Styreensis populus</i>	768
<i>Sua quæque inspicere debere</i>	8
	<i>Snade</i>

<i>Suadele numen</i>	778
<i>Subulci apud Aegyptios profani</i>	171
<i>Sus animal spurcum Aegyptijs dictum</i>	ibid.
<i>Sus hostia Luna & Liberis patriis</i>	ibid.
<i>Sus sacrificandi modus</i>	ibidem
<i>Sues apud Scythas</i>	384
<i>Sue abstinent Aegyptij</i>	447
<i>Successionis ius apud Spartiatas</i>	600
<i>Suniacum ingum ubi</i>	405
<i>Susa oppi.</i>	12.482.485
<i>Sybarita populus</i>	479
<i>Sybarus urbs capitur 479 & diripitur</i>	535
<i>Sybaritanum bellum</i>	479
<i>Sydonia urbs à quibus condita</i>	283
<i>Syene urbs Thebaidos</i>	257
<i>Syennesis Cilicum rex</i>	523
<i>Syloson Polyeratis frater, filius Aeaci</i>	280.342
<i>Syloës promontorium</i>	375
<i>Syleus campus ubi</i>	656
<i>Symanum mare ubi</i>	115
<i>Syrgus fluvius</i>	415
<i>Syri Cappadoces sunt</i>	6.46.315.482
<i>Syrorum prædia Cyrus denastat</i>	50
<i>Syros Croesus exterminat</i>	ibidem
<i>Syria Aegypto contermina</i>	209
<i>Syria Palaestina</i>	645.315
<i>Syropæones in Asiam abducti</i>	462

T *Abella totius orbis*

<i>Tabellionum Persarum cursus & modus</i>	769
<i>Tabini quid</i>	282
<i>Tarchomampo insula ubi</i>	112
<i>Talentum Babylonicum</i>	314
<i>Tanais flu.</i>	376.378.382.414.415
<i>Tanagrai populus</i>	486.499
<i>Tanagraea</i>	216
<i>Tarentum urbs</i>	404
<i>Tarentinorum maxima caedes</i>	628
<i>Targitans & eius tres filij</i>	357
<i>Tarichea</i>	352
<i>Tartessum Persae occupant</i>	108
<i>Tartessus emporium nobile</i>	436
<i>Taurici montes ubi</i>	355
<i>Taurica gens ubi</i>	404
<i>Taurorum populorum mores</i>	408
<i>Tauri iphigeniam Agamemnonis filiam co-</i> <i>lunt</i>	406
<i>Tauchira oppidum ubi</i>	440
<i>Texaci rex</i>	414
<i>Tearus fluvius, & eius medica nis</i>	400
<i>Teari fontes partim calidi partim frigidi</i>	ibid.
<i>Tegea Arcadum</i>	620.578
<i>Tegeates populus</i>	42
<i>Tegeatibus à Laomedamonis bellum instruit</i>	
42	
<i>Teiaronum demigratio in Thracia odio Cyri</i>	11
<i>Teij Abderam condunt</i>	ibidem
<i>Teius oppidum à Graecis extructum</i>	252
	Tenij

<i>Tenij</i>	761A
<i>Teos oppidum ubi</i>	112
<i>Telmisses coniectores</i>	52
<i>Telys rex Sybaritarum</i>	479
<i>Telus insula</i>	477
<i>Telion cœna Persis quid</i>	362
<i>Tellias naticinus</i>	735
<i>Tellus beatissimus à Salone indicatus</i>	20
<i>Telli filij fideliter instituti</i>	ibidem
<i>Telli obitus splendidiss.</i>	ibidem
<i>Tellus eadem non fert omnia.</i>	29
<i>Tellur Scytharum dem</i>	322
<i>Tellus Apia Scythis appellatur</i>	ibidem
<i>Temesij Clazomenij apud Aderitas cultus</i>	111
<i>Temesius Clazomenius Abdera conditor</i>	ibid.
<i>Tempe locus ubi</i>	689
<i>Tenus Acolia ciuitas</i>	445.100
<i>Tencros urbs ubi</i>	417
<i>Tanarus locus</i>	426
<i>Termila olim Mitya appellati</i>	114.646
<i>Terra diuisio</i>	152
<i>Terramotus tanquam prodigium ubi</i>	368
<i>Tethronium oppidum</i>	737
<i>Thales Milesius defectionē solaris luminis Ionibus prædixit</i>	ibidem
<i>Thaleis Milesij inuentum in traducendo flumen Cræsi exercitum</i>	149
<i>Thaleris Milesij consilium Ionibus datum</i>	12
<i>Thaleis Milesij opinio de excremento Nilij flumini</i>	52 2

<i>fluminis</i>	154
<i>Thalamia</i> quid sit	473
<i>Thalhybii</i> ira in <i>Lacedamonios</i>	664
<i>Thalhybius</i> <i>Agamemnonis</i> praeo	ibid.
<i>Thalhybii</i> ira in <i>Lacedamonios</i> pacata	666
<i>Thamnyra</i> <i>Inari</i> <i>Afri</i> filius	264
<i>Thamane</i> <i>populus</i>	316
<i>Thasus</i> urbs à quibus condita	170
<i>Thasus</i> insula à <i>Thaso</i> eius conditore	547
<i>Thasii</i> <i>populus</i> subactus	ibid.
<i>Theasides</i> <i>Spartata</i>	567
<i>Theba</i> <i>Bœotia</i> ubi	580
<i>Theba</i> <i>Aegyptiaca</i>	119.144
<i>Thebani</i> <i>Ionis</i> fanum	119
<i>Theba</i> olim <i>Aegyptus</i> appellata	151
<i>Thebanis</i> <i>arietes</i> sacrosancti	168
<i>Thebarum</i> <i>Aegyptiarum</i> mirum	260
<i>Thebanis</i> <i>stigmata</i> regia inurantur	718
<i>Thebanorum</i> obsessio à <i>Gracis</i>	848
<i>Thelia</i> morbus <i>Scythas</i> innadit	72
<i>Themistocles</i> <i>Neoclis</i> filius	670.689
<i>Themistoclis</i> corruptio	725
<i>Themistoclis</i> commentum	757
<i>Themistoclis</i> cum <i>Aristide</i> similtas	759
<i>Themist.</i> <i>uasitities</i> , <i>exactio</i> , <i>avaritia</i>	778.779
<i>Themistocles</i> cū <i>Gracorum</i> prudētissimus	784
<i>Themiscyra</i> ubi	397
<i>Theogonia</i> <i>Persarum</i> in sacrificijs	90
<i>Theophanis</i> festum	32
<i>Thera</i>	

INDEX.

<i>Thera septem annos pluuiam non sensit</i>	428.
<i>Thera insula quondam Callista</i>	428
<i>Therambus in Pallena urbs</i>	659
<i>Therapne locus</i>	555
<i>Theras Antefionis filius Cadmeus genere</i>	427
<i>Thereorum colonia</i>	431
<i>Therma ubi, Thermaus sinus</i>	619
<i>Thermodon fluminis ubi</i>	201.814.825
<i>Thermopylarum mons</i>	690.710
<i>Theron Agragantinorum monarchus</i>	684
<i>Thersandrus Orchemenius</i>	417
<i>Thesmophoria sacra</i>	248
<i>Thespia urbs nascitur</i>	770
<i>Thespienses populus</i>	499
<i>Thesproti populus ubi</i>	510.770
<i>Thessalus dux</i>	480
<i>Thessalia descriptio</i>	662
<i>Thestorides literarum professor</i>	866
<i>Thetidis raptus à Peleo</i>	699
<i>Tetrippotrophus</i>	142
<i>Thomani populus</i>	327
<i>Thonis prefectus Canobici ostij</i>	207
<i>Thoraces picturati Amasis regis</i>	285
<i>Thorica tribus</i>	403
<i>Thoyes ubi nascantur</i>	450
<i>Thraces à Croeso subacti</i>	18
<i>Thraces populus Asia</i>	314
<i>Thracum uestimenta Canabacea</i>	390
<i>Thraces aduers' ionitrua sagittas excutiunt</i>	401
ss 3	Thrac.

<i>Thracia tellus</i>	404
<i>Thracia gens eiusq; mores</i>	457. & scq.
<i>Thracum sepultura quales</i>	459
<i>Thracia muri</i>	541
<i>Thracum in Xerxis exercitu armatura</i>	640
<i>Thraces Bithyni & Strymonij appellati</i>	641
<i>Thracum sacrificia</i>	866
<i>Thriasius campus</i>	751. 801
<i>Thrya oppidum ubi</i>	419
<i>Thus ubi, & quomodo colligatur</i>	318
<i>Thyia Cephisi filia sanum</i>	536
<i>Thyrea ager ubi 14. & insula</i>	891. 563
<i>Thyssagete populus ubi</i>	365. 418
<i>Thysus urbs</i>	617
<i>Tiarantus fluvius Scythia</i>	378
<i>Tibesis fluvius</i>	378
<i>Tigris fluvius in rubram mare infunditur</i>	184
<i>Tigris fluvius Opim. praterlabitur</i>	ibid.
<i>Tigris fluvius ubi</i>	484
<i>Tigris oslium</i>	515
<i>Tigranes Achemenidis Medorum dux</i>	637
<i>Tigranis dictum</i>	734
<i>Tigranes Persarum dux</i>	854
<i>Tilones pisces</i>	463
<i>Timnes Spargapithis filius</i>	392
<i>Timo sacerdotissa Paria genere</i>	594
<i>Timonax Tinagora filius</i>	647
<i>Timon Androboli filius</i>	669
<i>Tirynthia regio</i>	163
	<i>Tisamo</i>

<i>Tisamenus Gracorum aruspex</i>	210
<i>Titormus Actolus, frater Malis</i>	190
<i>Tmolus fluvius & mons</i>	36. 115
<i>Tmolus fluvius auroramenta profert</i>	54
<i>Tomyris Massaguarum regina a Cyro bello adoritur</i>	134
<i>Tomyridis magnanimitas</i>	140
<i>Tonitrua ubi nulla</i>	368
<i>Torona Græca urbs</i>	617. 659
<i>Trachea gens ubi</i>	404
<i>Transfuga, gens Egypti</i>	159
<i>Tranus fluvius ubi</i>	654
<i>Traspies Scythia</i>	356
<i>Teasybulus Milestrum tyrannus. 14. 335. & eius commentum</i>	14
<i>Transi populus Thacia, eiusq; mores</i>	458
<i>Trechia petra ubi</i>	702
<i>Trechis urbs</i>	704
<i>Tria capita, Capitaquercus</i>	222
<i>Triopij Apollinis sacrum atq; certamen</i>	97
<i>Triopium Cnidiorum regio</i>	115. 372
<i>Tritacnses populus bi</i>	98
<i>Tritachmas Artakzi filius</i>	126
<i>Triballia planities</i>	378
<i>Trieterica et Bacchmalia apud Gelonos</i>	407
<i>Tritonis fluvius</i>	443
<i>Tutelaris Minerva implum apud Chios</i>	107
<i>Tybareni populus</i>	316
<i>Tychius coriarius 37. Homero celebratus</i>	285
717.	55 4 Tylla

<i>Tyſta cœna quid</i>	265
<i>Typhon Aegyptiorum rex</i>	232
<i>Tyrannis Mermnadarum</i>	12
<i>Tyrannis lubrica res</i>	290
<i>Tyrannorum mores</i>	307
<i>Tyrannidis incommoda</i>	306
<i>Tyrannus tyranno operam præſtat</i>	796
<i>Tyreus Mæpen, dux</i>	647
<i>Tyrus quando extructa</i>	370
<i>Tyriorum caſtra locus quidam</i>	206
<i>Tyra flumen</i>	230
<i>Tyres Scythiæ fluvius</i>	378.346
<i>Tyrite Græci</i>	380
<i>Tyrrhenia Thuſcia: Tyrrhœi, Thuſci</i>	65
<i>Tyrrhenus Atys filius</i>	65
<i>Tyrrhenorum ſedes ubi</i>	65
<i>Tyrrheniam Perſe occupat</i>	107
<i>Tyrrhenorum bellicus apparatus adverſus Phœcenſes</i>	110
<i>Tyrodiza Perinthiorum opus</i>	618

V

V acca Iſidi ſacra	166
Vacca ubi non alantur	447
Vaticini Scytharum	387
Veneris Vrania templum ubi	71
Veneris ſanctum apud Cyprum	ibid.
Veneris templum apud Cyberos	ibid.
Venus Arabibus Alitta	90
Venus Perſis Metra	ibid.
Vener	

<i>Veneris templum apud Arabechas</i>	187
<i>Veneris hospitæ ades</i>	206
<i>Venus Scytharum dea</i>	382
<i>Venus Artimpasa</i>	ibid.
<i>Venti etc. causa exundationis Nili</i>	154
<i>Ventorum ara in Thyia</i>	692
<i>Verticis rasura apud quos populos</i>	442
<i>Vestes lancea ubi profana</i>	189
<i>Vesta Scytharum dea</i>	382
<i>Vestigium Hercules ubi</i>	340
<i>Victima cadende ritus apud Scythas</i>	383
<i>Vipera coitus partusq;</i>	323
<i>Vinum ex hordeo apud Babylonios</i>	187
<i>Viri arci ubi</i>	237
<i>Viri agrestes</i>	410
<i>Viri pro mulieribus exornati</i>	466
<i>Virginum auctio apud Babylonios</i>	129
<i>Virgines ubi deuirginentur à rege</i>	440
<i>Virginum anniuersarius conflictus</i>	444
<i>Viuos de fodere</i>	656
<i>Xacalissimus Aegyptius</i>	424
<i>Yrbium Græciæ decrements incrementaq;</i>	6
<i>Yrbs uetus à Nicodro occupatur</i>	571
<i>Yrbes à Dario in Scythia condita</i>	415
<i>Yranie Veneris fanum uetustissimum</i>	71
<i>Yranie Veneris tēplum à Scythis diripitur</i>	72
<i>Yranie Veneris apud Persas sacrificium</i>	90
<i>Yrania Venus Alilat Arabibus dicta</i>	159
<i>Yrina hirci spasmi remedium</i>	440
	ss s
	Yros

<i>Protale Arabibus quid</i>	179
<i>Vij populus</i>	316
<i>Vulcani sacerdotes</i>	143
<i>Vulcani maximum templum Memphis</i>	199
<i>Vulcani vestibula à quò adificata</i>	199.238
<i>Vulcani templum & statua</i>	279
<i>Vulpium & ursorum sepulchra</i>	181
<i>Vulpamfarij Aegyptijs sacer</i>	185
<i>Vxorum mactatio ad maritis funus</i>	458
<i>Vxores Atheniensium raptae</i>	596

X

X <i>Anthius campus</i>	116
X <i>Xanthij populus</i>	ibid.
<i>Xanippus Ariphronis filius</i>	593.611.788
<i>Xerxes Darij filius</i>	110
<i>Xerxes quid Graecis significet</i>	575
<i>Xerxes rex Persarum declaratur</i>	600
<i>Xerxes cur bellum Graecis intulerit</i>	601
<i>Xerxis omnium prima aduersus Aegyptum expeditio</i>	601
<i>Xerxis iuvenile ad Artabanū responsio</i>	609
<i>Xerxis genealogia</i>	ibid.
<i>Xerxis somnia</i>	610
<i>Xerxis copia omnium maxima</i>	616
<i>Xerxes Hellesponto compedes inijcis</i>	611
<i>Xerxis crudelitas</i>	616
<i>Xerxiani exercitus ordo</i>	ibid.
<i>Xerxes uiso exercitu illacrymanis</i>	617
<i>Xerxis spectaculum</i>	ibid.
	XIX

<i>Xerxis & Artabani colloquium</i>	628
<i>Xerxi duo hostilissima</i>	629
<i>Xerxis exercitus in Europam traiectus</i>	634
<i>Xerxes exercitum suum lustrat</i>	638
<i>Xerxianarum copiarum catalogus</i>	636. 694
<i>Xerxis uxor Amestris nomine</i>	636. 656
<i>Xerxiani exercitus duces qui fuerint</i>	642. 647
<i>Xerxis magnanimitas</i>	666
<i>Xerxis expeditio in Graciam</i>	666
<i>Xerxis fiducia</i>	673
<i>Xerxiana classis</i>	694
<i>Xerxis naues CCCC. submersæ</i>	697
<i>Xerxiana clades apud Thermopylas</i>	733
<i>Xerxis ridiculum factum</i>	ibid.
<i>Xerxis liberi, & fuga</i>	772
<i>Xerxis impietas</i>	776
<i>Xerxis copias fames et pestilentia excipiunt</i>	780
<i>Xerxis aureus currus</i>	ibid.
<i>Xerxis reditus in Asiam</i>	782
<i>Xerxis crudele factum</i>	ibid.
<i>Xerxes tempestate vexatur</i>	ibid.
<i>Xerxis amores</i>	862
<i>Xenagoras Praxilai Halicarnassens</i>	ibid.
<i>Xistius aureus Amphiarao donatus</i>	32
<i>Xuthus</i>	646

Z

Z Abecces Pœni	450
Z Zacynthus ubi	560
Z acynij populus	892. 560
Z anc	

INDEX.

<i>Zāncła nunc Messana dicta</i>	708
<i>Zanclei populus</i>	836.678
<i>Zamolxis daemon</i>	401
<i>Zegeries murium genus apud Persas</i>	450
<i>Zenxidemus Leutyichidis filius</i>	361
<i>Zira amiculi genus</i>	639
<i>Xoa à Basso condita</i>	434
<i>Zona urbs Samothracia</i>	635
<i>Zopyrus sc mutilat</i>	349
<i>Zopyri ad Babylonios profugium</i>	352
<i>Zopyrus Babylonici exercitus dux declaratur</i>	252
<i>Zopyri præstantia</i>	353
<i>Zopyrus Megabizi filius</i>	ibid.
<i>Zopiri filia à Sataspæ nuntiata</i>	374
<i>Zoster</i>	775
<i>Zygantes Pœni ubi</i>	451
<i>Zygantes simiarum comestores</i>	ibidem.

FINIS.

